

ΑΝΑΣΚΑΦΗ ΚΛΑΣΣΙΚΩΝ ΤΑΦΩΝ ΠΑΡΑ ΤΗΝ ΠΛΑΤΕΙΑΝ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ*

Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἔτους 1957 ἀνελήφθη, συγχρόνως ἀλλ' ἀνεξαρτήτως, ἡ κατεδάφισις δύο κτηρίων παρὰ τὴν πλατεῖαν Συντάγματος, ἀμφοτέρων ἀνηκόντων εἰς τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας Καλλιγᾶ· εἰς τὸ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου ἀριθ. 3 οἶκημα ἐλειτούργει τὸ ξενοδοχεῖον «Μητροπολιτικόν»· τὸ ἕτερον, ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Καραγεώργη τῆς Σερβίας ἀριθ. 4, ἦτο γνωστὸν ὡς στεγάζον τὰ γραφεῖα τῆς ἐφημερίδος «Ἐλευθερία». Μεταξὺ τῶν δύο, καταλαμβάνον τὴν πρὸς τὴν πλατεῖαν Συντάγματος γωνίαν, μεσολαβεῖ τὸ κτήριο ἐνθα εὐρίσκεται τὸ βιβλιοπωλεῖον Ἐλευθερουδάκη καὶ τὸ ξενοδοχεῖον Μέγα (Grand Hôtel), ἐσωτερικῶς ὅμως τὰ δύο οἰκόπεδα συνέχονται (καὶ σήμερον συνεχῆς στοὰ, ἡ στοὰ Παύλου Καλλιγᾶ, σχηματίζουσα ἀμβλείαν γωνίαν, διαθέει ἀμφοτέρω τὰ οἰκοδομήματα).

Ἐπικειμένης ἔτι τῆς κατεδαφίσεως, τὸ ἐνδιαφέρον τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ὑπηρεσίας ἦτο ζωηρόν, διότι ὁ ὑπὸ τῶν δύο τούτων κτηρίων καταλαμβανόμενος χώρος ἀπετέλει μέρος ἀρχαίας καὶ δὴ κλασσικῆς νεκροπόλεως γνωστῆς κυρίως ἀπὸ τὰ εὐρήματα τοῦ κτηρίου τοῦ Μετοχικοῦ Ταμείου Στρατοῦ¹. Προσφάτως μάλιστα εἶχε διαπιστωθῇ μεταξὺ τῶν ὁδῶν Νίκης καὶ Βουλῆς τμήμα τῆς τάφρου τῆς ἀρχαίας πόλεως² καὶ τάφος τῶν περὶ 420 π.Χ. χρόνων, εὐρεθεὶς εἰς μικρὰν ἀπὸ τῆς τάφρου ἀπόστασιν, ἐδεικνυε τὴν πρὸς τὸ μέρος τῆς ἀρχαίας πόλεως ἐπέκτασιν τῆς νεκροπόλεως.

Ὡς ἐκ τούτου ἡ ἐργασία τῆς κατεδαφίσεως παρηκολουθήθη ἐπιμελῶς· τὰ πρῶτα εὐρήματα ἐσημειώθησαν τὴν 18^{ην} Μαρτίου 1957 κατὰ τὸ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου οἰκό-

* Ἡ προκειμένη δημοσίευσις τῆς ἀνασκαφῆς, ὑπὸ τὴν παροῦσαν τοῦλάχιστον μορφήν, ὀφείλεται κατὰ μέγα μέρος εἰς τὸ ἐν Princeton τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν Institute for Advanced Study, ὅπερ μοι παρέσχε τὴν δυνατότητα νὰ ἐργασθῶ ὑπὸ τοὺς θαυμασίους διὰ μελέτην ὁρους τοῦ Ἰδρύματος, πρὸς ὃ εἰμαι εὐγνώμων. Πολλὰς χάριτας ὀφείλω πρὸς τὴν Ἀρχαιολογικὴν Ἑταιρείαν, καὶ δὴ τὸν Γραμματέα αὐτῆς Καθηγητὴν κ. Ἀν. Ὁρλάνδον διὰ τὴν ἀνάληψιν τῆς ἐκτυπώσεως τῆς μελέτης ταύτης. Πρέπει ἐπίσης νὰ εὐχαριστήσω τὸν ἑφορον τῆς Ἀκροπόλεως κ. Γιάννην Μηλιάδην, διὰ τὸ ἐνδιαφέρον, τὸ ὅποτον ἔδειξεν εἰς τὴν ἀνασκαφὴν καὶ τὴν παραχωρηθεῖσαν ὑπ' αὐτοῦ ἄδειαν δημοσιεύσεως. Αἱ φωτογραφίαι τῆς ἀνασκαφῆς ἐλήφθησαν ὑπ' ἐμοῦ, τῶν δὲ εὐρημάτων μέρος μὲν ὑπ' ἐμοῦ, μέρος δ' ὑπὸ τοῦ κ. Ν. Τομπάζη, πλὴν τῶν πλείστων λευκῶν ληκύθων, αἵτινες ἐφωτογραφήθησαν ὑπὸ τῆς φωτογράφου τοῦ

Γερμανικοῦ Ἰνστιτούτου δεσποινίδος Β. Μ. Czako. Τὸ τοπογραφικὸν σχέδιον τῆς ἀνασκαφῆς ἐγένετο ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ Ἀρχιτέκτονος κ. Ἀλ. Ἰατρίδην, εὐγενῶς προσφερθέντος. Τὸ σχέδιον εἰκ. 110 ὀφείλεται εἰς τὸν ἀρχιτέκτονα Ν. Μουτσόπουλον, πάντα δὲ τὰ λοιπὰ ἐγένοντο ὑπ' ἐμοῦ, καθαρογραφεθέντα ἐν μέρει ὑπὸ τοῦ ζωγράφου κ. Στεφ. Ἀποστόλου. Οὐδεμία ἔκθεσις ἢ οἰαδήποτε ἀνακοίνωσις ἔχει δοθῇ περὶ τῆς ἀνασκαφῆς· σύντομος μόνον δημοσιογραφικὴ εἰδησις μετὰ δύο φωτογραφιών εὔρηται ἐν Illustrated London News ἀρ. 6159/22-6-1957, σ. 1017.

¹ Τὰ γνωστά ὡς εὐρήματα τῶν βασιλικῶν στάβλων βλ. ΑΔ 9, 1922/25, 68 - 72 καὶ BCH 71/72, 1947/8, 388. Διὰ παλαιότερα εὐρήματα βλ. προχείρως W. JUDICH, Topographie von Athen², 1931, 129 (ὑποσημείωσις οὐχὶ πλήρης· βλ. κατωτ. τοπογραφικὸν κεφάλαιον).

² Βλ. Α JA 60, 1956, 267.

πεδον· ἀλλὰ παρὰ τὰ συνεχισθέντα ἐνδιαφέροντα εὐρήματα ἦτο φανερόν ὅτι μικραὶ μόνον μεμονωμέναι νησίδες τοῦ ἀρχαίου ἐδάφους παρέμενον ἐνταῦθα ἀδιατάρακτοι. Ἀντιθέτως ἐν τῷ παρακειμένῳ οἰκοπέδῳ παρὰ τινες καταστροφᾶς ὀφειλομένας εἰς τὰς θεμελιώσεις τῆς παλαιᾶς οἰκίας μέγα μέρος τοῦ χώρου ἐφύλασσε ἀδιατάρακτον τὸ σύνολον σχεδὸν τῶν ἀρχαίων τάφων καὶ ἐγκαίρως ἀνελήφθη συστηματικὴ ἀνασκαφὴ ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐπίβλεψίν μου, διαρκέσασα σχεδὸν ἐπὶ δίμηνον (Ἀπρίλιος-Μάϊος 1957).

Παρὰ τὰς τεχνικὰς δυσκολίας καὶ τοὺς σκληροὺς ὁρους ἐργασίας, διεξαγομένης συγχρόνως μὲ τὸ ἔργον τῆς κατεδαφίσεως ἐν ἀρχῇ, τῆς ἀνορύξεως τῶν θεμελίων καὶ τῆς οἰκοδομήσεως ἀργότερον, ἡ ἀνασκαφὴ ἐξετελέσθη κανονικῶς, ἰδίως κατὰ τὸ νοτιώτερον τοῦ οἰκοπέδου (τὸ πρὸς τὴν ὁδὸν Καραγεώργη τῆς Σερβίας).

ΑΡΧΑΙΟΤΕΡΑ ΕΥΡΗΜΑΤΑ

Τεκμήριον ἀρχαιοτέρας (τῆς ταφικῆς) χρησιμοποίησεως τοῦ τόπου ἦτο ἀριθμὸς ὀστράκων κλιμακουμένων ἀπὸ τῆς ὥριμου πρωτογεωμετρικῆς μέχρι τῆς ὥριμου γεωμετρικῆς περιόδου (950-750 περίπου π.Χ.). Τὰ μικρά, γενικῶς, τεμάχια ταῦτα εὐρέθησαν εἰς διάφορα σημεῖα τῆς ἀνασκαφῆς, κυρίως κατὰ τὸ μέσον τοῦ οἰκοπέδου, ἦτοι κατὰ τὸν χώρον τὸν διανυόμενον ὑπὸ ἐπιμήκων αὐλάκων (σημειουμένων ἐν τῷ σχεδίῳ πίν. 1 μὲ τὴν ἑνδειξιν «ὄρυγμα»). Ἀλλὰ ἡ σύνδεσις τῶν ὀστράκων πρὸς τὰς αὐλακὰς δὲν ὀφείλεται μόνον εἰς τὴν ἀόριστον σχετικῶς σύμπτωσιν ταύτην. Αἱ αὐλακες ἐδείχθησαν ἀνασκαφικῶς ἀρχαιότεραι τῶν τάφων, οὐδὲν δὲ δεῖγμα ἐνδιαμέσου χρησιμοποίησεως τοῦ τόπου ὑπάρχει, ἐπὶ πλεον δὲ τὰ ἡμίση σχεδὸν τῶν (πρωτο)γεωμετρικῶν ὀστράκων εὐρέθησαν ἐντὸς τῶν πτωχῶν ἄλλωστε εἰς τεμάχια ὀρυγμάτων, ἐνίοτε δὲ συγκεντρωμένα—ἐξ εἰς τὸ ὄρυγμα 4 (μικρὸν τμήμα), πέντε δὲ εἰς τὸ μερικῶς μόνον ἐρευνηθὲν φρέαρ Α, ἀρχαιότερον καὶ τοῦτο τῶν τάφων καὶ ἀναμφιβόλως πρὸς τὰς αὐλακὰς συνδεόμενον. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι καὶ κλασσικὰ ὀστρακα εὐρέθησαν ἐντὸς τῶν ὀρυγμάτων, ἀλλὰ τοῦτο ἀσφαλῶς ὀφείλεται εἰς τὴν ἐκ τῆς ἀνορύξεως τῶν τάφων ταραχὴν των. Εἰς τὴν ταραχὴν ταύτην, ἐν μέρει (διότι πάντα τὰ ὀστρακα δὲν συνεκεντροῦντο κατ' ἀνάγκην ἐντὸς τῶν αὐλάκων κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς χρήσεως ἀλλὰ διενέμοντο ἀσφαλῶς καὶ ἐπὶ τῆς πέριξ ἐπιφανείας τοῦ ἐδάφους), ἀποδοτέα ἢ ἀνεύρεσίς των εἰς διάφορα σημεῖα τῆς ἀνασκαφῆς, συχνὰ ἐντὸς τοῦ γεμίσματος τάφων καὶ ἐπὶ τοῦ πυθμένος πυρῶν ἀκόμη—χαρακτηριστικῶς ὅμως μόνον εἰς τρεῖς περιπτώσεις ἀνὰ δύο ὁμοῦ, πάντοτε ἄλλοτε μεμονωμένων—ὡς δὲ δεικνύει καὶ ἡ ἀκολουθοῦσα καταγραφή, δὲν ἀπομακρύνονται πολὺ πρὸς Ν. (τάφος LXXIV τὸ νοτιοδυτικώτερον) καὶ Β (VIII-IV καὶ LXXXIII) τῶν αὐλάκων.

Αἱ αὐλακες αὗται, λελαξευμέναι ἐντὸς τῆς «κιμηλιᾶς», ἔχουν βάθος 0.50 καὶ πλάτος περίπου τὸ αὐτὸ ἄνω, κοιλούμεναι κάτω (μέρος τοῦ ὀρύγματος 1 εἰς τὴν φωτογραφίαν εἰκ. 51, τοῦ ὀρύγματος 2 εἰκ. 179, τοῦ ὀρύγματος 6 εἰς τὴν εἰκ. 132). Καμπύλον ἐπίσης σχηματίζεται καὶ τὸ τέρμα των, ὅπου ὑπάρχει. Αἱ αὐλακες εἶναι παράλληλοι, ἀπέχουσαι ἀλλήλων 1.60 μ., Α-Δ κατευθύνσεως μὲ σημαντικὴν (περὶ τὰς 12°) ΝΑ. ἀπόκλινιν ἐν σχέσει πρὸς τὴν οἰκοδομικὴν γραμμὴν. Αἱ δύο νοτιώτεραι αὐλακες διεπιστώθησαν εἰς μέγα μῆκος (περὶ τὰ 18 καὶ 12 μ.). Αἱ δύο βορειότεραι, εὐρισκόμεναι ἀμφοτέραι εἰς τὴν αὐτὴν γραμμὴν, χωρίζονται ἀπ' ἀλλήλων διὰ διαστήματος 8 μ. περίπου. Τὸ αὐτὸ πρέπει

νὰ συμβαίνει καὶ μὲ τὸ ἀμέσως πρὸς Ν. ζευγὸς αὐλάκων, καίτοι τὰ ἀντίστοιχα πέρατά των δὲν διεπιστώθησαν· ἡ ἀνατολικωτέρα μάλιστα (ὄρυγμα 4) εἶναι καὶ ἡ μόνη ἐκεῖθεν τῶν ὁρίων τοῦ οἰκοπέδου ἐκτεινομένη.

Ἡ σύνδεσις τοῦ φρέατος Α πρὸς τὰς αὐλάκας φαίνεται βεβαία (πρβλ. ἄνωτ.), ὥστε ἡ μόνη πιθανοφανὴς ἐρμηνεία τοῦ συνόλου ὡς ἀρδευτικοῦ συστήματος φαίνεται ἀσφαλής. Τὸ φρέαρ κεῖται πρὸς Β. πάντων τῶν διαπιστωθέντων ὀρυγμάτων (ἢ θέσις αὕτη ἐναρμονίζεται πρὸς τὴν κλίσιν τοῦ ἐδάφους), ἐλάχιστα πέραν τῆς νοητῆς γραμμῆς τῆς συνδεούσης τὰ πέρατα τῶν δύο βορειοτέρων αὐλάκων (ἀριθ. 5 καὶ 6) καὶ πλησιέστερον κάπως πρὸς τὸ ἀνατολικώτερον. Τὸ τέταρτον σχεδὸν τῆς ἐπιφανείας του ἐκαλύπτετο ὑπὸ τῆς ΝΔ. γωνίας τοῦ πλινθίνου περιβόλου τοῦ τάφου XLIV. Λελαξευμένον ἀπλῶς ἐντὸς τῆς κιμηλίας εἶχε διάμετρον 1.10 μ. Ἡ ἐρευνά του, ἀποδώσασα ὀλίγα σχετικῶς ὀστρακα (βλ. κατωτ.), ἐσταμάτησεν εἰς βάθος 5 μ. περίπου, ἥτοι τὴν στάθμην τοῦ ὕδατος κατὰ τὴν ἀνασκαφὴν (3.5.1957).

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΕΚ ΤΩΝ ΟΡΥΓΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΦΡΕΑΤΟΣ ΤΕΜΑΧΙΩΝ

- ΟΡΥΓΜΑ 2. 1. Κάτω μέρος πρωτογεωμετρικῆς κύλικος μὲ κωνικὸν πόδα.
2. Ὁ κωνικὸς ποὺς ὁμοίας κύλικος.
3. Τεμάχιον πρωτογεωμετρικοῦ κλειστοῦ ἀγγείου μὲ ὁμοκέντρους κύκλους.
4. Γεωμετρικὸν τεμάχιον μὲ ἐσκιασμένον μαίανδρον.
5-6. Δύο γεωμετρικὰ τεμάχια.
7. Δύο τεμάχια ἐκ τοῦ ἄνω μέρους ληκύθου (κλασσικῆς).
8. Τμήμα στομίου ληκυθίου (ἀρρυθροειδοῦς). Πρβλ. σ. 7 σημ. 2.

- ΟΡΥΓΜΑ 4. 1-2. Δύο κωνικοὶ πόδες πρωτογεωμετρικῶν κυλίκων (ὁ ἕτερος εἰκ. 1).
3. Μεγάλου κλειστοῦ γεωμετρικοῦ ἀγγείου τεμάχιον μὲ ἐσκιασμένον μαίανδρον.
4. Τεμάχιον πώματος γεωμετρικῆς πυξίδος.
5-6. Δύο ἢ τρία γεωμετρικὰ τεμάχια.
7. Πλατεῖα λαβὴ κλασσικοῦ ἀγγείου μὲ στιλπνὸν μέλαν γάνωμα.

Εἰκ. 1. Ποὺς πρωτογεωμετρικῆς κύλικος ἐκ τοῦ ὀρυγματος 4.

- ΟΡΥΓΜΑ 5. 1-2. Δύο γεωμετρικὰ τεμάχια, τὸ ἕτερον ἐκ χεῖλους πιθανῶς κρατηρίσκου.
3. Γεωμετρικὸν τεμάχιον.
4. Κάτω μέρος μεγάλης κοτύλης (ἀκτινωταὶ γραμμαί). Διάμ. 0.066¹.
5. Βάσις λευκῆς ληκύθου.
6. Τεμάχιον πινακίου ταινιωτοῦ (βλ. XLIV ἀρ. 24).

- ΟΡΥΓΜΑ 6. 1. Κωνικὸς ποὺς πρωτογεωμετρικῆς κύλικος· ἄνω τρεῖς περιθέουσαι γραμμαί· τὸ ὑπόλοιπον κάτω χρωματισμένον.
2. Τεμάχιον γεωμετρικοῦ ἀγγείου μὲ λαβὴν ἐν εἴδει μηνοειδοῦς ἀποφύσεως.
3. Τεμάχιον γεωμετρικοῦ ἀγγείου μὲ ἄλυσιν ρόμβων.

¹ Αἱ διαστάσεις πάντοτε εἰς μέτρα.

ΦΡΕΑΡ Α. 1. (εἰκ. 2 κάτω δεξιά). Τεμάχιον πρωτογεωμετρικοῦ κρατήρος· συστάς ὀκτὼ ὁμοκέντρων κύκλων ἐντὸς μετόπης καὶ κατακόρυφος ζώνη πεπληρωμένη διὰ πυκνοῦ δικτυωτοῦ.

Τὸ τεμάχιον ἀνήκει εἰς κρατηρίσκον τῆς ὑστάτης πρωτογεωμετρικῆς ἐποχῆς· ὅμοιοι ἔχουν εὑρεθῇ ἐν τῷ Κεραμεικῷ¹ καὶ ἐν τῇ παρὰ τὴν Κνωσὸν νεκροπόλει τῆς Φορτέτσας². Ὁμοιον τεμάχιον καὶ ἐκ τῆς κοινῆς ἐπιχώσεως τῶν τάφων IV καὶ VIII (κατωτ. ἀριθ. 6).

Εἰκ. 2. Ὑστεροπρωτογεωμετρικά τεμάχια ἐκ τοῦ φρέατος Α.

2. Τεμάχιον ἐκ τῶν ὥμων μεγάλου κλειστοῦ ἀγγείου μὲ τρίγωνα ἐσκιασμένα· ἐπιφάνεια λίαν ἐφθαρμένη (εἰκ. 2 ἄνω).

3. Διφυτῆς (δικυλινδρική) λαβὴ (εἰκ. 2 κάτω ἀριστερά).

4. Γεωμετρικὸν τεμάχιον.

Καὶ τὰ ἑξῆς κλασσικὰ τεμάχια:

5. Λαβὴ λευκῆς ληκύθου.

6 - 7. Δύο βάσεις ἀνοικτῶν ἀγγείων.

Πρὸς ὁλοκλήρωσιν τῆς εἰκόνης τῶν γεωμετρικῶν εὑρημάτων τῆς ἀνασκαφῆς συγκεντρῶ ἐνταῦθα καὶ τὰ πρὸς τοὺς τάφους συνδεόμενα τεμάχια (χωρὶς νὰ παραλείπω τὴν ἐν τῇ οἰκείᾳ θέσει ἀναγραφὴν των).

1. Τάφος LXXIV (ἐπὶ τοῦ πυθμένος τῆς πυρᾶς). Τεμάχιον πρωτογεωμετρικοῦ κρατήρος.

2. Πυρὰ (;) 24α. Τμῆμα λαιμοῦ πρωτογεωμετρικοῦ ἀγγείου (ἀμφορέως πιθανῶς)· σφῆζει μικρὸν μέρος διακοσμῆσεως ὁμοκέντρων κύκλων ἐκατέρωθεν δύο παχειῶν ὀφιοσχημῶν γραμμῶν χωριζομένων διὰ ζεύγους κατακορύφων γραμμῶν.

Ὁμοιοὶ ὀφιοσχημοὶ (ἄνευ διαχωριστικῶν γραμμῶν) ἐπὶ λαιμοῦ ἀμφορέως τοῦ τάφου 6 τοῦ Κεραμεικοῦ (KRAIKER - KÜBLER, Kerameikos I, πίν. 57 ἀρ. 565), τρεῖς δὲ ὅμοιοι γραμμαὶ μὲ ἡμικύκλια ἐκατέρωθεν ἐν τῷ τάφῳ 17 (ἔ.ἀ. πίν. 69 ἀρ. 732), ἀμφότεροι τῆς ὠρίμου πρωτογεωμετρικῆς περιόδου. Πρὸς βλ. καὶ κατωτέρω.

3 (ὡς ἄνω). Τεμάχιον, περιλαμβάνον τὸ χεῖλος, ἀνοικτοῦ πρωτογεωμετρικοῦ ἀγγείου· ἐπὶ τοῦ χείλους διακόσμησις ὀξυγωνίου τεθλασμένης.

Ὁμοία διακόσμησις καὶ ἐπὶ τοῦ χείλους κρατηρίσκου τοῦ τάφου 15 τοῦ Κεραμεικοῦ (Kerameikos I, πίν. 67 ἀρ. 546) καὶ μονώτου ποτηρίου τοῦ τάφου 45 (Kerameikos IV, πίν. 24 ἀρ. 1104 = DESBOROUGH, ἔ.ἀ. πίν. 11, 2· βλ. καὶ σελ. 197 πίν. 17, 2 [ἀττικά εἰσαγωγή]· ἀμφότερα τὰ ὑπ' αὐτοῦ εἰκονιζόμενα χρονολογοῦνται ὡς ὕστερα πρωτογεωμετρικά). Τὸ τεμάχιον τοῦτο πρέπει νὰ εἶναι σύγχρονον περίπου πρὸς τὸ προηγούμενον ἐκ τοῦ τάφου 15 τοῦ Κεραμεικοῦ ὡς καὶ πρὸς οἶνοχόην μὲ ὀφιοειδεῖς γραμμάς ἔ.ἀ. πίν. 55/58 καὶ 68.

4 (τάφος L). Δύο πρῶιμα γεωμετρικά τεμάχια, τὸ μὲν μὲ ὀξυγωνίους τεθλασμένας τὸ δ' ἕτερον μὲ δικτυωτόν.

5 (πυρὰ LXII). Χεῖλος πρωτογεωμετρικοῦ κρατηρίσκου μὲ ὀξυγώνιον τεθλασμένην καὶ τεμάχιον, ἴσως τοῦ αὐτοῦ ἀγγείου, μὲ ἐναλλήλους γωνίας, ὧν ἡ ἑξωτάτη κεκοσμημένη διὰ προσφυῶν στιγμῶν. Διαστάσεις 0.016 × 0.026 καὶ 0.03 × 0.038.

¹ KRAIKER καὶ KÜBLER, Kerameikos I, πίν. 49 ἄνω ἀρ. 126 (τάφος 24), KÜBLER, Kerameikos IV ἀρ. 1091 (38) πίν. 22 καὶ 2103 (39) πίν. 23, τὰ δύο πρῶτα καὶ παρὰ V. DESBOROUGH, Proto-Geometric Pottery, Oxford 1952, πίν. 10.

² J. K. BROCK, Fortetsa, Cambridge 1957, πίν. 7, 58 (πβλ. καὶ τάφον XI, 187 πίν. 12, 187) εἰσηγμένα ἐξ Ἀττικῆς. Ἀμφότερα τὰ τεμάχια καὶ παρὰ V. DESBOROUGH, ἔ.ἀ. πίν. 33.

6 (κοινὴ ἐπίχωση τάφων IV καὶ VIII). Τεμάχιον πρωτογεωμετρικοῦ κρατηρίσκου· ὁμόκεντροι κύκλοι καὶ δικτυωτόν. Βλ. τὸ ὅμοιον τεμάχιον ἐκ τοῦ φρέατος (ἀριθ. 1, σ. 4).

7 (γέμισμα τάφου LXXXIII ἀρ. 3, εἰκ. 3). Εἰδωλίου ἵππου τὸ περὶ τὸ στήθος τμήμα, περιλαμβάνον τὴν ἔκφυσιν τοῦ λαιμοῦ καὶ τῶν ποδῶν. Πηλὸς ὠχροκάστανος, διακόσμησις διὰ καστανομέλανος. Μέγ. ὕψ. 0.045.

Δύο ἵπποι μὲ ὁμοίαν διακόσμησιν ἐν τῷ τάφῳ 50 τοῦ Κεραμικοῦ (K. KÜBLER, Kerameikos V, 1 πίν. 143 ἀρ. 1312, 1313). Ἡ διακόσμησις τῶν διὰ λοξῆς ἐφαπτομένης συνεχομένων κύκλων καὶ (εἰς δύο ζώνας) ἐπὶ πλαστικῆς ροιᾶς ἐκ τοῦ αὐτοῦ τάφου (ἐ.δ. πίν. 118). Οἱ ἵπποι χρονολογοῦνται περὶ τὸ 745 π.Χ.¹ Βλ. ἀκόμη CVA (Deutschland 9, 410) München 3, 128, 4 (πρβλ. καὶ 3 καὶ βλ. σημ. ἄνωτ.) χρονολογούμενοι εἰς τὸ γ' τέταρτον τοῦ 8ου π.Χ. αἰ. ὑπὸ R. LULLIES.

Εἰκ. 3. Τμήμα γεωμετρικοῦ εἰδωλίου ἵππου.

Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς, ἣν ἐκπροσωποῦν τὰ πρωτογεωμετρικὰ καὶ γεωμετρικὰ ὄστρακα (950 - 750 περίπου π.Χ.), μέχρι τῆς ἐνάρξεως τῶν ταφῶν (ὧν δύο ἢ τρεῖς μενονόμενοι περὶ τὰ μέσα, τὸ σύνολον δὲ εἰς τέλος τοῦ 5ου π.Χ. αἰ.), ἦτοι ἐπὶ τρεῖς ὅλους αἰῶνας, οὐδεμία ἔνδειξις ἐνδιαμέσου χρήσεως τοῦ ἐρευνηθέντος χώρου, ὅπερ φυσικὸν εἶναι νὰ ἐρμηνευθῇ ὡς διακοπὴ τῆς χρήσεώς του. Ἀλλὰ καὶ ἄλλη ἐξήγησις δύναται νὰ προταθῇ, ὅτι δηλαδὴ αἱ νεώτεραι τῆς ὠρίμου γεωμετρικῆς ἐποχῆς περίοδοι ἀντιστοιχοῦν εἰς ἀνώτερα στρώματα ἀφανισθέντα κατὰ διαμόρφωσιν τοῦ χώρου γενομένην ὅταν οὗτος παρεδόθη πρὸς ταφάς. Ἡ ἄποψις αὕτη στερεῖται μὲν εὐρηματικῆς τεκμηριώσεως, ἐξηγεῖ ὅμως τὴν μικράν, συχνὰ μηδαμινὴν (πρβλ. σ. 16), ἐπίχωσιν τοῦ τέλους τοῦ 5ου π.Χ. αἰ. καὶ ἐναρμονίζεται καλύτερα πρὸς τὴν ὑπόθεσιν τῆς παρουσίας κήπου ἱεροῦ, τὴν ἐκφερομένην εἰς τὸ τοπογραφικὸν κεφάλαιον.

ΟΙ ΤΑΦΟΙ

Ἐπειδὴ, λόγῳ τῆς περιορισμένης χρονικῶς ταφικῆς χρήσεως τοῦ τόπου, ἡ χρονολογικὴ διαφορὰ τῶν τάφων (ἐκτὸς δύο ἢ τριῶν περιπτώσεων) εἶναι ἀνεπαίσθητος, ἀκολουθεῖται κατὰ τὴν περιγραφὴν τοπικὴ σειρὰ, ὥστε νὰ φανῇ ἡ μεταξὺ των σχέσις καὶ νὰ διακριθῶν αἱ συστάδες, ὅπου τοῦτο εἶναι δυνατόν. Ἡ περιγραφὴ ἀρχίζει ἀπὸ τῆς ΝΑ. γωνίας τοῦ οἰκοπέδου καὶ ἐκεῖθεν χωρεῖ δυτικῶς, ἔπειτα πάλιν ἀνατολικῶς κ.ο.κ. βαίνουσα ὁλονὲν βορειότερον, βουτροφηδόν, δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν, ἐπὶ τὰ λαιὰ καὶ ἐκ τῶν κάτω (ὡς πρὸς τὸ τοπογραφικὸν σχέδιον) ἀρχομένη, καὶ τοῦτο διότι τὰ ἀνώμαλα, ἄνω, ὄρια τοῦ οἰκοπέδου (ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν ἄτακτον διανομὴν τῶν τάφων καὶ τὴν συνέχισιν τῆς περιγραφῆς πρὸς τὸ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου οἰκόπεδον) δὲν εὐοδοῦν ἀντίθετον κατεύθυνσιν. Εἰς τοὺς περιγραφομένους τάφους δίδεται αὖξων ἀριθμὸς ἀραβικὸς, κρατεῖται ὅμως καὶ ἡ διὰ λατινικῶν ἀριθμῶν ὀνομασία των, ὡς παραμείνασα ἐν τῷ σχεδίῳ καὶ ἐπὶ τῶν εὐρημάτων (βλ. πίνακα ἀντιστοιχίας Α).

¹ Τὰ παραδείγματα μὲ στιγμὴν ἐντὸς ἐκάστου τῶν κύκλων ἀφθονώτερα. Δὲν εἶναι σαφὲς ἂν ἔχουν στιγμὴν οἱ ἐπὶ τοῦ πώματος πυξίδος ἵπποι AM 43, 1918, πίν. 4, 3

καὶ (τέσσαρες ἵπποι) E. LANGLOTZ, Griechische Vasen in Würzburg (München 1932) ἀρ. 51 πίν. 5 (= MJB 8, 1913, 78 εἰκ. 4 καὶ AA 1913, 445 εἰκ. 4).

ΝΟΤΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΣΥΣΤΑΣ (ΤΑΦΟΙ ΧCIV, ΧCIVα, ΧCIVβ).

Μικρά συστάς κατά τὸ ἀνατολικὸν πέρασ τῆς νοτίου πλευρᾶς τοῦ οἰκοπέδου.

(1) Ὁ ἀνατολικώτερος τῶν τάφων τῆς, βαίνων πρὸς Ν. καὶ πέραν τῆς οἰκοδομικῆς γραμμῆς, ἦτο ὁ τάφος ΧCIV, πηλίνη λάρναξ¹, Β.-Ν. κατευθύνσεως μὲ σημαντικὴν ΒΑ. ἀπόκλινιν², διαστάσεων ἐξωτερικῶν 1.55×0.48 μ. ἐναποτεθειμένη, ὄχι ἀκριβῶς παραλλήλως, ἐντὸς ὀρύγματος (πλάτους 0.75 μ. καὶ μήκους μὴ διαπιστωθέντος), ἀπὸ τῆς Β. στενῆς πλευρᾶς τοῦ ὁποῖου ἡ λάρναξ ἀπεῖχε 0.15-0.32 μ.

Ἐντὸς τῆς λάρνακος, μὲ τὴν κεφαλὴν πρὸς Ν., εὐρέθη λίαν σεσαθρωμένος ὁ σκελετὸς παιδός, ἐφήβου σχεδόν, ἂν εἰκάσωμεν ἀπὸ τὸ μήκος τῆς λάρνακος. Κατὰ μήκος τοῦ ἀριστεροῦ σκέλους, ἀπὸ τοῦ μηροῦ μέχρι τοῦ ἄκρου ποδός, ἀπέκειντο ἕξ μελαμβραφῇ ἀγγεῖα.

1 (πίν. 23β ἄνω ἀριστερά). Φιαλίδιον ἑλλιπὲς μικρὸν μέρος· βάσις δακτυλιόσχημος· στιγμή μετὰ κύκλου ἐντὸς ἐδαφοχρόου δίσκου κατὰ τὸ κέντρον τῆς βάσεως. Ὑψος 0.027, διάμ.: βάσ. 0.067 χεῖλ. 0.093.

Πλήθος τοιούτων φιαλιδίων, τοῦ τέλους τοῦ 5ου καὶ τοῦ 4ου π.Χ. αἰῶνος, εἰκονίζονται ἐν D. M. ROBINSON, Olynthos V πίν. 176. Περὶ τῶν ἐκ τοῦ Ἡραίου τῆς Σάμου φιαλιδίων βλ. W. ΤΕΧΝΑΥ, AM 54, 1929, 42-46 μὲ τομὰς ἐκ 30, 31 καὶ 32· ἀδικαιολογητῶς ἴσως (ἄνευ ἀνασκαφικῶν δεδομένων βλ. σ. 42) χρονολογοῦντα ταῦτα εἰς τὸν 4ον π.Χ. αἶ.

Τέσσαρα φιαλίδια τοῦ τύπου τούτου ἐν τῷ τάφῳ 109 τῶν Λεοντίνων (Notizie degli Scavi 80, 1955, 322-3 εἰκ. 25)³.

2 (ΧCIV 4 πίν. 23β ἄνω δεξιά). Φιαλίδιον κυλινδρικοῦ τύπου ἀπεκεκρουμένον τὴν περιφέρειαν τῆς βάσεως, κεκαλυμμένον ὅλον διὰ καλοῦ μέλανος γανώματος. Ὑψ. 0.017, διάμ. 0.037.

Ὅμοιον, ἀλλὰ μὲ κυρτότερα τοιχώματα, τὸ ἐκ τῆς Ἀγορᾶς Hesperia 18, 1949, 329-330 ἀρ. 68 πίν. 93, τοῦ τύπου τῶν «ἀλατοδοχείων» (salt-cellar). Ὅμοια πρὸς τὸ κατὰ τι νεώτερον, τυπολογικῶς, τῆς Ἀγορᾶς τὰ ἐκ Ρόδου CVA Danemark (177) 180, 11-13 (εὐρεθέντα, ὥς καὶ τὸ παρόν, ὁμοῦ μετὰ τῶν κυρτῶν φιαλιδίων μὲ δακτυλιόσχημον βάσιν βλ. LXVI 3). Πρβλ. LXVI 3, LIX 6 καὶ XLIVa.

Διὰ παραδείγματα ἀναγόμενα εἰς τὰς δύο πρώτας δεκαετίαι, τοῦ 5ου π.Χ. αἰῶνος βλ. Hesperia 15, 1946, πίν. 66 ἀρ. 289-291 καὶ διὰ τὴν συνέχισιν τοῦ τύπου εἰς τὸν 4ον π.Χ. αἶ. Olynthus V, πίν. 189 ἀρ. 1042. Διὰ τὰ ἐκ τοῦ Ἡραίου τῆς Σάμου βλ. W. ΤΕΧΝΑΥ, ἔ.ἀ. (εἰδικῶς εἰκ. 31, 6).

3. Φιαλίδιον μὲ κυρτὰ τοιχώματα ἄνευ πλαστικῶς διαμορφουμένης βάσεως (πλάτυσμα), ἀκέραιον, ὀλόβαφον. Ὑψος 0.021, διάμ.: βάσ. 0.039 χεῖλ. 0.056.

Παραπλήσια τὸ ἐκ τῆς Ἀκροπόλεως ΑΔ 1, 1915 Παράρτ. 40 εἰκ. 17,9, τὸ ἐκ τοῦ τάφου XXXIV τῆς Καμύρου, Clara Rhodos 4, 1931, 115-6 εἰκ. 274 (σ. 252) κάτω δεξιὰ (πρβλ. τάφ. 29, 1) καὶ τὸ ἐκ Ρηνεῖας CH. DUGAS (καὶ J. D. BEAZLEY), Les Vases Attiques à figures rouges

1 Περὶ τοῦ τύπου τῶν λαρνάκων βλ. ἐν τέλει καὶ πβλ. προχείρως σχέδιον τῆς λάρνακος τοῦ τάφου IX εἰκ. 176 χαρακτηριστικὸν πασῶν (πλὴν μιᾶς) τῶν λαρνάκων τῆς ἀνασκαφῆς.

2 Αἱ ἀποκλίσεις νοοῦνται πάντοτε ἐν σχέσει πρὸς τὰς οἰκοδομικὰς γραμμάς, αἵτινες ἐλάχιστα παραλλάσσουσι τῶν ἀντιστοιχῶν σημείων τοῦ ὀρίζοντος.

3 Νομίζω ὅτι ὁ Rizza ὑποβιβάζει τὴν χρονολογίαν τῶν ἀρχαιότερων τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἀνασκαφέντων τάφων, ἀνάγων αὐτοὺς εἰς τὸ α' ἡμῖς καὶ δὴ τὸ β' τέταρτον τοῦ 4ου π.Χ. αἶ. (σ. 342). Εἰς τὴν συγκεκριμένην περίπτωσιν ὁ τάφος 109 περιεῖχε λύχνον (σ. 322-3 εἰκ. 50, γ) προσεγγίζοντα πρὸς τὸν τύπον 29 Α τῆς Ἀγορᾶς

(βλ. R. H. HOWLAND, Greek Lamps and their Survivals [The Athenian Agora IV, ἐφεξῆς Agora IV], Princeton 1958, 56-57 πίν. 36 βλ. εἰδικῶς ἀριθ. 217) οὐχὶ νεώτερον τοῦ α' τετάρτου τοῦ 4ου π.Χ. αἰῶνος, ἐνῶ ὁ σχηματισμὸς τοῦ μυξοῦ φέρει αὐτὸν πρὸς τὸν ἀριθ. 246 τοῦ τύπου 24 Α (πίν. 37), μὴ βαίνοντα πέραν τοῦ τέλους τοῦ 5ου π.Χ. αἰῶνος καὶ ἢ ἐν τῷ μέσῳ ὅπῃ συνδέει αὐτὸν πρὸς καθαρῶς ἀρχαιότερους τύπους τοῦ 5ου π.Χ. αἰῶνος (Πρβλ. σ. 23 καὶ τ. V. ἀρ. 1). Εἰς τὸν 5ον ἐπίσης αἶ. νομίζω ὅτι ἀνάγονται τὰ ἐκ Κοζάνης (ΠΑΕ 1934, 88 ἀρ. 27, 28 εἰκ. 13 α. β καὶ 14) φιαλίδια ἅτινα κατὰ τὸν Α. ΚΕΡΑΜΟΠΟΥΛΛΟΝ, ἔ.ἀ. 89, «δύναται νὰ ἀνέλθωσιν εἰς τὸν 4ον αἶ. π.Χ.».

(Exploration de Délos XXI¹. Paris 1952) 61 ἀρ. 175 πίν. 49c. Βλ. καὶ τὸ ἐκ τοῦ τάφου 7 τοῦ Κολωνακίου Θηβῶν (ΑΔ 3, 1917, 223-4 εἰκ. 161, 3) μετ' ἀγγεῖα παραπλήσια πρὸς τὰ τοῦ Θεσπικοῦ πολυανδρίου (424 π.Χ.). Διὰ τὰ σαμιακὰ παραδείγματα βλ. W. TCHNAU, ἔ.ἀ. (εἰδικῶς εἰς 30, 2).

Τὸ εἶδος ἔχει ἀρκετὰ μακρινὴν καταγωγὴν· δείγματα ἀναγόμενα εἰς τὰς δύο πρώτας δεκαετίαι τοῦ 5ου π.Χ. αἰ. βλ. Hesperia 15, 1946, πίν. 66 ἀρ. 283-285.

Ὅμοιον καὶ τὸ LV 3.

4. Φιαλίδιον τοῦ αὐτοῦ ὥς ἄνω τύπου συγκολληθὲν ἐκ τεμαχίων, ἐλλιπὲς τμήμα ἄνω καὶ μέρη τοῦ χείλους ἀποτετριμμένα· μέλαν γάνωμα κατὰ μέγα μέρος ἠφανισμένον. Ὑψ. 0.019, διάμ.: βάσ. 0.041 χεῖλ. 0.06 Βλ. ἀνωτέρω.

5 (πίν. 20α μέσον). Ληκυτόιον ἀρυβαλλοειδὲς² ἀκέραιον, μελαμβαφές· σῶμα ἔχον σχῆμα κάψας· αὐλακώσεις ὥς τοῦ LXVI, 5. Ὑψ. 0.071, διάμ.: βάσ. 0.039 κοιλ. 0.048 χεῖλ. 0.027. Πρβλ. XXXIX.

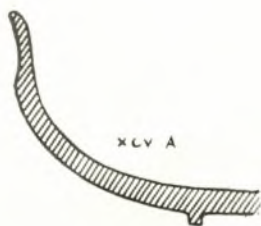
6 (πίν. 23α δεξιὰ). Σκύφος ἐλλιπὲς μικρὰ μέρη κατὰ τὴν βάσιν κύκλος διὰ μέλανος χρώματος μετὰ ζεύγους ἐγχαρακτῶν κύκλων· ἐγχάρακτος γραμμὴ περιθῆει καὶ τὸ κάτω μέρος τοῦ σώματος. Ἐν τῷ πιθμένι, ἐσωτερικῶς, ἑξ ἔντυπα ἀνθέμια ἀσυμμέτρως διατεταγμένα πέριξ κύκλου (εἰκ. 4). Ὑψ. 0.037, διάμ.: βάσ. 0.044 χεῖλ. 0.069.

Ὅμοιος ὁ ἐκ τοῦ τάφου 7 τοῦ Ἀργους, ΑΔ 15, 1933/35, 47-8 εἰκ. 19, 3 μετ' ἔντυπον ἀνθέμιον («ἀβέβαιον» κατὰ τὴν ἀνασκάψασαν, ἀσφαλῶς ὅμως ἀττικόν)· ἄνευ τῶν ἀνθεμίων καὶ τῶν ἐγχαρακτῶν γραμμῶν ὁ ἐκ Ρηνείας Délos XXI πίν. 49 β (μεγαλύτερος, ὕψους 0.055) καὶ ὁ ἐκ τοῦ τάφου 10 τοῦ Κολωνακίου Θηβῶν (ΑΔ 3, 1917, 226 εἰκ. 163, 3) μετ' (διαφορετικὰ) ἔντυπα ἀνθέμια ἐσωτερικῶς· ὁ ΚΕΡΑΜΟΠΟΥΛΟΣ, ἔ.ἀ. σ. 227 χρονολογεῖ τὸν τάφον εἰς τὸ α' ἡμισυ τοῦ 4ου π.Χ. αἰ. καὶ ἀσφαλῶς δὲν εἶναι ὑστερώτερος τῶν ἀρχῶν τοῦ αἰῶνος· πρβλ. τ. XLVII καὶ LIX 5.

Εἰκ. 4. Ἐντυπος διακόσμησις σκύφου XCIV ἀρ. 6.

(2) Ἀμέσως πρὸς δυσμὰς τοῦ βορείου τμήματος τοῦ τάφου XCIV ὁ τάφος XCVα, ἀμφορεὺς, τεθραυσμένος καὶ ἐλλιπὲς εὐρεθεὶς, πρὸς ἐγχυτρισμὸν πιθανώτατα χρησιμεύσας, ἐντὸς καμπύλου ὁρύγματος μεγίστου ἄξονος

Εἰκ. 5. Τεμάχιον κύλικος.

(B.-N.) 0.80 μ. Ἐβαινεῖν ἐν μέρει ὑπεράνω τοῦ βορείου ἄκρου τῆς δυτικῆς πλευρᾶς τοῦ ὁρύγματος τοῦ τάφου XCIV, ἄρα ἢ ταφὴ τοῦ ἀμφορέως εἶναι

μεταγενεστέρα. Εἰς τὸ ἄνω μέρος εὐρέθη:

1 (τομὴ εἰκ. 5). Κύλιξ ἐλλιπὲς εἰς τεμάχια, μετ' καλὸν μέλαν γάνωμα.

1 Ἐφεξῆς Délos XXI.

2 Ἐφεξῆς θ' ἀποκαλοῦνται ἀπλῶς ληκύθια, δια-

κρινόμενα οὕτω τῶν ἄλλων (οἷον κυλινδρικών) ληκύθων.

Εἰκ. 6. Ληκυτόιον τάφου LXVII γ καὶ λήκυθος τάφου XCVα.

Βαθέως δὲ ἐντὸς τοῦ λαξεύματος τοῦ τάφου:

2 (εἰκ. 6 δεξιά). Λήκυθος μικρὰ ἀποκεκρουμένη μέγα μέρος τοῦ σώματος ἄνω μετὰ τοῦ λαιμοῦ καὶ τῆς λαβῆς· τὸ μέλαν γάνωμα κατὰ μέγα μέρος ἐφθαρμένον· ἄνω ἐδαφόχρους ζώνη με ζευγὸς γραμμῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὀδοντωτὴ διακόσμησις γραμμιδίων ἐναλλάξ ἄνω καὶ κάτω ἀρχομένων. Μέγ. ὕψος 0.06, διάμ.: βάσ. 0.025 ὠμων 0.031.

Ἡ μοναδικὴ ἐκ τῆς ἀνασκαφῆς μετὰ τὴν διακόσμησιν.

Εἰκ. 7. Κύαθος τάφου ΧCνα.

3 (εἰκ. 7). Κύαθος μόνωτος ἀποκεκρουμένος μέρος ἄνω καὶ τμήμα τῆς λαβῆς, ὀλόβαφος· ἐπιφάνεια πολλαχοῦ βεβλαμμένη. Ὑψος 0.035, διάμ.: βάσ. 0.06 χεῖλ. 0.097.

Βαθύτερος (πρβλ. XCIV, 2-4) ὁ τοῦ τάφου 7 τοῦ Κολωνακίου Θηβῶν (ΑΔ 3, 1917, 223-4 εἰκ. 161, 2), τὸν ὁποῖον ὁ ΚΕΡΑΜΟΠΟΥΛΟΣ θεωρεῖ «προσεγγίζοντα» πρὸς τοὺς χρόνους τοῦ ὑπ' αὐτοῦ ἀνασκαφέντος θεσπικοῦ πολυανδρίου (424 π.Χ.). Ὅμοιος καὶ ὁ XXXVII ἀρ. 2.

(3) Ἐν συνεχείᾳ ἀμέσως πρὸς Δ. ὁ τάφος ΧCνβ, κοίλωμα τοῦ ἐδάφους ἀποκεκομμένον ἐν μέρει ὑπὸ τοῦ ὀρύγματος τοῦ τάφου ΧCνα, προγενέστερον ἄρα τούτου μετὰ τεμάχια μεγάλου ἀγγείου. Προέκειται, προφανῶς, περὶ ταφῆς ταραχθείσης κατὰ τὴν ἀνόρυξιν τοῦ τάφου ΧCνα, ἐγχυτρισμοῦ ἴσως πάλιν.

Πρὸς τὴν συστάδα τῶν τριῶν αὐτῶν τάφων συνδέονται τοῖχοί τινες ἐκ κιμηλολίθων (ἔχοντες περισσότερον κανονικὴν ὄψιν ἢ ἐν τῇ κατόψει τοῦ τοπογραφικοῦ σχεδίου φαίνεται). Οἱ δύο κυριώτεροι τῶν τοίχων τούτων, ἐγκαρσίως πρὸς τοὺς τάφους βαίνοντες (Α.-Δ.), φαίνονται ἀποκοπέντες ὑπ' αὐτῶν, ἄρα προγενέστεροι. Τὰ τοιχάρια ἐσφίζοντο εἰς ὕψος ἑνὸς μόνον δόμου, ἔβαινον δὲ ἐπὶ τῆς κιμηλιάς. Δὲν ὑπάρχουν στοιχεῖα ἀποδόσεως τῶν εἰς περιβόλους τάφων, ὥς συμβαίνει μετὰ τινες ὁμοίους τοίχους τῆς ἀνασκαφῆς (κατὰ τὸ πλεῖστον ὅμως εἰς ἀπλὴν καὶ οὐχὶ διπλὴν, ὥς ἐνταῦθα, σειρὰν λίθων συγκειμένων). Πρβλ. σ. 12.

Πρὸς τὸ νότιον πέρας τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς τοῦ οἰκοπέδου, περὶ τὸ ἓν μέτρον πρὸς Β. τῆς πυκνῆς ταύτης συστάδος, ἀνεσκάφησαν δύο ἄλλοι τάφοι:

(4) Τάφος ΧC, πυρὰ Β.-Ν. κατευθύνσεως (μικρὰ ΒΑ. ἀπόκλισις) διαστάσεων 2.18×1.14 μ. καὶ βάθους 1.45, ἐξ ὧν 1 λελαξευμένον ἐντὸς τῆς κιμηλιάς.

Ἐπὶ τοῦ πυθμένος τῆς πυρᾶς, ἐντὸς τῶν ἀνθράκων, εὐρέθησαν τεμάχια τινα καὶ

Ληκύθιον (εἰκ. 8) ἐρυθρόμορφον ἀκέραιον, βεβλαμμένον ἐκ τοῦ πυρός· κεφαλὴ Ἑρμοῦ ἀριστερὰ βλέπουσα. Ὑψ. 0.066, διάμ.: βάσ. 0.036 κοιλ. 0.041 χεῖλ. 0.024.

(5) Ἐπὶ τοῦ ἀνατολικοῦ τμήματος τῆς πυρᾶς ΧC ἔβαιναν ὁ τάφος ΧCα (εἰκ. 9) κεραμοσκεπῆς Β.-Ν. κατευθύνσεως ἐξέχων ἀνατολικώτερον τῆς οἰκοδομικῆς γραμμῆς. Τὸ βόρειον ἄκρον τοῦ τάφου εἶχε καταστραφῇ (βλ. εἰκ. 9). Τὰ ἐν αὐτῷ ὀστᾶ ἀνῆκον εἰς ἐνήλικα. Ληκύθιον ἔκειτο παρὰ τὸν ἀριστερὸν μηρὸν καὶ κοτύλη εἰς τεμάχια παρὰ τὸν δεξιὸν πόδα.

Εἰκ. 8. Ληκύθιον τάφου ΧC.

1 (εἰκ. 10 δεξιὰ). Ληκύθιον ἐρυθρόμορφον μὲ πεπιεσμένον σῶμα· ἡ ἐπιφάνεια βεβλαμμένη· κεφαλὴ γυναικὸς πρὸς τὰ δεξιὰ. Ὑψος 0.047, διάμ.: βάσ. 0.037 κοιλ. 0.043 χεῖλ. 0.023. Περί τὸ 400 π.Χ. Τὸ σχῆμα, ὀλιγώτερον πεπιεσμένον, καὶ ἐπὶ ληκυθίου ἐκ Ρηνείας, Délos XXI 106 (ἐνθα σειρὴν ἢ σφίγξ, ἐξ ἧς ἴσως ἡ ἀπλοποίησης εἰς γυναικεῖαν κεφαλὴν). Βλ. καὶ XXXV, XLIII 9, XLVI ἀρ. 2 καὶ μάλιστα LVIII 9.

Εἰκ. 9. Κεραμοσκεπὴς XCa ἀπὸ ΝΑ.

2 (εἰκ. 11). Κοτύλη συγκολληθεῖσα σχεδὸν πλήρης, κεκαλυμμένη ὅλη διὰ καλοῦ μέλανος γανώματος, ἐκτὸς τῆς βάσεως, ἐνθα δύο μικροὶ δμόκεντροι κύκλοι. Ὑψος 0.14, διάμ.: βάσ. 0.084 χεῖλ. 0.13. Ἡ κοτύλη τοῦ αἰττικοῦ τύπου, ὡς αἱ CIV ἀρ. 8 (εἰκ. 64) καὶ ἡ πολὺ ραδινωτέρα

Εἰκ. 10. Ληκύθια τάφων XCa καὶ XXV.

Εἰκ. 11. Κοτύλη τάφου XCa

LXXXVIII ἀρ. 7 σ. 18. Βαρύτερας πῶς ἀναλογίας καὶ ἐντελῶς ὀριζοντίους λαβὰς ἔχει ἡ ἐκ τῆς Ἀγορᾶς Hesperia 4, 1935, 476:1, παρεμφερῆς δὲ εἶναι καὶ ἡ ἐκ Ρηνείας Délos XXI 61 ἀρ. 181 πίν. 49 D (ΑΔ 12, 1929, 204 εἰκ. 13).

Ἐξ ὀλίγων ραδινωτέρας κοτύλαι τοῦ τύπου τούτου ἐν τοῖς τάφοις 108, 113, 32, 107, 521 καὶ 289 τῶν Λεοντίνων (Notizie degli Scavi 80, 1955, 322 κ.ἐ. εἰκ. 34, 36, 37, 2 καὶ 16, 43, 3, 48, 3). Πρβλ. τ. V ἀρ. 2¹.

* 1 Διὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Rizza κάπως χαμηλὴν χρονολόγησιν τῶν τάφων εἰς τὸ β' τέταρτον τοῦ 4^{ου} π.Χ. αἰ.

βλ. σ. 6 σημ. 3. Πρβλ. καὶ τ. V ἀρ. 1 καὶ τ. XLIII ἀρ. 3.

Περὶ τῆς πιθανότητος διελεύσεως ὁδοῦ παρὰ τὰς δύο νοτιωτέρας συστάδας βλ. κατωτ. (Μορφολογία τοῦ ἐρευνηθέντος χώρου).

ΝΟΤΙΟΔΥΤΙΚΗ ΣΥΣΤΑΣ (ΤΑΦΟΙ LXXXII, LXXXI, LXXX)

Καὶ οἱ πρὸς δυσμὰς νοτιώτεροι τάφοι ἀποτελοῦν σαφῶς διακρινομένην συστάδα καταλείποντες κενὸν 3 μ. περίπου πρὸς τὴν Ν. πλευρὰν τοῦ οἰκοπέδου, 1 μ. δὲ πρὸς τὸν πρὸς Β. ἐγγύτερον τάφον (LXXIV), ἐνῶ πρὸς Α. οὐδεὶς τάφος ἐσημειώθη μέχρι τῆς ΝΑ. συστάδος.

(6) Ὁ νοτιώτερος τῶν τάφων τούτων, ἐρευνηθεὶς μόνον κατὰ τὸ ἀνατολικὸν αὐτοῦ τμήμα, εἶναι ὁ τάφος LXXXII, προχειρότερον, φαίνεται, εἶδος κεραμοσκεποῦς, ἐν ᾧ ἀντὶ τῶν συνήθων πλήρων κεράμων εἶχον χρησιμοποιηθῇ τεμάχια πηλίνης λάρνακος καὶ ἀμφορέως, τοποθετημένα τριγωνικῶς, κατὰ τὸν τρόπον τῶν κεράμων ὑπὸ τὰ τεμάχια ταῦτα εὐρέθη κρανίον κακῶς διατηρούμενον. Ἐπὶ τοῦ πυθμένος τοῦ ὀρύγματος παρατηρήθησαν ἴχνη καύσεως. Ὑπὲρ τὸν τάφον εὐρέθη:

1. Μεγάλης λευκῆς ληκύθου τεμάχιον μὲ ἐπιφάνειαν ἐφθαρμένην καὶ ἴχνη ἐρυθροῦ. Μέγιστον πλάτος 0.18.

(7) Ὀλίγον πρὸς Β. ἀνατολικώτερον βαίνων, ἦτο ὁ τάφος LXXXI, πηλίνη λάρναξ¹ ἐντὸς τοῦ ὀρύγματος Α.-Δ. κατευθύνσεως πλάτους 0.55 μ. Ἡ λάρναξ, σφωζομένη

Εἰκ. 12. Τεμάχιον ἐρυθρομόρφου ἀγγείου ἐκ τοῦ τάφου LXXXI ἀρ. 1.

Εἰκ. 13. Ληκύθια μελαμβαφεῖ LXXXVI ἀρ. 2 καὶ XXXVII 5.

εἰς μέγιστον μῆκος 0.75 μ., ἦτοι κατὰ τὸ ἀνατολικὸν αὐτῆς ἥμισυ περίπου, ἔχει πλάτος 0.42/0.45 μ., ὕψος 0.31/0.34 μ. καταλείπει δὲ κενὸν 0.185 μ. πρὸς τὴν Α. πλευρὰν τοῦ ὀρύγματος καὶ 0.05 μ. ἑκατέρωθεν, κατὰ τὰς στενὰς πλευράς. Ἐντὸς τοῦ γεμίσματος τοῦ ὀρύγματος ἀνευρέθησαν τεμάχια τινα, ἐν οἷς:

1 (εἰκ. 12). Τεμάχιον ἐρυθρομόρφου ἀγγείου σῶζον τμήμα γυναικὸς κομιζούσης πολυτελὲς ἔνδυμα. Ἡ μορφή ἀπεμονώθη ἀπὸ παράστασιν ἐπανυλίων· ὁμοία περίπτωσις καὶ LXXVII 10 καὶ XIII 2, ἔνθα βλ. δι' ἀνάλογα. Πρβλ. καὶ XLIV 19-20.

2 (εἰκ. 13 ἀριστερά). Ληκύθιον ἀποκεκρουμένον τὸ ἄνω μέρος τοῦ λαιμοῦ καὶ τῆς λαβῆς· μέλαν γάνωμα, κατὰ τόπους ἀνοικτοτέρας ἀποχρώσεως. Μέγ. ὕψος 0.062, διάμ.: βάσ. 0.038 κοιλ. 0.045.

¹ Εἰς τὸ ἐξῆς ὁ προσδιορισμὸς πηλίνη θὰ παραλείπεται, διὰ τοῦ ὅρου «λάρναξ» νοουμένης τῆς πηλίνης λάρνακος, ἐπεὶ αἱ λίθιναι, ἐλάχισται οὖσαι, θὰ μνη-

μονεύονται ἐμφαντικῶς. Περὶ τοῦ τύπου τῆς πηλίνης λάρνακος πρβλ. ἀνωτ. σ. 6 σημ. 1.

Ἐντὸς τῆς λάρνακος ὁ σκελετός, μετὰ τὴν κεφαλὴν κόρης πρὸς Α., ὡς ἔδειξαν τὰ κτερίσματα:

3 (εἰκ. 14 ἀριστερά). (Πρὸς Ν.) Κεφαλὴ εἰδωλίου γυναικὸς μετὰ λαιμοῦ, σφύρουσα ἐν μέρει τὸ λευκὸν ἐπίχρυσμα, ἄλλως ἐφθαρμένη. Μέγ. ὕψος 0.048.

4 (Δεξιὰ παρὰ τὴν ὁσφύν). Κορμὸς καὶ (χωριστὰ εὐρεθεῖς) ποὺς πλαγγόνος, μετὰ ἴχνη λευκοῦ ἐπιχρίσματος.

Περὶ πλαγγόνων βλ. CXII 2.

(8) Πρὸς Β. τοῦ προηγουμένου ὁ τάφος LXXX πρὸς Β.-Ν. κατευθύνσεως μήκους 1.75 μ. καὶ πλάτους 0.92 μ. εὐθυνομένη ἄνω εἰς 1.02 μ. Τὸ μέγιστον ἐντὸς τῆς κιμηλιάς βάθος τῆς ἦτο 0.90 μ.

Ἐντὸς τοῦ γεμίσματος τοῦ ὀρύγματος εὐρέθησαν εἰς τὸ ἄνω μέρος:

1. Τεμάχιον κύλικος μετὰ τῆς ἐτέρας τῶν λαβῶν.
2. Χεῖλος μεγάλου ἀγγείου.
3. Πινακίου χεῖλος.
4. Δύο τεμάχια (δύο διαφόρων πιθανῶς) πινακίων.
5. Λαιμὸς ληκύθου μικρᾶς.
6. Πολλὰ τεμάχια λευκῶν ληκύθων.

Βαθύτερον, εἰς βάθος 0.50-0.80 μ. ἀπὸ τῆς κιμηλιάς (0.10-0.40 μ. ὑπὲρ τὸν πυθμένα) καὶ διεσπαρμένα πρὸς Ν. καὶ κυρίως πρὸς τὸ μέσον τοῦ ὀρύγματος:

7. (πίν. 16). Μεγάλῃς λευκῇς ληκύθου τεμάχια, ἅτινα συγκολληθέντα ἀπετέλεσαν τὸ σῶμά της ἄνευ τῶν ὠμων, ἐλλιπὲς μέγα μέρος. Παράστασις τρίμορφος: ἀριστερὰ νέα ὀρθή φέρουσα διὰ τῆς πρὸς τὰ ὀπίσω¹ τεταμένης δεξιᾶς στέφανον· πρὸ τῆς στήλης γυνὴ καθημένη, ἥς μικρὸν μόνον σφύζεται (κάτω πρόσθιον προσώπου καὶ πρόσθιον στήθους)· δεξιὰ γενειοφόρος στηριζόμενος ἐπὶ ὀράβδου διὰ τῆς πρὸς τὰ ἄνω καμπτομένης δεξιᾶς. Ὑψος 0.285, διάμ. ἄνω 0.13.

Εἰκ. 15. Ληκύθιον τάφ. LXXX.

Ἡ παράστασις πιθανώτατα ἔργον τοῦ ζωγράφου τῶν Τριγλύφων, ἐν τῶν ἀρίστων δειγμάτων τῆς ἐργασίας του. Τὸ πλησιέστερον τεχνολογικῶς γνωστὸν μοι ἔργον τοῦ αὐτοῦ καλλιτέχνου ἢ ἐπίσης μεγάλῃ (ὕψος 0.40) λήκυθος CVA (Deutschland 7) Karlsruhe 1, 30, 6. 7 (καὶ A. FAIRBANKS Athenian White Lekythoi II, 1914, πίν. 30, 1), ἐνθα ὁ ἀνὴρ, δεξιὰ, ἔχει τὴν στροφὴν τοῦ σώματος καὶ κίνησιν καὶ κάμψιν τῆς χειρὸς καὶ θέσιν δακτύλων ἀνευρισκομένην ἐδῶ εἰς τὴν γυναικα ἀριστερά. Βλ. καὶ LXVI 4γ.

8 (εἰκ. 15). Ληκύθιον ἐλλιπὲς τὸν λαιμὸν καὶ τὴν λαβὴν· εὐρεῖται ἀβλακώσεις παρέχουν ὅψιν κάψας εἰς τὸ σῶμα. Μέγ. ὕψ. 0.051, διάμ.: βάσ. 0.039 κοιλ. 0.046.

Ἐπὶ τοῦ πυθμένου, ἐντὸς τῶν ἀνθράκων, κολλητὰ σχεδὸν πρὸς τὴν Β. πλευράν:

9 (εἰκ. 16 ἀριστ.). Λευκὴ λήκυθος σφύρουσα τὸ λευκὸν ἐπίχρυσμα καὶ ἀμυδρὰ μόνον ἴχνη ἐρυθρω-

¹ Ὅπισω εἰς τὴν ἐπίπεδον ἐπιφάνειαν τοῦ σχεδίου· νομένη. Πρβλ. καὶ ΑΔ 13, 1930/31, 65 σημ. 1 καὶ 69. ἐν χώρῳ νοεῖται ἀσφαλῶς πρὸς τὰ ἔξω, πλαγίως ἔκτει-

πῶν γραμμῶν συνεκollήθη ἐκ τεμαχίων, ἑλλιπὲς μέρος ἄνω. Ὑψος 0.225 διάμ.: βάσ. 0.048 ὤμων 0.068.

10 (εἰκ. 17). Ληκύθιον ἐρυθρόμορφον συνεκollήθη ἐκ τεμαχίων καὶ συνεπληρώθη μέρος τοῦ σώματος. Ἐπὶ τῶν ὤμων παράστασις Ἑρωτος τείνοντος τὰς χεῖρας πρὸς ζῶον, πιθανῶς κριόν. Τὸ ὑπόλοιπον τοῦ σώματος καλύπτεται διὰ διακοσμήσεως: ζώνη μὲ συνεχομένης σπείρας ἐπὶ τῆς κοι-

Εἰκ. 16. Λευκαὶ λήκυθοι πυρᾶς LXXX καὶ XII.

Εἰκ. 17. Ληκύθιον τάφου LXXX.

λίας πλαισιουμένη ὑπὸ στενῶν ζωνῶν ἄνω διπλὴ σειρά ἐναλλασσομένων στιγμῶν καὶ κάτω δίγραμον κυμάτιον. Ὑψ. 0.11, διάμ.: βάσ. 0.05 κοιλ. 0.068 χεῖλ. 0.034.

Τὸ θέμα τῆς παραστάσεως ἐνθυμίζει τὰ ἐπὶ τῶν χοῶν (πρβλ. LXVI 2 καὶ βλ. G. VAN HOORN, *Choes and Anthesteria*, Leiden 1951, 46) ἀνυψωμένον ἐδῶ εἰς μυθικὴν σφαῖραν (πρβλ. ξ.ἀ. 48-49, ἐνθα ὅμως δὲν ἀναφέρεται ἀκριβῶς ὁμοία περίπτωσις). Ὡς πρὸς τὴν διακόσμησιν πρβλ. LXXXVIII 2.

Ἀνατολικῶς τῶν τάφων LXXXII καὶ LXXXI διῆκε τοῖχος Β.-Ν. κατευθύνσεως (ΒΑ. ἀπόκλισις) ἐξ ἀπλῆς σειρᾶς μεγάλων κιμηολίθων μὲ μέγιστον πάχος 0.60 μ. βαίνων ἐπίσης ἐπὶ τῆς κιμηλιᾶς, ὡς οἱ τῆς ΝΑ. συστάδος (σ. 8).

Μετὰ τὴν ΝΑ. συστάδα ἐπανερχόμεθα εἰς τὴν Α. πλευράν, ἵνα περιγράψωμεν τὸ συγκρότημα τοῦ περιβόλου καὶ τοὺς παρακειμένους τάφους.

Ἀνατολικῶς τοῦ περιβόλου ἐσημειώθησαν δύο πυραὶ :

(9) Ἐκ τούτων ἡ βορειότερα, καὶ ἀνατολικώτερον κειμένη, ὁ τάφος XCVI, βαίνων ἐν μέρει καὶ πέραν τῆς οἰκοδομικῆς γραμμῆς, εἶναι πυρὰ Β.-Ν. κατευθύνσεως μήκους 1.75 μ. μὲ τὸν πυθμένα κατὰ 0.70 μ. περίπου χαμηλότερον τοῦ σημείου ἐδράσεως τοῦ Α. τοίχου τοῦ περιβόλου (τοῖχος 6). Εὐρήματα δὲν ἐσημειώθησαν.

Νοτίως τῆς πυρᾶς XCVI, βαίνων καὶ δυτικώτερον πρὸς τὸν Α. τοῖχον τοῦ περιβόλου (καὶ ἀνατολικῶς πέραν τῆς οἰκοδομικῆς γραμμῆς) ἐφάνη τοῖχος ἐξ ἀπλῆς σειρᾶς

κιμηλολίθων, ἐν οἷς καὶ τεμάχια κεράμων (λαρνάκων). Ὁ τοῖχος 7, ὡς ὠνομάσθη, ἀποκαλυφθεὶς εἰς μῆκος 1.35 μ., πατεῖ ἐπὶ θεμελίον εὐρυτέρου, σχηματίζοντος πρὸς Ν. πατούραν πλάτους 0.18 μ., εὐρισκομένου δὲ εἰς ἐπίπεδον κατὰ 0.10 μ. μόνον χαμηλότερον τῆς ἄνω ἐπιφανείας τῶν πλίνθων τοῦ τοίχου 6.

(10) Ἀμέσως πρὸς Ν. τοῦ τοίχου 6 καὶ ἐν μέρει ὑπὸ τὸν Α. τοῖχον τοῦ περιβόλου (ἀρχαιότερα ἄρα) βαίνει ἡ ἑτέρα τῶν πρὸς Α. αὐτοῦ πυρῶν, ὁ τάφος LXXVII, πρὸς Β.-Ν. κατευθύνσεως μήκους 2.20 μ. πλουσία εἰς ἀγγεῖα καὶ τεμάχια.

Ἐντὸς τοῦ γεμίσματος, συνισταμένου ἐκ τῶν συνήθων κιμηλοχωμάτων, ἀναμειγμένων ὁμως ἐδῶ μετ' ἀνοικτοκαστάνων χωμάτων, εὐρέθησαν:

1. Ἀλαβάστρου ἐξ ἀλαβάστρου τὸ ἄνω μέρος, συγκολληθὲν ἐκ πέντε τεμαχίων ἑλλιπὲς μέρος τινα. Τὸ ἀγγεῖον εἶχε στρεβλωθῇ («πετσιάκει») ἐκ τῆς ἐπενεργείας τοῦ πυρός, ὥστε συγκολληθέντα τεμάχια καταλείπουν μεταξύ των κενόν. Μέγ. ὕψ. 0.118, διάμ. χεῖλ. 0.035.

2. Κάτω μέρος λευκοῦ (πηλίνου) ἀλαβάστρου.

3. Δώδεκα τεμάχια μιᾶς ὕψους λευκῆς ληκύθου, ὧν τρία σφύζοντα μέρος σχεδίου.

4. Δύο μικρὰ τεμάχια ἄλλη λευκῆς ληκύθου.

5. Λαιμός μεγάλης ληκύθου.

6. Κάτω μέρος μεγάλου ληκυθίου με κυμάτιον (ἀπλόγραμμον) καὶ λαιμός, ὅπως τοῦ αὐτοῦ ληκυθίου.

7. Ληκύθιον ἀποκεκρουμένον μέρος ἄνω μετὰ τοῦ λαιμοῦ καὶ τῆς λαβῆς· γάνωμα βεβλαμμένον ἐκ τοῦ πυρός· ἰσχυρῶς ἐσχηματοποιημένον ἀνθέμιον.

8. Λαιμός (ἀμφορίσκου); κυμάτιον καὶ κλάδος.

9. Δύο τεμάχια ἐκ τοῦ χείλους κωδωνοσχήμου κρατῆρος με διακόσμησιν θαλλοῦ.

(Τὰ ἀκόλουθα τεμάχια, πίν. 24 α, σφύζον μέρος ἐρυθρομόρφων παραστάσεων)

10 (πίν. 24 α ἀριστ.). Τεμάχιον κλειστοῦ ἀγγείου· κάτω μέρος γυναικός, δεξιὰ βαινούσης, κομιζούσης ἔνδυμα. Ζώνη κάτω με ὀγκῶδες κυμάτιον. Διαστάσεις 0.055×0.033.

Σχετικῶς πρὸς τὸ θέμα πρβλ. LXXXI 1 σ. 10 καὶ βλ. XIII 2.

11. (πίν. 24 α κάτω ἀριστ.). Τεμάχιον σφύζον τὸ πρόσθιον τμήμα προσώπου δεξιὰ ἐστραμμένον. Διαστάσεις 0.031×0.048.

12 (πίν. 24 ἄνω δεξ.). Τεμάχιον ἐτέρου κλειστοῦ ἀγγείου· τὸ περὶ τὰ γόνατα τμήμα γυναικός καθημένης ἐπὶ δίφρου. Διαστ. 0.03×0.04.

12. Τμήμα λαιμοῦ λουτροφόρου· γυναικός ἐνδεδυμένης ἱμάτιον τμήμα. Διαστ. 0.03×0.04.

13 (πίν. 24 α κάτω δεξ.). Τεμάχιον ἀγγείου· τὸ ἄνω μέρος ἀνδρὸς δεξιὰ κύπτοντος. Διαστ. 0.35×0.45.

14 (πίν. 24 α κάτω μέσον καὶ δεξιὰ μέσον). Πυξίδος δύο τεμάχια· κάτω μέρος γυναικός θεούσης πρὸς τὰ δεξιὰ καὶ ἄνω πρόσθιον τμήμα μορφῆς ἀριστερὰ ἐστραμμένης. Διαστ. 0.044×0.05 καὶ 0.046×0.03.

15 (πίν. 24 α ἄνω). Τμήμα πώματος λεκανίδος με ὑψηλὴν δισκόμορφον λαβὴν. Ἐρως ἱπτάμενος πρὸς τὰ δεξιὰ καὶ κοραῖς πρὸς τὰ ἀριστερὰ μεταξύ αὐτῶν χήν (;). Ἐπὶ τοῦ δίσκου τῆς λαβῆς θαλλός. Ὑψ. 0.04, διάμ.: δίσκου 0.05 πώματος (καθ' ὑπολογισμόν) 0.13. Καὶ τεμάχιον μὴ συναπτόμενον τοῦ αὐτοῦ πώματος (τμήμα Ἐρωτος ἱπταμένου).

Περὶ τῆς παραστάσεως βλ. τὸ κάλυμμα τῆς λεκανίδος V.

16 (εἰκ. 18). Ὁμοία μικροτέρα λαβὴ πώματος λεκανίδος ἐπὶ τοῦ κυρτοῦ, ἐδῶ, δίσκου σπειροειδὲς κυμάτιον (laufender Hund). Ὑψ. 0.032, διάμ. δίσκου 0.045.

17. Πινακίου τεμάχιον. Ὑψ. 0.01, μέγ. πλ. 0.025.

18-19. Σφονδύλια δύο· τὸ ἐν χαμηλόν, με κυρτὴν βάσιν καὶ ἰσχυρῶς κοιλουμένας πλευράς,

Εἰκ. 18. Λαβὴ πώματος λεκανίδος πυρᾶς LXXVII ἀρ. 16.

ἐνθα διακόσμησις στιγμῶν, τὸ ἕτερον ὑψηλόν, κωνικόν, μὲ ἐλαφρῶς κοιλουμένης πλευράς, ἔχον ἐφθαρμένην τὴν ἐπιφάνειαν.

Πρβλ. τὰ ἐκ τῆς Πνυκὸς G. R. DAVIDSON καὶ D. BURR-THOMPSON, Small Objects from the Pnyx I (Hesperia Supplement VII, 1943) 95 εἰκ. 43 ἀρ. 1, 5 καὶ 6 (μάλιστα τὸ τελευταῖον).

Ἐπὶ τοῦ πυθμένος τῆς πυρᾶς ἐντὸς ἀφθόνων ὑπολειμμάτων καύσεως μὲ δλόκληρα τεμάχια ἀπληθρακωμένων ξύλων (ἀμπέλου) ἔκειντο:

20. Ἀλάστρον πήλινον, ἑλλιπὲς τὸν λαιμὸν καὶ μέρη τοῦ σώματος, ἰσχυρῶς βεβλαμμένον ἐκ τῆς καύσεως ἔχνη λευκοῦ ἐπιχρίσματος. Μέγ. ὕψ. 0.19, μεγ. διάμ. 0.055.

Εἰκ. 19. Ληκύθια πυρᾶς LXXVII (ἀρ. 21, 22).

21 (εἰκ. 19 ἀριστ.). Ληκύθιον μικρὸν ἀποκεκρουμένον τὸ ἄνω μέρος τοῦ λαιμοῦ· σχηματικὸν ἀνθέμιον ἄνευ περιγράμματος. Μέγ. ὕψος 0.045, διάμ.: βάσ. 0.029 κοιλ. 0.033.

Κατὰ τὸ σχῆμα ἰδίως ὅμοιον πρὸς τὸ CVA (Deutschland 4) Braunschweig 28,5 ἀρ. 376, χρονολογούμενον εἰς τὸν 4ον π.Χ. αἰ. Συγγενὲς ἐπίσης τὸ CVA (Deutschland 331) Karlsruhe 1, 33,5 (B 1288).

22 (εἰκ. 19 δεξ.). Ληκύθιον ἀκέραιον· ἰσχυρῶς ἐσχηματοποιημένον ἀνθέμιον ἐντὸς τριγωνικοῦ περιγράμματος· ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας ἔχνη πυρός. Ὑψ. 0.08, διάμ.: βάσ. 0.035 κοιλ. 0.042 χεῖλ. 0.029.

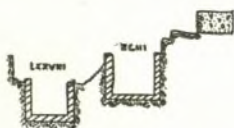
Ἀγγεῖον καὶ διακόσμησις ὡς τὸ CVA (Great Britain 132) Oxford 40, 1 ἐκ Παντικαπαίου (Κέρτις), μὲ ὑπερβολικὰ χαμηλὴν χρονολόγησιν (τέλος 4ου) ὑπὸ τοῦ BEAZLEY· συγγενὲς καὶ τὸ ἐκ τοῦ τάφου 7 τῆς Χάλης, Clara Rhodos 2, 131 εἰκ. 12 (τὸ κεντρικὸν φύλλον διακόπτει τὸ περίγραμμα, ὡς καὶ ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου· τὰ ἐκατέρωθεν ἐπίσης τριγωνικὰ μὲ λεπτότερας ὅμως ἀναλογίας). Ἐντὸς τοῦ τάφου τούτου καὶ πρόχους παραπλησία τῆς XLIX 2. Πρβλ. καὶ τὸ ἐκ τοῦ «Περιβόλου τοῦ Χαβρίου» ληκύθιον (XCIII 1) καὶ πρβλ. LVII 1 καὶ XXII.

23. Λήκυθος μικρὰ ἀποκεκρουμένη τὸν λαιμὸν μετὰ λαβῆς. Ἐπιφάνεια λίαν ἐφθαρμένη, βάσις δισκόμορφος. Μέγ. ὕψ. 0.065, διάμ.: βάσ. 0.02 ὥμων 0.03.

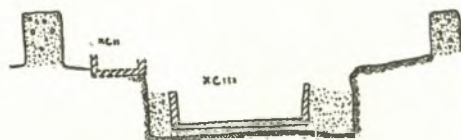
Ἐφερε πιθανῶς διακόσμησιν θαλλοῦ κισσοῦ, βλ. σ. 22 - 23.

Ο ΠΕΡΙΒΟΛΟΣ

Τοῦ περιβόλου (τομαὶ εἰκ. 20 α-γ, ἀπόψεις εἰκ. 21, 22. Βλ. καὶ εἰκ. 29) διετηροῦντο ἐν μέρει αἱ τρεῖς πλευραὶ (ἐκτὸς τῆς βορείου), πᾶσαι ἐξ ἐρυθροποῦ κροκκαλοπαγοῦς λίθου

Εἰκ. 20α. Τομὴ Β - Ν.

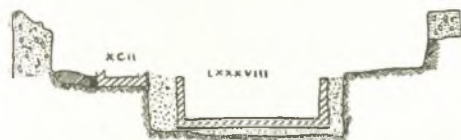
Εἰκ. 20β. Τομὴ Α - Δ.

(breccia)¹. Ἡ ἀνατολικὴ καὶ ἡ νοτιὰ πλευρὰ (τοιῖχος 6 καὶ τοῖχος 10) συναντῶνται εἰς γωνίαν περίπου ὀρθήν· καὶ τοῦ μὲν ἀνατολικοῦ τὸ μῆκος (ἐσωτερικῶς) εἶναι 4.08 μ. (ἐξ ἰσομήκεις περίπου πλίνθοι), τοῦ δὲ νοτίου 1.15 μ. (ἐσωτερικῶς, 1.95 μ. ἐξωτερικῶς, τρεῖς

¹ Πρόκειται ἄρα ἐδῶ μία τῶν ἀρχαιοτέρων χρήσεων τοῦ κατὰ τὸν 4ον ἰδίως αἰ. τόσον ἀγαπητοῦ ἐν Ἀθήναις

ὀλικοῦ. Ὅμοιος λίθος εἰς δευτέραν χρῆσιν καὶ εἰς τὸν τοῖχον 4.

πλίνθοι). Εἰς ἀπόστασιν 0.95 μ. ἀπὸ τοῦ ΒΔ. ἄκρου τοῦ νοτίου τοίχου κεῖνται δύο ἄλλοι ὁμοειδεῖς πλίνθοι οὐχὶ εἰς τὴν ἀρχικὴν των θέσιν, διότι πατοῦν ἐπὶ τοῦ ἐρυθρωποῦ στρώματος

Εἰκ. 20γ. Τομὴ Α - Δ.

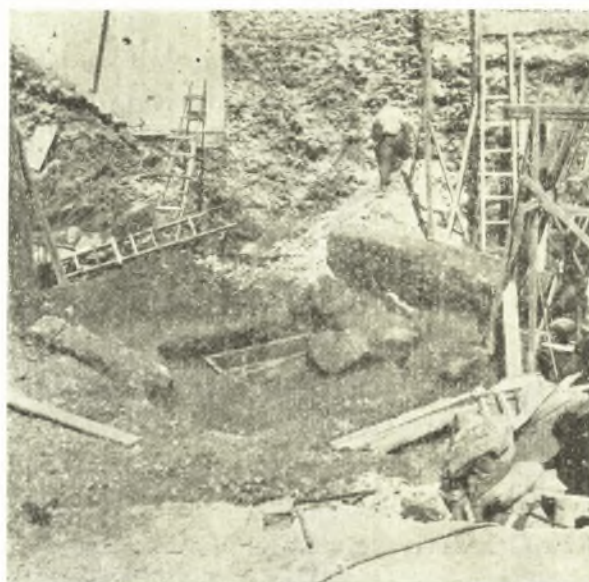
τοῦ καλύπτοντος τὸ κατώτατον μέρος τῶν λοιπῶν δόμων (πρβλ. κατωτ. σ. 16). Φαίνεται λοιπὸν ὅτι μετεκινήθηκαν ἐκεῖ κατὰ τινα μερικὴν καταστροφὴν τοῦ περιβόλου, πιθανῶς λόγῳ τῆς κατασκευῆς τοῦ ὑστερωτέρου τοίχου 12.

Ἡ δυτικὴ πλευρὰ (τοῖχος 8), εἰς ἀπόστασιν 4.30 μ. ἀπὸ τῆς ἀνατολικῆς, σφζο-

Εἰκ. 22. Ἀποψὲς τῶν λαρνάκων τοῦ περιβόλου ἀπὸ ὑψηλά καὶ ΝΑ.

1 Ἡ φωτογραφία τῆς εἰκ. 21 παρέχει εἰκόνα τῶν συνθηκῶν ἐργασίας κατὰ τὸ τελευταῖον στάδιον τῆς ἀνασκαφῆς, ἥτοι κατὰ τὸ πέρας τῆς κατεδαφίσεως καὶ τὴν ἐναρξιν τῶν οἰκοδομικῶν ἐργασιῶν.

Εἰκ. 21. Ὁ περίβολος ἀπὸ ΝΔ.

μένη εἰς μῆκος 3 μ., εἶναι λεπτοτέρα (πάχος 0.55 ἔναντι 0.50), οἱ δὲ ἀποτελοῦντες ταύτην πλίνθοι δὲν διεκρίνοντο ἀπ' ἀλλήλων. Τὸ βόρειον σφζόμενον πέρας τοῦ τοίχου τούτου σταματᾷ ἀκριβῶς πρὸ τοῦ ὀρύγματος 2. Τοῦτο εἶναι ἀσφαλῶς συμπτωματικόν, διότι ὁ αὐτὸς τοῖχος βαίνει ἐπὶ τοῦ ὀρύγματος 1, ὥς καὶ αἱ λάρνακες LXXXVIII καὶ XCI καὶ εἶναι σαφῶς νεώτερος τῶν ὀρυγμάτων.

Ἐντὸς τοῦ περιβόλου (εἰκ. 21, 22 καὶ 29)¹ περιλαμβάνονται τρεῖς πώρινοι λάρνακες² (LXXXVIII, XCI καὶ XCII), ὁ κεραμοσκεπὴς τάφος LVII, βαίνων ἐν μέρει ἐπὶ τῆς λάρνακος XCII καὶ ὁ ἐγχυτρισμὸς LXXXVII. Ἀκαθόριστος παραμένει ἢ πρὸς τὸν περίβολον σχέσις τῆς πυρᾶς LXXXVI, τεμνομένης ὑπὸ τῆς νοτιῆς βορείου πλευρᾶς του, ἂν

2 Τρεῖς πώρινοι λάρνακες εἰς τὴν αὐτὴν πειόσχημον διάταξιν καὶ εἰς Φάρσαλον (ΠΑΕ 1951, 155 - 6 μὲ σχεδιογράφημα). Πρβλ. καὶ τὴν ἐν Μεγάρους συστάδα λαρνάκων τοῦ τέλους τοῦ 6ου π.Χ. αἰ. (ΑΕ 1933, 120-2, εἰκ. 1 καὶ 2).

ὑποθέσωμεν ταύτην ἐνοῦσαν τὰ νῦν σφζόμενα ἄκρα τοῦ ἀνατολικοῦ καὶ δυτικοῦ τοίχου.

Ὁ ἰσχυρῶς διάφορος προσανατολισμὸς ὑποδηλοῖ ἴσως τὴν ἔλλειψιν σχέσεως πρὸς τοὺς τάφους τοῦ περιβόλου καὶ εἶναι πιθανώτατον ὅτι, ὥς καὶ ἡ πυρὰ LXXVII ἀνατολικῶς (σ. 13), ἐπεκαλύφθη ὑπὸ τῶν τοίχων τοῦ περιβόλου, μὴ περιλαμβάνοντος, φαίνεται, πυράς.

Τὰ ὀρύγματα τῶν δύο Α.-Δ. κατευθύνσεως λαρνάκων LXXXVIII καὶ XCIII ἦσαν ἐσκαμμένα ἐντὸς τῆς κιμηλιᾶς, ἐνῶ ἡ κατὰ πολὺ ὑψηλότερον εὐρισκομένη λάρναξ XCII (βλ. εἰκ. 21, 22 καὶ τομαὶ εἰκ. 20β. γ) πατεῖ ἀπλῶς ἐπ' αὐτῆς. Ἡ λάρναξ αὕτη εἶναι καὶ ἡ νεώτερα, διότι ἡ δυτικὴ τῆς πλευρᾶ ἐξέχει ὀλίγον ἐντὸς τοῦ ὀρύγματος τοῦ τάφου XCIII· οὗτος πάλιν εἶναι μεταγενέστερος τοῦ τάφου LXXXVIII, διότι ἄλλως τὸ ὄρυγμα τοῦ τελευταίου θὰ ἔδει νὰ εἶχεν ἀποτμήσει πῶς τὴν ΒΑ. γωνίαν τῆς λάρνακος XCIII. Ὁ τάφος LVII πάλιν εἶναι σαφῶς νεώτερος τοῦ XCIII, ὥς ὑπερκείμενος τοῦ δυτικοῦ του τμήματος· ἡ σχέσις ὁμῶς αὐτοῦ πρὸς τὸν XCII (ἐπίσης νεώτερον τοῦ XCIII) παραμένει ἀκαθόριστος, ὅπως ἀκαθόριστος παραμένει καὶ ἡ σχέσις τοῦ βρεφικοῦ ἐγχυτρισμοῦ LXXXVII πρὸς τοὺς λοιποὺς τάφους τοῦ περιβόλου.

Ἐπὶ τῆς κιμηλιᾶς, μεσολαβοῦντος λεπτοῦ (πάχους 0.05 μ.) στρώματος ἀπὸ ψιλὰ, σφιγκτὰ, πρασινωπὰ κιμηλοχώματα (ἴσως ἀπλῶς ἡ φυσικὴ ἐπίχωσις κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς διαμορφώσεως τοῦ περιβόλου), ἔβαινε στρῶμα ἐρυθροπόν, πάχους 0.30 μ. (εἰς τὸ ΝΔ. τοῦ περιβόλου). Τὸ στρῶμα τοῦτο ἐκάλυπτε πάντας τοὺς τάφους καὶ τὸ κατώτατον τμήμα τῶν πλίνθων τῶν τοίχων τοῦ περιβόλου, ἦτο δὲ ἀπολύτως καθαρὸν (μεταφρεθὲν ἐπομένως ἀλλαχόθεν καὶ σκοπίμως ἐπεστρωμένον) μὴ περιέχον ὄστρακα ἢ ἄλλα ξένα σώματα.

Αἱ λάρνακες, ὥς θὰ δηλωθῇ ἐν τῇ ἐκάστοτε περιγραφῇ, δὲν ἦσαν καὶ αἱ τρεῖς ἐκ τοῦ αὐτοῦ εἶδους παρολίθου· ἡ ἐπεξεργασία των ὁμῶς ἦτο ἀκριβῶς ἡ αὐτὴ· ἐσωτερικῶς ἦσαν ἐπεξεργασμέναι διὰ λεπτοῦ κτενός (αἱ ἐκ τοῦ ἐργαλείου χαραγαὶ διακρίνονται σαφέστατα εἰς τὴν LXXXVIII)· ἐξωτερικῶς λελεασμένη ταινία πλάτους 0.04-0.05 μ. περιέθεε τὰς πλευράς, ἐνῶ ἡ ὑπόλοιπος ἐπιφάνεια ἦτο κτυπημένη διὰ κοπίδος.

Κατὰ τὸ ΒΔ. τοῦ περιβόλου, κυρίως ὑπὲρ τὴν ταφὴν LXXXVII (σ. 20), ἀλλὰ χωρὶς νὰ δύνανται νὰ ἀποδοθοῦν εἰς ταύτην ἢ ἄλλον τινὰ τάφον, εὐρέθησαν τὰ ἑξῆς τεμάχια:

Εἰκ. 23. Φιάλη ἐκ τοῦ περιβόλου.

1. Μεγάλῃς λευκῇς ληκύθου τρία τεμάχια ἄσχημα.
2. Ὡμος ληκύθου.
3. Ληκυθίου τμήμα κάτω λίαν ἐφθαρμένον.
- 4 (εἰκ. 14 ἀριστ.). Κεφαλὴ γυναικείου εἰδωλίου λίαν ἐφθαρμένη. Ὑψος 0.05.
- 5 (εἰκ. 23). Φιάλη ὀμφαλωτὴ μὲ καλὸν μέλαν γάνωμα. Πρβλ. XLIV.
- 6 (πίν. 17α δεξιὰ). Λήκυθος ἀποκεκρουμένη ἄνω καὶ κάτω· θαλὸς κισσοῦ μὲ κιγκλιδωτὸν μόνον ἄνω. Ὑψος 0.085, διάμ. 0.039. Βλ. CXIII 2 καὶ πρβλ. XLIII 3.

(11) Τάφος LXXXVIII (εἰκ. 24 καὶ εἰκ. 29 ἀριστ.). Λάρναξ παρὶν, Α.-Δ. κατευθύνσεως μὲ ΝΑ. ἀπόκλινσιν, ἀποτεθειμένη ἀσυμμέτρως ἐντὸς ὀρύγματος μήκους 2.65 μ.

καὶ πλάτους 1.10 (ἀνατ.)-1.25 (δυτ.) μ., ἔχουσα διαστάσεις 1.70 (ἐσωτ.)-1.885 (ἐξωτ.) ×

Εἰκ. 24. Λάρναξ LXXXVIII ἀπὸ Δ.

0.52-0.69 μ. καὶ βάθος 0.47 (ἀνατ.)-0.49 (δυτ.) μ. μὲ πάχος πυθμένος 0.17 μ. Ἡ λάρναξ, ἐξ ὠχρολεύκου πώρου μὲ ὑποκιτρίνην ἀπόχρωσιν, εἶχε λάβει ἐσωτερικῶς χροιάν ροδίζουσαν. Πολλαὶ ρωγμαί, ιδίως κατὰ τὰς γωνίας, ἦσαν ἀποτέλεσμα παραβιάσεως τοῦ ἀνατολικοῦ τμήματος ὑπὸ παλαιοῦ θεμελίου, τὸ ὅποῖον ἐπάτει ἐντὸς αὐτῆς. Τὸ κάλυμμά της ἀπετέλουν δύο πώρινοι πλάκες πάχους 0.173 μ. Ἡ πρὸς δυσμᾶς, διατηρουμένη ἀβλαβής, εἶχε διαστάσεις 1.02/1.03 × 0.63/0.67 μ., ἡ δὲ πρὸς ἀνατολὰς ἦτο κατὰ μέγα μέρος κατεστραμμένη ἐκ τῆς μνημονευθείσης παραβιάσεως, τὸ μῆκός της ὅμως (0.96/0.98 μ.) κατέστη δυνατόν νὰ μετρηθῇ.

Εἰς τὸ ΒΔ. τοῦ γεμίματος τοῦ ὁρύγματος εὐρέθησαν:

1 (εἰκ. 25). Ληκύθιον ἀποκεκρουμένον λαιμὸν καὶ λαβὴν, κεκαλυμμένον ὄλον διὰ γανώματος μετρίας ποιότητος ἐπὶ οὐχὶ τελείως ἐξωμαλισμένης ἐπιφανείας.

Ύψ. 0.045, διάμ.: βάσ. 0.03 κοιλ. 0.04.

2. Τεμάχιον ληκυθίου μὲ διακόσμησιν σπειρῶν καὶ κυματίου παρεμφερῆ πρὸς τὴν ἐπὶ τοῦ ληκυθίου LXXX 10 (σ. 12 εἰκ. 17).

Ἐντὸς τῆς λάρνακος διετηρεῖτο μόνον ὁ δεξιὸς πῆχυς καὶ τὸ ἀπὸ τῶν μηρῶν καὶ κάτω τμήμα σκελετοῦ ὠρίμου ἀνθρώπου (εἰκ. 26), γυναικὸς, ἃν κρίνωμεν ἀπὸ τὰ κτερίσματα.

3 (LXXXVIII 1). (Παρὰ τὸν δεξιὸν πῆχυν.) Χαλκοῦν κάτοπτρον. Διάμ. 0.12.

4 (LXXXVIII 4 εἰκ. 27 ἀριστ.). (Δεξιὰ παρὰ τὰ γόνατα.) Ληκύθιον ἀκέραιον μελαμβαφές· μικρὰ μέρη τῆς ἐπιφανείας βεβλαμμένα. Ύψ. 0.075, διάμ.: βάσ. 0.38 κοιλ. 0.045 χεῖλ. 0.029.

5 (LXXXVIII 2 πίν. 21 κάτω δεξιὰ). (Παρὰ τὸν μὴ σφζόμενον δεξιὸν ἄκρον πόδα.) Πυξίς μὲ ὑπολείμματα ἐγχούσης¹ (rouge).

Πηλὸς ὠχροκάστανος, ἐπιφάνεια ἐφθαρμένη, ἀβαφής· μέρη τοῦ καλύμματος ἐλλείπουν, ιδίως κατὰ τὴν περιφέρειαν. Ύψ. 0.03, διάμ. 0.055.

Τὸ χρῶμα τοῦ πηλοῦ καὶ ἡ ἔλλειψις γανώματος μαρτυροῦν προέλευσιν οὐχὶ ἀττικὴν· φαίνεται ὅτι τὸ ἀγγεῖον εἰσήχθη μετὰ τοῦ περιεχομένου του. Πηλὴν πυξίς μετὰ καλλυντικοῦ (λευκοκιτρίνης ἀλοιφῆς) καὶ ἐν συγχρόνῳ τάφῳ τοῦ Κεραικοῦ (AM 18, 1893, 167).

¹ *Anchusa tinctoria* (alkanet), βλ. ΘΕΟΦΡΑΣΤΟΥ, Φυτῶν Ἱστορία 7. 8. 3. ΔΙΟΣΚΟΥΡΙΔΟΥ, Περί ἱατρικῆς ὕλης 4, 23. Ἡ φιλολογικὴ παράδοσις κυμαίνεται μεταξὺ

τῶν τύπων *ἐγχουσα* καὶ *ἀγχουσα* (ΑΡΙΣΤΟΦ. Λυσιστρ. 48, Ἑκκλ. 929, Ἀποσπ. 320. ΞΕΝΟΦ. Οἶκον. 102).

Εἰκ. 25. Ληκύθιον γεμίματος τάφου LXXXVIII.

Περὶ πυξίδων περιεχουσῶν καλλυντικά βλ. E. LANGLOTZ, Würzburg ἀρ. 683, T. L. SHEAR, Psimithion ἐν Classical Studies Presented to Edward Capps, Princeton 1936, 314 - 317 (ἐξ ἀφορμῆς λεκανίδος μετὰ στερεοῦ ψιμυθίου ἐν τάφῳ τοῦ 5ου π.Χ. αἰ. τῆς βορείου νεκροπόλεως τῆς Κορίνθου) καὶ G. M. RICHTER - M. J. MILNE, Shapes and Names of Athenian Vases, New York 1935, 20.

Εἰκ. 26. Ἑσωτερικὸν λάρναιος LXXXVII.

νην καὶ εἰς ἐπίπεδον κατὰ 0.25 μ. περίπου ὑψηλότερον ταύτης (βλ. τομὴν εἰκ. 20α), ἀποτεθειμένη ἐντὸς ὀρύγματος εὐρυτέρου κατὰ 0.35 μ. Δ. καὶ 0.18 μ. Α.

4-5. (Παρὰ τὸν ἀριστερὸν ἄκρον πόδα.) Τεμάχια δύο μελαμβαφῶν ἀνοικτῶν ἀγγείων.

6 (LXXXVIII, 2 πίν. 22γ δεξιὰ). Κανθαρίσκος πλήρης· μέλαν γάνωμα ἐφθαρμένον εἰς μεγάλα μέρη. Ὑψ. 0.058 εἰς τὰς λαβὰς 0.068 διάμ.: βάσ. 0.035 χεῖλ. 0.078.

7 (LXXXVIII 3 εἰκ. 28). (Ὀλίγον ὑψηλότερον, ἀριστερά.) Κοτύλη ἀκεραία. Ἐπιφάνεια πολλαχῶς ἐφθαρμένη. Ὑψ. 0.078, διάμ.: βάσ. 0.044 χεῖλ. 0.085/0.09.

Ἀττικοῦ τύπου βλ. σ. 9. Ὁμοία, μόλις ραδινωτέρα, ἐκ τοῦ τάφου 13 τοῦ Φαλήρου (ΑΔ 2, 1916, 23-24 εἰκ. 4) καί, αἰσθητῶς ραδινωτέρα, ἐκ τοῦ τάφου 12 τοῦ Κολωνακίου Θηβῶν (ΑΔ 3, 1917, 229-230 εἰκ. 166:2).

(12) Τάφος XCIII, παρίνη λάρναξ, Α.-Δ. κατευθύνσεως με ΝΔ. ἀπόκλισιν ἐν σχέσει πρὸς τὴν προηγουμένην

Εἰκ. 27. Ληκύθια τάφων LXXXVIII καὶ CVII.

Εἰκ. 28. Κοτύλη λάρνακος LXXXIII, 3.

Ἡ λάρναξ εἶχε λαξευθῇ ἐντὸς ὠχρολεύκου παρολίθου με ὑποπρασίνην ἀπόχρωσιν, λίαν λεπτοκόκκου, ὑφῆς μαλακῆς, εὐκόλως ἀποτριβομένου, ἰδίως κατὰ τὰς ἀκωκάς, με μερικὰς μικρὰς ρωγμὰς. Διαστάσεις: μῆκος 1.88 (ἐσωτ.)/2.05 (ἐξωτ.) μ., πλάτος 0.53/0.725 μ. καὶ βάθος 0.51 (Δ) - 0.535 (Α) μ. Πάχος πυθμένος 0.163 μ.

Ἡ λάρναξ ἐκαλύπτετο ὑπὸ δύο παρίνων πλακῶν (βλ. εἰκ. 29), ἐντὸς δὲ αὐτῆς ἔκειτο

σκελετὸς ὠρίμου ἀνθρώπου μετὰ τὴν κεφαλὴν πρὸς Α. (ἡ θέσις του φαίνεται καλῶς εἰς τὴν εἰκόνα 30).

1 (εἰκ. 31). (Παρὰ τοὺς ἄκρους πόδας.) Ληκύθιον ἀκέρατον, μετὰ ὑψηλὸν λαϊμόν καὶ ἰσχυρῶς εὐ-

Εἰκ. 29. Αἱ λάρνακες τοῦ περιβόλου.

Εἰκ. 30. Ἐσωτερικὸν τῆς λάρνακος XCIII.

ρυνόμενον στόμιον· μέρος τῆς ἐπιφανείας ἀπεξεσμένον. Ἀνθέμιον ἐντὸς τριγωνικῆς μετόπης. Ὑψος 0.08 διάμ.: βάσ. 0.034 κοιλ. 0.041 χεῖλ. 0.032.

Ἀνθέμιον συγγενὲς ἐπὶ ληκυθίου μετὰ ραδιώτερον σῶμα ἐκ τοῦ περιβόλου «τοῦ Χαβρίου» ἐν τῷ Κεραμεικῷ (ΑΑ 55, 1940, 398 εἰκ. 33). Ὅμοιον πρὸς τὸ ἡμέτερον τὸ ἐν τῇ συλλογῇ τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Βιέννης CVA Wien 31, 1.2 (ἀρ. 1004) χρονολογούμενον εἰς τὸν 4ον π.Χ. αἰ. Συγγενὲς ἀνθέμιον ἐπὶ ἔτι μᾶλλον πεπιεσμένου ληκυθίου τοῦ Μουσείου τῶν Σεβρῶν CVA (France 15, 550) Sèvres 21, 10 (ἐξ Αἰγίνης). Ὁμοιότητα παρουσιάζει καὶ τὸ ἐκ τοῦ τάφου 6 τῆς Χάλκης (Clara Rhodos 2, 124 εἰκ. 6 ἀριστερά) εὗρεθὲν ὁμοῦ μετὰ πλαστικοῦ ἀγγείου τοῦ ζωγράφου τῆς Ἑρετρίας (J. D. BEAZLEY, Attic Red-Figure Vase Painters, 1942¹, 727).

Ἐκ τῶν ἐκ τῆς ἀνασκαφῆς ληκυθίων μετὰ ἀνθέμιον μείζονα ὁμοιότητα παρουσιάζουν τὰ XXIII καὶ LVII (τοῦ περιβόλου, κατωτ. σ. 20).

2. (ὑπὸ τὸ ἄνω μέρος τῶν κνημῶν.) Σιδηροῦν δυσδιάγνωστον ἀντικείμενον.

Εἰκ. 31. Ληκύθιον τάφου XCIII.

(13) Τάφος XCII. Ἡ τρίτη (χρονικῶς, βλ. σ. 16) *πωρίνη* λάρναξ τοῦ περιβόλου, κατὰ μέγα μέρος κατεστραμμένη ὑπὸ τῶν θεμελίων τῆς παλαιᾶς οἰκίας, λόγῳ τοῦ ἀνωτέρου ἐπιπέδου της (βλ. τομὰς εἰκ. 20 β. γ καὶ εἰκ. 21, 22 καὶ 29). Ἡ λάρναξ (B.-N. κατευθύνσεως) ἀπετελεῖτο ἐκ πωρολίθου μετὰ ροδίζουσας ἀπόχρωσιν, ἀμμόδους συστάσεως, παρέχοντος τὴν ἐντύπωσιν μείζονος στερεότητος· τοῦτο ὅμως ἴσως ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι, ὥς ἐκ τῆς ὑψηλοτέρας στάθμης, ὑπέκειτο ὀλιγώτερον εἰς τὴν ἐπίδρασιν τῆς ὑγρασίας.

Τῆς λάρνακος ἐσφύζοντο μόνον δύο ἄνισα μέρη περιλαμβάνοντα ἑκατέραν τῶν στενῶν πλευρῶν· τὸ μῆκός της² ἦτο 1.90/2.11 μ., τὸ πλάτος 0.50/0.71 μ. καὶ τὸ βάθος 0.47 μ. (μόνον ἡ Ν. πλευρὰ ἐσφύζετο ἐν μέρει εἰς ὅλον τὸ ὕψος).

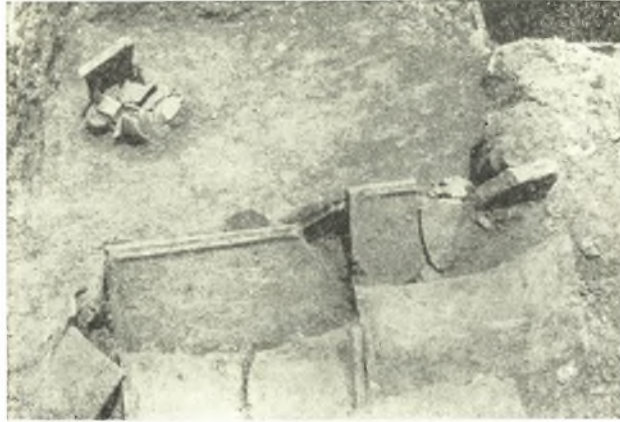
¹ Ἐφεξῆς ARV².

² Τοῦτο, φυσικὰ, ἀνὰ τὰ διατηρούμενα τμήματα δὲν

εἶχον ὑποστῆ μετακίνησιν τινα· ἔχω ὅμως τὴν ἐντύπωσιν ὅτι ἀμφότερα ἔκειντο εἰς τὴν ἀρχικὴν τῶν θέσιν.

Ἐντὸς τῆς λάρνακος ΝΔ. μικρὰ ὑπολείμματα ὀστέων λίαν σεσαθρωμένα· παρὰ τὰ ὀστέα, ἔτι νοτιώτερον, χαλκοῦν ἀντικείμενον δυσδιάγνωστον, συντρίμματα δὲ ἀγγείων ΒΔ.

(14) Τάφος LVII (εἰκ. 32). Κεραμοσκεπὴς Α.-Δ. κατευθύνσεως μὲ τὸ ἀνατολικόν του τμήμα ὑπὲρ τὸ δυτικὸν τοῦ τάφου XCIII, ἀποτελούμενος ἐκ στρωτήρων ἐρυθρωποῦ πηλοῦ, ὧν ἐσφύζοντο ἀνὰ δύο καθ' ἑκατέραν τῶν πλευρῶν, εἰς συνολικὸν μήκος 1.20 μ. Τρίτον ζευγὸς κεράμων, ἀνατολικῶς, εἶχε καταστραφῇ ὑφ' ἑνὸς τῶν τοίχων τῆς παλαιᾶς οἰκίας, ὥστε ὑπολογίζεται συνολικὸν μήκος 1.80 μ. Κυρτὴ κέραμος ἔκλειε τὴν σφυζομένην δυτικὴν πλευράν. Ὁ νεκρὸς, κείμενος ἐπὶ τοῦ χώματος, εἶχε τὴν κεφαλὴν Α., ὥστε τὸ καταστραφέν τμήμα τοῦ τάφου εἶχε

Εἰκ. 32. Κεραμοσκεπὴς LVII καὶ ἐγχυτρισμὸς LXXXVII ἀπὸ ΝΝΑ.

συμπαράσφύρει καὶ ὅλον τὸν κορμόν· τὸ ἀπὸ τῆς ὀσφύος καὶ κάτω σφυζόμενον τμήμα του εἶχε μήκος 1.10 μ., ἄρα ὁ ταφείς ἦτο ἄτομον κανονικοῦ ἀναστήματος, ὑψηλὸν μάλιστα, ἀλλὰ νέος εἰσέτι, ἂν κρίνωμεν ἀπὸ τὰ κτερίσματα:

1. (Παρὰ τὴν ἀριστερὰν χεῖρα.) Ληκύθιον μὲ ἀνθέμιον· ἐπιφάνεια βεβλαμμένη· ὑψηλὸς λαιμὸς χωρὶς πλαστικὴν δῆλωσιν τῆς προσφύσεως. Ὑψ. 0.075, διάμ.: βάσ. 0.032 κοιλ. 0.042 χεῖλ. 0.028.

Ὅμοιότατον τὸ CVA Wien (1) 31, 12. Πρβλ. τὸ ἐν Ὁξφόρδῃ, ἀνωτ. σ. 14 (LXXVII 22). Ὅμοιον καὶ τὸ ἐκ τοῦ τάφου XCIII (ἀνωτ. σ. 19).

2. (Παρὰ τὴν δεξιὰν κνήμην.) Σιδηρὰ σπλεγγίς εἰς δύο τεμάχια, ἐλλιπὲς τμήμα τῆς λαβῆς.

(15) Εἰς ἐπίπεδον μόλις χαμηλότερον τοῦ τάφου LVII, κατὰ τὸ ΒΔ. τοῦ περιβόλου ἔκειτο ὁ τάφος LXXXVII (εἰκ. 33 πρβλ. εἰκ. 43) ἐγχυτρισμὸς ἐντὸς ἀμφορέως (Bauchamphora) εὐρεθέντος τεμαχισμένου, ἀλλὰ κατὰ χώραν. Τὸ εὐρὺ στόμιόν του, ἐστραμμένον ΒΔ., ἐκλείετο μὲ τεμάχιον στρωτήρος. Ἐντὸς τοῦ ἀμφορέως ἐλάχιστα ὀστέα βρέφους.

Οὐδὲν κτερίσμα, βλ. ὅμως τὰ εἰς τὴν ἐπίχωσιν εὐρεθέντα τεμάχια (σ. 16).

(16) Ὀλίγον πρὸς Β. τοῦ Δ. τμήματος τοῦ τάφου LVII, εἰς ἐπίπεδον κατὰ 0.25 μ. ὑπεράνω τῆς κορυφῆς τῶν κεράμων του (ἀμέσως ὑπὸ τὸ δάπεδον τῆς παλαιᾶς οἰκίας), ἐπεσημάνθησαν, διεσπαρμένα εἰς ἑκτασιν 0.77 (Β.-Ν.) × 0.30 (Α.-Δ.) μ., ἔχνη καύ-

Εἰκ. 33. Ἐγχυτρισμὸς LXXXVII (ἐσωτερικόν).

σεως μετὰ τεμαχίων ἀγγείων· ὁ χώρος οὗτος ὠνομάσθη τάφος LVI, ἂν καὶ δὲν εἶναι βέβαιον ἂν ἐπρόκειτο περὶ ἀνεξαρτήτου τάφου· λόγω τοῦ ἀβαθοῦς τῆς καύσεως¹ θὰ πρέπη αὕτη νὰ ἐκληφθῇ μᾶλλον ὡς *πυρὰ κτερισμάτων*. Ὅπωςδήποτε ἐντεῦθεν συνελέγησαν τὰ ἑξῆς τεμάχια:

1. Τεμάχιον λευκοῦ ἀλαβάστρου.
2. Τεμάχιον λευκῆς ληκύθου.
3. Βάσις ληκύθου ἀβαφῆς.
4. Ληκύθιον ἐλλιπὲς τὸν λαιμὸν μετὰ τῆς λαβῆς· γάνωμα μετρίας ποιότητος, ἐν μέρει ἡφανισμένον. Μέγ. ὕψ. 0.47, διάμ.: βάσ. 0.29 κοιλ. 0.47.
5. Χεῖλος μὲ κλάδον ἐρυθρόγραφον.
6. Μυξὸς λύχνου· μέγ. μήκ. 0.047, πλ. 0.045, ὕψ. 0.019.

Τὸ πλησιέστερον παράδειγμα Agora IV ἀρ. 206 πίν. 36 τοῦ τύπου 22, χρονολογεῖται εἰς τὸ β' τέταρτον τοῦ 5^{ου} π.Χ. αἰ., πολὺ ἔνworis διὰ τὰ ἡμέτερα.

(17) Πρὸς Β. τῶν παυρίνων λαρνάκων, ἀνατολικώτερον, ἄγνωστον ἂν καὶ αὐτὸς ἀνήκων εἰς τὸν περίβολον (βλ. ἀνωτ. σ. 15-16) ἔκειτο ὁ τάφος LXXXVI, *πυρὰ* ἐντὸς εὐρέος ὀρύγματος διαστάσεων 2.20 × 1.18 μ., κατευθύνσεως Α.-Δ. (συμφώνου σχεδὸν πρὸς τὸν προσανατολισμὸν τοῦ οἰκοπέδου μὲ σημαντικὴν ΒΑ. ἀπόκλινιν ἀπὸ τοὺς γειτονικοὺς τάφους). Τεταραγμένη ὑπὸ θεμελίων τῆς παλαιᾶς οἰκίας, οὐδὲν περιεῖχεν.

(18) Ἀμέσως πρὸς Β. τοῦ τάφου LXXXVI (πρβλ. τομὴν εἰκ. 35) στρωματογραφικῶς νεώτερός του, εὐρίσκετο ὁ τάφος LXXVI (εἰκ. 34), *κιβωτιόσχημος* μοναδικῆς ἐν τῇ ἀνασκαφῇ παραλλαγῆς, ἀποτελούμενος ἀπὸ πηλίνης πλάκας διαστάσεων 0.50 × 0.42 μ. καὶ πάχους 0.035 μ. Ἐκάστη τῶν πλευρῶν τῆς λάρνακος ἐσχηματίζετο δι' ἀπλῆς σειρᾶς πλακῶν, ἄγνωστον πόσων κατὰ μῆκος, διότι ὁ τάφος δὲν ἐσφύζετο πλήρης, καταστραφεῖς εἰς τὸ ἀνατολικόν του μέρος ὑπὸ τῶν βαθύτερον ἐδῶ βαινόντων θεμελίων τῆς παλαιᾶς οἰκίας, τὰ ὅποια καὶ εἰς τὸ ἐναπομένον τμήμα τοῦ τάφου εἶχον ἐπιφέρει πολλὰς ζημίας. Τὸ σφύζομενον τμήμα εἶχε μῆκος 1.17 (Β.)-1.40 (Ν.) μ., πιθανὸν δὲ ὅλος ὁ τάφος νὰ ἀπετελεῖτο ἐκ τριῶν κατὰ μῆκος ἐκατέρας πλευρᾶς πλακῶν μὲ συνολικὸν μῆκος 1.50 (ἐσωτ.)-1.57 (ἐξωτ.) μ., διότι τὰ ἐλάχιστα καταλειφθέντα ὀστᾶ φαίνονται ἀνήκοντα εἰς οὐχὶ ἐνήλικα.

Εἰκ. 34. Τάφος LXXVI ἀπὸ Δ.

Εἰς τὰ χώματα τοῦ ὀρύγματος ἀνευρέθη:

1. Μικρὸς δίμυξος λύχνος μὲ ἐπιφάνειαν βεβλαμμένην. Ὑψ. 0.02, διάμ. 0.04, διάμ. ἀνοίγματος 0.023, μήκ. 0.06. Ἐκ τῶν διμύξων λύχνων τῆς Ἀγορᾶς πλησιέστερος εἶναι ὁ Agora IV ἀριθ. 217 (πίν. 36), ἔτι δὲ ὁμοιότεροι ἐκ τῶν ἀπλῶν οἱ ἀριθ. 209 καὶ 210 (πίν. 36), ἅπαντες τοῦ τύπου 23Α, χρονολογουμένου 430-390 π.Χ.

(19) Ἀνατολικῶς τοῦ τάφου LXXXVI ἐσημειώθη ὁ τάφος LXIX, ἑτέρα *πυρὰ*, ἔνθα ἀνευρέθησαν:

1. Τέσσαρα τεμάχια (δύο τοῦλάχιστον) λευκῶν ληκύθων· δύο τούτων προέρχονται ἀπὸ τὸ κάτω μέρος τοῦ ἀγγείου, ἐν δὲ εἶναι τμήμα λαιμοῦ.

¹ Τὰ εδρήματα δὲν φαίνονται μεταγενέστερα, ὥστε νὰ δικαιολογηθῇ μεγάλη ἐπίχωσις.

2. Βάσις ληκύθου, πιθανῶς λευκῆς.

3. Κλειστοῦ ἀγγείου κάτω μέρος με κατακορύφους λωρίδας μελαίνας καὶ ἐρυθρὰς ἐναλλάξ.

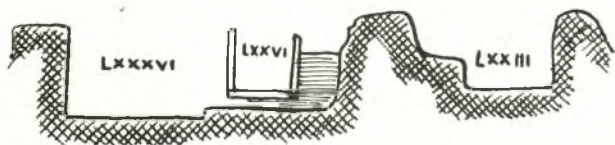
4. Πυξίδος τμήμα κάτω ἐπιφάνεια ἐρυθρωπῇ· περὶ τὸ σῶμα κλάδος· κατὰ τὸ ἄνω μέρος τῆς προεχούσης παρυφῆς ἀπλοῦν κυμάτιον.

(20) Ἀμέσως πρὸς Β. τῆς πυρᾶς LXIX ἐσημειώθη ὁ τάφος LXX, ὀξυπύθμενος ἀμφορεύς, κενὸς παντὸς περιεχομένου, ἐμπεπηγμένος ὄρθιος ἐντὸς τοῦ ἐδάφους ὑπεράνω τοῦ ὀρύγματος 2. Ἡ κατακορύφος θέσις μαρτυρεῖ *τεφροδόχον* καὶ κατ' ἀκριβειαν θήκην *τεφροδόχου*, ὡς εἰς τὴν περὶπτωσιν τῶν τάφων Α καὶ Β τοῦ πρὸς τὴν ὁδὸν Σταδίου οἰκοπέδου.

Δὲν ἔχομεν στοιχεῖα ἐπιτρέποντα τὴν σύνδεσιν τῆς *τεφροδόχου* πρὸς τὴν παρακειμένην πυρὰν LXIX (πρβλ. τάφον LXVI).

(21) Πρὸς Β. καὶ κατὰ μέγα μέρος ἀνατολικώτερον τοῦ τάφου LXXVI εὐρίσκετο ὁ τάφος LXXIII, πυρὰ Α.-Δ. κατευθύνσεως, μήκους 2.00 μ. καὶ πλάτους ἄνω μὲν

0.80 μ. κάτω δὲ 0.50-0.55 μ. Ἡ διαφορὰ ὀφείλεται εἰς βαθμίδα πλάτους 0.25-0.30 μ., σχηματιζομένην κατὰ μῆκος τῆς Ν. μακρᾶς πλευρᾶς καὶ (στενότερας ἐκεῖ) κατὰ τὴν δυτικὴν στενὴν πλευρὰν (βλ. τομὴν εἰκ. 35).

Εἰκ. 35. Τομὴ ἀπὸ Ν. πρὸς Β.

Ἡ διαμόρφωσις αὕτη, ὡς μοναδικὴ μεταξὺ πάντων τῶν τάφων τῆς ἀνασκαφῆς, δὲν θὰ πρέπει ν' ἀποδοθῇ εἰς ἀρχικὴν κατασκευὴν ἀλλὰ νὰ θεωρηθῇ μᾶλλον ἀποτέλεσμα ἐπαλληλότητος δύο διαδοχικῶν ὀρυγμάτων, ἑνὸς εὐρυτέρου καὶ ἀβαθεστέρου παραβιασθέντος ὑπὸ ἐτέρου στενότερου καὶ βαθύτερου καὶ ἡ ἀντίστροφος σειρὰ εἶναι βεβαίως πιθανή, ἀλλὰ ἐλλεῖπουν εὐρήματα πρὸς ἀσφαλέστερον συσχετισμόν, δὲν εἶναι δὲ βέβαιον ἂν τὸ στενότερον ὄρυγμα¹ ἐσυνεχίζετο ἀνατολικώτερον, ἐπειδὴ ἀκριβῶς ἐκεῖ, κατὰ τὴν ΒΑ. γωνίαν τοῦ τάφου, ὑπερέκειτο ὁ κυκλικὸς τοῖχος 4 (ρωμαϊκῆς περιόδου). Ὁ τοῖχος οὗτος κατὰ τὴν ἐξωτερικὴν του πλευρὰν ἐσχημάτιζε ἄμορφον γέμισμα. Ἀπὸ τὸ ἐκ λίθων καὶ πλίνθων γέμισμα τοῦτο καὶ πλησίον τοῦ τάφου LXXIII συνελέγησαν, ἀσφαλῶς ἐκ τάφων τεταραγμένων προερχόμενα:

1. Ὀλίγα ἄσημα κλασσικὰ ὄστρακα.

2 (εἰκ. 36). Λήκυθος ἀποκεκρουμένη ἄνω καὶ κάτω. Θαλλὸς κισσοῦ μεταξὺ διπλοῦ ἄνω, τριπλοῦ κάτω, κιγκλιωτοῦ, διὰ καστανοπορφύρου ἐπὶ ὑπολεύκου ἐπιφανείας. Μέγ. ὕψος 0.122, διάμ. 0.056.

Ὁμοιοτάτη, ἀντιστοίχως διατηρουμένη, ἐκ Μέμφιδος ἐν τῷ Μουσείῳ Φιλαδελφείας βλ. C. CLAIRMONT, *Greek Pottery from the Near East*, ἐν Berytus 11, 1955, 116 ἀρ. 153 πίν. 25. Ὁμοία καὶ ἡ ἐκ τοῦ τάφου 5 τοῦ Ἀργους, ΑΔ 15, 1933/35, 44 εἰκ. 26, δεξιὰ (δικτυωτὸν τριπλοῦν κάτω). Μὲ κυλινδρικώτερον σῶμα ἢ

Εἰκ. 36. Λήκυθος με θαλλὸν κισσοῦ.

¹ Ἀποκλείεται τοῦτο νὰ εἶναι ἐν τῶν πρωτογεωμετρικῶν ὀρυγμάτων, λόγῳ τῆς γεινιάσεώς του πρὸς τὸ πρὸς Β. αὐτοῦ ὄρυγμα 4.

Hesperia 4, 1935, 476 εἰκ. 1 καὶ 480 εἰκ. 7, 53. Ποβλ. CIX, CX ὡς καὶ L, CII, III ἐπίχωςις (ἀριστερά) καὶ ἀνατολικῶς τοῦ τάφου CXII.

Διὰ τὰς μὲ ὁμοίαν διακόσμησιν ληκύθους ἄφθονον βιβλιογραφίαν (μέχρι τοῦ 1934) παρέχει ὁ D. M. ROBINSON, CVA (USA) Robinson Collection 1, 38, 6 βλ. ἐπίσης καὶ E. HASPELS, Attic Black-Figured Lekythoi, Paris 1936, 181. Πάντα τὰ ὑπὸ τῆς Haspels σημειούμενα χαρακτηριστικὰ ἀπαντοῦν καὶ ἐπὶ τῶν ἡμετέρων (εἴκοσι συνολικῶς) ὁμοειδῶν ληκύθων, ἐκτὸς τῶν ἐπὶ τοῦ μὴ εἰσέτι ὠπημένου ἀγγείου εἰς δύο συστάδας (ἐκ δύο ἢ τριῶν ἑκατέρω) χαρασσομένων γραμμῶν¹ (wet-incised lines), αἵτινες κατὰ τὴν HASPELS (ἐ.ἀ. σ. 171) ἀποτελοῦν εἶδος σφραγίδος τοῦ «ζωγράφου τοῦ Beldam», εἰς ὃν αὕτη (ἐ.ἀ. σ. 181) ἀποδίδει καὶ πάσας τὰς γνωστὰς ληκύθους τῆς κατηγορίας ταύτης. Ἐν τούτοις ἤδη ὁ EICHLER (AA 56, 1941, 63-70) θεωρεῖ ὅτι πολλὰ τῶν ἐν λόγῳ ληκύθων εἶναι κορινθιακαὶ ἀπομιμήσεις αἰτικῶν, ὑπερεχουσῶν κατὰ τὸ σχέδιον καὶ τὴν διατήρησιν, διακρινόμεναι ἐκ τοῦ κορινθιακοῦ πηλοῦ, τῆς εὐρείας χρήσεως ἀνοικτερύθρου χρώματος καὶ τῆς κακῆς ποιότητος τοῦ γανώματος. Ἀλλὰ καὶ διὰ τὰς αἰτικές δὲν εὐσταθεῖ ἡ ἄποψις τῆς Haspels ὅτι μετὰ τὴν λήξιν τῆς δραστηριότητος τοῦ ἐργαστηρίου τοῦ ζωγράφου Beldam, περὶ τὰ μέσα τοῦ 5^{ου} π.Χ. αἰ. ἢ ὀλίγον ὕστερότερον, ἔπαυσαν πλέον παραγόμεναι λήκυθοι τοῦ εἶδους τούτου, διότι δυσχερῶς ἔξηγεῖται ἡ παρουσία εἰκοσάδος τοιούτων ἀγγείων ἐντὸς ἡ πλησιέστατα τάφων, οἵτινες πάντες πλὴν ἑνός (τοῦ XXI) χρονολογοῦνται πρὸς τὸ τέλος τοῦ 5^{ου} αἰ., ἀφοῦ μάλιστα αἱ λήκυθοι αὗται στεροῦνται τοῦ χαρακτηριστικοῦ τοῦ ἐργαστηρίου γνωρίσματος τῶν ἐγχαρακτῶν γραμμῶν. Ὡστε πρέπει νὰ δεχθῶμεν τὴν ὑπαρξιν καὶ μεταγενεστέρου ἐργαστηρίου, διαδεχθέντος ἴσως τὸ τοῦ ζωγράφου τῆς Beldam².

(22) Δυτικῶς τοῦ περιβόλου, εἰς ἀπόστασιν 0.30 μ. (νοτίως) - 0.50 μ. (βορείως) ἀπὸ τοῦ τοίχου 8, τέμνων τὸ ὄρυγμα 1, εὐρίσκετο ὁ τάφος LXXXIX, πυρὰ B.-N. κατευθύνσεως διαστάσεων 1.98×0.98 μ. Ἐντὸς τοῦ γεμίσματος εὐρέθησαν ὀλίγα ἄσημα τεμάχια, ἐν οἷς:

1. Μικρὸν τμήμα λύχνου μετὰ τοῦ μυξοῦ καλὸν μέλαν γάνωμα.

Κατὰ τὸ σχῆμα τοῦ μυξοῦ ὁμοιάζει πρὸς τὸν τύπον C τῆς Ἀγορᾶς βλ. Agora IV, πίν. 36, 228 τοῦ τύπου ὅμως τούτου (χρονολογουμένου 400-390 π.Χ.) οἱ λύχνοι εἶναι πολὺ κλειστότεροι· ἐξ ἴσου ἀνοικτοὶ οἱ ἄλλωστε μικρὸν ὁμοιάζοντες λύχνοι τοῦ τύπου 23 A (425-390 π.Χ.). Ὡστε ὁ λύχνος μας ἀντιπροσωπεύει παραλλαγὴν μὴ ἀπαντῶσαν ἐν τῇ Ἀγορᾷ, κατατακτέαν μεταξὺ τῶν δύο ἀναφερθεισῶν. Δυστυχῶς δὲν ὑπάρχουν εὐρήματα βοηθοῦντα εἰς τὴν ἀνασκαφικὴν χρονολόγησιν. Βλ. τὸν λύχνον τῆς ἐπιχώσεως τοῦ τάφου III.

2. Βάσις ὀξυπυθμένου ἀμφορέως· μέγ. ὕψος 0.09, διάμ. 0.044 (ἄνω) - 0.06 (κάτω).

3. Τεμάχιον κλειστοῦ ἀγγείου μὲ μαϊάνδρον.

Ἐπὶ τοῦ πυθμένου τῆς πυρᾶς, περὶ τὸ μέσον, εὐρέθησαν δύο ἀγγεῖα ἰσχυρότατα βεβλαμμένα ἐκ τοῦ πυρὸς καὶ συντετριμμένα εἰς μικρότατα τεμάχια, ὥστε ἡ συγκόλλησις των ν' ἀποβῇ ἀδύνατος.

(23) Παρὰ τὴν δυτικὴν πλευρὰν τοῦ οἰκοπέδου, ὀλίγον πρὸς B. τῆς ΝΔ. συστάδος, εὐρίσκετο ὁ τάφος LXXIV, στενομήκης πυρὰ B.-N. κατευθύνσεως μὲ ἰσχυρότεραν ἢ οἱ παρακείμενοι ΒΑ. ἀπόκλινσιν. Μέγα μέρος τῆς πυρᾶς Ν. καὶ ΝΔ. εἶχε καταστραφῇ ὑπὸ θεμελίου τῆς παλαιᾶς οἰκίας.

Ἐντὸς τοῦ γεμίσματος τῆς πυρᾶς, ἐρευνηθέντος εἰς ὅλον τὸ ἐντὸς τῆς κιμηλιᾶς βάθος του (1 μ.) μόνον κατὰ τὸ ἀκραῖον Β. τμήμα, εὐρέθησαν:

¹ Αἱ γραμμαὶ αὗται ἀπαντοῦν μόνον ἐπὶ τῆς ληκύθου με ἀνθέμια XXVII.

² Τὴν ἐπιβίωσιν τῶν μελανομόρφων (καὶ μελανο-

γράφων) πέραν τῶν μέσων τοῦ 5^{ου} π.Χ. αἰ. διαπιστοῖ καὶ ἡ ΣΕΜΝΗ ΠΑΠΑΣΠΥΡΙΑΔΗ, ΑΔ 11, 1927/25, 92 καὶ 15, 1933/35, 48.

1. Δύο τεμάχια λευκῆς ληκύθου, ὧν τὸ ἕτερον, περιλαμβάνον μέρος τῶν ὤμων καὶ τοῦ λαιμοῦ, σφῆζει ἐρυθρὰς γραμμάς.

Ἐπὶ τοῦ πυθμένος:

2. Τεμάχιον πρωτογεωμετρικοῦ κρατῆρος. Βλ. σ. 4 ἀρ. 1.

3 (εἰκ. 37). Ληκύθιον ἐρυθρόμορφον, συγκολληθὲν ἐκ τεμαχίων, ἑλλιπὲς μέγα μέρος τῆς κοιλίας. Σφῆζεται τὸ ἄνω μέρος γυναικὸς δεξιὰ βαινούσης, μὲ τὰς χεῖρας προτεταμέναις. Ὑψος 0.109 διάμ.: βάσ. 0.052 κοιλ. 0.066 χεῖλ. 0.033.

Εἰκ. 37. Ληκύθιον πυρᾶς LXXIV.

Ἐρμηνευτέα ὡς γυνὴ μετέχουσα κλωστικῶν ἐργασιῶν, ἀποσπασθεῖσα ἐκ μείζονος παραστάσεως, ἐνθα μορφαὶ ὁρθαὶ ἐναλλάσσονται πρὸς καθημένας. Καθημένη μορφή ἐξ ὁμοειδοῦς παραστάσεως ἐπὶ τοῦ ληκυθίου LXXXV, ἐνθα βλέπε.

Ἡ ἄκαμptos ὁρθὴ στάσις καί, ἦττον ἐνδεικτικῶς, ἡ θέσις τῶν χειρῶν, καθιστοῦν ὀλιγώτερον πιθανὴν τὴν ἐρμηνείαν «ἀποκρουσταλλώσεως» διωκούσης (Ἡοῦς ἴσως, ὡς ἐπὶ τοῦ ληκυθίου XIV)—ἂν βεβαίως πρέπει ὁπωσδήποτε νὰ ἀναζητήσωμεν συγκεκριμένα πρότυπα εἰς τοιοῦτου εἴδους μηχανικὰς ἐπαναλήψεις.

4. Ληκύθιον ἀποκεκρουμένον τὸ ἄνω τοῦ λαιμοῦ μετὰ τῆς λαβῆς· κατὰ τὸ ἄνω μέρος τοῦ σώματος, ἐντὸς ἐδαφοχρόου ζώνης, ζευγὸς ἀνισοπαχῶν γραμμῶν (ὧν ἡ ἄνω ἐνοῦται μετὰ τοῦ περιβάλλοντος γανώματος ὑπὸ τὴν λαβὴν, ἡ δὲ κάτω καθίσταται λεπτοτέρα ἔμπρὸς) καί, μεταξὺ αὐτῶν, κατὰ τὴν ὄψιν, ἐννέα σιγμοειδῆ κοσμήματα (βιαστική ἀπλούστευσις ζητοειδῶν). Μέγιστον ὕψος 0.072, διάμ.: βάσ. 0.042 κοιλ. 0.052.

Δι' ὅμοια παραδείγματα βλ. τὸ ληκύθιον II.

5. Σιδηροῦς ἥλος (;). Μῆκος 0.08, πάχος 0.01.

(24) Κολλητὰ σχεδὸν πρὸς τὸ βόρειον τμήμα τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς τῆς πυρᾶς LXXIV ἔκειτο ὁ τάφος LXXV (εἰκ. 38), ἐργυρισμὸς ἐντὸς ἀμφορέως καλυπτομένου ἀπὸ ἀνώμαλον στρώσιν μεγάλων σχετικῶς κιμηλολίθων ὀριζομένην πρὸς Α. ἀπὸ κανονικωτέραν σειρὰν λίθων σχηματίζουσαν τοιχάριον πάχους 0.30, εἰς ἣν, ἐκτὸς τῶν κιμηλολίθων, εἶχε χρησιμοποιηθῇ καὶ ἀνοικτόχρωμος πωρόλιθος. (Εἰς τὴν φωτογραφίαν τῆς εἰκ. 38 διακρίνεται ἡ σειρὰ τῶν λίθων μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῆς στρώσεως.)

Εἰκ. 39. Ληκύθιον ὑπὲρ τὸν τάφον LXXV.

Ἀμέσως πρὸς Ν. τῆς στρώσεως τῶν λίθων καὶ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὴν ἄνω ἐπιφάνειαν των ἐπιπέδου εὐρέθη:

Εἰκ. 38. Τάφος LXXV καὶ περίβολος τάφου LXXXVIII.

1 (LXXV εἰκ. 39). Ληκύθιον ἐρυθρόμορφον ἀποκεκρουμένον τὸ ἄνω τοῦ λαιμοῦ μέρος. Λαγὸς καθήμενος, ἀριστερὰ ἐστραμμένος. Μέγ. ὕψος 0.058, διάμ.: βάσ. 0.038 κοιλ. 0.042.

Τέλος 5ου ἢ ἀρχὴ 4ου αἰ. Συγγενὲς τὸ CVA Oxford II 69,3 (ἀρ. 4466) χρονολογούμενον ὡς τὸ ἡμέτερον. Βλ. XXXVIII 3 καὶ XXXV.

Πέριξ εὐρέθησαν:

2. Πολλὰ μικρὰ ἄσσημα τεμάχια λευκῶν ληκυθίων καὶ

3. Σιδηροῦν τεμάχιον. Μῆκος 0.065 καὶ πλάτος 0.02.

Ὁ ἀμφορεὺς ἔφερεν ἰσχυρὰ ἴχνη καύσεως εἰς τὸν λαιμόν· ἡ ἔκθεσις δὲ αὕτη εἰς τὸ πῦρ προυκάλεσε, φαίνεται, καὶ τὴν θραυσίν του, διότι τὰ ἴχνη τοῦ πυρὸς εἰσέδουν καὶ ἐσωτερικῶς. Ἐντὸς αὐτοῦ εὐρέθησαν ἐλάχιστα ὅσῃ φέροντα καὶ ταῦτα ἴχνη καύσεως καὶ μικρὸν τεμάχιον ἀπὸ βάσιν σκυφιδίου.

(24α) Ἔχομεν δηλαδὴ σαφῶς ἐνταῦθα περίπτωσιν ταφῆς (ἐγγυτρισμοῦ) συνδεομένην πρὸς (μερικὴν) καῦσιν¹. Φαίνεται ὅτι ἡ θέσις της δὲν πρέπει ν' ἀναζητηθῇ εἰς τὴν παρακειμένην πυρὰν LXXIV ἀλλ' εἰς ἔκτασιν 0.40×0.25 μ. περίπου, ἀμέσως πρὸς Β. τῶν δύο τελευταίων τάφων (ἴσως μάλιστα ἀποκοπεῖσαν πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ ὀρύγματος τῆς πυρᾶς LXXIV) καὶ ἐξικνουμένην πρὸς Β. μέχρι τοῦ ἑτέρου σκέλους τοιχαρίου, περὶ οὗ κατωτέρω, μὲ καμμένα χρώματα, λίθους καὶ τεμάχια ἀγγείων (εἰκ. 40), ὧν τὰ χαρακτηριστικώτερα:

1 - 2. Δύο πρωτογεωμετρικὰ τεμάχια βλ. σ. 4 ἀρ. 2 καὶ 3.

3. Λουτροφόρου τὸ εὐρὺ ὀριζόντιον χεῖλος· διακόσμησις ὀφιοσχήμου γραμμῆς δι' ἐπιθέτου λευκοῦ.

Συνήθης διακόσμησις στομίου λουτροφόρου. Ἐκ τῆς ἀνασκαφῆς δύο μόνον σαφῆ δείγματα ἀγγείων τοῦ εἴδους τούτου (τὸ ἕτερον, τ. CI).

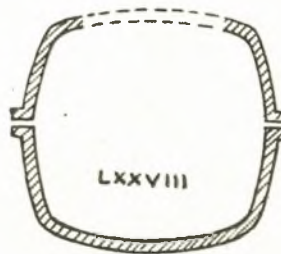
4. Ληκύθου ἄνω μέρος.

5. Σκύφου τεμάχιον ἄνω, περιλαμβάνον τὴν ὀριζοντίως ἐξέχουσαν λαβὴν· μέλαν γάνωμα.

(25) Τὸ στρῶμα τοῦτο μὲ τὰ καμμένα ἔφθανε πρὸς Β. μέχρι τοιχαρίου ἀπὸ μικροῦς κιμηλολίθους τοῦτο ἀπετέλει τὸ Α.-Δ. σκέλος ἑτέρου τοιχαρίου ἐξ ὁμοίων, μεγαλύτερων ὅμως, λίθων, πρὸς Β. βαίνοντος. Ἀμφότερα τὰ τοιχάρια ἐν μέρει μόνον

Εἰκ. 40. Στρῶσις ἀγγείων παρὰ τὸν τάφον LXXV.

Εἰκ. 41. Τομὴ λάρνακος LXXVIII.

σφῆζόμενα (εἰς μῆκος ἀντιστοίχως 0.85 καὶ 1.60 μ.) ἀπετέλουν εἶδος περιβόλου², ἐν ᾧ περιλαμβάνετο ὁ τάφος LXXVIII (εἰκ. 41, 164, βλ. καὶ εἰκ. 40), λάρναξ Β.-Ν. κατευθύνσεως ἀποκοπεῖσα τὸ πλεῖστον πρὸς Β., ἐκτὸς μόνον στενῆς λωρίδος κατὰ τὸ Β. ἄκρον, ὑπὸ τῶν θεμελίων τῆς παλαιᾶς οἰκίας· ἐν τούτοις, ὡς καὶ εἰς ἄλλας περιπτώσεις, τὰ ἐναπομείναντα μέρη δὲν εἶχον διαταραχθῇ.

¹ Πρβλ. τ. XXXVIII, LXXIV καὶ LXXXV. Τὴν ἡμίκαυσιν δὲν δέχεται ὁ ΣΠ. ΜΑΡΙΝΑΤΟΣ ΑΜ 56, 1931, 118. Πρβλ. καὶ ΠΑΕ 1954, 305.

² Ὅμοιοι περίβολοι μεμονωμένων τάφων LVIII (πλήρως σφῆζόμενος) καὶ LXV πιθανώτατα καὶ L, καθὼς καὶ ὁ πλίνθινος περίβολος τῆς πυρᾶς XLIV.

Ἡ λάρναξ αὕτη διαφέρει τῶν λοιπῶν καὶ κατὰ τὸν πηλόν, ὡχροκίτρινον (αἰγινητικὸν ἢ κορινθιακόν, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν αἰτικὸν ἐρυθρωπὸν πηλόν τῶν λοιπῶν), καὶ τὴν κατατομήν, οὕσα κυρτὴ ἄνω καὶ μὲ τὰς πλευρὰς κλινούσας πρὸς τὰ ἔξω (βλ. τομὴν εἰκ. 41). Ἀνῆκε προφανῶς εἰς ἐνήλικα, διότι τὸ ὅλον μῆκός της ὑπολογίζεται εἰς 1.80 μ. περίπου. Τὸ πρὸς Ν. σφζόμενον μεῖζον τμήμα εἶχε μέγιστον μῆκος (ἄνω) 0.75 μ. τὸ ἄνω δὲ μέρος τοῦ ἀντιστοιχοῦ τμήματος τοῦ καλύμματος ἦτο τεθρασμένον καὶ τὰ τεμάχια εἶχον βυθισθῇ ἐντὸς τῆς λάρνακος, πληρωθείσης ὑπὸ τῶν κιμηλοχωμάτων τοῦ γεμίσματος.

Ἐντὸς τῶν χωμάτων τούτων εὐρέθη:

1 (εἰκ. 42 δεξιὰ). Ληκύθιον ἑλλιπὲς πλέον τοῦ ἡμίσεος τοῦ σώματος καὶ τὸ ἄνω μέρος τῆς λαβῆς ἄνω ζώνῃ ἐδαφόχρους μὲ ζευγὸς γραμμῶν ἐντὸς αὐτῆς. Ὑψ. 0.099, διάμ.: κοιλ. 0.067 χεῖλ. 0.034.

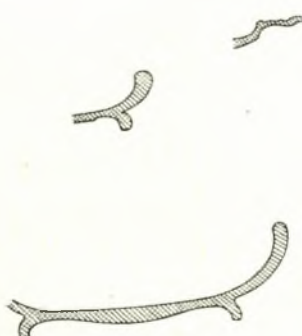
Εἰκ. 42. Ληκύθια τάφων XXV καὶ LXXVIII, 1.

Εἰκ. 43. Τάφος CXI ἀπὸ Δ. καὶ ἄνω.

Ἐντὸς τῆς λάρνακος εὐρέθησαν, λίαν σεσαθρωμένα, τὰ ὀστᾶ τῶν ποδῶν τοῦ νεκροῦ· ἡ κεφαλὴ λοιπὸν ἦτο πρὸς Β., ὡς συνήθως.

(26) Ὀλίγον ἀνατολικώτερον τοῦ τάφου LXXXVIII, μὲ μικρὰν ΒΑ. ἀπόκλισιν, ἔβαιεν ὁ τάφος CXI (εἰκ. 43 προβλ. καὶ εἰκ. 51), λάρναξ Β.-Ν. κατευθύνσεως. Τὸ ὄρυγμα τοῦ τάφου εἶχε διαστάσεις 1.91×0.775 (Ν.)/0.80 (Β.) μ. Ἐκ τῶν κιμηλοχωμάτων τοῦ γεμίσματος συνελέγησαν τὰ ἑξῆς τεμάχια:

Εἰκ. 44. Τομαὶ πινακίου καὶ φιαλιδίων τάφου CXI.

1. Τρία τεμάχια πινακίου ταινιωτοῦ. Βλ. XLIV ἀρ. 24.
- 2 (εἰκ. 44 ἄνω δεξιὰ). Τεμάχιον πινακίου μὲ καλὸν μέλαν γάνωμα.
- 3 (πίν. 23β κάτω ἀριστερὰ καὶ εἰκ. 44 κάτω). Φιαλίδιον μὲ δακτυλιόσχημον βάσιν, ἑλλιπὲς μέγα μέρος. Ὑψ. 0.025, διάμ. βάσ. 0.061.
- 4 (εἰκ. 44 ἄνω ἀριστ.). Ἐτέρου φιαλιδίου τμήμα.
5. Στόμιον ληκύθου.
6. Χεῖλος κοτύλης λεπτότατον.
7. Τεμάχιον λευκῆς ληκύθου.

Ἡ λάρναξ, διαστάσεων 1.75×0.56 μ., ἦτο τοποθετημένη πλησιέστερον πρὸς τὴν Δ. καὶ Β. πλευράν (διάκενα ἀντιστοιχῶς 0.08/0.095 μ. καὶ 0.065/0.069 ἔναντι 0.14/0.15 καὶ 0.10/0.105 μ.). Τὸ ἄνω μέρος τῆς λάρνακος (εἰκ. 43) εἶχε καταπέσει, τεμαχισμένον, εἰς τὸ ἐσωτερικὸν αὐτῆς, ἐνθα

ἐσφύζετο εἰς μετρίαν κατάστασιν ὁ σκελετὸς ὀρίμου ἀνθρώπου μὲ τὴν κεφαλὴν πρὸς Β.

Παρὰ τὴν ἀριστερὰν πλευρὰν τοῦ νεκροῦ ἦσαν ἀποτεθειμένα δύο ληκύθια:

1. Ληκύθιον μελαμβαφές, ἑλλιπὲς τὸν λαιμόν.

2 (CXI 2 εἰκ. 45). Ληκύθιον ἐρυθρόμορφον σχεδὸν πλήρες συμπεπληρωμένον μικρὸν μέρος τοῦ λαιμοῦ μετὰ μέρους τῆς λαβῆς (συγκολληθείσης). Ἔρως πρὸς τὰ δεξιὰ ἱπτάμενος φέρων στέφανον ὑπεράνω βωμοῦ. Ὑψ. 0.123, διάμ.: βάσ. 0.063 κοιλ. 0.08 χεῖλ. 0.0375.

Πρβλ. CII 6. Ἡ πλησιεστέρα παράστασις μὲ τὸ αὐτὸ θέμα, ὑπὸ τῆς αὐτῆς ἴσως χειρὸς ἀλλὰ μὲ περισσοτέραν προσοχὴν ἐκτελεσθεῖσα, CVA (USA 8, 358) Fogg Museum 20, 4¹, τῆς αὐτῆς δὲ ποιητικῆς στάθμης πρὸς τὸ ἡμέτερον τὸ ἐξ Ἐμπορίου τῆς Ἰβηρικῆς (Ampurias) ANTONIO GARCIA Y BELLIDO, Hispania Graeca II (Barcelona 1948) 155:57 πίν. 80. Τὸ σχέδιον τοῦ ἐν Ἀμερικῇ ληκυθίου πλησιάζει (χωρὶς νὰ ταυτίζεται) ἐτι μᾶλλον τοῦ ἡμετέρου πρὸς τὸν τρόπον τοῦ ζωγράφου τοῦ παχέος παιδός². Πρβλ. ἐπίσης καὶ τὸν Ἐρωτα τὸν μετέχοντα ἐπαυλίων³ ἐπὶ τῆς ὕδριος CVA (Deutschland 507) Schloss Fasanerie 29, 2 (37) (440/430 κατὰ τὸν Brommer) μὲ κάπως περισσότερον ἐπιμελημένον, ζωντανώτερον σχέδιον. Τὸ ἄμεσον ἀρχέτυπον τῆς ἀποσπασματικῆς σειρᾶς, εἰς ἣν ἀνήκει τὸ ἡμέτερον, εὑρεται ἐπὶ πελίκης ἐν Ὁξφόρδῃ CVA (Great Britain 112) Oxford 1, 20, 5 (285) χρονολογουμένης 430 - 420 ὑπὸ τοῦ BEAZLEY, ὅστις συγκρίνει τὴν παράστασιν τεχνοτροπικῶς πρὸς τὴν ἐν Cabinet de Medailles A. DE RIDDER, Catalogue des Vases peints de la Bibliothèque Nationale, Paris 1902, 293 εἰκ. 63 ἀρ. 399, χωρὶς ὅμως νὰ ἀποδίδῃ ταύτας εἰς ὠρισμένον ζωγράφον ἢ ὁμάδα. Ὁπωσδήποτε τὸ ἡμέτερον ἀπηχεῖ, δυνάμενον νὰ θεωρηθῇ ἔμμεσον ἀντίγραφον, μικρὰν ὕδριαν ἐν Βιέννῃ (Festschrift O. Benndorf, Wien 1898, 249) ἔργον τοῦ ζωγράφου τῶν λουομένων, ἐνθα Ἐρως ἱπτάμενος κομίζει ἐνδυμα λουομένης (πρβλ. ἰδίως τὴν ἀπόδοσιν καὶ προοπτικὴν θέσιν τῶν περυγῶν), ἀμεσώτερον δὲ τὸν (μόλις παραλλάσσοντα) Ἐρωτα, ὅστις κομίζει κίστην ἱπτάμενος ὑπεράνω βωμοῦ (ὅπως ἐνταῦθα, ὀλιγώτερον σχηματικοῦ ὅμως) εἰς δύο, ἐπίσης ἐν Βιέννῃ, πελίκας τοῦ αὐτοῦ ζωγράφου (CVA Wien 2, 81, 1.3). Βλ. καὶ τὴν πελίκην CVA Pologne 3, 113, 8 (Wilanow, Chateau du Comte Branicki 1).

Εἰκ. 45. Ληκύθιον
τάφου CXI.

(27) Ἀνατολικῶς τοῦ τάφου CXI παρατηρήθη ἔκτασις ἐστρωμένη μὲ πηλόν, προερχόμενον ἴσως ἀπὸ πλίνθινον τοιχάριον (ὡς τὰ τοῦ τάφου XLIV), ὁ καθαρι-

1 Τὸ σχῆμα τοῦ ἀγγείου φαίνεται ἐκεῖ ἐλαφρῶς ἐπιμηκέστερον, τοῦτο ὅμως ὀφείλεται εἰς τὴν ἐκ τῶν κάτω λήψιν τῆς φωτογραφίας.

2 Fat Boy Painter, πρβλ. CVA (Deutschland 7) Karlsruhe 1, 24, 7 καὶ τὸ ληκύθιον LXVI 2.

3 Καὶ ἡ ἐπὶ τοῦ ληκυθίου παράστασις δύναται νὰ θεωρηθῇ ἀποσπασθεῖσα ἐκ σκηνῶν ἐπαυλίων (περὶ ὧν ληκύθιον XIV) ἢ γενικῶς γυναικωνίτου· πρβλ. Ἐρωτα ἱπτάμενον ὑπεράνω βωμοῦ ἐπὶ ὕδριος ἐκ Νόλας μὲ σκηνὴν γυναικωνίτου (CVA Deutschland 4, Braunschweig 24.3 τοῦ τρόπου τοῦ ζωγράφου τοῦ Ἐκτορος, ARV² 686) ἢ τὸν μὲ στέφανον ἱπτάμενον Ἐρωτα ἐπὶ πυξίδος μὲ παράστασιν ἐπαυλίων (A. FURTWÄNGLER, Die Sammlung Sabouroff, πίν. 61, 2 κάτω, ARV² 552). Αἱ ἐπαναλήψεις τοῦ θέματος συχναί, πρβλ. τὴν ἀπεσκληρυμένην ἐπιβίωσιν του ἐπὶ ὕδριος ἐξ Ὀλύν-

θου τῶν ἀρχῶν τοῦ 4ου π.Χ. αἰ., Olynthus V ἀρ. 140 πίν. 84 (τοῦ τάφου 186 καὶ ὅχι 192, ὡς αὐτ. σ. 119). Ἀλλὰ καὶ Ἐρως αὐτόνομος ἱπτάμενος ἐμφανίζεται ἤδη ἀπὸ τῆς ἀρχαϊκῆς ἐποχῆς, βλ. G. GREIFENHAGEN, Griechische Erosen, Berlin 1957, 56, 79, 87 καὶ εἰκ. 42, ἐνθα διακρίνεται σαφῶς ὁ στέφανος, ὃν φέρει ὁ Ἐρως (τρέχων ὅμως ἐκεῖ). Βλ. ἀκόμη (Λούβρου) Encyclopédie Photographique de l'Art III 310 (ζωγράφος Λονδίνου D 12. ARV² 631: 41), J. D. BEAZLEY, Der Berliner Maler, πίν. 10, ΑΔ 11, 1927/28, πίν. 4-5 (λήκυθος τοῦ Λούριδος ἐκ τῶν Βασιλικῶν Σταύλων), TILLYARD, The Hope Vases ἀρ. 185 πίν. 28, CVA Belgique 2 19, 1, Délos XXI 33 ἀρ. 22 πίν. 10 K. SCHEFOLD, Klassische Kunst in Basel, 24 (J. D. BEAZLEY, Attic Black-Figure Vase Painters, Oxford 1956, 455).

σμός ὅμως δὲν ἔδειξε σαφῶς ἵχνη ἢ γραμμὴν τοίχου. Νοτίως τῆς στρώσεως τοῦ πηλοῦ διπλῇ σειρὰ κιμηλολίθων ἐλάμβανε σχεδὸν τὴν μορφήν τοιχαρίου Α.-Δ. κατευθύνσεως πάρχους 0.52 μ. Νοτίως πάλιν τοῦ τοίχου τούτου παρατηρήθη ἕτερον, μᾶλλον περιωρισμένον, στρώμα πηλοῦ μὲ τεμάχια λαρνάκων ἐντὸς αὐτοῦ, ἔτι δὲ νοτιώτερον καὶ ὀλίγον πρὸς ἀνατολὰς ὄρυγμα ἐντὸς τῆς κιμηλιάς, ἀποκληθὲν συμβατικῶς τάφος LXXIX, καίτοι οὐδὲν ἵχνος ταφῆς ὑπῆρχεν ἐν αὐτῷ. Τὸ λάξευμα τοῦτο, πλάτους 0.50 (κάτω)-0.60 (ἄνω) μ., ἐκαθαρίσθη εἰς μῆκος 0.60 μ. διακοπτόμενον πρὸς Α. ὑπὸ θεμελίου τῆς παλαιᾶς οἰκίας· ὅπως δὲ ὅμως δὲν ἐσυνεχίζετο πέραν τούτου, ὥστε τὸ μῆκος του δὲν ὑπερέβαινε τὰ 1.50 μ. Καὶ τὸ μικρὸν μῆκος καὶ τὸ αἰσθητῶς μεῖζον πλάτος, ἔτι δὲ καὶ ἡ παραλλάσσουσα κατεύθυνσις καὶ ἡ ἀπὸ τῶν ἄλλων ὀρυγμάτων ἀπόστασις ἀποκλείουν τὴν ταύτισίν του πρὸς ἓν τῶν πρωτογεωμετρικῶν ὀρυγμάτων (σ. 4).

Εἰκ. 46. Τάφος CXII ἀπὸ Ν.

Εἰκ. 47. Ἑσωτερικὸν τάφου CXII.

(28) ΒΑ. τοῦ τάφου CXI ἔκειτο ὁ τάφος CXII (εἰκ. 46, 47 καὶ 51), παιδικὴ λάρναξ Β.-Ν. κατευθύνσεως ἐντὸς ὀρύγματος πλάτους 0.675 μ., τοῦ ὁποῖου ἡ βορεῖα πλευρά, εὐρεθεῖσα ἐντὸς τοῦ ὀρύγματος 4, ἀβαθῆ μόνον κατέλιπεν ἵχνη ἐν τῷ βράχῳ. Ἡ λάρναξ εἶχε διαστάσεις 1.32×0.415 μ. Τὸ κάλυμμα εἶχε τεμαχισθῇ (εἰκ. 46), ὁ σκελετὸς δ' ἐντὸς αὐτῆς, μὲ τὴν κεφαλὴν πρὸς Β., εὐρέθη εἰς οἰκτρὰν κατάστασιν μὲ τὰ ἐξῆς κτερίσματα (εἰκ. 47):

1 (εἰκ. 48). (Παρὰ τὴν κεφαλὴν, κατὰ τὴν ΒΑ. γωνίαν.) Ληκύθιον συγκολληθὲν πλήρες· ὑπὸ τὴν λαβὴν ἑδαφόχρους ζώνη μὲ ζεῦγος περιθεουσῶν γραμμῶν καί, μεταξὺ αὐτῶν, κατὰ τὴν ὄψιν, παχέα καὶ ἀσύμμετρα ζητοειδῆ κοσμήματα. Ὑψος 0.103, διάμ.: βάσ. 0.054 κοιλ. 0.064 χεῖλ. 0.035.

Ὅμοιον μὲ τὸ σχῆμα καὶ τὴν διακόσμησιν τὸ ἐκ τῆς Ἀγορᾶς Hesperia 19, 1948, 326 ἀρ. 42 πίν. 91. Βλ. καὶ CVA (USA 2, 80) Providence, Rhode Island School of Design 264, τῶν αὐτῶν σχεδὸν διαστάσεων, χρονολογούμενον ὀρθῶς εἰς τὸ τέλος τοῦ 5ου π.Χ. αἰ.

2 (πίν. 3α μέσον καὶ εἰκ. 49). (Παρὰ τὴν Δ. πλευράν, μᾶλλον πρὸς Β.) Πλαγγὼν σφύζουσα ἐν μέρει τὸ λευκὸν ἐπίχρυσμα¹. Ὑψος 0.15 (κορμοῦ μετὰ μηροῦ 0.105, κνήμης 0.051).

Συγγενὴς ἀλλ' ὑστερωτέρα ἢ ἐν Ρηγυ I, 136 ἀρ. 5· βλ. καὶ τὰ ὁμοειδῆ LVIII ἀρ. 9, LXIII, LXXXIV.

Πρόσφατον συγκεντρωτικὸν ἄρθρον περὶ πλαγγόνων τοῦ J. DÖRIG, Von griechische Puppen ἐν *Antike Kunst* 1, 1958, 41-50. Ὁ DÖRIG (σ. 46) θεωρεῖ ὅτι τὰ μὲ κινητὰς χεῖρας καὶ πόδας εἰδώλια εἶχον χαρακτῆρα πλαγγόνος (κούκλας) ἀντιθέτως πρὸς τὴν KATE ELDERKIN, *Jointed Dolls in Antiquity*, *AJA* 34, 1930, 458-479 μὴ δεχομένην τὴν ἐρμηνείαν ταύτην (σ. 465). Τὴν

Εἰκ. 48. Ληκύθιον CXII, 1.

Εἰκ. 49. Κορμός πλαγγόνος τάφου CXII, 5.

Εἰκ. 50. Ληκύθιον τάφου CXXII, 5.

Elderkin ἀκολουθεῖ καὶ ἡ S. MOLLARD-BESQUES, *Catalogue raisonné des Terres Cuites du Louvre I*, Paris 1954, 84 (ἐν ἀρ. C 12).

3 (Ἀντιστοιχῶς πρὸς τὴν Α. πλευράν.) Εἰδώλιον τεμαχισμένον, ὅπερ ἀτελῶς ὀπτημένον, ὡς φαίνεται, διελύθη εἰς οἰκτρὰν κατάστασιν.

4 (εἰκ. 27 δεξιὰ). (Ἀνατολικῶς ἐπίσης, νοτιώτερον.) Ληκύθιον μελαμβαφὲς ἀκέραιον· τὰ τοιχώματα ὑπὸ τὴν λαβὴν ἀνωμάλως πεπιεσμένα. Ὑψος 0.08, διάμ.: βάσ. 0.04 κοιλ. 0.051 χεῖλ. 0.026.

5 (CXII 5 εἰκ. 50). (Κατὰ τὸ νότιον ἄκρον τῆς αὐτῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς.) Ληκύθιον ἐρυνθόμορφον ἀκέραιον. Γυνὴ καθημένη, μὲ κάλαθον πρὸ αὐτῆς κοσμούμενον μὲ δύο σειρὰς χονδρῶν σιγμῶν χωριζομένων ἀπ' ἀλλήλων ὑπὸ παχεῖας ὁριζοντίου γραμμῆς. Ὑψος 0.09, διάμ.: βάσ. 0.043 κοιλ. 0.051 χεῖλ. 0.0285.

Παράστασις νηθούσης ὁμοία πρὸς τὴν ἐπὶ τοῦ LXXXV· ἐργασία περισσότερον σχηματικὴ καὶ ἄκαμπτos. Βλ. ἐκεῖ πλείονα περὶ τῆς παραστάσεως καὶ τῶν προτύπων της. Καὶ τοῦ παρόντος ληκυθίου τὸ σχέδιον ἀνάγεται εἰς τὸ ἐπὶ τοῦ ἐν Karlsruhe (CVA Karlsruhe 27, 6) μὲ πλείονας ὅμως διαφορὰς. Τὸ σχέδιον τοῦ ἡμετέρου τεχνοτροπικῶς ταυτίζεται πρὸς τὸ τοῦ CVA (France 550) Sèvres 21, 4 (ἀρ. 152) μὲ Νίκην δεξιὰ βαδίζουσαν· τὸ πρὸ τῆς περρωτῆς ταύτης μορφῆς² ἀντικείμενον (sur le

1 Περὶ τῆς τεχνικῆς τοῦ λευκοῦ ἐπιχρίσματος βλ. τὰ πορίσματα τῶν σχετικῶν ἐρευνῶν ἐν τῷ Βρετανικῷ Μουσείῳ (R. A. HIGGINS, *Catalogue of the Terracottas I*, London 1954, σ. VIII), συμφώνως πρὸς τὰ ὅποια τοῦτο ἐπιτευχχάνετο διὰ τῆς ἐντὸς ἀραιώματος πηλοῦ (slip) ἐμβαπτίσεως τῶν εἰδωλίων πρὸ τῆς ὀπτήσεως.

2 Αἱ περρωταὶ αὗται γυναῖκες δὲν εἶναι βεβαίως πάντοτε «Νίκη» ἢ «Ἥως», ὁ χαρακτὴρ τῶν ὅμως δὲν εἶναι εὐχερὲς νὰ προσδιορισθῇ καὶ ἴσως καὶ διὰ τοὺς ἀρχαίους ἦσαν ἀνώνυμοι· βλ. AM 16, 1891, 311-312 καὶ 32, 1907, 101-106, *AJA* 40, 1936, 509 ἀρ. 2 καὶ μάλιστα H. KERNER, *Flügel Frau und Flügeldämon*,

sol, un accessoire indéterminé), εὐχερῶς ταυτιζόμενον ὡς κάλαθος, μαρτυρεῖ συμφυρμὸν τῶν θεμάτων. Ἀμφότερα τὰ ληκύθια ἀποδοτέα εἰς τὴν χεῖρα τοῦ αὐτοῦ τεχνίτου¹.

Ἐκ τῆς ἡμετέρας ἀνασκαφῆς συγγενεστέρᾳ τεχνοτροπικῶς εἶναι ἡ ἐπὶ τοῦ ληκυθίου XIV παραστάσις, ἀνήκουσα ὅμως ἀσφαλῶς εἰς ἄλλην ὁμάδα (ὁρισμένα συναφῇ ἔργα ἀνιχνεύονται αὐτόθι).

Ἡ παράστασις νηθούσης ἐπὶ ληκυθίου ἐντὸς τάφου κορασίδος δὲν φαίνεται τυχαία καὶ χωρὶς νόημα. Ἡ ἐξ ἐρίων κατασκευὴ ἐνδυμάτων ἦτο ἔργον οἰκιακὸν καὶ αἱ ἀθηναῖαι ὡς κορασίδες νεώταται ἐμάνθανον ὅλα τὰ στάδια τῆς ἐργασίας. Οὕτω ἡ γυνὴ τοῦ Ἰσχομάχου ἐν ΞΕΝΟΦ. Οἶκον. VII 6. νυμφευθεῖσα νεωτάτη οὐδὲν ἄλλο σχεδὸν ἐγνώριζε². Δι' ὃ καὶ δὲν συντρέχει ἀνάγκη νὰ καταφύγωμεν εἰς τὰς κάπως ἀβεβαίας καρπολογίας ἐν ταῖς νήσοις τῶν μακάρων, ὡς ὁ B. NEUTSCH, Μακάρων Νῆσοι, RM 60/61, 1653/54, 62-74 (εἰκ. 1 καὶ πίν. 18, 19, 20), καίτοι δὲν ἀποκλείεται ποιά τις μεταφορικὴ χρῆσις τοῦ γηίνου, οἰκιακοῦ θέματος. Πάντως ἡ ἀντίληψις ἀθανασίας, στηριζομένη εἰς ἐν μόνον ἐπίγραμμα (ΚΑΙΒΕΛ 649), δὲν συμφωνεῖ πρὸς τὴν τοῦ ἐπιγράμματος τοῦ τάφου II καὶ τῶν ἐξ ἀφορμῆς του σημειούμενων παραλλήλων του.

Ὀλίγον ἀνατολικώτερον τοῦ τάφου CXII εὐρέθη:

1 (CXII ἀνατ., εἰκ. 58γ). Λήκνθος ἀποκεκρουμένη τὸ πλεῖστον τοῦ λαιμοῦ μετὰ τῆς λαβῆς διακόσμησις θαλλοῦ κισσοῦ μεταξὺ ζωνῶν κιγκλιωτοῦ. Μέγ. ὕψ. 0.135, διάμ.: βάσ. 0.04, ὦμων 0.046.

Ἡ λήκνθος ὁμοιάζει πρὸς τὴν ἐν τῷ γεμίσματι ἀνατολικῶς τοῦ τοίχου 4 εὐρεθεῖσαν (σ. 22-23, ἐνθα βλέπε διὰ παράλληλα καὶ γενικῶς περὶ τῶν ληκύθων τοῦ εἴδους τούτου). Ὁμοία καὶ ἐκ τοῦ κεραμοσκεποῦς τάφου 70 τῆς Καυλωνίας (Μον. Ant. 23, 1914, 927 εἰκ. 167) εὐρεθεῖσα ὁμοῦ μετὰ πεπιεσμένου ληκυθίου μὲ σῶμα ὑπὸ μορφὴν κάψας.

(29) Πρὸς B. καὶ ὀλίγον ἀνατολικώτερον τοῦ τάφου LXXVIII, παράλληλος σχεδὸν πρὸς αὐτόν, εὐρίσκετο ὁ τάφος CIX (εἰκ. 51 ἀριστ.), πυρὰ B.-N. κατευθύνσεως διαστάσεων 1.85×1.05 μ.: τὸ ἐν τῇ κιμηλιᾷ βάθος τῆς ἦτο 0.85 μ.

Ἐντὸς τοῦ γεμίσματος, ὑψηλὰ ΒΔ., εὐρέθησαν:

1. Μεγίστης λευκῆς ληκύθου τεμάχια. Τὸ μεῖζον, περιλαμβάνον τοὺς ὦμους, ἔχει ὕψος 0.13 καὶ μέγ. πλάτος 0.13 (ἡ διάμετρος τῶν ὦμων ὑπελογίσθη εἰς 0.165). Πάχος τοιχωμάτων 0.09. Ἀμυδρὰ ἔχνη παραστάσεως καὶ πρασίνου χρώματος.

2. Δύο τεμάχια φιαλίδιου.

3. Τεμάχιον πινακίου ταινιωτοῦ. Βλ. XLIV ἀρ. 24.

Ἐπὶ τοῦ πυθμένος στρώμα ἀνθράκων, ἐνθα εὐρέθησαν:

4 (εἰκ. 52 δεξιὰ). (Δυτικῶς, μᾶλλον πρὸς B.) Ληκύθιον ὠσειδές· κατακόρυφοι αὐλακώσεις, συνδεόμεναι ἀνὰ δύο κατ' ἀμφοτέρω τὰ πέρατα διὰ καμπύλων γραμμῶν, παρέχουν εἰς τὸ σῶμα μορφὴν κάψας. Μέλαν γάνωμα μὲ τόπους ἀνοιχτοχρώμους. Ὑψος 0.108, διάμ.: βάσ. 0.05 κοιλ. 0.065 χεῖλ. 0.03.

Ὅμοιον τὸ CVA (U.S.A. 8, 362) Fogg Museum 24, 1 χρονολογούμενον (ὁρθῶς) εἰς τὸ τέλος τοῦ 5ου π.Χ. αἰ. Ὅμοιον ἐπίσης καὶ ἰσομέγεθες (ὕψος 0.11) εὐρέθη καὶ ἐν τῷ τάφῳ XXXIV (τριετοῦς παιδός) τῆς Καμίρου, ὁμοῦ μετ' ἐρυθρομόρφου ὑδρίας τοῦ τέλους τοῦ 5ου καὶ δύο φιαλίδιων (Clara Rhodos 4, 115-6 εἰκ. 274 [σ. 222]).

5 (πίν. 21 κάτω ἀριστ.). (Κατὰ τὸ μέσον.) Πυξὶς κυλινδρική (ἄνευ τοῦ καλύμματος) ἀποκε-

ῶJh. 31, 1939, 81-95, ἥτις (σ. 81) σημειοῖ τὴν συχνὴν παρουσίαν των εἰς τὰ ἐπαύλια καὶ θεωρεῖ ταύτας (σ. 94, 95) δαίμονας τοῦ ἄλλου κόσμου, κατ' εὐφημισμὸν ἴσως Νίκας ἀποκαλουμένας.

1 Συγγενῆς καὶ ἡ ἐπὶ τοῦ ἐν Ὁξφόρδῃ ἐκ Ρόδου χοῶς παραστάσις: HOORN, Choes ἀρ. 803 εἰκ. 271.

2 Οὐ γὰρ ἀγαπητόν σοι δοκεῖ εἶναι εἰ μόνον ἦλθεν ἐπι-

σταμένη ἔρια παραλαβοῦσα ἱμάτιον ἀποδείξει καὶ ἑωρακῆα ὡς ἔργα ταλάσια θεραπεύειν δίδοται; Πρβλ. ΞΕΝΟΦ. Ἀπομν. II 7. Περὶ τῶν παρεμφερῶν ἀντιλήψεων τῆς βυζαντινῆς καὶ νεωτέρας ἐποχῆς βλ. Φ. Ι. ΚΟΥΚΟΥΛΕ, Θεσσαλονίκης Εὐσταθίου τὰ Λαογραφικά, Ἀθῆναι 1950, 426-8.

κρουμένη ἐν μέρει κάτω, ἰδίως πρὸς τὴν ὀριζοντίαν προεξοχήν, ἰσχυρότατα βεβλαμμένη ἐκ τοῦ πυρός. Εἰς τὸ κέντρον τῆς βάσεως κύκλος μετὰ στιγμῆς, ἕτερος δὲ κατὰ τὴν περιφέρειαν. Ὑψ. 0.059, διάμ.: βάσ. 0.054 προεξοχῆς 0.099 χεῖλ. 0.084.

6. (Πρὸς τὸ Ν. ἄκρον τῆς δυτικῆς πλευρᾶς.) Λήκυθος ἐλλιπὴς τὸν λαιμὸν μετὰ τῆς λαβῆς· διακόσμησις λίαν ἐφθαρμένη θαλλοῦ κισσοῦ μετὰ ζωνῶν κιγκλιδωτοῦ. Μέγ. ὕψος 0.125, διάμ.: βάσ. 0.04 ὤμων 0.05.

Εἰκ. 51. Ἀποψὶς ἀπὸ Ν. καὶ ὑψηλὰ τῶν τάφων: CXI (μερικὰ), CIX, CX, CXII, CVI καὶ CVII καὶ τοῦ ὀρύγματος 1.

Ὅμοια (σῶμα μᾶλλον πεπιεσμένον) CVA (Deutschland 605) Mannheim 1, 19, 15 (9) τῶν μέσων τοῦ 5ου κατὰ τὸν GREIFENHAGEN. Συγγενὴς κατὰ τὸ σχῆμα τοῦ σώματος (διακόσμησις λεπτοτέρα μᾶλλον ἐπιμελημένη) *Hesperia* 4, 1935, 476 εἰκ. 1 (καὶ 480 εἰκ. 4 ἀρ. 7). Βλ. καὶ CX 4 σ. 32.

Ὅμοιοτάτη ἡ LXVII 5. Πρβλ. καὶ II (ἐπίχωσις).

Περὶ τῶν οὕτω κεκοσμημένων ληκύθων βλ. σ. 22-23.

7 (πίν. 20 κάτω δεξ.). Ληκύθιον ἀκέραιον· σῶμα ἔχον σχῆμα κάψας, με ἀραιὰς βαθείας ἀβλακώσεις, ὀλίγον λοξὰς· ἐπιφάνεια λίαν ἐφθαρμένη, με μικρὰ μόνον ὑπολείμματα γανώματος. Ὑψος 0.075, διάμ.: βάσ. 0.04 κοιλ. 0.05 χεῖλ. 0.27.

(30) Παραλλήλως πρὸς τὸν τάφον CIX, ὀλίγον ἀνατολικώτερον, εὗρίσκετο ὁ τάφος CX (εἰκ. 51), πυρὰ Β.-Ν. κατευθύνσεως διαστάσεων 2.10×1.12 μ. Ἡ ΒΑ. γωνία τοῦ τάφου ἐσημειοῦτο ὑπὸ ὄρου (εἰκ. 53 πρβλ. καὶ εἰκ. 51), ἐπιγεγραμμένου ἐπὶ λεπτοῦ μαρμαρίνου στηλιδίου ὕψους 0.39, πλ. 0.10 καὶ πάχους 0.06.

Ἡ ἐπιγραφή ΗΟΡΟΣ εἶναι κεχαρᾶγμένη διὰ γραμμάτων ὕψους 0.115 (δεύτερον Ο)-0.025 μ. ἐπὶ τοῦ ἄνω μέρους τῆς στήλης, ὅπερ εἶναι λελεασμένον εἰς ὕψος 0.13 μ. Τὰ ὑπόλοιπα 2/3 τοῦ ὕψους τῆς εἶναι ἀπλῶς σφυροκοπημένα. Ὁ ὄρος, περιβαλλόμενος ὑπὸ κιμηλολίθων τινῶν, ὥστε νὰ ἴσταται στερεώτερον εἰς τὴν θέσιν του, ἔβλεπε πρὸς ἀνατολὰς. Ἐν τούτοις τὰ τοιχώματα τοῦ ὀρύγματος τοῦ τάφου δὲν διέφυγον τελείως τὴν παραβίασίν των ὑπὸ τὸν παρακειμένου τάφον CVI. Τρεῖς ὅμοιοι ὄροι εἰς τὸν τάφον XLIV (εἰκ. 116).

Ἐνῶ τὸ ὑπόλοιπον γέμισμα συνίστατο ἐξ ἀμιγῶν κιμηλοχωμάτων, κατὰ μῆκος τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς παρετηρήθησαν ἵχνη καύσεως μετὰ τινων τεμαχίων, ἐν οἷς:

Εἰκ. 52. Ληκύθια τάφων XXXI καὶ CIX ἀρ. 1.

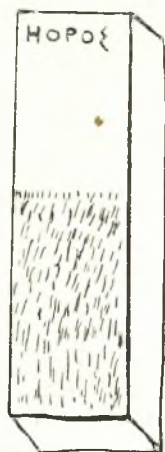
1 (εἰκ. 54 ἄριστ.). Λεκανίδος μικρὸν τεμάχιον μετὰ μεγάλου μέρους τοῦ καλύμματος· ἡ διάμετρος ὑπολογίζεται εἰς 0.09.

2 (εἰκ. 54 δεξ.). Φιαλίδιου τεμάχιον. Ὑψ. 0.025, μέγ. πλ. 0.05.

3. Πινακίου ταινιωτοῦ μεγάλου τμήμα. Διάμ. περίπου 0.19. Βλ. XLIV ἀρ. 24.

4. Ληκύθου ὁ κορμός· διακόσμησις θαλλοῦ κισσοῦ μεταξὺ ζωνῶν κιγκλιδωτοῦ. Μέγ. ὕψ. 0.095, διάμ. 0.37.

Ὁμοία ἢ CVA (Deutschland 330) Karlsruhe 1 32, 5 (B 791) χρονολογουμένη ἐκεῖ εἰς τὸ

Εἰκ. 53. Ὅρος τάφου CIX.

Εἰκ. 54. Λεκανίς καὶ φιαλίδιον (βλ. τάφον CIX).

Εἰκ. 55. Ἐρυθρόμορφα τεμάχια ἐκ τοῦ γεμίσματος τῆς πυρᾶς CX.

Εἰκ. 56. Τεμάχιον ἐκ τοῦ τάφου CX.

α' τέταρτον τοῦ 5ου π.Χ. αἰ. καὶ ἀποδιδόμενη εἰς ἐργαστήριον τοῦ ζωγράφου τοῦ Beldam (σ. 22-23 ἔνθα βλ. καὶ γενικῶς περὶ τῶν ληκύθων τοῦ εἴδους τούτου). Βλ. καὶ CIX 6 σ. 31, L, XXVII καὶ CII καὶ πρβλ. τὴν δυτικῶς τοῦ τοίχου 4 σ. 22-23. Συγγενὴς κατὰ τὸ σχῆμα (τὸ κιγκλιδωτὸν ὅμως ἐκεῖ τριπλοῦν καὶ μᾶλλον λεπτόγραμμον) Hesperia 4, 1935, 476 εἰκ. 1 καὶ 480 εἰκ. 4 ἀρ. 7.

5. Ληκυθίου ἐρυθρόμορφου κάτω μέρος σῆζον τὸ κάτω κεφαλῆς (Ἐρ-μοῦ) πρὸς τὰ δεξιὰ, πρὸ βλαστοσπείρας. Διάμ. βάσ. 0.044.

6-7 (εἰκ. 55). Δύο τεμάχια κλειστῶν ἐρυθρόμορφων ἀγγείων. Ἐπ' ἀμφοτέρων τμήμα περωτῆς μορφῆς (σειρήνης;). Διαστάσεις 0,038×0,054 καὶ 0,032×0,028.

8. Τεμάχιον κύλικος μετὰ τοῦ χεῖλους.

9-10. Δύο τεμάχια λευκῶν ληκύθων.

Ἐπὶ τοῦ πυθμένος, ἐντὸς ἀφθόνων ὑπολειμμάτων καύσεως μετὰ τεμαχίων ἀγγείων, εὐρέθησαν:

1 (πίν. 21β μέσον). Πυξὶς μικρά, ἐφθαρμένη ἐκ τοῦ πυρός, τὸ σῶμα ἑλλιπές· δμόκεντροι ταινίαι κατὰ τὴν βάσιν καὶ ἕτεραι περιθέουσαι τὸ σῶμα. Ὑψ. 0.035, διάμ. 0.06, ὕψ. καλύμματος 0.017.

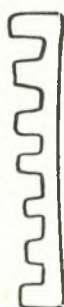
2 (εἰκ. 56). Τεμάχιον ἀγγείου μὲ διακόσμησιν (μελανόγραφον) ἀνθε-μίου μετὰ βλαστοσπείρας. Μέγ. ὕψ. 0.051.

3. Τεμάχιον πινακίου ἀβαφοῦς. Μέγ. πλ. 0.04.

4-5. (Παρὰ τὴν ΒΑ. γωνίαν.) Δύο σιδηροῦ ἥλοι· ὁ εἷς εἰς δύο τεμάχια, μήκ. 0.075, διάμ. κε-φαλῆς 0.025, ὁ ἕτερος ἀκέραιος μήκους 0.037.

Εἰκ. 57. Ὅστεϊνον ἀντικείμενον.

Καὶ δύο σιδηρᾶ ἀντικείμενα δυσδιάγνωστα.

Περὶ τῆς παρουσίας ἡλῶν ἐντὸς πυρᾶς βλ. ἐν τέλει (περὶ ἀπλῶν λάκκων).

6 (εἰκ. 58). Ὅστεινον ἐπίμηκες ἀντικείμενον κυρτούμενον κατὰ τὸ ἄνω μέρος, ἐνθα σχηματίζει ἐπὶ ὀδοντωτὰς προεξοχάς. Μῆκ. 0.039, πλ. 0.012 (κάτω) - 0.14 (ἄνω), ὕψ. 0.007.

(31) Μεμονωμένος, δυτικώτερον, εὐρίσκετο ὁ τάφος CVIII, ὄρυγμα Α.-Δ. κατευθύνσεως (ισχυρὰ σχετικῶς ΝΑ. ἀπόκλισις), μὲ τὸ δυτικὸν τοῦ ἄκρον εἰς τὸν μεσότοιχον τῆς Δ. πλευρᾶς τοῦ οἰκοπέδου, ἀποκαλυφθὲν εἰς μῆκος 1.40 μ. Τὸ πλάτος τοῦ ἦτο 0.63 μ. τὸ δὲ ἐντὸς τῆς κιμηλιάς βάθος τοῦ μόνον 0.20-0.25 μ. Ἐλάχιστα ὑπολείμματα ὀστέων εὐρέθησαν ἐν αὐτῷ, κατὰ δὲ τὸ δυτικὸν ἄκρον τῆς Β. πλευρᾶς:

1 (εἰκ. 59 α. β. γ). Λήκυθος μελανόμορφος ἑλλιπῆς μικρὰ μέρη τοῦ σώματος καὶ τὸ ἄνω μέρος τοῦ λαιμοῦ μετὰ τῆς λαβῆς. Παραστάσις, ἀδρομερῶς ἀποδεδομένη, τεθρίππου πρὸς τὰ δεξιὰ μὲ Νί-

Εἰκ. 59α. Λήκυθοι τάφων CVIII καὶ XII.

Εἰκ. 59β. Λήκυθοι τάφων LXVIIa καὶ CVIII.

Εἰκ. 59γ. Λήκυθοι τάφων CVIII καὶ CXII.

κην (:) ὥς ἡνίοχον καὶ ἄλλην μορφήν κατ' ἐνώπιον. Ὑπεράνω τῆς παραστάσεως ζώνη μὲ διπλὴν σειρὰν ἐναλλασσομένων στιγμῶν. Μέγ. ὕψ. 0.16, διάμ.: βάσ. 0.33 ὠμων 0.046.

Σχῆμα ἀγγείου καὶ διακόσμησις ὁμοία (παραστάσις ἱππέως ὅμως) ἐπὶ λήκυθου ἐν Δαμασκῷ, Berytus 11, 1955, 114 ἀρ. 130 πίν. 32 (α' τέταρτον τοῦ 5^{ου} π.Χ. αἰ. κατὰ Clairmont, ἄνευ διαστάσεως). Πρβλ. VII.

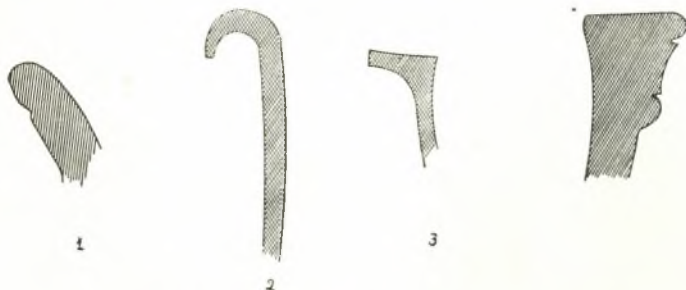
Ἐκτὸς τῶν μὲ διακόσμησιν θαλλοῦ κισσοῦ (καὶ ἀνθεμίων εἰς μίαν περίπτωσιν, τ. XXVII 8) καὶ ἐλαχίστων τεμαχίων, ἡ λήκυθος αὕτη ἀποτελεῖ τὸ μόνον μελανόμορφον ἀγγεῖον τῆς ἀνασκαφῆς. Εἶναι προφανὲς ὅτι ἀνήκει εἰς τὰς περιπτώσεις σχηματικῆς, μηχανικῆς σχεδὸν ἐπιβιώσεως τοῦ μελανομόρφου τρόπου ἐντὸς τοῦ 5^{ου} αἰ. π.Χ.¹, καθὼς ὅμως ὁ τάφος δὲν ἔδωκε οὐδὲ τὸ ἐλάχιστον τεμάχιον ἄλλου ἀγγείου, δὲν δυνάμεθα νὰ προσδιορίσωμεν ἀκριβέστερον τὴν χρονολογίαν τῆς ὅπωςδήποτε εἶναι ἀρχαιότερα τῶν εὐρημάτων τῶν λοιπῶν τάφων, ἀναγομένων κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς τὰς δύο τελευταίας δεκαετίαις τοῦ 5^{ου} π.Χ. αἰ., καὶ ἐπειδὴ φαίνεται ἀπίθανον ἢ ἄνευ ἰδιαίτερας σημασίας λήκυθος αὕτη νὰ παρέμεινεν ἐπὶ δεκαετίαις εἰς χεῖρας τῶν ἀγοραστῶν προτοῦ χρησιμεύσῃ ὥς κτέρισμα, πρέπει νὰ δεχθῶμεν ὅτι ὁ τάφος CVII εἶναι ἀρχαιότερος τοῦ συνόλου τῶν λοιπῶν, ὅχι πολὺ νεώτερος τῶν μέσων τοῦ 5^{ου} π.Χ. αἰ. Πρβλ. καὶ τ. VII καὶ βλ. χρονολόγησιν ἐν τέλει.

¹ Ἔως τὰ μέσα τοῦλάχιστον τοῦ 5^{ου} αἰ. κατὰ τὴν HASPELS, ἔ.ά. 187· πρβλ. 191.

(32) Βορείως τοῦ τάφου CIX (καὶ ἐν μέρει καὶ τοῦ CX) καὶ καθέτως πρὸς αὐτὸν εὐρίσκετο ὁ τάφος CVII, πυρὰ Α.-Δ. κατευθύνσεως διαστάσεων 2.00×1.12 μ. Ἡ δυτικὴ πλευρὰ ἐσχηματίζετο κλιμακωτῇ, ὑπόλειμμα προφανῶς προγενεστέρου, ἀβαθεστέρου ὀρύγματος, ἄγνωστον ἂν ἀπὸ τάφον προερχόμενον (τὰ τοιχώματά του δὲν ἔχουν τὴν ὁμαλὴν ὄψιν τῶν τάφων). Πρὸς τὸ ὄρυγμα ἴσως τοῦτο συνδέονται τεμάχια χονδροειδῶν κυρίως ἀγγείων εὐρεθέντα εἰς τὰ ὄχι καθαρὰ χώματα τῆς ἐπιχώσεως:

1 (εἰκ. 60, 1). Λοξῶς ἐξέχον χεῖλος μεγάλης λεκάνης.

2 (εἰκ. 60, 2). Τεμάχιον χύτρας περιλαμβάνον τὸ ἰσχυρῶς κυρτούμενον χεῖλός της· ἔξω περιθέουσαι κασταναὶ γραμμαὶ ἐπὶ ἀβαθοῦς ἐδάφους· ἐσωτερικῶς χρωματισμένη ὅλη διὰ καστανοῦ. Μέγ. ὕψ. 0.065.

Εἰκ. 60. Οἰκιακὰ ἀγγεῖα (βλ. τ. CVII).

3 (εἰκ. 60, 3). Τεμάχιον ἀβαθοῦς χονδροειδοῦς ἀγγείου περιλαμβάνον τὸ ὀριζοντίως ἐξέχον χεῖλος. Μέγ. ὕψ. 0.03, πλ. χείλους 0.023.

4 (εἰκ. 60, 4). Χεῖλος πίθου μὲ πλαστικὴν διαμόρφωσιν. Μέγ. ὕψ. 0.09, μέγ. πλ. 0.055.

Περὶ τῆς συνδέσεως οἰκιακῶν ἀγγείων πρὸς τοὺς τάφους βλ. τ. V ἀρ. 2.

Τὸ γέμισμα τῆς πυρᾶς, ἐκ τῶν συνήθων πρασινωπῶν κιμηλοχωμάτων μὲ πολλοὺς μικροὺς κιμηλολίθους ἐν μέρει μελανωμένους ἐκ τοῦ πυρός (ἢ μᾶλλον τῆς αἰθάλης) βα-

Εἰκ. 61α. Πυξὶς πυρᾶς CVII.

Εἰκ. 61β. Πυξὶς πυρᾶς CVII ἐκ τῶν ἄνω.

θύτερα, δὲν περιεῖχεν ὄστρακα. Τὰ τοιχώματα εἶχον λάβει ροδίζον χρῶμα ἐκ τοῦ πυρός, τὰ ἐπὶ τοῦ πυθμένος ὅμως ὑπολείμματα τῶν ἀνθράκων δὲν ἦσαν πολλά. Ἐντὸς αὐτῶν εὐρέθησαν:

1 (εἰκ. 61α. β). (Παρὰ τὴν ΝΑ. γωνίαν.) Πυξὶς ὑστεροκορινθιακὴ μετὰ τοῦ πάματος ἀποκεκρουμένη τὴν ἐτέραν τῶν λαβῶν, συμπληρωθεῖσα μέρη τοῦ σώματος· ἐπιφάνεια βεβλαμμένη ἐκ τῆς καύσεως. Ἐπὶ τοῦ καλύμματος δμόκεντροι ζῶναι καὶ γραμμαὶ μέλαιναι μὲ ἐρυθρῶπὴν ταινίαν πρὸς τὴν περιφέρειαν· ἐπὶ τοῦ ἄνω μέρους τοῦ σώματος ἀνθέμια χωρίζόμενα ἀπ' ἀλλήλων διὰ λογχοσχί-

μων φύλλων· σχηματικὰ φύλλα κατὰ τὴν περιφέρειαν τοῦ σώματος. Ὑψ. 0.07 εἰς τὴν λαβὴν 0.095, διάμ.: βάσ. 0.093 ἀνοίγματος 0.062 καλύμματος 0.088 σώματος 0.148.

Ὅμοιοτάτη, ἄνευ πώματος, πυξὶς ἐν Βρυξέλλαις· βλ. D. FEYTMANS, Les Vases Grecs de la Bibliothèque Royale de Belgique, Bruxelles 1948, 28-29, πίν. 8 καὶ 9 (ἐπὶ τοῦ ἄνω μέρους τοῦ σώματος τὰ ἀνθέμια ἐναλλάσσονται πρὸς ἀνθη λωτοῦ· διαστάσεις σχεδὸν αἱ αὐταί) χρονολογούμενη εἰς τὸ β' ἡμισυ τοῦ 5ου π.Χ. αἰ.

2 (πίν. 19β ἀριστ.). (Παρὰ τὸ Δ. ἄκρον τῆς Ν. πλευρᾶς.) Λήκυθος ἑλλιπὲς μέρος ἄνω, τὴν βάσιν καὶ τὸν λαιμὸν μετὰ τῆς λαβῆς. Διακόσμησις θαλλοῦ κισσοῦ μεταξὺ ζωνῶν δικτυωτοῦ ἐν μέρει ἠφανισμένη μετὰ μέρους τοῦ λευκοῦ ἐπιχρίσματος. Μέγ. ὕψ. 0.103, διάμ. ὠμων 0.038. Βλ. σ. 22-23.

(Πέριξ τῆς ληκύθου τὰ λοιπὰ τεμάχια):

3. Λεκανίδος μελαμβανοῦς μετὰ τοῦ πώματος τμήμα. Διάμετρος πώματος (καθ' ὑπολογισμόν) 0.10.

4. Φιαλιδίου τεμάχιον.

5. Χεῖλος μεγάλου ἀνοικτοῦ ἀγγείου· διακόσμησις φύλλων(;). Μέγ. ὕψ. 0.03, πάχος τοιχωμάτων 0.012.

6. Ἐτέρου μεγάλου ἀγγείου τμήμα· σπειροειδὲς διακόσμησις. Διαστάσεις 0.065×0.045 .

7. Σιδηροῦν ἐπίμηκες τεμάχιον (ῥηλου;). Μήκος 0.05 μ.

(33) Ἀνατολικῶς τῆς πυρᾶς CVII ἦτο ὁ τάφος CIV, παιδικὴ λάρναξ Α.-Δ. κατευθύνσεως ἐντεθειμένη πρὸς Β. καὶ Α. ὀρύγματος μήκους 1.17 μ. (Β.)-1.28 μ. (Ν.) καὶ πλάτους 0.65 μ. Ἡ λάρναξ εἶχε διαστάσεις 1.00×0.37 μ. Ἐντὸς τῆς ἐπιχώσεως τοῦ τάφου, ὑπεράνω τῆς κιμηλιδᾶς καὶ τοῦ καθαντὸ γεμίματος, εὐρέθησαν ἄρκετὰ τεμάχια:

1 (εἰκ. 62). Χεῖλος πινακίου ἀβαθοῦς.

2. Μικρὸν τεμάχιον πινακίου ταινιωτοῦ. Βλ. XLIV ἀρ. 24.

3. Τεμάχιον ληκύθου μὲ θαλλὸν κισσοῦ.

4. Πολλὰ ἄσημα τεμάχια μιᾶς ἢ πλειόνων λευκῶν ληκύθων.

5. Τεμάχιον λευκῆς ληκύθου σφῶζον τμήμα στήλης.

6. Κάτω μέρος λευκῆς ληκύθου μὲ ἐλάχιστα ἄσαφῇ ἵχνη παραστάσεως. Μέγ. ὕψ. 0.112, διάμ. ἄνω 0.08.

7. Τεμάχια λεπτοῦ κλειστοῦ ἐρυθρομόρφου ἀγγείου· ἐν ἑξ αὐτῶν σφῶζει τὸ πρόσθιον τμήμα γυναικείου προσώπου ἐν κατατομῇ πρὸς τὰ δεξιὰ, ἕτερον δὲ τμήμα ἐνδεδυμένης μορφῆς.

8. Χοὸς τμήμα σφῶζον προτεταμένην χεῖρα παιδός. Καὶ ἕτερον τεμάχιον, ἴσως τοῦ αὐτοῦ χοός.

9. Ληκυθίου τὸ κάτω μέρος· κεφαλὴ γυναικὸς ἐπὶ κυματίου.

10. Ἐτέρου ληκυθίου τμήμα μὲ ζεύγος περιθεουσῶν γραμμῶν ἐντὸς ἑδαφοχρόου ζώνης.

Εἰς τὸ μεταξὺ λάρνακος καὶ Ν. πλευρᾶς τοῦ ὀρύγματος, ἐνθα πλατύτερον διάστημα (0.20-0.21) κατελείπετο ἐλεύθερον, καὶ εἰς τὸ ἐπίπεδον τῆς λάρνακος, εὐρέθησαν τὰ ἑξῆς:

1 (CIV 2 πίν. 18β μέσον). Ληκύθιον ἑλλιπὲς τὸν λαιμὸν μετὰ τῆς λαβῆς· τὸ σῶμα περιθέει ἑδαφοχρόου ζώνη μὲ ζεύγος γραμμῶν ἐνουμένων σχεδὸν εἰς μίαν. Μέγ. ὕψ. 0.044, διάμ.: βάσ. 0.42 κοιλ. 0.045.

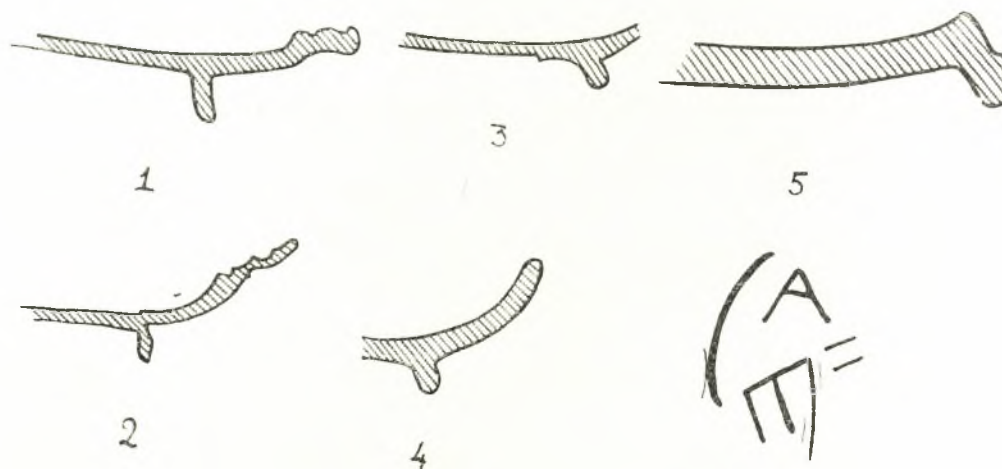
2 (εἰκ. 63, 1). Πινακίον ἑλλιπὲς μὲ μέλαν γάνωμα· ἐσωτερικῶς ἐντυπος διακόσμησις διγράμμου κυματίου εἰς δύο ὁμοκέντρους ζώνας, ἑκατέρω τῶν ὁποίων ὁρίζεται ὑπὸ ζεύγους ἐγχαράκτων κύκλων.

3 (εἰκ. 63, 2). Ἐτέρου πινακίου τεμάχιον μὲ ἀπλοῦν κυμάτιον ἐντὸς ζώνης ὁριζομένης ὑπὸ ζεύγους γραμμῶν.

Εἰκ. 62. Χεῖλος πινακίου ἐκ τῆς ἐπιχώσεως τοῦ τάφου CIV.

4. Δύο τεμάχια ταινιωτοῦ πινακίου. Βλ. XLIV ἀρ. 24.
 5 (εἰκ. 63,3). Φιαλιδίου τμήμα μεῖ ἐξ ἑντυπα ἀνθέμια κύκλῳ διατεταγμένα.
 6 (εἰκ. 63,4). Φιαλιδίου τεμάχιον· καλὸν μέλαν γάνωμα.

Εἰκ. 63. Ἐκ τῆς ἐπιχώσεως τοῦ τάφου CIV.

- 7 (εἰκ. 63,5). Τεμάχιον βάσεως μεγάλου ἀγγείου· χάραγμα ΑΕ (εἰκ. 63,5 κάτω).
 8 (CIV 4 εἰκ. 64). Κοτύλη ἑλλιπῆς μικρὸν μέρος ἄνω· μέλαν γάνωμα· βάσις ἑδαφόχρους μετὰ στιγματῆς ἐν τῷ κέντρῳ. Ὑψ. 0.07, διάμ.: βάσ. 0.058 χεῖλ. 0.09.

«Ἀττικοῦ τύπου» βλ. XCA 2 σ. 9 εἰκ. 11. Ὁμοιοτάτη, διπλασίῳν διαστάσεων, στενοτέρη μόνον ὀλίγον κατὰ τὸ χεῖλος, Hesperia 4, 1935, 476 εἰκ. 1 ἀρ. 21 (σ. 505) ὁμοία δὲ καὶ ἡ ἐκ Πηνειᾶς Délos XXI 61 ἀρ. 181 πίν. 49 D (=ΑΔ 12, 1929, 204 εἰκ. 13).

Ἐντὸς τῆς λάρνακος σκελετός (παιδός) κάκιστα σφύζομενος μετὰ τὰ ὀστέα τοῦ κρανίου, ἀνατολικῶς, διεσπαρμένα.

Εἰκ. 64. Κοτύλη ἐκ τῆς ἐπιχώσεως τοῦ τάφου CIV.

(34) Πρὸς Ν. τοῦ CIV συγκλίνων ἀνατολικῶς πρὸς αὐτὸν εὐρίσκειτο ὁ τάφος CVI (τομή εἰκ. 164), ἀπλοῦν ὄρυγμα Α.-Δ. κατευθύνσεως σχηματίζον καμπύλην τὴν Δ. πλευράν, πλάτους 0.50 μ. κατὰ τὴν ἀνατολικὴν πλευράν, ἔνθα τὸ ἀκραιὸν τμήμα του, καὶ μετ' αὐτοῦ ἡ κεφαλὴ (μετὰ τοῦ λαιμοῦ) τοῦ νεκροῦ, εἶχεν ἀποκοπὴν ἐγκαρσίως ὑπὸ τῆς πυρᾶς CV. Εἰς τὸ ἐναπομένον τμήμα τοῦ τάφου, μήκους 1.40 μ., ὁ σκελετός ἔκειτο ἐκτάδην μετὰ τὰς χεῖρας κατὰ μῆκος τῶν πλευρῶν καὶ τοὺς πόδας συγκλίνοντας πρὸς τὰ ἄκρα των, ἐξικνούμενα μέχρι τῆς στενῆς πλευρᾶς, ἢ ὅποια θὰ ἔλεγέ τις ὅτι πρὸς τοῦτο εἶχεν ἀποστρογγυλωθῇ.

Ἐντὸς τοῦ γεμίματος τοῦ τάφου εὐρέθησαν:

1. Δύο τεμάχια πινακίου ταινιωτοῦ βλ. XLIV ἀρ. 24.
2. Δύο τεμάχια λευκῆς ληκύθου.
3. Ἄσχημα τεμάχια.

(35) Ὁ τάφος CV, ὅστις εἶχεν ἀποκόψει τὸ Α. ἄκρον τοῦ CVI, ἦτο πρὸς Β.-Ν.

κατευθύνσεως, μήκους 2 μ., σφζομένη εἰς πλάτος 0.40 (B.) - 0.80 (N.), καταστραφεῖσα ἀνατολικῶς ὑπὸ τοίχου τῆς παλαιᾶς οἰκίας. Ἐντὸς τῶν ἀνθράκων τοῦ πυθμένος της εὐρέθησαν:

1. Φιαλίδιον τεμάχιον μὲ πέντε ἔντυπα ἀνθέμια ἐν κύκλῳ συνδεόμενα μεταξύ των ἀνὰ δύο διὰ καμπύλης.
2. Τεμάχιον ληκυθίου μὲ μέγα ἀνθέμιον.
3. Τεμάχιον μετὰ μέρους τοῦ στομίου κλειστοῦ ἀγγείου μὲ λευκὸν ἐπίχρῳσμα.
4. Ὡμος ληκυθίου μὲ λευκὸν ἐπίχρῳσμα.
5. Τεμάχιον λευκῆς ληκυθίου.

(36) Ὑπὸ τὴν πυρὰν CV ἔκειτο ὁ τάφος CVa, ἑτέρα πυρὰ διαστάσεων 1.92×1.03 μ. μὲ ἐλαφρὰν BA. ἀπόκλινει ἀπὸ τῆς ὑπερκειμένης· λόγῳ τοῦ μείζονος βάθους της τὸ χαμηλότερον τμήμα της, εἰς ὕψος 0.55-0.70 ἀπὸ τοῦ πυθμένος, δὲν εἶχε θιγῇ ἀπὸ τὰ θεμέλια τῆς οἰκίας.

Ἐντὸς τοῦ γεμίματος:

1. Ὀλίγα τεμάχια λευκῶν ληκυθίων.

Ἐπὶ τοῦ πυθμένος:

2. Λαιμὸς ἀγγείου.

3-4. Τεμάχια δύο ἀγγείων, συντετριμμένα καὶ ἀπηνθρακωμένα ἐκ τοῦ πυρός.

(36a) Πρὸς N. τῶν τάφων CV καὶ CVA, A. καὶ BA. τοῦ CXII καὶ ἐν μέρει ὑπεράνω ἢ ἐντὸς τοῦ ὀρύγματος 1 συνελέγησαν ἀγγεῖα καὶ τεμάχια, τῶν ὁποίων ἡ ἀπόδοσις εἰς ὠρισμένον τάφον δὲν εἶναι δυνατή. Ἡ ἑκτασις αὕτη ἀπεκλήθη *χωρὸς* CXIII.

1 (CXIII 1, πίν. 17β μέσον, εἰκ. 65 ἀριστ.). Λήκυθος ἀποκεκρουμένη ἄνω καὶ κάτω. Διακόσμησις θαλλοῦ κισσοῦ, λίαν ἐφθαρμένη. Ὑψ. 0.085, διάμ. 0.028.

2 (CXIII 2 εἰκ. 65 δεξιὰ). Λήκυθος συγκολληθεῖσα πλήρης. Θαλλὸς κισσοῦ διὰ καστανοῦ ἐπὶ ὠχροροδίνου πεδίου· ἐπιφάνεια ἄδρῳς ὠμαλισμένη. Ὑψος 0.13, διάμ.: βάσ. 0.043 χεῖλ. 0.032. Ὁμοιοτάτη ἐν τῷ Μουσείῳ τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Κρακοβίας (CVA Pologne 81, 6). Βλ. καὶ τὴν ἐκ τοῦ περιβόλου (ἀρ. 6) σ. 16 καὶ τὴν XLVIII 3.

3. Τρίτης ὁμοίας ληκυθίου μέρος ἄνω.

4. Τέσσαρα τεμάχια, λαιμὸς καὶ βάσις λευκῆς ληκυθίου (ἴσως διαφόρων). Ἐπὶ τοῦ ἑνὸς γραμμαὶ δι' ἀνοικτερύθρου.

5. Κύλικος τεμάχιον μὲ μαίανδρον ἐσωτερικῶς.

6-9. Τέσσαρα τεμάχια ἰσαριθμῶν φιαλιδίων. Μέλαν γάνωμα ἐπὶ τῶν τριῶν· ἐπὶ τοῦ τετάρτου ξρυθρὸν καὶ ἐπὶ τοῦ χεῖλους μόνον μέλαν.

10. Πυξίδος (;) τεμάχιον. Χρῶμα καστανέρυθρον.

(37) Ὁ αὐτὸς B.-N. τοῖχος τῆς παλαιᾶς οἰκίας, ὅστις ἐπεκάλυπτε τὴν πυρὰν CVa καὶ εἶχε καταστρέψει τὸ ἀνατολικὸν τῆς πυρᾶς CV, εἶχεν ἐπίσης ἐπιφέρει ζημίας εἰς τὸ δυτικὸν τμήμα δύο εἰσέτι τάφων, τῶν XXVI καὶ XLII. Ἐπὶ τοῦ βορείου τμήματος τοῦ πρώτου καὶ τοῦ νοτίου τοῦ δευτέρου ἐπεκάθητο ὁ τάφος XXIII, πυρὰ B.-N. κατευθύνσεως πλάτους 0.84 (N.) - 0.98 (B.) μ. καὶ μήκους 0.90 (A.) - 1.05 (Δ.) μ. Τρία κεκαυμένα ξύλα τῆς πυρᾶς ἐφάνησαν σαφῶς κατὰ τὴν ἀνασκαφὴν (εἰκ. 66) πατώντα

Εἰκ. 65. Λήκυθοι
χώρου CXIII.

εἰσέτι ἐπὶ τοῦ Β. χεῖλους καὶ κλίνοντα πρὸς Ν., ἔνθα εἶχον καταπέσει. Ἡ διάμετρος των ἦτο 0.11 μ.

Ἀτυχῶς οὐδὲν εὐρέθη ἐν τῇ πυρᾷ, τὰ δ' ἐκ τῆς ἐπιχώσεως (καστανὰ μαλακὰ χώματα) κατωτέρω καταγραφόμενα τεμάχια δὲν δύνανται ν' ἀποδοθοῦν πάντα μετ' ἀσφαλείας εἰς ταύτην, λόγῳ τῆς εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο πυκνότητος τῶν ταφῶν.

Εἰκ. 66. Ξύλα πυρᾶς XXIII.

1. Κοτύλης κάτω μέρος με ἀκτινωτὰς γραμμὰς.

2. Ἐτέρας κοτύλης τμήμα με δικτυωτόν.

3. Ἐξέχον χεῖλος (λουτροφόρου) ἀμφοτέρωθι καστανόν.

4-5. Τεμάχια λευκῆς ληκύθου καὶ κάτω μέρος ἐτέρας.

6. Λύχνου μικρὸν τμήμα. Τὸ πλησιέστερον Agora IV ἀρ. 204 πίν. 36, ἀνήκον εἰς τὸν τύπον 23 Α (430-390 π.Χ.).

7 (πίν. 20, 4). Ληκύθιον ἑλλιπὲς τὸν λαιμὸν μετὰ τῆς λαβῆς καὶ ἀποκεκρουμένον μέρος τῆς περιφερείας τῆς βάσεως· κατὰ τὴν ὄψιν ἀνθέμιον ἰσχυρῶς ἐσχηματοποιημένον. Μέγ. ὕψος 0.048, διάμ.: βάσ. 0.03 κοιλ. 0.04.

Ὅμοιον ἀκέραιον ἐκ Παντικαπαίου (Κέρς) ἐν Wilno, Societ  des amis des Sciences (CVA Pologne 124, 2)· ἀρκετὰ συγγενὲς καὶ τὸ ἐκ τοῦ τάφου 6 τῆς Χάλκης, Clara Rhodos 2, 124 εἰκ. 6 (ὁμοῦ με πλά-

στικὸν κἀνθαρὸν τοῦ ζωγράφου τῆς Ἑρετρίας, βλ. ARV² 727). Ἀνθέμιον ἀρκετὰ ὅμοιον (σῶμα ὅμως ραδινώτερον) ἐπὶ ληκύθιου ἐκ τοῦ «περιβόλου τοῦ Χαβρίου» ἐν τῷ Κεραμεικῷ (ΑΑ 55, 1940, 358 εἰκ 33). Συγγενῇ τὰ XCIII καὶ LXXXVI, 2 ἔνθα βλ. διὰ πλείονα παράλληλα.

(39) Ὑπὸ τὴν πυρὰν XXIII, βορειότερον βαίνων, ὁ τάφος XLII, μικρὰ λόρναξ Α.-Δ. κατευθύνσεως, ἀποκεκομμένη δυτικῶς ἀπὸ τοῖχον τῆς παλαιᾶς οἰκίας. Μάλιστα 0.53 μ., πλάτος 0.33 μ., ὕψος 0.31 μ. Οὐδὲν εὐρέθη ἐντὸς τοῦ ὑπολειφθέντος τμήματος.

(39) Ὑπὸ τὴν πυρὰν XXIII εὐρίσκετο καὶ ὁ τάφος XXVI (εἰκ. 67), κεραμοσκεπῆς Β.-Ν. κατευθύνσεως ἐπικαλυπτόμενος ἐν μέρει δυτικῶς (χωρὶς νὰ καταστραφῇ) ὑπὸ τοίχου τῆς παλαιᾶς οἰκίας. Ὁ τάφος ἀπετελεῖτο ἐκ στρωτῆρων κιτρινωποῦ πηλοῦ (καὶ οὐχὶ ἐκ τῶν συνήθων κυρτῶν κεραμοχρόων κεράμων), τριῶν κατὰ μῆκος ἑκατέρωθεν καὶ ἑνὸς καθ' ἑκατέραν τῶν στενῶν πλευρῶν. Οἱ ἀντίστοιχοι στρωτῆρες ἑκατέρωθεν πλευρᾶς συνηντῶντο ἀρχικῶς εἰς ὀξείαν γωνίαν, ἀλλ' ἐν μέρει καταπεπτωκότες νῦν εὐρέθησαν εἰς ἄτακτον θέσιν. Τὴν ἀρχικὴν των θέσιν βεβαιοῖ καὶ τὸ ἐπὶ τοῦ κεράμου τῆς Β. στενῆς πλευρᾶς ἵχνος των, ὁρατὸν ἐν τῇ εἰκ. 67. Εἰς τὸ δάπεδον εἶχον χρησιμοποιηθῇ δύο ἐκ τῶν συνήθων κυρτῶν κεράμων. Ὁ σκελετὸς διετηρεῖτο σχετικῶς καλῶς, μετὰ τὴν κεφαλὴν πρὸς Β. (βλ. εἰκ. 67). Ἀκτέριστος.

(40) Ἀνατολικῶς καὶ ὀλίγον νοτιώτερον τοῦ τάφου XXVI ἔκειτο ὁ τάφος XXXII (εἰκ. 68), κεραμοσκεπῆς Β.-Ν. κατευθύνσεως ἐντὸς ὁρύγματος μήκους 1.80 μ. καὶ πλάτους 0.65 (Β.)-0.68 (Ν.) μ. Ἀνὰ δύο ἐκατέρωθι κέραμοι τοῦ συνήθους τύπου, εἰς ὀξείαν γωνίαν συναντῶμενοι, ἐσχημάτιζον τὸν τάφον. Ὁ σκελετός, ὠρίμου ἀνθρώπου, μὲ τὴν κεφαλὴν πρὸς Ν.¹, εἶχε συντριβῇ ἀπὸ τῶν μηρῶν καὶ ἄνω, λόγῳ πτώσεως τῶν δύο πρὸς νότον κεράμων. Ὁ νεκρὸς ἔκειτο ἀκτέριστος.

Ἐντὸς ἀνοικτοχρόων καστανῶν σφιγκτῶν χωμάτων ὑπεράνω ἀλλὰ καὶ πέραξ τοῦ ὁρύγματος τοῦ τάφου εὑρέθησαν πολλὰ τεμάχια ἀγγείων, ἐξ ὧν πολλὰ οἰκιακὰ σκεύη καὶ τινα σχεδὸν πλήρη ἀγγεῖα. Ἡ σχέσις των πρὸς τὸν τάφον XXXII δὲν κατέστη δυνατόν νὰ καθορισθῇ.

1. Λευκῆς ληκύθου μέρος ἄνω (τμήμα τοῦ λαιμοῦ μετὰ τῆς λαβῆς) καὶ κάτω ἐπιφάνεια λίαν ἐφθαρμένη μὲ ὑπολείμματα μόνον τοῦ λευκοῦ ἐπιχρίσματος. Διάμ.: βάσ. 0.048 ὧμων 0.07.

2. Ἐξ τεμάχια (ἐν οἷς τμήμα λαιμοῦ) λευκῆς ληκύθου.

3. Λήκυθος μὲ κολουροκωνικὸν σῶμα ἑλλιπὲς τὸν λαιμὸν μετὰ τῆς λαβῆς· ἐπιφάνεια λίαν ἐφθαρμένη. Μέγ. ὕψος 0.09, διάμ.: βάσ. 0.028 ὧμων 0.04.

4. Ληκύθιον ἑλλιπὲς τὴν λαβὴν μετὰ μέρους τοῦ στομίου· ἐπιφάνεια ἀνώμαλος, χρῶμα καστανὸν πρὸς τὸ καστανέρυθρον (βάσις ἀβαφής). Ὑψος 0.074, διάμ.: βάσ. 0.028 κοιλ. 0.035 χεῖλ. 0.03.

5. Ληκύθιον ἑλλιπὲς τὸν λαιμὸν μετὰ τῆς λαβῆς. Μέγ. ὕψος 0.033, διάμ.: βάσ. 0.024 κοιλ. 0.03.

6. Τεμάχιον ἀνοικτοῦ λεπτοῦ ἐρυθρομόρφου ἀγγείου· τὰ ὀπίσθια ζώου καθημένου ἐπὶ τῶν νώτων. Διαστάσεις 0.024 × 0.32.

7 (πίν. 24β κέντρον). Ἐρυθρομόρφου ἀμφορέως (;) λαιμός· ἄνω πρόσθιον μέρος μορφῆς ἐστεφανωμένης πρὸς τὰ ἀριστερά.

8. Ἀνοικτοῦ ἀγγείου τεμάχιον μὲ ἀνθέμια.

9. Πλαστικοῦ ἀγγείου τεμάχιον σῶζον τὸ λευκὸν ἐπίχρισμα· διακρίνεται χεῖρ ἐρειδομένη ἐπὶ τινος ἀντικειμένου.

1 Ἡ θέσις ἀσυνήθης· εἰς τοὺς Β.-Ν. κατευθύνσεως τάφους ἡ κεφαλὴ εἶναι κατὰ κανόνα πρὸς Β.

Εἰκ. 67. Σκελετὸς τάφου XXVI.

Εἰκ. 68. Κεραμοσκεπῆς XXXII ἀπὸ Ν.

10 (πίν. 22 ἄνω δεξιὰ καὶ εἰκ. 70). Λεκανὶς μετὰ καλύμματος, ἑλλιπὲς μέρη τινὰ καὶ τὸ πλεῖστον τῶν λαβῶν. Ἀποφύσεις ἑκατέρωθεν τῶν λαβῶν· μέλαν γάνωμα ἐκτὸς ἑδαφοχρόων ζωνῶν κατὰ τὴν βάσιν καὶ τὴν λαβὴν τοῦ καλύμματος. Ὑψος 0.034, διάμ.: βάσ. 0.034 χεῖλους 0.065 καλύμματος 0.073 λαβῆς καλύμματος 0.038.

Εἰκ. 69. Τρία φιαλίδια (βλ. τάφον XXXVII, 16-18).

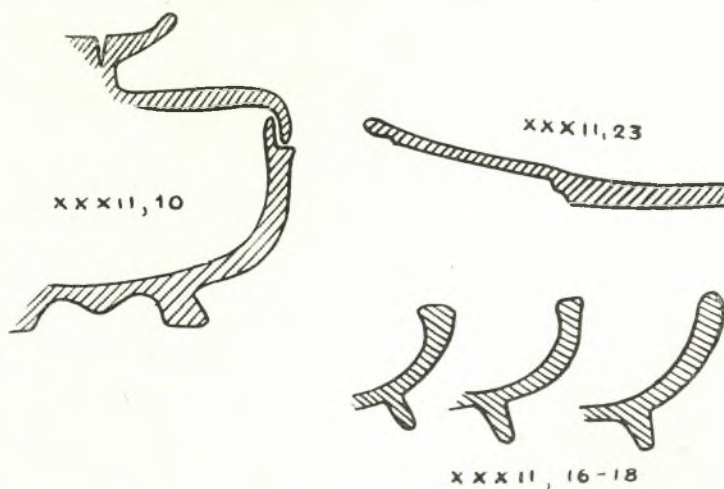
11. Λεκανὶς μικρά, ἄνευ καλύμματος, ἑλλιπὲς μέρη ἄνω ἐπιφάνεια λίαν βεβλαμμένη (ἐκ πυρός;). Ὑψος 0.031, διάμ.: βάσ. 0.041 χεῖλ. 0.053.

12. Ἑτέρας λεκανίδος τεμάχιον ἐκ τοῦ χεῖλους.

13. Καλύμματος πυξίδος ἀβαφοῦς τμήμα, ἐλαφρῶς κυρτούμενον. Ἡ διάμετρος ὑπολογίζεται εἰς 0.076.

14 - 15. Πολλὰ τεμάχια καὶ δύο λαβαὶ δύο τοθλάχιστον κοτυλῶν μὲ λεπτὰς κατακορύφους (ἀκτινωτάς) γραμμὰς ἐντὸς ἑδαφοχρόου ζώνης ὑπὲρ τὴν βάσιν.

16 - 18 (εἰκ. 69, τομαὶ εἰκ. 70). Τρία φιαλίδια μὲ δακτυλιόσχημον βάσιν. Πρὸς τὸ ἀριστερὰ ἐν τῇ φωτογραφίᾳ ὅμοιον τὸ ἐκ τοῦ τάφου XXIV τῆς Καμάρου, Cl. Rhodos 4, 1931, 115 - 6

Εἰκ. 70. Τομαὶ ἀγγείων.

εἰκ. 247 (σ. 252) κάτω ἀριστερά. Βλ. φιαλίδιον XCIV, 3 καὶ πρβλ. I XI 5 καὶ XLIV α (ΝΔ. ὑψηλά).

19 - 21. Τριῶν πινακίων τεμάχια· τὸ ἐν σχεδὸν ἐπίπεδον. Γάνωμα καστανὸν εἰς διαφόρους ἀποχρώσεις.

22. Πινάκιον ταινιωτὸν συγκολληθὲν ἐκ τεμαχίων, ἑλλιπὲς μέρη τινὰ. Ὑψος 0.016, διάμ.: βάσ. 0.085/0.095 χεῖλ. 0.155. Βλ. XLIV ἀρ. 24.

23 (εἰκ. 70). Πινακίου ταινιωτοῦ τὸ τρίτον περίπτου. Ὑψος 0.027, διάμ. βάσ. 0.61. Ὡς ἄνωτέρω.

24 - 27. Τεμάχια τεσσάρων τοθλάχιστον ὁμοίων πινακίων.

28 - 29. Οἰκιακῶν ἀγγείων τεμάχια· πηλὸς κεραμόχρους. Βλ. τάφ. V ἀρ. 2.

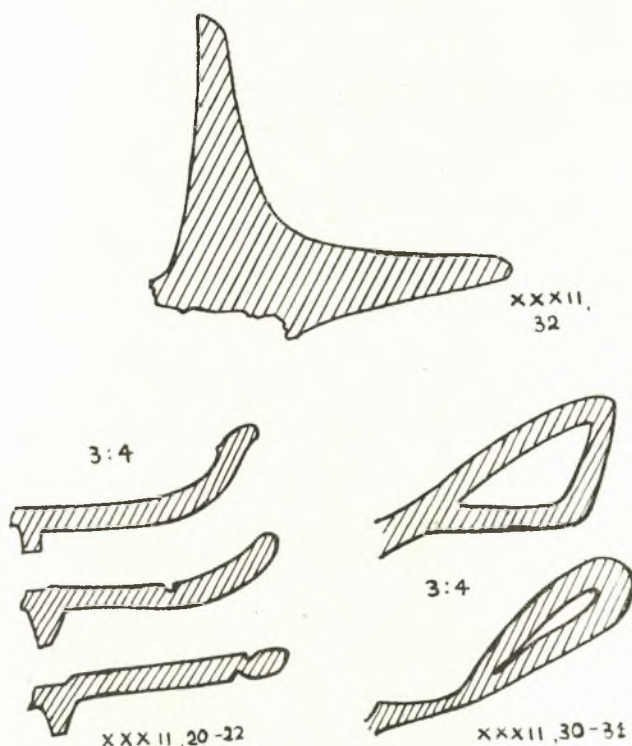
30 - 31 (εἰκ. 71). Δύο λαβαὶ ἀβαφῶν οἰκιακῶν σκευῶν. Βλ. ἄνωτέρω.

32 (εἰκ. 71). Κεράμου μικρὸν τεμάχιον· μελίζον καστανέρυθρον ἐπὶ τῆς ὄψεως. Μέγισται διαστάσεις 0.12×0.13.

(41) ΒΑ. τῶν τάφων XLII, XXIII καὶ XXVI ἔκειτο ὁ τάφος XXXVIII (εἰκ 72), κεραμοσκεπῆς Α.-Δ. κατευθύνσεως ἐντὸς ὁρύγματος μήκους 1.68 μ. πλάτους 0.76 μ.

καὶ βάθους (ἐντὸς τῆς κιμηλιάς) 0.90 μ. Ὁ τάφος ἀπετελεῖτο ἐκ δύο κατὰ μῆκος ἑκατέρωθεν κυρτῶν κεράμων¹, ἔχων μῆκος 1.43 (Ν.) - 1.45 (Β.) μ., πλάτος δὲ 0.70 μ.

Ὀλίγα μόνον χώματα εἶχον εἰσδύσει ἐντὸς τοῦ τάφου. Ὁ σκελετὸς ἦτο ἐκ τῶν κάλλιον διατηρουμένων· ἡ θέσις τῆς κεφαλῆς ἦτο (ὡς συνήθως) πρὸς ἀνατολὰς· τὸ κρανίον ὁμως εὐρέθῃ ἀνεστραμμένον, μεταξὺ τῶν μηρῶν (εἰκ. 73). Τὸ πρᾶγμα δύναται νὰ δικαιολογηθῇ ἐκ τῆς ἀνεπαρκείας τοῦ χώρου. Τοιοῦτος ὁμως τεμαχισμὸς τοῦ νεκροῦ δὲν θὰ ἦτο δυνατός, ἐὰν

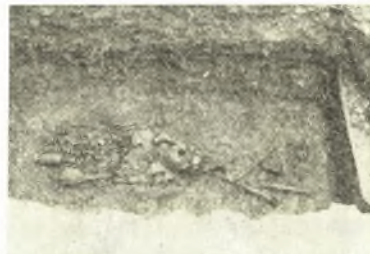

Εἰκ. 71. Τομαὶ κεράμου καὶ τεμαχίων ἀγγείων.

κατὰ τὴν ὥραν τῆς ταφῆς ἢ σορὸς ἦτο ἀνέπαφος². Πρέπει λοιπὸν νὰ δεχθῶμεν μερικὴν φθορὰν τοῦ σώματος, αὕτη δέ, ὑπὸ τὰς ἐκτεθείσας συνθήκας, μόνον εἰς ἡμίκανσιν

Εἰκ. 72. Κεραμοσκεπῆς XXXVIII.

Εἰκ. 73. Σκελετὸς τάφου XXXVIII.

δύναται νὰ ἀποδοθῇ. Σημειωτέον ὅτι δύο τοῦλάχιστον ἐκ τῶν ἐν τῷ τάφῳ ἀγγείων (κατωτέρω ἀρ. 1 καὶ 3) φαίνονται βεβλαμμένα ἐκ τοῦ πυρός.

¹ Εἰς τούτων, ἑξαχθεὶς ἀέρας, ἔχει μῆκος 0.955, πλάτος 0.445 - 0.495 καὶ πάχος 0.022 μ. χορδὴν δὲ καμπύλης 0.045 μ. Πρβλ. τάφ. LXXXV καὶ σημ. .

² Ὁ τάφος ἦτο ἀσφαλῶς ἄθικτος, ὥστε ἀποκλείεται κάθε μεταγενεστέρᾳ ἐπέμβασις (πρβλ. καὶ ἀνωτ. σ. 42 καὶ κατωτ. τάφ. LXXXV). Διαφόρως ἐρμηνεύει τὴν

ἀταξίαν σκελετοῦ ὁ ΣΠ. ΜΑΡΙΝΑΤΟΣ, ΠΑΕ 1954, 304-5, εἰκ. 3. Ἐκεῖ ὁμως τὸ ἀσύνθηδες τῆς καύσεως εἰς τὴν Μυκηναϊκὴν ἐποχὴν ἐπιβάλλει τὴν ἀναζήτησιν ἄλλης αἰτιολογίας, ἣν καθιστᾷ πιθανωτέραν ἢ μικροτέρα ταραχὴ τῶν ὁστών.

Ἡ περίπτωση αὕτη ἐπιβεβαιοῖ τὴν ἐκ τῆς οἰκτρᾶς καταστάσεως καὶ τῆς ἀταξίας πολλῶν σκελετῶν τεκμαιρομένην ἐλαφρὰν καὖσιν (ἡμίκανυσιν) τῶν ταφέντων. Ὁ τόπος τῆς ἡμικανύσεως δὲν δύναται νὰ προσδιορισθῇ, τοῦτο ὅμως συμβαίνει καὶ εἰς τὰς ἐν τεφροδόχοις ταφάς, προερχομένας ὡσαύτως ἐκ κανύσεων καὶ μάλιστα πλήρων. Βλ. καὶ τάφους LXXXIV καὶ LXXXV. Πρβλ. τ. LXXV σ. 24.

Ὡς κτερίσματα εἶχον ἐναποτεθῇ ἐντὸς τοῦ τάφου :

1 (Ἐπὶ τοῦ στέρνου δεξιᾷ). Λευκὴ λήκυθος μικρὰ πλήρης (ἡ βάσις συνεκολλήθη μὲ μικρὰς ἐλλείψεις ἐκ τεμαχίων, ἐν μέρει ἀποτετριμμένων). Ὀλίγα μόνον ὑπολείμματα τοῦ λευκοῦ ἐπιχρίσματος. Ὑψος 0.18, διάμ. : βάσ. 0.039 ὠμων 0.055 χεῖλ. 0.02 (ἔσωτ.) - 0.033 (ἔξωτ.).

2 (XXXVIII 2 εἰκ. 74). (Παρὰ τὸν ἀριστερὸν ἀγκῶνα.) Σκυφίδιον μικρογραφικὸν ἀβαφές, ἐλλιπὲς μέγα μέρος ἄνω. Πηλός (καὶ ἐπιφάνεια) ὠχροκάστανος. Ὑψος 0.016 εἰς τὰς λαβὰς 0.03 καὶ 0.031, διάμ. : βάσ. 0.025 χεῖλους 0.05.

Ὅμοιον καὶ ἐκ τῆς πυρᾶς XXII, ὡς καὶ ἐκ τοῦ τάφου 13 τοῦ Φαλήρου (ΑΔ 2, 1916, 23 - 24 εἰκ. 4).

3 (XXXVIII 3 εἰκ. 75). (Παρὰ τὴν ἀριστερὰν ἄκρην χεῖρα.) Ληκύθιον ἐρυθρόμορφον ἐλλιπές

Εἰκ. 74. Σκυφίδιον τάφου
XXXVIII 2.

Εἰκ. 75. Ληκύθιον
XXXVIII 3.

Εἰκ. 76. Ληκύθιον
XXXVIII 4.

τὴν λαβὴν ὑψηλὸς λαιμὸς ἄνευ πλαστικῆς διαμορφώσεως κατὰ τὴν σύμφυσιν. Λαγὸς πρὸς τὰ δεξιὰ καθήμενος μὲ τὸν ἀριστερὸν πρόσθιον πόδα ἀνασηκωμένον. Ὑψος 0.08, διάμ. : βάσ. 0.035 κοιλ. 0.045 χεῖλ. 0.029. Βλ. LXXV σ. 24.

Συγγενὲς κατὰ τὸ σχῆμα τοῦ ἀγγείου καὶ τὴν τεχντροπίαν τῆς παραστάσεως τὸ CVA (Deutschland 13, 619) Mannheim 1, 33, 2 μὲ ἔλαφον εἰς τὴν αὐτὴν στάσιν, χρονολογούμενον περὶ τὸ 400 π.Χ. Ὁ τεχνίτης ἄμεσος ἀκόλουθος τοῦ ζωγράφου τῆς Μίνα, ὡς δεικνύει ἡ σύγκρισις πρὸς τὸ JHS 59, 1939, 27 ἀρ. 70 (πάνθηρ, τὸ σχῆμα τοῦ ἀγγείου ὅμοιον) ἢ παρὰστάσις ἐνταῦθα ἀπλουστευμένη, σχηματικωτέρα.

4 (XXXVIII 4 εἰκ. 76). (Ἐκεῖθεν τῶν ποδῶν, πρὸς τὸ δυτικὸν ἄκρον τῆς Β. πλευρᾶς.) Ληκύθιον ἐρυθρόμορφον ἀκέραιον· κεφαλὴ (Ἑρμοῦ;) πρὸς τὰ δεξιὰ· ἐμπρὸς στέφανος (;). Ὑψος 0.07, διάμ. : βάσ. 0.038 κοιλ. 0.046 χεῖλ. 0.023.

Ἡ παράστασις φέρει ἐμφανῆ τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς τεχντροπίας τοῦ Straggly painter («ἀναμαλλιασμένου» ζωγράφου). Ἀγγεῖα τοῦ ζωγράφου τούτου, καὶ προφανῶς τοῦ αὐτοῦ ἐργαστηρίου, ἔχουν εὑρεθῇ ἀπὸ τῆς Ἀζοφικῆς μέχρι τῆς Ἰσπανίας (βλ. ARV² 857, 966). Σημειῶ μόνον τὰ μᾶλλον παρεμφερῆ πρὸς τὸ ἡμέτερον : Δύο ἐκ Παντικαπαίου (Κέρς) : CVA (Great Britain [3] 132) Oxford 1, 40, 8 (ἀρ. 1910, 71), μέγεθος - ὕψος 0.79 - καὶ σχῆμα τὸ αὐτό, καὶ CVA Pologne (2) 96, 9 (Cracovie, Musée National), χρονολογούμενον ἐκεῖ εἰς τὸν 4ον π.Χ. αἰ. Τὸ σχῆμα τοῦ ἀγγείου ὅμοιον, ἀλλὰ μὲ κυμάτιον ὑπὸ τὴν παράστασιν. Ἀσαφὲς φωτογραφία Berytus

11, 1955, 126 ἀρ. 258 πίν. 28 (Βηρυτός, 4^{ος} αἰ. π.Χ. κατὰ τὸν C. Clairmont). Κεφαλὴ Ἑρμοῦ ἐπίσης ἐπὶ ληκυθίου ἐκ Κορίνθου AJA 34, 1930, 338 εἰκ. 3, 1.

5 (εἰκ. 148 δεξιὰ). Ληκυθιον ἀκέραιον· μέλαν γάνωμα ἐν μέρει βεβλαμμένον (ἐκ τῆς καύσεως, πρβλ. ἄνωτ.). Ὑψος 0.071, διάμ.: βάσ. 0.035 κοιλ. 0.04 χεῖλ. 0.028.

(42) Πρὸς Ἀν. καὶ ὀλίγον βορειότερον τοῦ τάφου XXXVIII, μὲ μικρὰν ΒΑ. ἀπόκλινσιν, ἔκειτο ὁ τάφος LXIII (εἰκ. 77), παιδικὴ λάρναξ Α.-Δ. κατευθύνσεως, ἐντὸς ὄρυγματος μήκους 1.46 μ. καὶ πλάτους 0.60 μ. Ἡ λάρναξ εἶχε διαστάσεις 1.02×0.39 μ. ἐσωτερικῶς. Ἐν αὐτῇ εὐρέθησαν ἐλάχιστα λείψανα σκελετοῦ μὲ ὑπολείμματα τοῦ κρανίου κολλητὰ πρὸς τὸ Ἀν. ἄκρον τῆς Ν. πλευρᾶς. Περὶ τὸ μέσον τῆς Ν. πλευρᾶς:

1 (πίν 3α ἀριστ., εἰκ. 78). Πλαγγὼν ἀποκεκρουμένη μικρὸν τῆς ἀριστερᾶς κνήμης ἢ κεφαλὴ συνεκολλήθη· ἐπιφάνεια ἐφθαρμένη μὲ ἐλάχιστα ἴχνη τοῦ λευκοῦ ἐπιχρίσματος. Ὑψος 0.158.

Πρβλ. British Museum, Catal. of Terracottas ἀρ. 959 πίν. 135 (ἀρχαῖ 4^{ου}), προερχομένην ἐξ Ἀθηνῶν, θεωρουμένην ὅμως κορινθιακὴν λόγῳ τοῦ χρώματος τοῦ πηλοῦ καὶ τῆς εὐρέσεως μητρῶν ὁμοίων κεφαλῶν ἐν τῷ Κεραμειῷ τῆς Κορίνθου (βλ. Corinth XV 1 ἀρ. 937, 30 πίν. 34, πρβλ. καὶ AJA 34, 1930, 469, 9 ἐξ Ἀθηνῶν). Οἱ λοιποὶ τύποι τοῦ 4^{ου} ἐκ Κορίνθου (Corinth XV 1 πίν. 31, xx 1, xx 2, xx 3, xx 10), ραδινοί, μὲ ἄτονον πλαστικότητα· ὁπωσδήποτε ἐξ ὅλης τῆς ἀνασκαφῆς τὸ παρὸν εἶναι τὸ πλησιέστερον πρὸς τοὺς δείγματα. Πρβλ. LVII 7, LXXXIV, CXII 2. Πιστεύω ὅτι καὶ οἱ κορινθιακοὶ τύποι ἀνάγονται εἰς ἄττικους καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἡ πλαγγὼν τοῦ Βρετανικοῦ Μουσείου θὰ ἔπρεπε νὰ θεωρηθῇ ἄττική.

Εἰκ. 78. Πλαγία ὄψις τῆς πλαγγῶνος LXIII (πίν. 3α ἀριστ.).

(43) Πρὸς Ν. τοῦ τάφου LXIII, παραλλήλως πρὸς αὐτὸν ἀλλὰ μέ τινα ΝΑ. ἀπόκλινσιν, ἔκειτο ὁ τάφος LXV, μικρὰ λάρναξ καταστραφεῖσα κατὰ τὸ δυτικόν της ἡμῶν ὑπὸ τῶν παλαιῶν θεμελιῶν. Τὸ ὄρυγμα τοῦ τάφου περιέβαλλε ἀπὸ Α. καὶ Β. τοιχάριον ἐξ ἀπλῆς σειρᾶς λίθων (βλ. LXXVIII σ. 25 καὶ σημ. 2). Ἡ λάρναξ, σφισμένη εἰς μέγιστον μῆκος 0.32 μ., εἶχε πλάτος 0.24 (ἐσωτ.) - 0.315 (ἐξωτ.) μ., εὐρέθη δὲ κενὴ παντὸς περιεχομένου.

(44) Ἀνατολικῶς καὶ νοτιώτερον ὁ τάφος LVIII (εἰκ. 79 καὶ 115), λάρναξ ἐντὸς λάκκου περιβαλλομένου ἐπίσης ὑπὸ τοιχαρίου καὶ κατὰ τὰς τέσσαρας πλευράς, ἐκ διπλῆς μὲν σειρᾶς λίθων κατὰ τὴν βόρειον (βλ. σ. 48 - 9) καὶ ἐν μέρει διπλῆς κατὰ τὴν νοτίαν, ἀπλῆς δὲ κατὰ τὴν ἀνατολικὴν καὶ δυτικὴν. Τὸ ὄρυγμα τοῦ τάφου εἶχε διαστάσεις 1.70×0.67 μ. ἢ δ' ἐν αὐτῷ λάρναξ 1.21×0.39 μ. (ἐξωτ.).

Τὸ ὄρυγμα τοῦ τάφου, μὲ τὰ συνήθη κιμηλοχώματα, ἐδείχθη ἀσυνήθως πλούσιον εἰς εἰδώλια, περιεῖχε δέ, συγκεντρωμένα παρὰ τὴν βόρειον πλευράν, καὶ τὰ κάτωθι τεμάχια ἀγγείων:

1. Λεκανὶς ἄνευ τοῦ πώματος, ἑλλίπης κατὰ τὸ τρίτον περίπου, κεκαλυμμένη ὅλη μὲ καλὸν μέλαν γάνωμα. Ὑψος 0.05, διάμ.: βάσεως 0.052 χεῖλους (καθ' ὑπολογισμόν) 0.096.

Εἰκ. 77. Λάρναξ LXIII.

2. Πινακίου (:) τμήμα περὶ τὴν βάσιν· ἐσωτερικῶς ἔντυπον ἀκτινωτὸν κόσμημα περίξ κυκλίσκου.
3. Λαίμὸς ἀγγείου καμπυλούμενος· εἰς τὸ ἄνω μέρος τοῦ χεῖλους, ἐσωτερικῶς, ἐρυθρόν· ἐξωτερικῶς λευκὸν με καστανομελαίνας γραμμάς.

Εἰκ. 79. Τάφος LVIII ἀπὸ Ν. Ἐμπρὸς διέρχεται τμήμα τοῦ ὀρύγματος 2.

Πηλὸς ὡχροπράσινος.

Πηλὸς καὶ χρωματισμὸς ὑποδεικνύουν ἐξωαττικὴν προέλευσιν.

Πλησίον τῶν τεμαχίων, παρὰ τὴν βορειὸν ἐπίσης πλευράν, τὰ ἐξῆς δύο:

4 (LVIII, 1 πίν. 3β μέσον). Πλαστικὸν ἀγγεῖον ὑπὸ μορφὴν ὑπερμεγέθους ἀστραγάλου, ἑλλίπες μικρὰ μέρη τῶν τοιχωμάτων καὶ τὴν λαβὴν μετὰ μέρους τοῦ σώματος, σῶζον δὲ ὑπολείμματα μόνον τοῦ λευκοῦ ἐπιχρίσματος· τὸ τριφυλλόσχημον στόμιον, ὡς καὶ ἡ λαβή, χρωματισμένα ἀμφοτέρωθεν διὰ μέλανος. Ὑψος 0.055 εἰς τὸ στόμιον 0.08, μήκος 0.095, πλάτος (μέγιστον) 0.05.

Περὶ τῆς σημασίας τῶν ἀστραγάλων διαλαμβάνει προσφάτως ἔκτενῶς ὁ R. HAMPE, Die Stele aus Pharsalos (Berliner Winkelmanssprogramm 107 [1951]). Βλ. καὶ A. GREIFENHAGEN, Griechische Euten, Berlin 1957, 26 (βιβλιογραφία σ. 78 καὶ

82), G. Van HOORN, Choes and Anthesteria, Leiden, 1951, 45 καὶ Olynthus XI 198. Πρὸς καὶ τάφ. LIV διὰ τὴν ἐν τάφοις παρουσίαν ἀστραγάλων.

Τὸ ἀρχαιότερον γνωστὸν μοι παράδειγμα πλαστικοῦ ἀγγείου ὑπὸ μορφὴν ἀστραγάλου εἶναι τὸ ὑπὸ τοῦ Σωτάδου ἐξωγραφημένον με παρῆστασιν Νεφελῶν (ὡς κορασίδων ὀρχουμένων)· βλ. FURTWÄENGLER καὶ REICHHOLD, Griechische Vasenmalerei, πίν. 136, 2, CVA Br. Mus, πίν. 26-7, βλ. καὶ J. BEAZLEY ARV² 452 ἀρ. 15 (22) με βιβλιογραφίαν, εἰς ἣν προσθετέα J. E. HARRISON - D. S. MAC COLL, Greek Vase Paintings, London 1894, πίν. 40 (Βρετ. Μουσείου, ὁ ὀρθὸς ἀριθμὸς E 804 καὶ ὄχι E 783), A. RUMPE, Malerei and Zeichnung (Handbuch der Archäologie IV, 1) 100 πίν. 29, 1 καὶ G. M. RICHTER, Attic Red-Figured Vases, 1946, 111 εἰκ. 79. Ἐτερος ὑστερώτερος, βλ. τῆς ἰδίας Handbook of the Greek Collection, 1953, 88-89 πίν. 69 g.

Πλαστικὸν ἀγγεῖον ὑπὸ μορφὴν ἀστραγάλου (ἀγάνωτον) με λευκὸν ἐπίχρισμα, ὡς τὸ ἡμέτερον, δὲν ἔχω ἄλλο ὑπ' ὄψει μου¹.

¹ Δὲν εἶναι σαφὲς ὁ τύπος (μέλαν γάνωμα πιθανῶς) καὶ ἐλλείπει περιγραφή πηλίνου ἀστραγάλου ἐν Ἰσπα-

Εἰκ. 80α. β. Εἰδῶλιον LVIII ἀρ. 5.

νία (Βαλενθία), A. GARCIA Y BELLIDO, ἔ.ἀ. 173, 30 πίν. 119 κάτω ἀριστερά, κατατασσόμενον, ἐσφαλμένως

5 (LVIII 2 εἰκ. 80, α. β). Εἰδωλίον θεᾶς καθημένης μετὰ πόλου· ἑλλείπει τὸ ἀριστερὸν τοῦ κορμοῦ· διὰ τῆς ἐπὶ τοῦ μηροῦ κεκαμμένης δεξιᾶς κρατεῖ στρογγύλον καρπὸν. Ὅλον τὸ σῶμα καὶ ὁ θρόνος καλύπτονται ὑπὸ λευκοῦ ἐπιχρίσματος, εἶναι δὲ χρωματισμένα: διὰ κυανοῦ, τὸ κάτω μέρος τοῦ θρόνου· δι' ἐρυθροῦ, τὸ ἄνω τοῦ θρόνου, οἱ ἄκροι πόδες καὶ ἡ κόμη· διὰ μέλανος ὁ πόλος. Ὑψος 0.125, μέγ. πλάτος 0.065.

Περὶ τῆς σημασίας τῶν εἰδωλίων καθημένων γυναικείων μορφῶν βλ. K. SCHEFOLD, *Basler Antiken im Bild*, Basel 1958, 27 - 29 μετὰ τὴν κυριωτέραν βιβλιογραφίαν· ὁ Schefold τὰς θεωρεῖ μᾶλλον ἔνθεον ἀπεικόνισιν τῆς ἀποθανούσης (die von der Kräften der Gottheit erfüllte Verstorbene) καὶ ὄχι αὐτῆς ταύτης τῆς θεότητος¹. Δὲν νομίζω ὁμῶς ὅτι διὰ τὴν ἐποχὴν τοῦλάχιστον ταύτην εἶναι ἀσπαστὴ τοσαύτη ἐξύψωσις τῶν νεκρῶν². (Πρβλ. ἀνωτ. σ. 30.) Μᾶλλον σύμφωνος πρὸς τὴν ἐν τάφοις κορασίδων ἀνεύρεσιν τῶν φαίνεται ἡ ταύτις τῶν πρὸς τὴν Πασικράτιαν, τὴν χθονίαν Ἀφροδίτην, τὴν λατρείαν τῆς ὁποίας ἀνιχνεύει ὁ N. Δ. ΠΑΠΑΧΑΤΖΗΣ, *Θεσσαλικά* 1, 1959, 50 - 63 (βλ. εἰδικῶς σ. 60 - 62). Καθημένας γυναικείας μορφᾶς παριστοῦν καὶ δύο ἄλλα εἰδωλία τοῦ τάφου (κατωτ. ἀρ. 7 καὶ 10).

6 (LVIII 3 εἰκ. 81). Εἰδωλίου καθημένης γυναικείας μορφῆς τὸ ἄνω ἀριστερὸν τμήμα· λευκὸν ἐπίχρισμα καὶ ἐλάχιστα ἔχγη ἐρυθροῦ. Μικρὰ λαβὴ παρὰ τὸν δεξιὸν κρόταφον καὶ μέρος ὀπίσω χρωματισμένον μέλαν μαρτυροῦν ὅτι προέρχεται ἐκ πλαστικοῦ ἄγγειου. Μέγιστον ὕψος 0.052.

7 (LVIII 4 - 5 εἰκ. 82). (Ἐπὶ τῆς λάρνακος, παρὰ τὸ χεῖλος τῆς νοτίου πλευρᾶς.) Εἰδωλίου καθημένης γυναικείας μορφῆς τρία μέρη μὴ συναπτόμενα· τὸ σφζόμενον ἀριστερὸν στήριγμα τοῦ καθίσματος σχηματίζεται ἐν εἴδει ἐρμαϊκῆς στήλης γυναικός (σφιγγός;). Μέγιστον ὕψος 0.13.

Βλ. ἀνωτ. ἀρ. 5 καὶ πρβλ. κατωτ. ἀρ. 10. Περὶ στηριγμάτων ἀγαλμάτων ὑπὸ μορφὴν ἀρχαϊτικῶν ἀγαλμάτων (γνωστῶν ἀπὸ τοῦ 5ου π.Χ. αἰ.) βλ. F. MUTHMANN, *Statuenstützen*, Heidelberg 1951, 18 - 20.

Ἐντὸς τῆς λάρνακος εὐρέθῃ μετρίως διατηρούμενος ὁ σκελετὸς³ παιδίσκης, ἃν κρίνωμεν ἀπὸ τὰ κτερίσματα, τόσον τὰ ἐκτὸς τῆς λάρνακος

Εἰκ. 82. Δύο τεμάχια τοῦ αὐτοῦ εἰδωλίου (τάφος LVIII 4-5).

ἤδη περιγραφέντα ὅσον καὶ τὰ ἐντὸς αὐτῆς εὐρεθέντα:

8 (LVIII 6 εἰκ. 83 α. β). (Ὑπὲρ παρὰ τὴν κεφαλὴν ἀριστερά.) Πλαγγὼν μεγάλη (κοίλη ἐσωτερικῶς) συνισταμένη μόνον εἰς τὸ ἀπὸ τῶν μηρῶν καὶ ἄνω μέρος καὶ τὸ ἄνω μέρος τῶν βραχιόνων.

Ἰσως, μετὰ τῶν ἐκ Καμπανίας. Μέλαν γάνωμα ἔχουν οἱ ἀστράγαλοι CVA Belgique (3) 147, 33 καὶ ὁ ὁμοιος [H. CAHN] Auction XVI, Basel 1956, 148 πίν. 35 (α' τέταρτον 4ου αἰ. π.Χ.).

1 Βλ. καὶ ὅσα, ἐξ ἀφορμῆς τῆς παρουσίας γυναικείων προτομῶν ἐν τάφοις τοῦ Ἀργους, σημειοῖ ἐν ΑΔ 15, 1933/35, 32 καὶ σημ. 2 ἢ Σ. ΚΑΡΟΥΖΟΥ, ἣτις βλέπει εἰς ταύτας «γυναικεῖαν θεότητα προστάτριάσαν τῶν νεκρῶν».

2 Βλ. καὶ K. ΡΩΜΑΙΟΝ, AM 39, 1914, 217 καὶ σημ. 1,

δεχόμενον ὅτι κατὰ τὴν ἀντίληψιν τῶν ἀρχαίων δὲν εἶναι οἱ νεκροὶ ἀλλὰ οἱ χθόνιοι δαίμονες ἰσχυροί. Κατὰ τῆς «ἀποθεώσεως» τῶν νεκρῶν, τουλάχιστον εἰς τὴν Ἀττικὴν, καὶ ὁ N. HIMMELMANN - WILDSCHÜTZ, *Studien zum Ilissos - Relief*, München 1956, 34 - 38.

3 Ὁ σκελετὸς μόλις ὑπερέβαινε εἰς μήκος τὰ 0.90 μ., ἀνῆκε δηλαδὴ εἰς τετραετίδα ἢ πενταετίδα παιδίσκην κανονικῆς ἀναπτύξεως.

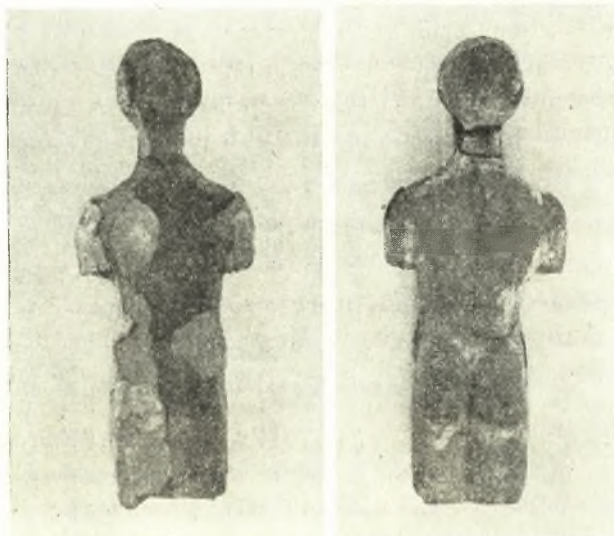

Εἰκ. 81. Πλαστικὸν ἄγγειον τάφου LVIII 3.

ἑλλιπὲς πολλὰ μέρη· λίαν ἐφθαρμένη τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ προσώπου καὶ τοῦ σώματος· ἴχνη λευκοῦ ἐπιχρίσματος. Ὑψος 0.155.

Ὁ DÖRIG εἰς τὸ ἀνωτέρω (σ. 29) μνημονευθὲν ἄρθρον του ἐν *Antike Kunst* 1, 1957, 46 ἀνάγει τὴν ἐμφάνισιν τῶν εἰδωλίων τοῦ τύπου τούτου εἰς τὴν ἐποχὴν τῶν Μηδικῶν. Ἐκεῖ δέ, πίν. 22, 3, ἐπανεικονίζει (= AA 54, 1954, 282-3 ἀρ. 10 εἰκ. 14 [σ. 278]) τὸ πλησιέστερον πρὸς τὸ ἡμέτερον γνωστόν μοι παράδειγμα, τοῦ ὁποῖου τὴν χρονολόγησιν εἰς τὰ μέσα τοῦ 5ου θεωρεῖ, ὀρθῶς, πολὺν πρόωμον· ἀλλὰ καὶ ἡ ὑπ' αὐτοῦ προτεινομένη ἐγγὺς τῆς Πραξιτελείου ἐν Arles καὶ Νεαπόλεως

Ἀφροδίτης (F. WINTER, *Kunstgeschichte in Bildern*, πίν. 312, 2, 379, 3) εἶναι πολὺ χαμηλὴ. Ἀφ' ἐνὸς μὲν ἔχομεν τὴν παραλληλότητα πρὸς τὸ ἡμέτερον, χρονολογούμενον ἀσφαλῶς ἐκ τῶν εὐρημάτων τοῦ τάφου εἰς τὸ τέλος τοῦ 5ου π.Χ., ἀφ' ἑτέρου δὲ οἱ μεταγενέστεροι τύποι διακρίνονται σαφῶς τῶν τοῦ 5ου· βλ. ἐπὶ παραδείγματι τὰς κυρηναϊκὰς ἀπομιμήσεις τῶν κλασσικῶν (προπαρθενωνείων, μέσων τοῦ 5ου) τὰς εἰκονιζομένας ἐν *British Museum, Catalogue of Terracottas* ἀρ. 1437-1441. Ἀντιθέτως, στενὴ εἶναι ἡ συγγένεια τοῦ ἡμετέρου (καὶ τοῦ ἐν Μονάχῳ ἀνωτ.) πρὸς ἀρχαιότερα δείγματα χρονολογούμενα τεχνοτροπικῶς ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ τύπου τῆς κεφαλῆς, ὡς τὸ AA 54, 1939, 434-5,

Εἰκ. 83α, β. Προσθία καὶ ὀπισθία ὄψεις τῆς πλαγγόνος τοῦ τάφου LVIII ἀρ. 8.

εἰκ. 3 (440/430 κατὰ τὸν P. KNOBLAUCH) ἢ ἀκόμη τὸ ἐν *Antike Kunst*, ἔ.ἀ. πίν. 26, 12, τὸ κατὰ τὸν DÖRIG, ἔ.ἀ. 46 ὀλίγον μετὰ τὰ Μηδικὰ χρονολογούμενον¹. Ἀτυχῶς τὸ πρόσωπον τοῦ ἡμετέρου εἶναι τελείως ἐφθαρμένον δι' ἀκριβεστέραν τεχνοτροπικὴν τοποθέτησιν, ἢ ταυτότης ὅμως τοῦ τύπου τοῦ κορμοῦ πρὸς παραδείγματα ὥς τ' ἀνωτέρω δεικνύει χρῆσιν μητρῶν ἀναγομένων εἰς τὸ αὐτὸ πρότυπον.

Εἰδώλια τοῦ τύπου τούτου εἰκονίζονται ἐνίοτε ἐπὶ ἐπιτυμβίων κρατούμενα ὑπὸ κορασίδων², ἀντιθέτως δὲ πρὸς τὴν συνήθη ὑπόθεσιν ὅτι τὰ ἐλλείποντα ἄκρα δὲν ἐφαίνοντο, καλυπτόμενα ὑπὸ προσθέτων ἐνδυμάτων, εἰς τὰς παραστάσεις ταύτας ἐμφανίζονται γυμνά. Βλ. σχετικῶς O. WALTER, *Eine Athenastatuetten mit beweglichen Armen* ἐν *Classical Studies Presented to Edward Capps*, Princeton 1936, 347-355 μετὰ κατάλογον τῶν ἀναγλύφων ἐν σ. 349 καὶ Π. ΚΑΣΤΡΙΩΤΟΥ, Ἀνάγλυφα ἐπιτύμβια μετὰ πλαγγόνος ἐν ΑΕ 1909, 122-132 πίν. 4. Πρβλ. καὶ DÖRIG, ἔ.ἀ.

Σημειωτέα τέλος μαρμαρίνη πλαγγὼν τοῦ τύπου τούτου ἐκ τοῦ Κεραμεικοῦ, ἣν ὁ H. RIEMANN, *Keramikos II*, 12 ἀρ. 162 πίν. 37 θεωρεῖ ἑλληνιστικὴν.

6 (LVIII 7 πίν. 3α δεξιὰ εἰκ. 84 δεξιὰ). (Δεξιὰ τοῦ σκελετοῦ, ὀλίγον χαμηλότερον τοῦ κρανίου, μετὰ τὴν κεφαλὴν τοῦ εἰδωλίου πρὸς Ἀν.) Πλαγγὼν ἀποκεκρουμένη

¹ Καὶ τὸ ἐκ Μαραθῶνος πλήρες εἰδώλιον, ΠΑΕ 1935, 86-7 εἰκ. 1 χρονολογητέον περὶ τὰ μέσα τοῦ 5ου αἰ.

² Ταῦτα εἶναι τὰ ἐξῆς: A. CONZE, *Die attischen Grabreliefs* ἀρ. 814-818, 880, 882 (πίν. 156-157, 160),

Εἰκ. 84. Ὀπισθία ὄψεις τῶν πλαγγόνων LVIII 7 καὶ LXXXIV.

τὰ γόνατα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ὀπῇ. Μέγιστον ὕψος 0.115.

Πρὸβλ. Ρηγυ I, 136 ἀρ. 5 εἰκ. 53. (Πρὸβλ. WINTER, Typen I, 169 κ.έ.) χρονολογούμενον εἰς τὸ τέλος τοῦ 5^{ου} π.Χ. αἰ. καὶ ἀρ. 6 χρονολογούμενον εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ 4^{ου} π.Χ. αἰ. (ὡς καὶ τὰ ὑπ' ἀρ. 7 καὶ 8, ἐλλιπέστερα ὅμως). Βλ. LXIII, LXXXIV καὶ LXII, 2.

10 (LVIII 8 πίν. 3β δεξιὰ). (Παρὰ τὴν λεκάνην, ἀριστερά, ἀνεστραμμένον, μετὰ τὴν ἐλλείπουσαν κεφαλὴν πρὸς Δ.) Εἰδώλιον καθημένης γυναικείας μορφῆς, ἐλλιπὲς τὴν κεφαλὴν· ἡ δεξιὰ καθεμένη κατὰ μῆκος τοῦ σώματος· ἡ ἀριστερὰ φέρεται παρὰ τὸν ὀμώνυμον μαστόν· ἡ ἐπιφάνεια ἐφθαρμένη περὶ τὰ γόνατα. Μέγιστον ὕψος 0.118. Βλ. ἀνωτ. ἀρ. 5.

11 (LVIII 9). (Παρὰ τὸν μηρόν, δεξιὰ, μετὰ τὸ στόμιον πρὸς Δ.) Ληκυθίον μετὰ πεπιεσμένον σῶμα ἀποκεκρουμένον μέρος τῆς λαβῆς· ὁ λαίμμος συνεκολλήθη· μέγα μέρος τοῦ μέλανος γανώματος ἔχει ἀπολεπισθῆ. Ὑψος 0.049, διάμ.: βάσ. 0.039 κοιλ. 0.041 χεῖλ. 0.022.

Ἐκ τῶν πέντε πεπιεσμένων ληκυθίων τῆς ἀνασκαφῆς¹ τὸ παρὸν εἶναι τὸ πλησιέστερον πρὸς τὸ ἐκ Ρηνείας Δέλος XXI 47 ἀρ. 106 πίν. 40, οὐδεμίαν αἰσθητὴν διαφορὰν ἔχον κατὰ τὸ σχῆμα.

12 (LVIII 10 εἰκ. 85). Χοῦς ἀκέραιος. Παῖς γυμνὸς ὀκλάζων ὤθει ἄμαξιδιον, ἐφ' οὗ παιδίσκη ἐνδεδυμένη· ἄνω βλαστός (φύλλα καὶ ἄνθη) δι' ἐπιθέτου λευκοῦ, κάτω κυμάτιον. Ὑψος 0.04, διάμ.: βάσ. 0.0205 κοιλ. 0.03.

Διὰ τοὺς χρόας γενικῶς βλ. HOORN, Choes. Εἰδικῶς περὶ τοῦ χθονίου χαρακτῆρός των σ. 22 - 24 καὶ τῆς ἐκ τάφων προελεύσεώς των (εἰδικῶς ἐν Ἀθήναις) σ. 49, περὶ δὲ τῶν ὑπὸ τῶν παίδων συρομένων ἄμαξιδιῶν σ. 44. Ἐν τούτοις δὲν ἀναφέρεται ἄλλο παράδειγμα, ἐνθα ἐπὶ τοῦ ἄμαξιδίου ἐπιβαίνει κορασίς· οὕτω ἡ παράστασις δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀπεικονίζουσα πράγματι τὴν θανοῦσαν. Ἐκ τῶν γνωστῶν παραστάσεων αἱ πλησιέστεραι θεματικῶς εὗρονται ἐπὶ τῶν HOORN, ἔ.δ. εἰκ. 159 (τεμάχιον ἐκ τῆς Ἀγορᾶς χρονολογούμενον 425 - 420 π.Χ.), 259 (Ἐθν. Ἀρχαιολογικὸν Μουσεῖον, πρώην συλλογὴ Ἐμπεδοκλέους, 425 π.Χ. περίπου) καὶ μάλιστα 257 (Ἀγορᾶς, βλ. Hesperia 18, 1949, 316 ἀρ. 17 πίν. 8 τέλους 5^{ου} συγγενὲς πρὸς τὸν ζωγράφον τοῦ Μειδίου· ἄνω βλαστός, κάτω κυμάτιον, ὡς ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου) καὶ 261 (Ἐθν. Ἀρχ. Μουσεῖον 1558, τέλος 5^{ου}, χονδροειδὴς ἐργασία).

Τὸ ἡμέτερον παράδειγμα χρονολογεῖται εἰς τὸ τέλος τοῦ 5^{ου} π.Χ. αἰ., χωρὶς νὰ εἶναι εὐχερὲς νὰ ἀποδοθῇ εἰς ὠρισμένον ἐργαστήριον. Βλ. καὶ LXXI 2.

Περὶ τῶν ἄμαξιδιῶν ὡς συνήθους παιγνίου τῶν Ἀθηναίων παίδων τῆς ἐποχῆς βλ. ΑΡΙΣΤΟΦ. Νεφέλαι 861 - 4 καὶ 878 - 880.

EM 1771, 2275 (ΑΕ 1909, 131 εἰκ. 4 πίν. 4, 2) καὶ τμήμα ἀναγλύφου ἐκ Πειραιῶς (αὐτ. εἰκ. 7), εἰς ᾧ προσθετόν καὶ [H. CANN] Auction XVIII, Basel 1958, ἀρ. 9 (370 - 360 π.Χ. στήλη Ἀριστομάχης Εὐφράνο[ρος]). Τὰ παρὰ CONZE ἀρ. 882, 815, 880 καὶ 814 εἰκονίζονται καὶ ἐν ΑΕ 1909, ἔ.δ. εἰκ. 1, 2, 3 καὶ πίν. 4, 1 ἀριστερά, ὁ δὲ DÖRIG, ἔ.δ. 45 πίν. 23, 1, 2 εἰκονίζει τὰ παρὰ CONZE, ἀρ.

Εἰκ. 85. Χοῦς LVIII ἀρ. 12.

815 πίν. 156 καὶ ΑΕ 1909 πίν. 4, 2. Ὁ WALTER, κατωτ. εἰκ. 5 καὶ 6 εἰκονίζει καὶ τὸ ὑπ' ἀρ. 7643 ἐξ Ἀθηνῶν εἰδώλιον τοῦ τύπου τούτου ἐν τῷ Μουσείῳ τοῦ Βερολίνου (τῶν ἀρχῶν ἴσως τοῦ 4^{ου} π.Χ. αἰ.).

1 Τὰ λοιπὰ τέσσαρα προέρχονται ἐκ τῶν τάφων XCα (1), XXXV, XLIII (9) καὶ XLVI (2).

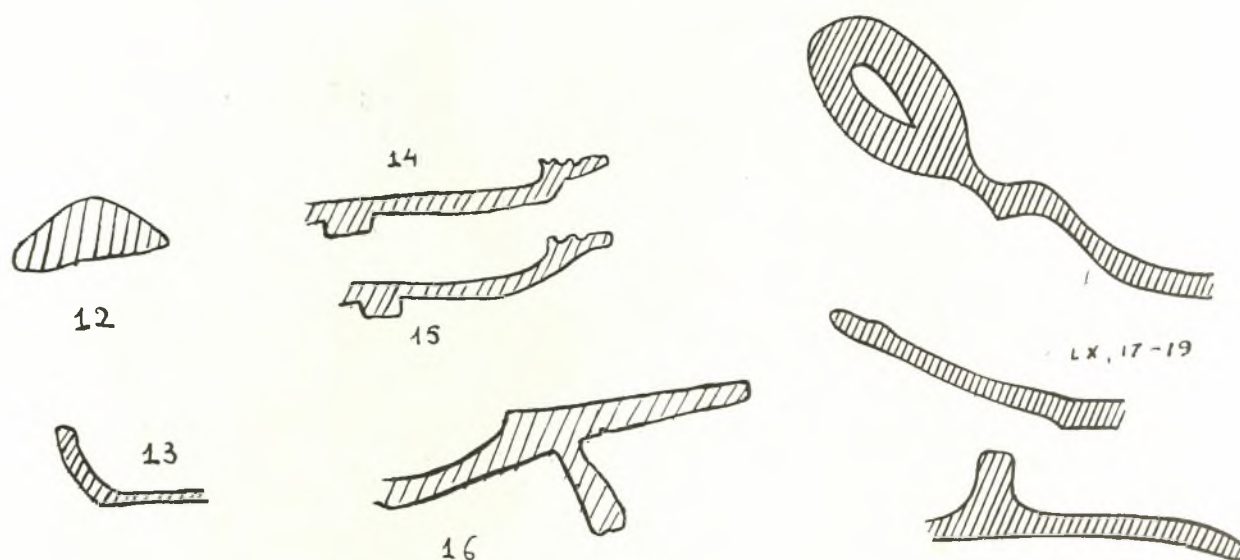
(45) Πρὸς Ν. τοῦ τάφου LXVIII, ἐκείθεν τοῦ ὀρύγματος 2, παρατηρήθη εὐρὺ ὄρυγμα, ἀποκληθὲν τάφος LX, μὲ ἀφθονα ὄστρακα. Ἡ τομὴ ὅμως ἦτο ἀβαθὴς καί, ἐκτὸς τῆς Β. πλευρᾶς, δὲν κατωρθώθη νὰ ἐξακριβωθοῦν τὰ ὄριά της, ὥστε δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀποφανθῇ τις ἂν πρόκειται πράγματι περὶ τάφου καὶ ποίου εἴδους.

1 - 2. Λευκῶν ληκύθων δύο τεμάχια, ὧν εἰς λαιμός.

3. Ληκύθου ὄμος.

4 - 5. Δύο τεμάχια ἐκ τοῦ κάτω μέρους ληκύθου μὲ κιγκλιωτὸν (βλέπε σ. 22 - 23).

6 - 7. Τεμάχια δύο ληκυθίων ἐπὶ τοῦ μικροτέρου ζῶν λίαν ἐφθαρμένον.

Εἰκ. 86. Τομαὶ οἰκιακῶν σκευῶν.

8 (πίν. 25β κάτω ἀριστερά). Πώματος λεκανίδος τριγωνικὸν τμήμα, ἀποκεκρουμένον τὸ χεῖλος. Γρῦν πρὸ βλαστοσπείρας. Διαστάσεις 0.046×0.07, πάχος 0.01.

9. Λεκανίδος μετὰ πώματος τὸ τρίτον περίπου. Μέλαν γάνωμα. Ὑψος 0.035, εἰς τὴν λαβὴν τοῦ καλύμματος 0.06.

10. Αἰθλακωτοῦ κλειστοῦ ἀγγείου τμήμα· διακόσμησις θαλλοῦ δι' ἀραιώματος πηλοῦ. Μέγιστον ὕψος 0.04. Πρβλ. ὑδρίαν τάφου Α.

11. Λαβὴ κοτύλης.

12 (εἰκ. 86). Λαβὴ τριγωνικῆς τομῆς.

13 (εἰκ. 86). Φιαλίδιου τμήμα. Βάσις πλάτυσμα· γάνωμα μετρίας ποιότητος, ἀνοικτόχρουν, κατὰ τόπους ἐρυθρῶπόν. Ὑψος 0.014.

14 - 15 (εἰκ. 86). Δύο πινακίων τεμάχια.

16 (εἰκ. 86). Πινακίου τμήμα· καλὸν μέλαν γάνωμα.

17 - 19 (εἰκ. 86). Οἰκιακῶν σκευῶν τεμάχια· ἀβαθῆ, πηλὸς κεραμόχρους.

Περὶ τῆς παρουσίας οἰκιακῶν σκευῶν ἐν τάφοις βλ. καὶ V 2.

(46) Πρὸς Β. καὶ ἔτι ἀνατολικώτερον τοῦ τάφου LVIII εὐρίσκετο ὁ τάφος L (εἰκ. 115), κεραμοσκεπῆς Α.-Δ. κατευθύνσεως ἐπίσης. Φαίνεται ὅτι περιεβάλλετο καὶ οὗτος ὑπὸ περιβόλου, ὡς ὁ LVIII (σ. 43 βλ. καὶ σ. 25)· πρὸς δυσμὰς τοῦλάχιστον ἐφάνη

ἐπέκτασις ὁμοίου τοιχαρίου μὲ ἵχνη μάλιστα πλίνθων ἐπὶ τῆς ἐκ κιμηλολίθων βάσεως¹ καὶ πιθανῶς τὸ μείζον τῶν λοιπῶν πλευρῶν πάχος τοῦ βορείου τοίχου τοῦ τάφου LVIII ὀφείλεται εἰς τὸ γεγονὸς ὅτι οὗτος ἐχρησίμευεν ἅμα καὶ ὡς νοτία πλευρὰ τοῦ περιβόλου τοῦ τάφου L. Εἰς ἐπίρρωσιν ἔρχεται τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ πρὸς τὸν τάφον L βόρειος ὄψις τοῦ τοίχου τούτου συνέπιπτε πρὸς τομὴν τοῦ ἐδάφους, ἀποτελουμένου εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο ἀπὸ σφικτὰ, καθαρὰ, ἐρυθρὰ χρώματα.

Τὸ ὄρυγμα τοῦ τάφου ἦτο στενότερον ἐντὸς τῆς κιμηλίας, ὅπου ἡ ἀντίστοιχος (N.) πλευρὰ του ἦτο λελαξευμένη βορειότερον, σχηματιζομένης βαθμίδος κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ βράχου πλάτους 0.35 (Δ.) - 0.40 (Α.) μ.

Κατὰ τὸ καθάρισμα τῶν τοίχων τοῦ περιβόλου τοῦ τάφου L εὐρέθησαν τὰ ἑξῆς:

1 - 2. Δύο πρόμα γεωμετρικὰ τεμάχια (βλ. σ. 4 ἀρ. 4).

3. Χεῖλος κρατῆρος.

4. Τεμάχιον ἀγγείου μὲ μαργαριτοειδὲς κόσμημα.

5. Τεμάχιον ἐκ τοῦ ὤμου ληκύθου μὲ ἀκτινωτὰς γραμμάς.

6. Τεμάχιον λευκῆς ληκύθου.

7 (πίν. 17 α μέσον). Ληκύθου ὁ κορμός· διακόσμησις θαλλοῦ κισσοῦ μεταξὺ κιγκλιδωτοῦ ἄνω καὶ κάτω. Μέγ. ὕψος 0.08, διάμ. ὤμων 0.044. Βλ. CX ἀρ. σ. 31 καὶ πρβλ. CII καὶ XXVII ἀρ. 10.

8. Λύχνου τὸ πρόσθιον τμήμα. Ὑψος 0.021, μέγ. πλάτος 0.06. Τὸ πλησιέστερον Agora IV ἀρ. 210 πίν. 36 τοῦ τύπου 23 A (430 - 390 π.Χ.). Βλ. LXXXVI.

Ἐντὸς στενομήκους ὀρύγματος διαστάσεων 1.76×0.75 μ. ὁ τάφος ἀπετελεῖτο ἐκ τριῶν ἐφ' ἑκατέρας πλευρᾶς στρωτήρων, συναντωμένων εἰς ὀξεῖαν γωνίαν· αἱ στεναὶ πλευραὶ ἐκλείοντο ὡσαύτως δι' ὁμοίων στρωτήρων σφικτὰ κολλημένων εἰς τὰς ἀντιστοίχους πλευρὰς τοῦ ὀρύγματος. Ὡς δάπεδον εἶχον χρησιμοποιηθῇ δύο καμπύλοι κέραμοι, ὧν ὁ μείζων, πρὸς ἀνατολὰς, μήκους 0.93 μ. καὶ πλάτους 0.40-0.46 μ., ἐπάτει ἐπὶ τοῦ πρὸς δυσμὰς· ἀμφότεροι ἐκάλυπτον μῆκος 1.62 μ. καταλειπομένου κενοῦ 0.14 μ. δυτικῶς μεταξὺ κεράμων δαπέδου καὶ στρωτήρος στενῆς πλευρᾶς. Ὁ σκελετός, μὲ τὴν κεφαλὴν πρὸς Α., διετηρεῖτο κάκιστα. Ἐπὶ τοῦ πρὸς ἀνατολὰς ἀκαλύπτου ἄκρου τοῦ δυτικοῦ κεράμου ἔκειντο δεξιὰ μὲν τῶν ὀστέων εἰδώλιον ἀνεστραμμένον, ἀριστερὰ δὲ πυξίς.

1 (L 1 πίν. 3β ἀριστ.). Εἰδώλιον ἀκέραιον γυναικὸς ὀρθῆς, κοῖλον ἐσωτερικῶς, μὲ εὐρὴν ἄνοιγμα ὀπίσω, ἔνθα ἀδρῶς εἰργασμένον. Φορεῖ ἱμάτιον μὲ ἀπόπτυγμα ἀναπεπταμένον πρὸς τὰς καθεύμενας ἀλλ' ἑλαφρῶς πρὸς τὰ ἔξω ἀπομακρυνόμενας χεῖρας, δι' ἑκατέρας τῶν ὀπίσθεν κρατεῖ ὀμφαλὴν φιάλην. Ὑπολείμματα λευκοῦ ἐπιχρίσματος καθ' ὅλον τὸ σῶμα καὶ ἐρυθροῦ χρώματος εἰς τὴν κόμην. Ὑψος 0.145.

Δὲν γνωρίζω ὁμοίον. Εἰδώλιον ἐκ Κυρηναϊκῆς ἐν τῷ Βρεττανικῷ Μουσείῳ (Catal. of Terrac. ἀρ. 1491a, ἀρχὴ 4ου), σφρῳσμένον μόνον ἐν μέρει δεξιὰ, ταυτιζόμενον ὡς Βενδὶς ἐκ τῆς περὶ τὴν ὀσφὺν δορᾶς, φέρει ἐπίσης φιάλην διὰ τῆς δεξιᾶς.

2 (L 2 εἰκ. 87). Πυξὶς μετὰ τοῦ πώματος ἀκεραία. Μέλαν γάνωμα κατὰ τόπους ἀνοικτότερον. Ἐπὶ τοῦ καλύμματος Ἔρως (ὡς παῖς), ὥσει καθήμενος (ἐπὶ βράχου ἢ καθίσματος μὴ παριστανόμενου), κρατεῖ διὰ τῆς προτεινομένης δεξιᾶς πτηνόν (περιστεράν;). Τὸ ἔδαφος περὶ τὸ ἐξωτερικὸν περι-

¹ Τοιαύτη θὰ πρέπη νὰ ὑποτεθῇ ἡ κατασκευὴ πάντων τῶν ὁμοίων μικρῶν περιβόλων (σ. 25 σημ. 2).

γραμμα τῆς παραστάσεως ἔχει ἐπιχρισθῇ ἐπιπροσθέτως διὰ μέλανος. Ὑψος 0.042 μετὰ τοῦ καλύμματος 0.084, διάμ.: βάσ. 0.07 χεῖλους 0.057. Περὶ τὸ 400 π.Χ.

Ὡς πρὸς τὸ θέμα πρβλ. τὸν ἐπὶ δελφίνος ἔρωτα τὸν διὰ τῆς δεξιᾶς ὑψηλὰ κρατοῦντα πτηνόν (περιστεράν;) ἐπὶ καλύμματος κατόπτρου W. FROEHNER, Collection Tyszkiewicz, πίν. 5.

Ὁ Ἔρως συνδέεται πρὸς πτηνὸν ἤδη ἀπὸ τῆς ἀρχαϊκῆς ἐποχῆς· βλ. ἀμφορέα τοῦ Βρετανικοῦ Μουσείου (CVA 50, 3 [E 269] τοῦ ζωγράφου τοῦ Τιθωνοῦ, ARV², 206 - 7).

Ὁμοία πυξίς μὲ παράστασιν, ἐπὶ τοῦ πώματος, παιδὸς προσδέοντος τὸ σανδάλιον (σχέδιον συγγενικόν, κατὰ τι σκληρότερον, τῶν ἀρχῶν τοῦ 4ου) ἐν Χαϊδελέβεργῃ (W. KRAIKER, Die rotfigurigen attischen Vasen, Berlin 1931, ἀρ. 229 πίν. 42). Ὁμοία ὡσαύτως καὶ πυξίς ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ (K. SCHEFOLD, Untersuchungen zu den Kertschen Vasen [Archaeologische Mitteilungen aus russischen Sammlungen IV, Berlin - Leipzig 1934] ἀρ. 585 εἰκ. 9) τῶν αὐτῶν σχεδὸν διαστάσεων μὲ προτομὴν ἵππου ἐπὶ τοῦ πώματος.

Εἰκ. 87. Παράστασις ἐπὶ τοῦ καλύμματος πυξίδος τοῦ τάφου L.

(47) Πρὸς Α. τοῦ τάφου L μὲ αἰσθητὴν ΝΑ. ἀπόκλισιν εὐρίσκετο ὁ τάφος LXXII, πυρὰ Α.-Δ. κατευθύνσεως, διαστάσεων 2.06×0.98 μ. Τὸ ἀνατολικὸν ἥμισυ τῆς νοτίου πλευρᾶς τοῦ ὀρύγματος δὲν κατέλειπεν ἵχνη ἐπὶ τοῦ βράχου, ὡς σκαφὲν ἐντὸς τοῦ ὀρύγματος 4. Τὸ ἐντὸς τῆς κιμηλιάς βάθος του

ἦτο 0.75 - 0.80 μ., καθ' ὅλον δὲ τὸ βάθος αὐτὸ ἐνεφανίσθησαν ὑπολείμματα καύσεως (ἀντιθέτως πρὸς τὴν συνήθη περίπτωσιν, καθ' ἣν ταῦτα εἶναι συγκεντρωμένα ἐπὶ τοῦ πυθμένος καὶ τὸ ὑπόλοιπον γέμισμα καθαρόν. Βλ. κατωτ. περὶ πυρῶν). Ὁ πυθμὴν ἐκοιλοῦτο κατὰ μῆκος τοῦ μεγάλου ἄξονος.

Ἐντὸς τοῦ γεμίματος εὐρέθησαν:

1. Τεμάχια μεγάλου ἀγγείου, πιθανῶς ἀμφορέως.
2. Λαίμὸς μεγάλης λευκῆς ληκύθου.
3. Τέσσαρα τεμάχια λευκῶν ληκύθων: ἐπὶ δύο ἐξ αὐτῶν γραμμαί.
- 4 (πίν. 17β δεξ.). Λήκυθος, ἐλλιπὴς τὴν βάσιν καὶ τὸ ἄνω μέρος τοῦ λαιμοῦ· ἐπιφάνεια λίαν ἐφθαρμένη, ἄνευ τοῦ ἐλαχίστου ἵχνους τῆς ἐκ θαλλοῦ κισσοῦ διακοσμήσεως, ἣν ἀσφαλῶς ἔφερε. Μέγ. ὕψος 0.105, διάμ. ὠμων 0.033.
5. Ληκύθιον ἐλλιπές· ἐδαφόχρους ζώνη μὲ γραμμὴν ἐντὸς αὐτῆς. Διάμ. βάσ. 0.049.
- 6 (πίν. 20β, 2). Ληκύθιον ἐλλιπὲς μὲ σῶμα ἀθλακωτόν. Μέλαν γάνωμα ἐν μέρει καστανόν ἔντισιν ἀπεξεσμένον. Ὑψος εἰς τὴν λαβὴν 0.066, διάμ.: βάσ. 0.037 κοιλ. 0.046.
7. Ἄνω μέρος ληκυθίου μὲ πλαστικὴν διαμόρφωσιν κυματίων.
8. Φιαλίδιον κεκαλυμμένον ὅλον διὰ μέλανος γανώματος λίαν ἐφθαρμένον· τοῦ κυλινδρικοῦ τύπου τῶν «ἀλατοδοχείων», βλ. σ. 6 ἀρ. 2. Ὑψος 0.029, διάμ.: βάσ. 0.034 χεῖλ. 0.058.

9. Πώματος πυξίδος τεμάχιον, χρωματισμένον ἄνω διὰ καστανοῦ.

10. Πώματος πυξίδος τεμάχιον· κατὰ τὴν περιφέρειαν θαλλὸς καὶ ἐσωτερικῶς βλαστόσπειρα. Διαστάσεις 0.05×0.04 .

Ὀλίγον ὑπεράνω τοῦ πυθμένος εὐρέθη:

11 (πίν. 25α). Πῶμα πυξίδος συγκολληθὲν ἐκ τριῶν τεμαχίων ἑλλιπὲς μέγα μέρος. Παράστασις λίαν ἐφθαρμένη (ἐκ τοῦ πυρός). Ἐξ ἀριστερῶν πρὸς τὰ δεξιὰ: Ἔρως θέων πρὸς τὰ δεξιὰ μὲ προτεταμένας τὰς χεῖρας διώκων κόρην, δεξιὰ ἐπίσης θέουσαν, στρέφουσαν τὴν κεφαλὴν ὀπίσω καὶ διὰ τῆς δεξιᾶς ἀνέχουσιν τὸ ἱμάτιον· μορφὴ ἀριστερὰ ἐστραμμένη λίαν ἐφθαρμένη. Ἔρως ἱπτάμενος πρὸς τὰ δεξιὰ· ὑπ' αὐτὸν στέφανος· κόρη δεξιὰ θέουσα, ὥς περίπου ἡ ἑτέρα· μέρος ἄλλης ἐνδεδυμένης μορφῆς.

(48) Ἀνατολικῶς τῆς πυρᾶς LXXII παρὰ τὸ ἀνατολικὸν ὄριον τοῦ οἰκοπέδου καὶ ἀμέσως πρὸς Β. τοῦ ὀρύγματος 4 ἔκειτο ὁ τάφος LXVIIα, πυρὰ Β.-Ν. κατευθύνσεως ἀσυνήθως μικρά, διαστάσεων 1.02×0.50 μ. (τὸ ἥμισυ τοῦ κανονικοῦ), μὲ βάθος ἐντὸς τῆς κιμηλίας 0.70 μ.

Εἰς τὴν ἐπίχωσιν τοῦ τάφου ἐντὸς σκληρῶν, σχετικῶς, καστανῶν χωμάτων, εὐρέθησαν τεμάχια τινά, ὧν τὰ κυριώτερα εἶναι:

1. Βάσις ὀξυπυθμένου ἀμφορέως. Μέγ. ὕψος 0.13, διάμ. κάτω 0.09.

2 (LXVII 14). Ἐξ τεμάχια λευκῶν ληκύθων· ἐπὶ τοῦ ἐνὸς τμήμα παραστάσεως δι' ἐρυθροῦ (ἄκρον δεξιᾶς χειρὸς καὶ ταινία στήλης), ἐπὶ τοῦ ἑτέρου γραμμαί. Τὰ λοιπὰ ἄσημα.

3 (LXVII 15). Ληκύθιον μὲ ὠοειδὲς σῶμα, ἀποκεκρουμένον τὸν λαιμὸν μετὰ τῆς λαβῆς, κεκαλυμμένον ὅλον (ἐκτὸς τοῦ πυθμένος τῆς βάσεως) διὰ μέλανος γανώματος μετρίως ποιότητος. Μέγ. ὕψος 0.052, διάμ.: βάσ. 0.03 κοιλ. 0.04.

4 (LXVII 16 εἰκ. 88). Κορμὸς ἀνδρικοῦ εἰδωλίου ἀποκεκρουμένος τὸν λαιμὸν καὶ τμήμα ἐμπρὸς κάτω, κατὰ τὰ λοιπὰ ὅμως ἀνέπαφος καὶ πλήρης (τέρμα κάτω καὶ ὀπαὶ διὰ τὰς χωριστὰς χεῖρας). Συμπαγὲς ἐσωτερικῶς, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ κατώτατον μέρος· ὀπίσω ἄδρῶς εἰργασμένος. Ὑψος 0.078, πλάτος 0.038 (κάτω)-0.044 (ἄνω).

Εἰκ. 88. Κορμὸς ἀνδρικοῦ εἰδωλίου.

Πρόκειται περὶ ἀνδρικῆς πλαγγόνος, πρωτοφανοῦς, ὅσον γνωρίζω. Πρβλ. σ. 29.

Ἐντὸς τοῦ ὀρύγματος κολλητὰ πρὸς τὰ τοιχώματα τῆς νοτίου πλευρᾶς, ἀρκετὰ ὑψηλὰ ὅμως, εὐρέθη:

5 (LXVII 17). Λήθυκος μὲ ραδινὸν σῶμα, ἀποκεκρουμένη τὸ πλεῖστον τοῦ λαιμοῦ μετὰ τῆς λαβῆς. Διακόσμησις θαλλοῦ κισσοῦ μεταξὺ ζωνῶν κιγκλιδωτοῦ, λίαν ἐφθαρμένη. Μέγ. ὕψος 0.146, διάμ.: βάσ. 0.037 ὠμων 0.05.

Ὁμοιοτάτη ἡ CIX ἀρ. 6 (σ. 31). Βλ. καὶ σ. 22-3. Πρβλ. καὶ II ἀρ. 7.

Βαθύτερον ἐντὸς τοῦ γεμίματος εὐρέθησαν:

6 (LXVII 18). Ἑπτὰ τεμάχια λευκῆς ληκύθου (μὴ συναπτόμενα, ἴσως δὲ ἐκ δύο ληκύθων): ἓν ἐκ τῶν ὠμων μὲ κιτρινωπὰς γραμμάς, ἐπὶ πέντε ἐκ τῶν λοιπῶν ἑξ γραμμαὶ ἐρυθροπαί.

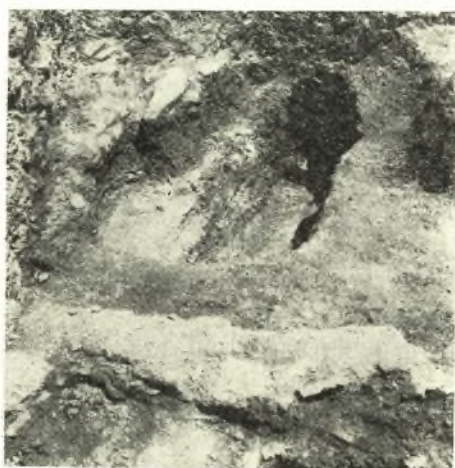
Ἐπὶ τοῦ πυθμένος, ἐνθα ἀρκετὰ ἴχνη καύσεως ἰδίως πρὸς Ν. καὶ Δ., εὐρέθη:

7 (LXVII 19). Ληκυθίου ἐρυθρομόρφου τμήμα· σφύζεται ἐν μέρει Ἔρως ὀκλάζων καὶ διπλῇ σπείρᾳ ἔμπροσθεν αὐτοῦ· κάτω κυμάτιον δίγραμμον. Μέγ. ὕψος 0.085, μεγ. διάμ. 0.065.

ΚΟΙΝΗ ΕΠΙΧΩΣΙΣ ΠΥΡΩΝ LXVIIβ ΚΑΙ LXVIIγ

Τὰς ἐπίσης μικράς, ἐπαλλήλους πυρὰς LXVIβ καὶ LXVIIγ ἐπεκάλυπτε σφιγκτὸν στρώμα ἀνοικτοκασιάνων, ἐρυθρωπῶν σχεδόν, χωμάτων περιεχόντων πολλὰ τεμάχια καὶ δλόκληρα ἀγγεῖα. Ἐπὶ τοῦ στρώματος τούτου ἔβαινε στρώσις λίθων (τμήμα τοῦ στρώματος μετὰ τῶν λίθων εἰς τὸ ἄνω ἀριστερὸν τῆς εἰκ. 89), κειμένη ἀσφαλῶς ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἀρχαίου ἐδάφους. Εἰς τὸ ἄνω μέρος τοῦ στρώματος εὐρέθησαν τὰ ἑξῆς τεμάχια:

1-2. Τμήματα δύο πωμάτων λεκανίδων· τὸ μὲν μετὰ μέλανος γανώματος, καθισταμένου καστανοῦ πρὸς τὴν περιφέρειαν, τὸ δ' ἕτερον ἀβαφὲς ἐκ καστανοχρόου πηλοῦ.

Εἰκ. 89. Μικρὰ LXVIIγ μετ' ἐπιμαζῆς τῆς LXVIIβ. Ἐμπρὸς ὁ ρωμαϊκὸς τοῖχος 4.

3. Φιαλίδιον χρωματισμένον μέλαν ἐσωτερικῶς καὶ καστανοπόρφυρον κατὰ τὴν βάσιν.

4. Ἄνω μέρος ληκύθου μετὰ θαλλὸν κισσοῦ.

5. Πυθμὴν κύλικος μετὰ τέσσαρα ἐντυπα ἀνθέμια ἐν τῷ κέντρῳ σταυρικῶς διατεταγμένα, περιβαλλόμενα ὑπὸ τριπλοῦ κύκλου ἀκτινωτῶν γραμμίδων.

6. Τμήμα μικρᾶς πηλίνης κεφαλῆς λέοντος (;). Διαστάσεις 0.04×0.028.

7. Τεμάχια λευκῶν ληκύθων, ἐν οἷς καὶ δύο λαιμοί.

8 (LXVII 3 εἰκ. 90, πίν. 4α δεξιὰ). Λευκῆς ληκύθου τμήμα, συγκολληθὲν ἐκ τεσσάρων τεμαχίων. Ἀνήρ γενειῶν πρὸς τ' ἀριστερά (ἀσφαλῶς πρὸς στήλην). Μέγ. ὕψος 0.117, μέγ. πλάτος 0.095.

9-13 (εἰκ. 91). Πέντε¹ μικρὰ ληκύθια εὐρεθέντα ΒΑ. πλησιέστατα ἀλλήλων. Μελαμβαφῆ, μετὰ δισκόμορφον ἀβαφῆ βάσιν (εἰς ἣν τὸ χρῶμα ἔχει ἐπεκταθῆ ἐν μέρει, ἀκανονίστως, καὶ ἐπὶ τῆς βάσεως). Ἀποκεκρουμένα ἅπαντα τὸ ἄνω μέρος τοῦ λαιμοῦ, δύο δὲ ἐξ αὐτῶν καὶ τὴν λαβὴν. Μέγ. ὕψος 0.046-0.06, διάμ.: βάσ. 0.026-0.029 κοιλ. 0.031-0.04. Παρὰ τὰ ληκύθια ταῦτα:

14 (LXVII 7). Λήκυθος μετὰ λευκὸν ἐπίχρυσμα, ἐν μέρει ἠφανισμένον, ἑλλιπὲς τὸ ἄνω μέρος τοῦ λαιμοῦ μετὰ τῆς λαβῆς. Μέγ. ὕψος 0.45, διάμ.: βάσ. 0.032 ὥμων 0.04.

(49) Τάφος LXVII β. Πυρὰ Β.-Ν. κατευθύνσεως, διαστάσεων περίπου 0.50×0.20 μ., ἥτις δὲν εἶχε σκαφῇ ἐντὸς τῆς κιμηλιάς, ἀλλ' ὑψηλότερον ἐντὸς τῶν χωμάτων. Ἡ ἀνατολική της πλευρὰ ὠρίζετο ὑπὸ τοιχαρίου (ἀπλῆς σειρᾶς μετρίου μεγέθους κιμηλολίθων) προεκτεινομένου κατὰ 0.20 μ. σχεδὸν νοτιώτερον. Ἀφθονα τεμάχια εὐρέθησαν ἐντὸς αὐτῆς, συγκεντρωμένα ἰδίως πρὸς Ν.

1 (εἰκ. 92, 1). Μελανομόρφου ἀγγείου λαιμός, σφῶν τμήμα παραστάσεως.

2-3 (εἰκ. 92, 2-3). Στόμια δύο ληκύθων.

4. Τεμάχιον λευκῆς ληκύθου.

5 (εἰκ. 92, 5). Βάσις ληκύθου, πιθανῶς λευκῆς.

1 Τὰ 5 ταῦτα ληκύθια εἶναι ἐλάχιστα πρὸς τῶν 44 τῶν ἐκ τῶν ἐν Σπίνᾳ ἐντὸς τοῦ παιδικοῦ τάφου 671 εὐρεθέντων (S. AURIGEMMA, Museo di Spina in Fer-

rara, Bologna 1936, 104 πίν. 47). Ἐπὶ ληκύθια ἐκ τῆς πυρᾶς ν ἐν τῇ Κεραμεικῇ (ΑΕ 1913, 183-187).

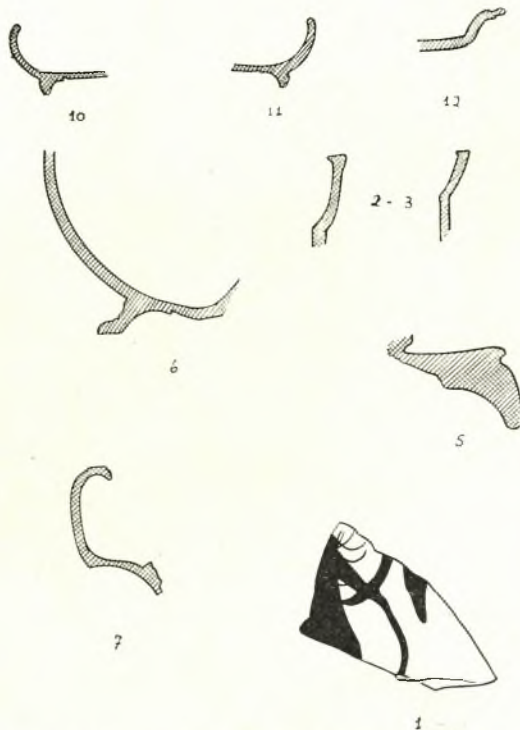

Εἰκ. 90. Λευκῆς λεκύθου τμήμα.

Εἰκ. 91. Λεκύθια ἐκ μικρᾶς πυρᾶς.

- 6 (εἰκ. 92, 6). Τὸ κάτω μέρος ὄσκειδου κλειστοῦ ἀγγείου.
 7 (εἰκ. 92, 7). Λαίμους με καλὸν μέλαν γάνωμα.
 8. Κοτύλης μελαμβανοῦς τμήμα.
 9. Φιαλίδιον με καλὸν μέλαν γάνωμα. "Ἐξ ἐντυπα ἀνθέμια πέριξ κύκλου. "Υψος 0.025, διάμ.: βάσ. 0.03 χεῖλ. 0.088.
 10 (εἰκ. 92, 10). Φιαλιδίου τὰ $\frac{2}{5}$ περίπου. "Οκτὼ ἀνθέμια.
 11 (εἰκ. 92, 11). Τρίτου φιαλιδίου τμήμα· ἔξ ἀνθέμια.

Εἰκ. 92. "Οστρακα ἐκ τῆς μικρᾶς πυρᾶς LXVIIβ.

σμησις λίαν ἀπλοποιημένων ζητοειδῶν. "Ισχυρὰ ἔχνη καύσεως. Μέγιστον ὕψος 0.86, διάμ.: βάσ. 0.056 κοιλ. 0.063.

"Ὡς πρὸς τὸ σχῆμα προβλ. Hesperia 18, 1949, 326 ἀρ. 42 πίν. 91 (διαστάσεις παρεμφερεῖς, διακόσμησις ὀλιγώτερον ἀμελῆς).

2. Δύο τεμάχια λευκῆς ληκύθου· τὸ μείζον, περιλαμβάνον καὶ τοὺς ὄμους, ἔχει ὕψος 0.075 καὶ πλάτος 0.04.

3. Τεμάχιον κλειστοῦ ἐρυθρομόρφου ἀγγείου. Διαστάσεις 0.032×0.04 μ.

4. Τεμάχια ἀνοικτοῦ ἐρυθρομόρφου ἀγγείου· μέρος ἀνδρικοῦ κορμοῦ ὀρωμένου κατὰ τὰ τρία τέταρτα.

5. Τεμάχιον κύλικος με μέλαν γάνωμα.

6. Τεμάχια ταινιωτῶν πινακίων. Βλ. XLIV ἀρ. 24.

7. Τεμάχιον φαγεντιανῆς ἄμορφον.

12 (εἰκ. 92, 12). Πινακίου τεμάχιον.

13. Πινάκιον ταινιωτὸν ἑλλιπές, με πέντε ὁμοκέντρους ταινίας. "Υψος 0.023, διάμ.: βάσ. 0.07, χεῖλ. 0.15. Βλ. XLIV ἀρ. 24.

14. Δύο τεμάχια ἐνὸς ἢ δύο ἄλλων ταινιωτῶν πινακίων. Βλ. ἀνωτέρω.

15 (LXVII 13). (Βορειοδυτικώτερον.) Πήλινον σφονδύλιον ἀποκεκρουμένον τὴν κορυφήν. Μέλαν γάνωμα. Μέγ. ὕψος 0.02, διάμ. 0.035.

"Ἐκ τῶν ἐν Ρηγυ I 95-6 εἰκ. 43 πλησιέστερον τὸ ὑπ' ἀρ. 10· τὸ ἡμέτερον ὁμως ἔχει ἐπίπεδον βάσιν, ἐνῶ πάντα τὰ ἐκ τῆς Πηνυκὸς ἔχουν τὴν βάσιν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥτιον κυρτήν.

(50) Τμήμα τῆς πυρᾶς LXVIIβ ἐκάλυπτε τὸ ἀνατολικὸν μέρος τοῦ τάφου LXVIIγ, μικρᾶς ἐπίσης πυρᾶς (βλ. εἰκ. 89) κατευθύνσεως Α.-Δ. καὶ διαστάσεων 1.12×0.42 μ. (πλάτος κατὰ τὸν πυθμένα· πρὸς τὸ χεῖλος 0.51 μ.) καὶ βάθους ἐντὸς τῆς κιμηλίας 0.45 μ. "Αποδοτέα λοιπὸν εἰς ταύτην τὰ βαθυτέρον εὐρεθέντα τεμάχια:

1 (LXVII γ-1 εἰκ. 6 ἀριστ. καὶ πίν. 18γ ἀριστ.).

Ληκύθιον ἑλλιπὲς μέρος τοῦ λαιμοῦ μετὰ τῆς λαβῆς καὶ τμήμα τῶν τοιχωμάτων παρὰ τὴν λαβήν. "Εντὸς ἔδαφοχόρου ζώνης, μεταξὺ ζεύγους γραμμῶν, διακό-

(51) Τὸ ἀνατολικὸν ἄκρον τῆς πυρᾶς LXVII γ συναντᾶται πρὸς ἕτερον ὄρυγμα, κάθετον πρὸς αὐτὴν καὶ νοτιώτερον βαῖνον, τὸν τάφον LXVII δ, πυρὰν μὴ ἐρευνηθεῖσαν ὡς ἐκ τοῦ ἀκαταλλήλου τῆς θέσεώς της.

(52) Καὶ ἕτερος τάφος ὡς ἐκ τῆς θέσεώς του μὴ ἐρευνηθεὶς ἦτο ὁ τάφος XCI (εἰκ. 93), *πωρίνη λάρναξ*, τῆς ὁποίας ἡ δυτικὴ πλευρὰ ἐφάνη ὑπὸ τὸ θεμέλιον τῆς παρακειμένης οἰκοδομῆς. Ἡ λάρναξ, κατεστραμμένη πρὸς Ν., ἐσφύζετο εἰς μέγιστον μῆκος 0.80 μ., ἀρκετὰ μέγαν, ὥστε νὰ εἶναι βέβαιον ὅτι ἡ (μόνη ὄρατὴ) πλευρὰ αὕτη ἀπετέλει τὴν δυτικὴν μακρὰν πλευρὰν τῆς λάρνακος, ἐχούσης κατεύθυνσιν Β.-Ν. Τὸ ὕψος τῆς ἦτο 0.74 μ. ἐπὶ δὲ τοῦ βορείου ἄκρου ἐσφύζετο καὶ μικρὸν μέρος τοῦ καλύμματος. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς λάρνακος εἶναι ἐπεξεργασμένη καθ' ὃν τρόπον καὶ τῶν ἐν τῷ περιβόλῳ (βλ. σ. 16) μὲ περιθέουσιν λελεασμένην ταινίαν πλάτους 0.05 μ.

Ἡ λάρναξ εἶχεν ἀσφαλῶς παραβιασθῇ, ὡς ἐδείκνυνεν ἡ καταστροφή τοῦ νοτίου ἄκρου τῆς καὶ τοῦ πλείστου τοῦ καλύμματος καὶ ἡ ἐν αὐτῇ διεισδυσίς τῶν θεμελίων. Τὴν κατὰ χώραν θέσιν τῆς βεβαιοῖ λάξευμα τῆς κιμηλιάς παρὰ τὴν Β. πλευρὰν τῆς, διακρινόμενον σαφῶς εἰς τὴν εἰκ. 93.

(53) Τετραγμένος ὡσαύτως ἦτο ὁ μερικῶς ἐπίσης διατηρούμενος ΝΔ. τοῦ προηγουμένου τάφος LXVI α, τὸ κάτω μέρος ἀμφορέως, *τεφροδόχου* πιθανῶς, εὐρεθέντος τεμαχισμένου καὶ ἄνευ περιεχομένου, κατεστραμμένου ὑπὸ παλαιῶν θεμελίων ἐπ' αὐτοῦ βαινόντων. Ἴσως ὁ ἀμφορεὺς περιεῖχε ἄλλο λεπτότερον ἄγγειον, τὴν καθ'αυτὸν τεφροδόχον, ὡς ἐπὶ τῶν τάφων Α καὶ Β. Ἐνταῦθα ἔχομεν πιθανὴν περίπτωσιν συνδέσεως πυρᾶς πρὸς παρακειμένην τεφροδόχον (ἐν ᾗ ἐναπετέθησαν τὰ ἐκ τῆς πυρᾶς ἐξαχθέντα ὑπολείμματα ὀστέων). Πρβλ. τάφ. LXX σ. 22. Τοιοῦτόν τι δύναται νὰ συναχθῇ ἐκ τῆς ἀνευρέσεως ἱκανοῦ ἀριθμοῦ τεμαχίων καὶ ὀλοκλήρων εἰσέτι ἄγγείων εἰς τὴν μεταξὺ τοῦ ἀμφορέως καὶ τῆς πυρᾶς LXVI ἔκτασιν, ἐπεκτεινομένην καὶ ἐπ' αὐτῆς τῆς πυρᾶς.

Εἰκ. 93. Δυτικὴ πλευρὰ *πωρίνης* λάρνακος XCI.

(54) Πιθανώτερον ὅμως τὰ τεμάχια ταῦτα προέρχονται ἐκ παρακειμένου τάφου ἐκκενωθέντος κατὰ τὴν ἀρχαιότητα. Ἦτο δὲ οὗτος ὁ τάφος (;) LXVI β, ὑπόλειμμα ἴσως ἀρχαιοτέρου τάφου, στενὸν λάξευμα ἐκτεινόμενον 0.30 μ. ἐκείθεν τοῦ νοτίου ἡμίσεος τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς τοῦ τάφου LXVI, πλάτους 0.53 μ. καὶ βάθους διαπιστωθέντος 0.40 μ. (0.30 μ. ἐντὸς τῆς κιμηλιάς), μὲ τὸν πυθμένα του κατὰ 0.57 μ. ὑπεράνω τοῦ πυθμένος τῆς πυρᾶς LXVI.

Ἐάν, ὡς εἶναι λίαν πιθανόν, τὸ λάξευμα τοῦτο προέρχεται ἀπὸ τάφον ἀρχαιοτέρον καταστραφέντα, τότε εἰς αὐτόν, μὲ μεῖζονα πιθανότητα, λόγῳ τῶν μικρῶν του διαστάσεων, ἀποδοτέα τὰ ἀνωτέρω ἀναφερθέντα τεμάχια καὶ ἄγγεῖα, μεταξὺ τῶν ὁποίων δύο χόες (ἀρ. 2 καὶ 4) ἀπὸ παιδικὴν ταφὴν ἀσφαλῶς προερχόμενοι.

(55) Διὰ τοῦτο μὲ ἐλάχισσυνα πιθανότητα συνδέεται πρὸς τὰ ἐν λόγῳ τεμάχια ἕτε-

ρος τάφος, ἀβεβαιοτέρα ἔτι οὗτος ἔχνη τῆς παρουσίας του καταλιπών, ὁ τάφος LXVI A (εἰκ. 99), ἀπὸ τὸ ἐπίσης ἀβαθέστερον (τῆς πυρᾶς LXVI) ὄρυγμα τοῦ ὁποίου εἶχεν ἀπομείνει μόνον σφηνοειδὴς προεξοχή κατὰ μῆκος τῆς νοτίας πλευρᾶς τοῦ τάφου LXVI τερματιζομένη ἀνατολικῶς κατὰ 0.25 μ. ἐντεῦθεν τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς τοῦ τάφου LXVI. Ἐκεῖ σχηματίζεται καὶ ἡ βάσις τῆς σφηνός, πλάτους 0.20 μ. (ἡ κορυφή μόνις ἀνατολικώτερον τῆς ΝΔ. γωνίας τῆς πυρᾶς LXVI). Τὸ δάπεδον τοῦ ἀρχαιότερου¹ τούτου ὄρυγματος εὗρίσκετο κατὰ 0.45 μ. ὑψηλότερον τοῦ πυθμένος τῆς πυρᾶς LXVI².

Τὰ εἰς τὴν ἀνωτέρω ἔκτασιν εὐρεθέντα ἦσαν:

1 (LXVI 1). Ληκύθιον ἐρυθρόμορφον μὲ πεπιεσμένον σῶμα, βεβλαμμένον ὑπὸ τοῦ πυρός, ἑλλίπες μικρὰ μέρη. Δελφὶν πρὸς τ' ἀριστερά. Ὑψος 0.065, διάμ.: βάσ. 0.04 κοιλ. 0.047 χεῖλ. 0.0195.

Εἰκ. 94. Χοῦς LXVI, 2.

Περὶ τῶν δελφίνων καὶ τῆς παραστάσεως αὐτῶν κατὰ τὴν ἀρχαιότητα βλ. A. LESKY, *Thallata*, Wien 1947, 105 - 106. Βλ. ἀκόμη καὶ E. B. STEBBINS, *The Delphin in the Literature and Art of Greece and Rome*, Menasha Wisconsin 1929, 81 - 82 πρβλ. καὶ 108 - 110. Διὰ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ δελφίνος ἐπὶ ἐπιτυμβίων μνημείων βλ. καὶ P. M. FRASER καὶ T. RÖNNE, *Boeotian and West Greek Tombstones*, Lund 1957, 60 καὶ σημ. 1 μὲ τὴν κυριωτέραν βι-

βλιογραφίαν τὴν μεταγενεστέραν τῆς διατριβῆς τοῦ STEBBINS.

2 (LXVI 2 εἰκ. 94). Χοῦς ἀποκεκρουμένος τὸν λαιμὸν μετὰ τῆς λαβῆς. Παῖς γυμνός, φέρων ταινίαν μὲ φυλακτὰ περὶ τὸν δεξιὸν ὤμον, τείνει διὰ τῆς δεξιᾶς κλάδον πρὸς τράγον, πρὸ τοῦ ὁποίου χοῦς. Ὑπὸ τὸν λαιμὸν, ἄνω, ζώνη μὲ μαϊάνδρον· κάτω ἐπιμηκεστέρα ζώνη μὲ δίγραμμον κυμάτιον. Ὑψος 0.06, διάμ.: βάσ. 0.038 κοιλ. 0.052.

Ἡ παράστασις ἔχει ἐρμηνευθῇ ὥς προσπάθεια τοῦ παιδὸς ν' ἀπομακρύνῃ τὸν τράγον ἐκ τοῦ πλήρους οἴνου χοῦ (v. HOORN, *Choes*, 46)· ἡ παρουσία τοῦ τράγου ἐξηγεῖται ἐκ τῆς πρὸς τὸν Διόνυσον συνδέσεώς του. Βλ. TH. KRAUSS, *Antithetische Böcke*, AM 69/70, 1954/55, 109 (εἰδικῶς 113) - 124. Πρβλ. καὶ H. LUSCHEY, *Zur Wiederkehr archaischer Bildzeichen in der attischen Grabkunst des 4. Jahrhunderts v. Chr.*, ἐν *Neue Beiträge zur klassischen Altertumswissenschaft* (Festschrift B. Schweitzer), 1954, 243 - 255, εἰδικῶς 248 - 9.

Θεματικῶς πλησιέστερον εἶναι τὸ παρὰ HOORN, ἔ.ἀ. εἰκ. 298, χρονολογούμενον ἐπίσης εἰς τὸ τέλος τοῦ 5ου, πολὺ κατώτερον ὅμως τεχνολογικῶς. Μεγάλην ὁμοιότητα σχεδίου ἀνευρίσκομεν εἰς

1 Ἐτέρα ἐκδοχή, ὅτι δηλαδὴ πρόκειται περὶ ὄρυγμα-τος ἐγκαταλειφθέντος ἢ μετατοπισθέντος (ἀρχικῆς ἐκ-σκαφῆς διὰ τὴν πυρᾶν LXVI ἢ ἀκόμη καὶ τῆς ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἀκριβῶς γραμμῆς δυτικώτερον εὐρίσκομένης πυρᾶς LXXXIII) εἶναι ὀλιγώτερον πιθανή, κυρίως λόγῳ τοῦ αἰσθητῶς μικροτέρου μήκους του. Παρὰ τὴν κανονικὴν ἀπόστασιν καὶ τὸν αὐτὸν προσανατολισμόν, φαίνεται ἀποκλειομένη ἡ ἀπόδοσις τοῦ λαξεύματος εἰς ἐν τῶν «ὄρυγμάτων» (βλ. σ. 2) λόγῳ τῶν κατακορύφων τοι-

χωμάτων του καὶ τοῦ μικροῦ μήκους, βεβαιουμένου ἐκ τοῦ ὅτι τοῦτο σαφῶς τερματίζεται καὶ πρὸς Δ. μὴ ἐπεκτεινόμενον πέραν τῆς ἀντιστοίχου πλευρᾶς τῆς πυρᾶς LXVI.

2 Ὁμοία ἐπαλληλότῃς τάφων μὲ μικρὰν μεταξὺ των ἀπόκλισιν καὶ ἐπὶ τῶν πυρῶν CV καὶ CVa (σ. 37). Ἐκεῖ ὅμως, ὡς εἶναι φυσικὸν ν' ἀναμένωμεν, ὁ βαθύτερος ἦτο καὶ ἀρχαιότερος.

τὸν μεταξὺ δύο πτηνῶν παῖδα ἐπὶ χοῶς ἐν Μονάχῳ CVA (Deutschland 6, 286) München 2, 90, 2 ἀρ. 2462¹ = HOORN, ἔ.ἀ. εἰκ. 294, χρονολογούμενον ὑπ' αὐτοῦ (σ. 152 ἀρ. 697) 420 - 410 π.Χ. (ἐν CVA 410 π.Χ.). Τὸ ἡμέτερον φαίνεται ἀκόμη προσεκτικώτερον καὶ τεχνολογικῶς χρονολογητέον περὶ τὸ 425 π.Χ. ἀποτελοῦν προβαθμίδα τοῦ προηγουμένου, ἐφ' οὗ χαρακτηριστικῶς ἡ ὑπὲρ τὴν παράστασιν ζώνη μαιάνδρου ἔχει ἀντικατασταθῇ μὲ κυμάτιον. Συγγενές πως εἶναι καὶ τὸ ἐν Φλωρεντίᾳ CVA (Italia 13 [650, 5, 656, 3]) Firenze (2) 66, 5, 72, 3 (μὲ θανυμαστὴν ἀκριβείαν χρονολογήσεως: β' ἡμισυ 5ου, ἴσως καὶ 4ου!).

Τὸ ἡμέτερον εὐρίσκεται ἐγγὺς τῆς ομάδος τοῦ Παχέος Παιδός (Fat boy group, ARV² 888 - 890). Πρβλ. τὸ ληκύθιον CXI 2 σ. 27. Πρβλ. καὶ τὸ LXXXV σ. 63.

Πλησιέστατα πρὸς τὸν χοῦν ἔκειτο:

3 (LXVI 3 εἰκ. 95). Φιαλίδιον μὲ δακτυλιόσχημον βάσιν, ἐκ τεμαχίων συγκολληθέν, ἑλλιπές τμήμα τοῦ πυθμένου καὶ βεβλαμμένον μέρος τῆς ἐπιφανείας. Μέλαν γάνωμα, κατὰ τόπους καστανὸν ἢ ἐρυθρωπόν. Ὑψος 0.029, διάμ.: βάσ. 0.053 χεῖλ. 0.08.

Πρβλ. τὸ ἐκ Ρόδου CVA Danemark 177 (180), 9 παρεμφερές καὶ κατὰ τὰς διαστάσεις, εὐρεθέν πιθανῶς ὁμοῦ μετὰ τῶν ἄνευ βάσεως φιαλιδίων (ἀλατοδοχείων) τῶν εἰκονιζομένων αὐτ. 11, 12.

Ὅμοιον τὸ LIX 6. Βλ. καὶ XLIVa 1 καὶ XCIV 4.

Τὰ ἐπόμενα τρία τεμάχια εὐρέθησαν ὁμοῦ, ὡς εἰς σωρός, ΝΑ.

4 (LXVI 4a). Λαιμὸς μεγάλου χοῶς, μὲ καλὸν μέλαν γάνωμα καὶ ζώνην μὲ δίγραμμον κυμάτιον.

5 (LXVI 4β). Λαβὴ τριγωνικῆς τομῆς μὲ μορφὴν ἀριστερὰ βαίνουσαν, φέρουσαν ποδῆρες ἱμάτιον.

6 (LXVI 4γ). Λευκῆς ληκύθου τέσσαρα μέρη, δύο ἐκ τῶν ὧμων, ἐν κάτω μὲ μέρη ἄκρων ποδῶν (πίν. 4β κάτω) καὶ μέρος ἄνω σφῶζον τμήμα παραστάσεως (πίν. 4β ἄνω): ἀνὴρ γενειῶν, ἐρειδόμενος διὰ τῆς δεξιᾶς ἐπὶ βακτηρίας, ἐνώπιον στήλης μὲ ἀκανθάν. Τοῦ μεγίστου τεμαχίου διαστάσεις 0.07 × 0.12.

Ἔργον πιθανῶς τοῦ ζωγράφου τῶν Τριγλύφων. Ἡ στήλη καὶ ἡ κάμψις τῆς ἐπὶ τῆς βακτηρίας ἐρειδομένης χειρὸς ἐνθυμίζουν τὴν τῆς ληκύθου XLIV 4, ἡ κάμψις δὲ εἰδικῶς τῆς χειρὸς ἔτι μᾶλλον τὴν τῆς LXXX (ἀρ. 7, σ. 11). Ὁ ποὺς ἐπίσης ἐνθυμίζει τὸν τῆς καθημένης μορφῆς τῆς XLIV 6 καὶ ἀνῆκει ἀσφαλῶς εἰς μορφὴν καθημένην (πρὸ στήλης). Οὕτω δὲ ἐρμηνεύεται ἡ διασταύρωσις τῶν ποδῶν καὶ ἡ ἰσχυρὰ κλίσις τοῦ ἄκρου ποδός.

Διεσπαρμένα καθ' ὅλην τὴν ἑκτασιν εὐρέθησαν τὰ ἀκόλουθα τεμάχια:

7 - 9 (LXVI 5a). Τρεῖς λαιμοὶ λευκῶν ληκύθων· ἐπὶ τοῦ ἑνὸς ἐξ αὐτῶν τὸ ἄνω μέρος στήλης μὲ ἀκανθάν (πίν. 5β ἄνω δεξιὰ).

10 - 11 (LXVI 5δ πίν. 5β κάτω δεξιὰ). Δύο μικρὰ τεμάχια λευκῶν ληκύθων μὲ ἀσήμαντα μέρη παραστάσεων. Διαστ. 0.035 × 0.03 καὶ 0.04 × 0.043.

12 (LXVI 5δ). Τεμάχιον λευκῆς ληκύθου σφῶζον τμήμα χειρός. Διαστ. 0.065 × 0.07.

13 (LXVI 5ε πίν. 5β ἄνω ἀριστ.). Τεμάχιον ἐκ τοῦ ἄνω μέρους λευκῆς ληκύθου μὲ κεφαλὴν γενειῶντος πρὸς τὰ δεξιὰ.

Ἡ τεχνολογία πλησιέστερον πρὸς τὴν ομάδα R, εἰδικῶς τὴν ἐξ Ἐρετρίας λήκυθον τοῦ Λούβρου τὴν εἰκονιζομένην ἐν A. FAIRBANKS, Athenian White Lekythoi II, New York 1914, πίν. 24, 3², μὲ ὁμοιοτάτην κεφαλὴν Χάροντος (παραβλητέα ἰδίως ἡ πυκνὴ μακρὰ κόμη καὶ ἡ περισπωμένη ὀφρὺς).

1 Ἐνθα ὀρθῶς ὁ R. LULLIES ἀποκαλεῖ τὸ περὶ τὸν ὧμον φερόμενον ταινίαν μὲ φυλακτά, καὶ ὄχι στέφανον, ὡς συνήθως. Ὡσαύτως καὶ ὁ A. FRICKENHAUS, Grie-

chische Vasen aus Emporion, 24 (βλ. ἀνωτ.) ἀρ. 72.

2 Καὶ W. RIEZLER, Weissgrundige attische Lekythen, 1914, σ. 5, 1 πίν. 89, E. PFUHL, Malerei und

Μικροτέρα είναι ἡ συγγένεια πρὸς ἔργα τοῦ ζωγράφου τοῦ Θανάτου, ὥς ὁ ἀρ. 7192 τοῦ Μουσείου τῆς Βοστώνης (FAIRBANKS I πίν. 13=RIEZLER 23 εἰκ. 15) καὶ RIEZLER 105 πίν. 26 (καὶ 10) καὶ 27.

14 (LXVI 5ζ εἰκ. 96). Πώματος πυξίδος τμήμα. Ζώνη μὲ θαλλὸν κατὰ τὴν περιφέρειαν.

Εἰκ. 96. Τομὴ καὶ διακόσμησις πώματος πυξίδος.

Εἰκ. 97α. Τομὴ πινακίου εἰκ. 97.

15 (LXVI 5η). Κοτύλης χεῖλος.

16 (LXVI 5θ). Φιαλιδίου δύο τεμάχια.

17 (LXVI 5ι εἰκ. 97, 97α). Πινάκιον μελαμβαφές. Ἐσωτερικῶς ἐντυπος διακόσμησις: κυμάτιον

πέριξ διπλοῦ κυκλίσκου, εὐρεῖα ζώνη μὲ συνδεόμενα ἀνθέμια καὶ στενὴ ζώνη μὲ ἀπλοῦν κυμάτιον. Ὑψος 0.021, διάμ.: βάσ. 0.071 χεῖλ. 0.13.

Κατὰ τὴν διάταξιν τῆς ἐντύπου διακοσμήσεως ἀνάλογος φιάλη ἐκ τοῦ Ἡραίου τῆς Σάμου AM 54, 1929, 43-6 εἰκ. 32, 5 (ἀδικοιολογῆτως, νομίζω, εἰς τὸν 4^{ον} π.Χ. αἰ. χρονολογουμένη).

18 (LXVI 5κ). Πινακίου ταινιωτοῦ τεμάχιον. Βλ. XLIV ἀρ. 24.

19 (LXVI 5λ εἰκ. 98α, β). Λύχνος ἀποκεκρουμένος τὸ πλεῖστον τῆς λαβῆς· καλὸν μέλαν γάνωμα. Δύο ὁμόκεντροι ζῶναι κατὰ τὴν βάσιν. Ὑψος 0.028, διάμ.: βάσ. 0.055 ἄνω 0.065, μῆκος (ἄνευ λαβῆς) 0.093.

Ὁ μὲ τριγωνικὸν μυξὸν (καὶ μικρὰν ὀπήν) τύπος οὗτος ἀντιπροσωπεύεται ἐν τῇ Ἀγορᾷ (Agora IV 62 πίν. 47) ὑπὸ τριῶν μόνον παραδειγμάτων χρονολογουμένων εἰς τὸ τέλος τοῦ 5^{ου} καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ

Εἰκ. 97. Πινάκιον LXVI 5ι.

4^{ου} π.Χ. αἰ. Ἐκτὸς τῶν τριῶν λύχνων τούτων μόνον εἷς (ἀδημοσίευτος) ἐκ τοῦ Κεραμικοῦ ἦτο μέχρι τοῦδε γνωστός.

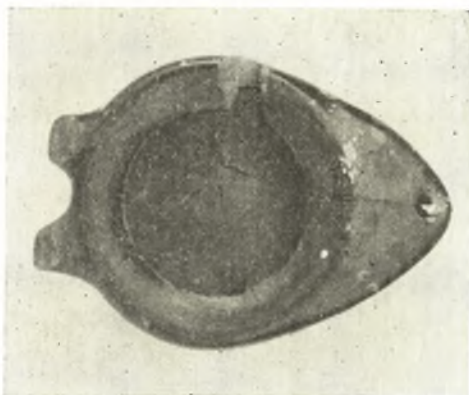
(56) Τάφος LXVI (εἰκ. 99¹ κάτω δεξιὰ), πυρὰ Α.-Δ. κατευθύνσεως, διαστάσεων 1.95×1.07 μ. Τοῖχος καὶ (μωσαϊκόν) δάπεδον ὑπογείου δωματίου τῆς παλαιᾶς

Zeichnung εἰκ. 551 καὶ Encyclopédie Photographique de l'Art III 53. Ἡ γυναικεία μορφή τῆς αὐτῆς λεκτύθου καὶ ΑΔ 8, 1923, 142.

1 Ἡ φωτογραφία μετὰ τὸ ἀνοιγμὰ «πεδίου» ἀμέσως πρὸς Β. τῶν τάφων LXVI καὶ LXXXIII ἐρευνήθεντων ὁμῶς πλήρως πρὸ τῆς ἐργασίας ταύτης.

οἰκίας εἶχον διαταράξει ἐν μέρει τὸ ἀνώτατον τμήμα τῆς πυρᾶς, τῆς ὁποίας ὅμως τὸ γέμισμα εἶχε μείνει ἀνέπαφον εἰς ὕψος 0.80 μ. ὑπὲρ τὸν πυθμένα. Πρὸς Β., περὶ τὰ 0.60 μ. ὑπὲρ τὸν πυθμένα, εὐρέθη εἰς τεμάχια:

1 (LXVI 1 - 2, εἰκ. 100). Λεκάνη συγκολληθεῖσα ἑλλιπὴς τὰ 2/5 περίπου. Χρωματισμένη

Εἰκ. 98. Λύχνος LXVI 5 (ἀριστ. ὄψις ἐκ τῶν ἄνω, δεξιὰ ἐκ τῶν κάτω).

ἐσωτερικῶς διὰ καστανοῦ πρὸς τὸ καστανέρυθρον ἀνισομερῶς τεθειμένου· ἐξωτερικῶς γραμμὴ μόνον, ὕψηλā, διὰ καστανοῦ ἐπὶ τῆς ἀβαφοῦς ὠχροκαστάνου ἐπιφανείας. Πηλὸς ὠχροκάστανος. Ὑψος 0.17, διάμ.: βάσ. 0.12 χεῖλ. 0.34.

Ὅμοία μὲ μικρὰν παραλλαγὴν κατὰ τὸ χεῖλος (ὀριζόντιον καὶ μὲ τὴν λαβὴν προσφυομένην ἐπ' αὐτοῦ) Hesperia 18, 1949, 333-4 ἀρ. 85 καὶ 86 πίν. 96 (ἀποκαλουμένη «ἡμιγάνωτος κρατήρ»). Μὲ ὀλιγώτερον καμπύλην κατατομὴν Hesperia 4, 1935, 494 εἰκ. 16, σ. 512 ἀρ. 70 εἰκ. 25, σ. 521 ἀρ. 113 (ἡ τελευταία τῶν ἀρχῶν τοῦ 4ου αἰ. π.Χ.).

Περὶ τῆς ἐξελίξεως τῶν ἀγγείων τοῦ τύπου τούτου ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ 6ου μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ 4ου αἰ. π.Χ. βλ. αὐτ. σ. 512.

2 (LXVI 3). (Εἰς τὸ αὐτὸ βάθος, παρὰ τὴν ΒΔ. γωνίαν.) Λήκνθος ἀποκεκρουμένη τὸ ἄνω μέρος τοῦ λαιμοῦ· θαλλὸς κισσοῦ διὰ καστανοπορφύρου χρώματος ἐπὶ λευκάζοντος ἐπιχρίσματος, ἠφανισμένου τὸ πλεῖστον ὁμοῦ μετὰ μεγάλου μέρους τῆς διακοσμήσεως. Μέγ. ὕψος 0.122, διάμ.: βάσ. 0.031 ὧμων 0.036.

Ἐπὶ τοῦ πυθμένος, μεταξὺ τῶν ἀνθράκων, ἐλάχιστα ὑπολείμματα κεκαυμένων ὀστέων καὶ δὴ κατὰ τὰ ΝΔ. καὶ πρὸς τὸ μέσον, ἔνθα εὐρέθη:

3 (LXVI 5 εἰκ. 101). Ληκύθιον πλήρες (συνεκολληθῇ ὁ λαιμὸς καὶ ἡ λαβή)· ἀραιαὶ κατακό-

Εἰκ. 99. Πυραὶ LXVI (+LXVI Α') καὶ LXXVIII, λάρναξ LXXXIV καὶ κεραμοσκεπὴς LXXXV ἀπὸ Α.

ρουφοι αὐλακώσεις παρέχουν ὄψιν κάψας εἰς τὸ σῶμα. Τὸ γάνωμα ἀμαυρὸν καὶ ἀνοιχτότερον, ἴσως λόγῳ τῆς ἐπενεργείας τοῦ πυρός, ἵχνη τοῦ ὁποίου εἶναι ὁρατά. Ὑψος 0.075, διάμ.: βάσ. 0.04 κοιλ. 0.05 χεῖλ. 0.028. Ὅμοιον τὸ XCIV 5. Πρβλ. καὶ XXXIX.

4 (Περὶ τὸ μέσον). Τεμάχια ἀγγείου ὅλως τεθρυμμένα μὴ συγκολληθέντα.

(57) Ἀκριβῶς σχεδὸν κατὰ τὴν δυτικὴν προέκτασιν τοῦ τάφου LXVI (κατ' ἀκρίβειαν εἰς τὴν αὐτὴν ἀκριβῶς γραμμὴν μὲ τὸ λάξευμα LXVI A', ὡς ἐλέχθη ἀνωτ. σ. 55-6

Εἰκ. 100. Λεκάνη πυρᾶς LXVI.

σημ. 1) μὲ διάκενον μόνον 0.20 μ. εὐρίσκετο ὁ τάφος LXXXIII (εἰκ. 99 ἄνω δεξιὰ) πυρᾶ, ἐπίσης Α.-Δ. κατευθύνσεως, διαστάσεων $1.95 \times 0.90/0.92$ μ., μὲ τὸν πυθμένα της εἰς τὸ αὐτὸ ἐπίπεδον πρὸς τὸν τῆς πυρᾶς LXVI. Τὰ κιμηλοχώματα τοῦ γεμίσματος δὲν ἦσαν καθαρὰ ἀλλὰ μαυρισμένα ἐκ τῆς καύσεως, περιεῖχον δὲ δύο ληκύθια καὶ τμήμα πηλίνου εἰδωλίου ἵππου γεωμετρικοῦ.

1 (LXXXVIII 1 πίν. 18α δεξιὰ). (Νοτιοδυτικῶς.)

Ληκύθιον ἀποκεκρουμένον τὸ ἄνω μέρος τοῦ λαιμοῦ. Ἐντὸς ἐδαφοχρόου ζώνης παχέα ζητοειδῆ καταλαμβάνοντα τὸ ἥμισυ τῆς περιφερείας. Ἐπιφάνεια βεβλαμμένη ἐκ τοῦ πυρός. Μέγ. ὕψος (εἰς τὴν λαβὴν) 0.011, διάμ.: βάσ. 0.06 κοιλ. 0.076.

Ἰδιαίτερος παχέα ζητοειδῆ καὶ CVA Danemark (168) 170, 9.

2 (LXXXIII 3 πίν. 18β, 3). (Βορειοδυτικῶς.) Ληκύθιον ἑλλιπὲς τὸν λαιμὸν μετὰ τῆς λαβῆς καὶ μέγα μέρος τοῦ σώματος ἐδαφόχρους ζώνη μὲ ὄχι τελείως κανονικὴν σειρὰν στιγμῶν μεταξὺ ζεύγους γραμμῶν. Μέγ. ὕψος 0.133, διάμ.: βάσ. 0.061 κοιλ. 0.076.

Τὸ μοναδικὸν ἐκ τῆς ἀνασκαφῆς μὲ διακόσμησιν σειρᾶς στιγμῶν, ὀλίγον συχνὴν ὅπωςδήποτε. Ὅμοια διακόσμησις ἐπὶ ραδινωτέρου πως ληκυθίου τοῦ τάφου 107 τῆς Καμίρου (Clara Rhodos 4, 210 εἰκ. 223), ἐντὸς τοῦ ὁποίου εὐρίσκοντο καὶ ληκύθιον μὲ ζητοειδῆ καὶ ὕδρια μὲ παράστασιν θεωρουμένην ὕστερον ἔργον τοῦ ζωγράφου τοῦ Ἀκράγαντος (ARV² 381, 67). Μικραὶ καμπύλαι γραμμαὶ (ὅμοιαι πρὸς τὸ σημεῖον τῆς ψιλῆς) καὶ ὄχι καθαντὸ στιγμαὶ ἐπὶ ληκυθίου ἐν Ἀγγλίᾳ CVA (Great Britain 6, 266) Cambridge 1 (Fritzwillian Museum), 28, 3 εἰς Ἀθηνῶν (τέλος 5ου/ἀρχαὶ 4ου αἰ. π.Χ.).

3. Μικρὸν τμήμα γεωμετρικοῦ εἰδωλίου ἵππου. Βλ. σ. 5. ἀριθ. 7.

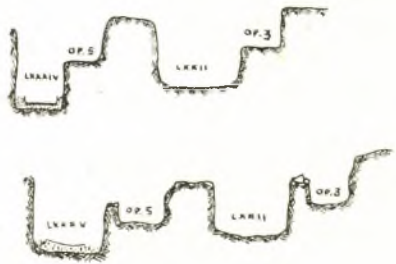
(58) Ὀλίγον πρὸς Β. τῆς πυρᾶς LXXXIII μὲ σημαντικὴν ΒΑ. ἀπόκλισιν (συμπίπτων οὕτω σχεδὸν πρὸς τὴν οἰκοδομικὴν γραμμὴν) ἐσημειώθη ὁ τάφος LXVIII, ἀβαθὴς κεραμοσκεπῆς Α.-Δ. κατευθύνσεως κατεστραμμένος ἀνατολικῶς καὶ τεταραγμένος κατὰ τὸ ὑπολειπόμενον τμήμα μεγίστου μήκους 0.80 μ. Τὸ πλάτος του ἦτο 0.45 μ.

(59) Πρὸς Ν. τῆς πυρᾶς LXVI, σχεδὸν παράλληλος, εὐρίσκετο ὁ τάφος LXXXIV (εἰκ. 99 κάτω ἀριστ., τομὴ εἰκ. 102), λάρναξ Α.-Δ. κατευθύνσεως ἐντὸς ὁρύγματος διαστάσεων 1.68×0.70 μ. ἄνω καὶ 1.62×0.65 μ. κάτω, εἰσερχομένου ἐντὸς τοῦ ὁρύγμα-

Εἰκ. 101. Ληκύθιον πυρᾶς LXVI.

τος 5 κατὰ τὴν ΝΔ. γωνίαν. Ἡ λάρναξ, διαστάσεων 1.45×0.44 (ἐσωτ.)/ 1.55×0.55 μ. (ἐξωτ.) εὐρίσκεται πλησιέστερον πρὸς τὴν Δ. καὶ Ν. πλευρὰν τοῦ ὀρύγματος.

Εἰκ. 102. Τομὴ τάφων καὶ «ὀρυγμάτων».

Εἰς τὰ χώματα τοῦ γεμίματος περιείχοντο ὀλίγα ἀσήμαντα τεμάχια:

1. Τέσσαρα τεμάχια λευκῆς ληκυθίου.
2. Δύο τεμάχια ληκυθίου με ἀντικώσεις.
3. Τεμάχιον ληκυθίου μελαμβροῦς.
4. Τεμάχιον μείζονος ληκυθίου(;).

Ὁ σκελετός, μετὰ τὴν κεφαλὴν πρὸς Α., διετηρεῖτο κάκιστα: πολλὰ ὀστᾶ, καὶ ἐκ τῶν κτερισμάτων πιθάνως τὸ ἀγγεῖον, εἶχον μετατοπισθῆ ἐκ τῆς ἀρχικῆς τῶν θέσεως ὑπὸ τοῦ διεισδύσαντος ὕδατος. Ἐν τούτοις ἡ κακὴ κατάστασις τοῦ σκελετοῦ καὶ ἡ ἐξαφάνισις πολλῶν ὀστέων ἴσως νὰ ὀφείλωνται καὶ εἰς τὴν ἡμίκανσιν (βλ. σ. 42, 62-3), τὴν ὁποίαν ὑποδεικνύουν τὰ ἔχνη τῶν ἀνθρώπων τὰ ἐπὶ τοῦ πυθμένος ἐμφανισθέντα μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῆς λάρνακος (βλ. καὶ τάφον LXXXV κατωτ. σ. 62-63).

Τὰ ἐν τῇ λάρνακι κτερίσματα ἦσαν:

1 (LXXXIV 1 εἰκ. 103). (Ὀλίγον ἀνατολικώτερον τοῦ μέσου τῆς Ν. πλευρᾶς.) Πλαγγών, ἥς συνεκολλήθη ἡ κεφαλὴ. Ὁ κορμὸς πλήρης, ἐλλείπουν ὅμως ἐκ τῶν κινητῶν μελῶν ἀμφότεροι οἱ βραχίονες καὶ τὸ ἄνω μέρος τῆς ἀριστερᾶς κνήμης. Κατὰ τὸ πρόσθιον τοῦ σώματος σφύζεται τὸ λευκὸν ἐπίχρισμα καὶ δύο λεπταὶ ταινίαι χιαστί βαίνουσαι, πρασίνη ἡ μὲν ἐρυθρὰ ἡ δέ. Ἄνω δπμή. Ὑψος 0.16 (ἄνευ κνημῶν 0.115, κνήμης 0.05).

Τὸ πλησιέστερον γνωστὸν παράδειγμα ἡ ἐν Ρηγυ I, 136 ἀρ. 6. Συγγενειάν τινα ἔχουν καὶ αἱ ἐν Br. Mus. Cat. Terr. ἀρ. 941 καὶ 942 (σῶμα ἐκ τῆς αὐτῆς μήτρας) πίν. 134, «ὀρχούμεναι πλαγγόνες», κατὰ τι μικρότεραι τῆς ἡμετέρας, ἐκ Κυρηναϊκῆς, θεωρούμεναι ὑπὸ τοῦ HIGGINS κορινθιακαί. Παρεμφερῆς καὶ ἡ ὑπ' ἀρ. 943 πίν. 134, ὥς καὶ ἡ κεφαλὴ 944 καὶ τὰ μέλη 945-952.

Ὁ τύπος οὗτος διαφέρει τεχνικῶς τοῦ ἀττικοῦ κατὰ τοῦτο κυρίως, ὅτι τὸ μεσαῖον ἔμβολον

Εἰκ. 103. Πλαγγὼν τάφου LXXXIV.

Εἰκ. 104. Θήλαστρον τάφου LXXXIV.

κατὰ τὸ τέρας τῆς συμφύσεως τῶν μηρῶν εἶναι σημαντικῶς ἐπιμηκέστερον τῶν δύο ἀκραίων ἀπο-

λήξεων, εἰς τρόπον ὥστε ἀμφοτέραι αἱ κνήμαι ἐξαρτῶνται μόνον ἀπὸ τῆς ἐπὶ τοῦ μεσαίου τούτου ἐμβόλου ὀπῆς, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν ἡμέτερον τύπον, ἐνθα τὸ ἄκρον ἑκατέρας τῶν κνημῶν ἐνσφηνοῦται ἐντὸς ὀξυγωνίου ἐσοχῆς σχηματιζομένης κατὰ τὰ ἄκρα τῶν μηρῶν, τῶν ὁποίων ἡ μεσαία ἀπόληξις εἶναι ὀλίγον πλατυτέρα καὶ μόλις ἐπιμηκεστέρα τῶν δύο ἀκραιῶν. Ὁ «κορινθιακός» τύπος, εὐχερεστεράς κατασκευῆς, μειονεκτεῖ κατὰ τὴν σταθερότητα τῶν προσαρτωμένων κνημῶν. Βλ. LXVIII 7 καὶ LXIII, πρβλ. CXII 2.

2 (LXXXIV 2 εἰκ. 104). (Παρὰ τὸ Δ. ἄκρον τῆς Β. πλευρᾶς, βλ. ὅμως ἀνωτέρω περὶ τῆς πιθανῆς μετακινήσεως.) Θήλαστρον ἀκέραιον βαῖνον ἐπὶ σχετικῶς ὑψηλῆς, εἰς πόδα σχεδὸν διαμορφουμένης βάσεως. Τὸ μέλαν γάνωμα ἡμαυρωμένον, κατὰ τόπους ἀνοικτόχρουν (ἐπίδρασις πυρὸς ἢ ὑγρασίας πρβλ. ἀνωτ.). Ἄνω, πέριξ τοῦ ἀνοίγματος, ἔντυπος διακόσμησις διγράμμου κυμαίου καὶ δέκα ἀνθεμίων συνδεομένων ἀνὰ δύο δι' ἀνοικτῆς καμπύλης γραμμῆς.

Ὑψος 0.052, διάμ.: βάσ. 0.038 ἄνω 0.06 ἀνοίγματος 0.02 μ.

Ὅμοιον, μόλις μεγαλύτερον (ὑψος 0.06), τὸ ἐκ Ρηνεῖας Délos XXI 63 ἀρ. 193 πίν. 49 F καὶ 50 μὲ τὴν αὐτὴν ἔντυπον διακόσμησιν. Ὅμοιον, μὲ ὀλίγον διαφορετικὸν πόδα καὶ ἔνδεκα ἔντυπα ἀνθέμια, ἐν Μονάχῳ (T. LAU, Griechische Vasen, Leipzig 1877, πίν. 20, 4). Πρβλ. καὶ τὸ ἐκ τοῦ τάφου V.

(60) Δυτικῶς τοῦ προηγούμενου, πρὸς Ν. (καὶ κατὰ τι δυτικώτερον) τοῦ LXXXIII μέ τινα ΝΔ. ἀπόκλισιν εὐρίσκετο ὁ τάφος LXXXV (εἰκ. 105 καὶ 99 ἄνω ἀριστ.), κεραμοσκεπῆς Α.-Δ. κατευθύνσεως, ἄριστα διατηρούμενος, ἐντὸς ὀρύγματος διαστάσεων 1.76 ×

Εἰκ. 105. Ὁ κεραμοσκεπῆς τάφος LXXXV ἐκ Ν. καὶ ἄνω.

0.86 μ. Ὁ καθ'αυτὸ τάφος, ἐκ δύο κατὰ μῆκος ἑκατέρωθεν κυρτῶν κεράμων καὶ ἑνὸς καθ' ἑκατέραν τῶν στενῶν πλευρῶν, εἶχε μῆκος 1.60 καὶ πλάτος 0.50 μ. Τὸ δάπεδον τοῦ τάφου ἀπετέλουν δύο ὅμοιοι κέραμοι, ὧν ὁ πρὸς ἀνατολὰς ἐπεκάλυπτε μέρος τοῦ δυτικοῦ· τὸ οὕτω σχηματιζόμενον δάπεδον εἶχε διαστάσεις 1.605 × 0.45 / 0.49 μ., ἑκάτερος δὲ τῶν κεράμων χωριστὰ 0.975 × 0.45 / 0.49 καὶ πάχος 0.02¹ μ. μὲ χορδὴν τόξου 0.048 μ. (ἦτοι 3 ἐπὶ 1 1/2 πόδας). Πρβλ. σ. 41 καὶ περὶ κεραμοσκεπῶν τάφων κατωτέρω.

Ἐπὶ τῶν κεράμων εἶχεν ἐναποτεθῆ μετὰ τὴν κεφαλὴν πρὸς Α. ὁ σκελετὸς ὥριμου ἀνθρώπου (εἰκ. 106), ὅστις παρὰ τὴν σχετικῶς καλὴν διατήρησιν (ἦτο πάντως εἰς τῶν μᾶλλον διατηρουμένων ἐν τῇ ἀνασκαφῇ) πολλὴν ἐδείκνυεν ἀταξίαν: οὕτω παρὰ τὸ κρανίον εὐρίσκοντο ὅστ' αὐτῆς λεκάνης καὶ ὁστοῦν πήχεος ὄρθιον σχεδόν, ὑπὸ δὲ τὰ ὅστ' αὐτὰ εἰς τῶν μηρῶν καὶ πολλὰι πλευραί, ἐνῶ ὁ ἕτερος τῶν μηρῶν εὐρίσκετο εἰς

¹ Ἦτοι σχεδὸν τὰς αὐτὰς διαστάσεις πρὸς τοὺς στρωτήρας τῆς Ἀγορᾶς· βλ. Α. Κ. ΟΡΛΑΝΔΟΥ, Τὰ Ὑλικά δομῆς τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων I, Ἀθῆναι 1955, 103, ὅπου

ὅμως τὸ πάχος 0.07 φέρεται λανθασμένον ἀντὶ τοῦ ὀρθοῦ 0.03.

τὴν θέσιν τοῦ κορμοῦ, δεξιά. Καὶ ἡ μὲν ἀταξία αὕτη θὰ ἦτο δυνατόν ν' ἀποδοθῇ εἰς τὴν ἐπενέργειαν τοῦ ὕδατος, οὐχὶ ὅμως καὶ αἱ ἐλλείψεις πάντων τῶν δακτύλων, χειρῶν τε καὶ ποδῶν, ὡς καὶ τῶν σπονδύλων, πλὴν ἑνός. Δι' ὅλην τὴν ἀνωμαλίαν ταύτην ἐξήγησις πιθανὴ φαίνεται ἡ ἡμίκαυσις¹, ἡ ὁποία εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην (πρὸ βλ. σ. 61), ἐπεβεβαιώθη ἀπὸ τὰ ἴχνη τῶν ἀνθρώπων τὰ εὐρεθέντα ὑπὸ τὰς κεράμους ἐπὶ τοῦ πυθμένος τοῦ ὀρύγματος καὶ κυρίως πρὸς τὸ κέντρον εἰς στῶμα μεγίστου πάχους 0.03 μ. ὡς καὶ εἰς τὸν τάφον LXXIV (σ. 61).

Κεραμοσκεπὴς τάφος ἐντὸς ὀρύγματος πυρᾶς (ὑπ' αὐτὸν ὅμως καὶ τεφροδόχος ἀμφορεύς) εὐρέθη ἐπίσης ἐν Γέλῳ (Mon. Ant. 17, 1906, 67-70 τάφ. 97/88 εἰκ. 42. Πρὸ βλ. καὶ τὸν τάφον Γ τῆς ὁδοῦ Σταδίου).

Μοναδικὸν κτέρισμα, περὶ τὸ μέσον τοῦ τάφου εὐρεθὲν, ἀπετέλει:

1 (LXXXV εἰκ. 107). Ληκυθίον ἀκέραιον μὲ ἐρυθρόμορφον παράστασιν γυνὴ καθημένη ἐπὶ κλισμοῦ, κύπτουσα ἐλαφρῶς ἔμπρός, προτείνει ἀμφοτέρας τὰς χεῖρας πρὸ αὐτῆς, ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, κάλαθος. Ἄνω (ἐπὶ τοῦ τοίχου) ἀνηρτημένον ἀντικείμενόν τι (βλ. κατωτ.). Ὑψος 0.11, διάμ.: βάσ. 0.052 κοιλ. 0.069 χεῖλ. 0.032.

Ἡ παράστασις, τῇ βοηθείᾳ ὁμοίων, ἐρμηνευτέα ὡς νηθούσης ὡς καὶ ἐπὶ τοῦ CXII 5. Πρὸ βλ. LXXIV 1 καὶ XXXVII 9.

Συγγενεστάτη θεματογραφικῶς καὶ τεχνολογικῶς παράστασις CVA (Deutschland 7, 325) Karlsruhe 1, 27, 6 (B 126) ἐπὶ ληκυθίου ὁμοίου, κατὰ τι μείζονος, μὲ μόναν διαφορὰς τὴν ὀλιγώτερον κεκαμμένην στάσιν τῆς γυναικὸς καὶ τὴν διακόσμησιν τοῦ καλάθου, συνισταμένην ἐκεῖ εἰς ἀπλοῦν μαϊάνδρον, ὡς καὶ τὰ ἀνηρτημένα ἀντικείμενα. Ὁ G. HAFNER ἐρμηνεύει ταῦτα ὡς νήματα (βλ. ὅμως κατωτ.), χρονολογεῖ δὲ τὸ ληκυθίον εἰς τὸ τέλος τοῦ 5ου αἰ. Καὶ ἐλαφρῶς ὅμως ὑστερωτέρα (περὶ τὸ 400 π.Χ.) χρονολόγησις εἶναι δυνατόν. Αἱ δύο παραστάσεις εἶναι τόσο ὅμοιαι, ὥστε ν' ἀποβαίνῃ ματαίᾳ πᾶσα προσπάθεια σχετικῆς, μετὰ τῶν, χρονολογήσεως. Αἱ παρατηρηθεῖσαι ἐλαφροὶ παραλλαγὰι ἐρμηνευτέαι ὡς πρόθεσις διαφοροποιήσεως, ποικίσεως τοῦ αὐτοῦ θέματος, τάσις ἣτις δὲν εἶχεν ἀκόμη ἐκλείψει ἀπὸ τοὺς Ἀθηναίους ἀγγειογράφους, αἱ διαφοραὶ δὲ εἰς τὴν ἀπόδοσιν τῶν ἀνηρτημένων ἀντικειμένων ἴσως ὀφείλονται ἀπλῶς εἰς τὸ ἄνισον μέγεθος τῶν ἀγγείων.

Ὁ HAFNER ἀποδίδει εἰς τὸ αὐτὸ ἐργαστήριον τὴν πράγματι ὁμοίαν παράστασιν ἐπὶ ληκυθίου τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Βιέννης CVA Wien 1 (Universität) 11, 7, δὲν εὐρίσκω ὅμως εὐσταθοῦσαν τὴν ἀπόδοσιν τῶν εἰς τὴν ὁμάδα τοῦ Παχέος Παιδός, περὶ ἧς βλ. LXVI 2 σ. 57.

Τὸ θέμα τῆς παραστάσεως ἔχει μακρὰν παράδοσιν. Πλήρης ἀνάπτυξις αὐτοῦ (καὶ ἡ ἀρχαιότερα, ἴσως, παραστάσις ἐπὶ ἀττικοῦ ἀγγείου) ἐπὶ ληκυθίου τοῦ Ἀμάσιδος ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ (S. KA-

Εἰκ. 106. Ὁ Σκελετὸς τοῦ τάφου LXXXV ἀπὸ Δ.

¹ Διαφόρως ἐρμηνεύει παρεμφερῇ ἀταξίαν σκελετοῦ ὁ ΣΠ. ΜΑΡΙΝΑΤΟΣ, ΠΑΕ 1954, 304-305, εἰκ. 2, ὅπου ὅμως ἡ μικρὸτέρα ταραχὴ καὶ τὸ ἀσύνηθες τῆς καύ-

σεως εἰς τὴν μυκηναϊκὴν ἐποχὴν καθιστοῦν πιθανὴν τὴν εἰς ἡμιανακεκλιμένην στάσιν ἀπόδοσιν τῆς. Πρὸ βλ. ἀνωτ. σ. 40-41.

ROUZOU, *The Amasis Painter*, Oxford 1956, 43 - 44 πίν. 43 και 44, 1). Πολύ υστερότερον, περί τὸ 480 - 470 π.Χ., ἡ παράστασις εὔρηται ἀνεπτυγμένη ἐπὶ πυξίδος ἐν Βρυξέλλαις D. FEYTMANS, *Les Vases Grecs de la Bibliothèque Royale de Belgique*, Bruxelles 1948, ἀρ. 9 πίν. 21 (FROBNER, *Collection A. B. [are]*, Paris Avril 1878, πίν. 7, τοῦ ζωγράφου τοῦ Πιστοξένου [ARV² 576: 18]· ἡ ὑπογραφή ΜΕΓΑΚΛΗΣ ΕΠΟΙΗΣΕ δεικνύεται πλαστὴ ὑπὸ τῆς FEYTMANS, ἔ.ἀ.), δλίγον δὲ ἔπειτα ἐπὶ ἑτέρας πυξίδος AA 53, 1943, 110 - 112 εἰκ. 1 - 7, ἔνθα ἐνδιαφέρει ἡμᾶς ἰδιαίτερος ἡ ἐν εἰκ. 6 μορφὴ ἀριστερά, μὲ τὴν αὐτὴν κίνησιν τῶν χειρῶν, κάλαθον ἔμπρός (ἐναντι ταύτης ἑτέρα καθημένη μορφή) καὶ τὰ ἐπὶ τοῦ τοίχου ἀνηρτημένα ἀντικείμενα, ἀποδίδοντα σαφῶς κάτοπτρον καὶ ζεύγος σανδαλίων, ὥστε δὲν πρέπει ὀπωσδήποτε (ὡς ὁ HAFNER, βλ. ἀνωτ.) νὰ ἐρμηνεύσωμεν τὰ ἐπὶ τοῦ ληκυθίου μας ἀσαφῆ ἀντικείμενα ὡς νήματα. Ὅλη ἐπίσης ἡ διαδικασία ἐπὶ τρίτης λευκῆς πυξίδος ἐν τῷ Βρετανικῷ Μουσείῳ (D 12, Cat. of Vases III, πίν. 22).

Παλαιὸν σχετικῶς παράδειγμα ἀπομονώσεως τῆς καθημένης μορφῆς ἐπὶ ἀγγείου ἐν Βυρτεμβέργῃ E. LANGLOTZ, ἔ.ἀ. ἀρ. 575 πίν. 208, χρονολογούμενον περί τὸ 460 π.Χ. (ζωγράφος τοῦ Commachio, ARV² 633).

Εἰκ. 107. Ληκυθιον τοῦ τάφου LXXXV.

Λίαν ἐνδιαφέροντα εἶναι ἡ ὡς νηθούσης ἐρμηνεία τῆς γραίας τῆς ἀριστερᾶς στενῆς πλευρᾶς τοῦ θρόνου τῆς ψυχαστασίας ἐν Βοστώνῃ ὑπὸ τῆς E. SIMON, *Die Geburt der Aphrodite*, Berlin 1959, 57 - 64 εἰκ. 35 (μὲ ἀναπαραστάσιν εἰκ. 41).

Ὅτι φυσικὰ καὶ ἄλλαι γυναικεῖαι ἀπασχολήσεις εἶναι πιθανὸν νὰ ὑποκρύπτονται εἰς ὁμοίας παραστάσεις δεικνύουν αἱ ὑπὸ τῆς S. KAROUZOU ἐν JHS 65, 1945, 42 πίν. 6a. b δημοσιευόμεναι λήκυθοι τοῦ ζωγράφου τοῦ Ἰκάρου (ARV² 483: 45, 27), ἔνθα γυνὴ καθημένη μὲ κάλαθον ἔμπρός παίζει «ἀνέβα μῆλο, κατέβα ρόιδο» μὲ τὰ κουβάρια τοῦ νήματος προφανῶς. Ἡ παροῦσα λήκυθος, μὲ τὸ μείζον, σχετικῶς, ἀνοιγμα χειρῶν, ἴσως ἀπὸ τὴν ἰδέαν τοιαύτης τινὸς παραστάσεως ἐξεκίνησε.

Περί τοῦ ἀπιθάνου τῆς ὑπερβατικῆς ἐρμηνείας τῆς παραστάσεως ὡς ἀνθολογίας ἢ καρπολογίας ἐν ταῖς Νήσοις τῶν Μακάρων βλ. περί τῆς ὁμοίας παραστάσεως τοῦ ληκυθίου CXII 5 (ἐν τέλει σ. 30). Βλ. καὶ LVIII ἀρ. 5. Πρβλ. καὶ τὰ ληκυθία LXXIV ἀρ. 3 σ. 24 καὶ XXXVII ἀρ. 4.

(61) Δυτικῶς τοῦ τάφου LXXXV εὐρέθη ὁ τάφος XLVII, *ὄρυγμα* A.-Δ. κατευθύνσεως ἐντὸς τοῦ χώματος ἐσκαμμένον. Σκελετὸς ἐνήλικος (μῆκος ἄνευ τῶν ἄκρων ποδῶν 1.55 μ.) μὲ τὴν κεφαλὴν A. καὶ τὴν δεξιὰν φερομένην κεκαμμένην ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ ὤμου.

Μοναδικὸν κτέρισμα, μεταξὺ τῶν γονάτων:

1 (εἰκ. 139 ἀριστ.). Ληκυθιον ἀκέραιον. Κακότεχνον, ἰδίως κατὰ τὴν βάσιν. Χρωματισμένον ὅλον καστανόν. Ὑψος 0.064, διάμ.: βάσ. 0.035 κοιλ. 0.04 χεῖλ. 0.028.

Διαφέρει ὅλων γενικῶς τῶν ληκυθίων τῆς ἀνασκαφῆς ὡς πρὸς τὸ κυλινδρικὸν σῶμα, καθ' ὃ συγγενεὺι πρὸς ζεύγος ληκυθίων τοῦ τάφου 10 τοῦ Κολωνακίου Θηβῶν (ΑΔ 3, 1917, 225-6 εἰκ. 163, 4.5) περί οὗ βλ. σ. 7. Ἡ διαφορὰ αὕτη, ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸ κακὸν γάνωμα, ὑποδεικνύει αἰσθητὴν χρονικὴν διαφορὰν ἀπὸ τοῦ συνόλου σχεδὸν τῶν τάφων, αὕτη δὲ ἐπιβεβαιοῦται καὶ ἀνασκαφικῶς, διότι ὁ ἐντὸς τῆς ἐπιχώσεως ἀνεσκαμμένος τάφος οὗτος εἶναι ἐν ἀπὸ τὰ ἐλάχιστα ὑπολείμματα τοῦ ἄνω στρώματος τὰ εἰς ἡμᾶς περιελθόντα.

(62) Ἀμέσως πρὸς Δ. τοῦ προηγουμένου, κάθετος πρὸς αὐτόν, εὐρίσκετο ὁ τάφος XXXIX (βλ. πίν. 2), παιδικὴ *λάρναξ* B.-N. κατευθύνσεως, μήκους 0.80 καὶ πλάτους 0.40 μ., ἐν στρώματι ἀντιστοιχῶ πρὸς τὸ τοῦ τάφου XLVII, ἥτοι ἐντὸς λάκκου ἐν τῷ χώματι ἀνεσκαμμένον. Ὁ λάκκος οὗτος τοῦ τάφου εἶχεν ἀποκόψει, δυτικῶς, τοι-

χάριον ἐξ ἀπλῆς σειρᾶς κιμηλολίθων τοῦ τάφου XLIV (βλ. κατωτ.), ἂν καὶ ἡ λάρναξ ἔκειτο βαθύτερον τοῦ ἐπιπέδου του. Τὸ κάλυμμα τῆς λάρνακος εὐρέθῃ τεθραυσμένον, ἐντὸς δὲ ταύτης σκελετὸς παιδὸς μὲ τὸ κρανίον εἰς τὴν ΒΑ. γωνίαν, κάκιστα διατηρούμενος, λίαν ἑλλιπής.

Μοναδικὸν κτέρισμα παρὰ τὴν θέσιν τῆς λεκάνης δεξιὰ:

(XXXIX εἰκ. 108). Ληκύθιον ἀποκεκρουμένον τὸ ἄνω μέρος τοῦ λαιμοῦ καὶ μικρὰ τῆς ἐπιφανείας μέρη. Καλὸν μέλαν γάνωμα. Βαθεῖται κατακόρυφοι αὐλακώσεις, ὅχι τελείως ἰσομήκεις, πυκνούμεναι κατὰ τὴν ὄψιν, παρέχουν εἰς τὸ σῶμα μορφὴν κάψας. Μέγ. ὕψος 0.067, διάμ.: βάσ. 0.04 κοιλ. 0.05.

Εἰκ. 108. Ληκύθιον τοῦ τάφου XXXIX.

Εἰκ. 109. Ὁ τάφος XLV ἀπὸ Ἀνατολῶν.

(63) Ὑπὸ τὸν τάφον XLVII εὐρίσκετο ὁ τάφος LXII (εἰκ. 115), πυρὰ Α.-Δ. κατευθύνσεως διαστάσεων 1.80 (Β.) - 1.93 (Ν.) × 0.93 (Δ.) - 1.03 (Α.) μ. Ὁ τάφος, εὐρισκόμενος ἀμέσως πρὸς Ν., μόλις ἀνατολικώτερον, καὶ παραλλήλως πρὸς τὸν τάφον XLIV, ἔκειτο ὑπὸ τὸ ἐκ κιμηλολίθων τοιχάριον (ἀνωτ. καὶ σ. 68), ἦτο ἄρα ἀρχαιότερος τούτου.

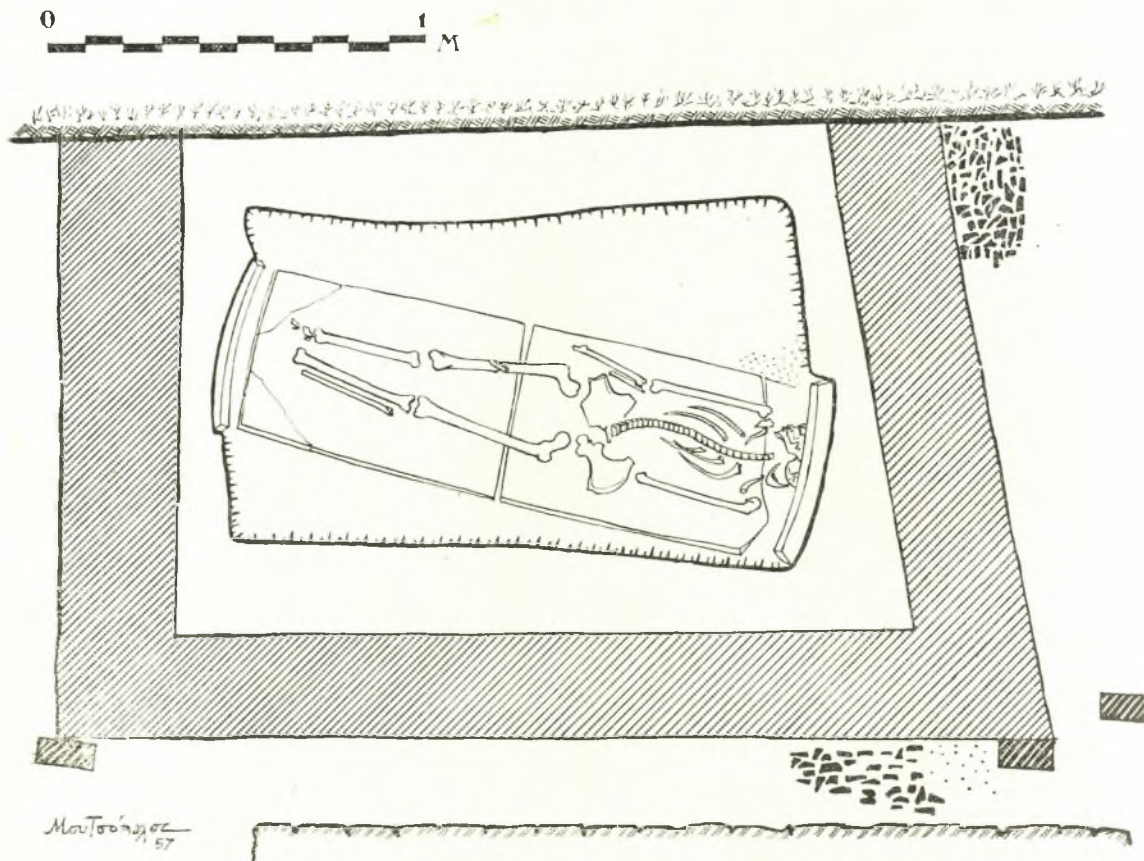
Ἔδωκεν ὀλίγα μόνον τεμάχια, ἐν οἷς:

- 1 - 2. Δύο πρωτογεωμετρικὰ ὄστρακα. Βλ. σ. 4 ἀρ. 5.
- 3 (LXII 3). Τεμάχιον ἐκ τῶν ὤμων κλειστοῦ ἀγγείου, μὲ διακόσμησιν ἐπιμεμηκυσμένων λεπίδων καὶ κυματίου κάτω.
4. (LXII 4). Τεμάχιον λευκῆς ληκύθου.

(64) Πρὸς Β. τῶν τάφων τούτων εὐρίσκετο ὁ περίβολος τοῦ τάφου XLIV, περὶ οὗ κατωτέρω. Ἐντὸς τοῦ χώρου τοῦ ὀριζομένου ὑπὸ τῶν τριῶν πλευρῶν τοῦ περιβόλου καὶ τῆς τομῆς τῆς κιμηλιάς πρὸς Β. (βλ. σ. 67) εὐρίσκετο ὁ τάφος XLV (εἰκ. 109, βλ. καὶ πίν. 2 καὶ εἰκ. 112 - 117), κεραμοσκεπῆς Α.-Δ. κατευθύνσεως μὲ ΒΔ. ἀπόκλινσιν ἐν σχέσει πρὸς τὸν περίβολον. Ὅχι μόνον ἡ ἀπόκλινσις ἀλλὰ καὶ ἡ ἐπιπολαία θέσις τοῦ τάφου (σαφῆς ἰδίως εἰς τὴν εἰκ. 114, βλ. καὶ εἰκ. 116, 115, 113) ἀποσυνδέουν τὸν τάφον τοῦτον ἀπὸ τὸν περίβολον, ἀνορυχθέντα, ὥς σαφῶς ἔδειξεν ἡ στρωματογρα-

φικὴ σχέσις, ὅταν ὁ πλίνθινος περίβολος, οἱ ὅροι καὶ τὰ ἔξωθι τοῦ περιβόλου καταπε-
σόντα ἀγγεῖα εἶχον πλέον ἐπιχωσθῇ.

Ὁ τάφος ἀπετελεῖτο ἐκ τῶν συνήθων κυρτῶν κεράμων, ἀνὰ δύο καθ' ἑκατέραν
τῶν μακρῶν καὶ ἑνός (καθ' ὕψος) καθ' ἑκατέραν τῶν στενῶν πλευρῶν. Πρὸς πρόσθε-

Εἰκ. 110. Ὁ νεκρὸς τοῦ τάφου XLV καὶ ὁ πλίνθινος περίβολος τῆς πυρᾶς XLIV.

τον ἐνίσχυσίν των εἶχεν ἐπιτεθῇ, περὶ τὸ μέσον, ἐπὶ τῆς κορυφῆς, τεμάχιον καλυπτῆ-
ρος¹ ἐξ ὠχροκιτρίνου πηλοῦ· τοῦτο ὅμως βλάβην μᾶλλον φαίνεται νὰ προῦκάλεσεν εἰς
τοὺς κεράμους τοῦ τάφου μὲ τὸ πρόσθετον βάρος του.

Ὁ νεκρὸς (εἰκ. 110, βλ. καὶ εἰκ. 113, 114) εἶχεν ἐναποτεθῇ ἐπὶ δύο ὁμοίων καμ-
πύλων κεράμων προσκειμένων καὶ οὐχί, ὡς συνήθως, ἐφαπτομένων ἀλλήλαις· ἐν τού-
τοις, παρὰ τὸ οὕτω αὐξηθὲν μῆκος τοῦ δαπέδου καὶ τὴν προσπάθειαν, ὁρατὴν εἰς τὴν
στρέβλωσιν τῆς σπονδυλικῆς στήλης, νὰ οἰκονομηθῇ ὁ νεκρὸς εἰς ὅσον τὸ δυνατόν μι-
κρότερον χῶρον, ἢ κεφαλῇ, ἀνατολικῶς, ἐξεῖχε πέραν τῶν κεράμων. Ὁ νεκρὸς εὐ-
ρέθη ἀκτέριστος, ἀλλ' ἐντὸς τοῦ ὀρύγματος τοῦ τάφου (πρὸς Β. καὶ μᾶλλον δυτικῶς)
εὐρέθησαν:

¹ Ὁμοίον τύπον ἐνίσχυμένου κεραμοσκεποῦς εἰκονίζει ὁ O. M. STACKELBERG, *Die Gräber der Hellenen*,
Berlin 1827, πίν. 7.

1 (XLIV 5 πίν. 20, 4). Ληκύθιον ἀκέραιον· ἐπιφάνεια βεβλαμμένη· ἀνθέμιον ἐντὸς καμπύλου περιγράμματος. Ὑψος 0.0683, διάμ.: βάσ. 0.03 κοιλ. 0.039 χεῖλ. 0.025.

Ὅμοιον, μάλιστα κατὰ τὸ σχῆμα, τὸ ἐκ τοῦ τάφου 219 τῆς Ὀλύνθου¹ (Olynthus V πίν. 141 ἀρ. 408, χρονολογούμενον εἰς τὸν 4ον π.Χ. αἰ.).

2. Τεμάχιον ὁμοίου ληκυθίου.

(65) Ὁ τάφος XLIV (πίν. 2, εἰκ. 111-114, βλ. καὶ εἰκ. 110 καὶ 115), πυρὰ Α.-Δ. κατευθύνσεως, ὥς καὶ ὁ τάφος LXII, περιεβάλλετο ἀπὸ πλίνθινον τοιχάριον πάχους 0.20 μ. καὶ ὕψους σφζομένου 0.29 μ. Τοῦ περιβόλου τούτου διεσώθησαν αἱ τρεῖς πλευραί, Α., Ν. καὶ Δ. Πρὸς Β., ἔνθα ἡ κιμηλία ἀνέρχεται σημαντικῶς², δὲν διεπιστώθησαν ἱχνη τοῦ ἄγνωστον ἀνταῦτα ἠφανίσθησαν τελείως ἢ ἐάν, λόγῳ ἀκριβῶς τῆς ὑψώσεως τοῦ ἐδάφους, ἐθεωρήθη περιττὴ ἢ κατασκευὴ του. Ἐξωθι τοῦ τοιχαρίου ἦσαν ἐστημένοι τρεῖς ὅροι (εἰκ. 116) καὶ οἱ τρεῖς ἐκ μαρμάρου (πεντεληκοῦ) μὲ τὴν ἐπιγραφὴν ΗΟΡΟΣ βλέπουσαν πρὸς Ν. Ὁ εἰς εὐρίσκετο προσκεκολλημένος εἰς τὸ δυτικὸν τῆς Ν. πλευρᾶς (εἰκ. 117, βλ. καὶ εἰκ. 112-114), ὁ δεύτερος πρὸ τοῦ Α. ἄκρου τῆς αὐτῆς Ν. πλευρᾶς (εἰκ. 111, 114, βλ. καὶ εἰκ. 112, 113) καὶ ὁ τρίτος ὀλίγον ὀπισθεν τοῦ προηγουμένου, παρὰ τὸ Ν. πέρας τῆς Α. πλευρᾶς (ὄρα- τὸς εἰς τὰς αὐτὰς φωτογραφίας μὲ τὸν προηγούμενον, ἐκτὸς τῆς εἰκ. 112). Αἱ διαστάσεις καὶ τῶν τριῶν ὁρῶν παρέχονται ἐν τοῖς σχεδίοις εἰκ. 116. Εἰς ὅμοιος ὁρος καὶ ἐπὶ τοῦ τάφου CX (βλ. σ. 53) ἕτερος δὲ (οὐχὶ κατὰ χώραν) ἐκ τοῦ γειτονικοῦ (ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου ἀρ. 3) οἰκοπέδου (κατωτέρω).

Εἰκ. 111. Λήκυθοι ἔξω τοῦ περιβόλου τοῦ τάφου XLIV ἀπὸ Ἀνατολῶν.

Εἰκ. 112. Ἀγγεῖα πρὸ τοῦ τάφου XLIV. Ἐνω ἀριστερὰ αἱ κέραμοι τοῦ τάφου XLV.

1 Ἐν Olynthus XI 45 λέγεται ὅτι τὸ ληκύθιον εὐρέθη εἰς τεμάχια, ἀλλ' ἐν τῇ εἰκόνι φαίνεται ἅθικτον.

2 Πρβλ. τάφ. XLV ἀνωτ. σ. 65 καὶ κατωτ. τάφ. VIII καὶ LIII.

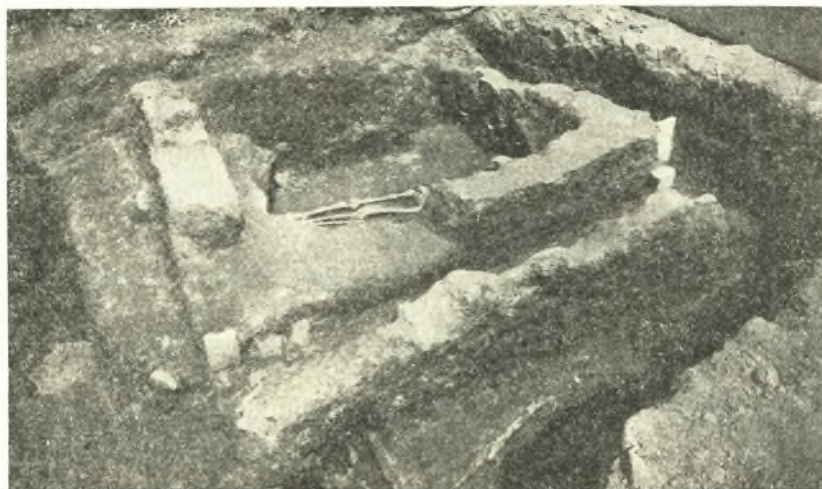
Παραλλήλως πρὸς τὴν Ν. πλευρὰν τοῦ πλινθίνου περιβόλου καὶ εἰς ἀπόστασιν 0.26 μ. ἀπ' αὐτοῦ ἔβαιναν ἀπλῆ σειρὰ κιμηλολίθων σφζομένη εἰς μήκος 1.40 μ., καταστραφεῖσα δυτικῶς ὑπὸ τοῦ τάφου XXXIX (βλ. ἄνωτ. σ. 64-5). Καὶ τὸ τοιχάριον τοῦτο, ὅμοιον πρὸς τ' ἀποτελοῦντα ἀπλοῦς περιβόλους καὶ ἄλλων ἀνασκαφέντων τάφων (LXXVIII σ. 25, LXV, LVIIIγ) ἀνῆκεν εἰς τὸν τάφον XLIV, ὡς φαίνεται ὄχι μόνον ἐκ τῆς ταυτότητος τοῦ προσανατολισμοῦ, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐδράσεώς του ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἐπιπέδου μὲ τὸν πλινθινὸν περίβολον.

Εἰκ. 113. Ὁ τάφος XLIV μετὰ τοῦ σκελετοῦ τοῦ τάφου XLV. Περαιτέρω ὁ τάφος XXVII καὶ αἱ πυραὶ XII καὶ XXII.

Τὸ μεταξὺ τῶν δύο τούτων τοιχαρίων ἐν εἵδει αὐλακος στενὸν διάστημα ἔβριθεν ἀγγείων εἰς τεμάχια, κατὰ τὸ πλεῖστον λευκῶν ληκύθων. Ἀλλὰ καὶ ἀνατολικῶς καὶ δυτικῶς τοῦ πλινθίνου περιβόλου ἔκειντο ἀγγεῖα, ἣ θέσις δὲ ἐν ἧ εὐρέθησαν δεικνύει σαφῶς ὅτι ταῦτα κατέπεσον ἐκ τοῦ πλινθίνου τοιχαρίου, ἰστάμενά ποτε ἐπ' αὐτοῦ.

Ἀκολουθεῖ καταγραφή τῶν εὐρεθέντων ἀγγείων, ἀρχομένη ἀπὸ τοῦ βορείου τῆς δυτικῆς πλευρᾶς, χωροῦσα δὲ πρὸς Β.

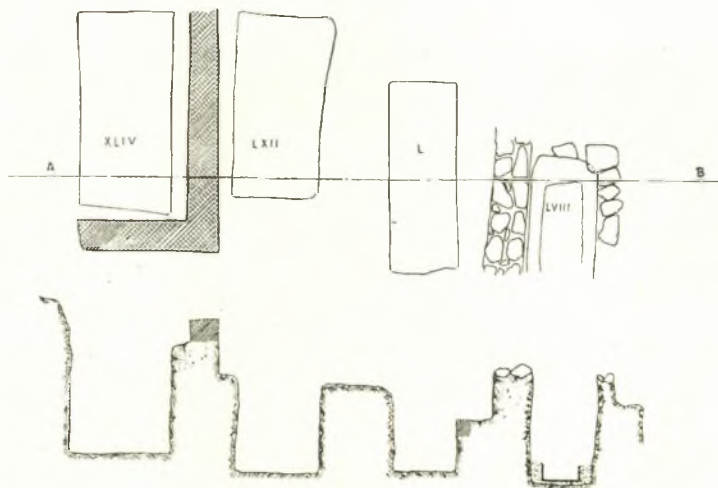
Εἰκ. 114. Ὁ τάφος XLIV (καὶ ὁ σκελετὸς τοῦ τάφου XLV). Ἐμπρὸς ἢ ἐν τῷ ἐδάφει ταφή XLVII καὶ τμῆμα τῆς λάρνακος XXXIX.

καὶ εἶτα πρὸς Α. κατὰ μήκος τῆς Ν. πλευρᾶς ἐκεῖθεν δὲ πρὸς Β. κατὰ τὴν Α. πλευρὰν.

(Δυτικὴ πλευρά):

1 (XLIV 3 πίν. 18 ἀριστ.). Ληκύθιον ἀκέραιον· ἐδαφόχρους ζώνη ὑπὸ τὴν λαβὴν μὲ διακόσμησιν ζητοειδῶν μεταξὺ ζεύγους γραμμῶν. Ὑψος 0.13, διάμ.: βάσ. 0.06 κοιλ. 0.076 χεῖλ. 0.035.

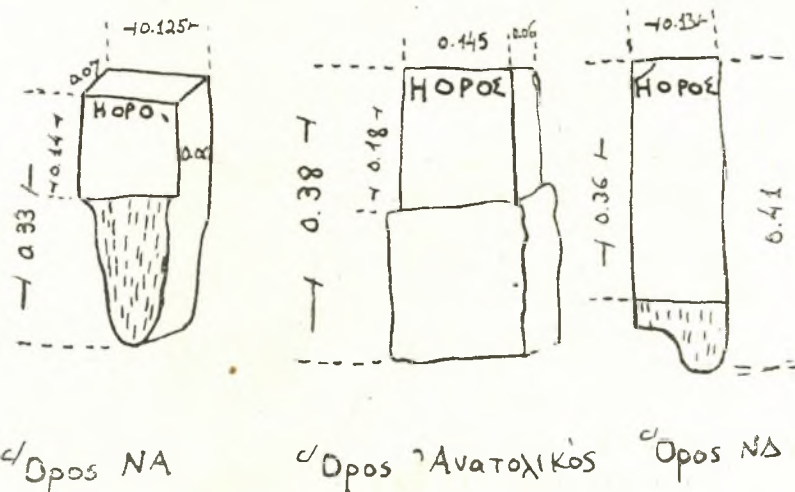
2 (XLIV 1 πίν. 6 ἀριστ., 9 δεξιὰ). Λευκὴ λήκυθος σχεδὸν πλήρης. Ἀριστερὰ τῆς στήλης γυνὴ καθημένη, τῆς ὁποίας δὲν σφύζεται ἡ κεφαλὴ, προτείνει τὰς χεῖρας, προβαλλομένης ἐπὶ τῆς στήλης· δεξιὰ νέος στρεφόμενος πρὸς τὴν στήλην καὶ προτείνων λοξῶς κάτω τὴν δεξιάν. Πολλὰ τῆς παραστάσεως μέρη ἠφάνισται. Ἰδιαζόντως λεπτὴ γραμμὴ σχεδίου. Ὑψος 0.392, διάμ.: βάσ. 0.077 ὠμων 0.105 χεῖλ. 0.044/0.072.

Εἰκ. 115. Κάτοψις καὶ τομὴ τάφων.

Ἔργον τοῦ ζωγράφου τῶν Τριγλύφων. Πρβλ. τὴν ἐν ἰδιωτικῇ συλλογῇ ἐν Μονάχῳ (;) λήκυθον R. LULLIES, Eine Sammlung griechischer Kleinkunst, München 1955, 82 πίν. 43. Πρβλ. καὶ XXII 3 καὶ III 3.

3 (XLIV 4 πίν. 8). Λευκὴ λήκυθος, ἥς σφύζεται μόνον τὸ σῶμα μέχρι τῶν ὠμων. Μέγα μέρος

Εἰκ. 116. Οἱ ὄροι τοῦ τάφου XLIV.

ἄνω, ὥς καὶ ἡ βάσις, συνεπληρώθησαν. Πρὸ τῆς στήλης κάθηται γυνὴ ἀριστερὰ βλέπουσα. Ἀριστερὰ νέος, οὗ σφύζονται μόνον οἱ πόδες ἀπὸ τῶν μηρῶν καὶ κάτω καὶ ἡ ἀριστερὰ χεὶρ προτεινομένη λοξῶς κάτω πρὸς τὴν στήλην. Δεξιὰ γυνὴ εἰς ἀντίστοιχον κίνησιν, ἑλλιπὴς τὸ ἀπὸ τοῦ στήθους καὶ ἄνω τμήμα. Ὑψος 0.335, διάμ. ὠμων (ὡς συνεπληρώθησαν) 0.13.

Καὶ αὕτη ἔργον τοῦ ζωγράφου τῶν Τριγλύφων. Ἡ κόμη ἰδίως καὶ ἡ χεὶρ τῆς μεσαίας μορφῆς ἐνθυ-

μίζουν τὴν λήκυθον ἀρ. 1755 τοῦ Ἑθν. Μουσείου (DUMONT καὶ CHAPLAIN, Les Céramiques de la Grèce propre, Paris 1888, πίν. 24).

Βλ. καὶ τὰ τεμάχια XXVII 5 καὶ LXVI 4γ.

Ὅμοῦ μετὰ τῆς ληκύθου ταύτης εὐρέθησαν τεμάχια ἐτέρας (δύο ἴσως), ὧν τινα σφύζοντα γραμμάς, δύο δὲ μέρος κόμης.

(ΝΑ. γωνία):

4. Πυθμὴν μεγάλου ὀξυπυθμμένου ἀμφορέως. Διάμ. κάτω 0.055.

5. Φιαλιδίου τμήμα· ἐσωτερικῶς ἐρυθροπόν, ἔξω ἐρυθροπόν· ἄνω, μέλαν κάτω.

6. Χεῖλος ἀγγείου.

7 - 9. Στόμιον, λαιμός (ἄλλης πιθανῶς) καὶ κάτω μέρος λευκῆς ληκύθου.

(Ν. πλευρά):

10 (XLIV 12 εἰκ. 118). Ληκύθιον ἐρυθρόμορφον, συγκολληθὲν ἐκ τεμαχίων με μικρὰς ἐλλείψεις. Ἴχνη πυρός. Σφίγξ πρὸς τὰ δεξιὰ με βλαστίοσπειραν ἔμπρός. Ὑψος 0.135, διάμ.: βάσ. 0.058 κοιλ. 0.08 χεῖλ. 0.037.

11 (XLIV 6 πίν. 6 δεξιὰ καὶ 9). Λευκὴ λήκυθος ἐκ τεμαχίων συγκολληθεῖσα καὶ συμπληρωθεῖσα μέγα μέρος τοῦ σώματος κάτω καὶ μικρὰ μέρη σποράδην. Οἱ ὅμοι ἀκόσμητοι. Ἐπὶ τοῦ σώματος στήλη, πρὸ τῆς ὁποίας κάθεται γυνή. Ἀριστερὰ τῆς στήλης γυνὴ ὀρθή με ἀμφοτέρως τὰς χεῖρας ἐπὶ τῆς κόμης, δεξιὰ δὲ Ἑρμῆς με πέτασον καὶ δύο δόρατα. Ἐφθαρμένον τὸ ἄνω μέρος τοῦ προσώπου τῆς γυναικὸς ἀριστερὰ καὶ ἑλλίπες τὸ κάτω μέρος τοῦ κορμοῦ τοῦ Ἑρμοῦ. Ὑψος 0.59 - 0.595 (ἢ διαφορὰ λόγῳ

Εἰκ. 117. Ὁ ΝΑ. ὅρος τοῦ τάφου XLIV.

κλίσεως τοῦ στομίου), διάμ.: βάσ. 0.092 ὧμων 0.14 χεῖλ. 0.063 (ἔσω)-0.10 (ἔξω).

Ἔργον τοῦ ζωγράφου τῶν Τριγλύφων.

Τὸ σχῆμα ὁμοιότατον πρὸς τὴν παρὰ LULLIES (ἔ.δ. ἀρ. 2) μικροτέραν (ὑψος 0.362) λήκυθον.

Τὸ κάτω μέρος τοῦ ἱματίου καὶ ἡ θέσις τῶν ποδῶν τῆς γυναικὸς ἀριστερὰ ἐνθυμίζει τὴν ἀντίστοιχον μορφήν ἐπὶ τῆς ληκύθου O. BENNDORF, Griechische und sizilische Vasenbilder, Berlin 1883, πίν. 15. Ἡ ὅλη στάσις καὶ ἡ κίνησις τῆς δεξιᾶς χειρὸς (ἴσως καὶ ἡ κόμη) ἐπαναλαμβάνονται ἐπὶ τῆς καθημένης μορφῆς τῆς ληκύθου (H. CAHN) Auktion XVIII, Basel 1958, 46 ἀρ. 134 πίν. 42, χρονολογουμένης περὶ τὸ 415 π.Χ. Πρβλ. καὶ XXII 3.

12. Λαιμός λευκῆς ληκύθου.

13 (XLIV 2 πίν. 24β κάτω δεξιὰ). Ληκύθιον ἐρυθρόμορφον εἰς τεμάχια μὴ συναπτόμενα. Πτερὰ καὶ κόμη σφιγγός.

14 (XLIV 7 πίν. 7 ἀριστερά). Λευκὴ λήκυθος ἐκ τεμαχίων συγκολληθεῖσα ἑλλιπῆς τμήμα ὑπὸ τὴν λαβὴν καὶ τινὰ μικρὰ μέρη. Ὁ λαιμός στρεβλός· ἐπιφάνεια βεβλαμμένη. Στήλη (με ἀκανθὰν) ἀμυδρῶς διακρινομένη. Δεξιὰ νέος, οὔτινος μόνον αἱ κνήμαι διατηροῦνται καλῶς, ἐρειδόμενος ἐπὶ δόρατος. Ἀριστερὰ γυνὴ κρατοῦσα διὰ τῆς ἀριστερᾶς κανοῦν κεκοσμημένον διὰ σειρᾶς γωνιῶν ἀριστερὰ ἀνοικτῶν· μόνον τὸ κανοῦν καὶ ἡ χεὶρ ἢ βαστάζουσα αὐτὸ διατηροῦνται καλῶς. Ἐπὶ τοῦ λαιμοῦ ἴχνη δυσδιάγνωστα δι' ἀμαυροῦ ἐρυθροῦ. Ὑψος 0.485 - 0.494 (μέχρι τῶν ὧμων 0.305), διάμ.: βάσ. 0.07 χεῖλ. 0.09.

Εἰκ. 118. Ληκύθιον Ν. πλευρᾶς τοῦ τάφου XLIV (ἀρ. 10).

Καὶ αὕτη πιθανῶς ἔργον τῶν ζωγράφων τῶν Τριγλύφων. Πρβλ. RIEZLER, πίν. 92.

15 (πίν. 5α δεξιὰ καὶ εἰκ. 119). Λευκῆς ληκύθου τμῆμα ἄνω· ἐκ τῆς παραστάσεως τὸ ἄνω μέρος στήλης με ἄκανθαν καὶ γυναικός, δεξιὰ, φερούσης κανοῦν (μὴ σφζόμενον) διὰ τῆς ἀριστερᾶς· ἡ δεξιὰ προτείνεται πρὸς τὴν στήλην.

Διαστάσεις 0.08×0.015 .

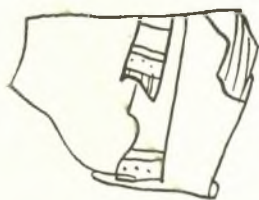
Καὶ αὕτη ἔργον τοῦ ζωγράφου τῶν Τριγλύφων, πρβλ. ἄνωτέρω.

Ἡ κεφαλὴ (πρβλ. καὶ τὴν ἀποδοσιν τοῦ ὠτός) ἐνθυμίζει τὴν ἀνδρικήν κεφαλὴν τεμαχίου ἐν Χαϊδελβέργῃ, βλ. R. HERBIG ἐν Ganymed, 16 εἰκ. 10, τὸ ὅποιον δὲν διστάζω ν' ἀποδώσω εἰς τὸν ζωγράφον τῶν Τριγλύφων.

16 (XLIV 8 πίν. 19β δεξιὰ). Ληκύθιον ἑλλιπὲς τὸν λαιμὸν μετὰ τῆς λαβῆς· ἐδαφόχρους ζώνη ἄνω με ζευγὸς γραμμῶν ἐνουμένων εἰς μίαν κατὰ τὸ πλεῖστον τῆς περιφερείας. Ὑψος 0.04, διάμ.: βάσ. 0.034 κοιλ. 0.038.

Πρβλ. κατωτ. σ. 72 ἀρ. 23.

17 (XLIV 9). Λευκῆς ληκύθου τὸ κάτω καὶ τὸ ἄνω μέρος· ἄνω κεφαλὴ γυναικὸς πρὸς τ' ἀριστερά. Μέγ. ὕψος κάτω τμήματος 0.175, διάμ.: βάσ. 0.07 ὦμων 0.122.

Ἔργον, καὶ αὕτη, τοῦ ζωγράφου τῶν Τριγλύφων.

18. Λευκῆς ληκύθου τμῆμα ἄνω μετὰ τῆς λαβῆς.

19 - 20 (εἰκ. 120). Τεμάχια δύο ἐρυθρομόρφων ληκυθίων. Διαστάσεις 0.025×0.03 καὶ 0.024×0.045 .

Διὰ τὴν ἐπὶ τοῦ μικροτέρου παράστασιν (παράδοσις γαμηλίου ἐνδύματος) βλ. XIII 2.

Πρβλ. καὶ LXXXI σ. 10.

Εἰκ. 120. Τεμάχια ἐρυθρομόρφων ληκυθίων ἐκ τῆς νοτίας πλευρᾶς τοῦ περιβόλου τοῦ τάφου XLIV (ἀρ. 19-20).

21 (XLIV 10 εἰκ. 121). Λευκὴ λήκυθος· τὸ ἄνω μέρος συνεκολλήθη ἐκ τεμαχίων, ἑλλιπὲς μέρος τῆς λαβῆς καὶ μικρὸν τμῆμα κατὰ τὸν ὦμον. Τὸ λευκὸν ἐπίχρσιμα, ἀποφλοιούμενον, ἔχει τελείως ἀφανισθῇ κατὰ τοὺς ὦμους καὶ μέγα μέρος τοῦ σώματος ἄνω. Δύο μορφαὶ ὀρθαί· ἡ πρὸς τὰ δεξιὰ, γυνὴ πιθανῶς, βαίνει πρὸς τὰ δεξιὰ στρέφουσα τὴν κεφαλὴν ὀπίσω καὶ τείνουσα τὴν δεξιὰν πρὸς τὴν στήλην (ἐκ τῆς ὁποίας διακρίνεται σχεδὸν μόνον ἡ κατακόρυφος γραμμὴ δεξιὰ). Ἀριστερὰ νέος κρατῶν δύο δόρατα (σφζεται μόνον τὸ ἄνω μέρος τῆς κόμης, τὸ ἄκρον τῆς χειρὸς καὶ τὸ ἄκρον τοῦ ἀνθεμίου τῆς στήλης). Ὑψος 0.42, διάμ.: βάσ. 0.065 χεῖλ. 0.075.

22 (XLIV 15 πίν. 10 καὶ πίν. 7 δεξιὰ). (Ὑπὸ τὴν προηγούμενην.) Λευκὴ λήκυθος ἐκ τεμαχίων συγκολληθεῖσα, ἑλλιπὲς τὴν λαβὴν καὶ μικρὸν μέρος τῶν ὦμων, βεβλαμμένη μικρὰ τῆς ἐπιφανείας μέρη. Ἐπὶ τῶν ὦμων κόσμημα δι' ἐρυθροῦ. Στήλη με ἄκανθαν· δεξιὰ νέος κρατῶν δύο δόρατα διὰ τῆς ἀριστερᾶς καὶ προτείνων τὴν δεξιὰν, κεκαμμένην, πρὸς τὴν στήλην. Ἀριστερὰ νέα καθήμενη φέρουσα περιδέραιον, προτείνει τὴν ἀριστεράν, ἑλαφρῶς κεκαμμένην, πρὸς τὴν στήλην, ὥστε αἱ προτεινόμεναι χεῖρες τῶν δύο μορφῶν προσεγγίζουν ἀλλήλαις. Ἰχνογράφῃς δι' ἐρυθροῦ· συμπαγὲς χρῶμα μόνον εἰς τὴν κόμην. Ὑψος 0.49 (μέχρι τῶν ὦμων 0.302), διάμ.: βάσ. 0.075 χεῖλ. 0.09.

Ἀνήκει εἰς τὴν ομάδα R. Προβλ. εἰδικῶς DUMONT καὶ CHAPLAIN, ἔ.ἀ. πίν. 24. Ὡς ἔδειξεν ὁ A. RUMPF (AJA 55, 1951, 1 - 12) ὁ ζωγράφος τῆς ομάδος ταύτης (ταυτιζόμενος ἄλλοτε πρὸς τὸν ζωγράφον τῶν Καλάμων βλ. ARV² 827) ἀντικατοπτρίζει πιστῶς τὴν ζωγραφικὴν τέχνην τοῦ Παρρασίου (βλ. εἰδικῶς ἔ.ἀ. σ. 2 - 3 προβλ. σ. 7), ὅοις κατὰ τὸν ΠΛΙΝΙΟΝ, N.H. XXXVI 64 (= OVERBECK 1649), ἤκμασε περὶ τὸ 400 - 396 π.Χ. Περὶ τῆς τεχνικῆς τοῦ ζωγράφου τῆς ομάδος R χρησιμοποιοῦντος ἀποκλειστικῶς σχεδὸν τὰ περιγράμματα¹ διαλαμβάνει ὁ RUMPF ἐν σ. 3. Τὴν συνάφειαν τοῦ ζωγράφου τῶν λευκῶν ληκύθων πρὸς τὸν μέγαν ζωγράφον εἶχε πρώτη ἐπισημάνει ἡ Σ. ΠΑΠΑΣΠΥΡΙΔΗ ἐν ΑΔ 8, 1923, 142.

Εἰκ. 121. Λευκὴ λήκυθος Ν. πλευρᾶς τοῦ περιβόλου τοῦ τάφου XLIV (ἀρ. 21).

23 (XLIV, 11 πίν. 19β ἀριστ.). Ληκύθιον ἑλλιπὲς τὸν λαιμὸν μετὰ τῆς λαβῆς. Ὑπὸ τὴν λαβὴν ἑδαφόχρους ζώνη με ζευγὸς γραμμῶν· περὶ τὸ μέσον τοῦ σώματος ἑτέρα λεπτὴ ἑδαφόχρους ζώνη. Ὑψος 0.052, διάμ.: βάσ. 0.04 κοιλ. 0.045. Προβλ. ἀνωτ. ἀρ. 16.

(Ἀνατολικὴ πλευρά):

24 (XLIV 13 εἰκ. 122). Πινάκιον ταινιωτὸν συγκολληθὲν ἐκ τεμαχίων ἑλλιπὲς ἀμφοτέρας τὰς λαβὰς, ὧν τὴν ἑτέραν μετὰ τοῦ συνεχομένου τμήματος. Ἐσωτερικῶς ἐξ ὁμόκεντροι ἀνισοπαχεῖς ταινίαι διὰ μέλανος πέριξ κεντρικῆς στιγμῆς. Ὑψος 0.027, διάμ.: βάσ. 0.065 χεῖλ. 0.148.

Ἐν ἀπὸ τὰ πληρέστερα παραδείγματα τοῦ σκεύους τούτου, ὅπερ καίτοι συχνὸν ἐν τῇ ἀνασκαφῇ, εὐρίσκεται κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς συντρίμματα, διότι (ἐκτὸς τοῦ πυθμένου πυρῶν) δὲν ἀπαντᾷ ὡς κτερίσμα ἐντὸς τάφου. Συχνότατα ἐπίσης ἦσαν τὰ ἀγγεῖα ταῦτα εἰς πυρὰς πέριξ τῆς Ἀγορᾶς βλ. Hesperia 20, 1951, 112² καὶ δὴ εἰς πάσας, πλὴν τριῶν, ἀλλ' οὐδαμοῦ ἄλλου οὐσιαστικῶς τῆς Ἀγορᾶς, ὁρθῶς δὲ συμπεραίνει ὁ R. YOUNG, ἔ.ἀ. ὅτι ὁ προορισμὸς τῶν ἦτο ἀποκλειστικῶς ταφικός, ὥς δὲ ἐγὼ πιστεύω, ἐπέχον τὴν θέσιν κανίστρων προσφορῶν (βλ. περὶ κτερισμάτων κατωτ.).

25-26 (XLIV 14). Λαιμὸς λευκῆς ληκύθου καὶ στόμιον ἑτέρας μεγίστης ληκύθου.

27. Ληκυθίου τεμάχιον (ἑδαφόχρους ζώνη με ζευγὸς γραμμῶν).

28. Φιαλιδίου τεμάχιον.

29. Κεράμου (;) τεμάχιον.

30. Μικρὰ δυσδιάγνωστα τεμάχια.

Τὸ ὄρυγμα τῆς πυρᾶς (βλ. τομὴν εἰκ. 115) εἶχε διαστάσεις 1.97 (B)/2.05 (N) × 1.07 (Δ)/1.10 (A) μ.

Ἐπὶ τοῦ πυθμένου, ἐντὸς τῶν ἀνθράκων (εἰκ. 123)³, εὐρέθησαν:

1 (XLIVα ΝΔ. εἰκ. 124). Φιαλίδιον συγκολληθὲν πλήρες ἐκ τριῶν τεμαχίων· καλὸν μέλαν γάνωμα· ἐπὶ τοῦ πυθμένου κυκλίσκος μετὰ στιγμῆς κατὰ τὸ κέντρον καὶ ἕτερος κύκλος περαιτέρω. Ἡ περιφέρεια τῆς δακτυλιοσχήμου βάσεως ἑδαφόχρους, ὥς καὶ λεπτὴ ζώνη ἀμέσως ὑπὲρ αὐτήν. Ὑψος 0.025, διάμ.: βάσ. 0.065 χεῖλ. 0.09.

¹ Καὶ ἡ τεχνικὴ τοῦ Παρρασίου, κατὰ τὸν ΠΛΙΝΙΟΝ, N.H. XXXV 67 (= OVERBECK 1724) συνίστατο «in lineis extremis».

² Βλ. πίν. 50a 3. 4. 5. 6, 50b 9. 10, 51a 8. 9, 51b 8. 9,

52b 7. 8, 53a 4, 53b 3, 53c 3, 54a 9. 10.

³ Ἡ φωτογραφία αὕτη παρέχεται καὶ ὡς δεῖγμα τῆς ὁψέως γενικῶς τῶν πυρῶν μετὰ τὸν καθαρισμὸν τῶν.

Εἰκ. 122. Ταινιωτὸν πινάκιον τοῦ τάφου XLIV.

Ὅμοιον πρὸς τὸ LXVI 3 σ. 57. Βλ. καὶ LIX 6.

2 (πίν. 23 κάτω). Φιάλη ὀμφαλωτή· συνεκολλήθη ἐκ τεμαχίων, ἑλλιπὴς μικρὸν μέρος πρὸς τὴν περιφέρειαν, βεβλαμμένη ἐκ τῆς καύσεως. Μέλαν γάνωμα ἐσωτερικῶς, ἐκτὸς ζώνης πλατείας περὶ τὸν ὀμφαλὸν ἔξω· ἄνω, ταινία χρωματισμένη καστανομέλαινα. Ὑψος 0.024, διάμ.: 0.14 βυθίσματος ὀμφαλοῦ 0.031. Πρβλ. τὴν ἐκ τοῦ περιβόλου ὁμοίαν σ. 16 εἰκ. 23.

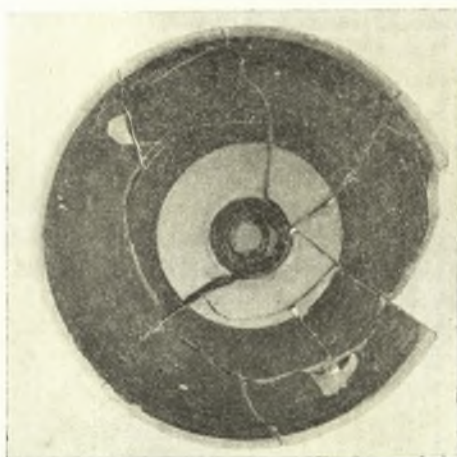
3 (XLIVa 1). Λευκὴ λήκυθος ἑλλιπὴς τὸ πλεῖστον τοῦ λαιμοῦ μετὰ τῆς λαβῆς· στόμιον πιθανώτατα συνανῆκον. Ἐπιφάνεια βεβλαμμένη ἐκ τῆς καύσεως· μέγα μέρος τοῦ λευκοῦ ἐπιχρίσματος καὶ ὅλη σχεδὸν ἡ παράστασις ἠφάνισται. Μέγιστον ὕψος 0.157, διάμ.: βάσ. 0.043 ὠμων 0.065 χεῖλ. 0.04.

4 (XLIVa 2 πίν. 21a ἀριστ.). Πυξὶς μετὰ τοῦ πώματος, ἑλλιπὴς πολλὰ μέρη, μάλιστα κατὰ τὸ σῶμα, λίαν ἐφθαρμένον ἐκ τοῦ πυρός· τοιχώματα κοιλούμενα. Ἐπὶ τοῦ καλύμματος τρεῖς δμόκεντροι ζῶναι μὲ διακόσμησιν: κυμάτιον, συνεχόμεναι σπεῖραι καὶ γωνία (ἐσχηματοποιημένα φύλλα). Ἐπὶ τοῦ σώματος Ἔρως κύπτων πρὸ λεκάνης μεταξὺ δύο ἄλλων μορφῶν· ἀριστερὰ δύο εἰσέτι μορφαί, ἀντιμέτωποι, ὧν σφίζονται μόνον αἱ κεφαλαί· πέραν αὐτῶν θύρα. Ὑψος 0.094 εἰς τὴν σφισσόμενην κορυφὴν τοῦ πώματος 0.113, διάμ.: κάτω 0.082 ἄνω 0.113 πώματος 0.115.

5 (XLIVa 3 εἰκ. 125). Ὁρθογωνίου πλακιδίου μὲ ἀνάγλυφον ἐν πλαισίῳ τμήμα, σφίζον

Εἰκ. 123. Ἡ πυρὰ XLIV μετὰ τὸν καθαρισμὸν τῆς, ἀπὸ Ανατολῶν.

Εἰκ. 124. Φιαλίδιον ἐκ τῆς πυρᾶς XLIV (ἐσωτερικὴ ὄψις).

Εἰκ. 125. Πήλινον πλακίδιον ἐκ τῆς πυρᾶς XLIV (5).

ἔχνη τοῦ λευκοῦ ἐπιχρίσματος· πηλὸς ὠχροκάστανος. Μέγ. μῆκ. 0.082, πλάτ. 0.09, πάχ. 0.09 εἰς τὸ πλαισίον 0.018.

Κάτω μέρος λύρας· πρβλ. RIEZLER πίν. 88 ἀριστ.

Περὶ τοῦ φρέατος Α βλ. σ. 3.

(66) Δυτικῶς τῆς πυρᾶς XLIV, σχεδὸν ἀκριβῶς εἰς τὴν προέκτασίν της (πρβλ. σ. 81 σημ. 1) ὁ τάφος XII, πυρὰ Α.-Δ. κατευθύνσεως (βλ. πίν. 2) διαστάσεων 2.15 × 1.12 μ.

Εἰς τὰ χώματα τοῦ γεμίματος εὐρέθησαν:

1 (εἰκ. 126). Λεκανὶς μετὰ καλύμματος ἑλλιπτοῦς μικρὸν μέρος, κεκαλυμμένη ὅλη, ἐκτὸς τοῦ πυθμένος τῆς βάσεως, δι' ἐρυθροποῦ γανώματος ἀπεφλοιωμένου τὸ πλεῖστον ἐσωτερικῶς, ἐξωτερικῶς δὲ βεβλαμμένου κατὰ τόπους μετὰ τῆς ἐπιφανείας. Ὑψος 0.033, διάμ.: βάσ. 0.045 χεῖλ. 0.072.

Εἰκ. 126. Λεκανὶς ἐκ τοῦ γεμίματος τῆς πυρᾶς XII.

2. Κάτω μέρος καὶ τεμάχιον λευκῆς ληκύθου. Διάμ. βάσ. 0.063, διαστάσεις τεμαχίου 0.04×0.055.

Ἐπὶ τοῦ πυθμένος, ἐντὸς ἀφθόνων ἀνθράκων:

3 (εἰκ. 16 δεξιὰ 59α δεξιὰ). Λήκυθος συγκολληθεῖσα πλήρης ἐπιφάνεια λίαν βεβλαμμένη ἐκ τοῦ πυρός, ἐπιδράσαντος καὶ μετὰ τὴν θραῦσιν. Μόλις διακρινομένη διακόσμησις θαλλοῦ κισσοῦ. Ὑψος 0.149, διάμ.: βάσ. 0.039, ὦμων 0.047 χεῖλ. 0.035.

Περὶ τῶν οὕτω κεκοσμημένων ληκύθων βλ. σ. 22 - 23.

Νοτίως τοῦ προηγουμένου ἔκειντο ἀνατολικῶς μὲν ὁ τάφος XXVII δυτικῶς δὲ ὁ τάφος XXII (πίν. 2 μέσον ἀριστερά), αἱ ἀντίστοιχοι πλευραὶ τῶν ὁποίων, καὶ μάλιστα τοῦ δευτέρου, εὐρίσκοντο ἀνατολικώτερον καὶ δυτικώτερον τοῦ τάφου XIII.

ΚΟΙΝΗ ΕΠΙΧΩΣΙΣ ΤΑΦΩΝ XXVII ΚΑΙ XXII

Εἰς τὰ καστανὰ σφιγκτὰ χώματα τὰ ὑπὲρ τὸ δυτικὸν μέρος τοῦ πρώτου καὶ τὸ ἀνατολικὸν τοῦ δευτέρου εὐρέθησαν ἀρκετὰ τεμάχια, τὰ ὅποια δὲν δύνανται νὰ ἀποδοθῶν εἰδικῶς εἰς ἓνα τῶν δύο τάφων.

1. Λήκυθος μὲ θαλλὸν κισσοῦ, λίαν ἐφθαρμένη (βλ. σ. 22 - 23).

2. Σκύφου (;) τμήμα· ἐσωτερικῶς τέσσαρα ἔντυπα ἀνθέμια σταυρικῶς διατεταγμένα περίξ κύκλου ἐξ ἀκτινωτῶν γραμμιδίων.

3. Κρατῆρος χεῖλος· μέλαν ἐσωτερικῶς, καστανὸν ἔξω· κατὰ τὴν κοίλην περιφέρειαν τοῦ χείλους διακόσμησις τεθλασμένης μετ' ἐναλλασσομένων κατακορύφων γραμμιδίων ἔναντι ἑκάστης γωνίας.

4. Ἐννέα τεμάχια, συναπτόμενα εἰς τρία μέρη, μιᾶς ἢ δύο λευκῶν ληκύθων.

5 - 6. Στόμιον λευκῆς ληκύθου καὶ τεμάχιον ἑτέρας.

7. Κάτω μέρος μεγάλης λευκῆς ληκύθου σῶζον τὸ πρόσθιον μέρος ἀριστεροῦ ἄκρου ποδός (προφανῶς καθημένης μορφῆς) κατ' ἐνώπιον ὀρωμένου. Διαστάσεις 0.04×0.08.

8. Δέκα τεμάχια (δύο πιθανῶς) λευκῶν ληκύθων· χρῶμα γαλανότεφρον καὶ ἰῶδες.

Αἱ ἐπὶ τῆς στήλης ἀνηρτημέναι ταινίαι ἐνθυμίζουσιν τὰς ἐν Κοπεγχάγῃ¹ ληκύθους τοῦ ζωγράφου τοῦ πτηνοῦ (βλ. From the Collections of the Ny - Carlsberg Glyptothek 1, 1931, 165 εἰκ. 4, 166 εἰκ. 5, 167 εἰκ. 6). Βλ. ὅμως τὴν ἐκ τοῦ γεμίματος τοῦ τάφου XXVII λήκυθον (ἀρ. 5 σ. 75), ἔργον τοῦ ζωγράφου τῶν Τριγλύφων, ἔνθα παρόμοιαι ταινίαι. Δὲν ἀποκλείεται τὰ τεμάχια νὰ προέρχωνται ἐκ τῆς αὐτῆς ληκύθου.

¹ Αἱ ἐν Ἀθήναις λήκυθοι τοῦ αὐτοῦ ζωγράφου, εἰδ. εἰκ. 27, 28, παρέχουν ἥσσαν ὁμοιότητα.

Εἰκ. 127. Τεμάχια λευκῶν ληκύθων ἐκ τῆς ἐπιχώσεως καὶ τοῦ γεμίματος τοῦ τάφου XXVII.

(Βαθύτερον, ἐντὸς πρασινωπῶν κιμηλοχωμάτων, ἀμέσως ὑπὲρ τὴν κιμηλίαν):

9 (εἰκ. 127 ἄνω ἀριστερά). Τεμάχια δύο τοῦλάχιστον λευκῶν ληκύθων.

10 (εἰκ. 128). Σκυφίδιον μικρογραφικὸν χειροποίητον, μὲ συμφυεῖς λαβάς. Ὑψος 0.03 εἰς τὴν λαβὴν 0.035, διάμ.: βάσ. 0.03 χεῖλ. 0.052.

11. Φιαλίδιον τεμάχιον. Μέλαν γάνωμα, λαμβάνον ἐσωτερικῶς καστανωπὴν ἀπόχρωσιν.

12. Φιάλης (;) τμήμα. Ἀβαφής, μὲ μέλαιναν ταινίαν ὑψηλὰ ἔξω καὶ δύο ὁμοκέντρους ζώνας ἐσωτερικῶς, ὧν ἡ ἐξωτερὰ πολὺ πλατεῖα.

13 - 14. Δύο τεμάχια ταινιωτῶν πινακίων (βλ. σ. 72 ἀρ. 24).

(67) Τάφος XXVII (περὶ τῆς θέσεως βλ. ἄνωτ. σ. 74). Λάρναξ ἐντὸς βαθύος ὀρύγματος Α. - Δ. κατευθύνσεως ὑπὲρ ταύτην, μέ τινα ἀπόκλινσιν, ἐτέρα λάρναξ βρέφους εἶχεν ἀποτεθῆ, ἡ διπλῇ δὲ αὕτη χρήσις διαφωτίζει ὥσως (ὅχι ὅμως ἰκανοποιητικῶς) τὴν ταραχὴν τῆς λάρνακος, περὶ ἧς κατωτέρω καὶ τὴν ὅλην ἀταξίαν τοῦ τάφου. Τὸ ὄρυγμα εἶχε διαστάσεις 1.90×0.85 μ. εἰς δὲ τὰ πρασινωπὰ κιμηλοχώματα τοῦ γεμίσματος, κυρίως δυτικῶς, εὐρέθησαν:

1 (Τομὴ Δ3 πίν. 19α δεξιὰ). Ληκύθιον ἑλλιπὲς μέρος τοῦ σώματος ἄνω μετὰ τοῦ λαιμοῦ ἄνω ἐδαφόχρους ζώνη περιλαμβάνουσα ζεῖγος γραμμῶν. Μέγ. ὕψος (εἰς τὴν λαβὴν) 0.06, διάμ.: βάσ. 0.033 κοιλ. 0.045.

2 (Τομὴ Δ4 εἰκ. 129). (Ἀκριβῶς ὑπὸ τὸ προηγούμενον.) Λευκῆς ληκύθου τμήμα ἄνω, σφῆζον τὸ ἄνω μέρος κεφαλῆς δεξιὰ ἐστραμμένης ὁριζόντιοι περιθέουσαι κιτρινόχρουσι γραμμαὶ ἄνω, ὅπου φθάνει ἡ κορυφὴ τῆς ἀκάνθης τῆς στήλης. Μέγ. ὕψος 0.025.

3 (εἰκ. 130). Ἄωτον μικρογραφικὸν ἄγγειον, ἀκέραιον ἀνοικτόχροον ἁμαυρὸν γάνωμα κατὰ τόπους ἐφθαρμένον ἢ βάσις ἀβαφής, ὡς καὶ μικρὸν ἀκανόνιστον τμήμα ἐν συνεχείᾳ ὑπὲρ ταύτην. Ὑψος 0.07, διάμ.: βάσ. 0.023 κοιλ. 0.05.

4. Βάσις καὶ λαιμὸς ληκύθου, πιθανῶς λευκῆς. Διάμ. στομίου 0.048 (ἐσωτ.) - 0.075 (ἐξωτ.).

5 (εἰκ. 127 μέσον). Λευκῆς ληκύθου τὸ ἄνω μέρος μετὰ τῶν ὠμων μὲ στήλην ἀνθεμωτὴν καὶ καὶ δύο ἄλλα τεμάχια μὲ μέρη παραστάσεως: ἐπὶ τοῦ μεζονος βραχίων ἀνδρὸς γυμνὸς προτεινόμενος, ἐλαφρῶς ἀνυψούμενος, πρὸς στήλην ἐφ' ἧς ἀνήρτηνται ταινίαι (χρῶμα τεφρογάλαζον, πρβλ. ἄνωτ. σ. 74 ἀρ. 8).

Ἔργον πιθανῶς τοῦ ζωγράφου τῶν Τριγλύφων, πρβλ. XLIV ἀρ. 3 (σ. 69).

6 - 7. Δύο μεγάλων λευκῶν ληκύθων οἱ λαιμοί. Διάμ. 0.034 καὶ 0.055.

8. Ἀγνὸς πυραμιδική. Ὑψος 0.056, πλάτος 0.041.

9 (πίν. 23α ἄνω ἀριστ.). Φιαλίδιον ἀκέραιον: μέλαν γάνωμα (ἐκτὸς τῆς βάσεως) ἰσχυρῶς βεβλαμμένον ἐκ καύσεως (;). Ὑψος 0.018, διάμ.: βάσ. 0.045 χεῖλ. 0.075.

10 (εἰκ. 131). Ληκύθου ὁ κορμός: κατὰ τὴν ὄψιν τρία ὄρθια μελανόγραφα ἀνθέμια, ἕκαστον ἐντὸς ἀψιδωτοῦ περιγράμματος. Ὑψος 0.086.

Περὶ τῶν μὲ ὁμοίαν διακόσμησιν ληκύθων γενικῶς βλ. HASPELS, ἔ.δ. 186 κ.έ. καὶ H. THOMPSON, The Tholos (Hesperia Supplement 4, 1940) 31. Κατὰ τὴν HASPELS, σ. 185, ἡ λήκνθος πρέπει νὰ προέρχεται ἐκ τοῦ ἐργαστηρίου

Εἰκ. 128. Σκυφίδιον ἐκ ἐπιχώσεως τῶν τάφων τῆς XXVII καὶ XXII.

Εἰκ. 129. Ἐκ τοῦ γεμίσματος τοῦ τάφου XXVII.

Εἰκ. 130. Ἐκ τοῦ γεμίσματος τοῦ τάφου XXVII.

τοῦ ζωγράφου τοῦ Beldam (χαρακτηριστικά ἐγγράφατοι περιθέουσαι γραμμαί, πρβλ. σ. 22-23).

Ἀκριβῶς ὅμοιον σῶμα ἀγγείου (αἱ περιβάλλουσαι γραμμαί ὅμως σχηματίζουν πλήρεις τόξον) CVA (U.S.A. [4] 171) Robinson Collection 1, 38,5 (ἐξ Ἀττικῆς)· βλ. καὶ CVA Wien 1 (Sammlung Matsch) 6,1.2, (Deutschland 157) Braunschweig 11, 12, Cambridge 1, 22,18, P. WOLTERS - G. BRUNS, Das Kabirenheiligtum bei Theben I, Berlin 1940, 83 πίν. 36,12.

Συγγενὴς κατὰ τὴν διάταξιν τῆς διακοσμῆσεως, μὲ κυλινδρικότερον ὅμως σῶμα, καὶ ἡ CVA (Deutschland 11, 330) Karlsruhe 1, 328 (B 765) χρονολογούμενη ὑπὸ τοῦ G. HAFNER εἰς τὸ α' τέταρτον τοῦ 5ου π.Χ. αἰ. Πρβλ. CX (γέμισμα σ. 32).

Εἰκ. 131. Λήκυθος ἐκ τοῦ γεμίματος τοῦ τάφου XXVII.

11 (πίν. 22α ἀριστ.). Λεκανὶς μετὰ τοῦ πώματος ἑλλιπὲς μικρὰ μέρη· μέλαν γάνωμα ἐκτὸς τοῦ ἐσωτερικοῦ τοῦ καλύμματος καὶ τῆς βάσεως. Ὑψος 0.032 μετὰ τοῦ καλύμματος 0.06, διάμ.: βάσ. 0.045 χεῖλ. 0.07 καλύμματος 0.078.

Πρβλ. τὴν ἐπίσης ἄνευ λαβῶν, ἀλλ' ὀλιγώτερον πεπιεσμένην, μὲ πῶμα πολὺ ἐπιπεδώτερον ἔχον ἀπλὴν κυλινδρικήν προεξοχήν ὡς λαβὴν, AJA 40, 1936, 203 εἰκ. 23 (βλ. καὶ XXXVII 8).

Τὰ ὡς ἄνω τεμάχια εὐρέθησαν ὑπεράνω μικρᾶς λάρνακος παρὰ τὸ μέσον τῆς Ν. πλευρᾶς τοῦ ὀρύγματος μέ τινα ΒΑ. ἀπόκλινιν, εἰς βάθος 0.40 ἀπὸ τῆς κιμηλιᾶς. Ἡ λάρναξ, διαστάσεων 0.73×0.27 καὶ ὕψους 0.22 μ., ἦτο ἑλλιπὲς τεμάχια τοῦ καλύμματος, τὰ ὁποῖα οὐδαμοῦ ἐντὸς τοῦ ὀρύγματος ἐφάνησαν, εὐρέθη δὲ κενὴ παντὸς περιεχομένου, μόνον δὲ ἔξω, κατὰ τὴν ΒΔ. αὐτῆς γωνίαν, ἴστατο τεμάχιον χονδροειδοῦς ἀγγείου καὶ βάσις μεγάλης κύλικος.

Ἐνταῦθα συνήντησα τὴν μόνην περίπτωσιν ταφῆς τεταραγμένης σαφῶς κατὰ τὴν ἀρχαιότητα (πρβλ. τάφ. LXVIβ σ. 55), ἀλλ' αἱ συνθῆκαι ὑφ' αἷς συνετελέσθη ἡ μερικὴ θραῦσις καὶ ἡ ἐκκένωσις τῆς λάρνακος δὲν κατωρθώθη νὰ καθορισθοῦν¹ (βλ. ὅμως τάφον XXII σ. 77).

Ἀμέσως κάτωθι τοῦ ἐπιπέδου τῆς μικρᾶς λάρνακος, κολλητὰ πρὸς τὴν Β. πλευρὰν τοῦ ὀρύγματος καὶ μᾶλλον πρὸς Δ., εὐρέθη:

12 (εἰκ. 132). Ληκύθιον ἑλλιπὲς μέγα μέρος τοῦ σώματος μετὰ τοῦ λαιμοῦ καὶ τῆς λαβῆς, σφῶζον τὰ ὀπίσθια ζῶον μὲ ἀνεστραμμένην οὐράν. Μέγ. ὕψος 0.063, διάμ.: βάσ. 0.05 κοιλ. 0.063.

Ἀνάλογος συστροφὴ οὐρᾶς καὶ CVA (U.S.A. 8, 408) Galatin Collection 60,4, χρονολογούμενον εἰς τὰ τέλη τοῦ 5ου ἢ τὰς ἀρχὰς τοῦ 4ου π.Χ. αἰ., προσεγγίζον δὲ πρὸς τὸν ζωγράφον τῆς Μίνα. ὡς καὶ τὸ ἡμέτερον. Πρβλ. CVA Oxford 2, 63,8.

Ὑπὸ δὲ τὴν μικρὰν λάρνακα:

13 (πίν. 22β ἀριστ.). Λεκανὶς μετὰ τοῦ πώματος, ἑλλιπὲς τὴν ἐτέραν τῶν λαβῶν, μέγα μέρος τοῦ σώματος καὶ μέρη τοῦ πώματος μετὰ τῆς λαβῆς του· κεκαλυμμένη ὅλη διὰ καλοῦ μέλανος γανώματος, ἐκτὸς λεπτοτάτων ἐδαφοχρόων ζωνῶν κατὰ τὴν περιφέρειαν τοῦ καλύμματος καὶ πέριξ τῆς πλαστικῶς διαμορφουμένης βάσεως τῆς λαβῆς του· ἀβαφῆς ἐπίσης καὶ ἡ βάσις τῆς λεκανίδος, μὲ

Εἰκ. 132. Ληκύθιον XXVII ἀρ. 12.

¹ Ἡ ἀπόδοσις τῆς ταραχῆς εἰς τὴν ἐναπόθεσιν τῆς μεγάλης λάρνακος εἰς τὸ βάθος τοῦ ὀρύγματος δὲν ἐξηγεῖ ἐπαρκῶς τὴν κατάστασιν τοῦ τάφου, διότι καὶ ἡ λάρναξ αὕτη ἦτο κενὴ καὶ ἀσφαλῶς τεταραγμένη (βλ.

κατωτέρω). Διαφορετικαὶ εἶναι αἱ περιπτώσεις ἀκουσίας, ἀσφαλῶς, ἀποκόψεως ἢ ἐπικαλύψεως προγενεστέρων τάφων, συχνότερον σημειωθεῖσαι.

ζεῦγος κυκλίσκων περίξ σιγμῆς ἐν τῷ κέντρῳ. Ὑψος 0.058 μετὰ τοῦ καλύμματος 0.076, διάμ.: βάσ. 0.065 χεῖλ. 0.12 καλύμματος 0.13. Πρβλ. XXXVII 8.

Ἐπὶ τοῦ πυθμένος τοῦ ὀρύγματος, τοποθετημένη πλησιέστερον πρὸς τὴν Β. πλευρὰν, εὐρέθη λάρναξ διαστάσεων 1.74×0.48 μ. οὐδὲν περιέχουσα (πρβλ. ἄνωτ.). Ἴσως ἡ ἐξήγησις τῆς ταραχῆς ἀμφοτέρων τῶν ταφῶν εὐρίσκεται εἰς τὴν πρὸς δυσμὰς παρακειμένην πυρὰν, ἣτις ἀπεκλήθη

(68) Τάφος XXII (περὶ τῆς θέσεως βλ. ἄνωτ. σ. 74). Πυρὰ Α.-Δ. κατευθύνσεως διαστάσεων 2.00×0.95 μ. Ἐντὸς ταύτης, παρὰ τὴν βόρειον πλευρὰν τὴν ἀμέσως ἄνωθι τῆς κιμηλιάς (1.20 μ. ὑπὲρ τὸν πυθμένα), εὐρέθη μικρὸν κρανίον, ἕτερον, δέ, ἐνήλικος πιθανῶς, βαθύτερον (0.20 μ. περίπου ὑπὲρ τὸν πυθμένα) κατὰ τὸ μέσον τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς.

Ἡ παρουσία κρανίων ἐντὸς γεμίσματος πυρᾶς εἶναι πρωτοφανής, ἴσως δὲ πρέπει νὰ συναφθῇ πρὸς τὴν ἐπίσης παράδοξον ταραχὴν ἀμφοτέρων τῶν λαρνάκων τοῦ γειτονικοῦ τάφου XXVII (βλ. ἄνωτ.).

Εἰς τὴν ἐπίχωσιν (βλ. καὶ σ. 74 καὶ 78) εὐρέθησαν:

1. Ληκύθιον ἀβαφές. Ὑψος 0.063.

2 (πίν. 20γ 1). Ληκύθιον ἀκέραιον· ἀραιαὶ εὐρεῖται αὐλακώσεις παρέχουν ὄψιν κάψας εἰς τὸ σῶμα. Ὑψος 0.084, διάμ.: βάσ. 0.043 κοιλ. 0.053 χεῖλ. 0.031.

Πρβλ. τὸ (ἐλλιπὲς τὸν λαιμὸν καὶ τὴν λαβὴν) Hesperia 18, 1949, 326 ἀρ. 43 πίν. 91. βλ. ἰδίως διὰ τὸ σχῆμα καὶ E. LANGLOTZ, ἔ.δ. ἀρ. 288 πίν. 209, χρονολογούμενον εἰς τὸ τέλος τοῦ 5ου αἰ. π.Χ.

Βλ. καὶ XLVI 3 καὶ II 3.

3 (πίν. 11). Λευκὴ λύκυθος ἐλλιπὲς τὸ ἄνω μέρος τοῦ λαιμοῦ μετὰ τῆς λαβῆς. Ἐπὶ τῶν ὤμων ἀνθέμιον δι' ἐρυθροῦ καὶ τεφροῦ καὶ βλαστόσπειρα διὰ τεφροῦ. Ἐκατέρωθεν στήλης (ἣς ἡ κάτω ταινία χρωματισμένη διὰ μέλανος), ἀριστερὰ νέα καθημένη κρατοῦσα κίστην, δεξιὰ νέος κατ' ἐνώπιον στρέφων τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ ὀπίσω καὶ προτείνων τὴν δεξιάν, κεκαμμένην, πρὸς τὴν στήλην. Μέγ. ὕψος 0.29, διάμ.: βάσ. 0.062 ὤμων 0.09.

Ἔργον τοῦ Ζωγράφου τῶν Τριγλύφων. Πρβλ. τὴν νέαν, καὶ δὴ ὥς πρὸς τὴν θέσιν τῶν ποδῶν καὶ τὴν πτώσιν τοῦ ἱματίου, τὴν διασταύρωσιν τῶν ποδῶν, τὸ σχέδιον τῶν ἄκρων ποδῶν καὶ τὴν ἀπόδοσιν τῶν σφυρῶν, πρὸς τὴν μεσαίαν μορφήν, τὴν πρὸ στήλης καθημένην καὶ κρατοῦσαν ἀνοικτὴν κίστην, καθὼς καὶ τὴν ἄκανθαν τῆς στήλης ἐπὶ τῆς ληκύθου BENNDORF, ἔ.δ. πίν. 15. Συγγενεστάτη ἐπίσης κατὰ τὴν ὅλην σύνθεσιν καὶ τὸ πολύγραμμα, ἐκεῖ δὲ ἔτι βιαστικώτερον σχέδιον, τὰς κατατομὰς τῶν (παχυτέρων ἐκεῖ) προσώπων, τὴν θέσιν τῶν ποδῶν τῆς καθημένης καὶ τὴν ἄκανθαν τῆς στήλης πρὸς μεγάλην λήκυθον ἔξ Ἀθηνῶν (βεβλαμμένην ἐκ πυρᾶς) ἐν τῇ ἀρχαιολογικῇ συλλογῇ τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Ζυρίχης (H. BLOESCH, Antike Kunst in der Schweiz, Zürich 1943, 76-78 πίν. 12-13; πρβλ. ARV³ 830, 29). Βλ. καὶ τὰς ληκύθους τῶν τάφων III σ. 72-73 καὶ XLIV ἀρ. 11 σ. 70.

Πρὸς τὸν κυματισμὸν ὅμως τῆς δεξιᾶς χειρὸς τοῦ νέου δεξιὰ πρβλ. τὴν χεῖρα τοῦ καθημένου νέου ἐπὶ τῆς ἐν Μονάχῳ ληκύθου τῆς σημειουμένης ἐν σ. 69 (σχέδιον λεπτόγραμμα ἐκεῖ ὁμοία καὶ ἡ ἄκανθα τῆς στήλης).

Ἐντὸς δὲ τοῦ γεμίσματος τῆς πυρᾶς:

1. Σκυφίδιον κανθαροειδὲς χειροποίητον, ἀβαφές, ἀκέραιον· πηλὸς ὠχροκάστανος. Ὑψος 0.024 εἰς τὴν λαβὴν 0.28, διάμ.: βάσ. 0.026 χεῖλ. 0.048.

Παραμεινὸν σκυφίδιον εὐρέθη καὶ εἰς τὴν ἀμφισβητουμένην κοινὴν πρὸς τὸν τάφον XXVII ἐπίχωσιν (ἀρ. 10 ἄνωτ. σ. 75 εἰκ. 128), ὅμοιον δὲ ἐν τῷ τάφῳ XXXVIII 2, σ. 42 ἔνθα βλέπε).

2. Οἰκιακὸν ἀγγεῖον εἰς τεμάχια ἑλλιπές· λεπτὰ τοιχώματα, πηλὸς ὑπέρυθρος, ἴχνη χρώματος κατὰ τὸ χεῖλος. Ὑψος 0.105, διάμ. 0.14. Πρβλ. τὰ εἰς τὴν πρὸς Ν. ἐπίχωσιν εὐρεθέντα (κατωτ. ἀρ. 3 καὶ 4).

Ὅμοιον τὸ μικρότερον ἀκέραιον τοῦ τάφου V ἀρ. 2 σ. 79, ἔνθα βλέπε.

Μεταξὺ τῆς πυρᾶς XXII καὶ τῆς πρὸς Ν. πυρᾶς II εὐρέθησαν τὰ ἑξῆς τεμάχια:

1. Βάσις ληκύθου, πιθανῶς λευκῆς.

2. Δύο τεμάχια λευκῆς ληκύθου· τὸ μὲν ἐκ κάτω μέρους, τὸ δ' ἕτερον μὲ τμήμα στήλης κεκοσμημένης (αἱ ὀριζόντιοι γραμμαὶ καὶ τὸ περίγραμμα τοῦ ἀνθεμίου διὰ καστανῶν γραμμῶν, αἱ δὲ κατακόρυφοι διὰ γαλανοτέφρου).

Εἰκ. 133. Ὁ τάφος V ἀπὸ ΝΔ.

3. Τμήμα οἰκιακοῦ ἀβαφοῦς ἀγγείου μὲ σφαιρικὸν σῶμα εἰς τεμάχια. Πρβλ. ἀνωτέρω.

4. Τεμάχια χονδροειδῶν ἀγγείων. Βλ. ἀνωτέρω.

(69) Παρὰ τὴν ΒΔ. γωνίαν τοῦ τάφου XXII ἐν μέρει ἐπ' αὐτοῦ καὶ ἐν μέρει ἐπὶ τῆς ΝΑ. γωνίας τοῦ τάφου III ἔκειτο ὁ τάφος V (εἰκ. 133) ἀποτελούμενος ἐκ τεφροδόχου ἀμφορέως συνουδουμένου ὑπὸ ἑτέρου, ἐν ᾧ τὰ κτερίσματα.

Ἐντὸς τῆς ἐπιχώσεως εὐρέθησαν:

1. Τεμάχιον ἐρυθρομόρφου κλειστοῦ ἀγγείου· μικρὸν μέρος γυναικὸς θεούσης πρὸς τὰ δεξιὰ. Διαστ. 0.038×0.04.

2. Ληκυθίου ἢ χοῦς μικρὸν τμήμα.

3. Δύο τμήματα κυλινδρικοῦ ἀγγείου χρωματισμένου ἐσωτερικῶς δι' ἐρυθροῦ· ἐξωτερικῶς μέλαν γάνωμα καὶ ἐπ' αὐτοῦ λευκὸν ἐπίχρυσμα· παρὰλληλοι κατακόρυφοι ἀντακώσεις ἀπέχουσαι ἀλλήλων 0.008 - 0.01.

4. Ληκύθιον ἑλλιπὲς τὸν λαιμὸν μετὰ τῆς λαβῆς· γάνωμα βεβλαμμένον ἐκ τοῦ πυρός. Μέγ. ὕψος 0.05, διάμ.: βάσ. 0.037 κοιλ. 0.048.

5. Ληκύθιον ἑλλιπὲς τὸν λαιμὸν μετὰ τῆς λαβῆς, ὡς καὶ μέρος τοῦ σώματος. Μέγ. ὕψος 0.04, διάμ.: βάσ. 0.032 κοιλ. 0.036.

Ὁ τεφροδόχος ἀμφορεύς (εἰκ. 134 βλ. καὶ εἰκ. 133), σχεδὸν πλήρης, ἔχει ὕψος 0.72 καὶ διάμ. 0.33. Ὅμοιον, τῶν αὐτῶν διαστάσεων (διάμ. 0.32), ἀμφορέα χιακοῦ τύπου βλ. *Hesperia* 4, 1935, 496 εἰκ. 17 ἀρ. 85 βλ. καὶ σ. 514.

Ὁ ἕτερος (πρβλ. εἰκ. 133) ἦτο ἑλλιπὲς τὸν λαιμὸν μετὰ μέρους ἄνω καὶ τὸ πλεῖστον τῶν λαβῶν· πηλὸς καὶ ἐπιφάνεια ἐρυθρωπῆ, ὀλίγον ὥχρᾶ. Μέγ. ὕψος 0.55, διάμ. 0.35. Οὗτος περιεῖχε τὰ ἑξῆς ἀγγεῖα:

1 (εἰκ. 135 πρβλ. εἰκ. 133). Ἀσκὸς πτηνόσχημος πλήρης· ὥχροόλευκον ἐπίχρυσμα, ἐκτὸς τῆς βάσεως. Ὑψος (εἰς τὸ χεῖλος) 0.114 (εἰς τὴν λαβὴν 0.11 εἰς τὴν οὐρὰν 0.09), διάμ.: βάσ. 0.067 χεῖλ. 0.049, μήκος 0.132, πλάτος 0.096.

Στενότεροι καὶ ὑψηλότεροι εἶναι οἱ ἐκ τῆς Ἀγορᾶς παρεμφερεῖς ἀσκοί, *Hesperia* 18, 1949, 333 ἀρ. 83 (μὴ εἰκονιζόμενος) καὶ 84 πίν. 86 μετ' ἐρυθρωποῦ (ἐλάχιστα διατηρουμένου) ἐπιχρίσματος (τέλος 5ου), ὡς καὶ ὁ ἄνευ ἐπιχρίσματος *Hesperia* 4, 1935, 495 εἰκ. 16 (καὶ 512 ἀρ. 75 μὲ πλείονας παραπομπάς). Ὑψηλότερος ἐπίσης ἀσκὸς μὲ μέλαν ἐπίχρυσμα ἐκ τοῦ ἱεροῦ τοῦ Ζωστήρος ΑΕ 1938, 25 εἰκ. 28, ἔνθα τὸ χάραγμα ΗΙΕΡΟΣ βεβαιοῖ τὴν ἐντὸς τοῦ 5ου αἰ. (ὅχι τόσον πρὸς τὸ τέλος, ὡς ὁ Φ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΣ, αὐτ.) χρονολόγησίν του. Ὑψηλότεροι εἶναι γενικῶς καὶ οἱ ἐξ Ὀλύμπου

Εἰκ. 134. Τεφροδόχος ἀμφορεύς τοῦ τάφου V.

ἄσκοι, Olynthus XIII ἀρ. 448 - 453 πίν. 171, ἐνθα (σ. 255) ὁρθῶς παρατηρεῖται ὅτι οἱ πτηνόσχημοι ἄσκοι παρέμειναν ἀμετάβλητοι ἀπὸ τῆς προμηδικῆς περιόδου μέχρι τῶν μέσων τοῦ 4ου π.Χ. αἰ.¹

Οἱ ἄσκοι δὲν εἶναι τόσον συχνοὶ ἐν Ἀττικῇ, πληρὸς δὲ καὶ ἐπίχρυσμα τόσον τοῦ παρόντος ὅσον καὶ τῶν ἐκ τῆς Ἀγορᾶς δηλοῦν ἐξωαττικὴν προέλευσιν. Ἀντιθέτως ὁ ἄσκος εἶναι συχνότερος, ἔχων μακρὰν παράδοσιν, ἐν Κάτω Ἰταλίᾳ καὶ Σικελίᾳ.

Περὶ τὸ 400 π.Χ. χρονολογεῖται ὕψηλότερος ἄσκος ἐκ παιδικοῦ τάφου τῆς Καυλωνίας (Mon. Ant. 23, 1914, 923 εἰκ. 103), ὁμοιότατος δὲ πρὸς τὸν ἡμέτερον ἄσκος ἐκ Γέλας ἐν Archeologia Classica 9, 1957, πίν. 33, 1 (βλ. σ. 67 σημ. 6, μὲ παραπομπὰς εἰς ὅμοια εὐρήματα ἀλλαχοῦ τῆς Μεσογείου).

Ὁ ORLANDINI, ἔ.δ. 44 κ.ε., χρονολογεῖ τοῦτον εἰς τὸ β' ἡμισυ τοῦ 4ου π.Χ. αἰ. Τὸ ἐκ τῆς Ἀγορᾶς ἑλληνιστικὸν παράδειγμα (ἀνωτ. σημ.) καθιστᾷ πιθανὴν τοιαύτην χρονολόγησιν, ἴσως ὅμως δὲν ἀποκλείεται καὶ ἡ πρὸ τῆς πρώτης καταστροφῆς τῆς Γέλας (405 π.Χ.) τοποθέτησις.

2 (εἰκ. 136). Χύτρα μικρὰ ἀκεραία μὲ λεπτὰ τοιχώματα ἰδιότυπον ἐρυθρότεφρον ἐπίχρυσμα ἐπὶ οὐχὶ τελείως ἐξωμαλισμένης ἐπιφανείας. Ὑψος 0.059, διάμ.: κοιλ. 0.09 χεῖλ. 0.053.

Παρόμοιον εἶναι τὸ ἐπίχρυσμα τοῦ ἐκ τῆς Ἀγορᾶς ἄσκοῦ (ἀνωτ.).

Εἰκ. 136. Χύτρα ἐκ τοῦ τάφου V.

Ἀρκετὰ ὅμοιον ἀγγεῖον (μεγαλύτερον, μὲ σφαιρικώτερον, ὀλιγώτερον πεπιεσμένον πῶμα) ἐκ τῆς Ἀγορᾶς, Hesperia 18, 1949, 335 ἀρ. 97 πίν. 97², μὲ ἴχνη παρομοίου ἐπιχρίσματος ἀποκαλεῖται ἐκεῖ χύτρα, διότι ἔφερεν ἴχνη τῆς ἐπὶ τῆς ἐστίας χρήσεως. Ἰχνη ἐπίσης χρήσεως ἔφερεν ὅμοιον ἀγγεῖον ἐκ τοῦ τάφου 10 τοῦ Κολωνακίου Θηβῶν (ΑΔ 3, 1917, 226 εἰκ. 163, 2) μὲ εὐρύτερον λαιμόν, καθ' ὃν ὁμοιάζει πρὸς τὸ ἐκ τοῦ τάφου 16 τῆς Χάλης (Clara Rhodos 2, 151 εἰκ. 33), διπλασίου σχεδὸν μεγέθους τοῦ ἡμετέρου. Μὲ εὐρύτερον ἐπίσης λαιμόν καὶ σφαιρικώτερον (ὡς τῆς Ἀγορᾶς), κατὰ τι μείζον, τὸ ἐκ τοῦ τάφου 113 τῶν Λεοντίνων (Notizie degli Scavi 80, 1955, 323 - 4 εἰκ. 36 - πρβλ. σ. 6 σημ. 3).

Παραμφερές καὶ τὸ ἐκ τοῦ γεμίματος τοῦ τάφου XXII σ. 78. Μαγειρικὰ σκευὴ ἐπίσης εἰς τὴν ἐπίχρυσιν τῶν τάφων XXXII σ. 64, 66 ἀρ. 28 - 31, CVII σ. 56 - 7 καὶ LX σ. 78. Περὶ τῆς ἐν τάφοις παρουσίας των βλ. ΚΕΡΑΜΟΠΟΥΛΛΟΝ ΑΔ 2, 1917, 227 καὶ 241.

3 (εἰκ. 137). Θήλαστρον ἀκέραιον· μέλαν γάνωμα, ἐκτὸς τῆς βάσεως, κατὰ τόπους ἐρυθρωπόν. Ὑψος 0.05 εἰς τὴν λαβὴν 0.056, διάμ.: βάσ. 0.033 ὤμων 0.055.

Δύο ὅμοια, μὲ εὐρυτέρας πῶς ἀναλογίας, ἐκ τάφου παρὰ τὴν Ἀγορὰν (AJA 40, 1936, 203 εἰκ. 23) τοῦ τέλους τοῦ 5ου π.Χ. αἰ. (Πρβλ. τάφ. XXXVII ἀρ. 1). Ὅμοιον μόλις μεγαλύτερον, ἐκ Κριμαίας, CVA Pologne 100, 8, ὕψους 0.053, διαμ. 0.06.)³

Θήλαστρον διαφέρειν ὀλίγον κατὰ τὴν βάσιν καὶ ἐν τῷ τάφῳ LXXXIV (σ. 62 εἰκ. 104).

1 Ἀκόμη δὲ καὶ ὑστερώτερον· πρβλ. τὸν ὀλίγον διαφέροντα ἑλληνιστικὸν ἄσκον Hesperia 3, 1934, 340 B31 εἰκ. 21 (πρβλ. καὶ τὴν ἐπομένην σημειώσιν).

2 Ὅμοιον πρῶτον ἑλληνιστικὸν ἀγγεῖον, Hesperia 3, 1934, 341 B32 εἰκ. 21 (πρβλ. ἀνωτ. σημ. 1).

3 Ἡ ἐκεῖ παρεχομένη διάμετρος 0.094 εἶναι (προφανῶς) λανθασμένη· τὴν ὁρθὴν διάμετρον - 0.06 - παρέχει ἡ M. L. BERNHARD, Wazy Greckie, Krakowskie - Wągrszawa, 1936, πίν. 14, 62, ἐνθα καὶ εἰκονίζεται τὸ ἀγγεῖον.

Εἰκ. 135. Ἀσκος ἐκ τοῦ τάφου V.

4 (εἰκ. 138). Λεκανὶς ἑλλιπὴς μικρὸν μέρος τοῦ πώματος, ἐφ' οὗ ἐρυθρόμορφος παράστασις: Ἔρως ἔρπων καὶ δύο γυναικεῖαι κεφαλαί. Ὑψος 0.055 μετὰ τοῦ καλύμματος 0.085, διάμ.: βάσ. 0.056 χεῖλ. 0.093 καλύμματος 0.104 λαβῆς καλύμματος 0.03.

Ἔρως ἔρπων καὶ ἐπὶ τοῦ (τεμαχίου) πώματος πυξίδος Small Objects from the Pnyx II (Hesperia Supplement X 1956) ἀρ. 134 πίν. 10 (ἀρχαὶ 4ου), ἀλλὰ τὸ σχέδιον τοῦ ἡμετέρου ἔτι χονδροειδέστερον.

Εἰκ. 137. Θήλαστρον ἐκ τοῦ τάφου V.

Περὶ τῶν γυναικεῶν κεφαλῶν ἐπὶ τῶν ἀγγείων βλ. J. D. BEAZLEY ἐν JHS 59, 1939, 34 ἀρ. 85, μὲ σχετικὰς παραπομπάς, εἰδικώτερον δὲ E. JASTROW ἐν AJA 50, 1946, 73-80. Ἐν τῶν ἀρχαιοτέρων δειγμάτων (τοῦ ζωγράφου τοῦ Ἰκάρου, μεταξὺ 450/440 π.Χ.) παρὰ K. SCHEFOLD, Meisterwerke griechischer Kunst, Basel 1960, 74 ἀρ. VII 284 (εἰκ. σ. 233). Πρβλ. καὶ αὐτ. ἀρ. 286 (κεφαλαὶ «Νύμφης» κατὰ τὸν SCHEFOLD).

Τὸ ἀγγεῖον τοῦτο χρονολογεῖ τὸν τάφον σαφῶς ἐντὸς τοῦ 4ου π.Χ. αἰ. ἐπιβεβαιοῦν οὕτω τὴν στρωματογραφικὴν θέσιν του, ἐνῶ τὰ λοιπὰ κτερίσματα εἴτε δὲν εἶναι ἰδιαιτέρως χαρακτηριστικὰ εἴτε εἶναι καὶ αἰσθητῶς ἀρχαιότερα.

5. Κυνάθιον μόνωτον ἀποκεκρουμένον τὴν λαβὴν μετὰ μικροῦ μέρους τῶν τοιχωμάτων· γάνωμα ἐν μέρει μέλαν καὶ ἐν μέρει καστανέρυθρον. Ὑψος 0.03, διάμ.: βάσ. 0.039 χεῖλ. 0.075.

6. Φιαλίδιον ἀκέραιον· μέλαν γάνωμα βεβλαμμένον ἐκ τοῦ πυρός. Ὑψος 0.03, διάμ.: 0.088 βάσ. 0.05 χεῖλους 0.088.

(70) Ὑπὸ τὸν τάφον V ἔκειτο, ὡς ἐλέγχθη, ἐν μέρει (ΝΑ. γωνία) ὁ τάφος III, κεραμοσκεπῆς B.-N. κατευθύνσεως ἐντὸς ὁρύγματος διαστάσεων 1.46×0.50 μ. Ἡ ἐπίχρσις τοῦ τάφου ἦτο πλουσία εἰς τεμάχια¹.

1. Λήκυθος ἀποκεκρουμένη ἄνω καὶ κάτω διακόσμησις θαλλοῦ κισσοῦ μεταξὺ ζωνῶν κιγκλιδωτοῦ ἐπὶ ὠχρολεύκον ἐπιχρίσματος. Μέγ. ὕψος 0.10, διάμ. 0.044 Βλ. σ. 22-23.

2. Λήκυθος ἀποκεκρουμένη κάτω· ὁμοία ἀμελὴς διακόσμησις. Μέγ. ὕψος 0.103, διάμ. χεῖλ. 0.029-0.031 Βλ. ἄνωτέρω.

3 (πίν. 12). Λευκῆς ληκύθου ὁ κορμὸς συμπεπληρωμένος κατὰ μέγιστον μέρος ἄνω. Ἀριστερὰ τῆς ἐφ' ἀπλῆς βάσεως στήλης, ἧς δὲν σφύζεται τὸ ἄνω μέρος, γυνή (ἐλλείπει ἢ κεφαλὴ) φέρουσα δι' ἀμφοτέρων τῶν χειρῶν (ἐλλιπῶς σφριζομένων) ταινίαν, μὲ τὴν δεξιὰν ἐκτεινομένην πρὸς τὰ κάτω καὶ ἔξω καὶ τὴν ἀριστερὰν κεκαμμένην πρὸς τὰ ἄνω. Δεξιὰ κάθηται γυνὴ μὲ βραχὺν χιτῶνα, ἑλλιπὴς τὸ ἀπὸ τοῦ ἄνω μέρους τοῦ στήθους τμήμα. Οἱ πόδες προβάλλονται ἐπὶ τῆς στήλης ἢ δὲ δεξιὰ (ἢ μόνῃ σφριζομένῃ) χεὶρ προτείνεται, ἐλαφρῶς κεκαμμένη, προβαλλομένη ἐπίσης κατὰ τὸ ἄκρον τῆς ἐπὶ τῆς στήλης. Μέγ. ὕψος 0.205, διάμ. (ὡς συνεπληρώθη) 0.106.

Ἔργον τοῦ ζωγράφου τῶν Τριγλύφων. Ἡ γυναικεῖα μορφή ἀριστερὰ εὗρηται παρεμφερὴς καὶ παρὰ DUMONT-CHARLAIN, ἔ.ἀ. πίν. 24. Ἡ ὁμοιότης εἶναι ἰδιαιτέρως στενὴ κατὰ τὴν θέσιν τῶν ποδῶν, τὴν ἔκτασιν τῶν χειρῶν, τὸν μαστόν, τὸ ἄνοιγμα τοῦ ἱματίου εἰς τὴν τραχηλίαν καὶ τὸν

Εἰκ. 138. Πῶμα λεκανίδος ἐκ τοῦ τάφου V.

¹ Πολλὰ τεμάχια χονδροειδῶν ἀγγείων καὶ ληκυθίων οὐδόλως μνημονεύονται ἐν τῇ ἀκολουθούσῃ καταγραφῇ.

λαιμόν. Τὰ τρία τελευταῖα χαρακτηριστικά εὐρηνται καὶ παρὰ BENNDORF, ἔ.ἀ., πίν. 15. Ἀνάλογος πρὸς τὴν δεξιὰ καθημένην μορφήν ἢ παρὰ RIEZLER, ἔ.ἀ. πίν. 92. Τὸ χονδρόγραμμα καὶ βιαστικὸν σχέδιον ἐνθυμίζουν τὴν ἐν Ζυρίχῃ (ἀνωτ. σ. 77), ἢ διασταύρωσις δὲ τῶν ποδῶν τὴν παρὰ LULLIES (ἔ.ἀ. σ. 69) λήκυθον.

4. Ληκυθίου αὐλακωτοῦ τμήμα· κατὰ τὴν (ἐδαφόχρουν) βάσιν πινελιά. Μέγ. ὕψος 0.044, διάμ. βάσ. 0.04.

5. Χοὸς τεμάχιον· ἐπὶ τοῦ λαιμοῦ ζώνη μὲ δίγραμμα κυμάτιον καὶ ἐπὶ τοῦ σώματος ἑλλιπῶς σφωζομένη παράστασις δύο παιδῶν παιζόντων (·).

6. Μείζονος χοὸς τεμάχιον· ὑπὸ τὸν λαιμόν ζώνη μὲ κυμάτιον.

7. Κοτύλης τμήμα ἄνω, ἀποκεκρουμένον τὴν λαβὴν· ἐσωτερικῶς ἐρυθρὸν γάνωμα, ἐπεκτεινόμενον ἔξω ἄνω εἰς εὐρεῖαν ζώνην· τὸ ὑπόλοιπον μέλαν.

8. Ἑτέρα μικροτέρας κοτύλης τμήμα. Κάτω ζώνη ἐδαφόχρους κατὰ τὴν βάσιν κυκλίσκος μετὰ χονδρῆς στιγμῆς ἐν τῷ μέσῳ. Διάμ. βάσ. 0.035.

9. Μυξὸς λύχνου χρησιμοποιουμένου, ἐφθαρμένος κατὰ τὸ ἄκρον. Μήκος 0.035, πλάτος 0.019.

Μεταξὺ τοῦ τύπου 23A (425-390 περίπου π.Χ.) καὶ τοῦ τύπου 23C (Agora IV ἀρ. 217 πίν. 36 καὶ ἀρ. 229, 230 πίν. 36, ἀμφότεροι χρονολογούμενοι ἀνασκαφικῶς μεταξὺ 375-350 π.Χ.).

Πρβλ. LXXXIX γέμισμα (σ. 23).

Ὁ τάφος ἀπετελεῖτο ἐκ καμπύλων κεράμων, ὧν οἱ τῶν στενῶν πλευρῶν χρωματισμένοι (καστανοί) ἐσωτερικῶς. Ὁ νεκρὸς ἦτο ἐστραμμένος πρὸς Β., τὸ κρανίον ὁμῶς εὐρίσκετο ἐπὶ τοῦ στήθους. Διὰ παρομοίαν ἀνωμαλίαν καὶ δὴ καὶ ἐντὸς κεραμοσκεποῦς βλ. τ. XXXVIII σ. 41-42 καὶ LXXXV σ. 62.

Σημειωτέον ὅτι τὸ μοναδικὸν ἐν τῷ τάφῳ κτέρισμα ἔφερε σαφῆ ἴχνη ἐπιδράσεως τοῦ πυρός.

1 (εἰκ. 139 δεξιὰ). Ληκυθιον μελαμβάφης ἀκέραιον· ἐπιφάνεια βεβλαμμένη, προφανῶς ὑπὸ τοῦ πυρός. Ὑψος 0.065, διάμ.: βάσ. 0.035 κοιλ. 0.04 χεῖλ. 0.024.

(71) Ὁ τάφος III ὑπερέκειτο, πάλιν, κατὰ τὸ νότιον αὐτοῦ τμήμα, τοῦ δυτικοῦ τμήματος ἐτέρου τάφου· οὗτος ἦτο ὁ τάφος XIII (πρβλ. πίν. 2 ἄνω δεξιὰ), πρὸς Α.-Δ. κατευθύνσεως¹, διαστάσεων 1.75×0.65 (Δ)/0.85 (Α) μ. Τὸ δάπεδον τῆς πυρᾶς εἶχε αἰσθητὴν κλίσιν πρὸς Δ., εἰς τὴν ἰδιοτυπίαν δὲ ταύτην θὰ ὀφείλεται καὶ ἡ πρὸς Δ. (καὶ μᾶλλον Β.) συγκέντρωσις τῶν ἐπ' αὐτοῦ ἀντικειμένων.

1 (XIII 1 πίν. 18β, 3). Ληκυθιον πλήρες· (συνεκολληθῇ ἢ λαβή)· ἐντὸς ἐδαφοχόρου ζώνης, μετὰ ξεύγους γραμμῶν, ὧν ἡ πρὸς τὰ ἄνω συννεοῦται ἐν μέρει μετὰ τοῦ περιβάλλοντος γανώματος. Ζητοειδῇ κατὰ τὸ ἥμισυ τῆς περιφερείας, ἀλλ' ὅχι κατ' ἄξονα ἐν σχέσει πρὸς τὴν λαβὴν. Ὑψος 0.125, διάμ.: βάσ. 0.062 κοιλ. 0.073 χεῖλ. 0.0375.

2 (XIII 2 εἰκ. 140). Ληκυθιον ἐρυθρόμορφον ἑλλιπὲς τὸν λαιμόν μετὰ τῆς λαβῆς παράστασις

¹ Ἡ πυρὰ αὕτη εἶναι ἡ δυτικωτέρα σειρᾶς πέντε πυρῶν (LXVI - LXXXIII - XLIV - XII - XIII), πασῶν ἐπὶ τῆς αὐτῆς Α.-Δ. γραμμῆς (μὲ ἀσημάντους μεταξὺ τῶν ἀποκλίσεις), ἥτις κλείει πρὸς Β. τὸν συμπαγῆ ὄγκον τῶν ἀνασκαφέντων τάφων. Μᾶς διαφεύγουν οἱ λόγοι, εἰς οὓς ὀφείλεται ἡ προτίμησις αὕτη, ἂν δὲν πρόκειται περὶ τυχαίας συμπτώσεως. Σύστοιχος πρὸς τὴν σειρὰν ταύτην

βαίνει πρὸς Ν. ἑτέρα, ἀνωμαλωτέρα πῶς (LXXXIV, LXXXV, LXII, XXVII, XXII), ἐν ἣ μόνον δύο (LXII, XXII) ἦσαν καθ'αυτὸ πυρσί, ἐντὸς δὲ δύο ἄλλων ὑπῆρχον ἀνθρακες ἐπὶ τοῦ πυθμένος ὑπὸ τὰς ταφάς. Περὶ τοῦ ἀπιθάνου τῆς ἐντεῦθεν διελεύσεως ὁδοῦ βλ. τὸ κεφάλαιον «Μορφολογία τοῦ ἐρευνηθέντος χώρου» ἐν τέλει.

Εἰκ. 139. Ληκυθία μελαμβάφῃ τῶν τάφων XLVII καὶ III.

γυναικός, ἐστραμμένης δεξιά, φερούσης διὰ τῆς δεξιᾶς, τεινομένης πρὸς τὰ ὀπίσω¹, ἱμάτιον καὶ διὰ τῆς ἀριστερᾶς κίστην μὲ ἕτερον ἱμάτιον καταπίπτον ἀπ' αὐτῆς. Μέγ. ὕψος 0.072, διάμ.: βάσ. 0.053 κοιλ. 0.067.

Ἡ παράστασις, ἀπομονωθεῖσα, ἐλήφθη ἐκ παραστάσεων ἐπαυλίων συχνὰ εἰκονιζομένων ἐπὶ πωμάτων λεκανίδων, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν εἰδικώτερον πρὸς ταῦτα συνδεομένων (πολὺ σπανιωτέρων ὅμως) γαμικῶν λεβήτων². Ἡ παράστασις συνηθεστάτη ἰδίως κατὰ τὸ β' τέταρτον τοῦ 4ου π.Χ. αἰ.³, ἀλλ' ἀπαντᾷ τὸ ἀργότερον ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ 5ου π.Χ. αἰ. τόσον εἰς καλύμματα λεκανίδων ὅσον καὶ εἰς ἄλλα ἄγγεα⁴, ἐξ ὧν σημειωτέον ληκύθιον ἐκ Ρηνείας ἐλλιπές (Délös XXI, πίν. 41, 102) μὲ παράστασιν τεχνοτροπικῶς ἐγγὺς τοῦ Αἴσονος (πρβλ. κατωτ. σημ. 4) ἔνθα εὗρηται ἡ αὐτὴ πρὸς τὸ ἡμέτερον στροφὴ τῶν ποδῶν καὶ ἀνάλογος ἐπιμερισμὸς κατακορύφως καὶ ὀριζοντίως καμπυλομένων πτυχώσεων.

Εἰκ. 140. Ληκύθιον τῆς πυχῆς XIII 2.

Ἐκ τῶν ὁμοίων μεμονωμένων παραστάσεων ἡ πλησιεστέρα ἴσως τεχνοτροπικῶς εἶναι ἡ ἐπὶ τῆς πελίκης E. TILLYARD, *The Hope Vases*, Cambridge 1923, πίν. 16, 105 (τὸ σχέδιον τοῦ ἡμετέρου χονδροειδέστερον). Ἄν καὶ ὀλιγώτερον συγγενὲς μᾶς ἐνδιαφέρει τὸ σχέδιον τῆς ὀρθῆς ἀριστερᾶ μορφῆς ἐπὶ τῆς ἐτέρας (B) ὕψεως σκύφου (κοτύλης) ἐν Βιέννῃ (CVA Wien [1] 43, 1), ἡ τεχνοτροπία τοῦ ὁποίου συγγενεῖται πρὸς τὴν τοῦ ζωγράφου τῆς Χρυσίδος, διότι τὸ ἡμέτερον πλησιάζει (ἀνῆκον πιθανώτατα εἰς τὸ αὐτὸ ἐργαστήριον) πρὸς ἐν ἰδιαιτέρως τῶν ἔργων του, τὸ ἐν E. GERHARD, *Auserlesene Vasenbilder*, Berlin 1840 - 1858, πίν. 302 - 303, 1.2 καὶ εἰδικῶς τὴν δευτέραν ἐξ ἀριστερῶν ὀρθῆν γυναικα, ὅχι μόνον κατὰ τὴν διάταξιν καὶ πτύχωσιν τοῦ ἱματίου, ἀλλὰ καὶ τὸν παχὺν λαιμὸν καὶ τὴν ὑψηλὰ φερομένην ζώνην· ὥστε κατατακτέος ὁ ζωγράφος τοῦ ληκυθίου μας ἀσφαλῶς εἰς τὴν σχολὴν τοῦ ζωγράφου τῆς Χρυσίδος⁵.

Εἰδικώτερον διὰ τὴν ἀντιθετικὴν - κατακόρυφον καὶ ὀριζόντιον - πτύχωσιν πρβλ. τὸ (ἐγγὺς τοῦ ζωγράφου τοῦ Κάδμου) τεμάχιον ἐν Ρηνυχ II ἀρ. 118 πίν. 9, ἔνθα ὀρθῶς τονίζεται ἡ ἄμεσος ἐπ' αὐτοῦ ἀπήχησις γλυπτῶν τῶν περὶ τὸ 420 π.Χ. χρόνων. Τὸ ἐκ Πνυκὸς τεμάχιον χρονολογεῖται περὶ τὸ 410 π.Χ., ἡ διαφορὰ δὲ τοῦ ἡμετέρου εἶναι μᾶλλον ποιοτικὴ ἢ χρονικὴ, ὥστε ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς προκειμένης χρονολογήσεως νὰ τίθεται ὀλίγον πρὸ τοῦ 400 π.Χ.

ΚΟΙΝΗ ΕΠΙΧΩΣΙΣ ΤΑΦΩΝ IV ΚΑΙ VIII

Τὴν πυρὰν XIII δὲν εἶχεν ἐπικαλύψει (μερικῶς) μόνον ὁ τάφος III ἀλλὰ ΒΑ. καὶ ἡ μικρὰ λάρναξ τοῦ τάφου IV. Ἐφαπτομένη πρὸς ταύτην ἀπὸ Β. καὶ ἀνατολικώτερόν πως

1 Εἰς τὸ ἐπίπεδον σχέδιον φυσικά, διὰ ν' ἀποδοθῇ τὸ ἄνοιγμα τῶν χειρῶν καὶ νὰ διακριθῶν τὰ φερόμενα δῶρα.

2 Βλ. D. M. ROBINSON, *Olynthus XIII*, 1950, 108 (πρβλ. ἀρ. 53 πίν. 71), *AJA* 40, 1936, 509 σημ. 1 καὶ *Rnyx II*, 10 - 11 καὶ πίν. 34, κάλυμμα λεκανίδος τοῦ Βρετανικοῦ Μουσείου (F 138) μὲ πλήρη παράστασιν ἀνάλογον τὸ ἐν S. AURIGEMMA, *Il Museo di Spina*, 1936, πίν. 55. Περὶ τῆς ἐορτῆς βλ. DEUBNER, *Ἐπαύλια*, *JdI* 15, 1900, 144 - 154 καὶ τὴν ἐκεῖ, πίν. 2, εἰκονιζομένην πυξίδα ἐξ Ἐρετρίας καὶ A. BRUECKNER, *AM* 32, 1907, 91 - 112.

3 Βλ. *Rnyx II*, πίν. 12, 152 13, 155 (156). 157 14, 165. 166. 167 (168. 169. 170).

4 Βλ. D. M. ROBINSON - C. G. HARCUM - J. H. ILIFFE, *A Catalogue of the Greek Vases in the Royal Ontario Museum at Toronto*, Toronto 1930, ἀρ. 370 πίν. 58 (λεκανὶς τοῦ τρόπου τοῦ ζωγράφου τοῦ Μειδίου, τέλους 5ου) καὶ ἀρ. 363 πίν. 363 (κάλπις τοῦ Αἴσονος χρονολογουμένη περὶ τὸ 400 π.Χ., πολὺ χαμηλά, νομίζω).

5 Ὁ ζωγράφος οὗτος (βλ. ARV² 794) ἀνήκει εἰς τὴν σχολὴν τοῦ ζωγράφου τοῦ Δίνου, εἰς ὃν ἀποδίδεται τεμάχιον ἀγγείου ὀλίγον δυτικώτερον εὑρεθέν (CII/CIII κοινὴ ἐπίχ. ἀρ. 3), ὥστε δὲν θὰ ἦτο τολμηρὸν νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι ἐκ τοῦ αὐτοῦ ἐργαστηρίου (ἐν τῇ ὕλικῃ ἐννοίᾳ) προέρχονται τὰ ἀντίστοιχα ἄγγεα.

εὐρίσκετο ἢ ἐπίσης μικρὰ λάρναξ τοῦ τάφου VIII. Ἀπὸ τὰ ὑπερκείμενα ἀμφοτέρων τῶν παιδικῶν τούτων τάφων χώματα συνελέγησαν τὰ ἑξῆς:

1. Πρωτογεωμετρικὸν τεμάχιον (βλ. σ. 4 ἀρ. 6).
2. Λεκανίδος κάλυμμα μὲ μέλαν γάνωμα καὶ τμήμα τοῦ σώματος κάτω (ἐσωτερικῶς καστανόν). Διάμ. καλύμματος 0.08.
3. Ληκυθίου αὐλακωτοῦ τεμάχιον.
4. Λευκῆς ληκύθου τεμάχιον ἐκ τῶν ὤμων.

(72) Τάφος IV, μικρὰ λάρναξ Α. - Δ. κατευθύνσεως, σφζομένη μόνον κατὰ τὸ κάτω ἥμισυ, διαστάσεων 0.70×0.27 μ.

Ἐν τῷ κέντρῳ τῆς λάρνακος ἀπαραγνώριστα, συντρετριμμένα καὶ διεσπαρμένα, τὰ ὅστ'α παιδός, βρέφους μᾶλλον (εἰκ. 141).

1. Μικρογραφικὸν ἀβαφεὺς ἀγγεῖον ἐκ κεραμοχοροῦ, σχεδὸν ἐρυθροποῦ, πηλοῦ. Ὑψος 0.035, διάμ.: 0.025 βάσ. 0.019.

2. Διπλῇ κιτρίνῃ χάνδρα.

(73) Ἀμέσως πρὸς Β. τοῦ προηγουμένου καὶ μόλις ἀνατολικώτερον εἰς ἐπίπεδον κατὰ 0.10 μ. περίπου ὑψηλότερον (ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὴν κλίσιν τῆς κιμηλῆς¹) εὐρίσκετο ὁ τάφος VIII, ἐτι μικροτέρα λάρναξ διαστάσεων 0.58×0.29 μ. μερικῶς μόνον διατηρουμένη, τεταραγμένη καὶ κενή.

Εἰκ. 142. Ἡ λάρναξ XLVI ἀπὸ Ν. Ἐμπρὸς τὸ ὄρυγμα 6.

(74) Δυτικῶς τοῦ νοτίου τμήματος τοῦ τάφου III, μὲ τὴν ΝΑ. γωνίαν ἐντὸς τοῦ ὀρύγματός του ἔκειτο ὁ τάφος XLVI (εἰκ. 142), παιδικὴ λάρναξ Α.-Δ. κατευθύνσεως διαστάσεων 0.67×0.28 μ. καταλαμβάνουσα τὸ βόρειον τμήμα τετραγώνου σχεδὸν ὀρύγματος. Ἡ λάρναξ εὐρέθῃ κεκαλυμμένη ὑπὸ πλακοσχημάτων τὸ πλεῖστον κιμηλολίθων, ὡς φαίνεται ἐν τῇ εἰκ. 142.

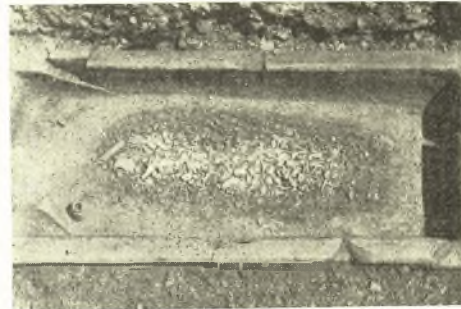
Ἐντὸς τοῦ ὀρύγματος εὐρέθῃσαν:

1. Ἑπτὰ τεμάχια λευκῶν ληκύθων, ὧν εἷς λαιμός, δύο κάτω μέρη καὶ τρία μὲ γραμμὰς ἐρυθράς· ἐπὶ ἑνὸς ἐξ αὐτῶν χεὶρ ὀριζοντίως προτεινομένη.
2. Ληκυθίου τεμάχιον.
3. Φιαλιδίου μὲ δακτυλιόσχημον βάσιν τεμάχιον· μέλαν γάνωμα. Ὑψος 0.025.
4. Πινακίου ταινιωτοῦ τεμάχιον (βλ. σ. 72 ἀρ. 24).
5. Λεκανῆς τεμάχιον ἄνω μετὰ τοῦ ὀριζοντίως ἐξέχοντος χεῖλους· ἐσωτερικῶς καστανὸν χρῶμα· ἔξω ἐπιφάνεια ἀβαφής, ἀνοικτοκάστανος. Ὑψος 0.045.

Ἐξωθι τῆς λάρνακος, εἰς τὸ στενὸν διάστημα μεταξὺ ταύτης καὶ τῆς βορείου πλευρᾶς τοῦ ὀρύγματος², εὐρέθῃσαν ἐνεσφηνωμένα:

1 Ἰδιαιτέρως ἀπότομον εἰς τὴν ζώνην ταύτην τοῦ οἰκοπέδου· πρβλ. σ. 65, 66 καὶ τάφ. LIV, XI καὶ XIV.

2 Ἀγγεῖα (δολόκληρα) ἀμέσως ἔξωθι τῆς λάρνακος τοποθετημένα καὶ ἐπὶ τοῦ τάφου LIV.

Εἰκ. 141. Τὸ ἐσωτερικὸν τῆς μικρᾶς λάρνακος IV

6 (πίν. 18γ δεξ.). Ληκύθιον συγκολληθὲν μὲ μικρὰς ἐλλείψεις κατὰ τὸ σῶμα. Λεπτοχάρακτα ζητοειδῆ κοσμήματα κατὰ τὴν ὄψιν, μεταξὺ ζεύγους γραμμῶν ἐντὸς περιθεούσης ἑδαφοχόου ζώνης. Ὑψος 0.11, διάμ.: βάσ. 0.055 κοιλ. 0.067 χεῖλ. 0.03.

Ὡς πρὸς τὸ σχῆμα πρβλ. *Hesperia* 18, 1949, ἀρ. 42 πίν. 91. Συγγενὲς καὶ τὸ CVA (Deutschland 331) Karlsruhe 1, 33, 7 (B 1840) χρονολογούμενον περὶ τὸ 400 π.Χ.

Εἰκ. 143. Τὸ ἐσωτερικὸν τῆς λάρνακος XLVI.

Ἐντὸς τῆς λάρνακος ΒΑ. ἐν κακῇ καταστάσει, τὰ ὅστις παιδὸς μετὰ τῶν κάτωθι τεσσάρων ἀγγείων (εἰκ. 143):

1 (XLXVI 1 πίν. 22 δεξιά). (Παρὰ τὴν ΒΔ. γωνίαν.) Λεκανὶς μετὰ τοῦ πώματος ἀποκεκρουμένη μέρη τῶν λαβῶν καὶ τῆς περιφερείας τοῦ πώματος, κεκαλυμμένη ὅλη, πλην τοῦ κάτω μέρους τοῦ ποδός, διὰ καλοῦ μέλανος γανώματος, κάτω ἐν μέρει ἀνοιχτοτέρου. Ὑψος 0.047, εἰς τὴν λαβὴν τοῦ καλύμματος 0.082, διάμ.: 0.09 βάσ. 0.049.

2 (XLVI 2 εἰκ 144 δεξιά). (Παρὰ τὴν ΝΔ. γωνίαν.) Ληκύθιον ἀκέραιον μελαμβαφὲς μὲ πεπιεσμένον σῶμα. Ὑψος 0.056, διάμ.: βάσ. 0.044 κοιλίας 0.045 χεῖλ. 0.025.

Βλ. LVIII ἀρ. 11 σ. 47 καὶ XCa 1 σ. 9.

3 (XLVI 3 πίν. 20γ, 4). Ληκύθιον ἀκέραιον· ἡ ἐπιφάνεια, ἰδίως κατὰ τὸν λαιμόν, ἐφθαρμένη εἰς πολλὰ μέρη. Ἐντονὸι κατακόρυφοι αὐλακώσεις, ἀπολήγουσαι κάτω εἰς ὄξύ, παρέχουν ὄψιν κάψας εἰς τὸ σῶμα. Ὑψος 0.075, διάμ.: βάσ. 0.037 κοιλ. 0.047 χεῖλ. 0.028.

Ὅμοιον (ἐλλιπὲς τὸν λαιμόν μετὰ τῆς λαβῆς) *Hesperia* 18, 1949, 326 ἀρ. 43 πίν. 91. Ὡς πρὸς τὸ σχῆμα πρβλ. καὶ τὸ ἐν Βυρεμβέργῃ LANGLOTZ, ἔ.ἀ. πίν. 20, 588 (χρονολογούμενον εἰς τὸ τέλος τοῦ 5ου αἰ. Πρβλ. XXII ἀρ. 2).

4 (XLVI 4 πίν. 23γ ἄνω δεξιά). Φιαλίδιον ἀκέραιον· μέλαν γάνωμα ἄνω ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν ἐπιφανειῶν καθιστάμενον κάτω πυρόχρουν. Ὑψος 0.02, διάμ.: βάσ. 0.028 χεῖλ. 0.055.

Δύο ζῶναι γανώματος καὶ ἐπὶ τοῦ ὅχι ἀκριβῶς ὁμοίου φιαλιδίου ἐκ τῆς Ἀγορᾶς BSA 46, 1951, πίν. 15 (β) ¹.

(75) Πρὸς Ν. τοῦ Τ. XLVI δυτικῶς δὲ καὶ κατὰ τὸ νοτιώτερον τῆς πυρᾶς XXII ἔκειτο ὁ τάφος II (πίν. 2 ἄνω ἀριστερά), ἄλλη πυρὰ Α. - Δ. κατευθύνσεως.

Ἡ ὑπαρξίς τοῦ τάφου ἐπεσημαίνετο ἀπὸ στήλην στερεωμένην ἀπλῶς εἰς τὸ χῶμα (εἰκ. 145), ἀλλ' ἀσφαλῶς κατὰ χώραν ἰσταμένην ², μὲ τὴν ὄψιν πρὸς Ν., ὡς οἱ ὅροι τοῦ

Εἰκ. 144. Ληκύθια τάφων XLIII καὶ XLVI.

¹ Συνήθως ἡ διαφορὰ τοῦ χρώματος τοῦ γανώματος ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἀγγείου ἀποδίδεται εἰς μερικὴν (ὑπὸ ἐτέρου) κάλυψιν του ἐν τῇ κλιβάνῳ, ἐξ ἧς τὸ καλυπτόμενον τμήμα δὲν ὑφίσταται τὴν ἐπίδρασιν τοῦ πυρὸς κατὰ τὸ στάδιον τῆς τρίτης καμινεύσεως (ἐπανοξειδώσεως)· βλ. τὸ ἄρθρον τοῦ C. WEICKERT, περὶ τῆς τεχνικῆς τῶν κλασσικῶν ἀγγείων AA 57, 1942, 512 - 528 (εἰδικῶς σ. 529), ἐξ οὗ A. LANE, *Greek Pottery*, London 1948, 7, καὶ ἡ G. A. RICHTER, *Red - Figured*, 1946. Εἰς περιπτώσεις ὅμως ὡς ἡ ἡμετέρα ἡ ἐπανάληψις τῶν ὁμοιο-

χρῶν ζωνῶν ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν ὄψεων δὲν δύναται νὰ ἐρμηνευθῇ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον καὶ θὰ πρέπει ν' ἀποδοθῇ εἰς λεπτότερον στρώμα γανώματος κατὰ τὰ ἀντίστοιχα (ἐρυθρά) μέρη, εἰς βιαστικὴν δηλαδὴ καὶ εὐθνήν παραγωγὴν.

² Καὶ ἄλλαι στήλαι τοῦ αὐτοῦ νεκροταφείου ἴσταντο ἄνευ βάσεως ἐν τῇ χώματι· βλ. AM 71, 1956, 125 (γραπτὴ στήλη ἐπὶ κεραμοσκεποῦς καὶ ἐνεπίγραφος στήλη παρὰ τεφροδόχον μεταξὺ τῶν τάφων τῶν βασιλικῶν στάβλων).

τάφου XLIV σ. 67. Ἡ στήλη, μαρμαρίνη, ἀπλοῦ ὀρθογωνίου σχήματος (ἄνευ γλυφῆς), ἔχει ὕψος 0.78, πλάτος 0.331 (κάτω) - 0.334 (ἄνω) καὶ πάχος 0.07 μ.

Ἐπὶ τῆς ὀψευς, καταλειπομένου ἄνω κενοῦ ὕψους 0.03, ἐπίγραμμα ἦτο κεχαρ-
γμένον εἰς τέσσαρας στίχους καταλαμβάνοντας συνολικῶς ὕψος 0.09 μὲ ὕψος γραμμά-
των 0.015 - 0.02. Μέρη τῆς στήλης, ιδίως
κατὰ τὰς γωνίας καὶ κυρίως δεξιὰ, εἶναι
ἐφθαρμένα, ὥς φαίνεται ἐν τῇ εἰκ. 145. Κάτω,
τεθραυσμένη πιθανώτατα ἀρχῇθεν, ἡ στήλη
κατέληγε τριγωνικῶς, μὲ τὴν κορυφὴν δεξιὰ.

Τὸ ἐπίγραμμα ἐν μεταγραφῇ:

Μετωπίδος [τόδ]ε [σῆ]-
μα, ἣ ζῶσα ἦν ἀγαθ[ῇ]
θανῶσα δὲ ἐνθ(ά)δε
κεῖται.

Ὁ χαράκτης παρέλειψε τὸ α τοῦ ἐν-
θάδε.

Μετρικῶς τὸ ἐπίγραμμα ἀναλύεται ὥς ἐξῆς:

Μετωπίδος τόδε σῆμα

ἣ ζῶσ(α) ἦν ἀγαθὴ θανῶσα δὲ ἐνθάδε κεῖται

Εἰκ. 145. Στήλη ἐπὶ τῆς πυρᾶς II.

ἦτοι εἰς ἐν ἡμιστίχιον καὶ ἐν ἐξάμετρον, μέ τινας
ἀνωμαλίας¹.

Εἰς τὸ ἡμιστίχιον τὸ μέτρον δὲν εὐδοοῦται μὲ τὸ ὄνομα τῆς νεκρᾶς, προσκολληθὲν εἰς γνω-
στὸν τύπον ἀπαντῶντα ἤδη ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ 6ου π.Χ. αἰ. ἐν Ἀττικῇ²: IG I² 975: Γνάθονος
τόδε σῆμα³, IG I² 973: Ἀντίου⁴ τόδε σῆμα, ἔνθα ἀπαιτεῖται ἡ ἔκτασις Ἀντίου, ὥς Μετωπίδος
ἐν τῷ ἡμετέρῳ⁵. Βλ. καὶ SEG 10, 443 (IG I² 988 + Ἑλληνικά 8, 1935, 215 - 9).

Τὸ ἀρχαιότερον ὅμως γνωστὸν παράδειγμα: Ἀφεινία τόδε [σῆμα], τὸν ὄλεσε πόντος ἀναι[δὲς]
προέρχεται ἐκ Κορίνθου (IG IV 358 = AM 1, 1876, 40 - 44 πίν. 1).

Τὸ ἐπίγραμμα τοῦτο ὁ FRIEDLÄNDER, Epigrammata, ἀρ. 2 συνδέει πρὸς τὸν δημηρικὸν
στίχον (H 89 - 90):

ἀνδρὸς μὲν τόδε σῆμα πάλαι κατατεθνηῶτος
ὃν ποτ' ἀριστεύοντα κατέκτανε φαίδιμος Ἑκτωρ

1 Παρὰ τὰς ἀνωμαλίας μόνον εἰς ἐξάμετρον δύναται
ν' ἀναλυθῇ, διότι τὸ ἐξάμετρον, τὸ ἐλεγεῖον, ὁ ἴαμβος
καὶ ὁ τροχαῖος εἶναι τὰ μόνα χρησιμοποιούμενα μέτρα
εἰς ἀρχαῖα καὶ κλασσικά ἐπιγράμματα, βλ. P. FRIED-
LÄNDER, Epigrammata, Berkeley-Los Angeles 1948,
ἀρ. 3 καὶ σημ. 5. Διὰ τὴν ἐκθλιψιν ζῶσ(α) ἦν βλ. F. AL-
LEN, On Greek Versification in Inscriptions ἐν
Papers of the American School of Classical Studies
at Athens 4, 1885/86, Boston 1888, 178 (IG II² 11594,
μέσα 4ον: Προλιποῦς ἦβη). Διὰ τὴν χασμωδίαν δὲ ἐν-
θάδε βλ. κατωτ. σ. 86 σημ. 3.

2 Πόσον κοινὸς ἦτο ὁ τύπος ἐν Ἀττικῇ φαίνεται ἀπὸ
τὴν δῆθεν ἀνεύρεσιν, κατὰ τὴν ἀρχαιότητα, τάφου μὲ

τὸ ἐπίγραμμα Δηϊόπης τόδε σῆμα, τὴν ὑπὸ τοῦ ΑΡΙΣΤΟ-
ΤΕΛΟΥΣ, Περὶ θαυμασίων ἀκουσμάτων 843β, ἀναφε-
ρομένην. Βλ. καὶ G. PFONL, Untersuchungen über
die attischen Grabinschriften, Erlangen 1953, 96 κ.έ.

3 Καὶ (NEWTON καὶ MARSHALL) The Collection of
Ancient Greek Inscriptions in the British Mu-
seum (IV) 935. Πρώτη δημοσίευσιν Ἀθηνᾶ 21, 1909,
311. Διὰ τὴν μετρικὴν ἀνωμαλίαν βλ. FRIEDLÄNDER,
ἔ.ἀ. ἀρ. 161.

4 Τινὲς τῶν ἐκδοτῶν συμπληρῶνουν [Μ]αντίου.

5 Δι' ἐκτάσεις βραχειῶν συλλαβῶν κυρίων ὀνομάτων
βλ. E. HOFFMANN, Sylloge Epigrammatum Graeco-
rum, Halle 1893, καὶ ALLEN, ἔ.ἀ. 75.

εἰς ὃν (ἢ εἰς κοινὸν πρότυπον) ἀνάγονται πάντα τὰ ὁμοίου τύπου ἐπιγράμματα, πολλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος¹.

* Ἀττικὸν ἐπίγραμμα τοῦ τύπου τούτου σχεδὸν σύγχρονον—προηγούμενον μὲν, ἀλλὰ μὴ ἀπέχον πολὺ τοῦ ἡμετέρου—εἶναι ἡ IG I² 1037: Ἀνθέμιδος² τόδε σῆμα.

Τὸ πλησιέστερον παράλληλον πρὸς τὸ νόημα τοῦ δευτέρου (πλήρους) ἑξαμέτρου τοῦ ἐπιγράμματος μας ἀνευρίσκομεν εἰς τὸ ἐπίγραμμα τῆς Νικαρέτης (IG II² 12254, CONZE, 1508 πίν. 313):

Ἐργ[ά]τις ὅσα γυνὴ φειδωλὸς τε ἐνθάδε κεῖμαι³.

Εἰκ. 146. Λήκυθος ἐπιχώσεως τάφου ΙΙ.

Τὴν αὐτὴν ἰδέαν τοῦ ἐπαίνου τῶν ταπεινῶν ἀρετῶν ἀπλῶν γυναικῶν ἐκφράζουν δύο χωρὶς προσπάθειαν μέτρου ἐπιτύμβια, τὸ ἐκ Πειραιῶς (IG I² 1057): Μελέτη ἐνθάδε κεῖται, γυνὴ ἀγαθὴ καὶ τὸ ἐπὶ ἀπλῆς ὀρθογωνίου στήλης (IG II² 13183, τῶν ἀρχῶν τοῦ 4ου, κατὰ τὸν J. KIRCHNER, μᾶλλον ὅμως καὶ τοῦτο εἰς τὸ τέλος τοῦ 5ου χρονολογητέον): Γυναικὸς ἀγαθῆς μνημα τόδε.

Τὰ δύο ταῦτα ἄνευ μέτρου ἐπιγράμματα εἶναι περίπου σύγχρονα πρὸς τὸ ἡμέτερον, εἰς ὃ διὰ πρώτην ἴσως φορὰν καταβάλλεται προσπάθεια ἑμμέτρου ἐκφράσεως τῆς αὐτῆς ἰδέας. Ἡ πρώτη αὕτη ἀπόπειρα, χωλαίνουσα εἰσέτι, ἀνοίγει τὸν δρόμον εἰς ἐπιτυχεστάτα ἐπιγράμματα, ὡς τὸ τῆς Νικαρέτης. Ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ τὸ ὄνομα τῆς θανούσης μένει ἔξω τῶν πλαισίων τοῦ στίχου, ἐπιγραφέν, ἀπλῶς, ἐν εἴδει τίτλου ἄνευ συνδέσεώς τινος πρὸς τὸ ἀκολουθοῦν ἑξάμετρον, ἐνῶ εἰς τὸ ἡμέτερον ἐδέχθη νὰ προστεθῇ τυπικὸν ἡμιστίχιον, ἔξ ἄλλων προτύπων εἰλημμένον, ἵνα περιληφθῇ τὸ ὄνομα τῆς νεκρᾶς.

Εἰκ. 146. Λήκυθος ἐπιχώσεως τάφου ΙΙ.

Ἡ ἀντίθεσις τῶν ἐν τῇ ζωῇ ἰδιοτήτων καὶ τῆς παρουσίας τοῦ τάφου, μὲ τὴν ὁποίαν τονίζεται, καθιστάμενον ἀπτότερον, καὶ διὰ τοῦτο τραγικώτερον, τὸ ἐντεῦθεν καὶ ἐκεῖθεν τοῦ θανάτου χάσμα ἀποβαίνει μετ' ὀλίγον κοινοτέρα⁴ κορυφουμένη εἰς τὸ

1 *Αἶγινα* IG IV 48 καὶ 49 (FRIEDLÄNDER, ἔ.ἀ. ἀρ. 163 καὶ 9β). *Οἰνὴ* Κορινθίας IG IV 414, (L. ROSS, *Archaeologische Aufsätze*, 2, 261, FRIEDLÄNDER, 163b), πρβλ. L. H. JEFFERY, *JHS* 59, 1939, 139 διὰ τὴν ἄλλην ὑπὸ τῶν διαφόρων ἐκδοτῶν ἀνάγνωσιν τοῦ ὀνόματος - Δρωπύλου ἢ Δρωπίδου ἢ (Μαν)δροπύλου (τὸ τελευταῖον κατὰ συμπλήρωσιν τοῦ ROEHL, *Inscriptiones Graecae Antiquissimae*², 18 ἀκολουθοῦμένου ὑπὸ τοῦ F. D. ALLEN, ἔ.ἀ. 189 ἀρ. XCIII). *Λοκρίδος* AD 2, 1916, παράρτ. 46 εἰκ. 1.

2 Τονίζω Ἀνθέμιδος, ἐκλαμβάνων τὸ ὄνομα ὡς ἀνδρικὸν ἐν ἀντιθέσει πρὸς πάντας τοὺς προηγούμενους ἐκδότας (ΣΤ. ΚΟΥΜΑΝΟΥΔΗΣ, Ἀττικῆς Ἐπιγραφαὶ Ἐπιτύμβιοι ἀρ. 2961, A. KIRCHHOFF, IG I² 1037, KAIBEL, *Epigrammata Graeca* ἀρ. 73. E. HOFFMANN, ἔ.ἀ. ἀρ. 33, W. PHEK, *Griechische Versinschriften* I, Berlin 1955, ἀρ. 78. Ἀνθέμιδος ὅμως τονίζει χωρὶς νὰ ἐπεξηγῇ διατί, ὁ G. FROHL, ἔ.ἀ. 104 ἀρ. 5) παρασυρθέντας προφανῶς ἐκ τῆς καταλήξεως ἀλλὰ ὀνόματα ἀνδρῶν λήγοντα εἰς -ις εἶναι κοινότατα ἀπὸ τῆς Μυκηναϊκῆς ἥδη ἐποχῆς (βλ. O. LANDAU, *Mykenisch-griechische Personennamen*, Göteborg 1958, 240, πρβλ. καὶ 174) καὶ εἰδικώτερον τὰ ἐκ φυτῶν προερχόμενα συχνά: πρβλ. Δάφνις, Θάλλις (C. BLINKENBERG, *Inscriptions de Lindos* I, II 582 πρβλ. 696b 5), Κάλαμις, Μύρτις (Ἀργεῖος, ΔΗΜΟΣΘ. XVIII, 295) καὶ δὴ καὶ Ἀνθίς (Κεῖος IG II² 1958 στ. 15). Ἡ στήλη, ἐφ' ἣς τὸ ἐπίγραμμα, ἔφερε γραπτὴν παράστασιν, ἡφανισμένην ἀτυχῶς σήμερον, ὥστε νὰ μὴ μᾶς βοηθῇ εἰς τὴν ταύτισιν τοῦ γένους τῶν

εἰκονιζομένων, ὧν τὰ ὀνόματα ΗΡΟΦΙΑΗ ΑΝΘΕΜΙΣ ἀνεγράφοντο ἀντιστοιχῶς ὑπὲρ τὰς κεφαλὰς των. Τὸ ἐπίγραμμα ὁμοῦς:

Ἀνθέμιδος τόδε σῆμα κύκλῳ στεφανοῦσιν ἑταῖροι
μνημείων ἀρετῆς ἔνεκα καὶ φιλίας

δὲν καταλείπει οὐδεμίαν ἀμφιβολίαν ὅτι εἰς ἄνδρα ἀναφέρεται, περιτενεύει δέ, νομίζω, πᾶσα μακρολόγος προσπάθεια ὑποστηρίξεως τῆς ἀπόψεώς μου, διότι ἡ ἑλληνισ παραλλήλων καὶ τὸ διὰ τὰς κοινωνικὰς συνθήκας τοῦ 5ου π.Χ. αἰ. παράδοξον τοῦ περιεχομένου καθιστοῦν τὴν ἀντίθετον ἀποψιν λίαν ἀπίθανον. Πρβλ. τὸ ἀρχαῖον τριζηνιακὸν ἐπίγραμμα IG IV 80 (FRIEDLÄNDER 29, PHEK, 165).

3 Ὁ στίχος παρουσιάζει καὶ ταυτότητα μετρικῆς ἀνωμαλίας (ἀδυναμίας μᾶλλον) μὲ τὴν χασμωδίαν τε ἐνθάδε, ὡς δὲ ἐνθάδε ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου, εἰς ἀμφοτέρως τὰς περιπτώσεις μεταξὺ τετάρτου καὶ πέμπτου ποδός, δι' ἣν θέσιν δὲν παραθέτει παράλληλον ὁ ALLEN, ἔ.ἀ. 105 - 6.

4 Βλ. Στήλη Μελίτης IG II² 12067 (CONZE, 162 πίν. 51, PHEK, 1387), χρονολογουμένη 360-345 ὑπὸ τοῦ H. MÖBIUS, *Die Ornamente der griechischen Grabstelen*, 1928, 444⁶, 88, Στήλη Ἀθηνοκλέους ἐν τῇ Ἀγορᾷ (καὶ οὐχὶ ἐν τῷ Κεραμεικῷ ὡς ὁ PHEK, 344) IG II² 10593, AJA 40, 1936, 196 εἰκ. 13=AA 51, 1936, 105-5 εἰκ. 4. Πρβλ. ἀκόμη IG XII, 8, 398 (PHEK, 164, Θάσος, ἀρχαῖ 5ου) καὶ Γέρας Ἀντωνίου Κεραμοπούλου 298 πίν. 18 (PHEK, 492 συμπληρωθὲν ἐ[κάλυψ]ε ἀντὶ ἐ[κρυψ]ε). Διεξοδικώτερον περὶ τῶν τρόπων δηλώσεως τῆς ἀναθέσεως ζωῆς-θανάτου βλ. FROHL, ἔ. ἀ. 166 κ. ἔ

εὐγενὲς ἐπίγραμμα τῆς Πολυξένης¹ (IG II² 12495):

*Πένθος κῶριδίωι τε πόσει καὶ μητρὶ λιπῶσα
καὶ πατρὶ τῶι φύσαντι Πολυξένη ἐνθάδε κεῖται.*

Τὸ ὄνομα Μετωπίς ἀπαντᾷ διὰ πρώτην φορὰν. *Μετώπα Κερκυραία*: IG II² 9011 (=Hesperia 3, 1934, 91 ἀρ. 116) περὶ τὸ 400 π.Χ. Πρβλ. *Μέτωπος* IG IX 2, 517 στ. 62 (3^{ος} αἰ. π.Χ.).

Ὁ χῶρος πέριξ τῆς στήλης καὶ ἐκεῖθεν τοῦ περιγράμματος τῆς πυρᾶς, ἰδίᾳ πρὸς Β., ἦτο πλούσιος εἰς τεμάχια ἀπὸ μικροῦ βάλθους.

Εἰς τὸ ἀνώτερον στρώμα, ἐπὶ τῆς ἀρχαίας σχεδὸν ἐπιφανείας εὐρέθησαν:

1. Σκύφον τεμάχιον περὶ τὴν βάσιν· ἐσωτερικῶς ἔντυπος διακόσμησις τεσσάρων ἀνθεμίων σταυρικῶς καὶ ὀκτὼ ἄλλων πέριξ κύκλου διατεταγμένων.

2. Ὅμοιον τεμάχιον μὲ τέσσαρα ἀνθέμια πέριξ κύκλου.

3. Ἐρυθρόμορφον τεμάχιον.

4. Λευκῆς ληκύθου τεμάχιον.

5. Ληκυθίου τεμάχιον μὲ ἑδαφόχρουν ζώνην.

6. Φιαλιδίου τεμάχιον.

7 (εἰκ. 146). Λήκυθος πλήρης, μὲ μικρὰς βλάβας. Ἐπὶ λευκοῦ ἐπιχρίσματος ἡ συνήθης διακόσμησις θαλλοῦ κισσοῦ μεταξὺ ζωνῶν κιγκλιδωτοῦ καί, ἐπὶ πλέον, μαιάνδρου ἄνω. Ὑψος 0.198, διάμ.: βάσ. 0.045 ὦμων 0.059 χεῖλ. 0.027 (ἐσωτ.) - 0.04 (ἐξωτ.).

Εἰκ. 149. Πυξίς τοῦ τάφου II ἐκ τῶν ἄνω.

Εἰκ. 147. Κρατηρίσκος ἐκ τῆς ἐπιχώσεως τοῦ τάφου II.

Εἰκ. 148. Ληκύθια XXXVIII ἀρ. 5 καὶ II ἀρ. 4.

Ὅμοιοτάτη, ὀλίγον μικροτέρα (ὑψος 0.186), λήκυθος ἐκ τοῦ τάφου 75 τοῦ παροχθίου Νεκροταφείου τῆς Ὀλύνθου (Olynthus XIII πίν. 30, 18) ἀπετέλει τὸ μοναδικὸν κτερίσμα τοῦ τάφου (βλ. Olynthus XI 18), ὥστε δὲν δύναται νὰ χρονολογηθῇ ἐκ συναφῶν εὐρημάτων. Κατὰ τὸ σχῆμα (διακόσμησις ἐφθαρμένη) πρβλ. καὶ Olynthus XIII πίν. 31, 22. Βλ. ἀκόμη CVA (France 3, 111) Compiègne 12, 16 (ὁμοία, ἀλλὰ μὲ τριπλοῦν κιγκλιδωτόν), AA 56, 1941, 67 εἰκ. 2 ἀριστερά (Βιέννης, ἑλαφρῶς παχύτερον σῶμα), CVA (U.S.A. [IV] 171) Robinson Collection (1) 38 (καὶ δεύτερος μαιάνδρος κάτω, σχέδιον ἀνάλογον ἀλλὰ λεπτότερον), LANGLOTZ, Würzburg 108, 390 C (ὁμοία διάταξις, ἀλλὰ πολὺ λεπτότερον σχέδιον, βλ. λήκυθον XXI), CVA Belgique 62, 13 (σχέδιον ὥσαύτως λεπτόγραμμα· σῶμα μᾶλλον πεπιεσμένον, λαιμὸς ὅμως ραδινώτερος), CVA Pologne 119, 3 (Poznan, Museum Wielkopolskie, σῶμα μᾶλλον πεπιεσμένον,

¹ CONZE 284, πίν. 66. Τὸ ἀνάγλυφον εἰκονίζεται καὶ παρὰ G. RODENWALDT, Das Relief bei den Griechen, πίν. 74, H. DIEPOLDER, Attische Grabreliefs, München 1931, πίν. 40, FR. JOHANSEN, The Attic Grave-Reliefs, Copenhagen 1951, εἰκ. 10. Ὁ T. DOHRN,

Attische Plastik, Krefeld 1957, 177, χρονολογεῖ τοῦτο (ὀλίγον) μετὰ τὸ 350 π.Χ. καταβιβάζων γενικῶς πάσας τὰς χρονολογήσεις· βλ. DIEPOLDER, ἔ.ἀ. 43-44 διὰ τὴν δυσχέρεαν χρονολογήσεως τοῦ ἀναγλύφου, τοποθετουμένου ὑπ' αὐτοῦ μετὰ δισταγμοῦ μεταξὺ 360-350 π.Χ.

διακόσμησις ὁμοία, ἀλλ' ἄνευ μαιάνδρου) καὶ τέλος καὶ CVA (Deutschland [13] 605) Mannheim 19, 15 (βλ. CIX ἀρ. 6 σ. 31). Βλ. καὶ σ. 22 - 23.

(Ἀκριβῶς ὑπὸ τὴν στήλην):

8 (εἰκ. 147). Κρατηρίσκος μικρογραφικὸς ἀκέραιος· ἀνοικτόχρουν (σχεδὸν σοκολατόχρουν) γάνωμα μὲ μεταλλικὴν λάμψιν. Ὑψος 0.033, διάμ.: βάσ. 0.029 χεῖλ. 0.051.

9. Ἑπτὰ τεμάχια λευκῶν ληκύθων.

10 - 11. Δύο λαιμοὶ ληκύθων, ὁ ἕτερος λευκῆς.

12. Κάτω μέρος ληκυθίου.

13. Πώματος λεκανίδος τμήμα· μέλαν γάνωμα.

Εἰκ. 151. Ζεῦγος φιαλιδίων ἐκ τοῦ πυθμένος τῆς πυρᾶς II.

Εἰκ. 150. Ληκύθιον ἐκ τοῦ πυθμένος τῆς πυρᾶς II.

14. Σκύφου (:) τμήμα περὶ τὴν βάσιν· ἐσωτερικῶς ἔντυπος διακόσμησις τεσσάρων μικρῶν ἀνθεμίων πέριξ κύκλου.

Ἐντὸς τοῦ καθαυτοῦ γεμίσματος τοῦ τάφου εὐρέθησαν (ὑψηλά, ἀνατολικῶς):

1 (πίν. 18β 2). Ληκύθιον ἑλλιπὲς τὴν λαβὴν· ἐπὶ τοῦ σώματος (ἀμέσως ὑπὲρ τὴν μεγίστην διάμετρον) ζώνη ἑδαφόχρους μὲ βιαστικὰ ζητοειδῆ μεταξὺ ζεύγους γραμμῶν. Ὑψος 0.111, διάμ.: βάσ. 0.055 κοιλ. 0.07 χεῖλ. 0.033.

Ἐντελῶς ὅμοιον, κατὰ τι μικρότερον, τὸ Hesperia 18, 1946, ἀρ. 42 πίν. 91. Τὸ CVA Belgique 3, 127 2 ὁμοιάζον μάλιστα κατὰ τὸ σῶμα. Ὅμοιον καὶ τὸ ἑλλιπέστερον LXXIV 2 ἀρ. 4 σ. 24, ὅμοιον δὲ εὐρέθη ἐπὶ τοῦ πυθμένος τῆς πυρᾶς (ἀρ. 7 κατωτ.).

(Χαμηλότερον, ἀμέσως ὑπεράνω τῶν ἐπὶ τοῦ πυθμένος ἀνθράκων)

2. Λήκυθος ἑλλιπὲς μέρος τοῦ σώματος ἄνω μετὰ τοῦ λαιμοῦ καὶ τῆς λαβῆς· κεκαλυμμένη διὰ μέλανος γανώματος, κατὰ τόπους ἐρυθροποῦ. Ὑψος (μέχρι τῶν ὤμων) 0.094, διάμ.: βάσ. 0.03 ὤμων 0.043.

Πρβλ. Olynthus XIII πίν. 31, 21.

Ἐπὶ τοῦ πυθμένος, ἐντὸς τῶν ἀνθράκων, παρὰ τὴν δυτικὴν πλευράν, τὰ ἑξῆς δύο ληκύθια:

3 (II, 1 πίν. 20α, ἄνω δεξιὰ). Ληκύθιον ἑλλιπὲς τὸν λαιμὸν μετὰ τῆς λαβῆς· ἀραιαὶ ἀβαθεῖς αὐλακώσεις, βαίνουσαι κατακορύφως ἀλλὰ στρεφόμεναι κατ' ὀλίγον πρὸς τὰ δεξιὰ, παρέχουν ὄψιν κάψας εἰς τὸ σῶμα. Ὑψος 0.05, διάμ.: βάσ. 0.042 κοιλ. 0.05. Πρβλ. τὸ ἐκ τῆς ἐπιχώσεως τοῦ τάφου XXII (2).

4 (II 2 εἰκ. 148 δεξ.). Ληκύθιον μελαμβαφές, ἀποκεκρουμένον τμήμα τοῦ λαιμοῦ ἄνω· ἐπιφάνεια

Εἰκ. 152. Ἐσωτερικὸν τοῦ φιαλιδίου II ἀρ. 9.

βεβλαμμένη ἐνιαχοῦ ὑπὸ τοῦ πυρός. Μέγ. ὕψος (εἰς τὴν λαβὴν) 0.067, διάμ.: βάσ. 0.037 κοιλ. 0.045.

5 (II 3+4 πίν. 21 ἄνω δεξιὰ, εἰκ. 149). (Ἀνατολικώτερον.) Πυξὶς μετὰ πώματος ἑλλιπὲς πολλὰ μέρη, ἰσχυρῶς βεβλαμμένη ἐκ τῆς καύσεως. Ἐπὶ τοῦ καλύμματος περὶ μὲν τὴν λαβὴν διακόσμησις ἀκτινωτῶν γραμμῶν κατὰ δὲ τὴν περιφέρειαν γωνία (ἰσχυρῶς ἐοχηματοποιημένα φύλλα)· μεταξὺ τῶν δύο κεκοσμημένων ζωνῶν ταινία μελαμβαφής. Ὑψος 0.06 μετὰ τοῦ καλύμματος 0.073 εἰς τὴν λαβὴν 0.095, διάμ. μετὰ τῆς ὑπὲρ τὴν βάσιν παρυφῆς 0.11.

6 (Παρὰ τὴν πυξίδα). Χαλκοῦ κατόπτρου τεμάχιον.

7. Λευκῶν ληκύθων (δύο τοῦλάχιστον) δώδεκα τεμάχια, ὧν δύο λαιμοὶ ἐπὶ ἑνὸς κεφαλῇ.

8 (εἰκ. 150). Ληκύθιον ἑλλιπὲς τὸ ἄνω μέρος τοῦ λαιμοῦ, λίαν βεβλαμμένον ἐκ τοῦ πυρός. Ὑπὸ τὴν λαβὴν ἐδαφόχρους ζώνη μὲ ζευγὸς γραμμῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων, ἐπὶ τῆς ὕψεως, ζητοειδῆ.

Ὅμοιον *Hesperia* 4, 1935, 476 ἀρ. 1=480 εἰκ. 4 ἀρ. 53 (βλ. καὶ σ. 510). Μὲ ἐπίσης κυλινδρικὸν σῶμα, ραδιώτερον ὅμως, ἐκ τοῦ παρὰ τὸ Δαφνὶ Σπηλαίου τοῦ Πανός (ΑΕ 1937 [I] 40 ἀρ. 8 εἰκ. 15 δεξιὰ). Βλ. ἀνωτ. τὸ ἐκ τοῦ γεμίσματος τῆς πυρᾶς ὁμοειδές (μὲ διαφορετικὸν σῶμα).

9 (εἰκ. 151 ἀριστ., 152). Φιαλίδιον μὲ δακτυλίσχημον βάσιν, ἑλλιπὲς μικρὰ μέρη· μέλαν γάνωμα. Ἐσωτερικῶς ἐντυπος διακόσμησις ἐννέα ἀνθεμίων περὶ κύκλου περιβαλλομένου ἀπὸ μονόγραμμον κυμάτιον (ἀνεστραμμένα υ). Ὑψος 0.028, διάμ.: βάσ. 0.058 χεῖλ. 0.08.

Εἰκ. 153. Τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ φιαλιδίου II 10.

10 (εἰκ. 151 δεξιὰ, 153). Φιαλίδιον ἑλλιπὲς μέγα μέρος· βάσις ἀβαφής μὲ κυκλίσκον ἐν τῷ μέσῳ· ἐσωτερικῶς διακόσμησις ἐντύπων ἀνθεμίων περὶ κυκλικῆς ἀυλακώσεως. Ὑψος 0.025, διάμ. βάσ. 0.045.

11. Μικρὰ τεμάχια καὶ ἄλλων φιαλιδίων.

12. Πινάκιον ταινιωτὸν ἑλλιπές· τρεῖς ὁμόκεντροι ταινίαι καστανομέλαιναι κατὰ τόπους ἐρυθροπαί. Ὑψος 0.025, διάμ.: βάσ. 0.048 χεῖλ. 0.127. Βλ. σ. 72 ἀρ. 24.

13. Τεμάχια δύο τοῦλάχιστον ταινιωτῶν πινακίων. Βλ. ἀνωτέρω.

14. Ληκύθιου (ἢ χοός) τμῆμα μὲ δίγραμμον κυμάτιον ἐντὸς ἐδαφοχρόου ζώνης. Διαστάσεις 0.025×0.03.

15. Ληκύθου βάσις.

16. Κοτύλης τμῆμα κάτω· μέλαν γάνωμα ἄνω, κάτω κατακόρυφοι λεπταὶ ἀκτινωταὶ γραμμαί. Διαστ. 0.03×0.03.

(76) Νοτίως τοῦ τάφου II εὐρίσκετο ὁ τάφος I, μικρὸς κεραμοσκεπῆς Α.-Δ. κατευθύνσεως, κατεστραμμένος κατὰ τὸ νότιον αὐτοῦ ἥμισυ ἀπὸ τὸν ἐκεῖθεν διερχόμενον τοῖχον τῆς οἰκίας εἶχεν ἐκκενωθῆ παντὸς περιεχομένου.

Ἐντὸς τοῦ τάφου ἦτο ὁρατὴ (λελαξευμένη κατὰ τι βαθύτερον) συνέχισις τῆς βορείου πλευρᾶς τοῦ ὀρύγματος 4.

(77) Ἐπὶ τοῦ ἐτέρου διαπιστωθέντος ἄκρου τοῦ ὀρύγματος τούτου, δυτικῶς τῶν τάφων I καὶ II, ἐπεκάθητο ὁ τάφος XLVIII, ἐρχυτρισμὸς ἐντὸς ὀρύγματος πλουσίου εἰς τεμάχια:

1. Τρία τεμάχια μεγάλου ἀγγείου, τὸ ἐν μὲ κυμάτιον, τὰ δύο ἄλλα μὲ ἀνθέμια.

2. Πρόχου μέρος ἄνω· καλὸν μέλαν γάνωμα. Διάμ. χεῖλ. 0.034.

3. Οἰνοχόης στόμιον· γάνωμα ξερυθρωπόν.

4 (εἰκ. 154). Ληκυθίου (ἢ χοός) τμήμα σφῶζον τὸ κάτω πρόσθιον μέρος παιδίσκης φερούσης κίστην (·).

5. Τεμάχιον ληκυθίου με ἀνθέμιον.

6. Ληκυθίου ἄνω μέρος.

7. Ληκυθίου κάτω μέρος.

8. Λευκῆς ληκύθου πέντε τεμάχια.

Εἰκ. 154. Ὅστρακον ἐκ τοῦ ὀρύγματος τοῦ τάφου XLVIII (ἀρ. 4).

9. Πῶμα λεκανίδος· ἐπιφάνεια λίαν ἐφθαρμένη.

10. Κυάθιον· πηλὸς κορινθιακός. Ὑψος 0.03.

11. Πινακίου τέσσαρα τεμάχια· διακόσμησις στιγμῶν.

12. Ἐτέρου πινακίου τεμάχιον περιλαμβάνον τὴν βάσιν.

Ὡς τάφος εἶχε χρησιμοποιηθῇ μέγας εὐρύς ἀμφορεὺς ἑλλειπτής τὸν λαιμὸν καὶ τὰς λαβὰς (εἰκ. 155), μεγίστου ὕψους 0.46 καὶ διαμ. 0.40 μ., μετὰ τὸ ἀνοικτὸν τοῦ μέρους NNA. Ἐντὸς τοῦ ἀμφορέως ὑπολείμματα σκελετοῦ νηπίου (ἐσφῶζοντο καλῶς οἱ πόδες) καί, δεξιὰ τῶν μηρῶν (βλ. εἰκ. 156), μοναδικὸν κτέρισμα:

(XLVIII πίν. 23 ἀριστ.). Κυάθιον μόνωτον ἀποκεκρυμμένον τὴν λαβήν, ὀλόβαφον· βάσις δακτυλιόσχημος. Ὑψος 0.026, διάμ.: βάσ. 0.044, χεῖλ. 0.08.

(78) Ὁ τάφος XLVIII ἐπεκάλυπτε τὸ ΝΔ. τοῦ τάφου LIX (σ. 93), ἐπὶ τοῦ ὁποίου ὁμως, κατὰ τὴν ΒΔ. γωνίαν, ἐπεκάθητο καὶ ἕτερος τάφος, οὗ ἡ περιγραφή προηγεῖται ὁ τάφος XLIX, κεραμοσκεπῆς Α.-Δ. κατευθύνσεως ἐντὸς ὀρύγματος διαστάσεων 1.075×0.46 μ.

Εἰς τὴν ἐπίχωσιν καὶ τὸ γέμισμα τοῦ τάφου, καὶ μάλιστα δυτικῶς, εὐρέθησαν ἱκανὰ τεμάχια, προερχόμενα ἴσως ἐν μέρει ἐκ τῆς ἐπίχωσης τοῦ ὑποκειμένου τάφου LIX (κατωτ. σ. 93 σημ. 1), ἀκόμη δὲ καὶ εἰς τὴν κοινὴν ἐπίχωσιν τῶν τάφων CI + CII ἀποδοτέα (κατωτ. σ. 94).

1. Πέντε τεμάχια μεγίστης λευκῆς ληκύθου.

2-3. Κάτω μέρος μεγάλης λευκῆς ληκύθου καὶ λαιμὸς ἑτέρας.

4. Πέντε τεμάχια (δύο τοῦλάχιστον) λευκῶν ληκυθίων· ἐν ἀπὸ κάτω μέρος, ἕτερον μετὰ τμήμα παραστάσεως.

5. Τεμάχιον κλειστοῦ ξερυθρομόρφου ἀγγείου σφῶζον μέρος γυναικὸς καθημένης. Διαστάσεις 0.038×0.027 .

6. Λαιμὸς ξερυθρομόρφου ἀγγείου, λουτροφόρου πιθανῶς, μετὰ μέρος ἐνδεδυμένης μορφῆς. Ὑψος 0.085.

7. Φιαλίδιον μετὰ δισκόμορφον βάσιν τμήμα. Ὑψος 0.02.

8. Πινακίου (·) χεῖλος· καλὸν μέλαν γάνωμα.

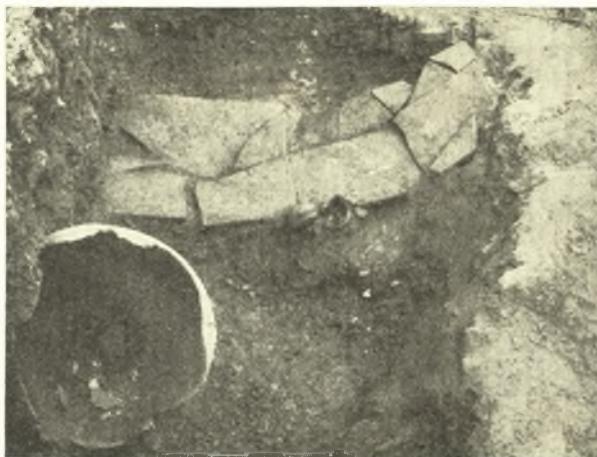
9. Ἀνοικτοῦ ἀγγείου (σχύφου) τμήμα περὶ τὴν δακτυλιόσχημον βάσιν.

10. Ληκύθου τμήμα τοῦ κορμοῦ· θαλλὸς κισσοῦ μετὰ ὠραῖον πορφυροκάστανον χρῶμα. Βλ. σ. 22-23.

Εἰκ. 155. Ὁ ἐγχυτρισμὸς XLVIII.

Ὁ τάφος (εἰκ. 156) ἦτο ἰδιοτύπου κατασκευῆς. Δύο καμπύλοι κέραμοι (πλάτους ἐκάτερος 0.46 μ. καὶ μήκους 0.50 καὶ 0.60 μ. περίπου) ἐκάλυπτον ἐν μέρει τὸν νεκρόν. Ὁ δυτικὸς κέραμος ἐπέβαινε ἐν μέρει τοῦ ἀνατολικοῦ, χωρὶς νὰ εἶναι σαφὲς πῶς εἶχε γίνῃ ἡ ὑποστήριξις των (βλ. ὅμως κατωτ.) Κατὰ μήκος τῶν μακρῶν πλευρῶν οἱ κέραμοι δὲν ἐφήπτοντο τῶν ἀντιστοιχῶν πλευρῶν τοῦ ὀρύγματος καταλειπομένου μεταξὺ των κενοῦ πλάτους 0.15 πρὸς Β. μικροτέρου δὲ πρὸς Ν., ἔνθα τὸ πλεῖστον τῆς ἀντιστοίχου πλευρᾶς (ἐκτὸς τῶν ἄκρων πρὸς τὰς γωνίας) δὲν εἶχε σκαφή εἰς τὸν βράχον ἀλλ' εἰς τὰ χώματα τοῦ ὀρύγματος τοῦ ὑποκειμένου τάφου LIX. Ἐκεῖ ἀκριβῶς, ἔξωθι τοῦ δυτικοῦ ἄκρου τοῦ ἀνατολικοῦ κεράμου, εὐρέθησαν τὰ κατωτέρω δύο ἀγγεῖα, προφανῶς ὅχι ἀκριβῶς εἰς τὴν ἀρχικὴν των θέσιν, ἣτις πιθανώτατα ἦτο ἐντὸς τοῦ τάφου ἀκριβῶς ὑπὸ τὸν κέραμον, εἰς τὴν θέσιν τοῦ ἐκεῖ ἀπαιτουμένου ἄλλως δὲ ἐλλείποντος στηρίγματος¹ (βλ. ἀνωτ.)—ἀσφαλῶς δὲ μὲ τὴν ἀπώθησιν τῶν ἀγγείων προὐκλήθη καὶ ἡ καθίζησις τῶν κεράμων εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο.

Εἰκ. 156. Ὁ ἐγχυτρισμὸς XLVIII καὶ ὁ κεραμοσκεπὴς τάφος XLIX ἀπὸ Ν.

1 (XLIX 3). Λεκανὶς μετὰ πώματος ἀποκεκρουμένη τὴν ἐτέραν τῶν λαβῶν· ὁρθὴ κυλινδρική (ἐν σχήματι ἔκροῃς) προεξοχή μεταξὺ τῶν λαβῶν ἐπὶ τῆς μεγίστης περιφερείας. Ἐπὶ τοῦ καλύμματος ὁμόκεντροι ἀυλακώσεις· μέλαν γάνωμα, ἐν μέρει, μάλιστα ἄνω, ἐφθαρμένον, καλύπτει τὸ σῶμα, ὥς καὶ τὸ πῶμα ἐκτὸς τῶν ἀυλακώσεων, τῆς περιφερείας του καὶ τῆς ἐσωτερικῆς του ὕψους. Ὑψος 0.045 εἰς τὴν λαβὴν τοῦ πώματος 0.065, διάμ.: βάσ. 0.041 χεῖλ. 0.072 πώματος 0.066.

Εἰκ. 157. Πρόχους XLIX 2.

Ἀνάλογος λεκανίς, μὲ χεῖλος ὅμως πολὺ χαμηλὸν καί, κατ' ἀκολουθίαν, ὑπερέχουσαν ἔκφυσιν, *Hesperia* 18, 1949, 326-7 ἀρ. 49 πίν. 91 (ἄνευ καλύμματος καὶ κατὰ τι μείζων, ἀποκαλουμένη «χυτροειδὴς πυξίς»). Ἐτέρα ὁμοία CVA Cambridge 2, 30, 6. Πραγματικὰς χύτρας μὲ ἀβαθὲς σῶμα, βλ. *Hesperia* 4, 1935, 494 εἰκ. 16 ἀριθ. 78-79 (καὶ ἀρ. 77, μὴ εἰκονιζομένη, σ. 513).

2 (XLIX 2 εἰκ. 157). Πρόχους συγκολληθεῖσα ἑλλιπὴς μικρὰ τοῦ χείλους μέρη. Κατακόρυφοι ἀυλακώσεις ἐπὶ τοῦ σώματος ἀπολήγουσαι ἀψιδωτῶς ἄνω, ἔνθα ἕκαστον ἐνδιάμεσον διάστημα λαμβάνει τὴν μορφήν πετάλου· λεπτὰ ἐγχάρακτα λοξὰ γραμμῖδια ἀμέσως ἄνωθι αὐτῶν. Εὐρύς, χαμηλός, ἐλαφρῶς κοιλούμενος λαιμὸς μὲ ὀριζοντίως ἐξέχον χεῖλος. Τὸ γάνωμα, καλύπτει ὅλην τὴν ἐσωτερικὴν τοῦ ἀγγείου ἐπιφάνειαν (καὶ τὴν βάσιν), ἔχει λάβει κανελλόχρουν ἀπόχρωσιν. Ὑψος 0.085, διάμ.: βάσ. 0.057, χεῖλ. 0.075.

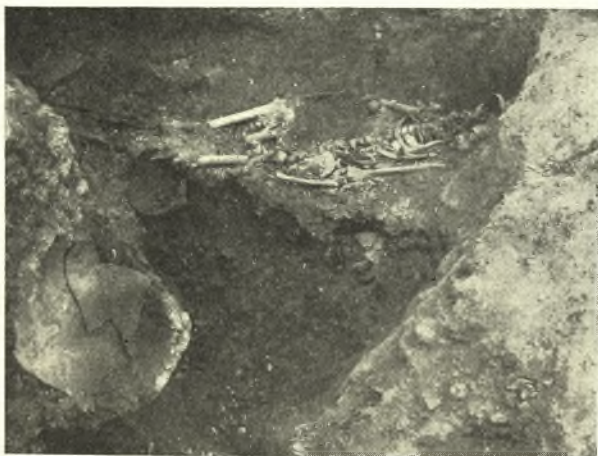
Ἡ μεταλλικὴ καταγωγή τοῦ ἀγγείου εἶναι προφανὴς καὶ τὰ συγκεκριμένα παραδείγματα δὲν

1 Μένει πάντοτε τὸ πρόβλημα τῆς στηρίξεως κατὰ τὴν ἐτέραν πλευράν· ἴσως ἐκεῖ ἠρκέσθησαν εἰς τὸ σῶμα τοῦ νεκροῦ. Μικροὶ λίθοι ὑπεστήριζον τοὺς ἐπίσης ἐπὶ

τοῦ σώματος τοῦ νεκροῦ φερομένους κεράμους τῶν δύο ὁμοίων τάφων τῆς Ὀλύνθου (τ. 530 καὶ 538, *Olynthus* XI 105 καὶ 107 βλ. καὶ 162).

ἐλλείπουν. Ἡ πρώτη μορφή τοῦ ἀγγείου (ἀνήκοντος εἰς τὸν τύπον «οἶνοχόη 8» τοῦ Beazley) εἶναι ἄνευ ἀνλακώσεων, τὸ σχέδιον δὲ τοιούτου χαλκοῦ ἀγγείου ἐν Βοστώνη παρέχουν οἱ L. D. CASKEY καὶ J. D. BEAZLEY, *Attic Vase Paintings in the Museum of Fine Arts, Boston*, I 21 ἀρ. 20. Τὸ αὐτόθι πήλινον περιγραφόμενον εἶναι ἐρυθρόμορφον, χρονολογούμενον περὶ τὸ 480 π.Χ., ἔχει δὲ πρόσθετον βάσιν¹ μὲ κοῖλον κυμάτιον. Ὅμοιον πράγματι πρὸς τὸ ἄνωτέρω μνημονευόμενον χαλκοῦν (ἄνευ βάσεως) εἶναι σχεδὸν σύγχρονον ἀγγεῖον ἐν Κρακοβία (ἀρ. 1260) μὲ παράστασιν τοῦ ζωγράφου τῆς Πηνελόπης, CVA (Pologne) Cracovie 12, 4².

Μετάλλινον παράδειγμα μὲ ἀνλακώσεις ἔχομεν ἐκ θαλαμωτοῦ (ἐν τύμβῳ) τάφου τῆς Θράκης ὁμοῦ μὲ ὁμοίωτάτον πήλινον· τὸ ἀργυροῦν (JdI 45, 1930, 289 εἰκ. 10=B. D. FILOW, *Die Grabhügelnekropole bei Duvanlij in Südbulgarien*, 1934, 67, 5 εἰκ. 84) ἔχει τὰς αὐτὰς σχεδὸν δια-

Εἰκ. 158. Ὁ σκελετὸς τοῦ τάφου XLIX καὶ ἀγγεῖα τοῦ τάφου LIX. Ἐμπρὸς ἀριστερὰ ὑπολείμματα τοῦ ἐγχυτρισμοῦ XLVIII.

στάσεις πρὸς τὸ ἡμέτερον (ὕψος 0.086, διάμ. 0.083) κατὰ τὸ ἥμισυ δὲ μείζονας τὸ πήλινον (ἔ.ἀ. 301 εἰκ. 24=FILOW, ἔ.ἀ. 78 εἰκ. 100), μὲ μόνην σχεδὸν διαφορὰν ἀπὸ τὸ ἡμέτερον πλαστικὸν σχοινίον κατὰ τὴν ἔκφυσιν τοῦ λαιμοῦ. Ὁ τάφος χρονολογεῖται εἰς τὸ τέλος τοῦ 5^{ου} π.Χ. αἰ. ἐκ τῆς ἐν αὐτῷ εὐρέσεως ἐρυθρόμορφων ἀγγείων καὶ δὴ καὶ ὕδριος τοῦ ζωγράφου τοῦ Κάδμου (ARV² 805, 24). Δύο ὅμοιαι πρόχοι εὐρέθησαν ἐντὸς τάφων τῆς Ρόδου καὶ τῆς παρακειμένης Χάλκης, Clara Rhodos 3, 153 εἰκ. 146³, καὶ 2, 131 εἰκ. 12⁴. Ὅμοια, ἐλλιπὴς τὸν λαιμόν (ὀλιγώτερον το-νισμένη ἢ γωνία τῶν ὤμων) ἐκ Κερκύρας, AM 59, 1934, 210 εἰκ. 21, 9.

Περὶ τῶν ἐν τοῖς μουσείοις βλ. CVA (U.S.A. 7, 315) Robinson Collection 3, 31, 4 (ὕψος 0.087, χρονολογούμενον περὶ τὸ

420 π.Χ.), ἐνθα ἀπαριθμοῦνται πάντα τὰ μέχρι τοῦ 1938 γνωστὰ παρεμφερῆ ἀγγεῖα. Ἐκ τῶν μεταγενεστέρων δημοσιεύσεων σημειωτέον τὸ CVA (Deutschland 18, 866) Altenburg (2), 81, 2. 3 (μὲ παραπομπὰς καὶ εἰς ἄλλα ἐκ Βουλγαρίας εὐρήματα) καὶ CVA (Deutschland 13, 635) Mannheim 1, 49, 1 (310) πολὺ μικρῶν διαστάσεων (ὕψος 0.054, διάμ.: 0.053 στομίον 0.048). Πράγματι μικρογραφικὸν ὅμοιον ἀγγεῖον εὐρέθη ἐν τῷ Κεραμεικῷ τῆς Κορίνθου (AJA 35, 1931, 19-20 εἰκ. 18), ἕτερον δὲ ἐντὸς φρεάτος μετ' ἄλλων ἀγγείων τοῦ 5^{ου} π.Χ. αἰ. (AJA 41, 1937, 547 εἰκ. 11). Παρεμφερῆ ἀγγεῖα ἐκ φρεάτων τῆς Ἀγορᾶς Hesperia 4, 1935, 476 εἰκ. 1, 50 (ἄνω σειρὰ), 51 (κάτω σειρὰ) καὶ σ. 508 ἀρ. 52 μὴ εἰκονιζόμενον, 6, 1937, 280 ἀρ. 55-60 (τὰ δύο πρῶτα εἰκ. 17), 18, 1949, 332-3 ἀρ. 78-80 πίν. 93 καὶ 22, 1953, 79 ἀρ. 44-45 πίν. 29 (τὰ δύο τελευταῖα τὰ ἀρχαιότερα τῆς Ἀγορᾶς ἀναγόμενα εἰς τὰ μέσα τοῦ 5^{ου} π.Χ. αἰ.). Ὅμοιων ἀγγείων ἡ TALCOTT, Hesperia 4, 1935, 509, σημειοῖ τὴν συχνὴν παρουσίαν ἐν τῷ θεσπικῷ πολυανδρίῳ. Ἰδιαιτέρως ἐνδιαφέρουσα εἶναι ἡ ἐλλιπὴς τὸν λαιμόν πρόχους ἡ ἐν τῷ ἐν Ὀλυμπίᾳ ἐργαστηρίῳ τοῦ Φειδίου εὐρεθεῖσα καὶ ἐπὶ τοῦ πυθμένος φέρουσα τὸ χάραγμα ΦΕΙΔΙΟΕΙΜΙ (AJA 63, 1959, 281 πίν. 75, 9, BCH 83, 1959, 953 πίν. 33).

¹ Βάσιν ἐπίσης ἐν εἵδει διπλοῦ ἐχίνου ἔχουν τὰ μὲ ἀνλακώσεις μεταγενέστερα ἀγγεῖα τύπου Cales (πρβλ. CVA [Italia 21, 1032, 1033] Napoli 2, 1, 11, 1).

² Καὶ J. D. BEAZLEY, *Greek Vases in Poland*, Oxford 1928, 59.60 πίν. 29, 1 καὶ ARV² 722:20 μὲ πληρεστέραν βιβλιογραφίαν.

³ Τάφος 151 Κρεμαστοῦ, ὁμοῦ μὲ ἐρυθρόμορφον λήκνυτον τοῦ τέλους τοῦ 5^{ου} π.Χ. αἰ. (περὶ τὸ 420-410 π.Χ.). Ἀραιαὶ ἀνλακώσεις. Διαστάσεις δὲν παρέχονται.

⁴ Τάφος 7 Χάλκης, ὁμοῦ μετ' ἄλλων ἀγγείων τοῦ τέλους τοῦ 5^{ου} π.Χ. αἰ. Ἐτέρα πρόχους τοῦ τύπου τῆς Ἀγορᾶς (βλ. κατωτ.) ἐκ τοῦ τάφου 8 σ. 141 εἰκ. 19.

Ὁ σκελετός (μήκους 1.50) μὲ τὴν κεφαλὴν πρὸς Α. (βλ. εἰκ. 158) ἀνῆκεν εἰς παῖδα (ἔφηβον), ὡς πρέπει νὰ συμπεράνωμεν ἐκ τῆς παρὰ τὸν ἀριστερὸν ἀγκῶνα (ἦτοι πλησιέστατα τῶν ἀγγείων) εὐρεθείσης στλεγγίδος.

3 (XLIX 1). Στλεγγὶς σιδηρᾷ εἰς τεμάχια, ἐλλιπῶς σφωζομένη. Πλάτος 0.012-0.028.

Ἡ μερικὴ ἐπαλληλότης τῶν τάφων XLIX καὶ LIX δεικνύεται χαρακτηριστικῶς ἐν τῇ εἰκ. 158, ἐνθα ὑπὸ τὸ γόνυ τοῦ νεκροῦ τοῦ πρώτου ἔχει ἤδη ἐμφανισθῇ ἀγγεῖον τοῦ δευτέρου τάφου.

(79) Τοῦ τάφου LIX ὑπερέκειτο, ὡς ἐλέχθη (σ. 90), ὅχι μόνον ὁ XLIX ἀλλὰ καὶ ὁ τάφος LXVIII, προσέτι δὲ τρίτος τάφος, ὁ CII (σ. 94) εἶχεν εἰσέλθει ἐν μέρει ἐντὸς αὐτοῦ. Ὁ τάφος LIX ἦτο ὄρυγμα ἀπλοῦν ΒΑ.-ΝΑ. κατευθύνσεως, λοξῆς ἐν σχέσει πρὸς τοὺς παρακειμένους (καὶ τὸ σύνολον τῶν τάφων). Ἰδιότυπον εἶναι καὶ τὸ εὐρὺ τραπεζιόσχημον σχῆμά του· ἀλλὰ καὶ ἡ θέσις τοῦ νεκροῦ, μὲ τὴν κεφαλὴν εἰς τὴν ΒΑ. γωνίαν, φαίνεται παράδοξος¹. Ὁ σκελετός (μήκους 1.45 μ.) διετηρεῖτο κάκιστα. Δεξιὰ τῆς λεκάνης εἶχον συσσωρευθῇ (πρβλ. σημ. 1) τὰ κάτωθι ἀγγεῖα:

Εἰκ. 160. Πρόχους τάφου LIX.

1 (LIX 1 εἰκ. 159). Κάλπις ἄνευ τοῦ πώματος, σφωζομένη κατὰ τι πλεόν τοῦ ἡμίσεος. Ἐπιφάνεια ῥοδόχρους ἀβαφής· ὑπὸ τὴν λαβὴν, κατὰ τὴν μεγίστην διάμετρον, γραμμὴ καστανέρυθρος. Ἐσωτερικῶς χρωματισμένη ὅλη μετὰ τῆς ἄνω καὶ ἔξω ἐπιφανείας τοῦ χείλους διὰ καστανοῦ μὲ μέρη ἀραιὰ πρὸς τὸ καστανέρυθρον. Ὑψος 0.163, διάμ.: βάσ. 0.103 χεῖλ. 0.17.

2 (LIX 3 εἰκ. 160). Πρόχους ἀκεραία μὲ στενὸν χαμηλὸν λαιμὸν εὐρυνόμενον ἄνω ἀποτόμως πρὸς τὸ ἐξέχον χεῖλος. Καστανέρυθρος ταινία ὑπὸ τὴν λαβὴν καὶ ἑτέρα ἐπὶ τοῦ χείλους, μεθ' οὗ χρωματισμένον καὶ τὸ ἀνώτατον τῆς λαβῆς μέρος. Ἡ λοιπὴ ἐπιφάνεια ἀβαφής ὠχρορρόδιος. Ὑψος 0.151, διάμ.: βάσ. 0.08 κοιλ. 0.115 χεῖλ. 0.043.

3 (LIX 4 εἰκ. 161 δεξιὰ). Σκύφος ἀποκεκρουμένος τὸ πλεῖστον τῆς ἐτέρας τῶν λαβῶν καὶ πολλὰ μέρη ἄνω. Ἐπὶ τῆς βάσεως κυκλίσκος μετὰ στιγμῆς ἐν τῷ κέντρῳ, κύκλος κατὰ τὴν περιφέρειαν καὶ ταινία ἐν τῷ μέσῳ· πρὸς τὴν περιφέρειαν χάραγμα ΑΝ (εἰκ. 162). Ἐσωτερικῶς τέσσαρα ἔντυπα ἀνθέμια (εἰκ. 163). Ὑψος 0.047, διάμ.: βάσ. 0.065 χεῖλ. 0.104.

4 (LIX 5). Φιαλίδιον μὲ δακτυλιόσχημον βάσιν, ἐλλιπὲς μικρὸν τοῦ χείλους, κεκαλυμμένον ὅλον δι' ἐρυθροποῦ γανώματος κατὰ μέγα μέρος ἐφθαρμένον. Ὑψος 0.04, διάμ.: βάσ. 0.064 χεῖλ. 103 - 0.11.

5 (LIX 6). Ὅμοιον φιαλίδιον ἀκεραῖον κεκαλυμμένον ὅλον διὰ μέλανος γανώματος. Ὑψ. 0.025, διάμ.: βάσ. 0.054 χεῖλ. 0.075 (ἔσ.) 0.084 (ἔξ.).

1 Ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν συσσωρεύσειν τῶν κτερισμάτων ὑποπευομαι ἐπέμβασι μεταγενεστέραν, ἴσως τῶν ἀνορυζάντων ἓνα ἐκ τῶν ὑπερκείμενων τάφων XLVIII ἢ XLIX· στερούμεθα ὁμως ἀπιοτέρων τεκ-

μηρίων. Ἐκ τῆς ἐπιχώσεώς του προέρχονται ἴσως τινὰ τῶν τεμαχίων τῶν ἀποδοθέντων εἰς τὸν ὑπερκείμενον τάφον XLIX (ἀνωτ. σ. 90) καὶ τὴν κοινὴν ἐπίχωσιν τῶν τάφων CII + CIII (κατωτ. σ. 94).

Εἰκ. 159. Κάλπις ἐκ τοῦ τάφου LIX.

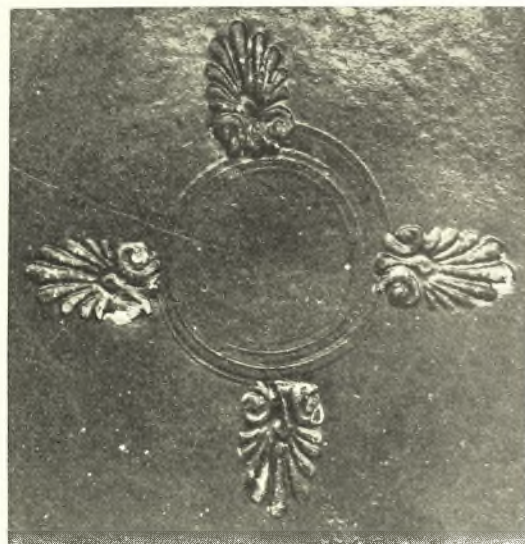
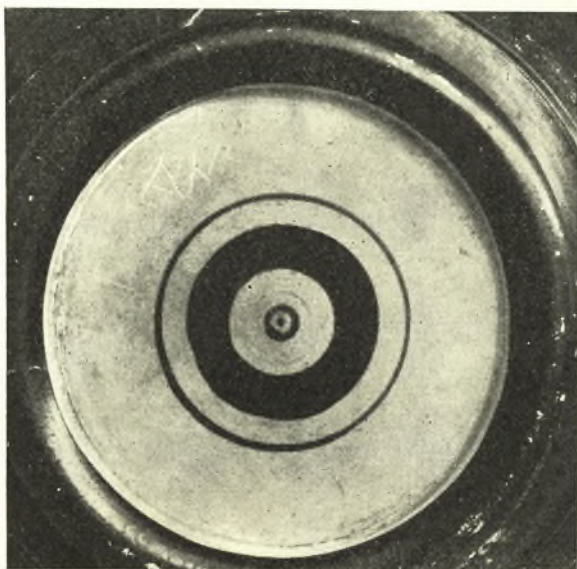
Εἰκ. 161. Οἱ σκύφοι XLIII 2 καὶ LIX ἀρ. 3.

Τὰς αὐτὰς ἀναλογίας ἔχει ὁμοιον φιαλίδιον ἐκ τοῦ τάφου 10 τοῦ Κολωνακίου Θηβῶν (ΑΔ 3, 1917, 225-6 εἰκ. 163, 6· βλ. ΧCIV σ. 14). Ὅμοιον τὸ LXVI 3 σ. 57.

6 (LIX 2). Τεμάχια μελαμβαφοῦς ἀγγείου.

ΚΟΙΝΗ ΕΠΙΧΩΣΙΣ ΤΑΦΩΝ CII ΚΑΙ CIII

Μέρος τοῦ πολυπαθοῦς τάφου LIX εἶχε ταραχθῇ, ὡς ἐσημειώθη (σ. 93), ὑπὸ τοῦ πρὸς δυσμὰς τάφου CII, πρὸς Ν. τοῦ ὁποίου ἔκειτο παραλλήλως ὁ τάφος CIII. Τὰ τεμάχια ὁμῶς τῆς κοινῆς των ἐπιχώσεως πιθανὸν νὰ συνάπτονται ἐν μέρει καὶ μὲ τὸν τάφον LIX (βλ. σ. 90 καὶ σ. 93 σημ. 1). Τὸ ἐνδιαφέρον ἐνίων τῶν τεμαχίων τούτων

Εἰκ. 162 καὶ 163. Τὸ ἐξωτερικὸν καὶ τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ πυθμένος τοῦ σκύφου LIX ἀρ. 3.

καθιστᾷ ἔτι μᾶλλον λυπηρὰν τὴν ἔλλειψιν βεβαιότητος ὡς πρὸς τὴν ἀπόδοσιν των εἰς ὠρισμένον τάφον.

1. Λήκυθος ἀποκεκρουμένη τὴν βᾶσιν καὶ τὸ πλεῖστον τοῦ λαιμοῦ μετὰ τῆς λαβῆς. Θαλλὸς κισσοῦ διὰ καστανερύθρου ἐπὶ λευκοῦ ἐδάφους. Ὑψος 0.107, διάμ. 0.047. Βλ. σ. 22-3 καὶ πρβλ. CX σ. 32 καὶ L σ. 49.

2. Τεμάχιον μεγάλου ἐρυθρομόρφου κλειστοῦ ἀγγείου· κάτω κλάδος· ἄνω κάτω μέρος ἐνδεδυμένης μορφῆς μὲ χρῆσιν λευκοῦ. Μέγιστον ὕψος 0.115, μέγ. πλάτος 0.105, πάχος 0.007 (ἄνω)-0.011 (κάτω).

3 (πίν. 25β ἄνω). Ἀνοικτοῦ ἐρυθρομόρφου ἀγγείου τμήμα συγκολληθὲν ἐκ τεμαχίων· γυνὴ ἐστεφανωμένη (χρῆσις λευκοῦ εἰς τὸν στέφανον) καθημένη μὲ τὴν δεξιὰν ἐπὶ τῆς ὀσφύος καὶ διὰ τῆς ἀριστερᾶς ἐρειδομένη ἐπὶ σκήπτρου· παρ' αὐτὴν σιληνός, οὗ σφύζεται μικρὸν μέρος. Μέγ. ὕψος 0.133, μέγ. πλάτος 0.13, πάχος τοιχωμάτων 0.005.

3α. Τεμάχιον (μὴ συναπτόμενον) τοῦ αὐτοῦ ἀγγείου. Μορφὴ ἐστεφανωμένη ἀριστερὰ βλέπουσα, ἀνυποῦσα κἀνθαρον· ἐναντι ταύτης φύλλα ἐκ τοῦ στεφάνου ἐτέρας μορφῆς. Διαστ. 0.06×0.07.

Ἡ σφύζομένη μορφὴ ἴσως ἡ Βασίλινα ἐκ σκηπῆς τῆς ἱερογαμίας τῆς μετὰ τοῦ Διονύσου, ὡς ἐπὶ οἶνοχόης ἐκ Μετσόβου JHS 41, 1912 146 ἀρ. (V) 17 πίν. 4, πιθανώτερον ὁμῶς παριστᾷ καθημένην Μαινάδα ἀπὸ ἄλλην συνηθεστέραν Διονυσιακὴν σκηνήν (βλ. κατωτέρω).

Τὴν παράστασιν ἀποδίδω εἰς τὸν ζωγράφον τοῦ Δίνου τοῦ Βερολίνου (βλ. ἀνωτ. σ. 82 σημ. 5). Πρβλ. τὸν κρατῆρα μὲ τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ Ἡφαίστου εἰς τὸν Ὀλυμπον ἐπὶ τῆς μιᾶς ὀψεως καὶ τὴν συνάντησιν Διονύσου καὶ Ἀριάδνης ἐπὶ τῆς ἐτέρας, CVA (Italia 27, 1222-1224) Bologna 4, 68-70¹.

Ἡ ἡμετέρα μορφή, περισσότερον ἀπὸ τὴν ἐπὶ τοῦ θρόνου προσηλωμένην Ἡραν (πίν. 68, 5) ὁμοιάζει πρὸς τὴν Μαινάδα τῆς ἐτέρας ὀψεως (πίν. 69, 6) μὲ πιθανὴν ταύτισιν καὶ τοῦ θέματος τῆς παραστάσεως (βλ. ἀνωτ.). Ἀπὸ τὰ λοιπὰ ἔργα τοῦ ἰδίου ζωγράφου βλ. ἰδίως CVA (Italia 13, 620, 621) Firenze 36, 4, 37, 3, 4, (αἱ ὄρθαι Βακχίδες μὲ τὸν θύρσον: πτύχωσις χιτῶνος μάλιστα τῆς πρὸς τὰ δεξιὰ - χαμηλὸν ζώσιμον μὲ παρόμοιον δεσμόν, θέσις τῆς χειρὸς ἐπὶ τῆς ὀσφύος τῆς πρὸς τὰ ἀριστερά) καὶ τὸν ἐν τῷ Μουσείῳ τοῦ Βερολίνου (ἀρ. 2402) δῖνον ἐξ Ἀθηνῶν² ἐν A. FURTWÄGLER, Die Sammlung Sabouroff, πίν. 56 καὶ 57³ (Βακχίδες μὲ θύρσον). Χαρακτηριστικὴ εἶναι καὶ ἡ συγγένεια τῆς ἡμετέρας μορφῆς πρὸς Μαινάδα τοῦ Στάμνου τῆς Νεαπόλεως ἀρ. 2419 (ARV² 789-790 μὲ βιβλιογραφίαν, εἰς ἣν πρόσθετες E. BUSCHOR, Griechische Vasen, München 1940, 223 εἰκ. 242 καὶ W. KRAIKER, Die Malerei der Griechen, Stuttgart 1958, πίν. 50 καὶ τὴν ἐν τῷ σχεδίῳ τῆς σ. 95 Μαινάδα τῆς ἐτέρας ὀψεως).

Ἐκ τῶν παραστάσεων, τὰς ὁποίας ὁ BEAZLEY ARV² 792-4 ἀποδίδει εἰς τὸν τρόπον (manner) τοῦ Ζωγράφου τοῦ Δίνου, ἡ πλησιεστέρα εἶναι ἡ ἐπὶ τοῦ κρατῆρος ἀρ. 1011 τῆς Βιέννης (W. HANLAND, Vasen um Meidias [Bilder Griechischer Vasen 1, Berlin 1930], πίν. 126 b, AM 63/95, 1938/39, πίν. 67) ἰδιαιτέρως εἰς τὴν κεφαλὴν τῆς Ἀμυμώνης (λεπτομέρειαὶ ὠτός, βοστρύχου ἔμπρός, γραμμῶν ἱματίου καὶ περιγράμμα κόμης) ἀλλ' ἡ ὅλη ἐργασία εἶναι κάπως ξηρὰ καὶ αἱ γραμμαὶ μᾶλλον ἄκαμπτοι⁴, ὥστε καὶ ἐκ τῆς συγκρίσεως ταύτης δὲν ἀπομένει ἀμφιβολία ὅτι ἔχομεν ἔργον τῆς χειρὸς τοῦ ἰδίου τοῦ ζωγράφου.

Ὁ ζωγράφος τοῦ δίνου τοῦ Βερολίνου κατατάσσεται ὑπὸ τοῦ BEAZLEY, ARV² 789, ὡς μαθητῆς τοῦ ζωγράφου τοῦ Κλεοφῶντος. Ὁ HANLAND, ἔ.δ. 15 καὶ Studien zum attischen Vasenmalerei um 440 v. Chr., Marburg 1931, 54-57, θεωρεῖ τοῦτον ὡς ἀμέσως ὑποκείμενον εἰς τὴν ἐπίδρασιν τῆς παρθενωνείου τέχνης καὶ ὡς ἐκ τούτου τὸν κλασσικώτερον τῶν ἀγγειογράφων τῆς ἐποχῆς τοῦ Μειδίου, τονίζει δὲ τὴν σοβαρότητα, πληρότητα καὶ πλαστικότητα τῶν μορφῶν του, παρὰ πᾶσαν κίνησιν, εἰς ἣν τυχὸν παριστῶνται. Ἡ ἀκριβεία τῶν ἀνωτέρω παρατηρήσεων ἐπαληθεύεται ἀπὸ τὸ νέον, ἑλλιπὲς ἀτυχῶς, δεῖγμα ἐργασίας του.

4 (πίν. 25β κάτω δεξιὰ). Τεμάχιον ἐτέρου ἐρυθρομόρφου, ἀνοικτοῦ ἐπίσης ἀγγείου. Ἀριστερὰ ἀμφορεὺς, δεξιὰ, ἐπὶ ἀνωτέρου πωσ ἐπιπέδου, κνήμαι νέου γυμναί. Μέγ. ὕψος 0.06, μέγ. πλάτος 0.072, πάχος 0.004.

5. Ληκυθίου ἡ χοῶς τεμάχιον. Παῖς γυμνὸς κύπτων πρὸς τ' ἀριστερὰ φέρει τὴν ἀριστερὰν ἐπὶ βράχου (;).

6 (πίν. 25β κάτω ἀριστ.). Κάτω μέρος ἐρυθρομόρφου ληκυθίου (ἡ χοῶς). Βωμός. Ἡ παράστασις ἴσως ὡς ἐπὶ τοῦ CXI σ. 27.

7. Ληκυθιον ἀποκεκρουμένον τὸ ἄνω μέρος τοῦ λαίμου μετὰ τῆς λαβῆς. Γάνωμα ἀνοικτόχρουν (πρὸς τὸ καστανόν) μὲ ἀκανόνιστον ἐδαφόχρουν ζώνην. Μέγ. ὕψος 0.054, διάμ.: βάσ. 0.034 κοιλ. 0.044.

8. Ληκύθου τεμάχιον. Κιγκλιδωτὸν πλαισιούμενον ὑπὸ μαιάνδρου. Ἀσφαλῶς τοῦ μὲ θαλλὸν κισσοῦ τύπου, βλ. σ. 22-23.

1 Μέχρι τῆς δημοσιεύσεως (κατὰ τὸ 1957) τῶν φωτογραφιῶν εἰς τὸ CVA τὸ ἀγγεῖον ἦτο γνωστὸν μόνον ἐκ τοῦ ἀρίστου σχεδίου τοῦ δημοσιευθέντος ἐν Antike Denkmäler 1, 1851, πίν. 36, ὅθεν ἐπανελήφθη εἰς πολὺς μεταγενεστέρως δημοσιεύσεις παρατιθεμένas ἐν ARV² 789.

2 Ἐξ οὗ καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ζωγράφου. Βλ. τ. XIV.

3 Πᾶσαι αἱ ὑπὸ τοῦ J. BEAZLEY, ARV² 790:3,

μνημονεύμεναι μεταγενέστεραι ἀπεικονίσεις—εἰς ἃς προσθετέα E. BIELEFELD, Zur griechischen Vasenmalerei des 6. bis 4. Jahrhunderts vor Christus, Halle 1952, πίν. 25 εἰκ. 37—παρέχουν μόνον τὸ ἐπὶ τῆς ἐτέρας ὀψεως τμήμα τῆς παραστάσεως (=πίν. 57 τῆς πρώτης δημοσιεύσεως).

4 Τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ διὰ τὸν ἐπίσης κωδωνόσχημον συγγενῆ κρατῆρα ἐξ Ἐλευσίνος ΑΔ 9, 1923, 47 εἰκ. 54.

9. Τέσσαρα τεμάχια λευκής ληκύθου. Ἐπὶ τοῦ ἑνὸς τμήμα στήλης. Μικρὰ μέρη παραστάσεως ἐπὶ τῶν λοιπῶν.

10. Ἐνδεκα μικρὰ τεμάχια λευκῶν ληκύθων μὴ σφύζοντα γραμμάς. Δύο ἐξ αὐτῶν ἐκ τοῦ κάτω μέρους.

(Βαθύτερον).

11. Δύο λαιμοὶ καὶ πέντε ἄλλα τεμάχια λευκῶν ληκύθων.

12. Λαιμὸς μεγάλου ἀγγείου μὲ ζώνην ἀνθεμίων (εἰς δύο τεμάχια).

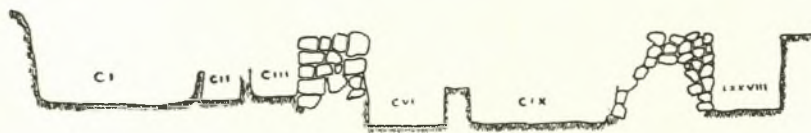
13. Κάτω μέρος ἐρυθρομόρφου ἀγγείου.

14. Τμήμα ληκύθου μὲ θαλλὸν κισσοῦ. Βλ. ἄνωτ. ἀρ. 8.

15. Κάτω μέρος μικρᾶς ληκύθου.

16. Ληκυθίου αὐλακωτοῦ μικρὸν τμήμα.

(80) Τάφος CII (εἰκ. 164. Περὶ τῆς θέσεώς του βλ. ἄνωτ. σ. 94). Ἀπλοῦν ὄρυγμα Α.-Δ. κατευθύνσεως, ἐπίμηκες, ἀκανόνιστόν πως, στενούμενον πρὸς δυσμὰς, ἐνθα

Εἰκ. 164. Τομή τάφου δυτικοῦ τομέως ἀπὸ Β. πρὸς Ν.

ἀπολήγει καμπυλούμενον. Ἐν τούτῳ ἔκειτο σκελετὸς ὠρίμου ἀνθρώπου, μετρίως διατηρούμενος¹ μὲ τὴν κεφαλὴν πρὸς Α. καὶ ἀμφοτέρως τὰς χεῖρας ἐπὶ τοῦ αἰδοῦ. Ἀκτέριστος.

(81) Ἀμέσως πρὸς Ν. τοῦ CII καὶ παραλλήλως πρὸς αὐτὸν εὐρίσκετο ὁ τάφος CIII, πυρὰ Α.-Δ. κατευθύνσεως, ἀποστρογγυλουμένη καὶ αὕτη πρὸς Δ. κατεστραμμένη δὲ κατὰ τὸ νότιον μέρος ἀπὸ τοῖχον τῆς παλαιᾶς οἰκίας. Πλευραὶ ὑπέρυθροι ἐκ τοῦ πυρὸς καὶ ὑπολείμματα ἀνθρώπων ἐπὶ τοῦ πυθμένος, ἀλλ' ἐκτὸς ὀλίγων τεμαχίων χονδροειδῶν ἀγγείων οὐδὲν εὑρημα ἐν ταύτῃ (βλ. ὅμως ἄνωτ. σ. 94).

(82) Πρὸς Β. τοῦ τάφου CII καὶ καθέτως πρὸς αὐτὸν εὐρίσκετο ὁ τάφος CI (εἰκ. 164), ὄρυγμα διαστάσεων 2.05×0.85 μ. Ἐντὸς τῶν χωμάτων τοῦ γεμίσματος εὐρέθησαν ὀλίγα τεμάχια:

1. Τεμάχιον μελανομόρφου κύλικος (;). Πούς σειρήνος; Ἐπὶ τῆς ἐτέρας ὀψεως δύο ἄκροι πόδες. Διαστάσεις 0.04×0.06 .

2. Τεμάχιον λαβῆς λουτροφόρου. Πρβλ. σ. 25.

3. Λευκῆς ληκύθου τμήμα μὲ ἀμυδρῶς διακρινόμενα ἔχνη παραστάσεως.

4. Λευκὴ λήκυθος εἰς πολλὰ τεμάχια, λίαν ἐφθαρμένη.

Ἐπὶ τοῦ πυθμένος τοῦ τάφου ὁ σκελετὸς ἐνήλικος (μῆκος 1.70 μ.) ἔκειτο μὲ τὴν κεφαλὴν πρὸς Β. εἰς τὸ ἀνατολικὸν τοῦ εὐρέος ὀρύγματος, μὲ τὰ ἐξῆς ἀγγεῖα ἐκατέρωθεν:

5 (CI 1). (Παρὰ τὸν δεξιὸν πῆχυν.) Ληκυθιον ἐρυθρόμορφον ἑλλιπὲς μέρος τῆς κοιλίας μετὰ τμήματος τῆς παραστάσεως. Πτηνόν (χὴν;) πρὸς τὰ δεξιὰ καὶ βλαστόσπειρα. Ὑψος 0.07, διάμ.: βάσ. 0.036 κοιλ. 0.045 χεῖλ. 0.026.

Ὅμοια παρὰστασις, πιθανῶς ὑπὸ τῆς αὐτῆς χειρὸς (σχέδιον προσεκτικώτερον), ἐν Βυρτεμβέργῃ

¹ Ἡ κακὴ διατήρησις τοῦ κορμοῦ, ὡς φαίνεται ἐν τῇ φωτογραφίᾳ, ὀφείλεται ἐν μέρει εἰς τὸ καθάρισμα τοῦ ἀντιστοίχου τμήματος τοῦ τάφου εἰς πρωιμώτερον στάδιον τῆς ἀνασκαφῆς.

(LANGLOTZ, ἔ.δ. πίν. 209, 589) καὶ (ἄνευ βλαστοσπείρας, μὲ τὸ πτηνὸν ἀριστερὰ ἐστραμμένον) ἐξ Ἑμπορίου τῆς Ἰβηρικῆς (A. GARCIA Y BELLIDO, ἔ.δ. ἀρ. 63 πίν. 81) πρβλ. καὶ CVA (U.S.A. 1) Gallatin Collection 26, 10. Ὁ LANGLOTZ ἀποκαλεῖ τὸ πτηνὸν κύκνον, νομίζω ὅμως ὅτι τόσον ἐπὶ τοῦ ὑπ' αὐτοῦ δημοσιευομένου ὅσον καὶ ἐπὶ τοῦ παρόντος παρίσταται χήν.

Πτηνὰ κατὰ τὸ πλεῖστον μικρά, ἀλλὰ καὶ μεγάλα, συνηθέστατα ἐπὶ ταφικῶν ἀγγείων καὶ δὴ ἐν συναφείᾳ πρὸς παῖδας¹.

Ἄλλὰ καὶ πρὸς ἐφήβους συνάπτονται πτηνὰ, πρβλ. E. ROTTIER, *Lécythes blancs attiques*, πίν. 2 (νέος κρατῶν δύο δόρατα διὰ τῆς ἀριστερᾶς καὶ πτηνὸν διὰ τῆς δεξιᾶς)· βλ. εἰδικῶς τὴν ἐκ τοῦ Κεραμικοῦ λήκυθον (EM 1895) From the Collections of the Ny-Carlsberg Glyptothek 1, 1931, 196 εἰκ. 23². Βλ. προσέτι FAIRBANKS II, πίν. 12, 16, 2 σ. 124 ἀρ. 2α καὶ 193 ἀρ. 2.

Παραστάσεις ὡς αἱ τῶν ἀνωτέρω ληκύθων διαφωτίζονται ὑπὸ τῶν στίχων τοῦ ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΟΥΣ (Ὅρνιθες 705-707, διδαχθέντες τὸ 414 π. Χ.):

Πολλοὺς δὲ καὶ καλοὺς ἀπομομωκότας παῖδας πρὸς τέρμασιν ὥρας
διὰ τὴν ἰσχὺν τὴν ἡμετέραν διεμήρισαν ἄνδρες ἔρασται,
ὁ μὲν ὄρνυγα δούς, ὁ δὲ πορφυρίων, ὁ δὲ χῆν³, ὁ δὲ περσικὸν ὄρνιν.

2 (Ἀριστερά, μεταξὺ πήχεως καὶ σώματος, ἐν μέρει ὑπὸ τὴν λεκάνην). Λευκῆς ληκύθου κάτω μέρος, μὲ διπλὴν ἐπίχρυσιν λευκοῦ· ἡ κάτω ἀμανθὰ ἀλείαντος, ἡ ἑτέρα ἐν μέρει ἐφθαρμένη. Μέγ. ὕψος 0.098, διάμ.: 0.057 βάσ. 0.048.

3. Μείζονος ληκύθου τμήμα. Μέγ. ὕψος 0.067 μέγ. πλάτος 0.055.

Καὶ κάτω μέρος λαιμοῦ καὶ τεμάχιον ἄνευ παραστάσεως.

(83) Ἀνατολικῶς τοῦ νοτίου ἡμίσεος τοῦ τάφου CI, πλησιέστατα πρὸς B. παραλλήλως ἀλλ' ἀνατολικώτερον, κατὰ μέγα μέρος ὑπὲρ τὸ ὄρυγμα 6 (0.45 ὑπὲρ τὸν πυθμένα του), ἔκειτο ὁ τάφος XLIII, ἀπλοῦν ὄρυγμα Α.-Δ. κατευθύνσεως ἐσκαμμένον ἐν τῷ χώματι.

Ἐντὸς τῆς ἐπιχώσεως τὰ ἐξῆς τεμάχια:

1 (εἰκ. 165). Χοανόσχημον ἀντικείμενον ἐξ ὑποκαστάνου πηλοῦ μὲ ἵχνη λευκοῦ ἐπιχρίσματος, ἀναθηματικὸν ἄνθος πιθανῶς. Ὑψος 0.345, διάμ. 0.048.

2. Λήκυθος ἀποκεκρουμένη ἄνω καὶ κάτω μὲ διακόσμησιν, λίαν ἐφθαρμένην, θαλλοῦ κισσοῦ μεταξὺ ζωνῶν κιγκλιωτοῦ. Ὑψος 0.11, διάμ. ὠμων 0.042. Βλ. CXIII 2 σ. 37 καὶ πρβλ. σ. 22-23.

3. Ληκύθου τὸ κάτω μέρος· ζώνη μὲ κιγκλιωτὸν καὶ ὑπὲρ αὐτὸ κροσσωτὸν κόσμημα. Μέγ. ὕψος 0.10, διάμ. βάσ. 0.05.

Ὡς πρὸς τὸ σχῆμα πρβλ. II 7 σ. 87 εἰκ. 146.

4. Τῆς αὐτῆς πιθανῶς ληκύθου τεμάχιον παρὰ τοὺς ὤμους· διακόσμησις ἀνθεμίων ἄνω ζώνη μὲ μαίανδρον.

5. Λευκῶν ληκύθων τρία τεμάχια.

6 (πίν. 24β δεξιὰ ἄνω). Κλειστοῦ ἐρυθρομόρφου ἀγγείου τεμάχιον μορφῇ δεξιὰ βαίνουσα περιβεβλημένη ἱμάτιον μὲ τὴν δεξιὰν ἐμπρὸς κεκαμμένην. Διαστάσεις 0.05×0.04.

1 Πρβλ. τὴν ἐξ Ἑρετρίας ἐν τῷ Ἑθν. Μουσείῳ (ἀρ. 1814) λήκυθον ἐν *Antike Denkmäler* I, πίν. 23, 3= FAIRBANKS, ἔ.δ. πίν. 85, 8 (γυνὴ προσερχομένη εἰς τάφον μικροῦ παιδὸς φέρουσα χῆνα). Πρβλ. καὶ FAIRBANKS II ἀρ. 9 (Βιέννης). Στῆλαι ἔνθα κορασίδες κρατοῦν πτηνόν: CONZE, ἔ.δ. ἀρ. 811 πίν. 155, 815, 819, καὶ 820 πίν. 156, 821 πίν. 158, 822 (μὲ φωτογραφίαν), 825

πίν. 189, 826 πίν. 160 καὶ μὲ παῖδας κρατοῦντας πτηνόν ἀρ. 938, 941 πίν. 187 ἡ πρώτη καὶ παρὰ DIEBOLD, πίν. 32, 2· βλ. καὶ ΑΕ 1913, 193-4, α' εἰκ. 1 (πρβλ. σ. 159) 962 πίν. 192 (καὶ C. BLÜMEL, *Katalog Berlin* III, 1928, K 37 πίν. 47) καὶ αὐτ. K 20 πίν. 29 (ἐκ Σάμου, AM 31, 1906, 178 πίν. 16).

2 Πρβλ. καὶ αὐτ. εἰκ. 29.

Εἰκ. 165. Ἐκ τῆς ἐπιχώσεως τοῦ τάφου XLIII (ἀρ. 1).

7 (πίν. 24β ἀριστ. μέσον). Χοός (ἢ ληκυθίου) τεμάχιον κάτω. Πόδες παιδὸς ἀριστερὰ βαίνοντος, ὠθοῦντος ἄθλημα ἐν εἵδει ἀμαξιδίου. Διαστάσεις 0.02×0.034 .

Βλ. HOORN, Choes 44 καὶ πρβλ. εἰκ. 266 καὶ G. M. RICHTER, A Handbook of the Greek Collection, 1953, 103 πίν 84. Διὰ τὸ πόσον σύνηδες καὶ ἀγαπητὸν παίγνιον τῶν παίδων τῆς ἐποχῆς ἦσαν τὰ ἀμαξίδια βλ. ΑΡΙΣΤΟΦ. Νεφ. 878-880 καὶ 861-864. Πρβλ. καὶ LVIII ἀρ. 4 σ. 44.

8 (πίν. 19α ἄνω ἀριστ.). Ληκυθιον ἀποκεκρουμένον τὸν λαιμὸν μετὰ τῆς λαβῆς. Ὑπὲρ τὴν μεγίστην διάμετρον ἑδαφόχρους ζώνη με παχεῖαν γραμμὴν περιέθουσαν. Μέγ. ὕψος 0.075, διάμ.: βάσ. 0.052 κοιλ. 0.062.

9 (εἰκ. 144 ἀριστ.). Ληκυθιον με πεπιεσμένον σῶμα, συγκολληθὲν σχεδὸν πλήρες. Μέλαν γάνωμα, ἰσχυρῶς βεβλαμμένον (ἐκ τοῦ πυρός). Ὑψος 0.058, διάμ.: βάσ. 0.043 κοιλ. 0.045 χεῖλ. 0.026. Βλ. LVIII ἀριθ. 11 σ. 47 καὶ XCα ἀρ. 1 σ. 9.

10. Λαιμὸς ληκυθίου.

11. Πινακίου τμήμα. Ὑψος 0.023, μέγ. πλάτος 0.05.

12. Λαιμὸς ἀμφορέως με λευκὸν ἐπίχρυσμα.

Ὁ σκελετός, μήκους κατὰ τι μερίζονος τοῦ 1.30μ , εὐρέθη με τὴν κεφαλὴν πρὸς Α.

1 (XLIII 1). (Παρὰ τὴν ἀριστερὰν χεῖρα.) Ληκυθιον πλήρες (ὁ λαιμὸς συνεκολλήθη). Γάνωμα λίαν ἐφθαρμένον ὑπὸ τὴν λαβὴν ἑδαφόχρους ζώνη με γραμμὴν ἐλάχιστα διατηρουμένην. Ὑψος 0.066, διάμ.: βάσ. 0.035 κοιλ. 0.041 χεῖλ. 0.025. Βλ. LIII 1 σ. 103 εἰκ. 174.

2 (XLIII 2 εἰκ. 161 ἀριστ.). Σκύφος ἀβαθής, ἐλλειπῆς μεγάλα μέρη. Ἐπὶ τῆς ἑδαφοχόρου βάσεως κυκλίσκος μετὰ στιγμῆς, κύκλος πρὸς τὴν περιφέρειαν καὶ ἑδαφόχρους ταινία περίξ, ἑτέρα δὲ ἑδαφόχρους ζώνη καὶ ἐπὶ τοῦ σώματος, ὀλίγον ὑπεράνω τῆς βάσεως. Ἐσωτερικῶς τέσσαρα ἐντυπα ἀνθέμια (εἰκ. 166). Ὑψος 0.046, διάμ.: βάσ. 0.064 χεῖλ. 0.099. Πρβλ. LIX ἀρ. 3 σ. 93 εἰκ. 161 δεξιὰ, 162, 163.

Εἰκ. 167. Ὁ τάφος LII ἐκ τῶν ἄνω.

Ἐπὶ τοῦ τάφου τούτου ἔβαινε τοῖχος ἐκ κιμηλολίθων Α.-Δ. κατευθύνσεως, πάχους 0.38μ , εἰς ἓνα δόμον μεγίστου ὕψους 0.15μ , σφζόμενος εἰς μήκος 1.50μ , τερματιζόμενος δὲ Α. ἀκριβῶς πρὸ τοῦ ὀρύγματος τοῦ τάφου XLVI, ὅστις, φαίνεται, ἀπέκοψε τοῦτον. Ὁ τοῖχος δὲν περιελήφθη ἐν τῷ τοπογραφικῷ σχεδίῳ πρὸς ἀποφυγὴν συγχύσεως ἐκ τῆς αὐξήσεως τῶν ἰδιαιτέρως

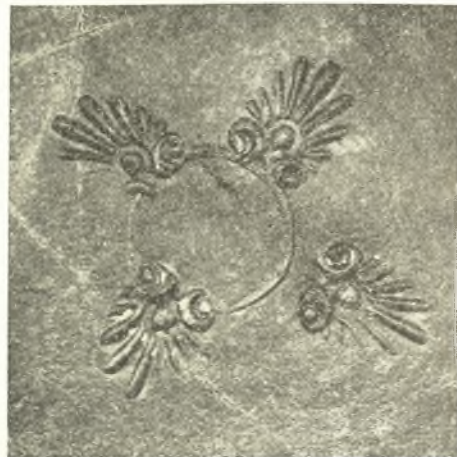
εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο περιπεπλεγμένων ἐπαλληλοτήτων.

(84) Ἐπίσης ἐπὶ τοῦ ὀρύγματος 6, πρὸς Β. τοῦ Δ. ἄκρου τοῦ τάφου XLIII ἔκειτο ὁ τάφος LII, τεφροδόχος κάλπιν μετὰ πώματος, τεθραυσμένη κατὰ χώραν (εἰκ. 167). Τὸ πῶμα ἐπροστατεύετο συμπληρωματικῶς καὶ ἀπὸ τεμάχια μεγάλων ἀγγείων.

Εἰς τὰ κοκκινωπὰ σφιγκτὰ χρώματα τῆς ἐπιχώσεως εὐρέθησαν τὰ ἑξῆς:

1. Πῶμα λεκανίδος ἐλλιπές καλὸν μέλαν γάνωμα. Διάμ. (καθ' ὑπολογισμόν) 0.088.
2. Λευκῆς ληκυθίου μικρᾶς κάτω μέρος, σφζον τμήμα παραστάσεως (στήλη).

1 Ἀνήκων εἰς παῖδα ἢ κορασίδα ἐνδεκαετῆ κανονικῆς ἀναπτύξεως.

Εἰκ. 166. Ἐντυπα ἀνθέμια τοῦ σκύφου XLIII 2.

3. Ἡ κάλπῃς (περιέχουσα μόνον τὰ ὀστᾶ) ἀνασυνεκροτήθη σχεδὸν πλήρης (εἰκ. 168). Ὑψος 0.28 εἰς τὰς λαβὰς 0.098 μετὰ τοῦ πώματος 0.336, διάμ.: βάσ. 0.137 κοιλ. 0.31 πώματος 0.20.

Μικρὸν διαφέρουσα, ἄνευ πώματος, μικροτέρα ἐκ Λεοντίνων (Notizie degli Scavi 80, 1955, 322 εἰκ. 34 I βλ. σ. 9 σημ. 1 καὶ πρβλ. σ. 79).

Μεταξὺ τῶν ἐπὶ τοῦ πώματος τεμαχίων περιλαμβάνοντο:

4. Κάτω μέρος μεγάλου ὠοειδοῦς ἀγγείου μὲ ὀπὴν. Πηλὸς κεραμόχρους, ὑπολείμματα λευκοῦ ἐπιχρίσματος. Μέγ. ὕψος 0.07.

5. Χεῖλος ἀβαθοῦς ἀγγείου. Βαθυκάστανος πηλὸς περιέχων μαρμαρυγίαν· ἐπιφάνεια ἀβαφῆς καὶ ἀλείαντος. Μέγ. ὕψος 0.034.

(85) Ἀνατολικῶς τοῦ LII ἦτο ὁ τάφος LV, τεφροδόχος ἀμφορεὺς (ὀξυπύθμενος) εὐρεθεὶς κεκλιμένος μὲ τὸ στόμιον Α. Ἐπὶ τῶν ὧμων πρόσθετα τεμάχια μεγάλων ἀβαφῶν ἀγγείων συγκρατούμενα διὰ πηλοῦ (εἰκ. 169) ἐκάλυπτον ὀπὴν ἀνεφγμένην ἵνα τευθῇ ἐντὸς τοῦ ἀμφορέως λεκανίς, ἡ ὁποία δὲν ἦτο δυνατόν νὰ εἰσέλθῃ διὰ τοῦ στομίου¹. Ὁ ἀμφορεὺς περιεῖχε κεκαυμένα ὀστᾶ καί, ἐντὸς τῆς λεκανίδος, φιαλίδιον.

1 (εἰκ. 170 πρβλ. εἰκ. 169). Ὁ ἀμφορεὺς συνεκολλήθη ἑλλιπῆς τὴν βάσιν καὶ μέρος τῶν ὧμων.

Πηλὸς καστανόφαιος, ἐπιφάνεια φαιά. Εἰς τὸ κάτω μέρος καστανότεφος περιθέουσα γραμμὴ. Μέγ. ὕψος 0.58, διάμ. 0.38.

2 (εἰκ. 171). Λεκανίς μετὰ τοῦ πώματος ἀκεραία. Κεκαλυμμένη ὅλη διὰ καλοῦ μέλανος γανώματος, ἐκτὸς τῆς περιφερείας τῆς βάσεως. Ὑψος 0.057 εἰς τὴν λαβὴν τοῦ καλύμματος 0.005, διάμ.: βάσ. 0.063 χεῖλ. 0.11 πώματος 0.105.

Συγγενεστάτη ἡ J. H. C. KERN, An Attic Miniature Lekanis-Pyxis from Cyrenaica ἐν Oudheidkundige Meedligen uit het Rijksmuseum van Oudheden te Leiden.

Εἰκ. 169. Ὁ τεφροδόχος LV ἀπὸ Ν. Ἄνω, ἀριστερὰ ἡ λάρναξ LIII, δεξιὰ ὁ χώρος τῶν τάφων X, XI καὶ XIV.

Εἰκ. 170. Ὁ τεφροδόχος ἀμφορεὺς τοῦ τάφου LV.

den N. R. 38, 1957, 53-57 πίν. 5 χρονολογουμένη 425-420 π.Χ. καὶ ἡ ἐκ τοῦ τάφου 153 τῆς Ἰαλυσσοῦ. Cl. Rh. 3, 155 εἰκ. 148 (διαστάσεις δὲν παρέχονται· ἡ φωτογραφία εἰλημμένη λοξῶς ἐκ τῶν κάτω) μὲ δύο ληκύθια μὲ προτομὰς ἐντὸς τοῦ αὐτοῦ τάφου. Βλ. καὶ τὴν σχεδὸν μόνον κατὰ τὰς βραχυτέρας λαβὰς διαφέρουσαν, μόλις μεγαλυτέραν, τοῦ τάφου LIII 2 σ. 103.

3 (πίν. 23β ἄνω μέσον). (Ἐντὸς τῆς λεκανίδος.) Φιαλίδιον ἀκέραιον, βαθύ, καλυπτόμενον ἔξ ὀλοκλήρου μὲ καλὸν μέλαν γάνωμα. Βάσις πλατύσμα, ἐλαφρότατα κοίλουμένη. Ὑψος 0.029, διάμετρος: βάσ. 0.033, χεῖλ. 0.055. Βλ. XCIV 3 σ. 6-7.

(86) Ὁ ἀμφορεὺς τοῦ τάφου LV κατελάμβανε τὸ ἀνα-

1 Ὅπῃ ἐπὶ ἀμφορέως (ἐγχυτρισμοῦ), πρὸς εἰσαγωγὴν ὁμως σώματος, ἐν τῷ Κεραμεικῷ (AM 18, 1893, 164).

Εἰκ. 168. Ἡ τεφροδόχος κάλπῃς τοῦ τάφου LII.

Εἰκ. 171. Λεκανίς τοῦ τάφου LV.

τολικὸν τῆς νοτίας πλευρᾶς τοῦ ὀρύγματος ἑτέρου τάφου, ἐξέχων ὁμῶς κατὰ τι νοτιώτερον τῆς γραμμῆς του· οὗτος ἦτο ὁ τάφος LIV (εἰκ. 172), παιδικὴ λάρναξ Α.-Δ. κατευθύνσεως διαστάσεων $1.06/1.814 \times 0.28/0.365$ μ. ἐντὸς ὀρύγματος διαστάσεων 1.40×0.65 μ., ἐγγύτατα πρὸς τὴν βόρειον καὶ τὴν δυτικὴν πλευρὰν, ἀλλ' ὀλίγον λοξῶς (μὲ μικρὰν ΝΔ. ἀπόκλινσιν).

Ἐξωθι τῆς πρὸς νότον πλευρᾶς τῆς λάρνακος, ἐφαπτόμεναι τοῦ κάτω μέρους της, ἔκειντο παραλλήλως πρὸς τὴν λάρνακα μὲ τὸν λαιμὸν πρὸς Α. δύο λευκαὶ λήκυθοι¹· τὰ στόμια ὁμῶς ἀμφοτέρων, τεθραυσμένα, εὐρέθησαν ἀνατολικώτερον καὶ κατ' ἀντίστροφον κατευθύνσιν ἐστραμμένα. Τρίτη δὲ λευκὴ λήκυθος εὐρέθη ἐσφηνωμένη κατὰ τὸν στενὸν χῶρον μεταξὺ τῆς λάρνακος καὶ τῆς βορείου πλευρᾶς τοῦ ὀρύγματος, κεκλιμένη καὶ αὕτη πρὸς Α. καὶ μὲ τὸ στόμιον, ἀποκεκρουμένον, ἀνατολικώτερον.

Εἰκ. 172. Ὁ τάφος LIV ἀπὸ Δ. καὶ ἄνω. Δεξιὰ ἡ ἀπόληξις τοῦ ὀρύγματος 6.

Αἱ τρεῖς αὗται λήκυθοι εἶναι αἱ ἐξῆς:

1 (LIV 1 πίν. 13 δεξιὰ, 14 δεξιὰ). Λευκὴ λήκυθος, ἥς συνεπληρώθη μόνον τὸ ἄνω μέρος τῆς λαβῆς, κατὰ τὰ λοιπὰ πλήρης. Ἐκατέρωθεν στήλης μὲ ἄκανθαν (σχέδιον ἀμελέστατον) ἀριστερὰ νέος(;) προτείνων τὰς χεῖρας (προβαλλομένας ἐπὶ τῆς στήλης) καὶ δεξιὰ νέα φεύγουσα, στρέφουσα τὴν κεφαλὴν ὀπίσω. Ἐπιφάνεια πολλαχοῦ κηλιδωμένη.

Ὑψος 0.25, διάμ.: βάσ. 0.045 ὠμων 0.065 χεῖλ. 0.025-0.046.

Ἔργασία σχετιζομένη πρὸς τὸν ζωγράφον τῶν Τριγλύφων. Βλ. τὴν ἐπομένην λήκυθον.

2 (LIV 2 πίν. 13 ἀριστ. 14 ἀριστ.). Λευκὴ λήκυθος πλήρης. Στήλη μὲ χαμηλὰς πλατείας ἀναλογίας· ἀριστερὰ νέα(;) μὲ βραχὺν χιτῶνα θέουσα πρὸς τὰ δεξιὰ, μὲ προτεταμένας τὰς χεῖρας· δεξιὰ γυνὴ καθημένη (ἐπὶ βράχου) στρέφουσα τὴν κεφαλὴν ὀπίσω (πρὸς τὴν στήλην). Ὑψος 0.255, διάμ.: 0.045 ὠμων 0.067 χεῖλ. 0.0265 (ἐσωτ.)· 0.048 (ἐξωτ.).

Ἔργασία ὁμοία πρὸς τὴν τῆς προηγουμένης, μεθ' ἧς ἀποτελεῖ ζεῦγος².

Ἡ θέσις τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς τῆς ἐφ' ἑκατέρας τῶν ληκύθων ὁμωνύμου μορφῆς ἐρμηνεύεται ὡς ἀποκρυστάλλωσις τῆς κινήσεως πρὸς ἀνάσυσιν ἄκρας τοῦ πέπλου, ὡς δεικνύω ἄλλαχοῦ³.

3 (LIV 3 πίν. 15α). Λευκὴ λήκυθος, ἥς συνεπληρώθη τὸ ἄνω μέρος τῆς λαβῆς, κατὰ τὰ λοιπὰ πλήρης. Ἐπὶ τῶν ὠμων κόσμημα δυσδιάγνωστον δι' ἐρυθροῦ. Παράστασις, ἀτελῶς σφριζομένη, νεκροῦ κειμένου ἐντὸς τάφου ἐν τομῇ παρισταμένου, ἐπὶ τῆς ἐσωτερικῆς παρειᾶς τοῦ ὁποίου, ὑπὲρ τὴν νεκρικὴν κλίνην, κρέμαται (ἀνεστραμμένη) λύρα πεντάχορδος. Ὑψος 0.22, διάμ.: βάσ. 0.046 ὠμων 0.06 χεῖλους 0.032/0.048.

Ἔργασία σχετιζομένη πρὸς τὸν ζωγράφον τῶν Τριγλύφων (ὡς καὶ ἐπὶ τῶν δύο ἄλλων ληκύθων τοῦ αὐτοῦ τάφου).

Παράστασις νεκροῦ ἐντὸς τοῦ τάφου καὶ ἐπὶ ληκύθου τοῦ (πρωίμου κλασσικοῦ) ζωγράφου τοῦ Τύμβου (Ο. STACKELBERG, ἔ.δ. πίν. 38, βλ. ARV² 504:50), ὡς καὶ ἐπὶ ὑστερωτέρας ληκύθου ἐν

1 Ἀνεύρεσις (ὀλοκλήρων) ἀγγείων τοποθετημένων ἔξωθι τοῦ τάφου καὶ εἰς τοὺς τάφους XLVI σ. 83 καὶ LIII σ. 103.

2 Περὶ τῆς κατὰ ζεύγη συχνῆς παραγωγῆς ληκύθων βλ. AM 32, 1907, 102.

3 BCH 84, 1960 (II).

τῇ πανεπιστημιακῇ συλλογῇ τῆς Τυβίγγης (C. WATZINGER, Griechische Vasen in Tübingen, 1924, Ε 63 πίν. 26¹ Βλ. καὶ 53 καὶ VOLLMÖLLER, Kammergräber, Bonn 1901, 53, καὶ E. PFUHL, Malerei und Zeichnung, II, 563 § 606).

Ὁ σκελετὸς διατηρεῖτο κακῶς, ἐκτὸς τῆς πρὸς Α. κεφαλῆς. Παρὰ τὸν δεξιὸν ἄκρον πόδα (ΒΔ. γωνία) εὐρίσκοντο:

1. Δεκαεὶ ἀστρογάλοι (φυσικοί, ἀλείαντοι).

Περὶ ἀστρογάλων γενικώτερον βλ. ἄνωτ. σ. 44. Ἡ παρουσία πραγματικῶν ἀστρογάλων ἐν τάφοις οὐχὶ ἀσυνήθης, συχνὰ μάλιστα εἰς μέγαν ἀριθμὸν². 140 ἀστρογάλοι ἐντὸς τοῦ ὑπὸ τοῦ ΚΟΥΡΟΥΝΙΩΤΟΥ ἀνασκαφέντος τάφου ο τοῦ Κεραμεικοῦ (ΑΕ 1913, 187), 28 ἐπὶ τῆς λάρνακος καὶ ἄλλοι ἐντὸς τάφου τοῦ τέλους τοῦ 5ου π.Χ. αἰ. ἐν Ἐλευσίνι (G. E. MYLONAS ἐν Proc. Amer. Philos. Society 99, 1955, 62), 199 εἰς τὸν τάφον 233 καὶ πολλοὶ ἄλλοι εἰς ἄλλους τάφους τῆς Ὀλύνθου (Olynthus XI 197, ἐνθα μνημονεύονται καὶ ἄλλα σχετικὰ εὑρήματα, γίνεται δὲ λόγος περὶ τῆς σημασίας των).

Περὶ τοῦ παιγνίου τῶν ἀστρογάλων βλ. G. VAN HOORN, De vita atque cultu puerorum, Amstelodami 1909, 64-68 πρβλ. δὲ καὶ B. NEUTSCH, Spiel mit dem Astragal ἐν Ganymed (Heidelberge Beiträge zur antike Kunstgeschichte, 1949) 18-28.

Τὸ πόσον ἀγαπητοὶ ἦσαν οἱ ἀστρογάλοι εἰς τοὺς συγχρόνους πρὸς τὸν ταφέντα ἀθηναίου παιῖδας φαίνεται ἐναργῶς ἀπὸ τοὺς στίχους τοῦ ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΟΥΣ, Σφήκες 291-296 (πρβλ. καὶ ὑποσ. 2).

ΠΑΙΣ: Ἐθελήσεις τί μοι σὺν, ὦ
πάτερ, ἦν σοῦ τι δεηθῶ;
ΧΡ. Πάνυ, γ' ὦ παιδίον, ἀλλ' εἰ-
πὲ τί βούλει μὲ πρῖασθαι
καλόν; οἶμαι δὲ σ' ἐρεῖν ἀ-
στρογάλους δήπουθεν.

2 (α καὶ β). Δύο διστεῖνα ἀντικείμενα:

α. Δίσκος, διαμ.: 0.028, πάχους 0.002, μὲ ὀπὴν διαμ. 0.004 ἐν τῷ κέντρῳ καὶ πέντε ἐγχαράκτους κύκλους περὶ αὐτήν ἐπὶ τῆς μιᾶς τρεῖς δὲ ἐπὶ τῆς ἑτέρας ὥσως.

β. Κυλινδρικὸν στέλεχος μήκους 0.021, διαμέτρου 0.004, ἀπολήγον εἰς ὀξὺ κατὰ τὸ ἕτερον πέρας.

Τὸ στέλεχος ἐνεσφηνοῦτο, προφανῶς, ἐντὸς τῆς ὁπῆς τοῦ δίσκου, ὅστις ἐδινεῖτο ἐπὶ τῆς ἀκωκῆς τοῦ στελέχους, εἰς ὃ παρείχετο περιστροφικὴ κίνησης. Πρόκειται δηλαδὴ περὶ εἶδους βέμβικος ἢ στρόμβου, καίτοι δὲν εἶναι γνωστὸν ὅμοιον τι³ ἀλλαχόθεν.

3. Χαλκοῦν τεμάχιον, ἴσως ἐκ δακτυλίου.

¹ Καὶ οὐχὶ πρόθεσις, ὡς παρετηρήθη ἤδη ἐν ΑΜ 53, 1928, 46 σημ. 1 (πρόθεσις τὸ Ε 65 καὶ τὸ MURRAY, White Athenian Vases, πίν. 7, εἰς ὃ παραπέμπει ὁ WATZINGER, ἔ. ἀ).

² Ὁ H. DRAGENDORFF, Thera II, Berlin 1903, 120 ὑπογραμμίζει τὴν ἀνερμήνευτον κατ' αὐτὸν παρουσίαν των εἰς μεγάλας πάντοτε ποσότητας. Τὴν ἀπάντησιν, ἔστω καὶ πολὺ ὑστερώτερον, δίδει τὸ ἐπίγραμμα τῆς Ἀνθολογίας VI 308:

Νικήσας τοὺς παῖδας, ἐπεὶ καλὰ γράμματα ἔγραψεν,
Κόνναρος ὀγδῶκοντ' ἀστρογάλους ἔλαβεν.

Πρβλ. καὶ ΛΟΥΚΙΑΝΟΥ Θεῶν διάλογοι 4, 3 (211): "Ἐξεῖς κἀνταῦθα τὸν συμπαιζόμενόν σοι τουτονὶ τὸν Ἐρωτα καὶ ἀστρογάλους μάλα πολλούς. Ὁ νικητὴς εἰς τὸ παίγνιον ἐκέρδιζε τοὺς ἀστρογάλους τοῦ ἀντιπάλου (ὡς σήμερον μὲ τοὺς «βόλους») καὶ ἡ κτῆσις ὅσον τὸ δυνα-

τὸν περισσότερων ἀπετέλει τὸν σταθερὸν πόθον τῶν παίδων. Οἱ κεκτημένοι δὲ θὰ κατετίθεντο πάντες εἰς τὸν τάφον ὡς ἀναπαλοτρίωντον κτῆμά των—καίτοι δὲν ἀποκλείεται μεταθανάτιος ἱκανοποίησις τῶν ὀλιγώτερον τυχηρῶν ὑπὸ στοργικῶν γονέων. Πρβλ. καὶ τοὺς κατωτέρω παρατιθεμένους στίχους τοῦ ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΟΥΣ, Σφήκες 291-296 καὶ IG, IV² 1, 121 στ. 68-70.

³ Διάφοροι εἶναι οἱ καὶ ἐπιγραφικῶς μαρτυρούμενοι πῆλιννοι στρόμβοι ἐκ τοῦ Καβειρείου (ΑΜ 13, 1888, 426-7 εἰκ. 18. 15, 1890, 374 καὶ P. WOITERS, Kabirenheiligtum, 123 πίν. 18 ἀρ. 4, 5, 7, 11, εἰς ἐν Βοστώνη A. FAIRBANKS, Catalogue of Greek and Etruscan, Vases, 1928, ἀρ. 568 πίν. 72 εἰς καλυτέραν φωτογραφίαν παρ' ANITA KLEIN, Child Life in Greek Art, New York 1932, πίν. 18b (πρβλ. πίν. 18a, παράστασις κόρης παιζούσης μὲ ὅμοιον στρόμβον).

Δὲν εἶναι ἴσως συμπτωματικὴ ἡ ἐνθεσις τριῶν λευκῶν ληκύθων ἔξωθι τοῦ τάφου, ὅταν ἐντὸς τούτου δὲν ὑπάρχουν εἰ μὴ μόνον μικροαντικείμενα χρήσεως, ὅχι καθ'αυτὸ δῶρα. Εἰς ἔλλειψιν χώρου ἐντὸς τῆς λάρνακος δὲν δύναται ν' ἀποδοθῇ τὸ πρᾶγμα. Ἴσως μᾶς διαφεύγουν οἱ λόγοι, δὲν θὰ ἦτο ὅμως τολμηρὸν νὰ ὑποθέσωμεν παραγγελίαν (πρβλ. τὴν ἐνότητα σχεδίου καὶ παραστάσεως τῶν δύο πρώτων ληκύθων, ὁμοῦ ἀποτεθεισῶν) ἐτοιμασθεῖσαν ἐν σπουδῇ καὶ μόλις προφθάσασαν τὴν τελευταίαν στιγμήν τοῦ ἐνταφιασμοῦ¹, ἀκόμη δὲ καὶ εἰς συγκινητικὴν προσφορὰν, ἣν ἀρχικῶς δὲν εἶχον τὰ μέσα νὰ χαρίσιν οἱ μὴ εὐποροῦντες γονεῖς — ὁ θάνατος, ἡ κηδεία, ἦσαν (ὅπως καὶ σήμερον) μία ἀπὸ τὰς ἐκτάκτους κοινωνικὰς ἀνάγκας τοῦ βίου καὶ ἡ ἀντιμετώπισις, τῆς ὁποίας συχνὰ ἦτο πρόβλημα ὀξύτατον διὰ τοὺς ἀπορωτέρους. Πρβλ. τὴν μόλις ὑστερωτέραν

Εἰκ. 173. Ὁ τάφος LIII ἀπὸ Β. καὶ ἄνω.

(ὀλίγον μετὰ τὸ 390 π.Χ.) μαρτυρίαν τοῦ ΛΥΣΙΟΥ, XIX (Ὑπὲρ τῶν Ἀριστοφάνους χρημάτων) 59, ἐνθα εἰς τὰς ἄλλας πρὸς τοὺς συμπολίτας τοῦ εὐπραγίας τοῦ ἀπολογουμένου (βοήθεια πρὸς γάμον καὶ λύσις ἐξ αἰχμαλωσίας) προστίθεται: *τοῖς δ' εἰς ταφὴν παρείχεν ἀργύριον*.

Ὅπωςδήποτε ὁ τάφος οὗτος φέρει τὰ μαρτύρια ἀσυνήθους στοργῆς. Μόνον ἐδῶ ἐκ τῆς ἑκατοντάδος καὶ πλέον τῶν ἀνασκαφέντων, ἐν οἷς οὐκ ὀλίγοι παιδίων, εὐρέθησαν ἀστράγαλοι (ἐξαίρεσει τοῦ εἰς σχῆμα ἀστραγάλου

πλαστικοῦ ἀγγείου τοῦ τάφου LVIII, ἀρ. 4), προσέτι δὲ τὸ περίεργον ὁστέϊνον ἀντικείμενον, τὸ ὡς «σβούρα» ἐρμηνευθέν, πρὸς ὃ οὐδὲν παρεμφερὲς γνωρίζω ἐξ οἰουδήποτε τάφου — ταῦτα, ἴσως ἀκόμη καὶ τὸ χαλκοῦν τεμάχιον, ἀπετέλουν βεβαίως τὰ ἐν τῇ ζωῇ παίγνια τοῦ (ἢ τῆς) παιδός.

(87). Ἀμέσως πρὸς Β. τοῦ τάφου LIV ἀλλὰ κατὰ 1 μ. ὑψηλότερος λόγῳ τῆς ἀποτόμου, ἐδῶ, ἀνυψώσεως τοῦ ἐδάφους (βλ. σ. 104) εὐρίσκετο ὁ τάφος LIII (εἰκ. 169 καὶ 173), ἔτι μικροτέρα λάρναξ Α.-Δ. κατευθύνσεως ἐντὸς ὁρύγματος ἐσκαμμένου ἐν τῇ κιμηλιᾷ κατὰ τὰς τρεῖς του πλευράς, ἐκτὸς τῆς πρὸς Ν., ἐνθα ὁ βράχος κατέρχεται ἀποτόμως τὸ ὄρυγμα, ὀρθογώνιον, ἀλλὰ μὲ τὴν ΒΔ. γωνίαν ἀποτετμημένην, εἶχε διαστάσεις 0.85×0.33 μ., ἡ δ' ἐντὸς αὐτοῦ λάρναξ, ἐφαπτομένη πρὸς τὴν Β. καὶ πλησιέστερα πρὸς τὴν Α. πλευρὰν 0.66×0.28 μ.

Ἐντὸς τοῦ ὁρύγματος εὐρέθησαν:

1 (πίν. 4α ἀριστ.). Λευκῆς ληκύθου τρία τμήματα· τὸ μείζον, ἐκ τεμαχίων συγκολληθέν, σφίξει

¹ Πρβλ. J. D. BEAZLEY, *Attic White Lekythoi*, London 1938, 8. Θεωρῶ βεβαίως τὴν περίπτωσιν ὡς

ἐξαιρετικὴν καὶ δέχομαι ὅτι συνήθως ἐτοιμοὶ ἡγοράζοντο αἱ λήκυθοι.

τὸ ἄνω μέρος ἀνδρὸς πρὸς τὰ δεξιὰ κύπτοντος. Ἔργον πιθανῶς τοῦ ζωγράφου τῶν Τριγλύφων. Πρβλ. XLIV 6 (ἀνὴρ δεξιὰ).

2. Φιαλίδιου τμήμα γάνωμα καστανὸν ἐσωτερικῶς ἐφθαρμένον.
3. Πινακίου τμήμα τοῦ χείλους.
4. Ἐπιπέδου πινακίου με δακτυλιόσχημον βάσιν τμήμα. Ἐπιφάνεια ἐφθαρμένη.
5. Πινακίου ταινιωτοῦ τεμάχιον. Βλ. σ. 72 ἀρ. 24.

Ἐξωθι τῆς λάρνακος, παρὰ τὸ ἀνατολικὸν ἄκρον τῆς νοτίας πλευρᾶς, εἶχον τοποθετηθῇ δύο ἀγγεῖα (πρβλ. τὴν θέσιν τῶν ληκύθων ἔξωθι τοῦ προηγούμενου τάφου σ. 100). Βλ. εἰκ. 173.

1 (LIII 2). Λεκανὶς μετὰ τοῦ πώματος ἑλλιπὲς μέρος τῆς ἐτέρας τῶν λαβῶν μέλαν γάνωμα, κατὰ τόπους ἐρυθρωπὸν. Ὑψος 0.032, διάμ.: βάσ. 0.066 χείλους 0.123 πώματος 0.13.

Ἀπλουστέρα ἢ βάσις λεκανίδος ἐκ τάφου τῆς Γέλας, Mon. Ant. 17, 1906, 343 - 4 εἰκ. 252.

Ὁμοία πρὸς τὴν LV σ. 99 (διαφέρει σχεδὸν μόνον ἡ βάσις καὶ αἱ λαβαί, βραχύτεραι ἐδῶ).

2 (LIII 1 εἰκ. 174). Ληκύθιον ἀκέραιον. Ὑπὸ τὴν λαβὴν ἐδαφόχρους ζώνη μετὰ ζεύγους γραμμῶν, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ ἄνω μᾶλλον ἀκανόνιστος ἐνουμένη ὑπὸ τὴν λαβὴν πρὸς τὸ περιβάλλον γάνωμα. Ὑψος 0.13, διάμ.: βάσ. 0.063 κοιλ. 0.08 χεῖλ. 0.038. Πρβλ. XLIII 1 σ. 98.

Εἰκ. 174. Ληκύθιον τοῦ τάφου LIII.

(Παρὰ τὸ δυτικὸν ἄκρον τῆς Ν. πλευρᾶς τῆς λάρνακος, τοποθετημένη ἀρχῇθεν ἐπ' αὐτῆς, εὐρεθεῖσα ἐπὶ τῶν βεβυθισμένων τεμαχίων τοῦ τεθραυσμένου καλύμματος τῆς [βλ. εἰκ. 173]).

3 (LIII 3 πίν. 22γ μέσον). Κοτύλη μικρὰ κορινθιακοῦ τύπου με λεπτότατα τοιχώματα, ἑλλιπὲς τὴν ἐτέραν τῶν λαβῶν. Κατακόρυφα (ἀκτινωτὰ) γραμμίδια ἐντὸς ἐδαφοχρόου ζώνης κάτω ἐπὶ τῆς βάσεως κυκλίσκος μετὰ στιγμῆς κατὰ τὸ κέντρον, ἕτερος δὲ πρὸς τὴν περιφέρειαν. Ὑψος 0.055, διάμ.: βάσ. 0.036 χεῖλ. 0.069.

Ὁμοιοι, κατὰ τι μικρότεροι, αἱ ἐκ Ρηνεῖας Délos XXI 61 ἀρ. 178, 179, 180 πίν. 49 D. Βλ. καὶ Hesperia 4, 1935, 476, εἰκ. 1 ἀρ. 23 καὶ 506 εἰκ. 23 ἀρ. 22, 26. Συγγενεστάτη καὶ ἡ ἐκ τοῦ τάφου 526 τῆς Ὀλύνθου (Olynthus XIII ἀρ. 573 πίν. 198, τέλος 5ου ἢ ἀρχὴ 4ου αἰ. π.Χ.),

Οὐδὲν ἴχνος ὁστῶν ἐντὸς τῆς λάρνακος.

ΒΟΡΕΙΟΔΥΤΙΚΗ ΣΥΣΤΑΣ

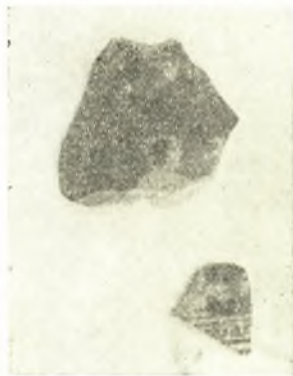
Ἀνατολικῶς καὶ κατὰ τι βορειότερον τοῦ ζεύγους τῶν λαρνάκων LIII καὶ LIV (καὶ τῆς τεφροδόχου LV ὑπὲρ τὴν δευτέραν) ἀνεσκάφη πυκνὴ συστὰς τεσσάρων τάφων (IX, X, XI, XIV).

(88) Ὁ νοτιοανατολικώτερος τῶν τάφων τῆς συστάδος ταύτης ἦτο ὁ τάφος IX, καὶ οὗτος παιδικὴ λάρναξ. Α.-Δ. κατευθύνσεως.

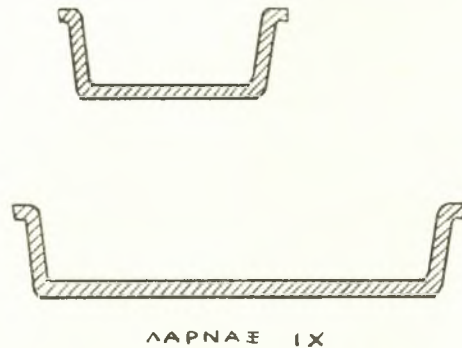
Ἐντὸς τοῦ γεμίσματος τὰ ἐξῆς τεμάχια:

1. Ληκύθου, πιθανῶς λευκῆς, τὸ κάτω μέρος. Διάμ. βάσ. 0.048. Βάσις ὁμοίου τύπου πρὸς τὴν τῶν LIV 1. 2 (σ. 100).
- 2 (εἰκ. 175 ἄνω). Χοδὸς τεμάχιον, σφῶζον τὸ ἄνω μέρος παιδός.
- 3 (εἰκ. 175 κάτω). Ληκυθίου ἢ χοδὸς τμήμα κάτω (κάτω πρόσθιον τμήμα παιδός).
4. Κοτύλης τεμάχιον.

Ἡ λάρναξ, διαστάσεων $0.24/0.31 \times 0.55/0.625$ μ. (βλ. σχέδιον εἰκ. 176¹), περιεβάλλετο ὑπὸ πλακοσχημῶν λίθων. (Ἀντὶ πάσης ἄλλης περιγραφῆς βλ. τὴν φωτογρα-

Εἰκ. 175. Τεμάχια ἐκ τοῦ γεμίματος τοῦ παιδικοῦ τάφου IX.

Εἰκ. 176. Ἐγκαρσία καὶ κατὰ μῆκος τομὴ τῆς πηλίνης λάρνακος IX.

φίαν εἰκ. 177².) Ἐν τούτοις ἡ οὕτω περισσῶς προστατευομένη (καὶ ἄριστα διατηρουμένη) λάρναξ περιεῖχε μόνον τὰ ὀστέα παιδὸς ἐν μεγάλῃ ἀταξίᾳ.

(89) Ἀμέσως πρὸς Β. τοῦ δυτικοῦ τμήματος τῆς λάρνακος ἔκειτο ὁ τάφος X (εἰκ. 178), τεφροδόχος ἀμφορεὺς μὲ τὸ στόμιον πρὸς Β. ἐφαπτόμενον πρὸς τὸ ἀνατολικὸν ἄκρον μεγάλης πηλίνης πλακός, διαστάσεων 0.67×0.57 μ., ὀρθῆς κατὰ μῆκος ἐστημένης.

Εἰκ. 177. Ἡ λάρναξ IX καὶ ἡ τεφροδόχος XIV ἀπὸ Ν.

Ὁ ἀμφορεὺς, ἀβαφής, ἀκέραιος, ἔχει ὕψος 0.25 μ. καὶ διάμετρον: βάσεως 0.11 χεῖλους 0.146.

(90) Πρὸς Δ. τοῦ προηγουμένου, λοξῶς ὡς πρὸς τὴν πηλίνην πλάκα, ἐφαπτόμενος ταύτης διὰ τῶν ὥμων του, εὗρίσκετο ὁ τάφος XI, τεφροδόχος ἀμφορεὺς, τὸ πρὸς ΒΑ. χοανόσχημον εὐρὺ καὶ βραχὺ στόμιον τοῦ ὁποίου διακρίνεται ἄνω ἀριστερὰ εἰς τὴν εἰκ. 178. Ὁ ἀμφορεὺς, ἀβαφής, μὲ μικρὰς λαβὰς ἐπὶ τῆς κοιλίας (Bauchamphora) ἐξήχθη εἰς πολλὰ τεμάχια μὴ συγκολληθέντα.

Ἡ πηλίνη πλάξ ἐχώριζε τὰς δύο τεφροδόχους ἀπὸ τρίτην πρὸς Β. τεθειμένην ἐντὸς μικροῦ σπηλαιώδους ὀρύγματος, ἀκανονίστου καμπύλου περιγράμματος, τὸ ὁποῖον, μετὰ τὴν ἐναπόθεσιν τῶν ὀστέων, εἶχε κλεισθῇ διὰ τῆς πηλίνης πλακός. Ὁ τρόπος οὗτος ταφῆς, ἐντελὲς ἰδιότυπος, κατέστη δυνατὸς λόγῳ τῆς εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο διαμορφώσεως τοῦ ἐδάφους, ἀποτόμως ἀνυψουμένου (βλ. ἀνωτ. σ. 102, πρβλ. καὶ σ. 65, 67, 83).

Ὅλον φυσικὰ τὸ συγκρότημα εἶναι ἐνιαῖον (μὲ τὴν ἔννοιαν ὅτι οἱ οἰκεῖοι τῶν νεκρῶν δὲν ἠγνόουν τὴν θέσιν τῶν ἄλλων ταφῶν), αἱ δὲ πρὸς Ν. δύο τεφροδόχοι ἐτέθησαν εἰς τὴν ἣν εὗρέθησαν θέσιν μετὰ τὸ διὰ τῆς πλακός σφράγισμα τῆς πρὸς Β. τα-

¹ Τυπικὸν πασῶν τῶν λαρνάκων τῆς ἀνασκαφῆς.

² Ἡ φωτογραφία μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν μικρᾶς πλακός, ἡ ὁποία φαίνεται εἰς τὴν εἰκ. 178.

φῆς XIV· ἀλλὰ καὶ αὕτη πάλιν δὲν θὰ ἐνεβάλλετο ἐκεῖ ὅσον ἀκόμη πρὸς Ν. ὑπῆρχε χώρος κενός. Ἐπειδὴ λοιπὸν σύγχρονος τριπλῇ ταφῇ φαίνεται ὀλίγον πιθανή (ἂν καὶ ὄχι ἀδύνατος), θὰ ὑποθέσωμεν ὅτι οἱ δύο πρὸς νότον ἀμφορεῖς, ἐνωρίτερον ἀποτεθειμένοι, ἀνεσηκώθησαν ἀπὸ τὴν ἀρχικὴν των θέσιν καὶ ἐπανετέθησαν εἰς τὸ ὄρυγμα, ὅπως νῦν εὐρέθησαν, μετὰ τὴν τέλεσιν τῆς ταφῆς XIV. Ἀτυχῶς ἐλλείπουν εὐρηματικαὶ συσχετίσεις.

(91) Ἡ τρίτη, πρὸς Β. τῆς πλακός, καῦσις ὠνομάσθη τὰ φος XIV (εἰκ. 177). Ὡς τεφροδόχος εἶχε χρησιμοποιηθῇ δῖνος μετὰ καλύμματος, ἐξαχθεὶς ἀκέραιος (βλ. κατωτ.), ἐντὸς δ' αὐτοῦ εὐρέθησαν κεκαυμένα ὅστ' αὐ καὶ ληκύθιον ἐρυθρόμορφον.

1 (εἰκ. 179). Δῖνος μετὰ τοῦ καλύμματος κεκαλυμμένος διὰ μέλανος γανώματος φέρων δ' ἐπὶ τῆς μεγίστης διαμέτρου διακόσμησιν θαλλοῦ δι' ἐπιθέτου λευκοῦ. Ὑψος 0.24 μετὰ τοῦ καλύμματος 0.34, διάμ.: 0.27 στομίου 0.16 - 0.213 καλύμματος 0.157 - 0.22.

Ὁμοιος τὸ σχῆμα ὁ ἐξ Ἀθηνῶν δῖνος τοῦ Βερολίνου (βλ. ἀνωτέρω σ. 95), μὲ τὴν αὐτὴν δὲ διακόσμησιν θαλλοῦ δι' ἐπιθέτου λευκοῦ καὶ ὁ ἐκ Πειραιῶς δῖνος ἐν Cabinet des Médailles¹ (A. de RIDDER. Les Vases Grecs de la Bibliothèque Nationale, ἀρ. 417 πίν. 17)· ὁμοιότατον δὲ πρὸς τὸ ἡμέτερον (διαφέροντα σχεδὸν μόνον κατὰ τὸ γάνωμα, ἐν μέρει ἐρυθρωπὸν ἐκ τῆς ὀπτήσεως) ἀνεῦρον ἔξωθι πωρῆνης λάρνακος (παλαιότερον ἀνασκαφείσης καὶ ἄγνωστον τί περιεχούσης) κατὰ τὴν ὁδὸν Ἀγκύλης², πλησιέστατα τῆς βορειοδυτικῆς γωνίας πρὸς τὴν ὁδὸν Βουλιαγμένης.

Εἰκ. 179. Ὁ τεφροδόχος δῖνος τοῦ τάφου XIV.

Τὸ καλύπτρον ἀρθρὸν περὶ τῆς σημασίας τοῦ στεφάνου κατὰ τὴν ἀρχαιότητα εἶναι τὸ τοῦ L. DEUBNER, Die Bedeutung des Kranzes im klassischen Altertum ἐν ARW 30, 1933, 70 - 104.

2 (XIV εἰκ. 180). Ληκύθιον ἐρυθρόμορφον ἀκέραιον· μέλαν γάνωμα μὲ μεταλλικὴν λάμψιν· παράστασις γυναικὸς δεξιὰ βαιούσης· πρὸ αὐτῆς βλαστόσπειρα. Ὑψος 0.113, διάμ.: βάσ. 0.051 κοιλ. 0.065 χεῖλ. 0.034.

Πλησιέστατη τεχνοτροπικῶς, ἔργον πιθανῶς τοῦ αὐτοῦ τεχνίτου, πρὸς λήκυθον ἐν Παρισίῳ,

1 Καὶ ὁ δῖνος οὗτος, εὐρεθεὶς ἐν Μουνυχίᾳ ὑπὸ τοῦ Fauvel, ὅστις παρέλαβε τοῦτον κατὰ τὴν φυγὴν του πιστεύων ὅτι περιεῖχε τὰ ὅστ' αὐ τοῦ Μιλτιάδου, εἶχε

χρησιμεύσει ὡς τεφροδόχος.

2 Νῦν ἐπὶ ὑψηλῆς βάσεως ἐν τῷ προθαλάμῳ τοῦ Μουσείου τῆς Ἀκροπόλεως.

Εἰκ. 178. Οἱ τεφροδόχοι X καὶ XI. Ἐμπρὸς ἡ λάρναξ IX.

CVA (France 714) Musée Rodin, πίν. 26,11 (άρ. 876), με «Νίκη» δεξιά βαίνουσας, φέρουσας κίστην (μετέχουσας συνεπῶς ἐπαυλίων πρβλ. XIII 2 σ. 81-82). Συγγενές επίσης κατὰ τε τὸ θέμα καὶ τὴν τεχνοτροπίαν, καλύτερον ἔργον τοῦ ἰδίου πιθανῶς τεχνίτου, ληκύθιον ἐξ Ἀθηνῶν ἐν Κοπεγχάγη (CVA Danemark 167, 4· ἡ κόρη κύπτουσα ἔτι μᾶλλον καὶ ἡ βλαστόσπειρα διάφορός πως).

Ἡ πρὸς τὰ ἐμπρὸς κίνησις τῆς χειρὸς τῆς ἡμετέρας μορφῆς πολλαπλῶς δύναται νὰ ἐρμηνευθῇ· δύναται νὰ ἐκληφθῇ ὡς ἀντίστοιχος πρὸς τὰς (ὀρθάς) μορφὰς τὰς ἐκ παραστάσεων νηθουσῶν εἰλημμένας (βλ. LXXIV σ. 24 καὶ LXXXV σ. 63-64). Ἡ ἐλαφρὰ ὅμως πρὸς τὰ ἐμπρὸς κάμψις ὑποδηλοῖ κίνησιν διωκούσης ἴσως (Ἡοῦς μετὰ Τιθωνὸν ἢ Κέφαλον) συνηθεστάτης παλαιότερον (πρβλ. AM 16, 1891, 311-2 καὶ AM 32, 1907, 101-106), ἐνῶ ἡ συγγενὴς μορφή τοῦ ληκυθίου τοῦ Μουσείου Rodin μᾶς φέρει εἰς συγχρόνους παραστάσεις ἐπαυλίων (βλ. ἀνωτ.), ἐνθα πολλαὶ μορφαὶ κινουῦνται ζωηρῶς εἴτε φέρουσαί τι διὰ τῶν χειρῶν (καὶ ἐντεῦθεν ἡ πρὸς τὰ ἐμπρὸς θέσις) εἴτε ὅχι, ἂν καὶ ἀπλουστερά φαίνεται ἡ ἐρμηνεία κορασίδος συλλεγούσης ἄνθη, ἣν σαφῶς εἰκονίζει τὸ ληκύθιον τῆς Κοπεγχάγης.

Εἰκ. 180. Ληκύθιον τοῦ τάφου XIV.

Ἡ πολὺ μικροτέρα πυκνότης τάφων τοῦ βορείου τμήματος τοῦ οἰκοπέδου πρέπει, ἐν μέρει τοῦλάχιστον, νὰ ἀποδοθῇ εἰς τὴν σημαντικὴν ἀνύψωσιν τῆς κιμηλῆς, καὶ ἀντιστοίχως τοῦ ἀρχαίου ἐδάφους (βλ. καὶ σ. 65, 67, 83, σημ. 1, λόγω τῆς ὁποίας εἶχε προκληθῇ μείζων καταστροφή εἰς τούτους κατὰ τὴν οἰκοδόμησιν τῆς παλαιότερας οἰκίας¹).

(92) Ὁ πλησιέστερος πρὸς τὰ ΒΔ. ἦτο ὁ τάφος VIIa, ἐκπροσωπούμενος μόνον ὑπὸ πυξίδος εὐρεθείσης παρὰ τὴν Δ. οἰκοδομικὴν γραμμὴν· οὐδὲν ἶχνος ἐν τῷ ἐδάφει παρατηρήθη καὶ φαίνεται ὅτι τὸ πλεῖστον τοῦ τάφου κεῖται ἐκείθεν τῶν ὁρίων τοῦ οἰκοπέδου.

(Εἰκ. 181α. β). Πυξίς μετὰ κοιλούμενα τοιχώματα ἐλλιπὲς μέρος τοῦ πώματος. Τὸ σῶμα κεκα-

Εἰκ. 181α. Ἡ πυξίς VIIa.

Εἰκ. 181β. Ἡ αὐτὴ ἐκ τῶν ἄνω.

Εἰκ. 182. Τεμάχιον μελανομόρφου ληκύθου τῆς πυρᾶς VII.

λυμμένον διὰ μέλανος γανώματος, πλὴν στενῆς ἐδαφοχρόου ζώνης κάτω. Ἐπὶ τοῦ πώματος ἐρυθρόγραφος κλάδος πεντάφυλλος. Ὑψος 0.033 μετὰ τοῦ πώματος 0.839, διάμ. 0.063.

(93) Ἐτι βορειότερον ὁ τάφος VII, πυρὰ Α.-Δ. κατευθύνσεως, ἥς μόνον τμήμα ἀνατολικῶς μήκους 1.00 μ. ἡρευνήθη, τοῦ ὑπολοίπου κειμένου πέραν τῶν ὁρίων τοῦ οἰκοπέδου. Τὸ πλάτος τῆς πυρᾶς ἦτο 1.20 μ. Τὸ μέγιστον διαπιστωθὲν βάθος τῆς κατὰ

¹ Περὶ τοῦ ἀπιθάνου διελεύσεως ὁδοῦ ἐντεῦθεν βλ. κατωτέρω, κεφάλαιον «Μορφολογία τοῦ ἐρευνηθέντος χώρου».

τὴν Ν. πλευράν, ἣτις λόγῳ τῆς κλίσεως τοῦ ἐδάφους ἦτο ἐσκαμμένη εἰς τὸ χῶμα, ἦτο 1.50 μ.

Ἐντὸς ταύτης εὐρέθησαν :

1 (εἰκ. 182). Ληκύθου μελανομόρφου τεμάχιον ἄνω σῶζον τὸ ἀντίστοιχον τμήμα παραστάσεως ἱππέως κρανοφόρου. Ἄνω μαίανδρος. Μέγ. ὕψος 0.028, μέγ. πλ. 0.06.

Πρβλ. HASPELS, ἔ.ἀ. (σ. 23) πίν. 53, 3 (ζωγράφος τοῦ Beldam). Ὅμοιον φαίνεται καὶ τὸ ἐν CVA (France 3) Compiègne 12, 20 (ἔξ Ἀθηνῶν), εἶναι ὅμως ἐφθαρμένον καὶ κακῶς ἀπεικονισμένον, ὥστε δὲν δύναται νὰ ἀποφανθῇ μετὰ πεποιθήσεως. Παράστασις ἀνάλογος, ἀμελεστέρα, ἐπὶ ληκύθου ἐν Δαμασκῷ, βλ. CVIII σ. 33.

2-3. Ληκύθων κάτω μέρος· διακόσμησης θαλλοῦ κισσοῦ ἐπὶ λευκάζοντος ἐδάφους· ἡ μὲν με σὺνηθες κιγκλιδωτόν, ἐπὶ τῆς ἐτέρας μαίανδρος ἄνω. Βλ. σ. 22-23.

4 (πίν. 15β. γ). Λευκὴ λήκυθος συγκολληθεῖσα ἐκ τεμαχίων πλήρης, ἀλλὰ μὲ χάσματα λόγῳ τῆς ἐκ τοῦ πυρὸς ἀλλοιώσεως τῶν τεμαχίων («πετισκάρισμα»), ὅπερ καὶ εἰς τὴν ἐπιφάνειαν καὶ τὴν παράστασιν πολλὰς ζημίας προὔξεν. Δύο ἀνδρικοὶ μορφαὶ ἐκατέρωθι στήλης κεκοσμημένης μὲ ταινίας· ἡ πρὸς τὰ ἀριστερὰ κλίνει ἐλαφρῶς ἔμπρός, ἐρειδομένη ἐπὶ ράβδου· ἡ πρὸς τὰ δεξιὰ φέρει τὴν χεῖρα ἐπὶ τῆς ὀσφύος. Ἄνω μαίανδρος ἐξίτηλος. Ὑψος 0.23, διάμ.: βάσ. 0.044 ὥμων 0.07 χεῖλους 0.028/0.046.

Ἀνήκει εἰς τὴν δμάδα IX, σειρὰ I τοῦ FAIRBANKS (ἔ.ἀ. II 6), τὴν πρωιμωτέραν τάξιν λευκῶν ληκύθων μὲ ἀμαυρόχρωμον σχέδιον χαρακτηριζομένην ἐκ τῆς ἀπλῆς (ὀρθογωνίου, ἀνευ ἀνθεμίου ἢ ἀκάνθης) στήλης.

Ἔργον τοῦ ζωγράφου τοῦ Σαβούρωφ. Ἀμφότεραι αἱ μορφαὶ ἐπαναλαμβάνονται καὶ ἐπὶ ἄλλων ληκύθων τοῦ ἰδίου ζωγράφου, βλ. FAIRBANKS, ἔ.ἀ. πίν. 1, 1· ἡ πρὸς τὰ δεξιὰ μορφή διαφέρει σχεδὸν μόνον κατὰ τὴν θέσιν τῆς δεξιᾶς, ἐκτεταμένης ἐκεῖ καὶ ἡ στήλη εἶναι ὁμοιοτάτη, ὑπάρχει δὲ μαίανδρος ἄνω, ὡς ἐπὶ τῆς ἡμετέρας. Πολλὰ παράλληλα ὅμως ἔχει ἰδίως ἡ μορφή ἀριστερά. Βλ. ΑΕ 1886 πίν. 4, 2 = RIEZLER, πίν. 22 (καὶ PFUHL, M.u.Z. 533) καὶ μάλιστα BENNDORF, 21, 1 = RIEZLER, 46 = CVA Athènes (1) 9, 3. 4. 6¹, ἔνθα ἐπὶ τῆς στήλης ἀνηρτημένη λήκυθος (ὡς καὶ ἐνταῦθα). Ἡ λήκυθος δὲ αὕτη τοῦ Ἑθνικοῦ Μουσείου, ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν τῆς Βοστώνης 10.220 (FAIRBANKS, II πίν. 37, μὲ στιλπνά, αὕτη, περιγράμματα), ἔνθα ὁ νέος ἐτοιμάζεται νὰ κοσμήσῃ τὴν στήλην τοῦ φίλου του μὲ ταινίας, ἃς κρατεῖ ἐκεῖ δι' ἀμφοτέρων τῶν χειρῶν, βοηθεῖ νὰ ἐρμηνεύσωμεν τὴν θέσιν καὶ κίνησιν τῆς ἡμετέρας μορφῆς: ἡ ἀριστερὰ χεῖρ, ὀρατὴ μόνον ἀπὸ τοῦ ἄκρου τοῦ πήχεως, ἐξήρχετο τοῦ ἱματίου πρὸ τῆς βακτηρίας, ἐρειδομένης ὑπὸ τὴν μασχάλην², πρὸς τὸ κάτω ἀνεστραμμένη, κρατοῦσα ταινίαν, ἵχνος τῆς ὁποίας (γραμμῆ), διατηρεῖται ὑπὸ τὴν δεξιὰν ἄκρην χεῖρα.

Ὅμοιαν λήκυθον τῆς συλλογῆς τοῦ Ἑλγίνου³ βλ. Auktion XVIII, Basel 1958, 45 ἀρ. 131 πίν. 41, διατηρουμένην χεῖρον τῆς ἡμετέρας. Καὶ εἰς ταύτην ὅμως, ὡς δεικνύει ἡ σειρὰ τῶν παραλ-

1 Καὶ παρὰ F. JOHANSEN, The Attic Grave Reliefs, εἰκ. 30.

2 Ὅμοια στήριξις τῆς βακτηρίας καὶ ἐπὶ τῆς ἐν Kassel ληκύθου τοῦ αὐτοῦ ζωγράφου (ARV² 563: 144) FAIRBANKS II, πίν. 1, 1, συχνὴ δὲ γενικῶς ἐν τῇ ἀγγειογραφίᾳ (βλ. Enc. Phot. III πίν. 27, KRAIKER, Heidelberg ἀρ. 34 [B 9] πίν. 12, PFUHL, εἰκ. 765, AA 1924/25, Παράρτ. 69 εἰκ. 3), εὐρεθται καὶ ἐπὶ ἀναγλύφων· βλ. τὸν γενειῶντα τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς τῆς ζωφόρου τοῦ Παρθενῶνος (A. SMITH, The Sculptures of the Parthenon, London 1910, πίν. 37, ἡ ἀκραία μορφή δεξιὰ ἀρ. 46), ἐπίτιτλον ἀνάγλυφον τοῦ 396/7 π.Χ. (IG II² 1392, I. ΣΒΟΡΩΝΟΥ, Τὸ Ἑθνικὸν Μουσεῖον, πίν. 107 δεξιὰ, BCH 2, 1878 πίν. 10, RM 47, 1932, πίν. 15:4,

SÜSSEROT, Zeitbestimmung, πίν. 1, 4, G. LIPPOLD, Die griechische Plastik [Handbuch der Archäologie 3,1] München 1950, πίν. 88, 1)· ἐπὶ τοῦ ἐπιτυμβίου τοῦ Κτησίλεω καὶ τῆς Θεανοῦς ἡ ράβδος δὲν φαίνεται ἐν τῇ φωτογραφίᾳ, προϋποτίθεται ὅμως ἀναγκαῖα ἐκ τῆς στάσεως τοῦ ἀνδρὸς καὶ μνημονεύεται ἐν τῇ περιγραφῇ τῆς S. PAPASPYRIDIS, Guide du Musée National, Athènes ἄ.χ., 138-9, ἔνθα χρονολογεῖται εἰς τὸ τέλος τοῦ 5ου αἰ. καὶ ἐπὶ βωιωτικοῦ ἀναγλύφου ἐν Βασιλείᾳ (K. SCHEFOLD ἐν Antike Kunst I, 1958, 70 πίν. 3 καὶ [τοῦ αὐτοῦ] Meisterwerke griech. Kunst, 82 ἀρ. 303 εἰκ. σ. 247) χρονολογουμένου ὀλίγον πρὸ τοῦ 440 π.Χ., ἦτοι ἐγγύτατα πρὸς τὴν ἡμετέραν λήκυθον.

3 Nün ἐν ἰδιωτικῇ συλλογῇ ἐν Ἑλβετίᾳ.

λήλων, ἡ μορφή δεξιὰ θὰ πρέπει νὰ ἐκληφθῇ ὡς νέος καὶ οὐχὶ ὡς γυνή, ὡς ὁ ΣΑΗΝ αὐτόθι. 'Η ὑπ' αὐτοῦ προτεινομένη χρονολόγησις περὶ τὸ 440 π.Χ. ἰσχύει καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν.

Περὶ τῶν λευκῶν ληκύθων τοῦ ζωγράφου τοῦ Σαβούρωφ βλ. J. D. BEAZLEY, *Attic White Lekythoi*, 16-17.

5. Μεγάλῃς λευκῇς ληκύθου τμήμα ἄνω· ἡ ἐπιφάνεια τεφρόχρους ἐκ καύσεως. Μέγ. ὕψος 0.075.

6. Λευκῇς ληκύθου μικρὸν τεμάχιον.

7. Πινακίου ταινιωτοῦ τμήμα παρὰ τὴν περιφέρειαν. Προβλ. σ. 72 ἀρ. 24.

'Η πυρὰ χρονολογεῖται σαφῶς πολὺ ἐνωρίτερον τῶν λοιπῶν τάφων καὶ δὴ ἐκ τῆς ληκύθου τοῦ Σαβούρωφ (ἀνωτ. ἀρ. 4) περὶ τὸ 440 π.Χ.

(94) Βορείως τῆς πυρᾶς VII καὶ καθέτως πρὸς ταύτην εὐρίσκεται ὁ τάφος XXI, κεραμοσκεπῆς ἐντὸς πυρᾶς ¹, B.-N. κατευθύνσεως, οὔτινος ἐπίσης μικρὸν τμήμα δυτικῶς καθ' ὅλον τὸ μῆκός του παρέμεινεν ἀνεξερεύνητον, ὡς εὐρισκόμενον πέραν τῆς οἰκοδομικῆς γραμμῆς. Τὸ μῆκος τοῦ λάκκου τῆς πυρᾶς ἦτο 1.75 μ. καὶ τὸ μέγιστον ἐρευνηθὲν πλάτος του 0.50 μ. Ὁ τάφος ἡδράζετο ἐπὶ στρώματος ἀνθράκων ἐπὶ τοῦ πυθμένος τῆς πυρᾶς πάχους 0.15 μ. ἦτο δὲ ἰδιομόρφου κατασκευῆς, ἀποτελούμενος ἐκ δύο κατὰ μῆκος στρωτήρων (μήκους ἐκάστου 0.69 μ.) καὶ ἐνὸς ὁμοίου καθ' ἑκατέραν τῶν στενῶν πλευρῶν. Οἱ κέραμοι οὗτοι ἔβαινον ἐπὶ τῶν στρωτήρων τοῦ δαπέδου, ὥστε τὸ συνολικὸν ἐσωτερικὸν μῆκος τοῦ τάφου ἦτο 1.25 μ. Οἱ κέραμοι τῶν πλαγίων πλευρῶν διετηροῦντο μόνον εἰς μέγιστον ὕψος 0.37 μ. τοῦ ἄνω μέρους τοῦ τάφου καταστραφέντος ὑπὸ τῶν παλαιῶν θεμελιώσεων, πρέπει ὅμως νὰ θεωρηθῇ βέβαιον ὅτι ὅμοιοι στρωτήρες ἐκάλυπτον τὸν τάφον, ὅστις ἦτο καθ'αὐτὸ κιβωτιόσχημος (λαρνακοειδής), ὡς ὁ ἐκ πηλίνων πλακῶν τάφος LXXVI σ. 21. Οὐδὲν εὐρέθη ἐν τῷ τεταραγμένῳ κεραμωτῷ τάφῳ, ἐπὶ τοῦ πυθμένος ὅμως τῆς πυρᾶς:

1 (πίν. 17α, ἀριστ.). Λήκυθος ἀποκεκρουμένη τὸ ἄνω μέρος τοῦ λαιμοῦ μετὰ τῆς λαβῆς. Θαλλὸς κισσοῦ ἐπὶ ὠχρολεύκου ἐδάφους, μὲ τριπλοῦν κιγκλιδωτὸν ἄνω καὶ κάτω. Ὅπισθεν ἐπιμήκης κηλὶς καθ' ὕψος ἐκ χρώματος καταπεσόντος ἀπὸ τὸ πινέλλον. Ζωηρὰ ἵχνη πυρός. Μέγ. ὕψος 0.13, διάμ.: βάσ. 0.044 ὠμων 0.055.

Ὅμοιον (γαστροῶδες) σῶμα καὶ τριπλοῦν, ἐπίσης, κιγκλιδωτόν, ἀμελέστερον ὅμως σχέδιον κισσοῦ CVA (Deutschland 4, 157) Braunschweig 2, 15 (365) καὶ LANGLOTZ, ἔ.δ. πίν. 108:390a, 390b (ἐξ Ἀθηνῶν, μὲ ραδινώτερον σῶμα καὶ τινὰς μικροδιαφορὰς σχεδίου) καὶ 390c.

Πιθανῶς καὶ ὁ τάφος οὗτος ἀρχαιότερος τοῦ συνόλου ὡς ἡ γειτονικὴ πυρὰ VII· βλ. χρονολόγησιν ἐν τέλει.

(95) Ὀλίγον ἀνατολικώτερον εὐρίσκεται ὁ τάφος VI, μικρὰ λάρναξ ἐντὸς πυρᾶς ², A.-Δ. κατευθύνσεως, σφζομένη μόνον δυτικῶς εἰς μέγιστον μῆκος 0.14 μ. Τὸ πλάτος τῆς ἦτο 0.22 μ. (μετὰ τοῦ χείλους 0.28 μ.), τὸ δὲ βάθος (τοῦ κάτω ἡμίσεος μόνου σφζομένου) 0.10 μ.

Μεταξὺ τῶν ἀνθράκων, ἔνθα καὶ ὀλίγα ὀστᾶ, τὰ ἐξῆς τεμάχια:

1. Τρία τεμάχια λευκῇς ληκύθου, ὧν ἓν ἐκ τῶν ὠμων.

2. Ἐτέρας λευκῇς ληκύθου τμήμα κάτω.

¹ Συνδυασμοὶ τάφων πρὸς πυρὰς καὶ ἀλλαχοῦ τῆς ἀνασκαφῆς (τάφ. LXXXIV σ. 61, LXXXV σ. 62-63 καὶ VI σ. 108-9). Βλ. περὶ καύσεων κατωτέρω.

² Ἡ περίπτωσις ὁμοία πρὸς τὴν τοῦ προηγουμένου τάφου XXI. Δι' ἄλλα ἐκ τῆς ἀνασκαφῆς παράλληλα βλ. σημ. 1.

3. Τρίτης λευκῆς ληκύθου τμήμα μετὰ τῆς βάσεως. Διάμ. 0.044.

4. Ληκυθίου ξρυθρομόρφου ἢ βάσις, ὃ ὥμος καὶ τμήμα ἄνω, σφῆζον μικρὸν μέρος παραστάσεως (χεῖρ, ἐν ἱματίῳ, προτείνεται κεκαμμένη). Τοῦ μετὰ παραστάσιν τεμαχίου διαστάσεις 0.045 × 0.048.

5. Σκύφου (;) κάτω μέρος.

6. Φιαλιδίου τμήμα.

7. Μεγάλου ἀγγείου χεῖλος· ἐπὶ τῆς ἄνω ἐπιφανείας μέλαν γάνωμα μετὰ λευκὰς κηλίδας. Μέγ. ὕψος 0.022, πᾶχος 0.011.

(96) Εἰς τινὰ ἀπόστασιν ΝΑ. ἐσημειώθη ὁ τάφος XIX, *λάρναξ* Α.-Δ. κατευθύνσεως, πλάτους 0.42/0.52 μ. σφισμένη ἀνατολικῶς εἰς μέγιστον μῆκος 0.90 μ. Οὐδὲν περιεῖχεν.

(97) Ἀμέσως πρὸς τὰ ΝΑ. ὁ τάφος XVIII, *πυρὰ* Α.-Δ. κατευθύνσεως πλάτους 1 μ., ἥς ἡρευνήθη τμήμα μήκους 1.60 μ. μόνον κατὰ τὸ κατώτατον αὐτῆς μέρος βάθους 0.20 - 0.40 μ., ἔνθα εὐρέθησαν :

1 (εἰκ. 183). Λευκῆς ληκύθου τμήμα ἄνω (ἀποτελεσθὲν ἐκ τεσσάρων τεμαχίων) καὶ ἕτερα δύο τεμάχια, βεβλαμμένα ἐκ τῆς καύσεως. Ἀριστερὰ στήλης μετὰ ἀκανθαν νέος, τοῦ ὁποίου σφίζεται τὸ πρόσωπον, μετὰ τὴν κεφαλὴν κύπτουσαν ἐλαφρῶς ἔμπρός. Ἀνήκει πιθανῶς εἰς τὴν ὁμάδα R, πρὸς XLIV 15 (ἀρ. 22) σ. 71-72 πίν. 10.

2. Τεμάχιον ἄλλης λευκῆς ληκύθου.

(98) Νοτίως, καὶ ὀλίγον δυτικώτερον τοῦ προηγουμένου, ὁ τάφος XXIV, *πυρὰ* Β.-Ν. κατευθύνσεως μήκους 2.50 μ. (ἡ μείζων τῆς ἀνασκαφῆς). Κατεστραμμένη, λοξῶς, ἀπὸ ΒΑ. πρὸς τὰ ΝΑ. ἐσφίζετο εἰς πλάτος 0.25 (Ν.) - 1.00 (Β.) μ.

Ἐντὸς τῶν ἀνθρώκων πολλὰ ὅστ᾽, οὐχὶ ὅμως ὅστρακα.

(99) Εἰς τὴν αὐτὴν γραμμὴν μετὰ τὴν *πυρὰν* XVIII, δύο σχεδὸν μέτρα ἀνατολικώτερον, εὐρέθη ὁ τάφος XX (εἰκ. 184) *λάρναξ* μαρμαρίνη (ἡ μοναδικὴ τῆς ἀνασκα-

Εἰκ. 184. Ὁ τάφος XX ἀπὸ ΝΑ.

φῆς) Α.-Δ. κατευθύνσεως ἀλλὰ μετὰ αἰσθητὴν ΒΑ. ἀπόκλινσιν (ὥς καὶ ἡ πρὸς Α. *πυρὰ* XXXI), ἀντίστροφον πρὸς τὴν μικροτέραν ΝΑ. συνήθως ἀπόκλινσιν τῶν νοτιωτέρων τάφων. Ἡ ὀνομασία *λάρναξ* δὲν εἶναι τεχνικῶς ἀκριβής, διότι ὁ τάφος ἦτο καθαυτὸ κιβωτιόσχημος· ἐν τούτοις παρεῖχε τὴν ἐντύπωσιν *λάρνακος* λόγῳ τῆς ἀρίστης ἀρμογῆς τῶν πλα-

Εἰκ. 183. Τμήμα λευκῆς ληκύθου ἐκ τῆς *πυρᾶς* XVIII.

κῶν, τὸ ἀποτέλεσμα δὲ τοῦτο ἐπεδίωκον οἱ κατασκευασταί του, οἵτινες διὰ λόγους τεχνικοὺς ἢ οἰκονομίας δὲν ἠδυνήθησαν νὰ χρησιμοποιήσουν μονοκόμματον μάρμαρον¹.

Τὸ ὄρυγμα τοῦ τάφου εἶχε διαστάσεις 2.70×1.66 μ. Ἐντὸς τούτου ἡ λάρναξ εἶχε στηθὴ ὡς οἰκοδόμημα· ἡ κάτω πλάξ, ἐξ ὑμηττείου μαρμάρου, διαστάσεων 2.25×1.205 μ. καὶ (μεγίστου) πάχους 0.135 μ., ἐλειτούργει ὡς εὐθυντηρία καὶ τοιχοβάτης ἅμα ἐξέχουσα πέριξ, ἐκτὸς τῆς Β. πλευρᾶς, κατὰ 0.025 πρὸς Ν. καὶ κατὰ 0.045 εἰς τὰς στενὰς πλευράς. Αἱ πλάκες αἱ ἀποτελοῦσαι τὰς πλευράς, ἐκ λευκοῦ (πεντελικοῦ) μαρμάρου, εἶχον ὕψος 0.94 μ. Ἐκ τούτων αἱ τῶν μακρῶν πλευρῶν ἐξικνοῦντο ἀμφοτέρωθεν μέχρι τῶν ἀντιστοιχῶν γωνιῶν, περιλαμβάνουσαι μεταξὺ τῶν τὰς πλάκας τῶν στενῶν πλευρῶν (βλ. εἰκ. 184). Ἡ νοτία πλευρὰ ἐξεῖχε κατὰ τι (0.013 [κάτω] - 0.055 [ἄνω]) πέραν τῆς δυτικῆς πλευρᾶς· ἀντιθέτως ἡ βόρειος εἰσεῖχεν ἀντιστοιχῶς κατὰ 0.015 - 0.02 μ. Αἱ μικραὶ αὗται ἀνωμαλῖαι ἀπεφεύχθησαν εἰς τὴν ἀνατολικὴν στενὴν πλευράν, ἡ πλάξ τῆς ὁποίας «παρμένη» πρὸς τὰς παρυφὰς διὰ τὴν ἀκριβῆ ἀρμογὴν πρὸς τὰ πέρατα τῶν μακρῶν πλευρῶν ἐξέχει ὅλη ὀλίγον ἐν εἴδει ἀπέρρου σφυροκοπημένη ἀπλῶς κατὰ τὴν ὑπόλοιπον ἐπιφάνειαν, ὡς πᾶσαι αἱ πλευραὶ κατὰ τὴν ἐξωτερικὴν τῶν ὄψιν, ἀδρότερον εἰργασμένα ὡς μὴ οὔσαι ὁράται λόγῳ τῆς ἐντὸς λάκκου ἐναποθέσεως τῆς σαρκοφάγου. Ἀντιθέτως πᾶσαι αἱ ἐσωτερικαὶ ἐπιφάνειαι ἦσαν τελείως λελεασμένα (βλ. εἰκ. 185).

Ὡς κάλυμμα τῆς οὕτω ἀποτελεσθεῖσης λάρνακος εἶχον χρησιμοποιηθῆ δύο ἄνισοι πλάκες· ἡ μεῖζων, πρὸς ἀνατολὰς, ἐξ ὑμηττείου μαρμάρου, διαστ. 1.25 (Β.)/ 1.29 (Ν.) $\times 1.14$ μ. καὶ μεγίστου πάχους 0.17 μ., ἐξεῖχε τῆς λάρνακος κατὰ τὴν νοτίαν πλευράν· ἡ πρὸς δυσμὰς, ἐκ λευκοῦ μαρμάρου, εἶχε μῆκος 0.98 μ., πλάτος 1.14 μ. καὶ μέγιστον πάχος 0.14· οὕτω τὸ κάλυμμα εἶχε συνολικὸν μῆκος 2.23 (Β.) - 2.27 (Ν.), ὅλη δὲ ἡ λάρναξ εἶχεν ἐξωτερικὰς διαστάσεις 2.20×1.16 μ. καὶ ὕψος (μετὰ τῆς βάσεως καὶ τοῦ καλύμματος) 1.215 (Α.) - 1.245 (Δ.) μ. Αἱ ἐσωτερικαὶ διαστάσεις τῆς ἦσαν 2.00×0.917 μ. καὶ τὸ ὕψος 0.953 μ. Τὸ πάχος τῶν μὲν μακρῶν πλευρῶν ἦτο 0.095 - 0.10 μ. τῶν δὲ στενῶν 0.105 (ἄνω) - 0.12 (κάτω) μ. Αἱ πλάκες τῶν μακρῶν πλευρῶν ἔφερον κατὰ τὸ ἐσωτερικὸν μέρος ἀμφοτέρων τῶν περάτων τῶν ὀρθογώνιον ὑποτομήν, δι' ἧς ἐπετυγχάνετο ἡ μεταξὺ αὐτῶν τελειότερα ἀρμογὴ τῶν πλακῶν τῶν στενῶν πλευρῶν.

Ἐντὸς τοῦ ὀρύγματος, ὀλίγον ἄνωθι τῆς δυτικῆς πλακὸς τοῦ καλύμματος, εὗρέθη:

1 (πίν. 22γ, ἀριστ.). Κοτύλη ἐλλιπὴς μέγα μέρος ἄνω μετὰ τῆς ἐτέρας τῶν λαβῶν καὶ τὸ πλεῖστον τῆς ἄλλης. Καλὸν μέλαν γάνωμα· ἐδαφόχρους ζώνη κάτω· κυκλίσκος μετὰ στιγμῆς κατὰ τὸ κέντρον τῆς βάσεως. Ὑψος 0.05, διάμ.: βάσ. 0.032 χεῖλ. 0.061.

Βαθύτερον ἐντὸς τοῦ ὀρύγματος τοῦ τάφου κατὰ τὴν ΝΑ. γωνίαν περὶ τὸ μέσον τοῦ ὕψους τῆς λάρνακος:

2 (πίν. 5α, ἀριστ.). Λευκῆς ληκύθου τεμάχιον ἄνω σφῆζον μέρος στήλης καὶ κεφαλῆς γυναικὸς κλινούσης ἐμπρός. Σχέδιον δι' ἐρυθροῦ· ἄνω ζεύγος ὀριζοντίων γραμμῶν διὰ χρυσοκιτρίνου. Διαστάσεις 0.096×0.056 .

Ἡ ἐν τῇ λάρνακι διάλυσις τοῦ σκελετοῦ καὶ διασπορὰ τῶν ὀστέων φαίνονται κα-

¹ Οὗτος εἶναι καὶ ὁ κανονικὸς τύπος τῶν μαρμαρίνων λαρνάκων κατὰ τὸν 5ον π.Χ. αἰ. ἐν Ἀττικῇ· μοναδική γνωστὴ ἐξαίρεσις ἐν τῷ Κεραμεικῷ ΑΜ 18, 1893,

164 (πρβλ. Hesperia 20, 1951, 76 σημ. 10). Λάρνακα ὁμοίαν πρὸς τὴν ἡμετέραν ἀνεῦρεν ὁ H. SCHLIEMANN ἐν τῇ γειτονικῇ οἰκίᾳ Φιλήμονος, βλ. ΑΜ 13, 1888, 210.

λῶς ἐν τῇ εἰκ. 185. Ἡ κεφαλὴ (καλῶς αὕτη διατηρουμένη) ἔκειτο πρὸς τὴν ΒΑ. γωνίαν. Ὁ σκελετὸς ἀνῆκεν εἰς γυναῖκα, ὡς συνάγεται ἐκ τῶν κτερισμάτων:

3 (βλ. εἰκ. 185). Ἀλάβαστρον ἔξ ἀλαβάστρου ἑλλιπὲς μέρος τοῦ χεῖλους καὶ μικρὸν κάτω. Ὑψος 0.142, διάμ.: 0.045 χεῖλ. 0.045 στομίου 0.025.

4 (βλ. εἰκ. 185). Κάτοπτρον χαλκοῦν διαμ. 0.128.

5 (εἰκ. 186). Λεκανὶς ἑλλιπὴς τὸ κάτω μέρος καὶ τὸ πλεῖστον τῶν λαβῶν ἰσχυραὶ ὀριζόντιοι ταινιόσχημοι λαβαὶ μὲ ἀποφύσεις ἑκατέρωθεν. Ἄνω ζώνη μὲ διακόσμησιν ὀφιοειδῶν γραμμῶν. Μέγ. ὕψος 0.068, διάμ. χεῖλ. 0.15. Καὶ μικρὰ τεμάχια τοῦ πώματος μὲ διπλᾶ ἐσηματοποιημένα φύλλα κατὰ τὴν περιφέρειαν.

Ὁμοιοτάτη, ἑλλιπὴς ἐπίσης, Hesperia 18, 1949, 326 ἀρ. 47 πίν. 91 καὶ ἡ πλήρης R. LULLIES, Auktion VI (Kunstwerke der Antike, Stuttgart 1958) πίν. 18,5 τῶν αὐτῶν περίπου διαστάσεων. Μεγίστων διαστάσεων (διαμ. περίπου 0.40) πλήρης ὁμοία λεκανὶς ἐν τῷ Μουσείῳ τῆς Σχολῆς Καλῶν Τεχνῶν (Art Academy) τοῦ Σικάγου.

Ὁμοίαι καὶ ἐν Βυρτεμβέργῃ (LANGLOTZ, ἔ.ἀ. ἀριθ. 443 πίν. 121) καὶ Κοπεγχάγῃ (CVA Danemark [3] 100, 3), ὡς καὶ ἡ ἔξ Ὀλύνθου, Olynthus V 84 πίν. 58, 81 (πλήρης, ἐπὶ τοῦ καλύμματος διακόσμησις φύλλων ὀλιγώτερον ἐσηματοποιημένων¹). Περὶ τῶν ὁμοίων λεκανίδων βλ. BORDMANN ἐν BSA 47, 1952, 42 - 43 ἀρ. 16.

(100) Εἰς τὴν ἀνατολικὴν προέκτασιν τοῦ τάφου XX ἀπέχων μόνον 0.20 ἀπὸ τοῦ ὀρύγματός του, ἐξερχόμενος ἐν μέρει τῶν ὀρίων τοῦ οἰκοπέδου εὕρισκετο ὁ τάφος XXXI, μεγάλη πυρὰ Α.-Δ. κατευθύνσεως (διὰ τὴν ΒΑ. ἀπόκλινιν βλ. ἀνωτ. σ. 109), διαστάσεων 2.28×1.10 μ., τῆς ὁποίας ἡρευνήθη μόνον ὁ πυθμὴν, ἔχων κλίσιν ἀπὸ Α. πρὸς Δ., εἰς μέγιστον βάθος 0.20 μ. Μεταξὺ τῶν ἀνθράκων ἐλάχιστα ὑπολείμματα ὀστέων καὶ παρὰ τὴν ΒΔ. γωνίαν:

Εἰκ. 186. Λεκανὶς τοῦ τάφου XX.

1 (εἰκ. 52 ἀριστ.). Ληκύθιον πλήρες (συνεκολληθῇ ἡ λαβὴ, ὁ λαιμὸς καὶ ἡ βάση) βεβλαμμένον ἐκ τοῦ πυρός· ζεύγη κατακορύφων ἀυλακώσεων, μόλις διακρινομένων. Ὑψος 0.077, διάμ.: βάσ. 0.043 κοιλ. 0.053 χεῖλ. 0.026.

(101) ΒΑ. τοῦ προηγουμένου, ἐντὸς τοῦ πρὸς τὴν ὁδὸν Σταδίου οἰκοπέδου ἡρευνήθη ὁ τάφος XXX, πυρὰ ΒΑ.-ΝΔ. κατευθύνσεως σφζομένη μόνον εἰς μέγιστον μῆκος 1.45 μ. καὶ πλάτος 0.75 μ. Ἐπὶ τοῦ πυθμένος ἄφθονοι ἄνθρακες καὶ ὀλίγα τεμάχια.

1. Ληκύθιον ἀυλακῶν εἰς τεμάχια, ἑλλιπὲς (μὴ συγκολληθέν).

2. Ληκυθίου ἐρυθρομόρφου τεμάχιον· μέρος ἱματίου γυναικὸς δεξιὰ θεούσης (;). Διαστάσεις 0.026×0.043 .

(102) Πρὸς Ν. τῶν δύο τελευταίων πυρῶν ὁ τάφος XVII, πυρὰ Α.-Δ. κατευ-

¹ Δὲν πιστεύω ὅτι ἡ διαφορὰ αὕτη δικαιολογεῖ τὴν χρονολόγησιν τῆς εἰς τὸ τέλος τοῦ 6ου π.Χ. αἰ. Εἰς τὸν πρόωμον χρονολόγησιν ἀντιβαίνει καὶ ἡ εὐρεσίς τῆς ἐν τῷ Ἀνατολικῷ Νεκροταφείῳ (ἐκτὸς τάφου ἴσως, ἀν καὶ τοῦτο δὲν δηλοῦται σαφῶς), τὸ ὁποῖον αὐτὸς οὗτος ὁ ROBINSON (Olynthus XI 137) λέγει ὅτι ἀνάγε-

ται εἰς τὸ τέλος τοῦ 5ου π.Χ. αἰ. Φαίνεται ὅτι οὗτος παρεσύρθη ἐκ τῆς ὑπὸ τοῦ LANGLOTZ, ἀνωτ. (πρβλ. καὶ ἀριστ. 163 πίν. 120) χρονολογήσεως παρεμφεροῦς λεκανίδος. Ἀλλὰ τὰ ἀνασκαφικά δεδομένα πρέπει νὰ εἶναι ἰσχυρότερα τῆς τεχνολογικῆς χρονολογήσεως προκειμένου περὶ τόσον ἀπλῆς διακοσμήσεως.

θύνσεως (σχεδόν παράλληλος πρὸς τὴν οἰκοδομικὴν γραμμὴν) διαστάσεων 1.85×1.20 μ.

Ἐν ταύτῃ:

1-2. Λευκῶν ληκύθων δύο μέρη: Τμῆμα κάτω περιλαμβάνον τὴν βάσιν, με πόδας (ὧν ὁ ἀριστερὸς κεκαμμένος, ὥσει βαδίζοντος) πρὸ στήλης καὶ τεμάχιον, ἐφ' οὗ μέρος ἱματίου· τὸ σχέδιον δι' ἐρυθροῦ, γραμμαὶ περιθεύουσαι διὰ καστανοῦ.

Πρὸς τὴν θέσιν τῶν ποδῶν πρβλ. τὴν λήκυθον III σ. 80-81 πίν. 12.

3. Ληκύθιον ἐρυθρόμορφον ἐκ τεμαχίων συγκολληθέν, ἑλλιπὲς ἱκανὰ μέρη· μέγα μέρος τῆς ἐπιφανείας βεβλαμμένον ἐκ τοῦ πυρὸς μετ' αὐτοῦ δὲ καὶ ἡ παρὰστάσις, ἐκ τῆς ὁποίας διακρίνεται κάτω μέρος γυναικὸς δεξιὰ βαινούσης. Ὑψος 0.131, διάμ.: βάσ. 0.061 κοιλ. 0.08 χεῖλ. 0.037.

Εἰκ. 187. Λεκανὶς τοῦ τάφου XVI.

(103) Πρὸς Ν. τοῦ δυτικοῦ μέρους τοῦ τάφου XVII εὐρίσκετο τάφος XV, μικρὰ λάραξ Β.-Ν. κατευθύνσεως πλάτους 0.20 μ. καὶ ὕψους 0.22 μ. σφζομένη μόνον κατὰ τὸ βόρειον αὐτῆς τμῆμα εἰς μέγιστον μῆκος 0.43 μ. καὶ ἐκεῖ ὁμῶς τετραγμένη.

(104) Νοτιώτερον τοῦ τάφου XVII καὶ ἀνατολικώτερον (μετὰ τὴν δυτικὴν πλευρὰν εἰς τὴν προέκτασιν τῆς ἀνατολικῆς τοῦ τάφου XVII) εὐρίσκετο ὁ τάφος XVI, κεραμοσκεπῆς Α.-Δ. κατευθύνσεως ἀποτελούμενος ἐκ καμπύλων κεράμων, ἑνὸς καθ' ἑκατέραν τῶν μακρῶν πλευρῶν καὶ τρίτου ἐπὶ τοῦ δαπέδου. Μῆκος 1.02 μ., πλάτος 0.50 μ., ὕψος 0.44 μ.

Ἐν τούτῳ:

1 (εἰκ. 187). Λεκανὶς ἄωτος μετὰ τοῦ πώματος ἀκεραία, κεκαλυμμένη ὅλη μετὰ καλὸν μέλαν γάνωμα, πλὴν ἐδαφοχρόων ζωνῶν κατὰ τὸ ἄνω μέρος τῆς λαβῆς τοῦ καλύμματος, τῆς περὶ τὸ μέσον τῆς περιφερείας τοῦ καλύμματος κοιλάνσεως, τοῦ ἄνω μέρους τοῦ χεῖλους (ἐνθα ἐρείδεται τὸ κάλυμμα), τῆς περιφερείας τοῦ ποδὸς καὶ κυκλικοῦ χώρου κατὰ τὸ κέντρον τῆς βάσεως. Ὑψος 0.063 εἰς τὴν λαβὴν τοῦ καλύμματος 0.109, διάμ.: βάσ. 0.13 καλύμματος 0.141 λαβῆς 0.061.

(105) Πρὸς Ν. τοῦ τάφου XXII μετὰ τοῦ τάφου XLIV εὐρίσκετο ὁ τάφος XXV, κεραμοσκεπῆς ΒΑ.-ΝΔ. κατευθύνσεως, ἀποτελούμενος ἐκ δύο κατὰ μῆκος λοξοτμήτων, ἐλάχιστα καμπυλουμένων, κεράμων, χρωματισμένων διὰ μέλανος κατὰ τὴν κυρτὴν πλευρὰν. Οἱ κέραμοι, πάχους 0.015-0.18 μ., ἔχουν μῆκος 0.92 μ. καὶ πλάτος 0.46-0.475 μ. ἐκ τούτων ὁ δυτικὸς ἐπέβαινε κατὰ 0.10 μ. τοῦ πρὸς ἀνατολὰς, ὥστε τὸ συνολικὸν μῆκος τοῦ τάφου ἦτο 1.74 μ.

Ὁ σκελετός (κεφαλὴ πρὸς Α.), λόγῳ ἰσχυρᾶς ἐκ τῶν ἄνω πιέσεως, εἶχε πολτοποιηθῆ. Ἐντὸς τοῦ τάφου εὐρέθη εἰς τεμάχια:

(XXV εἰκ. 42 ἀριστ.). Ληκύθιον συγκολληθέν ἐκ τεμαχίων, ἑλλιπὲς μέρη τῶν τοιχωμάτων. Ἐντὸς ἐδαφοχρόου ζώνης ζεύγος λεπτῶν περιθεουσῶν γραμμῶν. Ὑψος 0.102, διάμ.: βάσ. 0.054 κοιλ. 0.06 χεῖλ. 0.036.

Εἰκ. 188. Λεκανὶς τοῦ τάφου XXXVII.

(106) Ἀνατολικῶς τούτου εὐρίσκετο ὁ τάφος XXXVII, ὄρυγμα Α.-Δ. κατευθύνσεως με ἰσχυρὰν ΝΑ. ἀπόκλινιν, διαστάσεων 2.05×0.95 μ. Τὸ γέμισμά του (κιμηλοχώματα) ἦτο καθαρὸν ὁστράκων. Ἐπὶ τοῦ πυθμένος τοῦ ὄρυγματος ἐλάχιστα ὑπολείμματα ὁστῶν (μηρῶν κυρίως) ἐνήλικος, ὅστις εἶχε τοποθετηθῇ, ὡς εἰκάζεται, με τὴν κεφαλὴν πρὸς Α. Τὰ κτερίσματα ἔκειντο πέριξ τῆς νεκρᾶς, τὰ πλεῖστα δὲ δυτικῶς (πρὸς τοὺς πόδας).

1 (XXXVII εἰκ. 188). (Ὀλίγον ἀνατολικώτερον τοῦ μέσου, δεξιὰ τῆς νεκρᾶς.) Λεκανὶς μόνωτος μετὰ τοῦ πώματος, συγκολληθεῖσα ἐκ τεμαχίων, ἐλλιπὲς τμήμα τοῦ χείλους καὶ ἀποκεκρουμένη μέρη τῆς ἐπιφανείας. Κεκαλυμμένη ὅλη, ἔκτος τῆς βάσεως, διὰ καλοῦ μέλανος γανώματος, ἐξιτήλου ἐπὶ τμήματος τοῦ πώματος. Ὑψος 0.046 μετὰ τοῦ πώματος 0.053 εἰς τὴν λαβὴν τοῦ πώματος 0.079, διάμ.: βάσ. 0.048 χεῖλ. 0.085.

Εἰκ. 189. Κυνάθιον τοῦ τάφου XXXVII.

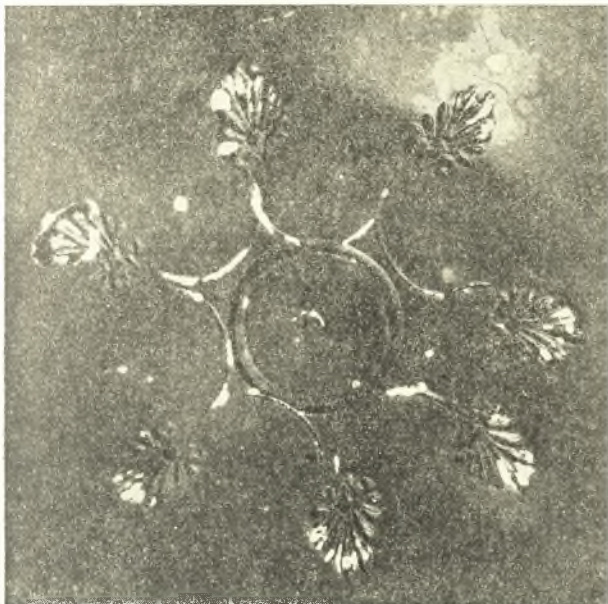
Ὁμοία (ἄνωτος καὶ με ἀπλουστέραν λαβὴν πώματος) ἐκ τάφου παρὰ τὴν Ἀγορὰν (AJA 40, 1936, 203 εἰκ. 23) τοῦ τέλους τοῦ 5ου π.Χ. αἰ. (πρβλ. σ. 79). Βλ. καὶ XXVII 11 σ. 76.

(Χαμηλότερον, δεξιὰ πάλιν, τὰ ἀκόλουθα τρία ἀγγεῖα):

2 (XXXVII 7 εἰκ. 189). Κυνάθιον μόνωτον, ἐλλιπὲς μέρος ἄνω, βεβλαμμένον πολλαχοῦ τῆς ἐπιφανείας, ὀλόβαφον. Ὑψος 0.024, διάμ.: βάσ. 0.048 χεῖλ. 0.071.

Ὁμοιον τὸ XCVa (ἀρ. 3) σ. 8 εἰκ. 7.

3 (XXXVII 6 πίν. 23β κάτω δεξιὰ, εἰκ. 190). Φιαλίδιον ἀκέραιον· βάσις δακτυλιόσχημος. Καλὸν μέλαν γάνωμα (ἐκτος ἐδαφοχρόων ζωνῶν κατὰ τὴν βάσιν, ὡς ἐν τῇ φωτογραφίᾳ.) Ἐσωτερικῶς ἑπτὰ ἔντυπα ἀνθέμια, συνδεόμενα ἀνὰ δύο διὰ καμπυλῶν, πέριξ κυκλίσκου (εἰκ. 190). Ὑψος 0.032, διάμ.: βάσ. 0.065 χεῖλ. 0.086/0.095.

Εἰκ. 190. Τὸ ἐσωτερικὸν φιαλιδίου τοῦ τάφου XXXVII.

Πρὸς τὴν μορφήν τῶν ἐντύπων ἀνθεμίων καὶ τὸν τρόπον συνδέσεώς των ἐπὶ ὁμοιοσχήμου φιαλιδίου πρβλ. AM 54, 1929, 43-46 εἰκ. 32, 5.

4 (XXXVII 9 εἰκ. 191). Ληκύνθιον ἐρυθρόμορφον με ῥοειδὲς ραδινὸν σῶμα καὶ ὕψηλὸν λαιμόν· συνεκολλήθη ἐκ τεμαχίων, ἐλλιπὲς πολλὰ μέρη. Γυνὴ καθημένη, δεξιὰ βλέπουσα. Ἐμπροσθεν κάλαθος, ὑπὲρ ταύτην (ἀνηρτημένον) κυκλοτερές ἀντικείμενον. Ὑψος 0.109, διάμ.: βάσ. 0.055 κοιλ. 0.067 χεῖλ. 0.033.

Παραλλαγὴ νηθούσης ὡς τοῦ τάφου LXXXV (σ. 63-67). Βλ. καὶ CXII 5 σ. 29-30.

5 (XXXVII 4). (Ἀντιστοίχως ἀριστερά.) Χαλκῇ περόνη. Ἡ μοναδικὴ τῆς ἀνασκαφῆς.

6 (XXXVII 3). (Μεταξὺ τῶν σκελῶν.) Χαλκοῦν ἔλασμα (τεμάχιον κατόπτρου;).

7-8 (XXXVII). (Χαμηλότερον, τὸ ἕτερον παρὰ τὴν ΒΔ. γωνίαν.) Δύο ἀκριβῶς ὅμοια ὑάλινα τεμάχια, παρεμφερῆ πρὸς στόμια ἀλαβάστρων. Ἰριδισμοὶ πρασινογάλαζοι. Μέγ. ὕψος 0.012, διάμ.: ἀνοίγματος 0.015/0.016 (ἔσω)-0.020/0.021 (ἔξω) χεῖλους 0.046.

Ἡ παρουσία διαφανοῦς ὑάλου κατὰ τὴν κλασσικὴν ἐποχὴν ἐκπλήσσει, δὲν εἶναι ὅμως πρωτο-

φανής. Τέσσαρα κομβιόσχημα ἀντικείμενα ἐκ διαφανοῦς ὑάλου εὐρέθησαν ἐν τῷ Κεραμεικῷ ἐντὸς πωρίνης σαρκοφάγου μὲ κτερίσματα τοῦ τέλους τοῦ 5ου π.Χ. αἰ. (ἐν τῷ «περιβόλῳ τοῦ Χαβρίου»

Εἰκ. 191. Ληκύθιον
XXXVII 9.

ΑΑ 55, 1940, 358 εἰκ. 34, πρβλ. τὸ ληκύθιον εἰκ. 33 συχνὰ μνημονευθὲν διὰ τὰ πολλὰ παράλληλα μεταξὺ τῶν ἡμετέρων), ταῦτα δὲ ἦσαν καὶ τὰ πρῶτα δείγματα διαφανοῦς ὑάλου ἐντὸς κλασσικοῦ τάφου τοῦ Κεραμεικοῦ¹. Ὑάλινα κοσμήματα ἐκ τοῦ ἐν Ὀλυμπίᾳ ἐργαστηρίου τοῦ Φειδίου, Neue Deutsche Ausgrabungen, Berlin 1959, 284-9 εἰκ. 23 καὶ 24.

9 (XXXVII 5 εἰκ. 13 δεξ.). (Παρὰ τὴν ΒΑ. γωνίαν.) Ληκύθιον ἑλλίπης τὸν λαιμὸν μετὰ τῆς λαβῆς. Καλὸν μέλαν γάνωμα ἐν μέρει βεβλαμμένον ἐκ τῆς καύσεως. Μέγ. ὕψος 0.072, διάμ. βάσ. 0.049.

(107) Παραλλήλως πρὸς τὸν τάφον XXXVII, 1.30 μ. βορειότερον καὶ κατὰ τι δυτικώτερον, ἔκειτο ὁ τάφος XXXVI, στενομήκης λάρναξ Α-Δ. κατευθύνσεως (ΝΑ. ἀπόκλισις) πλάτους 0.47 (κάτω)-0.543 (ἄνω) μ. καὶ ὕψους (ἐσωτερικοῦ) 0.40 μ. κατεστραμμένη πρὸς τὸ δυτικὸν αὐτῆς πέρας ἐσφύζετο εἰς μήκος 1.62 (Β.)/1.79 (Ν.) μ. Ὁ νεκρὸς, μὲ τὴν κεφαλὴν ἀνατολικῶς, (ΝΑ. γωνία), πρὸς Ν. ἐστραμμένην, ἐσφύζετο εἰς σχετικὴν ἀταξίαν.

Οὐδὲν περιείχετο ἐν τῇ λάρνακι, ὀλίγα δὲ μόνον τεμάχια συνελέγησαν εἰς τὰ χώματα τοῦ τάφου:

1. Πώματος πυξίδος δύο τεμάχια. Καλὸν μέλαν γάνωμα· δίγραμμον κυμάτιον κατὰ τὴν περιφέρειαν.

2 (εἰκ. 192). Σκύφον τμήμα κάτω ἐσωτερικῶς μελανόγραφος διακόσμησις ἰσχυρῶς ἐσηματοποιημένων φύλλων, ἀκτινωτῶς πῶς διατεταγμένων.

Ὅμοιον τεμάχιον ἐξ ἀρχαϊκοῦ τύμβου παρὰ τὴν ὁδὸν Πειραιῶς· βλ. ΑΜ 18, 1893, 90 εἰκ. 3 πρβλ. καὶ εἰκ. 2. Παράδοξος φαίνεται ἡ παρουσία ἀρχαϊκῶν τεμαχίων, ὥς εἶναι καὶ τὸ ἐπόμενον.

3 (εἰκ. 193). Κοτύλης δύο τεμάχια, τὸ ἕτερον ἐκ τοῦ εἰσέχοντος χείλους, μὲ μελανόγραφον ῥόδακα (κυκλικὴ κηλὶς περιβαλλομένη ὑπὸ στιγμῶν) καὶ κατακόρυφον σειρὰν στιγμῶν· μικρὰ μέρη λοξῶν σειρῶν στιγμῶν ἐπὶ τοῦ ἑτέρου τεμαχίου. Βλ. ἀνωτέρω.

4. Πινακίου χεῖλος· καλὸν μέλαν γάνωμα.

(108) Βορείως τοῦ τάφου XXXVI καὶ ἀνατολικῶς τῆς πυρᾶς XVII εὐρέθη ὁ τάφος XXXIV, λάρναξ Α-Δ. κατευθύνσεως κατὰ μέγα μέρος κατεστραμμένη ἐκ τῆς γειτονικῆς πυρᾶς XXXIV (βλ. κατωτ. σ. 115), σφυζομένη δὲ μόνον κάτω εἰς μέγιστον μήκος 0.60 μ. καὶ μέγιστον πλάτος 0.16 μ.

Παρὰ τὸ δυτικὸν ἄκρον τοῦ τάφου εὐρέθη:

1 (XXXIV εἰκ. 194). Ληκύθιον ἐρυθρόμορφον ἀποκεκρουμένον τὸ πλεῖστον τοῦ λαιμοῦ μετὰ τῆς λαβῆς· κεφαλὴ μὲ φρυγικὸν σκούφον, δεξιὰ βλέπουσα· ἐμπρὸς στέλεχος ἄνθους (;). Μέγιστον ὕψος 0.066, διάμ.: βάσ. 0.043 κοιλ. 0.05.

Περὶ τὸ 400 π.Χ. ἢ ὀλίγον ὕστερον.

1 Μνεῖα διαφανοῦς ὑάλου: ΑΡΙΣΤΟΦ. Ἀχαρν. 73-74 καί, ὕστερότερον, ΠΛΑΤΩΝ (Τίμαιος) 61B. Κατὰ τὸν R. J. FORBES, Studies in Ancient Technology 5, Leiden 1967, 161: they seem to refer to the moulded

vessels made by the Egyptians of that period and traded by the Phoenicians, ἀλλ' ἐκ τῶν εὐρημάτων τῆς Ὀλυμπίας ἐδείχθη ὅτι ἐγένετο εἰσαγωγή (τοῦλάχιστον) ἀνεπεξεργάστου ὑάλου.

Εἰκ. 192. Τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ σκύφου
τοῦ τάφου XXXVI.

(109) Ὁ τάφος XXXIV εἶχε καταστραφῇ ὑπὸ ἑτέρου, εἰς ὃν ἐδόθη ἡ ὀνομασία τὰ φος XXXV, πρὸ ἀκαθορίστου ἐκτάσεως.

Εἰς τὰ ὑπὲρ τὰ ὑπολείμματα τῶν ἀνθρώπων κιμηλοχώματα:

1 (XXXV εἰκ. 10 ἀριστ.). Ληκύθιον ἐρυθρόμορφον ἀκέραιον μὲ πεπιεσμένον σῶμα λαγὸς κατήμενος, ἐστραμμένος ἀριστερά. Ὑψος 0.048, διάμ.: βάσ. 0.04 κοιλ. 0.04 χεῖλ. 0.023.

Τὸ σχῆμα, ὀλιγώτερον πεπιεσμένον (κυρτότερον ἄνω) καὶ μὲ βραχύτερον λαιμὸν ἀπαντᾷ ἤδη μεταξὺ τῶν ἐκ Ρηνείας ἀγγείων· βλ. Délos XXI 47 ἀρ. 106 πίν. 40 (πρβλ. τὸ ἐπίσης ἐρυθρόμορφον ΧCα 1 σ. 9 καὶ τὰ μελαμβυφῇ LVIII ἀρ. 11 σ. 47, XLIII ἀρ. 9 σ. 98, καὶ XLVI 2 σ. 84). Πρὸς τὴν παράστασιν πρβλ. LXXV σ. 24 καὶ XXXVIII 3 σ. 42.

Ἐντὸς τῆς τέφρας τεμάχια πηλίνης λάρνακος (προφανῶς τῆς καταστραφείσης τοῦ τάφου XXXIV) καὶ ἐλάχιστα ἄσχημα ὀστρακα, ἐν οἷς καὶ ἐν λευκῇς ληκύθου.

(110) ΒΔ. τῶν δύο τελευταίων ἐσημειώθη ὁ τάφος XXXIII, κεραμοσκεπῆς Α.-Δ. κατευθύνσεως κατεστραμμένος δυτικῶς, σφζόμενος εἰς μῆκος 0.60 μ. Ἐν τούτῳ τμήμα σκελετοῦ μὲ τὴν κεφαλὴν εἰς τὴν ΒΑ. γωνίαν καὶ οὐδὲν ἕτερον.

Εἰκ. 193. Κοτύλης τάφου XXXVI τεμάχια.

ΕΥΡΗΜΑΤΑ ΕΚ ΤΟΥ ΕΠΙ ΤΗΣ ΟΔΟΥ ΣΤΑΔΙΟΥ ΑΡΙΘ. 3 ΟΙΚΟΠΕΔΟΥ

Τὸ κατὰ τὰ ΒΑ., μὲ ὅψιν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου ἀριθ. 3, συνορεῦον οἰκόπεδον (ἐν ᾧ ἡ πυρὰ XXX καὶ τμήμα τῆς XXXI), δὲν ἐπεδέχετο συστηματικὴν ἔρευναν, λόγῳ τῆς εὐρυτάτης ταραχῆς τοῦ ἐδάφους, καταλιπούσης μόνον ἐλαχίστας νησίδας ἀνεπάφους. Οὕτω, ἂν καὶ δὲν ἔλιπον τὰ ἐνδιαφέροντα εὐρήματα, ἐξ μόνον τάφοι ἐνετοπίσθησαν:

Εἰκ. 194. Ληκύθιον τοῦ τάφου XXXIV.

(111) Τάφος Α. Πρὸς τὰ ΒΑ. (10 μ. περίπου ἀπὸ τῆς Β. πλευρᾶς τοῦ οἰκοπέδου καὶ 12 μ. ἀπὸ τῆς Α. τῆς πρὸς τὴν ὁδὸν Σταδίου). Ὑδρία, χρησιμεύσασα ὡς τεφροδόχος, ἐναποτεθειμένη ἐντὸς τοῦ κάτω μέρους ἀμφορέως ἐστημένου ὀρθοῦ.

Ἡ ὕδρία (εἰκ. 195), ἀποκεκρουμένη μέρος τοῦ χεῖλους, κοσμεῖται διὰ κατακορύφων ἐρυθρῶν γραμμῶν κατὰ τὸ σῶμα καὶ θαλλοῦ δι' ἀραιώματος πηλοῦ περὶ τὸν λαιμόν. Ὑψος 0.34, διάμ.: βάσ. 0.13 κοιλ. 0.25.

Ὅμοιου σχήματος, μὲ διαφορὰν μόνον κατὰ τὸν πόδα, μὲ διπλοῦν τόρμον ἐκεῖ, καὶ τὸ ἀκόσμητον τῶν ἄλλως ὁμοίων λαβῶν (τὸ χεῖλος καὶ τὸ ἐπ' αὐτοῦ κυμάτιον ὅμοια), μικρὰ ὕδρία ἐκ Καπούσης ἐν Χαϊδελέβεργῃ μὲ παράστασιν τοῦ Αἴωνος (περὶ ἧς βλ. τὴν πελίκην τοῦ ἐπομένου τάφου), W. KRAIKER, Die rotfigurige attische Vasen, Berlin 1939, ἀρ. 203 πίν. 37 καὶ 38.

Εἰκ. 195. Τεφροδόχος ὕδρία τοῦ τάφου Α.

Παράστασις ὁμοιοσχήμου καὶ ὁμοίως κεκοσμημένης ὑδρίας ἐπὶ ἀπουλιανῆς κάλλιδος τῶν ἀρχῶν τοῦ 4^{ου} π. Χ. αἰ. Arch Zeit. 9, 1851, πίν. 36 καὶ L. GHALI-KAHIL, Les enlèvements et le retour d' Hélène (École Française d' Athènes, Travaux et mémoires des anciens membres étrangers, fasc. 10), Paris 1955, 182-3 ἀρ. 151 πίν. 29, 1 (Μουσεῖον Kestner Ἀννοβέρου, ἀρ. 775).

Ἐν σχέσει πρὸς τὸν περὶ τὸν λαιμὸν θαλλὸν βλ. τὸν δῖνον XIV σ. 106. Πρβλ. καὶ LXIX ἀρ. 3 σ. 22 καὶ LX 10 σ. 48.

(112) Τάφος Β. Ὁμοῖος τάφος νοτιοδυτικώτερον (15 μ. περίπου ἀπὸ Β. καὶ 17 μ. ἀπὸ Α.). Περίκη ἐρυθρόμορφος, χρησιμεύασα ὡς τεφροδόχος, ἐντὸς μεγάλου ἀμφορέως.

Εἰκ. 196. Ἡ ἑτέρα ὄψις τῆς πελίκης τοῦ πίν. 26 (τάφου Β.).

Ἡ πελίκη (πίν. 26, εἰκ. 196) σφύζεται ἀκεραία. Παράστασις: Α. Ἑρμῆς μὲ πέτασον καὶ κηρύκειον, ἀθλητῆς ἐστεφανωμένος κρατῶν κλάδον, γυνὴ μὲ πρόχουν καὶ φιάλην. Β. Δύο γλαυδοφόροι. Ὑψος 0.29, διάμ.: βάσ. 0.16 χεῖλ. 0.18.

Ὁμοία ἀκριβῶς σύνθεσις δὲν εὑρεται ἀλλαχοῦ. Γυνὴ μὲ φιάλην καὶ πρόχουν συνδέεται ἰδίως μὲ ἀναχώρησιν πολεμιστοῦ. Ὁ Ἑρμῆς παρίσταται, φαίνεται, ὑπὸ διττὴν ἰδιότητα, ἀφ' ἑνὸς μὲν πρὸς τοὺς ἀγῶνας συνδεόμενος ἀφ' ἑτέρου δὲ ὡς ψυχοπομπός, οὕτω δὲ νοητέα καὶ ἡ πρὸς τὸν νέον σύνδεσις του· νικητὴν εἰς τοὺς ἀγῶνας παραστέκει αὐτὸν ὁ Ἑρμῆς, ὅστις ὁμῶς συνοδεύει ἤδη τοῦτον εἰς τὸν Ἀχέροντα.

Τεχνολογικῶς ἡ παράστασις εὐρίσκεται ἐγγὺς πρὸς ὠριμμένα ἔργα τοῦ Αἴσωνος, εἰδικῶς δὲ πρὸς τὸν ἐν τῇ αὐτῇ στάσει εἰκονιζόμενον Ἑρῶτα ἐπὶ ὑδρίας ἐν Χαϊδελέργῃ (W. ΚΡΑΙΚΕΡ, ἔ.δ. ἀρ. 203 πίν. 37¹, ARV² 799: 5). Ὁ ἰδικός μας νέος κατὰ τι ραδινώτερος, μὲ πλείονας λεπτομερείας εἰς τὴν ἀπόδοσιν τοῦ σώματος· ἡ προτεινομένη ἐπίσης δεξιὰ χεὶρ τοῦ Ἑρμοῦ ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν ὁμώνυμον χεῖρα τῆς ἀριστερά, ἐπίσης, γυναικὸς ἐπὶ τῆς ὑδρίας τῆς Χαϊδελέργης. Πρβλ. ἀκόμη, παρ' ὅλην τὴν διαφορὰν τῆς στάσεως, τὸν Θησέα τῆς κύλικος τῆς Μαδρίτης (CVA Espagne [2], πίν. 85 [=98]²), ἰδίως κατὰ τὴν θέσιν καὶ τὴν προοπτικὴν ἀπόδοσιν

τῶν ποδῶν, δακτύλων, σφυρῶν καὶ γονάτων—ἐκ δὲ τῶν μορφῶν τῆς ἐξωτερικῆς ὄψεως πρβλ. ἰδιαιτέρως τὸν Προκρούστην.

Μικροτέρα συγγένεια καὶ πρὸς τὸν ζωγράφον τῆς Κραιπάλης εἰς τὴν παράστασιν μικρᾶς πελίκης ἐκ Νόλας ἐν τῷ Βρεττανικῷ Μουσείῳ (E 389, T. PANOFKA, Antiques du Cabinet Pourtales, Paris 1834, πίν. 5, βλ. καὶ ARV¹ 738).

Ἡ σύνθεσις τῆς τριμόρφου παραστάσεως ἐνθυμίζει ἀνάγλυφα τοῦ τέλους τοῦ 5^{ου} αἰ., εἰδικῶς τὸ ἐξ ἀντιγράφων μόνον γνωστὸν ἀνάγλυφον τοῦ Ὁρφέως καὶ τῆς Εὐρυδίκης (βλ. RM 53, 1938, 191-193 εἰκ. 3, πίν. 32, 1.2, 33, 2) μὲ τὴν μεσαίαν μορφὴν σχεδὸν κατ' ἐνώπιον καὶ τὴν κεφαλὴν ἐν κατόψει καὶ ἀντίστοιχον θέσιν τῆς πρὸς τὰ δεξιὰ μορφῆς, ἐνῶ ἡ πρὸς τ' ἀριστερά (εἰς ἀμφοτέρας τὰς περιπτώσεις ὁ Ἑρμῆς) εἰκονίζεται ἐν κατόψει. Μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι εἰς τὸ ἀνάγλυφον ἡ σύνθεσις τῶν μορφῶν εἶναι στενωτέρα.

(113) Τάφος Γ. Περὶ τὸ μέσον τῆς Α. πλευρᾶς, ἐν μέρει ὑπὸ τὸ πεζοδρόμιον τῆς ὁδοῦ Σταδίου. Μεγάλη πυρὰ Β.-Ν. κατευθύνσεως, μήκους 2.15 μ. καὶ βάθους 1.20 μ.

¹ Εἰκονίζεται καὶ παρὰ Β. NEUTSCH, Die Welt der Griechen, Heidelberg 1948, εἰκ. 5. Πρβλ. τὴν ὁμοίαν ὑδρίαν τοῦ τάφου Α ἀνωτ. σ. 115.

² Εἰκονίζεται καὶ παρὰ G. LEROUX, Vases grecs et italo-grecs du musée archéol. de Madrid, Bordeaux 1912, πίν. 25 καὶ CH. DUGAS, Aison, Paris 1930, πίν. 9.

(πλάτος μὴ ἐξακριβωθέν). Ἐπὶ τοῦ πυθμένος τῆς πυρᾶς, 0.60 μ. ἀπὸ τῆς Ν. πλευρᾶς, κυλινδρική μαρμαρίνη κάλπις ὕψους 0.48, διαμ. 0.65 μὲ κάλυμμα ἀδρότερον εἰργασμένον καὶ πῶς ἀκανόνιστον διαμ. 0.75 καὶ πάχους 0.12 μ. Ἐντὸς ταύτης κεκαυμένα ὄστᾶ.

Ὅμοια μικρότερα ὀστεοθήκη, ἐξ ὑμηττείου μαρμάρου, κατὰ τὴν γωνίαν τῆς Ἱερᾶς ὁδοῦ καὶ τῆς ὁδοῦ Τριπτολέμου (ΑΔ 10, 1926 Παράρτ. 66α εἰκ. 9 [σ. 61]). Τεφροδόχος ἀμφορεὺς ἐντὸς ὀρύγματος πυρᾶς ἐν Γέλῳ (βλ. ἄνωτ. τ. LXXV σ. 96). Οὐδὲν παρεμφερὲς ἐν τῇ ἀνασκαφῇ τοῦ γειτονικοῦ οἰκοπέδου, ἐνθα ἔχομεν τάφους, οὐχὶ ὁμῶς τεφροδόχους, ἐντὸς πυρῶν.

Σημειωτέα καὶ ἡ ὁμοία τοποθέτησις τῶν δύο ἄλλων τεφροδόχων ἐντὸς μειζόνων ἀγγείων, ἀντιθέτως πρὸς τὰς πάντοτε κατ' εὐθείαν ἐντὸς τοῦ ὀρύγματος ἰσταμένας τεφροδόχους τοῦ ἄλλου οἰκοπέδου (πιθανῇ ὁμῶς ἐξαίρεσις ὁ τάφος LXXVIa σ. 55). Ἡ διαφορὰ αὕτη ὀφείλεται ἴσως ἁπλῶς εἰς τὴν ποιότητα τῶν χρησιμοποιηθέντων ἀγγείων, ἣς καὶ προὐκάλεσε τὴν ἰδιαιτέραν προστασίαν τῶν.

Τρεῖς ἀκόμη πυραὶ ἐσημειώθησαν νοτιώτερον, πάντοτε κατὰ τὴν πρὸς τὴν ὁδὸν Σταδίου παρειὰν τοῦ οἰκοπέδου καὶ ἐν μέρει ὑπὸ τὸ πεζοδρόμιον. Εὐρήματα δὲν ἐσημειώθησαν.

(114) Τάφος Δ. Πυρὰ μήκους 1.40 μ. εἰς βάθος 2.10 μ. ὑπὸ τὸ πεζοδρόμιον.

(115) Τάφος Ε. Πυρὰ μήκους 2.30 μ. κατὰ 0.20 μ. βαθύτερον τῆς προηγούμενης.

(116) Τάφος Ζ, ἔτι νοτιώτερον (καὶ βαθύτερον, λόγῳ τῆς ἀντιστοίχου κλίσεως τοῦ ἐδάφους). Πυρὰ μήκους 1.80 μ.

(117) Ἐντετειχισμένη εἷς τι τῶν θεμελίων τῆς κατεδαφισθείσης οἰκοδομῆς, ΒΑ., εὐρίσκετο *πωρίνη λάρναξ*, ἐκ τοῦ οἰκοπέδου ἀσφαλῶς προερχομένη. Τὸ μῆκος τῆς δὲν ἐξηκριβώθη. Πλάτος 0.71, ὕψος 0.53, πάχος τοιχωμάτων 0.10 μ. Κατὰ μῆκος τῶν πλευρῶν, ἐξωτερικῶς, λελεασμένη ταινία πλάτους 0.04 μ.

Ὅμοια πρὸς τὰς λάρνακας τῆς ἀνασκαφῆς τοῦ γειτονικοῦ οἰκοπέδου (τὰς τρεῖς τοῦ περιβόλου: LXXXVIII, XCIII, XCII καὶ τὴν XCI).

ΣΠΟΡΑΔΙΚΑ ΕΥΡΗΜΑΤΑ

Εἰς διάφορα σημεῖα τοῦ οἰκοπέδου, πάντοτε δὲ οὐχὶ κατὰ χώραν, εὐρέθησαν αἱ ἐξῆς ἐπιτύμβιοι στήλαι καὶ ὄροι:

(118) Στήλη (εἰκ. 197) ὑμηττείου μαρμάρου μετὰ ταινίας (πλάτους 0.055) καὶ ἀπλοῦ κυματίου (πλάτους 0.02) ἄνω. Ὑψος 0.70, πλάτος 0.24 (κάτω)-0.252 (ἄνω), πάχος 0.10 (ἄνω)-0.105 (κάτω). Ἡ ἐπιγραφή εἰς τὸ ἄνω μέρος λελεασμένου πεδίου ὕψους 0.215 (κάτω ἐπιφάνεια σφυροκοπημένη εἰς ὕψος 0.41).

Μικίνης

ἐξ Ἰμβροῦ

Ὑψος γραμμάτων 0.019 (ι)-0.025 (ς). Οἱ 2 στίχοι καταλαμβάνουν 0.05 εἰς ὕψος καὶ ἔχουν μῆκος 0.15.

Παραδόξως αὕτη εἶναι ἡ πρώτη ἐπιτύμβιος ἐπιγραφή Ἰμβρίου ἐν Ἀττικῇ ἀνευρισκομένη. Τὸ ὄνομα Μικίνης δὲν εἶναι συχνόν (IG II² 6679: *Μικαλίων Μικίνου Λαμπρεύς*. Βλ. IG II² 6141: *Μικίνας Δικαιομένον Ἑσταιόθεν*, IG II² 1956 στ. 166, 168: *Μικίνας Λοκρός*).

(119) Μικρὰ ἀετωματικὴ στήλη (εἰκ. 198) λευκοῦ μαρμάρου μετ' ἀναγλύφου,

πλήρης. Ύψος 0.59 (άνευ τοῦ δετώματος καὶ τοῦ κυματίου 0.49), πλάτος 0.202 (κάτω) - 0.18 (ἄνω), πλάτος δετώματος 0.20, πάχος (μέγιστον) 0.06.

Τὸ ἀνάγλυφον ἐντὸς ἐγκοίλου ὀρθογωνίου βάθους 0.08, ὕψους 0.22 καὶ πλάτους 0.15. Γυνὴ ἀριστερά, κορασὶς δεξιά.

Εἰκ. 197. Στήλη Μικίνου
ἐξ Ἰμβρου.

Ὑπὲρ τὸ ἀνάγλυφον ἐπιγραφή: *Αἰσχυλὶς Σίμων*.

Αἰσχυλὶς Ἐτεοχάρους Φρεαργίου, IG II² 5949 (α' ἡμισυν 4ου αἰ.).
Σίμων κατοικοῦσα ἐν Ἀργύλῃ, IG II² 373 καὶ 374 (409/8 καὶ 408/7).
Βλ. καὶ IG II² 7084. Ὡς πρὸς τὸ ἀνάγλυφον (θέσιν χειρῶν γυναικός)
πρβλ. CONZE, ἀρ. 1088 πίν. 215, 3. Βλ. ἀκόμη καὶ ἀρ. 1089 πίν. 223.

(120) Ἐντετειχισμένη εὐρέθῃ ὀρθογώνιος στήλη ἀποκεκρουμένη λοξῶς δεξιὰ κάτω. Ύψος 0.73 μ., ὧν τὰ 0.28 ὡς ἔμβολον κατὰ τι εὐρύτερον. Πλάτος (ἐκτὸς τοῦ ἐμβόλου) 0.24 (κάτω) - 0.27 (ἄνω), πάχος 0.10 μ. Ἄνω ἐπιγραφή: *Πυθίων Πυθόκριτος*. Ύψος γραμμάτων 0.011 - 0.13. Μῆκος τοῦ στ. 1 = 0.128, τοῦ στ. 2 = 0.20.

Ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν ἴχνη ταινίας ἐξωγραφημένης δι' ἐρυθροῦ χρώματος¹.

Ἀμφότερα τὰ ὀνόματα γνωστὰ ἐν Ἀθήναις, ἀλλὰ μέχρι τοῦδε δὲν εἶχον διαπιστωθῇ ἀναφερόμενα ἀμφότερα εἰς μέλη τῆς αὐτῆς οἰκογενείας. Ἀθηναίους οὐχὶ νεωτέρους τοῦ 4ου π.Χ. αἰ. μὲ τὸ ὄνομα Πυθίων βλ. ἐν IG II² 12555² καὶ IG II² 1749 στ. 21, 28³. Βλ. καὶ IG II² 12551, 6262, 7582. Διὰ συγχρόνους δὲ μὲ τὸ ὄνομα Πυθόκριτος βλ. IG II² 2749⁴.

(121) Ἐντετειχισμένον ἐπίσης εὐρέθῃ τμήμα βάσεως μεγάλης στήλης ἐκ λίθου τῆς Ἀκροπόλεως ἡ βάσις ἔχει πλάτος 0.68 μ. καὶ ὕψος 0.47 μ. σφύζεται δ' εἰς μῆκος 1 μ. Ἡ πρὸς ὑποδοχὴν τῆς στήλης ἐγκοπή, πλάτους 0.22 μ., φαίνεται ὅτι λήγει εἰς τὸ σφυζόμενον τμήμα ἔχουσα μῆκος 0.32 μ. καὶ σχηματίζουσα ἑκατέρωθεν «πατούραν» μήκους 0.05, ὥστε τῆς θέσεώς της ὑποτιθεμένης συμμετρικῆς συνάγεται μῆκος 1.16 διὰ τὴν βάσιν. Ἡ ἐπ' αὐτῆς στήλη, πλάτους 0.42 μ. (μὲ ἔμβολον πλάτους 0.32 μ.) καὶ πάχους 0.22 μ., θὰ πρέπει νὰ εἶναι κατὰ πολὺ μείζων πασῶν τῶν ἐν τῇ ἀνασκαφῇ εὐρεθεισῶν. Τὸ ὕλικόν δὲ τῆς βάσεως ὑποδεικνύει πρῶτον περίοδον, ἀρχαιότεραν τῶν τάφων καὶ πιθανώτατα ἄσχετον πρὸς πᾶσαν ταφικὴν χρῆσιν, ἀναγομένην δηλαδὴ εἰς περίοδον καθ' ἣν οἱ τάφοι δὲν ἐπεξετείνοντο εἰς τὴν περίοχόν μας.

Λίθος Ἀκροπόλεως εἰς δευτέραν χρῆσιν ἐν τῇ ὑστερορρωμαϊκῇ ἀψίδι κατωτέρω.

¹ Στήλας μὲ ἐξωγραφημένας ταινίας βλ. παρὰ CONZE, ἀρ. 1325 - 1334 (βλ. σημείωσιν εἰς ἀρ. 1334 πρβλ. καὶ ἀρ. 1334a). Βλ. καὶ τὴν ἐν Βόλῃ στήλην (4ου π.Χ. αἰ.) AM 15, 1890, 216 εἰκ. 3.

² Καὶ CONZE, ἔ.δ. ἀρ. 1096 πίν. 223 (Πυθίων Τρέλλῳ, λήκυθος τῶν ἀρχῶν τοῦ 4ου π.Χ. αἰ.· περὶ τοῦ πατρων-

μοῦ βλ. A. WILHELM, Alt- und Neugriechisches, ÖJh, 9, 1906, 277).

³ Πυθίων Αἰσχυρωνίδου, πρύτανις τὸ 341/0 π.Χ.

⁴ Πυθόκριτος Ἀμαξαντεύς (πρᾶσις ἐπὶ λύσει χρονολογουμένη εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ 4ου, πιθανῶς ὁμῶς τοῦ 5ου αἰ. π.Χ.).

Εἰκ. 198. Στήλη Αἰσχυλίδος καὶ Σίμονος.

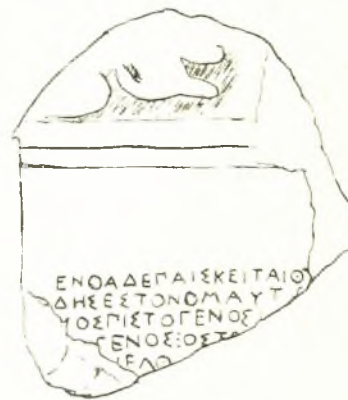
Οἱ κατωτέρω περιγραφόμενοι λίθοι εὐρέθησαν εἰς τὸ νότιον καὶ τὸ νοτιοδυτικὸν τοῦ οἰκοπέδου:

(122) (εἰκ. 199). Ἄνω μέρος μαρμαρίνης στήλης με ταπεινὴν καμπύλην κορύφωσιν, ἐφ' ἧς γεγραμμένη ἄκανθα, ἧς σφύζονται σκιώδη ἔχνη. Μέγ. ὕψος 0.33 (τῆς κορυφώσεως ὕψος 0.14), πλάτος 0.28, πάχος 0.06-0.07. Ἐπὶ τῆς στήλης, ἀποκεκρουμένης λοξῶς δεξιᾷ, ἐπίγραμμα καταλειπομένου ἄνω κενοῦ ἀγράφου ὕψους 0.085.

Οἱ στίχοι τοῦ ἐπιγράμματος καταλαμβάνουν 0.08 εἰς ὕψος, με ὕψος γραμμάτων 0.01-0.011. Οὐχὶ στοιχηδόν.

Τὸ ἐπίγραμμα ἐν μεταγραφῇ:

Ἐνθάδε παῖς κεῖται· ΘΥ [ca. 5]
 δης ἔστ' ὄνομ' αὐτῷ [ca. 4]
 .ΟΣ Πιστογένους [ca. 6-7]
 [. . .] γένος δς ΤΥ [ca. 9]
 [....] ΙΕΛΘ [ca. 14]

Εἰκ. 199. Στήλη μετ' ἐπιγράμματος.

Γραπτὴ ἄκανθα ἐπὶ ἐπιτυμβίου στήλης με καμπύλην κορύφωσιν καὶ παρὰ CONZE, ἔ. ἀ. ἀριθ. 1492 πίν. 308 (=IG II² 9156 βλ. καὶ AJA 55, 1951, 335 σημ. 15) καὶ ταύτης εἰς τὸ τέλος τοῦ 5ου π.Χ. αἰ. χρονολογουμένης (βλ. H. MÖBIUS, Die Ornamente der griechischen Grabstelen, Berlin 1929, 70 σημ. 9, πίν. 62a). Βλ. ἀκόμη τὴν ἐκ τοῦ Κεραμεικοῦ στήλην, Neue Deutsche Ausgrabungen κλπ., Berlin 1959, 257 εἰκ. 9. Γραπτὸν ἀνθέμιον ὑποτίθεται ὅτι ἔφερον πᾶσαι αἱ με καμπύλην κορύφωσιν στήλαι, βλ. F. ROULSEN, Catalogue of the Ancient Sculpture in the Ny-Carlsberg Glyptotek, Copenhagen 1951, ἀρ. 194 (πίν. 15).

Τὸ ὄνομα Πιστογένης γνωστὸν ἐν Ἀθήναις: IG II² 1700 στ. 217 (355/4 προβλ. Hesperia 10, 1941, 44), 1932 στ. 25, 2438 (3ον) προβλ. καὶ A. RAUBITSCHKE, Dedications from the Athenian Acropolis, 1949, ἀρ. 247 (SEG 14, 12 D 247).

Μετρικῶς μόνον ὁ πρῶτος στίχος ἀναλύεται εἰς ἑξάμετρον:

Ἐνθάδε παῖς κεῖται· ΘΥ [....] δης ἔστ' ὄνομ' αὐτῷ []

Τὸ ὑπόλοιπον εἶναι πολὺ ἐλλιπὲς ἵνα ἐπιχειρηθῇ οἰαδήποτε συμπλήρωσις. Ἐκ τῆς ἀναλύσεως τοῦ πρώτου στίχου προκύπτει ὅτι μετὰ τὸ κεῖται ἠκολούθει τὸ ὄνομα τοῦ νεκροῦ, χωρὶς νὰ χωρῇ ἐν τῷ μεταξὺ ἄλλη λέξις (ὡς θανὼν π.χ.).

Τὸ πλησιέστερον παράλληλον πρὸς τὴν ἀρχὴν τοῦ ἐπιγράμματος εὑρεταὶ ἐπὶ ἐπιγραφῆς τοῦ 4ου π.Χ. αἰῶνος ἐκ Πειραιῶς (ΑΕ 1885, 92, CONZE, 1106, IG II² 10435, ΡΕΕΚ, 1653):

ἐνθάδε κεῖται Θεοίτης παῖς | Τελέσωνος.

Ἐμφαντικὴ μνεία τοῦ ὀνόματος δὲν εἶναι συχνή· γνωρίζω προχείρως δύο μόνον παραδείγματα, τὸ ἐξ Ἑρετρίας ἐπίγραμμα IG XII, 9, 285 (=ΡΕΕΚ 1210):

ξένος ἀπ' Αἰγίνης, Μνεσίθεος δ' ὄνομα

καὶ (ἔτι ἐμφαντικώτερον) ἐπίγραμμα τοῦ 5ου π.Χ. αἰῶνος ἐκ Παντικαπαίου (Inscriptiones Antiquae Orae Septentrionalis Ponti Euxini II 79=G. v. KIESERITZKY-C. WATZINGER, Griechische Grabreliefs aus Südrussland, Berlin 1901, 1. Βλ. SEG III 608, ΡΕΕΚ, 325):

τοῦνο[μ]α δ' ἔστι Τύχων.

Τὸ πλησιέστερον ὅμως παράλληλον εὑρεται οὐχὶ ἐπὶ ἐπιτυμβίου ἀλλ' ἐπὶ ἀναθηματικοῦ ἐλεγειακοῦ ἀρχαίου ἐπιγράμματος ἐξ Αἰγίνης (IG IV 7, FRIEDLÄNDER, Epigrammata 120)¹:

ὅς τόδ' ἄγαλμα ἀνέθηκε, Φιλόστρατος ἔστ' ὄνομα αὐτῷ,
πατρὶ δὲ τῷ τήνου Δαμοφόων ὄνομα

εἰς παρόμοια δὲ ἐπιγράμματα ἀναζητητέον τὸ πρότυπον τοῦ ἡμετέρου, τοῦ ὁποίου πάντως ἡ ὅλη σύνθεσις παραμένει σκοτεινὴ.

Εἰκ. 200. Ὁρος τάφου.

(123) (εἰκ. 200). Ὁρθογωνίου μαρμαρίνης στήλης τμήμα ἀποκεκρουμένον κάτω καὶ δεξιὰ. Μέγ. ὕψος 0.11, μέγ. πλάτος 0.145, πάχος 0.085.

Ἐπ' αὐτοῦ ἐπιγραφὴ εἰς τρεῖς στίχους:

Γλαύκων | Ἀλέξεω | Θάσιος

Τὸ ὄνομα Γλαύκων γνωστὸν ἐν Θάσῳ (IG XII 8, 376 στ. 5-6, 360/350 π.Χ.)².

(124) (εἰκ. 201). Ὁρος κεχαραγμένος ἐπὶ τεμαχίου μαρμάρου προερχομένου, προφανῶς, ἐκ βάσεως στήλης· δὲν φαίνεται πιθανὸν νὰ ἐχαράχθη ἡ ἐπιγραφὴ ὅτε ἀκόμη ὁ λίθος ἐχρησίμευεν ὡς βάσις, καὶ διότι ἡ θέσις τῆς στήλης δὲν εἶναι εὐκόλον νὰ συνέπιπτε μὲ ἐν τῶν ὁρίων τοῦ τάφου καὶ μάλιστα διὰ τὴν θέσιν τῆς ἐπιγραφῆς, ἥς ὁ μὲν πρῶτος στίχος εἶναι συμμετρικῶς διατεταγμένος ὡς πρὸς τὸ σφζόμενον πλάτος ὁ δὲ δεύτερος καταλαμβάνει ἀκριβῶς ὅλον τὸν διαθέσιμον χώρον, ὥστε καθίσταται προφανές ὅτι ἡ ἐπιγραφὴ ἐχα-

1:10

Εἰκ. 201. Ὁρος τάφου.

ράχθη μετὰ τὴν θραῦσιν καὶ τὴν διὰ τὸν ἀρχικὸν προορισμὸν τοῦ ἀχρήστευσιν τοῦ λίθου³. Ὁ λίθος, πολὺ λεπτὸς διὰ βάσιν, φαίνεται κεκομμένος καθ' ὅλον τὸ πάχος αὐτοῦ. Μῆκος 0.325, μέγ. πλάτος 0.22, πάχος 0.05 (πλείονες διαστάσεις ἐν τῷ σχεδίῳ εἰκ. 201). Εἰς τὸ ἄνω μέρος ἡ ἐπιγραφὴ:

ἡόρος | σήματος

Ὑψος γραμμάτων στ. 1: 0.015(O)-0.0215 μ. (P), στ. 2: 0.013 (O)-0.019 μ. (Σ)· οἱ δύο στίχοι καταλαμβάνουν ὕψος 0.04 μ.

(125) Στήλιδιον μαρμαρίνον(εἰκ. 202) ὕψους 0.54, πλάτους 0.15 καὶ πάχους 0.07 μ. Καθ' ὅλον τὸ ὕψος τῆς ἀριστερὰ τῷ ὁρῶντι γωνίας σχηματίζεται αὐλάκωσις.

Ἡ ἐπιφάνεια τῆς ὀψews σφυροκοπημένη, ἐκτὸς τοῦ ἄνω μέρους εἰς ὕψος 0.19 μ., ἐφ' οὗ ἡ ἐπιγραφὴ:

ἡόρος.

Εἰκ. 202. Ὁρος τάφου.

¹ Διὰ μεταγενέστερα (καὶ οὐχὶ τελείως ἀκριβῆ) παράληλα βλ. τὸ ἐκ Σάρδεων ἐπίγραμμα τὸ δημοσιευόμενον ὑπὸ L. ROBERT ἐν AJA 64, 1960, 53 καὶ σημ. 1 (παραπέμποντος εἰς ΡΕΕΚ, ἔ.δ. ἀριθ. 1095-1103 καὶ καὶ 1074-1094).

² Περὶ τῆς φύσεως καὶ τῆς χρονολογίας τοῦ ἀναθήματος βλ. J. ΡΟΥΙΛΛΟΥΧ, Recherches sur l'histoire

et les cultes de Thasos I (Études Thasiennes III), Paris 1954, 232-3, πρβλ. καὶ σ. 441. Ὁ σχηματισμὸς τῆς γενικῆς εἰς -εω σπάνιος, πρβλ. αὐτ. σ. 453-4.

³ Σκοπῶν δὲν χρησιμοποιοῦ τὴν ἔκφρασιν «μετὰ τὴν χρῆσιν τοῦ λίθου» διότι θεωρῶ πιθανώτατον ὅτι ἡ βάσις δὲν ἐπρόφθασε νὰ χρησιμοποιηθῇ, θραυσθεῖσα κατὰ τὴν ἐν τῷ μαρμαρογλυφίῳ προετοιμασίαν τῆς.

Ἐπὶ τῶν γραμμάτων ἔχνη ἐρυθροῦ. Ὑψος γραμμάτων 0.018 (Ο)-0.03 (Σ).

Ἡ στήλη ὁμοία, κατὰ τι μείζων ἀλλὰ μὲ μικροτέραν λελεασμένην ἐπιφάνειαν, πρὸς τὸν ΝΔ. ὄρον τοῦ τάφου XLIV (σ. 67, εἰκ. 161 δεξιὰ).

ΜΕΤΑΓΕΝΕΣΤΕΡΑ ΕΥΡΗΜΑΤΑ

Ἀνασκαφικῶς ταῦτα συνίσταντο εἰς μέρη δύο κτισμάτων:

1) **Ἀψιδωτὸς τοῖχος 4** (εἰκὼν 203). Οὗτος ἀπετέλει μέρος οἰκοδομήματος (περὶ τοῦ πιθανοῦ χαρακτήρος του βλ. κατωτέρω) ἐκτεινομένου πρὸς Α. ὑπὸ τὴν παρακειμένην οἰκοδομήν· ὁ τοῖχος, κανονικοῦ πάχους 0.50 μ. (ἢ κατὰ τι μείζονος), σχηματίζει ὄψιν μόνον πρὸς τὰ ἔσω, ἐνῶ πρὸς τὰ ἔξω, πρὸς ἀσφαλεστέραν θεμελίωσιν προφανῶς (καθ' ὅσον τὸ κατώτατον τοῦτο τμήμα του δὲν ἐξεῖχεν, ἀσφαλῶς, τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἐδάφους) ἐσχηματίζετο γέμισμα ἀκαθορίστου ἐκτάσεως (βλ. σ. 22). Τὸ μέσον σφζόμενον ὕψος του εἶναι 0.30 μ. εἰς

Εἰκ. 203. Ὁ ἀψιδωτὸς τοῖχος 4 ἀπὸ Α.
(Ἑσωτερικὴ ὄψις).

Εἰκ. 204. Ὑδραυλικὸν κτίσμα.

μία ὀπτοπλίνθων, ἣτις ὁμως διακόπτεται ἀμέσως μετὰ τὸ μέσον τοῦ σφζόμενου τμήματος (πιθανῶς κατὰ τὴν κορυφὴν τῆς ἀψίδος, θεωρηθεῖσαν ἀξίαν ἰδιαιτέρας ἐνισχύσεως) ὑπὸ τεσσάρων μεγάλων λίθων (οἵτινες πατοῦν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους), ὧν εἷς λίθος τῆς Ἀκροπόλεως (πρβλ. σ. 118) τραπεζιόσχημος, προερχόμενος πιθανῶς ἐκ πολυγωνικοῦ (ψευδοπολυγωνικοῦ μᾶλλον) τοίχου· ὁ λίθος ἔχει ὕψος 0.60 μ., πλάτος 0.45 μ. καὶ πάχος 0.22 μ. Ὁ νοτιώτατος τῶν μεγάλων λίθων, ἐρυθροπὸς κροκκαλοπαγῆς (breccia), ὡς οἱ τοῦ περιβόλου¹ ἔχει ὕψος 0.70 μ., πλάτος 0.55 μ. καὶ πάχος 0.40 μ. Ἐκεῖθεν τοῦ κροκκαλοπαγοῦς πρὸς τὰ ΝΑ. ὁ τοῖχος συνεχίζεται μὲ τὸ αὐτό, ὡς καὶ βορείως τούτου, σύστημα σφζόμενος ἐδῶ καὶ μέχρι δευτέρας σειρᾶς ὀπτοπλίνθων εἰς ὕψος 0.60 μ.²

Ὁ ἀψιδωτὸς οὗτος τοῖχος δὲν φαίνεται ν' ἀπετέλει κόγχην λουτήρος βαλανείου³, λόγφ τοῦ μεγάλου του ἀνοίγματος· ἡ ἰδέα τοῦ νυμφαίου ἐνισχύεται ἀπὸ τὴν ἀνεύρεσιν Νυμφαίου εἰς μικρὰν πρὸς Ν. ἀπόστασιν, κατὰ τὴν γωνίαν τῶν ὁδῶν Νίκης καὶ Ἀπόλλωνος (Πολέμων 5, 1952/53, 126-141)· εἶναι ἀληθὲς ὅτι κόγχη δι' ἄγαλμα δὲν παρετηρήθη εἰς τὸν τοῖχον 4, τοῦτο ὁμως ὀφείλεται εἰς τὸ μικρὸν σφζόμενον ὕψος του, ἀντι-

¹ Βλ. σ. 26, ἔνθα παρελείφθη νὰ σημειωθῇ ὅτι ἡ χρῆσις τοῦ κροκκαλοπαγοῦς, ἀντὶ τοῦ πωρολίθου, ἀρχεῖται ἐν Ἀττικῇ ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ 5ου αἰ. π.Χ. (W. WREDE, Attische Mauern, Athen 1933, 52-3 καὶ σ. 23 ἀρ. 56).

² Ἐπειδὴ ἡ ὄψις τοῦ τοίχου (πλησιέστατα τοῦ μεσοτοίχου) ἦτο ἀπρόσφορος πρὸς φωτογράφησιν, παρέχων τὸ ἐλεύθερον σχεδιάσμα τῆς εἰκ. 203 ἐνδεικτικὸν τῆς

κατασκευῆς του. Ὁ τοῖχος (ἐκ τῶν ἔξω καὶ ἄνω) καὶ εἰς τὴν φωτογραφίαν εἰκ. 89.

³ Ὅπερ θὰ ἠδύνατο νὰ θεωρηθῇ ὡς διάδοχος τοῦ βαλανείου τοῦ Διοχάρους τοῦ μνημονευομένου ἐν IG II² 1056 στ. 6-8. Πρβλ. W. JUDEICH, Topographie von Athen², 1931, 142-3, βλ. καὶ ἐνταῦθα σ. 125 σημ. 3.

προσωπεύον ἀσφαλῶς μόνον τὴν θεμελίωσίν του, ὡς ἐλέχθη ἀνωτέρω καὶ ἐπιβεβαιοῖ ἡ ἀπουσία δαπέδου καὶ τὸ γεγονός ὅτι οἱ ἐντὸς τοῦ ἀνοίγματος του τάφοι (LVXII α, β, γ σ. 82, 84) δὲν εἶχον ταραχὴν.

2) *Impluvium* ἢ *Δεξαμενὴ* (εἰκ. 204). Περὶ τὸ μέσον, εἰς τὸ νότιον τοῦ οἰκοπέδου, ἀπεκαλύφθη τετραγωνικὸς χῶρος ἐστρωμένος δι' ὑδραυλικοῦ κονιάματος, ὅπερ εἶχε τὴν

Εἰκ. 205. Ἐξωτερικὴ ὄψις τοῦ ὑδραυλικοῦ κτίσματος.

ὄψιν μωσαϊκοῦ (ἄνευ σχεδίου) με ἀνοιχτοχρώμους (λευκὰς καὶ ἀνοιχτοτέφρους κυρίως, ἐν μέρει δὲ πορτοκαλόχρους) λεπτὰς ψηφίδας. Πᾶσαι αἱ γωνίαι, τόσον αἱ κατὰ τὴν συνάντησιν τῶν τοίχων, ὅσον καὶ αἱ πρὸς τὸ δάπεδον, σχηματίζονται λοξότοιμοι, μάλιστα κατὰ τὴν δυτικὴν πλευρὰν καὶ τὸ δυτικὸν τμήμα τῆς βορείου πλευρᾶς. Οἱ τοῖχοι ἐσφύζοντο εἰς μέγιστον ὕψος ὑπὲρ τὸ δάπεδον 0.27 μ. ἀκριβῶς δὲ τὸ μικρὸν ὕψος εἰς ὃ ἐσφύζοντο δὲν ἐπιτρέπει νὰ διακρίνωμεν ἂν πρόκειται δεξαμενὴ ἢ *impluvium*. Τὸ μικρὸν σχετικῶς πάχος τῶν τοίχων (0.60 μ. τοῦ βορείου καὶ 0.50 μ. τῶν λοιπῶν) καθιστᾷ πιθανωτέραν τὴν περὶ τοῦ δευτέρου ὑπόθεσιν.

Καὶ οἱ τέσσαρες τοῖχοι πατοῦν ἐπὶ τῆς κιμηλῖας.

Τὰ μήκη των εἶναι ἄνισα καί, κατ' ἀκολουθίαν, ἄνισοι εἶναι καὶ αἱ μεταξὺ αὐτῶν σχηματιζόμεναι γωνίαι,—ὀξεῖαι ἀνατολικῶς καὶ ἀμβλείαι δυτικῶς, μικρόν, πάντως, παραλλάσσουσαι τῆς ὀρθῆς. Ὁ βραχύτερος τῶν τοίχων εἶναι ὁ ἀνατολικός, μήκους 3.95 μ. ἔπονται, προοδευτικῶς, ὁ νότιος (4.24 μ.), ὁ δυτικός (4.30 μ.) καὶ τέλος ὁ βόρειος (4.40 μ.), ὅστις, ὡς ἐλέχθη, εἶναι καὶ παχύτερος, ἐπεκτείνεται δὲ ἀνατολικώτερον κατὰ 4 μέτρα σχεδὸν συναντῶν τὸν νότιον τοῖχον τοῦ περιβόλου. Ὁ τοῖχος οὗτος συνέδεεν ἴσως τὸ κτίσμα τοῦτο πρὸς ἄλλην συναφὴν κατασκευὴν. Μικρὸν ἐγκάρσιον τμήμα τοῖχου (τοῖχος 16) συναντᾷ τὸν Β. τοῦτον τοῖχον ἀνατολικώτερον καὶ εἰς ἐπίπεδον κατὰ 0.40 μ. ταπεινότερον τοῦ δαπέδου τῆς «δεξαμενῆς», ὥστε εἶναι ἀσφαλῶς ἄσχετον πρὸς ταύτην καὶ παλαιότερον, ἀλλὰ ἡ συνάντησις πρὸς τὸν τοῖχον 12 γίνεται ἀκριβῶς κατ' ὀρθὴν γωνίαν καὶ δὲν ἀποκλείεται ὅλος ὁ βόρειος τοῖχος νὰ εἶναι καὶ οὗτος ἀρχαιότερος, ἐνσωματωθεὶς εἰς τὴν δεξαμενὴν εἰς δευτέραν χρῆσιν. Ἀτυχῶς ἔλειψεν οἰονδήποτε εὔρημα δι' ἔστω καὶ κατὰ προσέγγισιν χρονολόγησιν, τομὴ δὲ γενομένη νοτίως τῆς «δεξαμενῆς» ἀπεκάλυψε σχεδὸν μόνον τὴν ἐξαιρέτου κατασκευῆς ὄψιν τοῦ τοῖχου (εἰκ. 205), οὗ μόνον ὁ ἀνώτερος τῶν τριῶν δόμων ὑπερεῖχε τοῦ δαπέδου. Ἡ πεφροντισμένη καὶ καλαίσθητος, κλασσικὴ, θὰ ἔλεγέ τις, τοιχοδομία ἐκπλήσσει ἀπαντῶσα εἰς κατασκευὴν μεταγενεστέραν¹.

Εἰκ. 206. Τμήμα κιονοκράνου.

¹ Δευτέρα χρῆσις δὲν ἀποκλείεται καὶ ἐδῶ, ὅποτε πιθανὸν νὰ προέρχεται ἐκ περιβόλου ἢ καὶ (συγχρόνως) νὰ ἦτο καὶ ἀνάλημμα ὁδοῦ. Διὰ τὰς προκυπτούσας ὁμοῦς

σχετικὰς δυσχερεῖας βλ. κατωτέρω σ. 129. Ἡ ὄψις τοῦ τοῖχου ἐνθυμίζει τὴν τῆς ὀχυρώσεως τοῦ Σουνίου (βλ. W. WREDE, *Attische Mauern*, Athen 1934, ἡτις

Β. Τὰ κινητὰ μεταγενέστερα εὐρήματα ἦσαν τὰ ἑξῆς:

1 (εἰκ. 206). (Εἰς θεμέλιον ἀμέσως πρὸς Δ. τοῦ ἡμικυκλικοῦ τοίχου.) Μέρους, ἄνω, θεοδοσιανοῦ κιονοκράνου μετ' λογχόσχημα φύλλα καλάμου (τρία σφύζονται, ὑπολογίζεται σύνολον δέκα). Λευκὸν χονδρόκοκκον μάρμαρον. Μέγιστον ὕψος 0.30 μ. (ὕψος ἄβακος 0.10).

Παραλλαγή Κορινθιακοῦ κιονοκράνου, τῆς ὁποίας τὸ ἀρχαιότερον παράδειγμα ἀπαντᾷται εἰς τὸ Ὁρολόγιον τοῦ Ἀνδρονίκου τοῦ Κυρρῆστου (βλ. Α. Κ. ΟΡΛΑΝΔΟΣ, Ἡ ξυλόστεγος παλαιοχριστιανικὴ βασιλική (II), Ἀθῆναι 1954, 294 εἰκ. 245). Ἡ σύνδεσις πρὸς τὸ οἶκημα, οὗ μέρους ἀπετέλει ὁ ἀψιδωτὸς τοῖχος, φαίνεται πιθανή.

Ἐντετειχισμένα, ἀνατολικῶς, τὰ ἑξῆς τρία:

2 (εἰκ. 207). Βάσις ἰωνικοῦ κίονος συμφυῆς μετὰ τῆς πλίνθου, ἀποκεκρουμένη λοξῶς καθ' ὕψος. Ὑψος 0.22. Ὁ σύνθετος οὗτος τύπος βάσεως χρησιμοποιεῖται ἤδη εἰς τὸ μικρὸν πρόπυλον τῆς Ἑλευσίνος βλ. H. HÖRMAN, Die inneren Propyläen von Eleusis, Berlin und Leipzig 1932, 29, εἰκ. 20 καὶ 22.

Εἰκ. 207. Βάσις κίονος.

3 (εἰκ. 208). Τμήμα πλατὺς μετ' ἀναγλύφου πανταχόθεν ἀποκεκρουμένης μετ' μέρος μορφῆς περιβεβλημένης δι' ἱματίου. Μέγιστον ὕψος 0.325, μέγ. πλάτ. 0.26, πάχος 0.07, ὕψος ἀναγλύφου 0.02.

Κοινὴ ἐργασία ρωμαϊκῆς ἐποχῆς, προφανῶς ἐξ ἐπιτυμβίου.

4. Τεμάχιον, ἄνω, λαίμου μαρμαρίνης ληκύθου. Μέγ. ὕψος 0.25, πλάτος 0.12, πάχος 0.05.

Εἰκ. 208. Ἀνάγλυφον ρωμαϊκῆς ἐποχῆς.

Τέλος δὲ τὰ ἀκόλουθα ὀκτὼ κίονια, ἐξ ὧν τὸ μὲν πρῶτον εὐρέθη ΒΑ. παρὰ τὰ πρὸς τὸ γειτονικὸν οἰκόπεδον ὄρια, τὰ δύο ἐπόμενα (ἀρ. 6 καὶ 7) εἰς τὰ ΒΔ. τοῦ οἰκοπέδου, τὰ δὲ λοιπὰ πέντε (ἀρ. 8-12) ἐντετειχισμένα ὁμοῦ εἰς τὰ ΒΔ. τῆς οἰκοδομῆς. Καὶ τὰ ὀκτὼ ἐξ ὑμητείου μαρμάρου.

5. Ὑψος 0.95, διάμ. 0.26 (κάτω)-0.29 (ἄνω). Ἡ ταῖνία 0.069 ὑπὸ τὴν κορυφήν. Ὑψος γραμμάτων 0.03. Οἱ 3 στίχοι καταλαμβάνουν ὕψος 0.12. Μικροὶ ἀκρεμόνες.

Φιλιστίδης

Καλλικλέους

Ραμνούσιος

Πατὴρ ἴσως τοῦ Φιλιστίδου [Ραμ]νουσ(ίου), ἐφήβου ἐπὶ Ἐχεκράτου ἄρχοντος (IG II² 1028 στήλη III στίχος 123, 102/1 π.Χ.).

6. Ὑψος 0.80, διάμ. 0.25 (κάτω)-0.33 (ἄνω μείωσις ἰδιαίτερος ἰσχυρά). Ἀπεργὸν κάτω 0.20. Ὑψος γραμμάτων 0.025 κ.μ.δ. Οἱ τρεῖς στίχοι καταλαμβάνουν 0.10 μ. ὕψος.

Σώστρατος

Δεξινίκου

Εἰταῖος

Ἀνήκει πιθανῶς εἰς τὴν αὐτὴν οἰκογένειαν μετ' τὸν Σώστρα[τον] Τηλοκλέ[ους] Εἰταῖον (ἀρχὴ 3ου π.Χ. αἰ.), ÖJh 11, 1908, Beibl. 163 ἀρ. 70.

Τὸ ὄνομα Δεξινίκος διὰ πρώτην φορὰν, ὅσον γνωρίζω, ἀπαντᾷ ἐν Ἀττικῇ.

μετ' μεγάλην πιθανότητα συνδέεται πρὸς τὴν ἑναρξιν τοῦ Δεκελειακοῦ πολέμου (413/2 π.Χ.), ἐποχὴν συμπίπτουσαν μετ' τὴν τέλει τῶν ἐδῶ ταφῶν.

7. Μικρὸν κιόνιον με ἰσχυρὰν μείωσιν ἀποκεκρουμένον κάτω. Ὑψος 0.37, διάμ. ἄνω 0.18, ὕψος γραμμάτων 0.015-0.02. Οἱ δύο στίχοι ἔχουν ὕψος 0.045 μ.

Ἀκάμας
Ἀντιοχεύς.

Ἀκάμας Ἀντιοχεύς ἐπὶ ἐπιτυμβίου ἐκ Λυστοῦ τῆς Εὐβοίας (IG XII 980)¹.

8. Ἄνω μέρος κιονίου. Μέγιστον ὕψος 0.26, διάμ. ἄνω 0.19, ὕψος γραμμάτων 0.015-0.018. Οἱ τρεῖς στίχοι 0.09. Ὑπὸ τὴν ταινίαν ἄγραφον κενὸν ὕψους 0.05.

Νουμήνιος
Νικολάου
[Α]ντιοχεύς.

9. Κιόνιον πιθανῶς πλήρες. Ὑψος 0.73, διάμ. ἄνω 0.225. Ὑψος γραμμάτων στ. 1: 0.028-0.033, στ. 2: 0.021-0.025, στ. 3: 0.025-0.027.

Ἀ σ ί α
Νικομάχου
Μιλησία.

Δύο ἄλλαι «Μιλήσιαι» ἐξ Ἀθηνῶν μετὰ τὸ ὄνομα Ἀσία γνωσταί: IG II² 9440 (κιόνιον, τέλος τοῦ 1^{ου} π.Χ. αἰ.) καὶ 9439 (κιόνιον τῆς αὐτοκρατορικῆς περιόδου). Πρβλ. Ἀσία Ὁῆθεν (IG II² 6947) καὶ τρεῖς Ἀσίας ἐξ Ἀντιοχείας (IG II² 8129-8131, 2^{ος} π.Χ. αἰ.).

10. Κιόνιον πλήρες με ἰσχυρὰν μείωσιν. Ὑψος 0.65 (ἄπεργον κάτω 0.25) διάμ. ἄνω 0.23.

Στα[γώ]ν
Δίωνος
[Μι]λησ[ία]
[.] καίου
[γ]υνή.

Πρβλ. Σταγόνιον χαῖρε ἐκ τῆς γειτονικῆς οἰκίας Φιλήμονος, μετέπειτα SCHLIEMANN, AM 13, 1888, 209=IG II² 12645 (1^{ου} π.Χ. αἰ. κατὰ τὸν KIRCHNER) καὶ Ἀρχ. Δελτ. 1888, 98:9 καὶ Σταγόνιον Σύρα, IG II² 10403 (βλ. καὶ ΑΘΗΝΑΙΟΝ XIII 586b). Δίων Μιλήσιος, IG II² 9522, 9523 (κιόνια, τὸ δεύτερον τοῦ 1^{ου} π.Χ. αἰ.). Αἱ μόναι σχεδὸν πιθαναὶ συμπληρώσεις τοῦ ὀνόματος τοῦ συζύγου εἶναι [Ἀλ]καῖος καὶ [Δι]καῖος.

11. Κιόνιον (πλήρες;). Ὑψος 0.70, διάμ. ἄνω 0.225.

[Δι]ονυσ[ία]
Ἡρακλεῶτις
Ἀντιπάρχου
Λαμπτρέως
γυνή

Διονυσία Ἡρακλεῶτις καὶ IG II² 8629, 8630, 8631. Ὁ σύζυγός της ἀνήκει πιθανῶς εἰς τὴν οἰκογένειαν τοῦ Ἀντιπάρχου Λαμπτρέως, ἐφήβου ἐπὶ Δημητρίου ἄρχοντος (123/2 π.Χ.), IG II² 1006 στ. 108.

12. Κάτω μέρος κιονίου, μὴ περιλαμβάνον γράμματα. Ὑψος 0.35 διάμ. 0.19.

¹ Τοῦ 2^{ου}/1^{ου} π.Χ. αἰ. καὶ ὄχι τοῦ 3^{ου}, ὡς ὁ Γ. ΠΑΠΑ-ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ, Περὶ τῶν ἐν Εὐβοίᾳ ἀρχαίων τάφων,

Ἀθῆναι 1910, 49, 9 καὶ 98, 13, ἐὰν τὸ με κεκαμμένην τὴν ὀριζόντιον κεραίαν Α ἀποδίδῃ πράγματι τὸ ἐπὶ τοῦ λίθου.

ΓΕΝΙΚΑΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

I. ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΑ

Ἡ εἰς τὴν περιοχὴν τῆς παρούσης ἀνασκαφῆς ὑπαρξίς νεκροπόλεως τῶν κλασσικῶν χρόνων ἦτο γνωστὴ παλαιόθεν. Τὰ πρῶτα ὁμαδικὰ εὐρήματα ἐσημειώθησαν ἓνα σχεδὸν αἰῶνα πρότερον κατὰ τὴν κατασκευὴν τῆς ὁδοῦ Σταδίου κατ' Αὐγουστον καὶ Σεπτέμβριον τοῦ 1858. Τὰ ἐπιγραφικὰ κυρίως εὐρήματα ἐδημοσιεύθησαν ὑπὸ τοῦ Κ. ΠΙΤΤΑΚΗ ἐν ΑΕ¹ ὑπ' ἀριθ. 3269 (IG I² 876), 3270 (ὁ ὅρος σήματος IG II² 2572 καὶ ἡ μαρμαρίνη λήκυθος Arch. Zeit. 1864, πίν. 183, 1. 2.=CONZE 1073 πίν. 218, 219), 3279 (IG II² 5273, CONZE 896 πίν. 176), 3281=3344 (IG II² 11226, CONZE 122 πίν. 62), 3284 (IG II² 12485, CONZE 956 πίν. 190), 3305 (IG II² 6994, CONZE ὑπὸ τὸν ἀριθ. 1769 μὲ σχέδιον), 3315 (IG II² 8493, CONZE 1279), οἱ ὅροι 3317, 3318 (IG II² 2511), 3319 καὶ 3320 (IG I² 876, βλ. κατωτ.), 3321, 3323 (IG II² 2505), 3324 (IG II² 2509), 3344 (IG II² 11226, CONZE 122 πίν. 42), 3345 (IG II² 6361) καὶ 3346 (IG II² 11942)².

Συγχρόνως σχεδὸν ἤρξαντο αἱ ἐργασίαι ἐκσκαφῆς τῶν θεμελίων τοῦ κτηρίου τῆς Βουλῆς, ἔνθα εὐρέθησαν δύο στήλαι, δημοσιευθεῖσαι καὶ αὗται ὑπὸ τοῦ ΠΙΤΤΑΚΗ ἐν ΑΕ ἀρ. 3287 καὶ 3288 (CONZE 920 πίν. 181 καὶ 327 πίν. 81, IG II² 6902 καὶ 8478). Βλ. καὶ ΑΕ 3353 (IG II² 7234).

Ἡδὴ καὶ πρὸ τῶν ἐργασιῶν τούτων εἶχον σημειωθῇ εἰς τὴν περιοχὴν εὐρήματα, ἐξ ὧν ἡ τοπογραφικὴ ταύτισις εἶναι ἀσφαλὴς διὰ τὰς στήλας ΑΕ 1842, ἀρ. 751 καὶ 1856, ἀρ. 2787³ (IG II² 7673 καὶ 11695, τὸ δεύτερον καὶ παρὰ CONZE, 1094 πίν. 223).

Μεταγενεστέρως ἐγένοντο κατὰ διαστήματα σποραδικῶς ἱκανὰ εὐρήματα, ὧν τὰ πλησιέστερα πρὸς τὸν χώρον τῆς ἀνασκαφῆς μας τὰ κατὰ τὴν σκαφὴν ὑπονόμου κατὰ τὴν ὁδὸν Σταδίου (Ἀρχ. Δελτ. 5, 1899, 125-6), μέχρι τῆς ὁμαδικῆς ἀνευρέσεως τάφων τὸ ἔτος 1926, κατὰ τὴν ἐκσκαφὴν πρὸς ἀνέγερσιν τοῦ μεγάρου τοῦ Μετοχικοῦ Ταμείου Στρατοῦ εἰς τὴν θέσιν τῶν βασιλικῶν στάβλων⁴. Ἐκ τῶν μετέπειτα εὐρημάτων τούτων

1 Ἡ σειρά δημοσιεύσεως δὲν φαίνεται ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὸν χρόνον ἀνευρέσεως. Ἐπὶ παραδείγματι, κατὰ τὰς σημειώσεις τοῦ Πιττάκη, ἡ ὑπ' ἀρ. 3334 στήλη εὐρέθη τὴν 2 Αὐγ. 1858, ἡ ὑπ' ἀρ. 3303 τὴν 8 Αὐγ., ἐνῶ ἡ ὑπ' ἀρ. 3281 (ἐπαναδημοσιευθεῖσα ὑπὸ τοῦ ἰδίου ὑπ' ἀρ. 3344) τὴν 20 Σεπτ. (τὸ ἀναγραφόμενον 1853 ὀφείλεται προφανῶς εἰς τυπογραφικὸν σφάλμα ἀντὶ τοῦ ὁρθοῦ 1858).

2 Τὰ κίονια καὶ μεταγενέστερα γενικῶς εὐρήματα, μὴ περιλαμβανόμενα ἐν τῇ ἀνωτέρω ἀναγραφῇ, σημειοῦνται ἐνταῦθα: 3274 (II² 7888), 3276 (IG II² 6128), 3277 (IG II² 7081), 3278 (IG II² 6468), 3280 (IG II² 6321), 3282 (---ὁδὸς Ἡρακλειώτης), 3283 (IG II² 8577), 3285 (IG II² 5856), 3286 (IG II² 8188), 3300 (IG II² 5478), 3301 (IG II² 8597), 3302 (IG II² 9614), 3303 (IG II² 12104), 3304 (IG II² 6115), 3306 (IG II² 7867), 3307 (IG II² 10255), 3308 (IG II² 9278), 3309 (IG II² 10725), 3310 (IG II² 11511), 3311, 3312 (IG II² 11972), 3313 (IG II² 5315), 3314 (IG II² 8033), 3316 (IG II² 8918, CONZE 2937 πίν. 441), 3322 (IG II² 2630), 3347

(IG II² 13049), 3351 (IG II² 8745), 3352 (IG II² 8002), 3360 καὶ 3361 (IG II² 7338 καὶ 7339).

3 Διὰ τὸ πρῶτον σημειοῦ ὁ ΠΙΤΤΑΚΗΣ: «Εὐρέθη εἰς τὸ ἀνατολικὸν μέρος τῶν Ἀθηνῶν, οὐ μακρὰν τῆς πύλης τοῦ Διοχάρους», τῆς ὁποίας ἡ κατὰ τὸν Πιττάκην θέσις προσδιορίζεται ἀκριβέστερον εἰς τὴν ἀναγραφὴν τοῦ δευτέρου εὐρήματος «εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Λημνίου κειμένην παρὰ τὴν Διοχάρους ἀρχαίαν πύλην (ΒΔ. ἀνακτόρων)». Ἡ θέσις τῆς οἰκίας τοῦ Λημνίου εἶναι ἀκριβέστερον γνωστὴ ὡς κειμένη κατὰ τὴν γωνίαν τῶν ὁδῶν Κολοκοτρώνη καὶ Σταδίου (οἰκία Καθηγητοῦ Κων. Ν. Κωστή) ἐκ μεταγενεστέρων εὐρημάτων, ὡς ἡ ἀνευρεθεῖσα τὸ 1864 λήκυθος τοῦ Θηρέως (IG II² 6117, CONZE, 1127 πίν. 234-236). Σημειωτέον ὅτι ἡ ταύτισις τῆς πύλης εἶναι ἡ γενικῶς παραδεδεγμένη. Βλ. JUDGE, ἔ. ἀ. 142-3 καὶ ΚΑΡΟΥΖΟΥ, BCH 71/72, 1947/48, 388, I. ΤΡΑΥΛΟΥ, Πολεοδομικὴ ἐξέλιξις τῶν Ἀθηνῶν, Ἀθῆναι 1960, 53 εἰκ. 20 πίν. 3.

4 Αἱ πρῶται εἰδήσεις ἐν JHS 46, 1926, 244, ὅπου παραδόξως ἀναγράφεται ὅτι: the presence of a ceme-

σημειῶ ἰδιαίτερος τὰ ἐν αὐτῇ τῇ οἰκίᾳ Π. Καλλιγᾶ γενόμενα καὶ δημοσιευθέντα ὑπὸ Α. Ε. ΚΟΝΤΟΛΕΟΝΤΟΣ ἐν REG 13, 1900, 492-3. Εἶναι δὲ ταῦτα (κατὰ τὴν σειρὰν τῆς ἀριθμήσεως ἐν REG):

α) τρεῖς στήλαι:

1. Ἡ στήλη τοῦ Λακρατίδου (IG I² 1080 CONZE 1324a, πίν. 279), γραπτὴ ἀετωματικὴ στήλη τοῦ 5^{ου} π.Χ. αἰ.

2. Ἡ στήλη τοῦ Μελανίου Μελανώπου καὶ τοῦ Ἀθηνίου (IG II² 6283, τῶν ἐτῶν 410-390 κατὰ Η. ΜÖBIUS, Die Ornamente der griechischen Grabstelen, Berlin 1928, 27, 46 πίν. 10b).

3. Ἀνθερωτὴ στήλη Μελίτης (IG II² 12070) τῶν μέσων τοῦ 4^{ου} π.Χ. αἰ.

β) τέσσαρα κιόνια:

4. Ἑρμίας Ἑρμίου (IG II² 11326) τοῦ 3^{ου} π.Χ. αἰ.

5. Βίων Μοσχίων (IG II² 10963) τοῦ 2^{ου} π.Χ. αἰ.

6. Ἀξιονίκη Ἑρμογένου Μιλησίου (IG II² 9397) τοῦ 2^{ου}/1^{ου} π.Χ. αἰ.

7. Διόδωρος Διοδώρου Μιλήσιος μετ' ἀνάγλυφον λουτροφόρον ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν (IG II² 9497), τοῦ 2^{ου}/1^{ου} π.Χ. αἰ.

Δὲν εἶναι σαφὲς ἂν ἀνευρέθῃ ἐν τῷ οἰκοπέδῳ τῆς οἰκίας Καλλιγᾶ ἡ ἑλλειπὴς στήλη τῆς Χοιρίνης (IG II² 13063, CONZE [II] 1189b) χρονολογουμένη εἰς τὰ μέσα τοῦ 4^{ου} π.Χ. αἰ.¹

Τὰ εὐρήματα τῶν βασιλικῶν στάβλων παρέμειναν ἐν τῷ συνόλῳ των ἀδημοσίευτα· τὸ προκαταρκτικὸν σημείωμα, τὸ δημοσιευθὲν ἐν BCH 71/72, 1947/48, 385-391, ἔμεινε χωρὶς συνέχειαν καὶ ἡ σποραδικὴ δημοσίευσίς ἐκλεκτῶν εὐρημάτων² δὲν ἀναπληροῖ τὴν ἑλλειψιν συστηματικῆς ἐκθέσεως τῆς ἀνασκαφῆς.

Σημειῶ ἔδω τὰ ἐπιγραφικὰ εὐρήματα τὰ καταχωρισθέντα ἐν IG II²: ἔξ ἀπλοῦ ὄροι, IG II² 2505, 2506, 2508, 2509, 2511 (δύο ὄροι), δύο δὲ ἕτεροι μετ' ὄνομα τοῦ κυρίου τοῦ τάφου: 2555 καὶ 2558, ἡ ἔξ ὑμητείου μαρμάρου βάσις 4597 (*Δήμητρι Προπυλαίαι Διόδοτος*) καὶ ἡ ἐπιτύμβιος στήλη 8827.

Ἀπὸ τὰ πλησιέστερα εὐρήματα τοῦ Πιττάκη τρεῖς ὅμοιοι (διαφέροντες μόνον κατὰ τὰς διαστάσεις) ὄροι τοῦ 5^{ου} π.Χ. αἰ. (ΑΕ 3269, 3319, 3320, IG I² 876)³, παρέμειναν αἰνιγματικοί· ὁ ΠΙΤΤΑΚΗΣ συνεπλήρωνεν ὄρος Κ[ολυτιοῦ], τοποθετῶν ἐκεῖ τὸν δῆμον, ὅστις παρὰ τῶν νεωτέρων ἐρευνητῶν τίθεται εἰς τὰ πρὸς νότον τῆς Ἀκροπόλεως (πρβλ. JUDEICH, ἔ.ἀ. 169 καὶ σημ. 1, εἰκ. 14).

Ἐν τούτοις ὁ Πιττάκης ὀρθῶς ἐσκέφθη ὅτι τὸ Κ ἀντιπροσωπεύει ἀρχικὸν καὶ οὐχὶ ἀριθμητικόν (ὁπότε εἶναι ἄνευ νοήματος ἡ τριπλῇ ἐπανάληψίς του, ἐν ἀπουσίᾳ μάλιστα οἰου-

tery in this region was quite unsuspected καὶ 47, 1927, 522-3, BCH 50, 1926, 539-540 καὶ 51, 1927, 471. Ἐκτενέστερον σημείωμα ὑπὸ τῶν ἀνασκαφῶν ἐν ΑΔ 9, 1922/25 Παράρτ. 68-72, ἔξ οὗ ΑΔ 42, 1927, 346-7.

1 Ὅπωςδὴποτε, φαίνεται ὅτι δὲν ἐχομίσθη ἐκ τῆς παρὰ τὴν πλατεῖαν Συντάγματος οἰκίας τὸ εἰς τὸν κήπον τῆς ἐν Πατησίοις οἰκίας του τμήμα στήλης (CONZE 1182 μετ' φωτογραφίαν). Πρόκειται μᾶλλον περὶ παλαιότερου εὐρήματος, ἐξομαλισθέντος καὶ διατρυπηθέντος, ἵνα χρησιμοποιηθῇ εἰς κρήνην ὑπὸ τοῦ προκατόχου τοῦ κτήματος, ἐν ᾧ ἡ οἰκία Καλλιγᾶ, ἡ εἷς τινὰ τῶν γειτονικῶν κτημάτων, πιθανῶς ἀπὸ τῆς Τουρκοκρατίας.

2 Σ. ΠΑΠΑΣΠΥΡΙΑΔΗ, Νέα λήκνθος τοῦ Δουρίδος ΑΔ 11, 1927/28, 91-110 (ἐνθα οὐδεμία παραπομπὴ εἰς

τὴν πρώτην ἐκθεσιν τῶν ἀνασκαφῶν, ΑΔ ἔ.ἀ.). Ἐξ ὧς πάντες χρονολογούμενοι περὶ τὸ 430 π.Χ. ἔχουν καταχωρισθῇ ὑπ' ἀρ. 113 καὶ 122-128 ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν γνωστῶν χοῶν ὑπὸ τοῦ v. HOORN, ἔ.ἀ. εἰκονιζόμενοι, ὁ μὲν πρῶτος ἐν JHS 55, 1945, 39 εἰκ. 3 (λεπτομέρεια) καὶ οἱ ὑπ' ἀρ. 123-124 ἐν BCH 71/72, 1947/48, 396 πίν. 61, 2 μέσον καὶ ἀριστερά. Γραπτὴ στήλη ἐδημοσιεύθη ἐν AM 71, 1956, 124-139, παρεμπιπτόντως δὲ (σ. 133 παρένθ. πίν. 71) εἰκονίζεται καὶ ἡ παράστασις λευκῆς ληκύθου τῆς ομάδος R αὐτόθεν προερχομένης.

3 Ὡν ὁ πρῶτος τοῦλάχιστον εὐρέθῃ ἀντικρυ τῶν βασιλικῶν σταύλων παρὰ τὴν γωνίαν τῆς οἰκίας Κ. Π. Καλλιγᾶ· παραδοθεὶς ὑπὸ τοῦ ιδίου μετὰ τοῦ ὄρου σήματος ὑπ' ἀρ. 3270.

δήποτε ἄλλου ἀριθμοῦ) ἀποτελοῦν σύντμησιν ἐννοουμένης λέξεως, ὡς δέχεται ὁ Μ. ΤΟΡ ἐν BSA 49, 1954, 1, ὅστις κλίνει νὰ δεχθῇ τὸ Κ ὡς σύντμησιν τῆς λέξεως κ[ρήνης], παρὰσυσρόμενος ἀπὸ τοὺς γειτονικοὺς ἐν ταῖς IG I² (874/5) δύο ὅρους κρήνης. Ἐνῶ ὁμως οὐδεμία ἔνδειξις κρήνης ἐσημειώθη εἰς τὴν περιοχὴν, ὁ ἕτερος τῶν ὁρῶν Μουσῶν κήπου εὐρέθη, κατὰ τὸν ἀσφαλὴ γνῶστην Σ. ΚΟΥΜΑΝΟΥΔΗΝ (Φιλόπατρις, 10 Ἀπρ. 1856, Ἐπιγραφαὶ Ἑλληνικαὶ Ἀνέκδοτοι, φύλλ. Α', ἐν Ἀθήναις 1960, ἀρ. 36, ΑΕ 3660, IG II 1095 II² 2613) ἐν τῇ ἀνασκαφῇ τῶν θεμελίων τῆς οἰκίας τοῦ Π. Γιαννοπούλου¹ τῆς κειμένης παρὰ τὴν βόρειον πλευρὰν τῆς πλατείας Συντάγματος. Ὁ ἴδιος ἀνεῦρεν ἀργότερον ἕτερον ὁμοιότατον ὅρον χρησιμοποιοῦντα εἰς τὸ τεῖχος τοῦ Σερπεντζέ παρὰ τὸ Ἀσκληπιεῖον (Ἐπιγραφαὶ τῶν περὶ τὸ Ἀσκληπιεῖον τόπων, Ἀθηναῖον 6, 1877, 374 ἀρ. 9). Ὡς ὀρθῶς παρατηρεῖ ὁ U. ΚÖHLER (IG II 1096, ἐξ οὗ II² 2614), ἡ ὁμοιότης τῶν δύο λίθων εἶναι τοιαύτη ὥστε ἀναποφεύκτως πρέπει νὰ ὑποτεθῇ ὅτι ἀμφότεροι ἀνήκον εἰς τὸν αὐτὸν κήπον. Καὶ ἐνῶ ὁ κατὰ τὴν νοτίαν κλειτὸν τῆς Ἀκροπόλεως οὐδὲν διδάσκει ὡς οὐχὶ κατὰ χώραν κείμενος, ὁ ἐν τοῖς θεμελίοις τῆς παρὰ τὴν πλατεῖαν Συντάγματος οἰκίας εὐρίσκετο ἀσφαλῶς ἐκεῖ ἀρχαιόθεν, πλησιέστατα τῆς ἀρχικῆς του θέσεως, ὥστε ἐδῶ που πρέπει ν' ἀναζητηθῇ ὁ ἄλλως ἀκαθόριστος² Μουσῶν κήπος.

Περὶ τῶν δύο ὁρῶν διέλαβον ἐκ νέου καὶ ὁ W. ΡΕΕΚ, AM 67, 1942, 33-4 ἀρ. 34, καὶ ὁ E. VANDERPOOL, The Museum and Garden of the Peripatetics ἐν ΑΕ 1953/54, τ. 2, 126-8 (ἐξ οὗ SEG XVI, 149) μετὰ παρενθέτου πίνακος φωτογραφιῶν ἀμφοτέρων τῶν ὄψεων τοῦ λίθου. Ὁ ΡΕΕΚ παρετήρησε τὴν ὑπαρξίν τόρμου ἐπὶ τῆς ὀπισθίας ἐπιφανείας, ἀπέδωκε δὲ τοῦτον εἰς δευτέραν χρῆσιν τοῦ λίθου ὡς βάσεως στήλης, διέλαθον ὁμως αὐτὸν τὰ ὑπὸ τοῦ VANDERPOOL παρατηρηθέντα ἔχνη γραμμάτων προγενεστερᾶς κατακορύφου ἐπιγραφῆς ληγοῦσης εἰς - -]ων. Ὁ τελευταῖος διαπιστοῖ λοιπὸν τρεῖς χρήσεις τοῦ λίθου, τὴν πρώτην μὲ τὴν κατακόρυφον ἐπιγραφὴν, τὴν δευτέραν ὡς ὅρον κήπου Μουσῶν καὶ τὴν τρίτην ὡς βάσιν στήλης, ἐπαναφέρει δὲ τὴν γνώμην τοῦ ΚÖHLER (Rhein. Mus. 39, 1884, 295) ὅτι ἡ στήλη, ἐν τῇ δευτέρᾳ αὐτῆς χρήσει, προέρχεται ἐκ τοῦ κήπου τῶν Περιπατητικῶν³ παρὰ τὸ Λύκειον⁴, χρονολογῶν οὕτω τὴν ἐπιγραφὴν εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ 3^{ου} π.Χ. αἰ., ὑπερβολικὰ χαμηλὰ, ἂν κρίνωμεν ἀπὸ τὸν τύπον τῶν γραμμάτων, τὴν σημείωσιν τοῦ δασέος, ἐκλιπόντος ἤδη εἰς τοὺς δύο ὅρους Κεραμεικοῦ τοῦ 4^{ου} π.Χ. αἰῶνος⁵, ἀκόμη καὶ ἀπὸ τὴν διάταξιν τῆς ἐπιγραφῆς, ἐνθα ἐπικρατεῖ εἰσέτι ἡ ἀραιώσις (μὲ μικρὸν, εἰς κακὸν ἴσως ὑπολογισμόν, ὀφειλόμενον συγκεντρισμόν τοῦ 3^{ου} στίχου) καὶ οὐχὶ ἡ συμμετρικὴ διάταξις τῶν ἀνίσου ἀριθμοῦ γραμμάτων στίχων⁶.

¹ Κακῶς ὁ I. Μ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ ἐν ἐφημερίδι «Ἐλευθερία», 13 Ἰαν. 1957, λέγει ὅτι ὁ ὅρος εὐρέθη κατὰ τὴν οἰκοδόμησιν τῆς οἰκίας Π. Καλλιγᾶ. Ὁ ὅρος οὗτος ἔδωκε τὸ ὄνομά του εἰς τὴν ὁδὸν Μουσῶν, τὴν εἰς ὁδὸν Καραγεώργη τῆς Σεργίας μετονομασθεῖσαν.

² Πρβλ. RE XVI, 1, 693: von unbestimmte Lage der Garten M(usen), wovon zwei Grenzsteine übrig καὶ JUDEICH, ἔ.ἀ. 424-5, ὅστις τοὺς θεωρεῖ ἑλληνιστικούς, ἐνῶ ἀνῆκουν ἀσφαλῶς εἰς οὐχὶ πολὺ ὑστέρους χρόνους τοῦ 4^{ου} π.Χ. αἰ. Πρβλ. καὶ κατωτέρω.

³ Βλ. τὴν διαθήκην τοῦ Θεοφράστου (ἀποθανόντος τὸ 287 π.Χ.) παρὰ ΔΙΟΓΕΝΕΙ ΛΑΕΡΤΙΩ V 51-57.

⁴ Ἐπὶ τῆς ὑποθέσεως τοῦ VANDERPOOL βασιζόμενος καὶ ὁ I. ΤΡΑΥΛΟΣ, ἔ.ἀ. πίν. 4, τοποθετεῖ εἰς τὴν περιοχὴν ταύτην τὸν Μουσῶν Κήπον.

⁵ IG II² 2619 (βλ. καὶ W. ΡΕΕΚ. Kerameikos III ἀρ. 59 πίν. 28 καὶ JUDEICH, ἔ.ἀ. 167 πίν. 23) καὶ ΑΔ I, 1915, Παράρτ. 74. Σημειωτέον ὅτι ἡ ἐγκατάλειψις τῆς σημειώσεως τῆς δασείας συντελεῖται καὶ εἰς τὰ (συντηρητικώτερα) ψηφίσματα καὶ πρὸ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ εὐκλειδείου ἀλφαβήτου βλ. IG I² 115 (409/8), 118 (408/7) καὶ 304 (407/6).

⁶ Πρβλ. R. P. AUSTIN, The Stoichedon Style in Greek Inscriptions, London 1938, 102-3.

Ἡ δυσχέρεια λοιπὸν τόσον χαμηλῆς χρονολογήσεως ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὰ ἐκ τῆς ἀνασκαφῆς δεδομένα φαίνεται ἀποκλείουσα τὴν ὀξύνουν ὑπόθεσιν τοῦ VANDERPOOL καθιστῶσα πιθανωτέραν ἄλλην σειρὰν τῶν τυγχόν τοῦ λίθου: Πρώτη χρῆσις ὡς κατακορύφου ἐπιγραφῆς, ὅρου πιθανῶς, ἴσως καὶ τότε ὅρου κήπου μουσῶν, πρὸ τῆς συστηματικῆς ταφικῆς χρήσεως τοῦ τόπου· δευτέρα χρῆσις ὡς βάσεως στήλης τάφου κατὰ τὴν περίοδον τελέσεως ταφῶν εἰς τὴν περιοχὴν (περὶ τὸ 400 π. Χ.)· τρίτη τέλος χρῆσις ἐνωρίς τὸν 4^{ον} π. Χ. αἰ., ὡς ὅρου μουσῶν κήπου, εἰς ὃν ἴσως ἀποδοτέοι καὶ οἱ τρεῖς ὅροι Κ τοῦ 5^{ου} π. Χ. αἰ.¹

Ἡ τριπλῇ αὕτη χρῆσις τοῦ λίθου φαίνεται ἀντικατοπτρίζουσα καὶ τὰς τύχας τοῦ τόπου χρησιμοποιοῦντος, ὡς δυνάμεθα μετὰ πιθανότητος νὰ ὑποθέσωμεν, δι' ἀντιστοιχείους σκοπούς (βλ. χρονολόγησιν ἐν τέλει).

II. ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΕΡΕΥΝΗΘΕΝΤΟΣ ΧΩΡΟΥ

Τὸ στερεὸν ἔδαφος ἀπετελεῖτο καὶ ἐδῶ, ὅπως πανταχοῦ σχεδὸν τοῦ Ἀθηναϊκοῦ λεκανοπεδίου, ἀπὸ πρασινωπὸν μαλακὸν βράχον, τοὺς ἀθηναϊκοὺς σχιστολίθους², γνωστὸν ὑπὸ τὸ ὄνομα κιμηλιά, μὲ σημαντικὴν κλίσιν ἀπὸ Β. πρὸς Ν. ἑτέραν δὲ μικρότεραν ἀπὸ Δ. πρὸς Α., ὥστε ἡ ἐπιφάνειά του δὲν εὕρισκετο πανταχοῦ εἰς τὸ αὐτὸ βάθος· οὕτω πρὸς Ν. τοῦτο ὑπερέβαινε τὰ 4 μ. ὑπὸ τὸ σημερινὸν ἐπίπεδον τῆς ὁδοῦ, ἐνῶ πρὸς Β. δὲν ἔφθανεν εἰς ὅλα τὰ σημεῖα τὰ 2 μ.

Τὴν κλίσιν τοῦ βράχου ἠκολούθει γενικῶς καὶ τὸ ἀρχαῖον ἔδαφος, ὡς ἔδειξε καὶ τὸ ἀναλόγως ποικίλον ἐπίπεδον τῶν τάφων, οἱ ὅποιοι ἦσαν γενικῶς ἐσκαμμένοι ἐντὸς τῆς κιμηλιάς. Ἡ ἀρχαία ὁμως ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους δὲν συνίστατο εἰς τὸν γυμνὸν βράχον· κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ταφικῆς χρήσεως τοῦ τόπου εἶχε σχηματισθῇ ἐπίχωσις ἀποτελουμένη ἀπὸ καστανά, ἐρυθρωπά σχεδὸν χρώματα, τῆς ὁποίας τὸ μέσον πάχος δύναται νὰ ὑπολογισθῇ περὶ τὸ ἥμισυ μέτρον. Τοῦτο ὁμως ἀπετέλει τὸ πάχος τῆς ἐπιχώσεως μόνον κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἐνάρξεως τῶν ταφῶν, διότι ὑπῆρχον καὶ τάφοι ἐξ ὀλοκλήρου ἐν τῷ χώματι ἀνωρυγμένοι, κατὰ κανόνα δὲ ὑπερκείμενοι ἐτέρων³ μαρτυροῦντες σημαντικὴν ἄνοδον τοῦ ἐδάφους καὶ ἐπίχωσιν τῶν ἀρχαιοτέρων τάφων. Καὶ τοῦτο ὁμως ἐν βραχεῖ χρονικῷ διαστήματι, διότι, ὅπου ὑπῆρχον κτερίσματα, ἢ ἐκ τῶν εὐρημάτων χρονικὴ διαφορὰ μετὰ τὸ ὑπερκείμενον καὶ ὑποκείμενον δὲν φαίνεται μεγάλη, ἐνίοτε δὲ οὕτε εἶναι αἰσθητή, γενικῶς δὲ δὲν συνελέγησαν ἀπὸ τὰ ἀνώτερα στρώματα τοῦ ἐδάφους ὅστρακα σημαντικῶς νεώτερα τῆς ἐποχῆς τῶν (ἀρχαιοτέρων) τάφων. Τὸ πρᾶγμα ὀφείλεται ἴσως

¹ Περὶ κήπων συνδεομένων πρὸς ἱερὰ βλ. Π. Γ. ΒΑΛΛΗΝΑ καὶ Ν. Ι. ΠΑΝΤΑΖΟΠΟΥΛΟΥ, Συγγραφὴ τῆς μισθώσεως κήπου τοῦ Ἡρώϊω (ἐπιγραφὴ τοῦ 333/2 π. Χ.) ἐν Πραγματείᾳ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν 13, 1938, ἀρ. 2 καὶ Μ. ΛΑΥΝΕΥ, Le Verger d'Héraklès à Thasos, BCH 61, 1937, 380-409, καὶ τοῦ αὐτοῦ, Le Sanctuaire et le culte d'Héraklès à Thasos (Études Thasiennes I), Paris 1944, 93-95 (ἡ ἐπιγραφὴ, τοῦ α' ἡμίσεος τοῦ 3^{ου} π. Χ. αἰ. καὶ ἐν IG XII Suppl. 353). Πρβλ. καὶ Μ. ΓΟΤΤΗΡΙΝ, Der griechische Garten, AM 42, 1909, 100-144 (ειδικώτερον 114-6).

² Α. PHILIPPSON, Die griechischen Landschaften I. III, Frankfurt a. M. 1952, 768-9, 893-4 καὶ R. LEPSIUS, Geologie von Attica, Berlin 1893, 14, 24 (χάρτης, φύλλον 4) (ἐλλ. μετὰφρasis Γ. Π. ΒΟΥΓΙΟΥΚΑ [Βιβλιοθήκη Μαρασλή], Ἀθῆναι 1906, 80-81 μετὰ γεωλογικοῦ χάρτου).

³ Οἱ τάφοι XLVIII τοῦ LIX, V τοῦ III καὶ XXII, XLV τοῦ XLIV, XLVII τοῦ LXII, LVII τοῦ XCIII, XCa τοῦ XC, ἀποδειχθέντες καὶ εὐρηματικῶς νεώτεροι τῶν ὑποκειμένων αὐτοῖς, ἐκτός ἴσως τοῦ LVII. Πρβλ. χρονολόγησιν ἐν τέλει.

εἰς τὸ ὅτι μόνον μεμονωμένοι, σποραδικῶς, εὐρέθησαν τάφοι ἀντιπροσωπεύοντες τὴν δευτέραν φάσιν. Ἐλπίδες ἐκτεταμένης, συνεχοῦς διατηρήσεως τοῦ ἀνωτέρου στρώματος τῶν τάφων ὑπῆρχον πρὸς Ν., ἔνθα ἡ κιμηλιὰ κατέρχεται σημαντικῶς, ὥς ἐλέχθη. Ἀλλὰ ἐδῶ ἐκτὸς δύο συστάδων εἰς τὰ δύο ἄκρα τῆς Ν. πλευρᾶς, ὧν μάλιστα ἡ πρὸς Δ. καταλείπει κενὸν 3 μ. περίπου μέχρι τῆς νοτίας πλευρᾶς, ἔλειπον παντελῶς οἱ τάφοι. Τοῦτο πρέπει ἴσως ν' ἀποδοθῇ ἐν μέρει εἰς τὴν κατασκευὴν τοῦ ρωμαϊκοῦ κτίσματος (ἀνωτ. σ. 122), ἀλλ' ἡ ἐξήγησις αὕτη δὲν δικαιολογεῖ τὴν ἀπουσίαν τάφων πρὸς Ν. τοῦλάχιστον τούτου, ὅπου εἶναι βέβαιον ὅτι τὸ κτίσμα δὲν ἐπεξετείνετο καὶ τὰ στρώματα εὐρέθησαν ἀδιατάρακτα (βλ. κατωτέρω).

Ἡ ἀποψις τῆς ἐντεῦθεν διελεύσεως ὁδοῦ φαίνεται ἐλκυστική. Ἡ ἀναμενομένη ὁδὸς — ἀπαραίτητος πυρὴν τοῦ σχηματισμοῦ ἀρχαίας νεκροπόλεως — ματαίως ἀνεζητήθη πρὸς Β. τοῦ πυκνοτέρου ὄγκου τῶν τάφων (σ. 81 σημ. 1 βλ. κατωτ.) καὶ τὸ ἐμφανιζόμενον ἐδῶ κενὸν προσφέρεται πρὸς τοποθέτησίν της. Καίτοι ἐλλείπουν θετικαὶ ἀνασκαφικαὶ ἐνδείξεις, τὰ ὑπάρχοντα στοιχεῖα δὲν ἀποκλείουν τὴν ὑπαρξίν της: Συγκεκριμένως τομὴ γενομένη ἀμέσως πρὸς νότον τῆς ρωμαϊκῆς «δεξαμενῆς» (βλ. σ. 122) ἔδειξε τὴν ἐξῆς ἀκολουθίαν στρωμάτων: ἐπὶ τῆς κιμηλιᾶς (ἐφ' ἧς ἐδράζονται οἱ τοῖχοι τῆς «δεξαμενῆς») βαίνει στρῶμα ἐκ κοκκινοχωμάτων πάχους 0.20 μ. περίπου, ἐπ' αὐτοῦ στρῶμα ἐξ ὑποπρασίνων κιμηλοχωμάτων πάχους 0.25 μ. περίπου καὶ τέλος, ἄνω, στρῶμα ἐκ καστανῶν, ἐρυθρωπῶν σχεδὸν χωμάτων. Τὸ κατώτατον στρῶμα δὲν περιεῖχε σχεδὸν καθόλου ὄστρακα καὶ προέρχεται, προφανῶς, ἀπὸ τὴν φυσικὴν ἐπίχωσιν. Τὸ ἐπ' αὐτοῦ στρῶμα τῶν κιμηλοχωμάτων πρέπει νὰ θεωρηθῇ τεχνητόν, διότι ταῦτα μόνον ἐξ ἐκσκαφῆς δύνανται νὰ προέρχωνται, γνωρίζω δὲ ἀπὸ ἄλλα σημεῖα τῶν Ἀθηνῶν (ἰδιαιτέρως ἀπὸ τὰς πρὸς Ν. τοῦ Ὁδείου τοῦ Ἡρώδου ἀνασκαφᾶς) ὅτι εὐρυτάτη ἐγένετο χρῆσις τοῦ ὑλικοῦ τούτου κατὰ τὴν κλασσικὴν ἐποχὴν, πρὸς διαμόρφωσιν χώρων, ἰσοπέδωσιν καὶ στρώσιν ὁδῶν. Τὸ σχετικῶς μέγα, ἐδῶ, πάχος τοῦ στρώματος δύναται νὰ ἀποδοθῇ εἰς τὴν προσπάθειαν ἀναπληρώσεως τῆς λόγῃ τῆς κλίσεως τοῦ ἐδάφους κατερχομένης στάθμης.

Ἄλλ' ἡ ἀπόπειρα ἀκριβεστέρας τοποθετήσεως τῆς ὑποτιθεμένης ὁδοῦ προσκρούει εἰς δυσχερεῖας. Λόγῃ τῆς ὑπάρξεως τῶν δύο πρὸς Ν. συστάδων, τῆς ΝΑ. καὶ τῆς ΝΔ., αὕτη κανονικῶς πρέπει νὰ θεωρηθῇ βαίνουσα πρὸς Ν. ἀμφοτέρων τότε ὅμως μένει ἀδικαιολόγητον ὅλον τὸ πρὸς Β. τῆς ἐνούσης τὰ νοτιώτερα σημεῖα τῶν δύο συστάδων γραμμῆς κενόν, ἥτοι λωρὶς πλάτους ὑπὲρ τὰ 2 μ. μέχρι τοῦ νοτίου τοίχου. Ἄν πάλιν τὴν μεταθέσωμεν βορειότερον, καὶ δὴ κατὰ μῆκος τοῦ τοίχου 12, ὅποτε καὶ ὁ περίβολος ἐφάπτεται τῆς ὁδοῦ, τότε αὕτη θὰ διασχίζῃ ἄλλους τάφους. Ἡ λύσις, βεβαίως, τῆς διαγραφῆς τάφων τινῶν ὥς μεταγενεστέρων¹, ἐν συνδυασμῷ πρὸς μικρὰς μετακινήσεις ἢ καὶ μετατροπὰς τοῦ πλάτους τῆς ὁδοῦ κλπ. εἶναι ἴσως ἡ εὐχερεστέρα ἐπὶ τοῦ χάρτου, ἀλλὰ δὲν ὁδηγεῖ εἰ μὴ μόνον εἰς ἀτέρμονα ἐπιχειρηματολογίαν. Ὡστε προτιμώτερον νὰ θεωρηθῇ ὅτι μὲ τὰ ὑπάρχοντα στοιχεῖα τὸ πρόβλημα μένει ἄλυτον.

Μία ἄλλη πιθανὴ θέσις διελεύσεως ὁδοῦ φαίνεται πρὸς Β. τοῦ πυκνοτέρου ὄγκου

¹ Χαρακτηριστικῶς ὅμως ἡ λάρναξ XCIV, ἐπὶ παραδείγματι, φαίνεται ἡ ἀρχαιότερα τῆς ἀνασκαφῆς.

τῶν τάφων, ἔνθα αἱ πυραὶ XIII, XII, XLIV, LXXXIII καὶ LXVI (πρβλ. σ. 81 σημ. 1), πᾶσαι εἰς μίαν γραμμὴν, μὲ ἀσημάντους παραλλαγὰς τῆς Α.-Δ. κατευθύνσεως καὶ μικρὰς μεταξὺ των ἀποστάσεις. Ἡ σειρὰ μάλιστα αὕτη πλαισιοῦται πρὸς Ν. ὑπὸ ἐτέρας (XXII, XXVII [XXXIX], LXII, LXXXV, LXXXIV), σχηματιζομένου οὕτω διπλοῦ στοίχου τάφων. Ἀλλ' ἀφ' ἑνὸς μὲν ἢ πρὸς Β. ἐρημία εἶναι ἀπατηλή, ὀφειλομένη εἰς τὴν λόγῳ τοῦ ὑψηλοτέρου ἐπιπέδου ἐκτεταμένην ἀπώλειαν τάφων, ἀφ' ἑτέρου δὲ καὶ μὲ τὴν σφωζομένην μορφήν τοῦ χώρου ὑπάρχουν ἐνδιαμέσως τάφοι, ἐξ ὧν σημαντικώτερος ἢ ὅσον φαίνεται ἐν τῷ σχεδίῳ ἢ λάρναξ XCI, ἀκριβῶς εἰς τὸ μέσον μιᾶς τοιαύτης ὑποτιθεμένης ὁδοῦ καὶ μάλιστα εἰς σημεῖον ἔνθα ἄλλοι τάφοι πρὸς Β. ἀποκλείουν κάθε σκέψιν περὶ ἀποτόμου στροφῆς τῆς.

III. Εἶδη τᾶφῶν

Ἐν τῷ ἀνασκαφέντι χώρῳ εἶχον τελεσθῆ καύσεις καὶ ἐνταφιασμοὶ νεκρῶν. Ἐκτὸς τῆς περιπτώσεως σειρᾶς πέντε πυρῶν (βλ. σ. 81 σημ. 1 πρβλ. ἄνωτέρῳ), τῆς τυχαίας μᾶλλον συσσωρεύσεως τεσσάρων (XLIII, CI, LIX, CII) ἐκ τῶν ὁκτὼ ἀπλῶν ὀρυγμάτων τῆς ἀνασκαφῆς καὶ τῆς εἰσδοχῆς ἐνταφιασμῶν μόνον ἐντὸς τοῦ περιβάλλου (βλ. σ. 16), οὐδεμία τοπικὴ διάκρισις διαπιστώθη μεταξὺ τῶν δύο εἰδῶν ταφῆς οὐδὲ σημαντικὴ ἀριθμητικὴ διαφορὰ μεταξὺ των ἢ ὑπεροχὴ τῶν ἐνταφιασμῶν ἔναντι τῶν καύσεων (56:50, βλ. πίνακα Β) δὲν εἶναι μεγάλη¹.

Οὕτε δὲ ἡ ἡλικία καὶ τὸ φύλον (ὅσον τοῦτο εἶναι δυνατόν νὰ διαγνωσθῇ ἐκ τῶν κτερισμάτων) φαίνονται καθορίζοντα ἀποφασιστικῶς τὸ εἶδος τῆς ταφῆς. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι αἱ πυραὶ ἐν τῷ συνόλῳ των σχεδόν, ἂν κρίνωμεν τοῦλάχιστον ἐκ τοῦ μεγέθους των, ἐχρησίμευσαν πρὸς καῦσιν ἐνηλίκων, ἐνῶ ἐν ταῖς πλείσταις τῶν λαρνάκων παῖδες ἐνεταφιάσθησαν, ἀλλὰ καὶ πυραὶ μικραὶ καὶ δὴ καὶ βρεφῶν, κατ' ἀναλογίαν πάλιν τῶν διαστάσεων (LXVIIα, LXVIIβ, LXVIIγ καὶ ἡ παιδικὴ XXIII), δὲν ἔλειψαν καὶ εἰς μίαν τοῦλάχιστον περίπτωσιν τεφροδόχου (τάφος V σ. 78-80) τὰ κτερίσματα σαφῶς ὑποδεικνύουν παῖδα. Ὡστε δὲν ἀληθεύει, εἰ μὴ μόνον ὡς προτίμησις καὶ οὐχὶ ὡς κανὼν, ὅτι μικροὶ παῖδες πάντοτε ἐθάπτοντο².

Χαρακτηριστικὸν τῆς ἀναμειξεως, τῆς συνυπάρξεως³ μᾶλλον, τῶν εἰδῶν εἶναι ἡ ἀνεύρεσις ταφῆς ἐντὸς λάκκου πυρᾶς (λάρνακες VI καὶ LXXXIV, κεραμοσκεπεῖς XXI καὶ LXXXV). Εἰς τοὺς τάφους VI καὶ XXI οἱ ἄφθονοι καὶ καθαροὶ χωμάτων ἄνθρακες ὑποδηλοῦν ὁπωσδήποτε ἐνιαίαν ταφήν, καθ' ἣν τὸ σῶμα τοῦ νεκροῦ ἐτέθη μετὰ τὴν καῦσιν ἐντὸς τάφου, εἰς αὐτὸν τὸν λάκκον τῆς πυρᾶς τοποθετηθέντος. Ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς τάφους LXXXIV καὶ LXXXV εἶδομεν ὅτι ἰσχυροὶ λόγοι συνηγοροῦν ὑπὲρ τῆς παραδοχῆς «ἡμικαύσεως» ἥτοι καύσεως τῶν σαρκῶν κυρίως καὶ μερικῶς μόνον, εἰς μικρό-

1 Ἡ διαφορὰ αὕτη μειοῦται ἔτι μᾶλλον ἂν προστεθοῦν αἱ ἑξ καύσεις τοῦ οἰκοπέδου τῆς ὁδοῦ Σταδίου· καθὼς ὁμῶς ἐκεῖ τὰ περισωθέντα δὲν ἀντιπροσωπεύουν παρὰ μικρὸν μέρος τοῦ ὅλου καὶ ἐν γένει ὁ καταμερισμὸς τῶν τάφων παραμένει ἄγνωστος, προτιμῶ νὰ υπολογίσω μόνον ἐπὶ τῇ βάσει τῶν δεδομένων τοῦ (ἐλλειπῶς καὶ τούτου διασωθέντος) οἰκοπέδου τῆς ὁδοῦ Καραγεώργη τῆς Σεβρίας.

2 Πρβλ. M. NILSSON, Geschichte der griechische Religion, I (Handbuch der Altertumswissenschaft V II, 1), München 1950, 161: Kleine Kinder wurden immer beerdigt.

3 Χαρακτηριστικὴ συνύπαρξις ταφῆς καὶ καύσεως ἐν τῷ συγχρόνῳ σχεδόν (424 π.Χ.) θεσπικῷ πολυανδρίῳ, ὑπὸ τοῦ Α. ΚΕΡΑΜΟΠΟΥΛΛΟΥ (ΠΑΕ 1911, 159) εἰς πρακτικούς λόγους ἀποδιδόμενη.

τερον βαθμόν, τῶν ὀστέων. Τοιαύτη δὲ μερική βλάβη τῶν σκελετῶν, ἄλλως ἀδικαιολόγητος, διεπιστώθη σαφῶς καὶ εἰς ἄλλους τάφους (XXXVIII σ. 41, πρβλ. τ. LXXXV σ. 62-63), ἵνα μὴ ἀποδώσωμεν εἰς ταύτην τὴν οἰκτρὰν καὶ ἐλλιπῇ κατάστασιν πάντων γενικῶς τῶν σκελετῶν ἐντὸς τάφων ἀθίκτων, συχνὰ εἰς καλὴν ἄλλως κατάστασιν εὐρισκομένων — χαρακτηριστικὴ ἐν προκειμένῳ εἶναι ἡ περίπτωση τοῦ τάφου LXXXV, ἔνθα ἡ ἡμίκανσις δέον νὰ θεωρηθῇ βεβαία, παρὰ τὴν φαινομενικῶς ἀρίστην κατάστασιν τοῦ σκελετοῦ. Ὡστε ἡ τοπικὴ καὶ ἄλλη ἐνότης τῶν εἰδῶν προχωρεῖ βαθύτερον καὶ ἴσως δὲν ὑπῆρχε διάκρισις, ἀλλ' ἄθροισις τῶν δύο μέσων, ἀμφοτέρων ἀποτελούντων μέρος τῆς ὅλης διαδικασίας τῆς ταφῆς. Μόνον χρονικὴ διάκρισις ὑπάρχει, τῆς δαπανηρᾶς καύσεως καθισταμένης βαθμὴδὸν ἐλλιπεστέρας, ὥστε νὰ μετατραπῇ βαθμὴδὸν εἰς ἡμίκανσιν, καὶ τέλος ὀλοσχερῶς ἐγκαταλειφθείσης, ὡς δεικνύει καὶ ἡ χρονικὴ διάρθρωσις τοῦ νεκροταφείου (βλ. χρονολόγησιν σ. 144).

Ὡς πρὸς τὸν προσανατολισμὸν παρατηρεῖται σαφὴς προτίμησις τῆς Α.-Δ. κατευθύνσεως, κατ' ἀναλογίαν 2:1 διὰ τὸ σύνολον τῶν τάφων, ἐντονωτέρα εἰς τοὺς ἐνταφιασμούς (2.56:1 ἔναντι 1.44:1 τῶν καύσεων)¹. Ὁ νεκρὸς ἦτο τοποθετημένος μετὰ τὴν κεφαλὴν πρὸς Α. καὶ Β.², βλέπων δηλαδὴ πρὸς Δ. καὶ Ν.³.

Καύσεις. Αἱ πλείσται τῶν καύσεων ἐμφανίζονται ὡς πυρραΐ, λάκκοι δηλαδὴ ὀρθογώνιοι, ἔνθα ἐκάη ὁ νεκρὸς, μετὰ τὰ ὑπολείμματα τῆς καύσεως (ἄνθρακας καὶ διαφυγόντα ὀστᾶ) ἐναπομείναντα ἐπὶ τοῦ πυθμένος τῶν⁴.

Ἐφ' ὅσον ὁ ἀριθμὸς τῶν τεφροδόχων, ἀσυγκρίτως μικρότερος, δὲν ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὰς ἐν τῷ αὐτῷ χώρῳ πυράς, πρέπει νὰ δεχθῶμεν ὅτι ὅλη ἡ διαδικασία τῆς ταφῆς ἐτελεῖτο καὶ ἐπερατοῦτο ἐπὶ τόπου. Τοιοῦτόν τι ὑποδεικνύει καὶ τὸ μέγα βάθος τῶν πυρῶν ἐξικνούμενον συχνὰ εἰς 2 μ., καίτοι εἰς τινὰς περιπτώσεις δὲν ὑπερέβαινε κατὰ πολὺ τὸ 1 μ.⁵ Αἱ συνήθεις διαστάσεις τῶν μικρῶν παραλλάσσουσιν τῶν 2×1 μ., ὑπάρχουν ὅμως καὶ λάκκοι σημαντικῶς μικρότεροι (XXIII καὶ συστὰς LXVII α-γ), οἱ ὅποιοι καὶ δὲν ἔχουν τόσον κανονικὴν λάξευσιν (πρβλ. κατωτέρω). Ἀντιθέτως τὰ ὀρύγματα τῶν μεγαλυτέρων πυρῶν εἶναι πάντοτε καλῶς λελαξευμένα (πρβλ. κατωτ. σ. 135), ἀνωμαλῆαι δὲ εἰς τὸν πυθμένα θὰ ὀφείλωνται μᾶλλον εἰς θρυμματισμὸν («σκάσιμο») τοῦ βράχου ἐκ τῆς ἰσχυρᾶς καύσεως.

Ἐπὶ τοῦ πυθμένος εὐρίσκετο στρῶμα ἀνθρώκων πάχους 0.02-0.10 μ., σπανιώτερον μεΐζονος (0.15 εἰς τὴν πυρὰν VI). Ἐνίοτε ποιά τις διασπορὰ ὑπολειμμάτων καύσεως παρατηρεῖτο εἰς τὸ κάτω, ἰδίως, μέρος τοῦ γεμίσματος, κατὰ κανόνα ὅμως τοῦτο, συνιστάμενον εἰς τὰ ἐκ τῆς ἀνορύξεως τοῦ λάκκου προελθόντα κιμηλοχώματα, ἦτο καθαρὸν, ὥστε συχνὰ, κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἀνασκαφῆς, μοναδικὴν ἐνδειξὴν ὅτι ἐπρόκειτο περὶ λάκκου πυρᾶς ἀπετέλει ἡ ὄψις τῶν τοιχωμάτων, προσλαμβάνοντων ροδίζουσας χροιάς

¹ Λεπτομερεστέρα κατανομή κατὰ εἶδη τάφων καὶ καύσεων εἰς τὸν πίνακα Β.

² Μοναδικὴ ἐξαίρεσις ὁ τάφος XXXII (σ. 39) μετὰ τὴν κεφαλὴν τοῦ νεκροῦ πρὸς Ν.

³ Πρὸς Ν. ἔβλεπον οἱ ὄροι τοῦ τάφου XLIV (σ. 67) καὶ ἡ στῆλη τοῦ τάφου II (σ. 84), ἴσως ὅμως δι' ἄλλους

λόγους. Εἰς τὴν Β.-Ν. κατευθύνσεως πυρὰν CX (σ. 31 εἰκ. 51) ὁ ὄρος ἔβλεπε πρὸς Α.

⁴ Βλ. εἰκ. 123 καὶ πρβλ. εἰκ. 51, 66, 89, 99 (δεξιὰ) καὶ πίν. 2.

⁵ Τοῦτο εἶναι βέβαιον διὰ τὴν πυρὰν CX ἐκ τῆς κατὰ χώραν εὐρέσεως τοῦ ἐπ' αὐτῆς ὄρου (ἀνωτ. σημ. 3).

ἐκ τῆς ἐπενεργείας τοῦ πυρός. Ὅπως καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς τάφους, τὸ γέμισμα ἐπεκάλυπτον κοκκινοχρώματα, πλούσια, συνήθως, εἰς τεμάχια ἀγγείων.

Οὐδὲν εἶδος αὐλακώσεως πρὸς ἀερισμὸν τοῦ τάφου παρατηρήθη εἰς τὰς ἀνασκαφείσας πυράς, ὅπως ἐγένετο εἰς τὴν ἀρχαϊκὴν ἐποχὴν (πρβλ. κατωτέρω).

Ὅμοιοι ἀπλοὶ λάκκοι, παρεμφερῶν διαστάσεων, βάθους ὅμως 3 μ., ἦσαν καὶ ἐν τῷ Κεραμεικῷ σκαφεῖσαι πυραί (ΑΜ 18, 1893, 157)¹, τὰ αὐτὰ δὲ χαρακτηριστικὰ ἔχουν καὶ αἱ ΝΔ. τῆς Ἀγορᾶς πυραί (Hesperia 20, 1951, 81), ἔνθα δὲν ἔλλείπουν καὶ μικρὰ ὀρύγματα, τὰ ὅποια, ὥς καὶ τὰ ἡμέτερα, δὲν εἶναι τόσον κανονικὰ καὶ σχηματίζουν καμπύλας τὰς πλευράς.

Ὅμοιοι εἶναι καὶ αἱ εἰς τὸ Νιτράφι ἀνασκαφεῖσαι πυραί, ἔναι ὅμως τῶν ὁποίων ἔχουν αὐλακας ἐξαερισμοῦ κατὰ τὰς πλευράς (ΒCH 81, 1957, 517-8, βλ. εἰκ. 14-17).

Ὅμοιās πυράς τοῦ 5^{ου} π.Χ. αἰ. ἀνέσκαψε καὶ ὁ ΤΣΟΥΝΤΑΣ ἐν Ἐρετρῷ (ΑΕ 1886, 39). Περὶ τῶν ἐν Ὀλύνθῳ πυρῶν βλ. Olynthus XI 151-155.

Οἱ ἐντὸς τῶν πυρῶν τάφοι (βλ. ἀνωτ. σ. 130) ποικίλλουν ὡς πρὸς τὸ εἶδος: δύο λάρνακες (VI καὶ LXXXIV), εἰς λαρνακοειδὲς κιβωτιόσχημος ἐκ κεράμων (XXI) καὶ εἰς κεραμοσκεπής (LXXXV). Διάφορος, φυσικά, καὶ διὰ τοῦτο μὴ συνυπολογισθεῖσα, εἶναι ἡ περίπτωσις τοῦ τάφου Γ μὲ (λιθίνην) κάλπιν ἐντὸς τῆς πυρᾶς, περιέχουσας ἀναμφισβητήτως τὰ ἐκ τῆς ἐν τῇ αὐτῇ πυρᾷ καύσεως ὀστᾶ.

Αὕτη ἦτο καὶ ἡ μόνη λιθίνη ἐκ τοῦ συνόλου τῶν ἑνδεκα τεφροδόχων. Αἱ λοιπαὶ δέκα συνίσταντο εἰς πῆλινα ἀγγεῖα, ὧν ἐν μετὰ παραστάσεως (ἡ πελίκη τοῦ τάφου Β), δύο μετὰ διακοσμήσεως (ἡ ὑδρία τοῦ τάφου Α καὶ ὁ δῖνος τοῦ τάφου XIV) τὰ δὲ λοιπὰ ἀκόσμητα². Τὰ δύο πολυτελέστερα ἀγγεῖα (ἡ πελίκη τοῦ τάφου Β καὶ ἡ ὑδρία τοῦ τάφου Α) εἶχον ἐντεθῆ πρὸς ἰδιαιτέραν προστασίαν ἐντὸς (τοῦ κάτω μέρους) ὀξυπυθμένου ἀμφορέως, ἴσως δὲ παρεμφερῆς ἦτο ἡ περίπτωσις τοῦ τεταραγμένου τάφου LXIXα.

Δύο ἀμφορεῖς, ὧν ὁ ἕτερος πρὸς ἐναπόθεσιν τῶν κτερισμάτων, εἶχον χρησιμοποιηθῆ εἰς τὸν τάφον V, ἀσυνήθην καὶ κατὰ τοῦτο, ὅτι ἡ τεφροδόχος ἔκειτο κεκλιμένη καὶ δὲν εἶχε στηθὴ ὀρθή, ὡς εἰς τὰς λοιπὰς περιπτώσεις πλὴν πάλιν τοῦ ὀξυπυθμένου ἀμφορέως LV. Κτερίσματα περιεῖχον τρεῖς τῶν τεφροδόχων (V, XIV, LV), δύο (LXVIα, LXIXα) εὐρέθησαν τεταραγμένοι, ἐκ δὲ τῶν λοιπῶν πέντε εἰς δύο περιπτώσεις (Α, Β) αὐταὶ αὗται αἱ τεφροδόχοι ἦσαν σχετικῶς πολυτελῆ ἀγγεῖα καὶ μόνον αἱ τρεῖς ἄλλαι (X, XI, LII) πρέπει νὰ θεωρηθῶσι καθ'αὐτὸ ἀκτέριστοι. Τὰ κτερίσματα τοῦ τάφου V, ὧν ἐν θήλαστρον, ὑποδεικνύουν σαφῶς παῖδα (πρβλ. σ. 130).

Οἱ **ἐνταφιασμοὶ** ἔχουν ἱκανὴν ποικιλίαν γενόμενοι ἐντὸς λαρνάκων, κεραμοσκεπῶν τάφων, ἀπλῶν λάκκων καὶ ἀγγείων (ἐγχυτρισμοί).

Πολυαριθμότεραι, τὸ ἥμισυ τοῦ συνόλου (30:59) εἶναι αἱ λάρνακες, ὧν πέντε μόνον λίθιναι αἱ λοιπαὶ δὲ πῆλιναι· πᾶσαι, ἐκτὸς μιᾶς ἐξαιρέσεως, περὶ ἧς κατωτέρω, τοῦ αὐτοῦ τύπου³ ἐκ καθαροῦ ἐρυθρωποῦ (προφανῶς ἀττικοῦ) πηλοῦ, ἀποτελούμεναι

¹ Τέσσαρες πυραί (τάφοι ι, μ, ν, ξ) παρεμφερῶν διαστάσεων περιλαμβάνονται μεταξὺ καὶ τῶν ὑπὸ τοῦ ΚΟΥΡΟΥΝΙΩΤΟΥ ἀνασκαφέντων τάφων (ΑΕ 1913, 183-187).

² Ὁ δῖνος τοῦ τάφου LII, οἱ ἀμφορεῖς X καὶ XI καὶ οἱ ὀξυπύθμενοι ἀμφορεῖς τῶν τάφων V, XLVIII, LXIXα καὶ LXVIα.

³ Τυπικὸν δεῖγμα, ἡ πρώτη ἀσφαλῶς, ἀπεικόνισις τοῦ

τύπου, παρὰ Ο. Μ. STACKELBERG, ἔ.δ. πίν. 8-τάφου, τὸν ὁποῖον ὁ ἴδιος, ὡς λέγει (σ. 42), ἀνέσκαψε «κατὰ τὴν ἀγροτικὴν ὁδὸν πρὸ τῆς Ἀχαρνικῆς πύλης» (τὸ σχέδιον καὶ παρὰ Ε. BUSCHOR, Grab eines attischen Mädchens, München 1939, 20 εἰκ. 12 (μὴ περιλαμβανόμενον ἐν τῇ β' ἐκδόσει). Ἡ εἰσαγωγή τοῦ ὀρθογωνίου τύπου ὀφείλεται ἴσως εἰς μικρασιατικὴν («ἰωνικὴν») ἐπίδρασιν.

ἐκ δύο πανομοιότυπων σκαφοειδῶν τμημάτων, ὧν τὸ ἕτερον τιθέμενον ἀνεστραμμένον ἄνω ἐχρησίμευεν ὡς κάλυμμα. Τομὴν μιᾶς λάρνακος παρέχει τὸ σχέδιον εἰκ. 176, διαφόρους δὲ ὄψεις των πρὸ καὶ μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τοῦ καλύμματος αἱ σχετικαὶ φωτογραφίαι ¹. Αἱ διαστάσεις των ποικίλλουν ἰδίως ὡς πρὸς τὸ μῆκος προσαρμοζόμενον, προφανῶς, πρὸς τὸ μέγεθος τοῦ ἐνταφιαζομένου. Ἐν τούτοις τὸ πλάτος των δὲν ἀκολουθεῖ ἀναλόγως τὰς αὐξομειώσεις τοῦ μήκους· οὕτω τὸ ἐλάχιστον πλάτος (0.27) ἀπαντᾷ ἐπὶ τῆς μικροτέρας λάρνακος VIII μὲ μῆκος 0.58, ὡς καὶ ἐπὶ λάρνακος μήκους 1.06, ἀπαξ δὲ μόνον, ἐπὶ τοῦ τάφου XXXVI, τὸ πλάτος ὑπερβαίνει τὰ 0.48 μ., ἐξικνούμενον εἰς 0.54 μ., ἀλλὰ μὲ μῆκος ὑπερβαῖνον τὰ 1.79 μ. Τὸ πλάτος δηλαδὴ οὔτε καὶ διπλασιάζεται, ἐνῶ τὸ μῆκος ὑπερτριπλασιάζεται. Τὸ πάχος τῶν τοιχωμάτων εἶναι κατὰ κανόνα 0.025 μ. Ὁ ἡμέτερος τύπος, κοινός, ἂν ὅχι ἀποκλειστικός, ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ 5^{ου} π.Χ. αἰ., σπανίως ἔχει ἀπεικονισθῇ ².

Ἡ λάρναξ LXXVIII (σ. 25, τομὴ εἰκ. 41) διαφέρει τῶν λοιπῶν, οὕσα ἐξ ὠχροπρασίνου, αἰγινητικοῦ μᾶλλον ἢ κορινθιακοῦ, χονδροτέρου πηλοῦ μὲ τοιχώματα ἐλαφρῶς καμπυλούμενα, ὡς φαίνεται ἐν τῇ τομῇ τῆς εἰκ. 41. Εἰς τὰς λάρνακας ὑπήχθη στατιστικῶς ὁ ἰδιότυπος κιβωτιόσχημος τάφος LXVI (σ. 21-22 εἰκ. 34 βλ. καὶ εἰκ. 35) ἀποτελούμενος ἀπὸ πηλίνας ἐπιπέδους πλάκας.

Ἐκ τῶν πέντε λιθίνων λαρνάκων αἱ τέσσαρες ἦσαν πώρινοι ³. Ἐκ τούτων αἱ τρεῖς περιλαμβάνοντο ἐν τῷ περιβόλῳ. Ἡ μορφή των λαρνάκων τούτων περιγράφεται ἐν σ. 16 (βλ. καὶ σ. 17, 18, 19 καὶ εἰκ. 26, 29, 30 καὶ μάλιστα 22 καὶ τὰς τομὰς εἰκ. 20α. β. γ): ἡ λάρναξ εἶναι μονολιθική, ἐκ μαλακοῦ (οὐχὶ πάντοτε ἀκριβῶς τοῦ αὐτοῦ) πώρου, ἐπιμελῶς ἐπεξεργασμένη, μὲ χωριστόν, ἀνώμαλον πῶς καὶ παχύτερον, κάλυμμα ἐκ δύο ἢ τριῶν τεμαχίων.

Πωρίνας λάρνακας ἀνέσκαψεν ὁ ΚΟΥΡΟΥΝΙΩΤΗΣ ἐν τῷ Κεραμειῷ, τρεῖς κατὰ μὲν τὸν χώρον Δημητριάς καὶ Παμφίλης (ΑΕ 1913, 183-187 τάφοι κ, λ καὶ ο) τέταρτον δὲ ὀπισθεν τῆς στήλης τῆς Γλυκέρας (ἔ.ἀ. 187-189 τάφος ζ, εἰκ. 2). Τὰ εἰρημένα δὲ ἦσαν ἰδιαιτέρως χαρακτηριστικά, φαίνεται ὅμως ὅτι οἱ μὲν πρῶτοι εἶναι περίπου σύγχρονοι τῶν ἡμετέρων, ὁ δὲ τελευταῖος κάπως ὑστερώτερος. Μονοκόμματος φαίνεται ὅτι ἦτο, παρὰ τὴν ἔκφρασιν «ἐκ πωρίνων πλακῶν» (Porosplatten), καὶ ὁ τάφος 31 τοῦ Κεραμειοῦ (ΑΜ 18, 1893, 182) μὲ κάλυμμα ἐκ τριῶν τεμαχίων.

Ὀλίγαι παρόμοιαι λάρνακες ἀναφέρονται καὶ ἐν Ἐρετρῇ (ΑΕ 1886, 32).

Τέσσαρας ἐπίσης λάρνακες, ὧν δύο παρακειμέναι μὲ ἀπόκλινιν μεταξὺ των (ὡς παρ' ἡμῶν αἱ λάρνακες LXXXVIII καὶ XCIII), ἐκάστη τῶν ὁποίων ἐκαλύπτετο ὑπὸ τριῶν πωρίνων πλακῶν, ἀνεῦρεν ὁ Ν. ΒΕΡΔΕΛΗΣ ἐν Φαρσάλοις (ΠΑΕ 1954, 156). Τὰ κτερίσματα τοῦ 4^{ου} π.Χ. αἰ., κατὰ τὸν ἀνασκάψαντα, ἴσως νὰ ἀνάγονται καὶ εἰς τὸ τέλος τοῦ 5^{ου}.

Μία μόνον μονολιθική σαρκοφάγος εὗρέθη ἐν Ὀλύνθῳ (τάφος 595, Olynthus XI, 115-6 εἰκ. 22 καὶ πίν. 52), ἀλλὰ μὲ ἀμφικλινές, μονολιθικὸν ἐπίσης κάλυμμα, ὑποδηλοῦν, ἐλλείψει χαρακτηριστικῶν εἰρημάτων, ὑστερωτέρους πῶς χρόνους ⁴.

Αἱ μονοκόμματοι πώρινοι σαρκοφάγοι ἔμειναν πάντοτε ἐν περιορισμένῃ χρήσει ἐν Ἀττικῇ,

¹ Εἰκ. 43, 46, 47, 51 δεξιό, 77, 99 ἀριστ. κάτω. 141, 142, 143, 169, 172, 173, 177 καὶ 178.

² Ἐξ Ἑλενσίνος: Proc. Amer. Philos. Society 99, 1955, 61 εἰκ. 8 (Α) μὲ ἀγγεῖα καὶ ἔξω, ὡς εἰς τοὺς τάφους XLVI σ. 84 καὶ LIV σ. 100.

³ Διὰ τὴν ἀνέυρεσιν ὁμοίας λάρνακος οὐχὶ κατὰ χώραν ἐν τῷ οἰκοπέδῳ τῆς ὁδοῦ Σταδίου βλ. σ. 117.

⁴ Πώρινοι σαρκοφάγοι ἐν Γέλῳ: Notizie Scavi S. VIIa 10 (81) 1956, 379-381 1 καὶ 3, βλ. καὶ εἰκ. 5.

εἰσαχθεῖσαι πιθανὸν ἐκ Κορινθίας, ἔνθα λόγῳ τῆς ἀφθονίας τοῦ ὕλικου, ἐπικρατοῦν, ἀποτελοῦσαι ἴσως τὸ μοναδικὸν εἶδος τάφου ἀπὸ τοῦ 6^{ου} π.Χ. αἰ.¹

Περὶ τῆς μοναδικῆς μαρμαρίνης λάρνακος (τοῦ τάφου XX) ἐγένετο ἐπαρκὴς λόγος ἐν τῇ οἰκείᾳ περιγραφῇ (σ. 109-110, βλ. εἰκ. 184).

Ὅμοιου τύπου, ἐκτὸς τῶν αὐτόθι μνημονευθέντων παραδειγμάτων, εἶναι καὶ οἱ τάφοι 37, 34 καὶ 35 τοῦ Κεραμικοῦ (ΑΜ 18, 1893, 179-182 εἰκ. 33, 34 καὶ 35). Ἀπὸ τὴν ἀπαρίθμησην τῶν κτερισμάτων, ἐν οἷς λευκαὶ λήκνυθοι καὶ λήκνυθοι μὲ μελαγροφῇ ἀνθέμια καὶ θαλλὸν κισσοῦ, χρονολογητέοι ἐντὸς τοῦ 5^{ου} π.Χ. αἰ.

Αἱ λάρνακες δὲν ἦσαν συμμετρικῶς τοποθετημέναι ἐντὸς τοῦ ὀρύγματος των, ἀλλὰ πλησιέστερον πρὸς τὴν ἐτέραν τῶν μακρῶν καὶ συχνὰ καὶ τὴν ἐτέραν τῶν στενῶν πλευρᾶν, ὥσπερ ὠθημέναι, δηλαδή, πρὸς μίαν τῶν γωνιῶν. Ἡ ἐτεροβαρὴς αὕτη τοποθέτησις εἶναι ἀποτέλεσμα τοῦ τρόπου καταβίβασεως των ἐντὸς τοῦ λάκκου.

Τὰς λάρνακας ἀκολουθοῦν εἰς συχνότητα οἱ κεραμοσκεπεῖς² τάφοι. Ὁ συνήθης τύπος ἀποτελεῖται ἐκ καμπύλων κεράμων (λακωνικῶν) τοῦ τύπου ΟΡΛΑΝΔΟΥ, ὕλικὰ δομῆς εἰκ. 56α, διαστάσεων 3 πρὸς 1½ πόδα, ἀνὰ δύο ἐφ' ἐκατέρας πλευρᾶς, ὥστε ὁ τάφος νὰ ἔχῃ μῆκος τὸ ἀνθρώπινον ἀνάστημα. Ἀνὰ εἰς ὅμοιος κέραμος κλείει ἐκατέραν τῶν στενῶν πλευρῶν, ἕτεροι δὲ δύο χρησιμοποιοῦνται ὡς δάπεδον. Οὕτω ὁ κανονικὸς ἀριθμὸς τῶν δι' ἓνα τάφον ἀπαιτουμένων κεράμων ἀνέρχεται εἰς ὀκτώ, συχνὰ ὅμως οἱ δύο τελευταῖοι παραλείπονται, τοῦ νεκροῦ ἀποτεθειμένου ἀπλῶς ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Ἐνίοτε στρωτῆρες χρησιμοποιοῦνται ἐν ὅλῳ ἢ ἐν μέρει³ (τοῦ τύπου ΟΡΛΑΝΔΟΥ, ε. ἀ. εἰκ. 57β).

Ἰδιότυπον παραλλαγὴν ἀποτελεῖ ὁ τάφος XLIX (σ. 91), λάκκος ἀπλοῦς, ἔνθα ὁ νεκρὸς καλύπτεται ὑπὸ δύο κατὰ μῆκος κεράμων, ἐν μέρει ἐπὶ τοῦ χείλους τοῦ ὀρύγματος ἐρειδομένων.

Οἱ κεραμοσκεπεῖς τάφοι, ὡς οἰκονομικὸν καὶ πρόχειρον μέσον ταφῆς, ἐχρησιμοποιήθησαν εὐρύτατα κατὰ τὴν ἀρχαιότητα μέχρι καὶ τῶν ρωμαϊκῶν χρόνων, πτωχοὶ δὲ συνήθως εἰς εὐρήματα καὶ συχνότατα ἀκτέριστοι (ὁπότε ἀδιστακτικῶς ὡς «ρωμαῖκοι» χαρακτηριζόμενοι) δὲν ἔτυχον πάντοτε τῆς δεούσης περιγραφῆς καὶ ἀπεικονίσεως. Οὕτω ὁ ΚΟΥΡΟΥΝΙΩΤΗΣ, ΑΕ 1913, 187 καὶ 191 λέγει ὅτι οἱ τάφοι β καὶ ο τοῦ Κεραμικοῦ ἀποτελοῦνται ἐκ κεράμων στέγης, χωρὶς νὰ διασαφηνίσῃ ἂν πρόκειται περὶ καμπύλων κεράμων ἢ ἐπιπέδων (στρωτήρων). Ἡ Σ. ΚΑΡΟΥΖΟΥ, BCH 71/72, 1947/48, 388 εἰκ. 3 εἰκονίζει κεραμοσκεπῇ ἐκ στρωτήρων ὡς παράδειγμα τῶν «ἀπλῶν πηλίνων σαρκοφάγων». Ὅμοιους τάφους ἐκ Κεφαλληνίας ἀπεικονίζει ὁ ΣΠ. ΜΑΡΙΝΑΤΟΣ ἐν ΑΕ 1932, 4 (εἰκ. 2 σ. 3 καὶ εἰκ. 41 σ. 47) καὶ 1933, 69 εἰκ. 2, χρονολογῶν αὐτοὺς εἰς τὸν 5^{ον} π.Χ. αἰ. Ἐλαχίστους τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἐν Τανάγρα ἀνασκαφέντων κεραμοσκεπῶν ἀναβιβάζει ὁ Ν. ΠΑΠΑΔΑΚΙΣ (ΠΑΕ 1911, 133) εἰς τὸν 5^{ον} π.Χ. αἰ.

Περὶ τῶν ἐν Ὀλύνθῳ κεραμοσκεπῶν, ἀφθονωτάτων, βλ. Olynthus XI, 160-162.

Τρίτη κατηγορία ἐνταφιασμοῦ εἶναι τὸ ἀπλοῦν ὀρυγμα. Ὁκτὼ ταφαὶ τοῦ εἶδους

¹ Περὶ τοῦ ἀρχαιότερου γνωστοῦ παραδείγματος, ἀναγομένου εἰς τὸν 9^{ον} αἰῶνα, βλ. AJA 59, 1955, 125.

² Προτιμῶ τὸν ὅρον τοῦτον ἐπικρατήσαντα ἤδη ἐν τῇ πράξει, ἀπὸ τὴν ὀνομασίαν καλυβωτός (Γ. ΠΑΠΑΒΑΣΙΛΕΙΟΥ, Περὶ τῶν ἐν Εὐβοίᾳ ἀρχαίων τάφων, Ἀθῆναι 1910, 58, Ν. ΠΑΠΑΔΑΚΙΣ, ΠΑΕ 1911, 133) ἢ καλυβίτης (G. P. OECONOMUS, De profusionum recepta-

culis sepulcralibus, Athenis 1921, 40-41, πρβλ. καὶ Κ. ΚΟΥΡΟΥΝΙΩΤΗΝ, ΑΕ 1913, 191).

³ Χρησιμοποιηθέντες καὶ πρὸς σχηματισμὸν κιβωτισμοῦ τάφου ἐντὸς τῆς πυρᾶς XXI σ. 108. Ὅψεις κεραμοσκεπῶν εἰκ. 32, 68, 99 ἀριστ. ἄνω, 105, 109 καὶ 156. Κεράμους δαπέδου βλ. εἰς εἰκ. 106' πρβλ. καὶ εἰκ. 110.

τούτου διεπιστώθησαν, ὧν τρεῖς ἀνήκον σαφῶς εἰς ἐνήλικας, μία δὲ εἰς ἔφηβον. Τὸ εἶδος τοῦτο ἀποτελεῖ τὸν ἀπλούστερον καὶ οἰκονομικώτερον τρόπον ταφῆς καὶ φυσικὸν ἦτο καὶ οἱ τάφοι νὰ εἶναι πτωχότεροι εἰς κτερίσματα παρὰ τινὰς ποσοτικὰς μᾶλλον ἢ ποιοτικὰς ἐξαιρέσεις¹ (XXXVII, LIX). Οὐδεμία ἐνδειξις ξυλίνης σαρκοφάγου ἢ ἄλλης προστασίας τοῦ νεκροῦ ἐν τῷ λάκκῳ².

Ἡ σχετικὴ προχειρότης τῶν ἀπλῶν λάκκων φαίνεται καὶ ἐκ τοῦ ἀκανονίστου σχήματός των, ἐπιμήκους συχνά (CVI, CVII, CII) μὲ τὰς μακρὰς πλευρὰς ὄχι τελείως κανονικὰς καὶ τὴν ἐτέραν τῶν στενῶν πλευρῶν ἀπεστρογγυλωμένην (CVI, CII, ἴσως καὶ XLVII), ἐνῶ ἄλλοτε εἶναι ἀσυνήθως εὐρεῖς καὶ οὐχὶ ὀρθογώνιοι (CI, LIX)—ἀνωμαλῖαι, αἵτινες πρέπει ν' ἀποδοθοῦν μᾶλλον εἰς τὴν ἀπειρίαν τῶν ἀνασκαψάντων τοὺς λάκκους οἰκειῶν τοῦ νεκροῦ, μὴ ἐχόντων τὴν οἰκονομικὴν δυνατότητα ν' ἀπευθυνθοῦν εἰς εἰδικευμένους ἐργάτας, εἰς οὓς ὀφείλονται οἱ κανονικοὶ λάκκοι τῶν πυρῶν καὶ τῶν λαρνάκων ἔτι δὲ καὶ τῶν κεραμοσκεπῶν.

Ἀπλοὶ λάκκοι κλασσικῆς περιόδου καὶ μεταξὺ τῶν τάφων τῶν Βασιλικῶν Στάβλων (BCH 71/72, 1947/48, 388:6), ὧς καὶ ἐν τῷ Κεραμεικῷ (AM 18, 1893, 161-2). Ὁρύγματά τινα ΝΔ. τῆς Ἀγορᾶς (οἱ τάφοι 8, 47 καὶ 48, Hesperia 20, 1951, 82) δὲν ἦτο σαφὲς ἂν προήρχοντο ἐκ τῶν πυρῶν ἢ ἐξ ἀπλῶν ταφῶν. Καὶ ὁ ΤΣΟΥΝΤΑΣ σημειοῖ τὴν παρουσίαν των μεταξὺ τῶν ἐν Τανάγρα τάφων (ΠΑΕ 1887, 64).

Ἐξαιρετικῶς συχνὴ ἡ παρουσία των ἐν Ὀλύνθῳ μὲ ἀναλογία 22,82% ἐπὶ τοῦ συνόλου τῶν ἀνασκαφέντων τάφων (Olynthus XI, 158), δεῖγμα ἥσσονος οἰκονομικῆς εὐεξίας, παρὰ τὰς πολεμικὰς ἀτυχίας τῶν Ἀθηναίων κατὰ τὴν ἐποχὴν, ἣν ἐκπροσωποῦν οἱ δημοσιευόμενοι τάφοι³.

Ὁ σπανιώτερος, τέλος, τρόπος ἐνταφιασμοῦ ἐδείχθη ὁ ἐγγυτρισμός, μὲ τέσσαρας μόνον περιπτώσεις ταφῆς βρεφῶν (LXXXVII, LXXV, XLXIII καὶ πιθανὸν XCVα βλ. εἰκ. 32, 33 καὶ 156).

Οἱ ἐγγυτρισμοί, συχνοὶ ἐν Ἀθήναις κατὰ τὴν γεωμετρικὴν ἐποχὴν (πρβλ. AJA 46, 1942, 24), γίνονται σπανιώτεροι μετέπειτα. Ἐγγυτρισμοὶ τοῦ 5ου καὶ τοῦ 4ου π.Χ. αἰ. ἐν τῷ Κεραμεικῷ AM 18, 1893, 164. Οἱ ἐγγυτρισμοὶ συχνότατοι ἐν Ὀλύνθῳ (25-62% τοῦ συνόλου τῶν τάφων), βλ. Olynthus XI, 166-170, ἔνθα καὶ πληροφορίαι περὶ τοῦ ἐγγυτρισμοῦ γενικῶς καὶ τῆς χρονικῆς καὶ τοπικῆς διασπορᾶς του. Πρβλ. καὶ τὰ περὶ τεφροδόχων ἀνωτ. σ. 132.

¹ Ἀπλοὺς λάκκος φαίνεται ὅτι ἦτο ὁ πλούσιος εἰς ἀγ-γεῖα τάφος τῶν βασιλικῶν στάβλων μὲ τὴν λήκυθον τοῦ Δούριδος βλ. ΑΔ 11, 1927/28, 91.

² Ἐν Ὀλύνθῳ ἐντὸς 33 ἐκ τῶν 139 ἐν λάκκοις ταφῶν διεπιστώθη ἡ ὑπαρξίς ξυλίνης σαρκοφάγου ἐκ τῆς ἀνευρέσεως ἧλων (Olynthus II 159). Καὶ οἱ 4 ἧλοι τῆς ἀνασκαφῆς μας προέρχονται ἀπὸ τὸν πυθμένα πυρῶν (τριῶν ἐν ὅλῳ) ἡ παρουσία των ἐκεῖ ἴσως φανῇ παραδόξος, ἢ ἐξηγήσις ὁμῶς εἶναι ἀπλῇ. Πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν πυρῶν ἐχρησιμοποιοῦντο παντὸς εἶδους ξύλα, ἐξ ἀχρήστων ἐπίπλων ἢ κουφωμάτων εἰλημμένα, ὡς συμβαίνει σήμερον μὲ τὰς πυρὰς τοῦ ἁγίου Ἰωάννου, εἰς τὴν δυτικὴν δὲ Ρούμελην μὲ τὴν φωτιὰν τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς βλ. τὴν χαρακτηριστικὴν περιγραφὴν τοῦ Κ. ΠΑΛΑΜΑ, Θάνατος Παλληκαριοῦ, ἐν ἀρχῇ: «Γύρω σὲ φωτιὰς μεγάλες, θρεμμένες μὲ ρετσίνα, μὲ κληματόξυλα, μὲ σανίδια, μὲ φρόκαλα, μὲ σκαφίδια καὶ μὲ κοφίνια τῆς μπουνγάδας καὶ κάπου, κάπου μ' ὀλόκληρα παραθυρόφυλλα».

Ἐἴς τινὰς ὁμοειδεῖς τάφους τῆς Ὀλύνθου (ἐ.ά. 52 καὶ 162-3) ὑπάρχει βαθμὶς (πατούρα), ἐξ ἧς συνάγεται ἡ ὑπαρξίς στέγης πατούρα μονομερῆς μόνον παρετηρήθη εἰς τὸν τεταραγμένον τάφον LXXIII (σ. 22 εἰκ. 35) καὶ εἰς τὴν δυτικὴν στενὴν πλευρὰν τοῦ CVII (σ. 34), εἰς ἀμφοτέρως ἴσως τὰς περιπτώσεις ὑπόλειμμα παλαιοτέρου λαξεύματος, μόνον δὲ εἰς τὸν τάφον XLIX (σ. 91) χρησιμεύουσα πρὸς στήριξιν τῶν κεράμων.

³ Ἐν Ὀλύνθῳ αἱ ταφαὶ εἶναι πολυαριθμότεραι τῶν καύσεων ἢ ἐν Ἀθήναις· ὑπολογιζομένων δὲ μόνον τῶν ἐνταφιασμῶν ἡ ἀναλογία τῶν ἀπλῶν λάκκων μειοῦται εἰς 19% (ἐναντι 14% μεταξὺ τῶν ἡμετέρων τάφων). Ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ καύσις ὀρθῶς θεωρεῖται πολυτελεστέρα τῆς ταφῆς (πρβλ. Olynthus XI, 148), ἡ συναγομένη σχετικὴ οἰκονομικὴ ὑπεροχὴ τῶν Ἀθηναίων δὲν κλονίζεται ἐκ τοῦ διαφόρου τρόπου ὑπολογισμοῦ, καθ' ὅσον ὁ ὑποβιβασμὸς τοῦ ποσοστοῦ ὀφείλεται εἰς τὸν μικρὸν ἀριθμὸν τῶν δαπανηροτέρων πυρῶν.

IV. ΤΑ ΚΤΕΡΙΣΜΑΤΑ

Ὡς φαίνεται καὶ ἀπὸ τὸν σχετικὸν πίνακα Γ, ταῦτα συνίστανται κυρίως εἰς ἀγγεῖα, κατὰ δεύτερον λόγον εἰς εἰδώλια καὶ πολὺ σπανιώτερον εἰς ἄλλα ἀντικείμενα, ὧν τὰ κυριώτερα σιλεγγίδες, κάτοπτρα καὶ σφονδύλια. Ἡ λεπτομερεστέρα κατανομή καὶ συχνότης ἐμφανίσεως τῶν διαφόρων εἰδῶν ἀγγείων καὶ τῶν ἄλλων κτερισμάτων ἐμφαίνεται εἰς τὸν πίνακα Γ, ἐνθα εἰς τὴν ἀντίστοιχον πρὸς κάθε εἶδος σειρὰν ὁ μὲν ἄνω ἀριθμὸς δηλοῖ τὸν ἀριθμὸν τῶν τάφων τοῦ εἶδους τῆς ἀντιστοίχου στήλης, εἰς ὃν ἐμφανίζεται τὸ καθ' ἕκαστον εἶδος, ὁ δὲ κάτω τὸν συνολικὸν ἀριθμὸν τῶν εὐρεθέντων ἀντικειμένων (τὰ τεμάχια ὑπολογίζονται ὅσον ἀντιπροσωπεύουν χωριστὰ ἀντικείμενα).

Ὅστρακα καὶ ὀλόκληρα ἀγγεῖα εὐρέθησαν οὐχὶ μόνον εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῶν τάφων καὶ εἰς τὸ γέμισμα τοῦ λάκκου των, ἀλλὰ καὶ ὑπεράνω αὐτῶν εἰς ἀκαθόριστον συχνὰ ἔκτασιν, ἀποκαλουμένην ἐπίχωσιν. Λόγῳ τῆς πυκνότητος τῶν τάφων δὲν ἦτο πάντοτε εὐχερὲς νὰ ἀπονεμηθῇ μὲ ἀσφάλειαν κάθε ἐπὶ τῶν ἀνωτέρων στρωμάτων εὐρεθὲν τεμάχιον εἰς ὠρισμένον τάφον, ἀλλὰ καὶ ἡ ἄνισος διατήρησις τῶν ἐν λόγῳ στρωμάτων θὰ καθίστα πολὺπλοκον καὶ ἀπατηλὸν τὸν συνυπολογισμὸν τῶν τεμαχίων εἰς τὰ πρὸς τοὺς νεκροὺς δῶρα. Εἶναι δὲ τοῦτο λυπηρόν, διότι προσφοραὶ εἰς τοὺς νεκροὺς ἐγίνοντο καὶ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἐδάφους καὶ ἄφθονα κατετίθεντο τὰ δῶρα ἐπὶ τῶν τάφων, ὅπως διδάσκουν τὰ τόσον πλούσια παραδείγματα τῶν τάφων II καὶ XLIV, παρέχοντα μίαν ἰδέαν τοῦ τι ἐχάθη ἢ εἰς συντρίμματα μόνον ἐλλειπῶς περιεσώθη ἀπὸ τὰς μεταγενεστέρας τύχας τοῦ τόπου. Οὔτε δυστυχῶς εἴμεθα εἰς θέσιν νὰ συναγάγωμεν πότε καὶ πῶς ἀγγεῖα καὶ τεμάχια ἐστρώννυντο ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἐδάφους. Μέρος αὐτῶν, βεβαίως, προέρχεται ἀπὸ τὴν ἀναταραχὴν τῶν χωμάτων καὶ τὴν μερικὴν παραβίαν παλαιῶν τάφων κατὰ τὴν ἀνόρυξιν νέων. Ὅτι ἄλλο δυνάμεθα νὰ συναγάγωμεν περὶ θραύσεως τῶν ἀγγείων, συνδυάζοντες κυρίως ἀρχαίας πηγὰς μὲ νεοελληνικὰ ἔθιμα, τὸ ἐξήτασεν ὁ Ν. ΠΟΛΙΤΗΣ εἰς τὸ ἄρθρον του «Τὸ ἔθιμον τῆς θραύσεως ἀγγείων κατὰ τὴν κηδείαν»¹.

Ὁ τάφος XLIV ἔδειξεν ὅτι εἰς ὠρισμένας τοῦλάχιστον περιπτώσεις ἀγγεῖα ὅχι μόνον ἐθραύοντο, ἀλλὰ καὶ ἐτίθεντο ἐπὶ τῶν τάφων, ὅπως τόσον καλὰ γνωρίζομεν ἀπὸ τὰς παραστάσεις τῶν πρὸς αὐτὸν κυρίως τὸν σκοπὸν χρησιμοποιουμένων λευκῶν ληκύθων.

Ὡς ἐσημειώθη, ἡ ἐπίχωσις ἦτο ἐνίστε καστανερύθρου ἀποχρώσεως, εἷς τινὰς ὅμως περιπτώσεις, ὅπως ἦτο σαφὲς εἰς τὸν περίβολον (σ. 16), εἴχομεν πηλῶδες ἐρυθρωπὸν στρώμα τεχνητῶς, ἀσφαλῶς, σχηματισθέν. Χῶμα ἐντόνου ἐρυθρωπῆς ἀποχρώσεως παρατηρήθη καὶ περὶ τὸν τάφον 50 τῆς ὠρίμου γεωμετρικῆς περιόδου (περὶ τὸ 750 π. Χ.) ἐν τῷ Κεραμεικῷ, τοῦτο δὲ ὁ KÜBLER (Kerameikos V, I, 42) ἀποδίδει εἰς τὴν λατρευτικὴν σημασίαν τοῦ ἐρυθροῦ χρώματος². Ἴσως οἱ λόγοι εἶναι ἀπλῶς πρακτικοί, τὸ δὲ

¹ Παρνασσός 17, 1894, 81-87· βλ. καὶ B. SCHMIDT, Totengebräuche und Gräberkultus im heutigen Griechenland, ARW 24, 1928, 308-9. Πρβλ. καὶ ROBINSON, Olynthus XI, 182-3 οὐδὲν οὐσιαστικὸν προσθέτοντα.

² Παραπέμπων εἰς E. WUNDERLICH, Die Bedeutung des roten Farben im Kultus der Griechen und

Römer, ARW 20, 1925/26, 47 κ.έ., Gnomon 2, 1926, 97, E. REINER, Die rituellen Totenklagen der Griechen, Tübingen Beiträge zur Altertumswissenschaft 30, 1938-45, καὶ WIESNER, ARW 26, 1938, 69, εἰς ἃ πρόσθετ. FR. v. DUHN, Rot und Tot, ARW 9, 1906, 1-24 ἐνθα (σ. 5) παρατίθεται τὸ χαρακτηριστικὸν χωρίον τοῦ ΑΡΤΕΜΙΔΩΡΟΥ I 71: ἔχει γάρ τινα τὸ πορφυρεὸν χρῶμα

στρώμα τοῦτο, τιθέμενον πρὸς διαμόρφωσιν τοῦ ἐδάφους, ἐχρησίμευεν ἅμα καὶ διὰ τὴν «σφραγίστην» κατὰ τινὰ τρόπον τοὺς τάφους καὶ τὴν προστατεύσιν τούτους ἐν εἴδει στέγης, ἐξ οὗ καὶ ἐπεζητεῖτο ἡ πηλώδης σύστασίς του, ὡς εἰς τοὺς μεσοελλαδικοὺς λακκοειδεῖς τάφους τῶν Μυκηνηῶν, ἐνθα ὁ ἐγγύριος πρασινωπὸς πηλὸς «Πλέσια» εἶχε χρησιμοποιοῦν¹.

Διάφορος ἦτο ἡ περίπτωσις ἐκτάσεων ἐστρωμένων μὲ ἀφθονὰ ὄστρακα, ὅπου τὸ χῶμα εἶχε καταστῆ ἐρυθρωπὸν ἐκ τῆς καύσεως. Ὠνόμασα καὶ ταύτας πυρᾶς—καὶ εἶναι πράγματι πυραί, διάφοροι ὅμως ἀσφαλῶς τῶν συνήθων. Διότι δὲν φαίνεται εἰς τὰ ἐκείθεν εὐρήματα καμμία αἰσθητὴ διαφορὰ δικαιολογοῦσα ἐπίχωσιν τόσῃν, ὥστε ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῶν ἀρχαιοτέρων τάφων νὰ εὐρίσκεται ὁ πυθμὴν ὑστερωτέρας πυρᾶς. Ὑποθέτω λοιπὸν ὅτι ἐπιφανειακῶς πως θὰ ἐγένετο ἡ καὺσις αὕτη, καὺσις κτερισμάτων ἴσως μόνον (πρβλ. σ. 20-21), καὶ πιθανώτερον μετὰ τὴν ταφήν, εἰς τὰ τρίτα ἢ τὰ ἔνατα πιθανῶς (βλ. ΙΣΑΙΟΥ II, Περὶ τοῦ Μεγαλοκλέους κλήρου 36-37). Δὲν γνωρίζομεν ἄλλως τε τι ἀκριβῶς ἐγένετο κατὰ τὴν κηδεῖαν καὶ τὰς ἄλλας νεκρωσίμους ἐορτάς, ὡς αἱ ἀναφερθεῖσαι, αἵτινες ἐπιβιοῦν εἰς τὰ ἀντίστοιχα μνημόσυνα. Ἐπὶ τοῦ παρόντος οὐδὲν τὸ οὐσιῶδες δύναται νὰ προστεθῇ εἰς τὴν ἐπὶ ἀρχαίων πηγῶν καὶ νοελληνικῶν ἐθίμων βασιζομένην συγκριτικὴν μελέτην τοῦ E. GJERSTAD, *Tod und Leben* ἐν ARW 26, 1928, 152-186².

Ταῦτα τὰ ὀλίγα δυνάμεθα μόνον νὰ εἴπωμεν περὶ τῶν ἐκ τῶν «ἐπιχώσεων» εὐρημάτων, δι' ὃ καὶ ἀπέφυγον νὰ ὑπολογίσω τὰ πλούσια, συχνά, ὡς ἐλέχθη, ἀνίσως ὅμως ἀντιπροσωπευόμενα περιεχόμενά των εἰς τὰ κτερίσματα τῶν τάφων. Φυσικά, δὲν παρῆλψα τὴν πλήρη καταγραφὴν των, καίτοι συχνά περὶ τῶν συντριμμάτων πρόκειται, καί, ὡς ταφικὰ ἀγγεῖα, περιελήφθησαν εἰς τὸν πίνακα Δ τὸν ἐμφαίνοντα τὴν συχνότητα καὶ τὸν ἀριθμὸν ἐμφανίσεως τῶν διαφόρων εἰδῶν ἀγγείων κατὰ τάφους.

Ἀντιθέτως ἡ ἀπόδοσις τῶν ἐντὸς τοῦ γεμίσματος τοῦ τάφου ἀγγείων εἶναι πάντοτε ἀσφαλῆς, διότι ἐκεῖ εἶναι πλέον σαφῆ τὰ ὅρια τοῦ λαξεύματος, ἡ δὲ πιθανότης ἀναμείξεως περιορισμένη, μάλιστα ὅταν, ὡς κατὰ τὸ πλεῖστον συμβαίνει, τὰ κιμηλοχώματα εἶναι καθαρὰ (ὑποδεικνύοντα τὴν ἐφ' ἅπαξ μόνον ἀνόρυξιν τοῦ λάκκου). Ὁ καθαντὸ κτερισματικὸς χαρακτὴρ των ἐμφαίνεται εἰς περιπτώσεις ὡς τοῦ τάφου LVIII, ἐνθα ὁμοειδῆ εἰδῶλια εὐρέθησαν τόσον ἐντὸς ὅσον καὶ ἐκτὸς τοῦ τάφου ἢ ἐκ τῆς ἐναποθέσεως ὀλοκλήρων ἀγγείων ἔξωθι τῆς λάρνακος, μεταξὺ ταύτης καὶ τῶν πλευρῶν τοῦ ὀρύγματος, ὡς εἰς τοὺς παιδικοὺς τάφους XLVI καὶ LIV (ὁ δεύτερος μάλιστα χωρὶς ἀγγεῖα ἐσωτερικῶς, μόνον μὲ τὰ παίγνια τοῦ παιδός, βλ. καὶ σ. 103). Σημαντικὸν ἐπίσης εἶναι τὸ γεγονὸς ὅτι τὰ ἐν τῷ γεμίσματι τοῦ τάφου μόνον κατὰ τὴν

συμπάθειαν πρὸς τὸν θάνατον (καὶ παρὰ ROHDE, *Psyche* I², 226). Βλ. ἀκόμη C. ZERVOS, *La Civilisation de la Sardaigne*, 232 κ.έ.

1 G. MYLONAS, *Ancient Mycenae*, Princeton 1957, 132, 156. Πρβλ. καὶ *Hesperia* 24, 1955, 33 καὶ 25, 1956, 156 περὶ τῶν λακκοειδῶν τῆς Λέρνης.

2 Συγκέντρωσις τῶν σχετικῶν πρὸς τὰ ταφικὰ ἔθιμα πηγῶν παρὰ P. STENGEL, *Die griechischen Kultusaltertümer*³ (= *Handbuch des klassischen Altertums-wissenschaft* V, 3), München 1920, 146-149. Βλ. ἀκόμη

F. JACOBY, *Γενέσια*, A Forgotten Festival of the Dead, *Classical Quarterly* 30, 1944, 65-75, ἐνθα καὶ ἐν παραρτήματι σ. 74-5. αἱ σχετικαὶ (πιτωχόται) πηγαί. Περὶ τῶν περὶ "Αἶδου ἀντιλήψεων βλ. U. v. WILAMOWITZ-MOELLENDORFF, *Der Glaube der Hellenen*, Berlin 1931, 311-316 καὶ μάλιστα WIESNER, ἔ.ἀ. Περὶ τῆς συμμετοχῆς τῶν γυναικῶν εἰς τὰς κηδεῖας βλ. ὅσα εὐστόχως παρατηρεῖ ὁ G. E. PAOLI, *Die Frau im alten Hellas*, Bern 1955, 14-15 βασιζόμενος ἐπὶ χωρίων ἀρχαίων συγγραφέων.

ἡμέραν, τὴν ὥραν τῆς κηδείας, ἡδύναντο νὰ κατατεθοῦν, διότι εἶναι τελείως ἀπίθανον νὰ ἀνεσκάπτετο ἐκ νέου ὁ λάκκος εἰς ὑστερωτέραν τινὰ τελετήν.

Πρόχειρος ἐπισκόπησις τῶν σχετικῶν πινάκων (πίν. Δ, πρβλ. πίν. Γ) δεικνύει ὅτι μόνα τὰ γεμίσματα τῶν τάφων εἰς πολὺ ὀλιγωτέρας περιπτώσεις (1 : 2 ἔναντι τῶν κα-
θαυτὸ τάφων) περιέχουν κτερίσματα, κατὰ τὸ πλεῖστον ὅμως (βλ. καὶ πίν. Ε) τὰ ἐν αὐτῷ
ἀντικείμενα εἶναι πολυαριθμότερα. Πρέπει μάλιστα νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὅτι ἐνίοτε εἰς
τὸ γέμισμα ἀνήκει μέρος τῶν εἰς τὴν ἐπίχωση, διὰ μείζονα ἀσφάλειαν, προσγραφέντων
τεμαχίων. Ἀντιστρόφως πάλιν δὲν ἔχει, νομίζω, σημασίαν τὸ γεγονὸς ὅτι κατὰ μέγα μέ-
ρος τεμάχια, ἐνίοτε συντρίμματα μόνον, περιέχοντα ἐν αὐτοῖς — ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰ
κατὰ κανόνα πλήρη ἐντὸς τῶν τάφων ἀντικείμενα — διότι τὰ διὰ τῶν τεμαχίων ἀντι-
προσωπευόμενα ἀγγεῖα προσεφέρθησαν ὁπωσδήποτε εἰς τὸν νεκρὸν, αἱ διαφεύγουσαι
δ' ἡμᾶς λεπτομέρειαι τῆς σχετικῆς διαδικασίας συνετέλεσαν εἰς τὴν διασπορὰν τῶν
τεμαχίων, ὧν μέρος μόνον κατέληξεν εἰς τὸν τάφον¹.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐντὸς ἐκάστου τάφου κτερισμάτων — μικρότερος, ὥς ἐλέχθη, τῶν
ἐντὸς τοῦ γεμίματος — μόνον εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς ἰδιαιτέρας πλουσίας πυρᾶς II φθάνει
τὰ δεκαεξ (τοῦλάχιστον) ἀντικείμενα ἄλλ' ὁ ἀμέσως ἀκολουθῶν τάφος (τὸ ὄρυγμα
XXXVII) περιεῖχε μόνον 9, δύο δὲ ἄλλαι πυραὶ (VI καὶ VII) ἀνὰ 7. Ἀκολουθοῦν τέσ-
σαρες τάφοι μὲ 6 ἕκαστος, πέντε μὲ 5, τέσσαρες μὲ 4, καὶ πέντε μὲ 3. Οὕτω 22 τάφοι
περιεῖχον πλείονα τῶν δύο ἀντικειμένων, ἄλλοι δὲ 16 ἀνὰ δύο οἱ δὲ λοιποὶ 21 ἀνὰ ἓν
μόνον. Ὡστε δὲν εἶναι μέγας ὁ ἐν ἐκάστῳ τάφῳ ἀριθμὸς τῶν κτερισμάτων — γνώρι-
σμα χαρακτηριστικὸν τῆς ἐποχῆς ὁλονὲν ἐπιτεινόμενον, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς ἀρχαιοτέ-
ρας περιόδους.

Ὡς πρὸς τὰ εἶδη τῶν κτερισμάτων, ὑπερτεροῦν μὲν ἀπολύτως τὰ ἀγγεῖα,
ὀλίγα σχετικῶς εἶναι τὰ εἰδῶλια, ἔτι δὲ ὀλιγώτεροι οἱ λύχνοι (ὧν εἰς μόνον ἐπὶ τοῦ
πυθμένου πυρᾶς, οἱ δὲ λοιποὶ ἐπὶ τῶν γεμίματος ἢ τῆς ἐπιχώσεως), τρία ἢ τέσ-
σαρα κάτοπτρα, δύο μόνον αἱ σιλεγγίδες καὶ μικρὸς ὁ ἀριθμὸς τῶν ἄλλων, ἀκαθορίστων
ἐνίοτε, ἀντικειμένων.

Ἀγγεῖα. Μεταξὺ τῶν ἀγγείων μεγάλη εἶναι ἡ ἀριθμητικὴ ὑπεροχὴ τῶν ληκύθων
γενικῶς, ὧν προηγοῦνται σαφῶς αἱ λευκαὶ λήκυθοι (σφρζόμεναι ὅμως κυρίως εἰς τεμά-
χια καὶ δὴ ἐπὶ τῆς ἐπιχώσεως) ὑπερβαίνουσαι τὸ πέμπτον τοῦ συνόλου τῶν ἐν τάφοις
ἀγγείων, ἔπονται μὲ μεγάλην διαφορὰν τὰ μελαμβραφῇ ληκύθια, ἀκολουθοῦν δὲ κατὰ
σειρὰν αἱ λοιπαὶ λήκυθοι (κατὰ τὸ πλεῖστον μὲ θαλλὸν κισσοῦ), τὰ ἐρυθρόμορφα καὶ μὲ
διακόσμησιν ληκύθια, τελευταῖα δὲ τὰ μετ' ἀνθεμίου ληκύθια, ἰσάριθμα πρὸς τοὺς χόας.
Αἱ λήκυθοι ἐν τῷ συνόλῳ τῶν μικρὸν ὑπολείπονται τοῦ ἡμίσεος τῶν πρὸς τοὺς τά-
φους συνδεομένων ἀγγείων, ὑπερβαίνουν δὲ τοῦτο κατὰ τι συνυπολογιζομένων καὶ τῶν
δέκα χόων. Ἐκ τῶν λοιπῶν ἀγγείων ἔρχονται πρῶτα τὰ φιαλίδια, συνυπολογιζομένων

¹ Πάντως δὲν φαίνεται ν' ἀνemieχθησαν μετὰ τεμαχίων
γειτονικῶν τάφων, διότι εἰς τόσον πλῆθος τεμαχίων καὶ
τόσην πυκνότητα τάφων οὐδεμία περίπτωσης συγκολλή-
σεως τεμαχίων διαφόρου προελεύσεως ἐσημειώθη. Βλ.

καὶ ROBINSON ἐν Olynthus XI, 178-9, συγχέοντα ὅμως
ἐπίχωση καὶ γέμισμα. Εἰς τοὺς τάφους μας τοῦλάχιστον
δὲν ἀληθεύει ἐπίσης διὰ συχνότερα ἢ το ἢ περὶ τὸν τά-
φον παρουσία τεμαχίων εἰς τοὺς παιδικούς τάφους.

τῶν τριῶν παραλλαγῶν των (μὲ δακτυλιόσχημον βάσιν, κυρτὰ τοιχώματα καὶ κυλινδρικά μὲ κοιλούμενα τοιχώματα ¹), ἔπειτα δὲ τὰ ἐκπώματα (κοτύλαι καὶ σκύφοι τὸ πλεῖστον), ἀκολουθοῦν δὲ ἰσάριθμοι μὲν αἱ λεκανίδες καὶ τὰ πινάκια μὲ διαφορὰν δὲ ἑνὸς μόνον αἱ πυξίδες καὶ τὰ ταινιωτὰ πινάκια. Μεγάλα ἀγγεῖα ἡριθμύθησαν 19 ² (ὅσα τὰ πινάκια καὶ αἱ λεκανίδες), οἰκιακὰ δὲ 11 (ὧν ἓν μόνον ἐντὸς τάφου). Ὀλίγα-πέντε μόνον—ἦσαν τὰ ἀλάβαστρα (πήλινα καὶ ἀλαβάστρινα), ἔτι δὲ ὀλιγώτεραι αἱ λουτροφόροι—κατ' ἀκριβείαν δύο ἢ τρία συντρίμματα, πτωχότατα δείγματα τῆς ποτε παρουσίας των. Ἀριθμὸς ἄλλων ἀγγείων δὲν κατατάσσεται εἰς τινὰ τῶν ὡς ἄνω κατηγοριῶν, ταῦτα δὲ ὁμοῦ μετὰ τῶν ἀκαθορίστου φύσεως τεμαχίων, ὧν εἰκοσὰς ἔξ ἐρυθρόμορφων ἀγγείων, συμποσοῦνται εἰς πεντηκοντάδα.

Δὲν προχωρῶ περισσότερον εἰς ἀναλύσεις ἀριθμῶν καὶ συχνότητος τῶν ἀγγείων. Οἱ προσηρηθέντες πίνακες (Γ, Δ, Ε καὶ Ζ) δύνανται νὰ χρησιμεύσουν εἰς ποικιλοτρόπους ὑπολογισμοὺς τῶν ἀναλογιῶν τῶν ποσοτήτων των καὶ τὴν κατὰ εἶδη καὶ μέρη τάφων συχνότητα τῆς παρουσίας των.

Λευκαὶ λήκυθοι. Μετὰ τὰς ἐργασίας τοῦ E. BUSCHOR ³ καὶ τοῦ J. BEAZLEY ⁴ δὲν εἶναι εὐκόλον νὰ προσθέσωμέν τι εἰς τὰς περὶ λευκῶν ληκύθων γνώσεις μας. Ἄλλως τε αἱ ἐπὶ τῶν δημοσιευομένων παραστάσεις δὲν περιλαμβάνουν τι νέον.

Ὡς φαίνεται καὶ ἐν τῷ σχετικῷ πίνακι ἡ συχνότης των εἶναι βεβαίως πολὺ μεγαλύτερα, διπλασία σχεδόν, ἐν ταῖς πυραῖς δὲν ἀληθεύει ὁμως τὸ ὑπὸ τῆς Σ. ΠΑΠΑΣΠΥΡΙΔΗ ἐν BCH 71/72, 1947/48, 388 λεγόμενον ὅτι ἡ χρῆσις των συνδέεται μόνον μετὰ τῶν καύσεων. Σημειωτέον δὲ ὅτι ὁ μεγαλύτερος ἀριθμὸς τῶν πρὸς πυρὰς συνδεομένων ληκύθων, αἵτινες εὐρέθησαν ἐντὸς τοῦ γεμίσματος (ἢ ἐπὶ τῆς ἐπιχώσεως), δὲν εἶχεν ὑποστῇ καύσιν. Βλ. καὶ χρονολόγησιν σ. 144.

Τὰ προβλήματα ἅτινα θέτουν αἱ λήκυθοι μὲ θαλλὸν κισσοῦ ἐσημειώθησαν ἀνωτέρω σ. 22-23. Ὅσον καὶ ἐὰν παρατείνωμεν τὴν ἐπιβίωσίν των, δέον νὰ θεωρηθοῦν δεῖγμα σχετικῆς ἀρχαιότητος, εἰς ἣν ὀφείλεται ἡ μεῖζων παντὸς ἄλλου εἶδους ἀγγείων κατ' ἀναλογίαν συχνότης των εἰς τὰς πυράς.

Ἡ βαθμιαία αὕτη ἐγκατάλειψις ὠρισμένων εἰδῶν καὶ δι' ἐτέρων ἀντικατάστασις των διαγράφεται χαρακτηριστικῶς εἰς τὰ ἀρυβαλλοειδῆ ληκύθια διαδεχθέντα τὰς ληκύθους, μεθ' ὧν ἀποτελοῦν τὸ σταθερώτερον εἶδος κτερίσματος. Οὕτω τὰ ἐρυθρόμορφα καὶ μὲ διακόσμησιν (ζητοειδῶν) ληκύθια ὑπερτεροῦν εἰσέτι, εἰς μικρότερον ὁμως βαθμόν, εἰς τὰς καύσεις, ἢ σχέσις ὁμως αὕτη ἀντιστρέφεται, μὲ μικρὰν ὑπὲρ τῶν ἐνταφιασμῶν διαφορὰν, διὰ τὰ μετ' ἀνθεμίου καὶ τὰ μελαμβαφῆ ληκύθια ⁵.

1 Βλ. τὰ τρία εἶδη μὲ τὴν σειρὰν ἀπαριθμήσεώς των εἰς τὴν ἄνω σειρὰν τοῦ πίν. 26δ καὶ ἐξ οἰκίας τοῦ τέλους τοῦ 5ου π.Χ. αἱ. τοῦ εἰς Ντράφι οἰκισμοῦ (Φηγαί) ἐν BCH 82, 1958, 684 εἰκ. 26.

2 Μὴ ὑπολογιζομένων τῶν ὡς τεφροδόχων χρησιμοποιοθέντων.

3 Attische Lekythen der Parthenonzeit ἐν Münchner Jahrbuch, N.F. 2, 1925, 1-33 (ἀνατύπωσις καὶ ἐν BUSCHOR, Von griechischer Kunst, München 1956,

125-144), βλ. καὶ τοῦ αὐτοῦ Grab eines attischen Mädchens, 1939, 19 καὶ 1959², 26-27.

4 Attic White Lekythoi, London 1938. Βλ. καὶ ὅσα σύντομα ἄλλ' ἀκριβῆ παρατηρεῖ ὁ J. WIESNER ἐν Bericht für den VI internationalen Kongress für Archäologie, Berlin 1940, 186-188.

5 Περὶ τῆς ποικιλίας τοῦ σχήματος τῶν ληκυθίων εἰς κλειστὰ χρονικῶς εὐρηματικά σύνολα καὶ τῆς ἐντεῦθεν δυσχερείας τῆς ἐξ αὐτοῦ μόνον χρονολογήσεώς των βλ.

Ἐκ τῶν ἀλαβάστρων ἐν μόνον εὐρέθῃ ἐντὸς λάρνακος (τῆς μαρμαρίνης, τάφου XX) τὰ δὲ λοιπὰ τέσσαρα ἐντὸς πυρῶν.

Ἀκολουθῶν τὴν καθιερωθεῖσαν σύμβασιν ἔδωκα καὶ ἐγὼ τὴν ὀνομασίαν λεκανὶς εἰς τὰς μὴ κυλινδρικὰς πυξίδας, ἂν καὶ ἄλλο, φαίνεται, ἦτο τὸ ὄνομα τοῦ ἀγγείου¹. Περὶ λεκανίδων βλ. τὸ ἐνδιαφέρον ἄρθρον τῆς KERN, ἔ.ἀ. σ. 99.

Οὕτε πάλιν ἡ ὀνομασία πυξίς φαίνεται ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὰ οὕτως (καὶ ἐδῶ) ἀποκαλούμενα κυλινδρικὰ μετὰ πώματος ἀγγεῖα, τῶν ὁποίων, ὡς ἔδειξεν ἡ M. J. MILNE ἐν AJA 43, 1939, 247-254, ἡ κλασσικὴ ὀνομασία ἦτο *κυλινχίς* (ἢ *κυλίνχιον*).

Περὶ τοιαύτης «πυξίδος» εὐρεθείσης μετὰ ψιμυθίου ἐντὸς αὐτῆς βλ. σ. 17 (τάφος LXXXVIII).

Αἱ λουτροφόροι πτωχότατα, ὑπὸ δύο ἢ τριῶν συντριμμάτων μόνον, ἀντεπροσωπεύοντο μεταξὺ τῶν τάφων—ἴσως διότι εἶχε πλέον παύσει ἡ ἐξαιρετικῶς περιορισθῇ ἡ χρῆσις τῶν κατὰ τὸ τέλος τοῦ αἰῶνος.

Ἀπεχώρισα τῶν συνήθων πινακίων τὰ συμβατικῶς ἀποκληθέντα ταινιωτὰ πινάκια, διότι ἄλλος πιστεύω ὅτι ἦτο ὁ προορισμός τῶν. Τὰ σκευή ταῦτα διαφέρουν τῶν συνήθων πινακίων οὐχὶ μόνον κατὰ τὴν ἐξ ὁμοκέντρων ταινιῶν διακόσμησίν τῶν, ἐξ ἧς καὶ ἡ εἰδικωτέρα ὀνομασία τῶν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν κατατομὴν, ἀποτελούμενα ἐκ δισκομόρφου βάσεως μὲ εὐρέα, ἐλαφρῶς ἀνερχόμενα τοιχώματα· μάλιστα δὲ διακρίνονται τῶν πινακίων ἐκ τῆς παρουσίας (τριῶν) λαβῶν, στοιχείου ἀσχέτου πρὸς τὰ πινάκια καὶ χαρακτηριστικῶς τῶν κανίστρων. Ἐπειδὴ δὲ τὸ κλασσικὸν κανοῦν, τὸ τόσον γνωστὸν ἀπὸ τὰς παραστάσεις τῶν λευκῶν ληκύθων² ἀπουσιάζει ἐκ τῆς ἀνασκαφῆς μας, δικαιούμεθα εἰς τὰ «ταινιωτὰ πινάκια» ν' ἀναζητήσωμεν τὰ ὑποκατάστατα τῶν κανῶν, ἐφ' ὅσον μάλιστα, ὡς ἔδειξεν ὁ YOUNG (βλ. σ. 72 ἀρ. 24), τὰ πινάκια ταῦτα δὲν εἶχον πρακτικὴν χρῆσιν—δὲν ἦσαν ἐπομένως πινάκια. Συνήθως τὸ κανοῦν εἶχεν ὀρθότερα τοιχώματα, ὡς φαίνεται ὅχι μόνον ἐκ τῶν παραστάσεων ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ ζεύγους τῶν μόνων γνωστῶν κλασσικῶν πηλίνων ὁμοιωμάτων³, δὲν λείπουν ὅμως καὶ παραδείγματα ἀβαθεστέρων, κανῶν μὲ κεκλιμένα τοιχώματα, ὡς ἔδειξεν ὁ DEUBNER, JdI 40, 1925, 219 καὶ εἰκ. 19⁴, ὅπως δὲ αἱ λαβαὶ καὶ αἱ ὁμόκεντροι ταινίαι ἀποτελοῦν σταθερὰ γνωρίσματα τῶν κανῶν, καὶ τὸν αὐτὸν σκοπὸν, ὡς ὁμοιώματος τοῦλάχιστον, ἐξεπλήρουν τὰ «ταινιωτὰ πινάκια».

L. TALCOTT, Hesperia 4, 1935, 510. Ἀδελκωτὰ ληκύθια εἶχεν ἡδη χρονολογήσει εἰς τὸν 5ον π.Χ. αἰ. ὁ E. KUNZE (AM 59, 1934, 210). Διὰ τὸν ὅρον πρβλ. ΑΕ 1903, 11.

1 Εἰσαχθὲν ὑπὸ L. DEUBNER (JdI 15, 1900, 152). Ὡς ὁμως παρατηροῦν αἱ G. M. RICHTER καὶ M. J. MILNE, Shapes and Names of Athenian Vases, New York 1935, 23-24, ἡ λεκανὶς, κατὰ ΠΟΛΥΔΕΥΚΗΝ, Ὀνομαστικὸν VI, 111, ἐστερεῖτο πώματος.

2 Ἄλλα καὶ ἐπὶ ἐρυθρομόρφων ἀγγείων ἀπαντᾷ βλ. τὸ σαφέστατα πληρὴς καρπὸν εἰκονιζόμενον ἐπὶ ληκύθου τοῦ Βερολίνου (ἀριθ. E2705) ἐν W. HANLAND, Vasen um Meidias (Bilder Griechischer Vasen I), Berlin 1930, πίν. 14a. Διὰ πλείονας παρατηρήσεις βλ. τὸ ἄρθρον τοῦ L. DEUBNER, Hochzeit und Opferkorb, JdI 40, 1925, 210-223.

3 Βλ. R. LULLIES, Eine Sammlung griechischer Kleinkunst, München 1955, ἀρ. 104-105 πίν. 37, εἰκονισθέντα καὶ ἐν E. BUSCHOR, Grab eines attischen Mädchens, 1939¹ 21 καὶ (τὸ ἕτερον μόνον, τὸ καλύτερον σφζόμενον) 1959² εἰκ. 15. Τὰ ἐν JdI 40, 1925, 221-2 εἰκ. 25, 26 εἰκονιζόμενα εἶναι γεωμετρικά, μὴ διαφέροντα οὐσιαστικῶς τῶν κλασσικῶν. Ἄλλα γεωμετρικά ὁμοιώματα βλ. ἐν J. K. BROCK, Fortetsa, Cambridge 1957, πίν. 5 καὶ 74 καὶ τομὴν πίν. 134.

4 Εἰλημμένη ἐκ Comptes Rendus de Petersbourg 1868, εἰκ. 6. Ὁ αὐτὸς παραπέμπει εἰσέτι εἰς JHS 1, 1880, πίν. 7 (=P. STENGEL, Griechische Kultusaltertümer³, πίν. 3, 10), AA 1910, 461/2 εἰκ. 4 καὶ Arch. Zeit. 3, 1845, 35, I καὶ II, 1853, πίν. 55 (=W. ROSCHER, Myth. Lex. III 780, βλ. ARV³ 879).

Περὶ τῆς ἐν τάφοις παρουσίας οἰκιακῶν σκευῶν (ὧν ἓν μόνον ἐντὸς τάφου, χωρὶς ὅμως ἴχνη χρήσεως) πρβλ. σ. 79.

Οἱ *λύχνοι* εἶναι ἐλάχιστοι¹, συνδεόμενοι περισσότερον πρὸς πυράς, ἀλλ' ἅπαξ μόνον ἐπὶ τοῦ πυθμένος). Ἡ ἀραιὰ παρουσία των φαίνεται ἀποκλείουσα λατρευτικὴν χρῆσιν ἢ ἄλλην ἰδιαιτέραν συνάφειαν πρὸς τάφους. Δὲν ἀποκλείεται οἱ εὐρεθέντες νὰ εἶχον χρησιμοποιηθῇ πρὸς ἀφήν των πυρῶν.

Τὰ *εἰδώλια*² δὲν ἦσαν πολυάριθμα, μὲ μικρὰς δὲ ἐξαιρέσεις συνδέονται ἀποκλειστικῶς πρὸς λάρνακας καὶ τοῦτο διότι οἱ πλεῖστοι τῶν παίδων εἶχον ταφῇ ἐντὸς λάρνακων – καὶ ὁ κεραμοσκεπὴς L, ἔνθα περιείχετο εἰδώλιον, ἦτο τάφος παιδίσκης ἐπίσης.

Καίτοι ὁ ἀριθμὸς των δὲν εἶναι μέγας, ἀποτελοῦν εὐπρόσδεκτον συμβολήν, διότι εἰδώλια τοῦ τέλους τοῦ 5^{ου} αἰ. ὀλίγα εἶναι γνωστά, ὡς ὀρθῶς παρατηρεῖ ὁ R. H. HIGGINS, ἔ.ἀ. 171 (δώδεκα μόνον ἐν τῷ Βρετανικῷ Μουσείῳ, αὐτ. ἀρ. 697-708 πίν. 91, χρονολογοῦνται εἰς αὐτὴν τὴν ἐποχὴν ἐκ δὲ τῶν 21 κλασσικῶν ἀττικῶν εἰδωλίων τοῦ Λούβρου τρία μόνον χρονολογοῦνται εἰς τὸ τέλος τοῦ 5^{ου}³ καὶ μόνον ἓν ἢ δύο ἐκ τῆς Δήλου τοποθετοῦνται εἰς τὸ β' ἡμῖσι τοῦ 5^{ου} π.Χ. αἰ., A. AUMONIER, Les figurines de terre cuite [Exploration archéologique de Délos XXIII], Paris 1956, ἀριθ. 267 πίν. 26 καί, ἴσως, 268 πίν. 27). Ἡ σπάνις των ἐν τάφοις εἰδωλίων κατὰ τὴν περίοδον ταύτην δὲν εἶναι τυχαία, ὀρθὰ δὲ συμπεράσματα ἐκ τῆς ἀπουσίας των συνάγει ὁ J. WIESNER, ἔ.ἀ., ἀποδίδων τὴν κατ' ἐξαιρέσιν ἐμφάνισιν των εἰς ἔνδειξιν λαϊκῆς πίστεως εἰς ἀθανασίαν, ἃν καὶ ἡ σύνδεσις των πρὸς παιδικοὺς τάφους φαίνεται περιορίζουσα ἔτι μᾶλλον τὴν σημασίαν των εἰς δείγματα ἀπλῶς, σχεδόν, ἰδιαιτέρας στοργῆς.

Τὸ μᾶλλον ἐνδιαφέρον εἶδος εἰδωλίου ἐκ τῆς ἀνασκαφῆς ἦσαν αἱ πλαγγόνες – τόσον αἱ μετὰ κινητῶν μελῶν, ὅσον καὶ ἐκ τοῦ κορμοῦ μόνου συνιστάμεναι – περὶ ὧν βλ. σ. 29 καὶ 46, εἰς ἃ πρόσθετες A. AUMONIER, ἔ.ἀ. 105 ἀρ. 258.

Τρία ἢ τέσσαρα ἦσαν τὰ *κάτοπτρα*, δύο δὲ μόνον αἱ *στλεγγίδες* πάντοτε ἐντὸς τῶν τάφων⁴.

Ἐκ τῶν λοιπῶν εἰδῶν μνημονευτέοι οἱ 16 *ἀστράγαλοι* τοῦ παιδικοῦ τάφου LIV, ὡς καὶ ὁ πλαστικὸς ἀστράγαλος τοῦ τάφου LVIII, βλ. σ. 44 καὶ 101, εἰς ἃ πρόσθετες Délos XXIII 166 ἀρ. 226 περὶ τῶν ἐκ παντοειδοῦς ὕλικου ἀστραγάλων ἐν Δήλῳ⁵.

¹ Δύο μόνον λύχνοι εἰς τάφους ἐνηλίκων μεταξὺ τῶν ὑπερπεντακοσίων τάφων τῆς Ὀλύνθου, βλ. Olynthus XI 194.

² Περὶ τῆς ἐν τάφοις παρουσίας των βλ. ἀνωτ. σ. 5, 15 καὶ 72.

³ S. MOLLARD - BESQUES, ἔ.ἀ. C4 πίν. 55, C9 πίν. 57 καὶ C27 πίν. 59 (Πλαγγὼν ἐξ Αἰγίνης ἴσως ὀλίγον ὑστερωτέρα καὶ μᾶλλον ὄχι ἀττικῇ). Καὶ τούτου καὶ τῶν ἄλλων αἱ φωτογραφίαι εἶναι μέτριοι, ἵνα κρίνῃ τις μετὰ πεποιθήσεως περὶ τῆς ὄχι τόσον πασιφανοῦς ἀττικῆς των προελεύσεως.

⁴ Δὲν νομίζω ὅμως ὅτι ἐξ αὐτοῦ δύναται τις νὰ συμπεράνῃ τὸν ἥσσανα ἀθλητικὸν χαρακτῆρα τῶν Ἀθηναίων κατὰ τὴν ἀντίστοιχον περίοδον, παρὰ τὰς μεμψιμοιρίας τοῦ ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΟΥΣ (πρβλ. Νεφέλαι 1015-8, 1052-4) καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ ROBINSON ἐν Olynthus XI, 202 λεγόμενα.

⁵ Περὶ τῆς σημασίας, ἣν οἱ παῖδες ἀπέδιδον εἰς τὴν κτῆσιν ὅσον τὸ δυνατόν μεγαλυτέρου ἀριθμοῦ ἀστραγάλων βλ. IG IV² 1, 131 στ. 68-70. Σωροὶ ἀστραγάλων καὶ ἐν τῷ θεσπικῷ πολυανδρίῳ βλ. ΠΑΕ 1911, 157 καὶ 158.

V. ΧΡΟΝΟΛΟΓΗΣΙΣ¹

Ἐλάχιστοι τάφοι ἀποχωρίζονται σαφῶς, χρονολογικῶς, τοῦ συνόλου ἀναγομένου εἰς τοὺς περὶ τὸ 400 π.Χ. χρόνους.

Ὁ τάφος 93 χρονολογεῖται σαφῶς περὶ τὸ 440 π.Χ. ἀπὸ τὴν λήκυθον τῆς Συλλ. Σαβούρωφ. Διδακτικὴ εἶναι ἡ ἀνεύρεσις ἐν τῷ αὐτῷ τάφῳ τεμαχίου μελανομόρφου ληκύθου, ὃπερ τίθεται εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ αἰῶνος. Ἀντιθέτως δὲν δυνάμεθα νὰ εἴμεθα βέβαιοι διὰ τὴν χρονολόγησιν τῶν τάφων 31 καὶ 94, βασιζομένην ἐπὶ ἐνὸς μόνον ἀντικειμένου. Καὶ διὰ μὲν τὸν πρῶτον ἡ πρῶτος χρονολόγησις καθίσταται πιθανωτέρα, διότι δὲν πρόκειται περὶ μιᾶς τῶν συνήθων ληκύθων οὔτε περὶ τεμαχίου ἀπλῶς, ἀλλὰ περὶ ὁλοκλήρου ληκύθου μὲ παράστασιν. Ὁ τάφος, πρωιμώτερος πάντων τῶν λοιπῶν, δυνατὸν νὰ εἶναι σημαντικῶς ὑστερώτερος τῆς τεχνοτροπικῆς χρονολογήσεως τοῦ ἀγγείου, ὥς ἔδειξε τὸ παράδειγμα τοῦ τάφου 93. Ἡ μεμονωμένη, δυτικῶς, θέσις τοῦ τάφου ἀποτελεῖ ἐν εἰσέτι στοιχείον ὑπὲρ τῆς πρωίμου χρονολογήσεώς του. Τὸ τοπικὸν πάλιν στοιχείον, ἥτοι ἡ γειτνίασις πρὸς τὸν τάφον 93, ἐνθαρρύνει τὴν πρωιμωτέραν χρονολόγησιν τοῦ τάφου 94, βασιζομένην ἐπὶ ληκύθου συνήθους μὲν τύπου, διαφερούσης ὅμως ἀναμφισβητήτως μὲ τὸ γαστροῶδες, ἀρχαιώτερον σῶμα καὶ τὸ ζωντανώτερον σχέδιον.

Περίεργος εἶναι ἡ περίπτωσις τάφου 107, ὅστις θὰ ἔπρεπε νὰ χρονολογηθῇ εἰς τὴν ἀρχαϊκὴν ἐποχὴν, ἃν ἐβασίζόμεθα εἰς τὰ ὀλίγα τεμάχια τῶν χωμάτων του. Τοιαύτη ὅμως χρονολόγησις διὰ λάρνακα τοῦ σκαφοειδοῦς τύπου φαίνεται περίεργος καί, ἔλλειπει καθ'αυτὸ κτερισμάτων, προτιμώτερον νὰ ἀπόσχωμεν τῆς χρονολογήσεώς του.

Ἐκ πάντων τῶν λοιπῶν τάφων οὐδεὶς φαίνεται ἀρχαιότερος τοῦ τελευταίου τετάρτου τοῦ 5^{ου} π.Χ. αἰῶνος. Διὰ τὴν περίοδον ταύτην ἔχομεν δύο εὐρηματικά σύνολα μετ' ἀκριβείας χρονολογημένα, παρέχοντα ἀσφαλῆ *terminum post quem*, τὸ εὔρημα τῆς Ρηνείας τὸ ἐκ τοῦ καθαρμοῦ τῆς Δήλου τὸ 425 π.Χ. προερχόμενον καὶ τὸ πολυάνδριον τῶν Δηλίων πολεμιστῶν (424 π.Χ.). Ἀτυχῶς τὸ πρῶτον, ὡς ἦτο φυσικόν, εἰς μικρὰν μόνον ἀναλογίαν περιεῖχεν εὐρήματα τῶν τελευταίων χρόνων καὶ ἡ συμβολὴ του εἰς τὴν χρονολόγησιν εἶναι περιορισμένη εἰς ἔκτασιν. Τὸ δεύτερον (ΠΑΕ 1911, 153-163) περιέχον σημαντικὸν ἀριθμὸν μελαμβαφῶν ἀγγείων (πρβλ. αὐτ. σ. 154) καὶ ἀσφαλῶς πολὺ διδακτικώτερον, ἐφ' ὅσον πρόκειται περὶ ἐντελῶς κλειστοῦ χρονολογικῶς εὐρήματος, οὐδέποτε δυστυχῶς ἐδημοσιεύθη· ἀπλᾶ δὲ μνεῖται καὶ συγκρίσεις τοῦ ἀνασκάψαντος ἢ ἄλλων, οἵτινες εἶναι γινώσται τοῦ ὕλικού, μικρὸν ὠφελοῦν.

Πλούσιαι εἰς περιεχόμενα εἶναι ὁμάδες εὐρημάτων τῆς Ἀγορᾶς ἐκ φρεάτων προερχόμεναι, ὧν μία ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τῆς L. TALCOTT ἐν *Hesperia* 4, 1935, 477-523 ἑτέρα δὲ ὑπὸ τοῦ P. E. CORBETT, ἑ.ἀ. 18, 1949, 298-351. Αἱ ὁμάδες αὗται χρονολογῶνται ἢ μὲν πρώτη μεταξὺ 440-430 π.Χ. ἢ δὲ δευτέρα μεταξὺ 425-400 π.Χ. καὶ παρέχουν ἱκανὰ σημεῖα ἐπαφῆς πρὸς τὰ ἡμέτερα εὐρήματα. Ἐλλείπουν ὅμως στοιχεῖα πρὸς ἀκριβεστέραν κατανομήν των ἐντὸς τοῦ τελευταίου τετάρτου τοῦ 5^{ου} π.Χ. αἰ.,

¹ Διὰ λόγους ὀπτικῆς ἐντυπώσεως, ἀλλὰ καὶ πρὸς διευκόλυνσιν τοῦ ἀναγνώστου, χρησιμοποιοῦ ἑδῶ τοὺς

ἀραβικοὺς ἀριθμοὺς τῆς σειρᾶς τῆς δημοσιεύσεως τῶν τάφων ἀντὶ τῶν λατινικῶν τῆς ἀνασκαφῆς (πρβλ. πίν. Α).

καθὼς καὶ ὀλίγον ὑστερώτερα εὐρήματα πρὸς καθορισμὸν *termini ante quem*. Ἡ καταστροφή τῆς Ὀλύνθου (347 π.Χ.) εἶναι πολὺ μεμακρυσμένη τῶν χρόνων τῶν τάφων μας, ὥστε νὰ ἔχῃ χρησιμότητά τινα. Διὰ τοῦτο ἡ ἀκριβεστεῖρα χρονολόγησις τῶν καθ' ἕκαστα τάφων καθίσταται ἰδιαίτερος δυσχερὴς καὶ μόνον ἐνδεικτικῶς προσπαθῶ νὰ ὑποδιαιρέσω τούτους εἰς ομάδας.

Οὕτω μὲ διπλὴν στενὴν ἐπαφὴν πρὸς ἀγγελίαν τῆς Ρηνείας ὁ τάφος 1 φαίνεται ὅτι δὲν ἀπομακρύνεται αἰσθητῶς τοῦ 425 π.Χ. Ἐξ ἴσου σχεδὸν παλαιὰ φαίνεται καὶ ἡ ἑκτασις ἡ ἐγγὺς τῶν τάφων 53 καὶ 56, ἐνῶ δι' αὐτὸν τοῦτον τὸν τάφον 56 τὰ ὑπάρχοντα στοιχεῖα δὲν εἶναι ἐπαρκῆ καὶ δὲν ἀποκλείεται νὰ εἶναι αἰσθητῶς νεώτερος τοῦ 420 π.Χ.

Τὸ αὐτὸ δύναται νὰ λεχθῇ διὰ τοὺς τάφους 43 καὶ 33, ἐνῶ ἡ ἐγγὺς τοῦ 420 χρονολόγησις τῶν τάφων 80 καὶ 81 στηρίζεται περισσότερον εἰς τὴν ἀβεβαίον ἀποδόσεως κοινήν των ἐλίχωσιν. Ἴσως εἰς τὴν προτελευταίαν δεκαετίαν τοῦ αἰῶνος (420-410) ἀνήκει ἀκόμη ἡ μαρμαρίνη λάρναξ 99, ἀορίστως δὲ εἰς τὸ τελευταῖον πέμπτον τοῦ αἰῶνος ἀνήκουν οἱ τάφοι 57, 48, 44 καὶ 47, ὧν οἱ δύο πρῶτοι ἴσως πρὸς τὴν ἀρχὴν οἱ δὲ δύο ἄλλοι πρὸς τὸ τέλος τοῦ διαστήματος τούτου (420-400 π.Χ.). Ἔτι μᾶλλον ἀόριστος εἰς τὸ τέλος τοῦ αἰῶνος εἶναι ἡ τοποθέτησις τῶν τάφων 66, 32, 67, 79 καὶ τῶν δύο ὑπερκείμενων αὐτῷ 77 καὶ 78 (βλ. κατωτ.), 72 καὶ 104.

Μετά τινος πιθανότητος χρονολογεῖται μεταξὺ τῶν ἐτῶν 410-405 ὁ τάφος 71, ἐνῶ εἰς τὸ τέλος, γενικῶς τοῦ αἰῶνος, καὶ μᾶλλον εἰς τὴν τελευταίαν δεκαετίαν χρονολογεῖται μέγας ἀριθμὸς τάφων. Τούτους, μὲ ἐπιφύλαξιν πάντοτε, δυνάμεθα νὰ ὑποδιαιρέσωμεν εἰς δύο ομάδας, μίαν ἀρχαιότεραν, εὐάρυθμον, καὶ ἑτέραν νεωτέραν, πολυαριθμοτέραν, ὡς ἑξῆς :

Πρώτη ὁμάς (τέλος 5^{ου}): οἱ τάφοι 97, 85, 8, 79, αἱ δύο ἐπάλληλοι πυραὶ 36 καὶ 35 καὶ οἱ τάφοι 34, 75, 28 καὶ 10 (ἴσως καὶ 79 καὶ 78, βλ. ἄνωτέρω).

Δευτέρα ὁμάς (ἐντελῶς τελευταῖοι χρόνοι τοῦ 5^{ου} π.Χ. αἰ.): οἱ τάφοι 2, 4, 65, 87, 91, 11, 74, 26, 29, 30, 10, 42, 22, 24, 63, 68, 70, ὀλιγώτερον δὲ ἀσφαλῶς οἱ 102, 88, 19, 16, 83, 49, 50, 95.

Περὶ τὸ 400 π.Χ. τίθενται οἱ ἑξῆς τάφοι: 81, 60, 86, καὶ 5. Ἐντελῶς δὲ εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ 4^{ου} π.Χ. αἰ. οἱ τάφοι 109 (καὶ ὁ ὑπὸ τούτου καταστραφεὶς, ἴσως ὅμως ἀρκετὰ παλαιότερος 108), 69, 46, 61, 41, 62, 64, αἱ πῶριναι λάρνακες 11, 12 (ἢ 13 ἄνευ εὐρημάτων) καὶ ὁ ὑπερκείμενος κεραμοσκεπὴς 14.

Εἰκοσιτεσσάρων τάφων ἡ χρονολόγησις εἶναι ἀδύνατος, ἐλλεῖπει εὐρημάτων (εἴτε λόγῳ καταστροφῆς εἴτε ὡς ἀκτερίστων) καὶ ἀνασκαφικῆς συσχετίσεως πρὸς χρονολογούμενους τάφους: Οὗτοι εἶναι οἱ ὑπ' ἀριθμοὺς 9, 15, 18, 20, 21, 41, 44, 51, 52, 55, 58, 73, 76, 89, 90, 96, 98, 103, 105, 110, ὁ 37 ὑπερκείμενος τῶν ἐπίσης ἀχρονολογήτων 38 καὶ 39 ἔτι δὲ καὶ ὁ 80, παρὰ τὰς ἐνδείξεις τῆς ἐπιχώσεως (βλ. ἄνωτέρω).

Ἐὰν ἀνατρέξωμεν πάλιν εἰς τὰς στατιστικὰς – ἀλλὰ μὲ πόσον μεγαλυτέραν ἐπιφύλαξιν τώρα, ὅποτε ἡ ἀβεβαιότης τῆς κατατάξεως ἐπιδεινοῦται ἀπὸ τὸν μικρότερον ἀριθμὸν τῶν ὑπολογιζομένων τάφων – ἔχομεν τὸ ἑξῆς σχῆμα :

Χρόνοι	ΕΙΔΟΣ ΤΑΦΟΥ						Σύνολον καύσεων	Σύνολον ταφῶν	ΣΥΝΟΛΟΝ
	Πυραὶ	Τεφροδόχοι	Λάρνακες	Κεραμοσκεπεῖς	Ὀρύγματα	Ἐγχυτρισμοὶ			
Πρὸ τοῦ 410 π.Χ.	9	—	4	1	2	—	9	7	16
Πρὸ τοῦ 400 π.Χ.	16	3	7	3	3	1	19	14	33
Μετὰ τὸ 400 π.Χ.	—	1	6	5	2	—	1	13	14
Σύνολον	25	4	17	9	7	1	29	34	63

Ἐν εἶναι τὸ ἀσφαλὲς καὶ διαφωτιστικὸν δεδομένον τοῦ γενομένου ὑπολογισμοῦ : ὁ περιορισμὸς τῶν καύσεων, καὶ δὴ ἡ ὀλοσχερὴς παῦσις τῶν πυρῶν κατὰ τοὺς μετὰ τὸ 400 π.Χ. χρόνους (πρβλ. σ. 131). Ὡστε ἡ ἀνωτέρω (σ. 139) σημειωθείσα μείζων σχετικῶς συχνότης τῶν λευκῶν ληκύθων εἰς τὰς πυρὰς θὰ πρέπει ν' ἀποδοθῇ ἀποκλειστικῶς εἰς τὰς ἐν λόγῳ μεταβολὰς τῶν ἐθίμων, ὡς αὗται ἀντικατοπτρίζονται καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων εἰδῶν ληκύθων (βλ. σ. 139).

Ἄλλη διαπίστωσις εἶναι ἡ οὐχὶ τυχαία ἀσφαλῶς πύκνωσις τῶν κεραμοσκεπῶν κατὰ τὸν 4^{ον} αἰ. καὶ τὸ ὅτι εἰς τὰς ἑξ ἰατρικὰς, τὰς εἰς τὴν τελευταίαν ταύτην φάσιν ὑπολογισθείσας, περιλαμβάνονται καὶ αἱ τρεῖς πώριναι τοῦ περιβόλου (ἡ τετάρτη παραμένει ἀχρονολόγητος).

Ἡ χρονικὴ κατανομὴ τῶν ταφῶν εἶναι προφανὴς μὲ ἐν βλέμμα εἰς τὸν πίνακα : ὀλίγαι αἱ ἀρχαιότεραι τοῦ 410 π.Χ. ταφαί, πύκνωσις κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετίαν τοῦ αἰῶνος καὶ ἀραιώσεις κατὰ τοὺς μετὰ τὸ 400 π.Χ. χρόνους.

Ἡ ὅλη ἱστορία τοῦ τόπου προκύπτει νῦν σχετικῶς σαφῆς, παρὰ τὰ σημαντικὰ κενά.

Πρώτη χρῆσις τοῦ τόπου, μὲ ἄρδευσιν συνδεομένην, εἰς ἣν χρησιμοποιεῖται φρέαρ καί, πρὸς Ν. τούτου, παράλληλοι αὐλακες, ἀπὸ τοῦ 950 - 750 π.Χ. περίπου. Ἄγνωστον ἐὰν ἡ χρῆσις αὕτη ἐσυνεχίσθη καὶ ἀργότερον (βλ. σ. 4). Ἐμφάνισις τῶν πρώτων τάφων ἀπὸ τῶν μέσων ἤδη τοῦ 5^{ου} π.Χ. αἰ. καὶ πύκνωσις τῶν ταφῶν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τοῦ 5^{ου} αἰ. καὶ δὴ ἀπὸ τοῦ Δεκελικοῦ πολέμου, προκληθεῖσα πιθανῶς ἀπὸ τὴν τάσιν ἀποφυγῆς ἀπομακρύνσεως ἀπὸ τὰ τεῖχη, λόγῳ τῆς νέας μορφῆς, ἀληθοῦς πολιορκίας, ἣν ἔλαβεν ὁ πόλεμος κατὰ τὴν δευτέραν ταύτην φάσιν του ¹.

Πάντες οἱ εἰς τὸ διάστημα τοῦτο χρονολογούμενοι τάφοι ἀνάγονται τὸ ἀργότερον

¹ Τὸ 409/8 ὁ Ἅγιος ἐπιχειρεῖ ἔφοδον μέχρι αὐτῶν τῶν τειχῶν τῆς πόλεως (παρὰ τὸ Λύκειον ἴσως, οὐχὶ μακρὰν δηλαδὴ τοῦ χώρου τῶν ταφῶν), ΞΕΝΟΦ. Ἑλληνικά Ι 1, 33.

εἰς τοὺς ὀλοπρώτους χρόνους τοῦ 4^{ου} αἰῶνος καὶ δὲν φαίνονται κλιμακούμενοι αἰσθη-
τῶς. Δὲν γνωρίζομεν ἂν τοῦτο (ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸν σχετικῶς μικρὸν ἀριθμὸν των)
ὀφείλεται εἰς ἀπώλειαν τῶν ἀνωτέρων στρωμάτων (βλ. σ. 128 - 9) ἢ εἰς ἀπότομον παῦ-
σιν τῆς ταφικῆς χρήσεως. Τοιαύτη διακοπὴ θὰ πρέπει νὰ ὀφείλεται εἰς τὴν ἀπόδοσιν
τοῦ τόπου εἰς τὴν ἱερὰν χρῆσιν τοῦ ὡς Μουσῶν Κήπου¹, ὁπότε ἴσως καὶ ἡ πρώτη μὲ
ἄρδουσιν συνδεομένη χρῆσις πιθανὸν νὰ εἶχε παρεμφερῆ χαρακτῆρα².

Ἄγνωστον πάλιν πόσον διήρκεσεν ἡ ὑποτιθεμένη αὕτη ἱερὰ χρῆσις, διότι δὲν
εἶναι βέβαιον ἂν τὰ εὑρεθέντα κιόνια ἴσταντο ἀρχῇθεν ἐνταῦθα. Τοῦτο καθίσταται
πιθανὸν ἐκ τοῦ σχετικῶς μεγάλου ἀριθμοῦ των καὶ τῆς ἀνευρέσεως καὶ ἄλλων κατὰ
τὴν ἀνέγερσιν τῆς παλαιότερας οἰκίας³. Ὡστε πιθανὴ ἐπανάληψις τῆς ταφικῆς χρή-
σεως ἀπὸ τοῦ 3^{ου} μέχρι τοῦ 1^{ου} π.Χ. αἰῶνος (ἴσως μέχρι τῆς ὑπὸ τοῦ Σύλλα καταστρο-
φῆς τῶν Ἀθηνῶν τὸ 86 π.Χ.).

Ἐκ τῶν μεταγενεστέρων χρήσεων δύο κτίσματα ἀφῆκαν λείψανα ἐπὶ τοῦ ἐδάφους:
ἡ καθαυτό, ἐλλείψει εὐρημάτων, ἀχρονολόγητος δεξαμενὴ (ἢ impluvium) καὶ ἡ ὑστε-
ρορρωμαϊκὴ κόγχη. Οὐδὲν ἔχνος ὑστερωτέρας χρήσεως μέχρι τῆς οἰκοδομήσεως τῆς
οἰκίας Καλλιγᾶ κατὰ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος αἰῶνος⁴.

1 Ἡ χρονολόγησις τῶν δύο ὄρων δὲν εἶναι δυνατόν
νὰ καταβιβασθῇ πολὺ ἐντὸς τοῦ 4^{ου} π.Χ. αἰ. Ἀπαράδε-
κτος ἐπιγραφικῶς ἢ εἰς τὴν ἑλληνιστικὴν ἐποχὴν χρονο-
λόγησις των, ὡς ὁ JUDWICH, ἔ.ἀ. Βλ. καὶ ἀνωτ. σ. 127-8.

2 Δὲν ἀποκλείεται λατρεία τῶν Μουσῶν, γνωστὴ ἤδη
πρὸ τοῦ ΟΜΗΡΟΥ, βλ. Μ. NILSSON, *Gesch. d. griech.*
Religion I, 255. Περὶ τῆς πρὸς τὸ ὕδωρ συνδέσεώς των

βλ. W. F. OTTO, *Die Musen*, 1955, 29-30.

3 REG 13, 1900, 422-3 ἀρ. 4-7, βλ. ἀνωτ. σ. 125-6,
καθὼς καὶ τὴν κατασκευὴν τῆς ὁδοῦ Σταδίου, πρβλ.
ἀνωτ. σ. 125 σημ. 2.

4 Βλ. σχετικῶς I. Μ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΝ, ἐφημερίς
«Ἐλευθερία», 13 Ἰαν. 1957. (Πρβλ. ὁμῶς ἀνωτ. σ. 127
σημ. 1).

ΠΙΝΑΞ Α.

ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΙΑ ΤΩΝ ΑΡΙΘΜΩΝ ΤΩΝ ΤΑΦΩΝ ΕΝ ΤΩ ΣΧΕΔΙΟΓΡΑΦΗΜΑΤΙ ΤΗΣ ΑΝΑΣΚΑΦΗΣ
ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΣΕΙΡΑΝ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΕΩΣ

Αριθ. τάφου	Αριθ. δημοσ.	Σελίς	Αριθ. τάφου	Αριθ. δημοσ.	Σελίς	Αριθ. τάφου	Αριθ. δημοσ.	Σελίς
I	76	89	XLI	—	—	LXXVI	18	21
II	75	84 - 89	XLII	38	38	LXXVII	10	13 - 14
III	70	80 - 81	XLIII	83	97 - 98	LXXVIII	25	25 - 26
IV	72	83 - 84	XLIV	65	67 - 73	LXXIX	27	27 - 28
V	69	78 - 80	XLV	64	65 - 67	LXXX	8	11 - 12
VI	95	108 - 109	XLVI	74	83 - 84	LXXXI	7	10 - 11
VII	93	106 - 108	XLVII	61	64	LXXXII	6	10
VIIα	92	106	XLVIII	77	89 - 90	LXXXIII	57	60
VIII	73	83	XLIX	78	90 - 93	LXXXIV	59	60 - 62
IX	88	103 - 104	L	46	48 - 50	LXXXV	60	62 - 64
X	89	104	LI	—	—	LXXXVI	17	21
XI	90	104 - 105	LII	84	98 - 99	LXXXVII	15	20
XII	66	73 - 74	LIII	87	102 - 103	LXXXVIII	11	16 - 18
XIII	71	81 - 82	LIV	86	99 - 102	LXXXIX	22	23
XIV	91	105 - 106	LV	85	99	XC	4	8
XV	103	112	LVI	16	20 - 21	XCα	5	8 - 9
XVI	104	112	LVII	14	20	XCI	52	55
XVII	102	111 - 112	LVIII	44	43 - 47	XCII	13	19 - 20
XVIII	97	109	LIX	79	93 - 94	XCIII	12	18 - 19
XIX	96	109	LX	45	48	XCIV	1	6 - 7
XX	99	109 - 111	LXI	—	—	XCVα	2	7 - 8
XXI	94	108	LXII	63	65	XCVβ	3	8
XXII	68	77 - 78	LXIII	42	43	XCVI	9	12
XXIII	37	37 - 38	LXIV	—	—	CXVII	—	—
XXIV	98	109	LXV	43	43	CXVIII	—	—
XXV	105	112	LXVI	56	58 - 60	CXIX	—	—
XXVI	39	38	LXVIα	53	55	C	—	—
XXVII	67	75 - 77	LXVIβ	54	55	CI	82	96
XXVIII	—	—	LXVIA	55	55 - 58	CII	80	96
XXIX	—	—	LXVIIα	48	51	CIII	81	96
XXX	101	111	LXVIIβ	49	52 - 54	CV	35	36 - 7
XXXI	100	111	LXVIIγ	50	54	CVA'	36	37
XXXII	40	39 - 40	LXVIIδ	51	55	CVI	34	36
XXXIII	110	115	LXVIII	58	60	CVII	32	34 - 35
XXXIV	108	114	LXIX	19	21 - 22	CVIII	31	33
XXXV	109	115	LXX	20	22	CIX	29	30 - 31
XXXVI	107	114	LXXI	—	—	CX	30	31 - 33
XXXVII	106	113 - 114	LXXII	47	50 - 51	CXI	26	26 - 27
XXXVIII	41	41 - 43	LXXIII	21	22 - 23	CXII	28	28 - 30
XXXIX	62	64 - 65	LXXIV	23	23 - 24	CXIII	36α	37
XL	—	—	LXXV	24	24 - 25			

ΠΙΝΑΞ Β.
ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΩΝ ΤΑΦΩΝ
ΚΑΤΑ ΕΙΔΗ ΚΑΙ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΝ

ΕΙΔΟΣ ΤΑΦΟΥ	Π ρ ο σ α ν α τ ο λ ι σ μ ο ς				ΣΥΝΟΛΟΝ
	A-Δ	B-N	Λοξός	Ἀκαθόριστος ἢ ἄνευ	
Λάρνακες πήλιναι	18	7			25
» πώριναι	2	2			4
» μαρμάριναι	1				1
Λάρνακες ἐν γένει	21	9			30
Κεραμοσκεπεῖς	11	5	1		17
Ἐγχυτρισμοὶ		1	1	2	4
Ὅρυγματα	6	1	1		8
Σύνολον ἐνταφιασμῶν	38	16	3	2	59
Πυραὶ	21	16	1	4	42
Τεφροδόχοι	1	1	1	5	8
Σύνολον καύσεων	22	17	2	9	50
Σύνολον	60	33	5	11	109
Τάφοι ἀκαθόριστοι	1			3	4
Πυραὶ ὁδοῦ Σταδίου		4			4
Τεφροδόχοι ὁδοῦ Σταδίου				2	2
Γενικὸν σύνολον	61	37	5	16	119

ΠΙΝΑΞ Γ.
ΚΤΕΡΙΣΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΕΙΔΗ ΤΑΦΩΝ

ΕΙΔΟΣ ΤΑΦΟΥ	Κ Τ Ε Ρ Ι Σ Μ Α Τ Α			Σύνολον ἐκτερισμ.	Ἀκτέρι- στοι	Ἀριθμὸς ἐρευνη- θέντων	Τετρα- γμένοι	Γενικὸν σύνολον
	Μόνον γέμισμα	Μόνον ἐντὸς	Ἀμφότερ.					
Λάρνακες ἐν γένει	7	6	9	22	1	23	7	30
» πῆλιναι Α-Δ		2	6	14		14	4	18
» » Β-Ν	1	3	1	5	1	6	1	7
» πώριναι Α-Δ		1	1	2		2		2
» » Β-Ν							2	2
» μαρμάριναι			1	1		1		1
Κεραμοσκεπεῖς		10		10	2	12	5	17
» Α-Δ		6		6	1	7	4	11
» Β-Ν		4		4	1	5	1	6
Ὅρυγματα	1	4	1	6	2	8		8
Ἐγχυτρισμοὶ	1			1	2	3	1	4
Σύνολον ἐνταφιασμῶν	9	20	10	39	7	46	13	59
Πυραὶ	8	13	14	35	3	38	4	42
» Α-Δ	7	8	4	19		19	3	22
» Β-Ν	1	3	8	12	3	15	1	16
Ἀκαθόριστοι		2	2	4		4		4
Τεφροδόχοι	1	2		3	3	6	2	8
Σύνολον καύσεων	9	15	14	38	6	44	6	50
Γενικὸν σύνολον	18	35	24	77	13	90	19	109

ΠΙΝΑΞ Δ.

ΣΥΧΝΟΤΗΣ ΕΜΦΑΝΙΣΕΩΣ ΤΩΝ ΚΥΡΙΩΤΕΡΩΝ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ ΚΤΕΡΙΣΜΑΤΩΝ *
ΚΑΤΑ ΕΙΔΗ ΤΑΦΩΝ ΚΑΙ ΚΑΤΑΜΕΡΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΕΙΔΩΝ ΑΥΤΩΝ

ΕΙΔΟΣ ΑΓΓΕΙΟΥ	ΠΥΡΑΙ				ΤΕΦΡΟΔΟΧΟΙ				ΣΥΝΟΛΟΝ ΚΑΥΣΕΩΝ	ΛΑΡΝΑΚΕΣ				ΚΕΡΑΜΟΣΚΕΠ.				ΕΓΧΥΤΡΙΣΜΟΙ				ΟΡΥΓΜΑΤΑ				ΣΥΝΟΛΟΝ ΕΝΤΑΦΙΑΣΜ.	ΣΥΝΟΛΟΝ ΤΑΦΩΝ	ΑΚΑΘΟΡ. ΕΝΟΤΗΤΕΣ	ΓΕΝΙΚΟΝ ΣΥΝΟΛΟΝ
	ΟΛΟΝ	Ε	Γ	Π	ΟΛΟΝ	Ε	Γ	Π		ΟΛΟΝ	Ε	Γ	Π	ΟΛΟΝ	Ε	Γ	Π	ΟΛΟΝ	Ε	Γ	Π	ΟΛΟΝ	Ε	Γ	Π				
Λευκαὶ λήκυθοι	26 70	6 29	14 21	11 20	1 1	— —	— —	— —	27 71	10 19	2 4	9 15	— —	5 9	3 3	1 5	1 1	1 1	— —	1 1	— —	3 7	— 5	3 2	1 2	19 36	46 107	9 24	55 131
Λοιπαὶ λήκυθοι	13 15	2 2	4 4	7 9	— —	— —	— —	— —	13 15	2 2	1 1	1 1	— —	3 5	2 4	1 1	— —	1 1	— —	1 1	— —	1 1	— —	5 9	18 24	10 15	28 39		
Ληκύθια ἐρυθρό- μορφα	14 19	2 7	2 2	10 10	1 1	— —	— —	1 1	15 20	4 4	1 1	— —	3 3	3 4	— —	3 4	1 1	1 1	— —	2 2	— —	— —	2 2	10 11	25 31	2 3	27 34		
Ληκύθια μὲ ἀνθέ- μιον	3 5	1 1	1 1	2 3	— —	— —	— —	— —	3 5	1 1	— —	— —	1 1	2 3	— 2	1 1	1 1	— —	1 1	— —	— —	— —	— —	4 5	7 10	— —	7 10		
Ληκύθια μὲ δια- κόσμησιν	9 14	3 5	5 6	3 3	— —	— —	— —	— —	9 14	7 8	1 1	6 6	1 1	1 1	— —	1 1	— —	— —	— —	2 2	— —	1 1	1 1	10 11	19 25	1 1	20 26		
Ληκύθια μελαμ- βαφή	10 20	4 9	3 4	5 7	1 2	— —	1 2	— —	11 22	10 14	1 1	4 5	7 8	2 3	1 1	2 2	1 2	— —	3 4	— —	1 2	— —	2 2	16 23	27 45	4 5	31 50		
Χόες	1 2	1 2	— —	— —	1 1	— —	1 1	— —	2 3	3 4	1 1	1 2	1 1	1 1	— —	— —	1 1	— —	1 1	— —	1 1	— —	6 7	8 10	— —	8 10			
Ἀλάβαστρα	2 4	— —	1 2	2 2	— —	— —	— —	— —	2 4	1 1	— —	— —	1 1	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	1 1	3 5	— —	3 5			
Λεκανίδες	5 6	2 3	2 2	1 1	2 2	— —	— —	2 2	7 8	6 7	1 1	3 4	2 2	2 2	— —	2 2	1 1	— —	1 1	— —	1 1	— —	1 1	10 11	7 9	2 4	19 23		
Πυξίδες	9 13	1 7	3 5	5 1	1 1	— —	— —	— —	10 14	2 2	— —	1 1	1 1	1 1	— —	1 1	— —	— —	— —	— —	— —	— —	3 3	13 17	4 4	17 21			
Ἐκπώματα (σχύφοι, κοτύλαι κλπ.)	11 14	4 7	4 4	3 3	1 1	— —	— —	1 1	12 15	10 12	— —	6 7	4 5	4 5	1 2	1 1	2 2	2 4	2 1	2 2	1 1	4 4	— —	3 3	20 25	32 40	7 9	39 49	
Φιαλίδια	11 21	4 6	3 3	6 12	2 2	— —	— —	2 2	13 23	6 12	— —	5 7	2 5	1 1	— —	1 1	— —	— —	— —	— —	2 3	— —	— —	9 16	22 39	5 9	27 48		
Πινάκια	5 7	1 1	2 3	3 3	— —	— —	— —	— —	5 7	5 8	1 1	5 7	— —	1 1	— —	1 1	— —	1 2	— —	1 2	— —	1 1	— —	8 12	13 19	4 10	17 29		
Ταινιωτὰ πινάκια	7 11	2 2	3 4	2 5	— —	— —	— —	— —	7 11	3 4	1 1	3 3	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	1 1	— —	1 1	4 5	11 16	1 5	12 21		
Οἰκιάκᾳ καὶ χον- δροειδῇ	4 9	2 6	2 3	— —	1 1	— —	— —	1 1	5 10	1 1	— —	1 1	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	1 1	6 11	3 9	9 20		
Μεγάλα ἄγγεῖα	8 9	2 2	4 4	2 3	1 2	— —	1 2	— —	9 11	2 2	1 1	1 1	— —	1 1	— —	1 1	— —	1 1	— —	1 1	— —	2 2	— —	6 6	15 17	2 2	17 19		
Ἐρυθρόμορφα διά- φορα	6 11	2 2	4 8	1 1	2 2	— —	1 1	1 1	8 13	2 4	1 2	1 2	— —	2 2	— —	2 2	— —	1 1	— —	1 2	— —	2 3	— —	7 10	15 23	2 2	17 25		
Διάφορα, τὸ πλεῖ- στον ἀκαθόριστα	8 13	— 2	2 11	6 3	1 3	— —	1 1	2 2	9 16	3 3	1 1	1 1	1 1	2 2	— —	1 1	1 3	— —	1 3	— —	2 2	— —	— —	8 10	17 26	3 4	20 30		
Λύχνοι	4 4	2 2	1 1	1 1	— —	— —	— —	— —	4 4	1 2	1 1	1 1	— —	2 2	2 2	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	3 4	7 8	— —	7 8		
Εἰδώλια	2 2	2 2	— —	— —	— —	— —	— —	— —	2 2	5 13	— —	2 5	5 8	1 1	— —	— —	1 1	— —	— —	— —	— —	— —	— —	6 14	8 16	2 2	10 18		
Στλεγγίδες	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	2 2	— —	2 2	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	2 2	2 2	— —	2 2		
Κάτοπτρα	1 1	— —	— —	1 1	— —	— —	— —	— —	1 1	2 2	— —	— —	2 2	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	1 1	3 3	4 4	— —	4 4		
Διάφορ. ἀντικείμενα	3 5	— 3	2 2	2 2	— —	— —	— —	— —	3 5	5 6	— —	1 1	5 5	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	2 2	1 1	7 8	10 13	— —	10 13	
* Ἀθροισμα κτερισμ.	275	89	84	102	19	2	7	10	294	131	17	70	44	46	13	15	18	19	2	7	—	37	—	17	20	233	527	108	635

* Ἡ πρώτη σειρά ἀριθμῶν ἔναντι ἐκάστης κατηγορίας δηλοῖ ἀριθμὸν τάφων, ἔνθα περιείχοντο τὰ ἀντίστοιχα κτερίσματα, ἡ δὲ δευτέρα τὴν ποσότητα τῶν ἀντικειμένων τούτων ἐντὸς τῶν σημειουμένων τάφων. Ε δηλοῖ ἐπίχωσιν, Γ γέμισμα καὶ Π κτερίσματα ἐντὸς τοῦ τάφου.

ΠΙΝΑΞ Ε.

ΕΜΦΑΝΙΣΕΙΣ ΤΩΝ ΚΤΕΡΙΣΜΑΤΩΝ ΚΑΤΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ ΕΙΣ ΤΟ ΓΕΝΙΣΜΑ ΚΑΙ ΤΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΝ ΤΩΝ ΤΑΦΩΝ

Είδος τάφου	Προσανατολισμός	Γ Ε Ν Ι Σ Μ Α						Ε Σ Ω Τ Ε Ρ Ι Κ Ο Ν						Σύνολον κτερίσμάτων	Διατήρησις	Ήλικία καὶ φύλον
		Λευκαὶ λίθινθοι	Λήκνθοι	Ἄλλα ἀγγεῖα	Εἰδώλια	Διάφορα	Σύνολον γεμίσματος	Λευκαὶ λίθινθοι	Λήκνθοι	Ἄλλα ἀγγεῖα	Εἰδώλια	Διάφορα	Σύνολον ἐσώτ.			
ΛΑΡΝΑΚΕΣ ΠΗΛΙΝΑΙ																
τάφ. (86) μήκος 0.55	A-Δ	τιμ. 1	2	1			4							4		νεογνὸν
» (87) 0.66		τιμ. 1	1	3			5							6		βρέφος
» (74) 0.67	B-N	τιμ. 7	2				9							13		βρέφος
» (82) 0.80									2	2				1		1-2 ἐτῶν
» (42) 0.96									1					1		3-4 » κοράσιον
» (33) 1.00	A-Δ		1	7			8							8		περ. 4 »
» (86) 1.06		3					3							6		» 4-5 ἐτῶν
» (44) 1.16							7							12		» 7 » κοράσιον ;
» (28) 1.32	B-N			4			7							5		» 10 » κοράσιον
» (59) 1.46	A-Δ	τιμ. 4	τιμ. 3				7							9		» 12 »
» (1) 1.50	B-N								1	5				6		» 13 »
» (26) 1.75		1	1	5			7		2					9		νέος (;)
» (108) > 0.60							1							1		τὸ πολὺ 1 ἔτους
» (72) 0.70	A-Δ						2			1				2		κόρη
» (7) (ca. 1.40) > 0.75			1	1			2							4		ἐφηβος ;
» (18) (ca. 1.50) > 1.40						λύζ. 1	4							1		
» (107) > 1.69				τιμ. 4			4							τιμ. 4		
» (25) ca. 1.80	B-N	1	1				1							1		
» (67) 0.73 + 1.74	A-Δ	5	1	5		ἀγν. 1	12							12		
ΠΗΛΙΝΑΙ ΛΑΡΝΑΚΕΣ ΠΛΗΡΕΣ ΔΙΑΤΗΡ.		17	10	20	3		50		9	13	5	3	29	80		τεταρ. ἀρχ. ;
ΠΗΛΙΝΑΙ ΛΑΡΝΑΚΕΣ ΜΕΡΙΚΩΣ ΔΙΑΤΗΡ.		5	4	10		2	21			1	2	1	5	25		
ΣΥΝΟΛΟΝ ΠΗΛΙΝΩΝ ΛΑΡΝΑΚΩΝ (19)		22	14	30	3	2	71		9	14	7	4	34	105		
ΛΑΡΝΑΚΕΣ ΠΟΡΙΝΑΙ																
τάφ. (11)	A-Δ		2				2		1	3		κάτ. 1	5	7		γυνή
» (12)									1	2		σίδ. 1	2	2		νέος (;
» (99) (μαρμαρίνη)				1			1					κάτ. 1	4	5		γυνή
ΛΙΘΙΝΑΙ ΛΑΡΝΑΚΕΣ (3)			2	1			3		1	5		3	11	14		
ΣΥΝΟΛ. ΛΑΡΝΑΚΩΝ (22)		22	16	31	3	2	74		1	19	7	7	45	119		
ΚΕΡΑΜΟΣΚΕΠΕΙΣ																
τάφ. (41)	A-Δ								1	1			5	5		μήκος 1,43/1,45 π.δ. ὅμως ἐνήλιξ
» (46)													2	2		κόρη ;
» (60)									1				1	1		ὄριμος (γυνή)
» (78)										2		στλ. 1	3	3		ἐφηβος τοῦλάχιστον 14ετῆς
» (104)										1			1	1		
» (105)										τιμ. 1			τιμ. 1	8		μήκος 1,02 (4-5 ἐτῶν ;)
» (106)	B-N								2	3		3	2	2		ἐνήλιξ (γυνή)
» (5)									1	1			1	1		ἐνήλιξ
» (70)	A-Δ								1			στλ. 1	2	2		νέος
» (14)									2							μερ. ταφ. ἀρχή
ΣΥΝΟΛ. ΚΕΡΑΜΟΣΚ. (10)								2	8	10	1	5	26	26		
ΕΓΧΥΤΡΙΣΜΟΙ																
τάφ. (77)																
» (2)			1	2			3						1	1		
ΣΥΝ. ΕΓΧΥΤΡΙΣΜΩΝ (2)			1	2			3			1			1	4		

ΠΙΝΑΞ Ζ*.

ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΙ ΤΩΝ ΔΙΑΦΕΡΩΝ ΕΙΔΩΝ ΑΓΓΕΙΩΝ ΕΝΤΟΣ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΤΑΦΟΥ

ΕΙΔΗ ΑΓΓΕΙΩΝ	Λευκαὶ λήκυθοι	Λήκυθοι ἄλλαι	Λήκυθοι ἐρυθροί.	Λήκυθοι διάφοροι	*Αλάβαστρα	Σκύφοι	Φιαλίδια	Πινάκια	Πυξίδες	Λεκανίδες	Ειδώλια
ΛΕΥΚΑΙ ΛΗΚΥΘΟΙ	5	1	5	3	1	2	4	2	1	—	—
ΑΛΛΑΙ ΛΗΚΥΘΟΙ	1	6	—	1	—	1	1	1	2	1	—
ΕΡΥΘΡΟΜΟΡΦΑ ΛΗΚΥΘΙΑ ΚΑΙ ΧΟΕΣ	5	—	10	6	—	3	2	1	1	1	2
ΛΗΚΥΘΙΑ ΔΙΑΦΕΡΑ	3	1	6	19	1	4	3	1	2	2	2
ΑΛΑΒΑΣΤΡΑ	1	—	—	1	1	—	—	—	—	1	—
ΕΚΠΩΜΑΤΑ	2	1	3	4	—	6	5	—	1	2	—
ΦΙΑΛΙΔΙΑ	4	1	2	3	—	5	7	1	3	5	—
ΠΙΝΑΚΙΑ	2	1	1	1	—	—	1	2	2	—	—
ΠΥΞΙΔΕΣ	3	2	1	2	—	1	3	2	9	1	1
ΛΕΚΑΝΙΔΕΣ	—	1	1	2	1	2	5	—	1	4	—
ΕΙΔΩΛΙΑ	—	—	2	2	—	—	—	—	1	—	6

* Οἱ ἀριθμοὶ δηλοῦν τὸν ἀριθμὸν τῶν τάφων, ἐντὸς τῶν ὁποίων εὐρέθησαν ὁμοῦ ἀγγεῖα τῶν συναντωμένων στηλῶν. Ὅταν αἱ συναντώμεναι στηλαὶ ἀναφέρονται εἰς τὴν αὐτὴν κατηγορίαν κτερισμάτων, δηλοῦται ὁ ἀριθμὸς τῶν τάφων, ἐνθα τὰ ἀγγεῖα τοῦ εἴδους τούτου εὐρέθησαν ἀνὰ δύο ἢ πλείονα ὁμοῦ.

Π Ι Ν Α Κ Ε Σ

ΑΘΗΝΑΙ
ΚΛΑΣΙΚΟΙ ΤΑΦΟΙ
ΠΑΡΑ ΤΗΝ ΠΛΑΤ. ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ
1957.

	ΠΙΛΟΣ		ΚΡΟΚΚΑΛΟΠΑΤΗΣ
	ΠΟΡΟΣ		ΝΕΩΤΕΡΟΙ ΤΟΙΧΟΙ (κατεστραμμένη οχύρωση)
	ΠΡΑΙΝΑΙ ΛΑΜΠΑΚΕΣ		ΚΕΡΑΜΟΙ

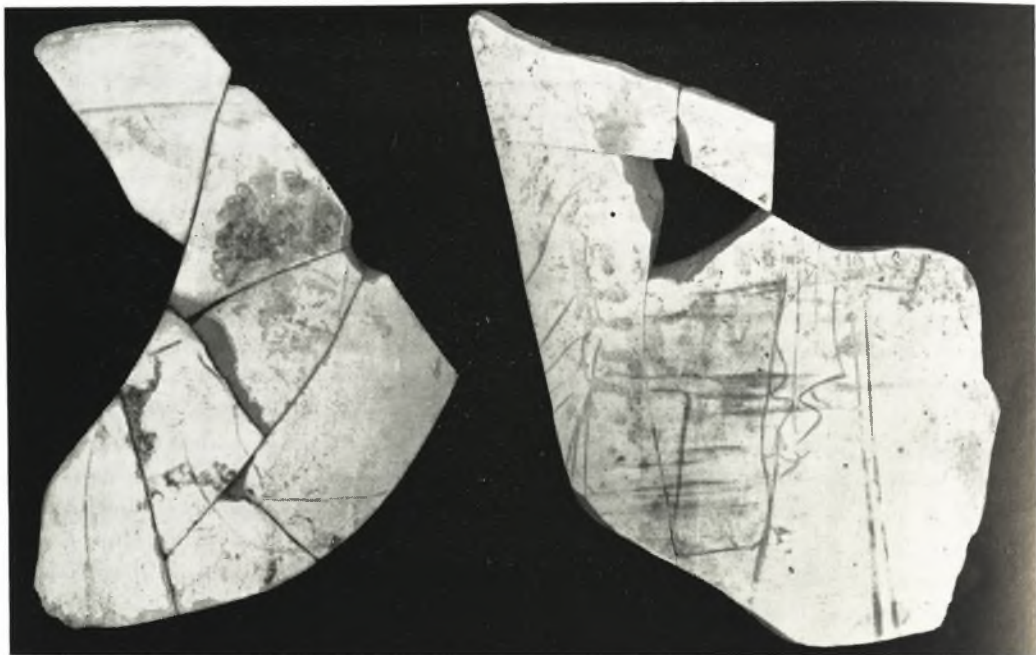
*Αποψις από ανατολίων (NNA) και ύψηλὰ τομέως τῆς ἀνασκαφῆς.
(Οἱ τάφοι : XLV, XLIV, XLVII, XXXIX, XI, XXVII, XIII (III), II καὶ ὁ ἀμφορεύς XLVIII.)

α. Κορμοί πλαγγόνων (τάφ. LXIII 1, CXII 2 καὶ LVIII 7).

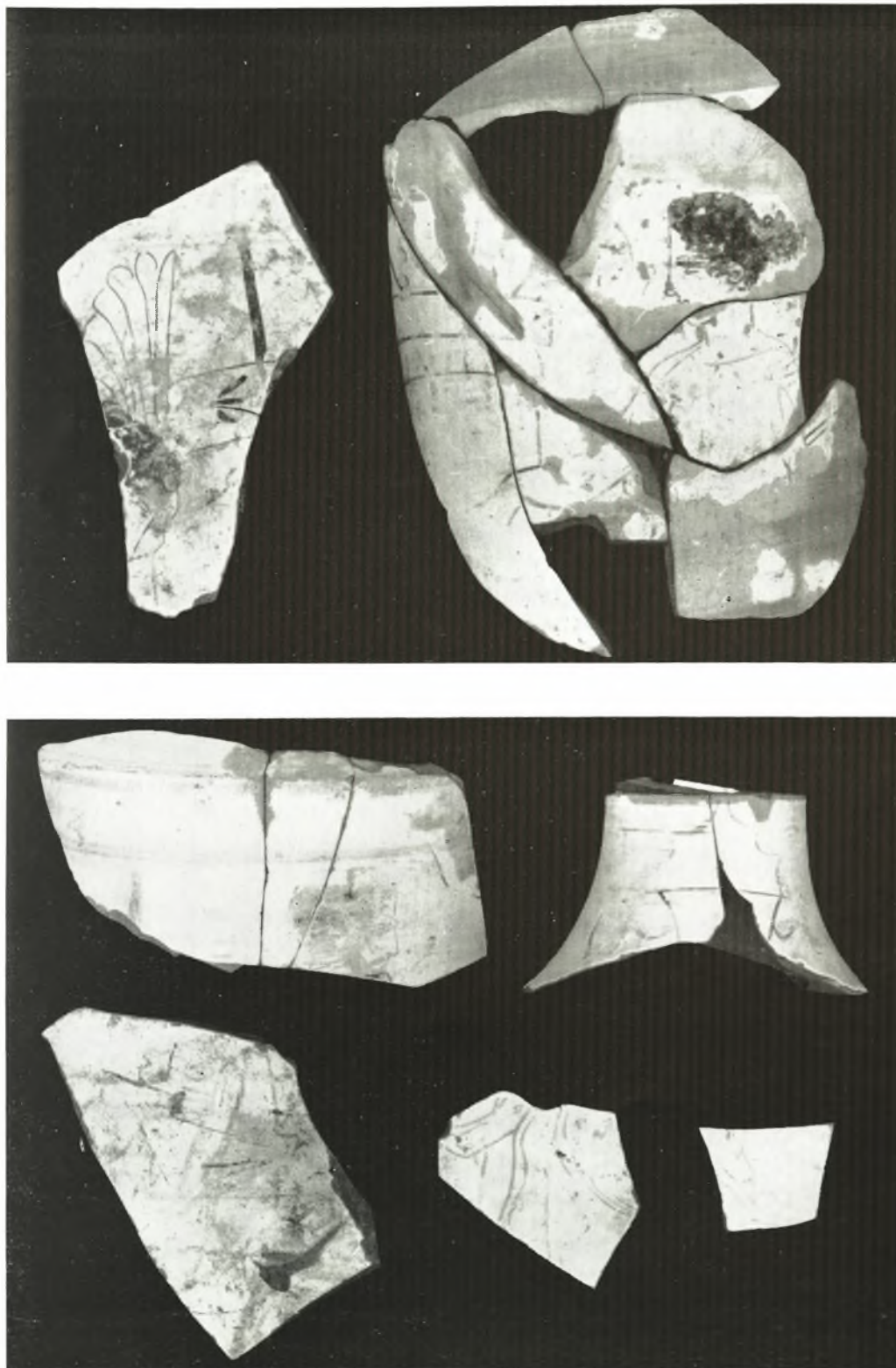
β. Ειδώλια καὶ πλαστικὸν ἀγγεῖον (τάφ. L καὶ LVIII 1 καὶ 10).

α. Τεμάχια λευκῶν ληκύθων τοῦ τάφ. LIII (ἀρ. 1) καὶ ἐκ τῆς ἐπιχώσεως μικρῶν πυρῶν (LXVII β+γ).

β. Τεμάχια λευκῶν ληκύθων ἐκ τῆς καύσεως LXVI (ἀρ. 6).

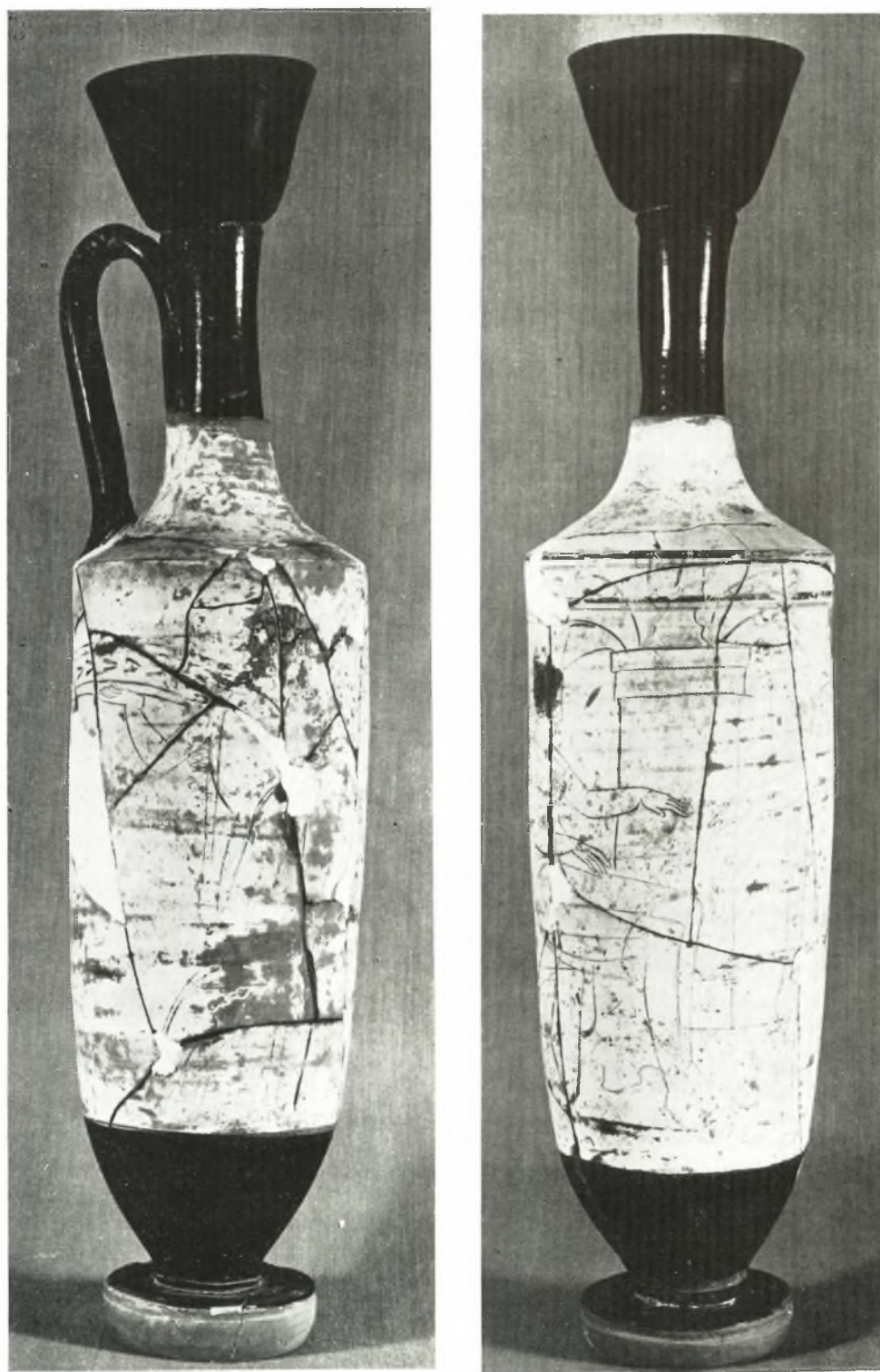

Λευκῶν ληγύθων τεμάχια.

Ἄνω: τάφος XX καὶ XLIV (ἀρ. 15), κάτω: ἐκ τοῦ τάφου LXVI (ἀρ. 7-11).

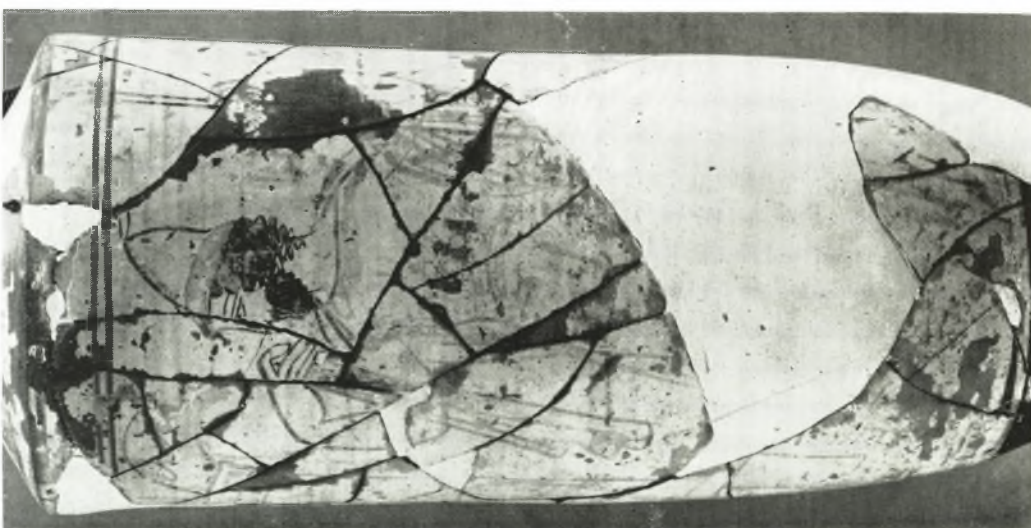
Λευκαὶ λήκυθοι ἐκ τοῦ περιβόλου τοῦ τάφου XLIV (ἀριθ. 2 καὶ 11, βλ. καὶ πίν. 9).

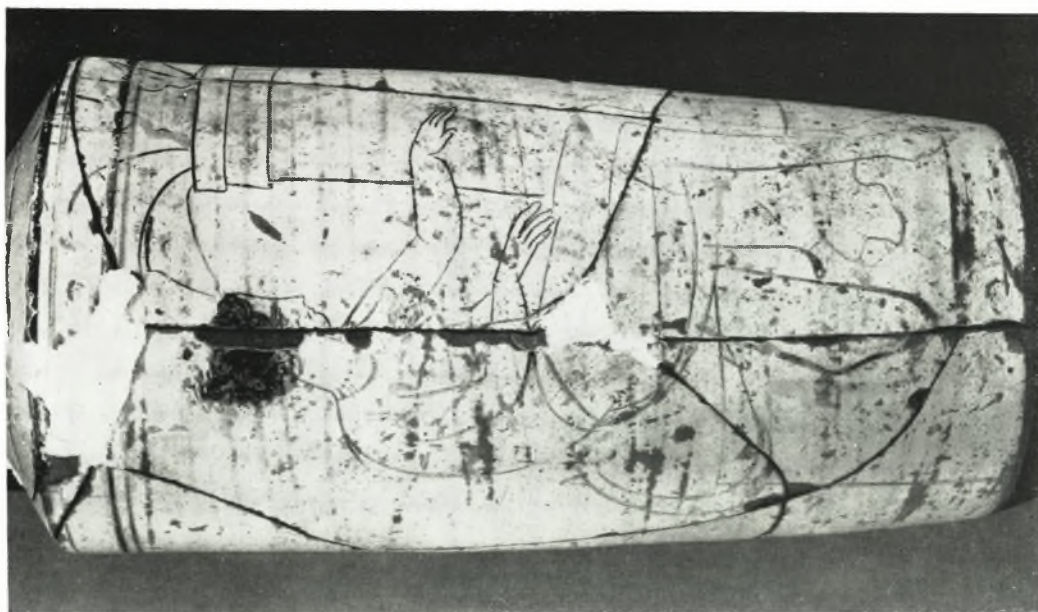
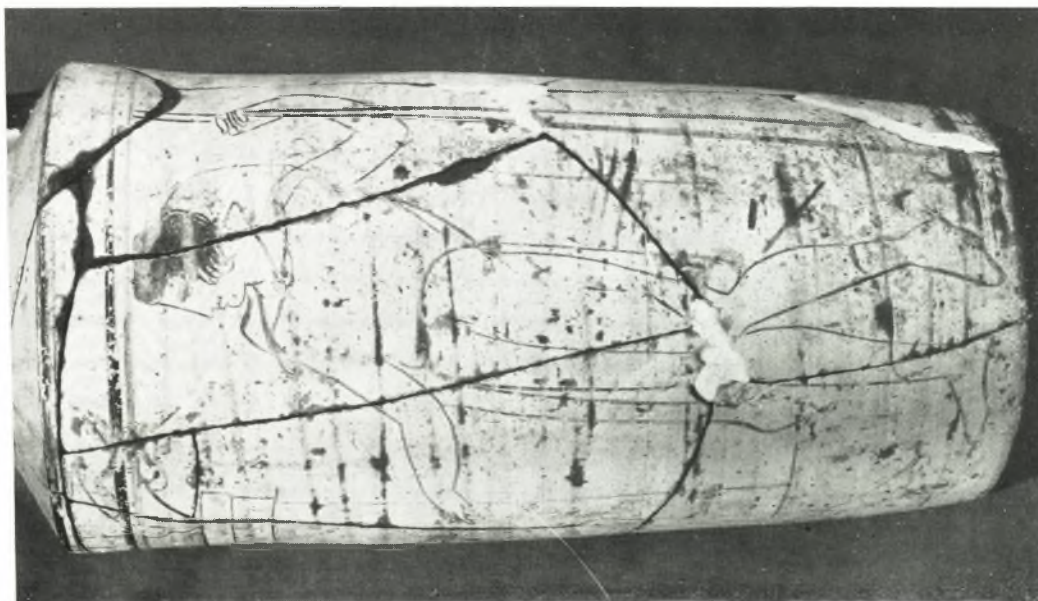
Λευκαὶ λήκυθοι ἐκ τοῦ περιβόλου τοῦ τάφου XLIV (ἀριθ. 14 καὶ 22).

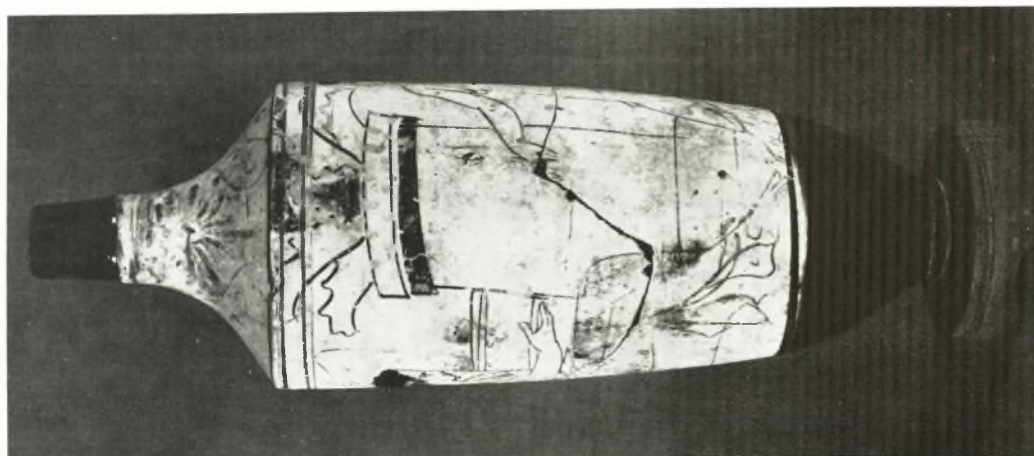
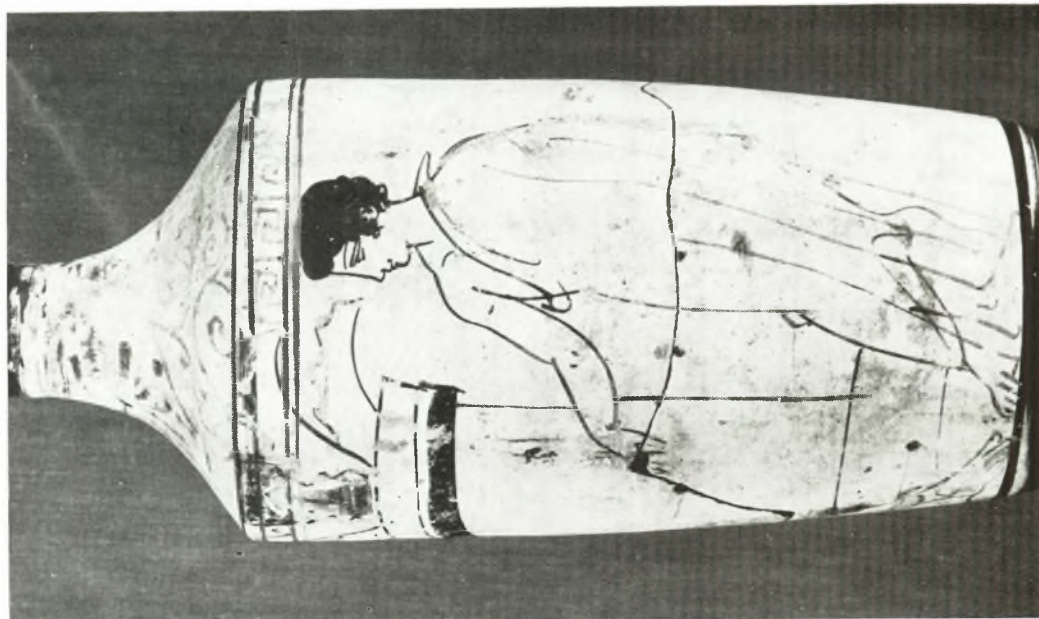
Λευκή λήκυθος ἐκ τῆς Δ. πλευρᾶς τοῦ περιβόλου τοῦ τάφου XLIV (ἀριθ. 3).

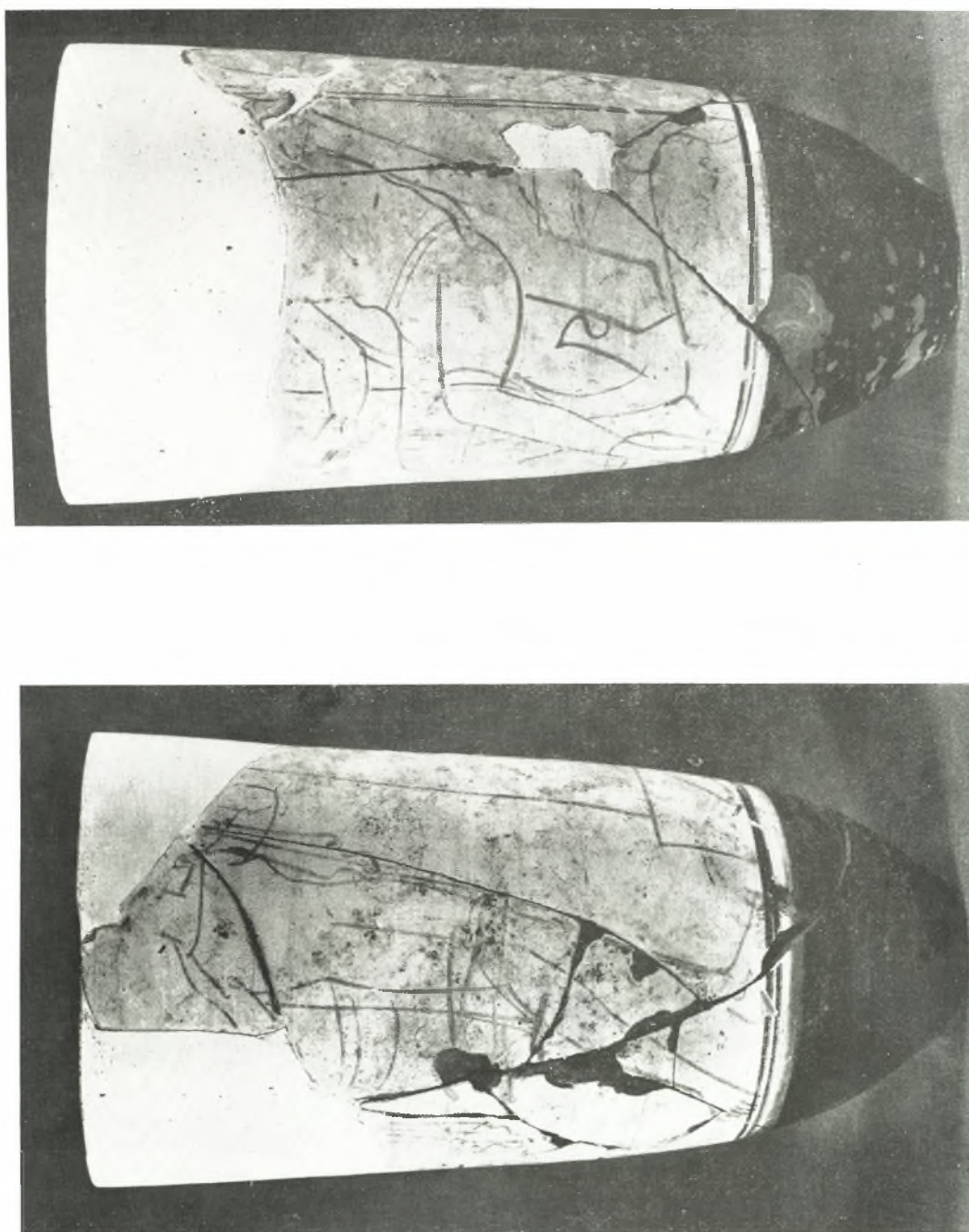
Λευκαί λίχνυθοι ἐκ τοῦ περιβόλου τῆς πυρᾶς XLIV (α.β ἀριθ. 2, βλ. καὶ πιν. 6).

Λευκή λίκυθος ἐκ τῆς Ν. πλευρῆς τοῦ περιβόλου τοῦ τάφου XLIV (ἀρ.θ. 22, βλ. καὶ πίν. 7 δεξιᾶ).

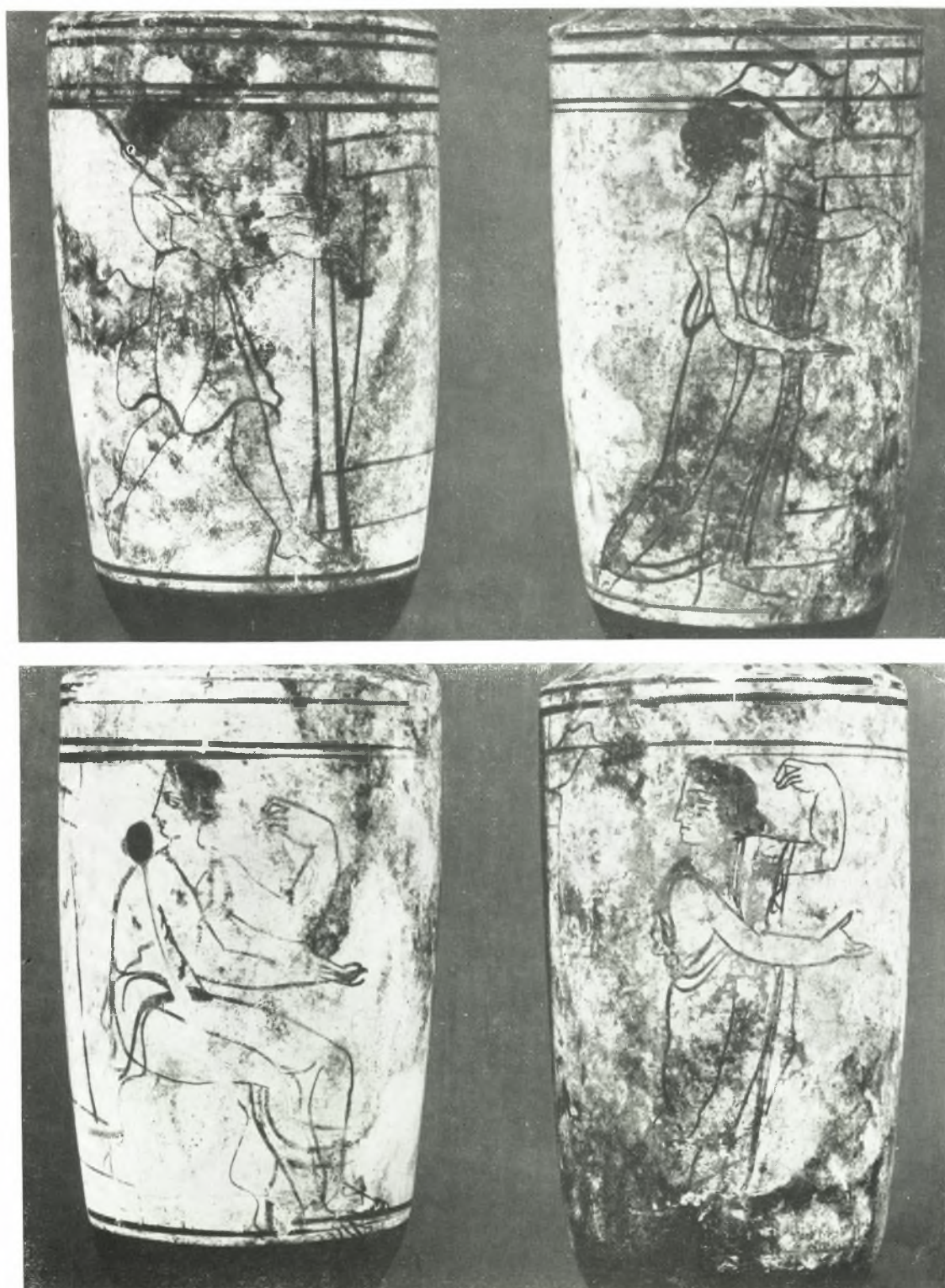
Λευκή λήκυθος εκ της συρῆς XXII.

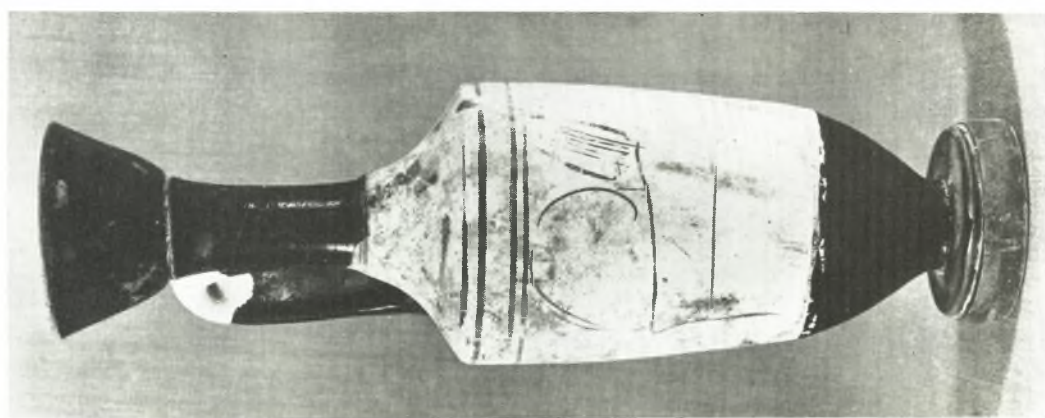
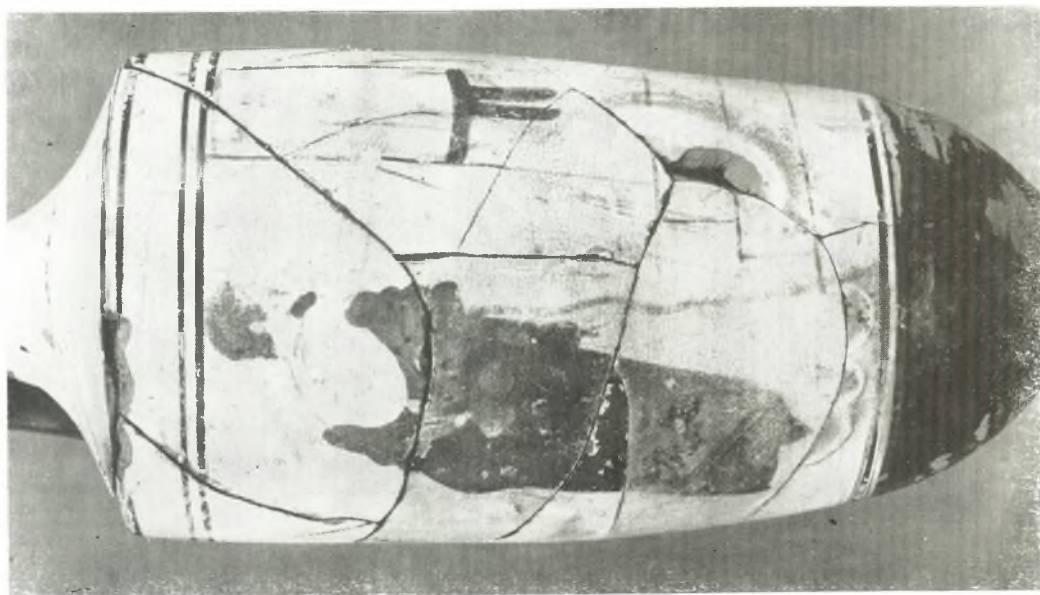
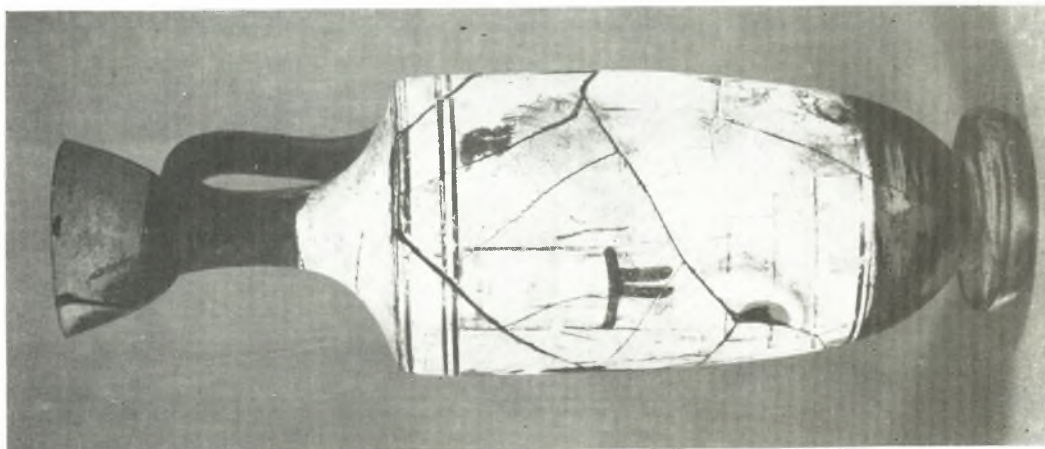
Λευκή λήκυθος ἐκ τῆς ἐπιχώσεως τοῦ τάφου III.

Ζεύγος λευκῶν ληκύθων τοῦ παιδικοῦ τάφου LIV.

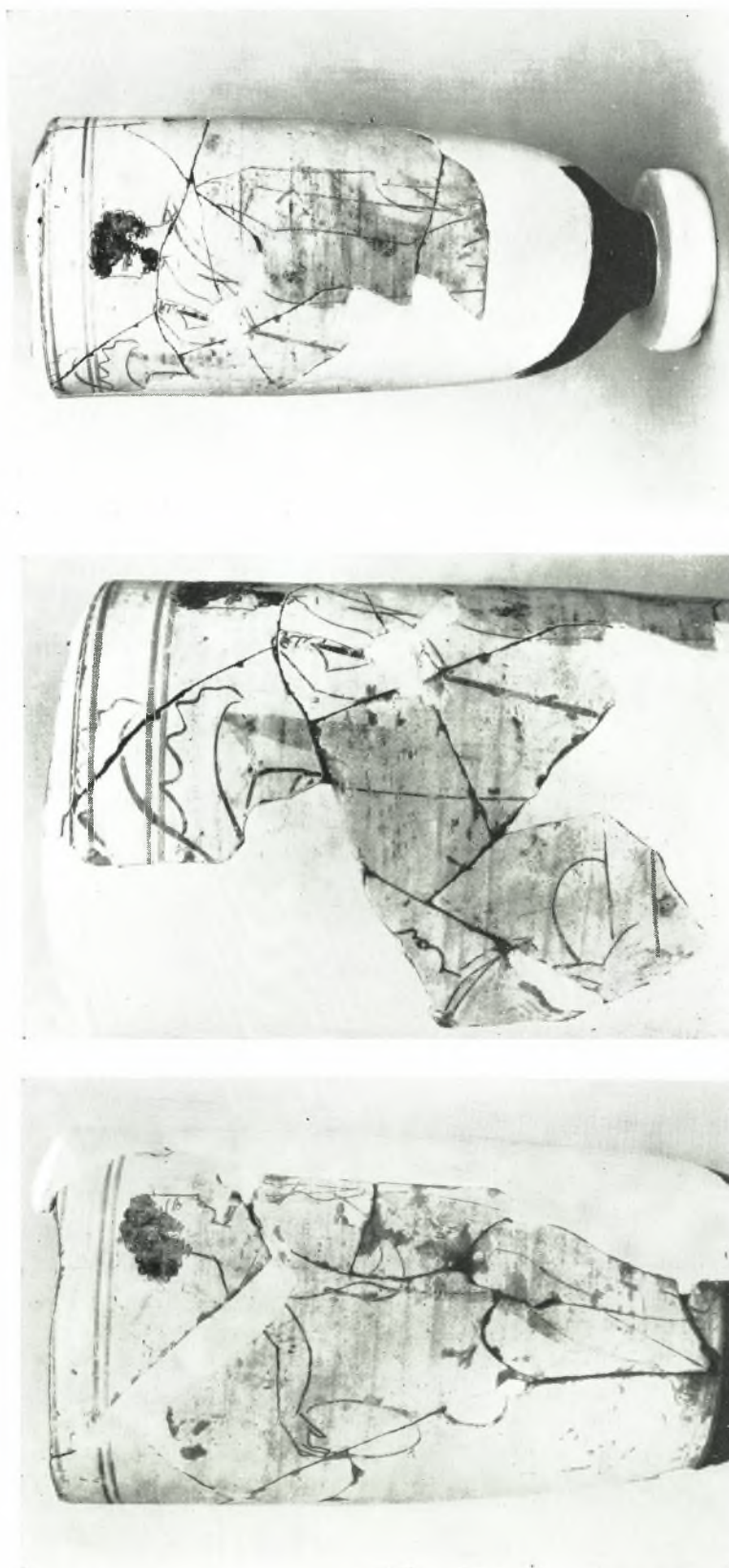

Ἡ παράστασις τῶν ληκύθων τοῦ πίν. 13.

β. γ. Λευκή λήκυθος ἐκ τῆς πυλῆς VII.

α. Λευκή λήκυθος τοῦ τάφου LIV.

Λεπτομέρεια λευκής ληρύθου εκ της πυρός LXXX.

Λήκνυθι με διακόσμησιν θαλλοῦ κισσοῦ ἐπὶ λευκοῦ ἐπιχρίσματος.

α. Ἐκ τῆς πυρᾶς XXI, τοῦ περιβόλου τοῦ τάφου L καὶ τῆς ἐπιχώσεως τοῦ περιβόλου (σ. 16 ἀρ. 6).

β. Ἐκ τῆς πυρᾶς CVII, τοῦ χώρου CXIII καὶ τοῦ γεμίματος τῆς πυρᾶς LXXII.

α

β

γ

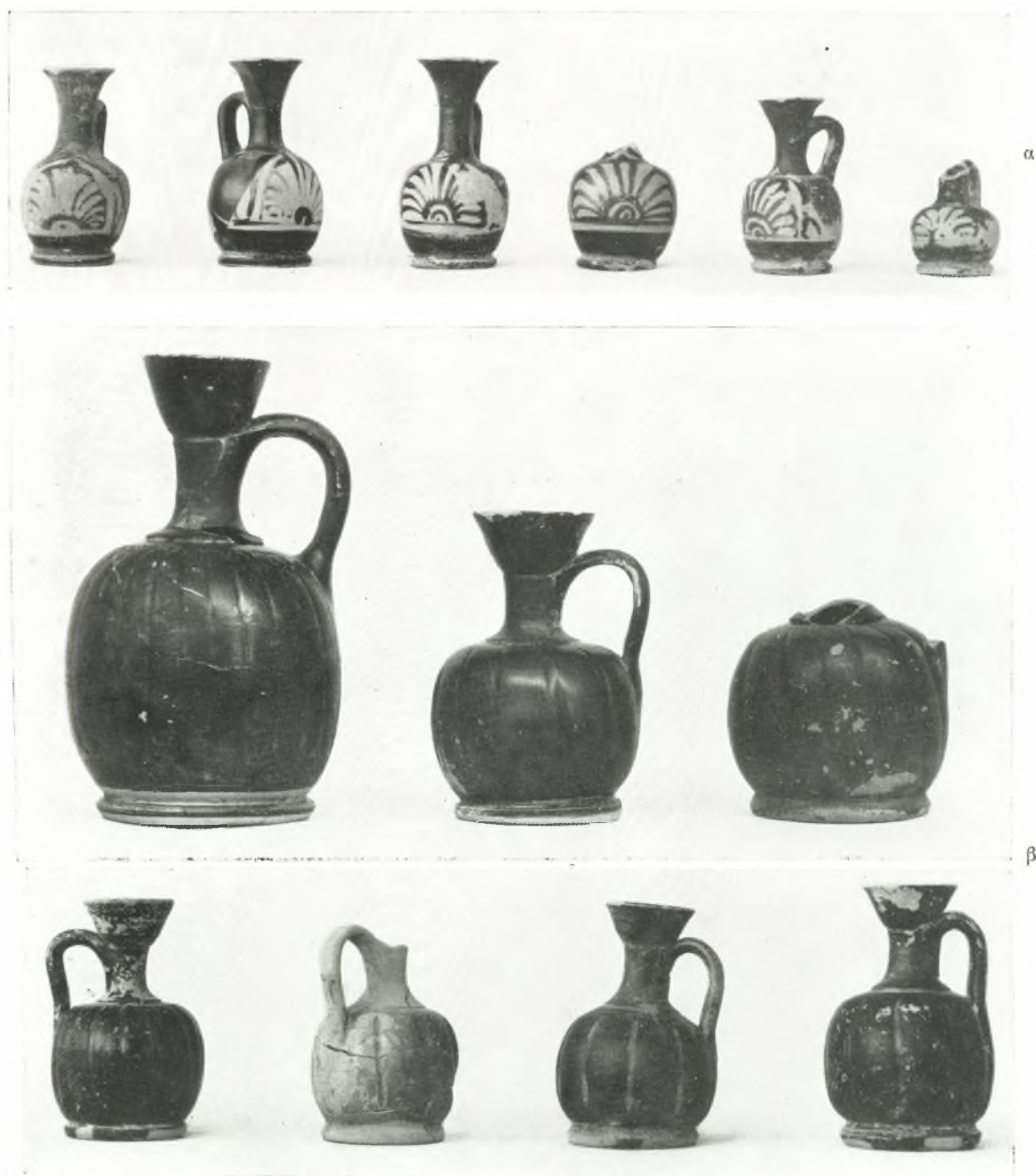
Ληκύθια με διακόσμειν ζητοειδῶν καὶ στιγμῶν.

- α. Ἐκ τοῦ περιβόλου τοῦ τάφου XLIV (ἀρ. 1) καὶ τοῦ γεμίματος τοῦ τάφου LXXXIII.
 β. Ἐκ τῶν τάφων LXXIII 3, II καὶ XIII 3.
 γ. Ἐκ τῆς πυρᾶς LXVII γ καὶ τοῦ τάφου XLVI ἀρ. 5.

Ληκύθια με διακόσμηση γραμμών εντός έδαφοχρόου ζώνης.

- α. Έκ τῆς ἐπιχώσεως τοῦ τάφου XLIII 8 καὶ τοῦ γεμίματος τοῦ τάφου XXVII.
β. Έκ τῶν τάφων XLIV ἀρ. 23, CIV 1 καὶ XLIV ἀρ. 16.

α. Ληκύθια με άνθემιον (ἐκ τῶν τάφων LVII, LXXXVI, XCIII, XXIII, XLV καὶ LXXXVI).
 β. Ληκύθια μελαμπαφῇ με αὐλακώσεις. ("Ἄνω: Ἐκ τῆς πυρᾶς CIX 4, τῆς λάρνακος XCIV ἀρ. 5 καὶ τοῦ πυθμένος τῆς πυρᾶς II ἀρ. 3. Κάτω: Ἐκ τῶν τάφων XXVII, LXXVII, LXXVI 5 καὶ XLVI 2.)

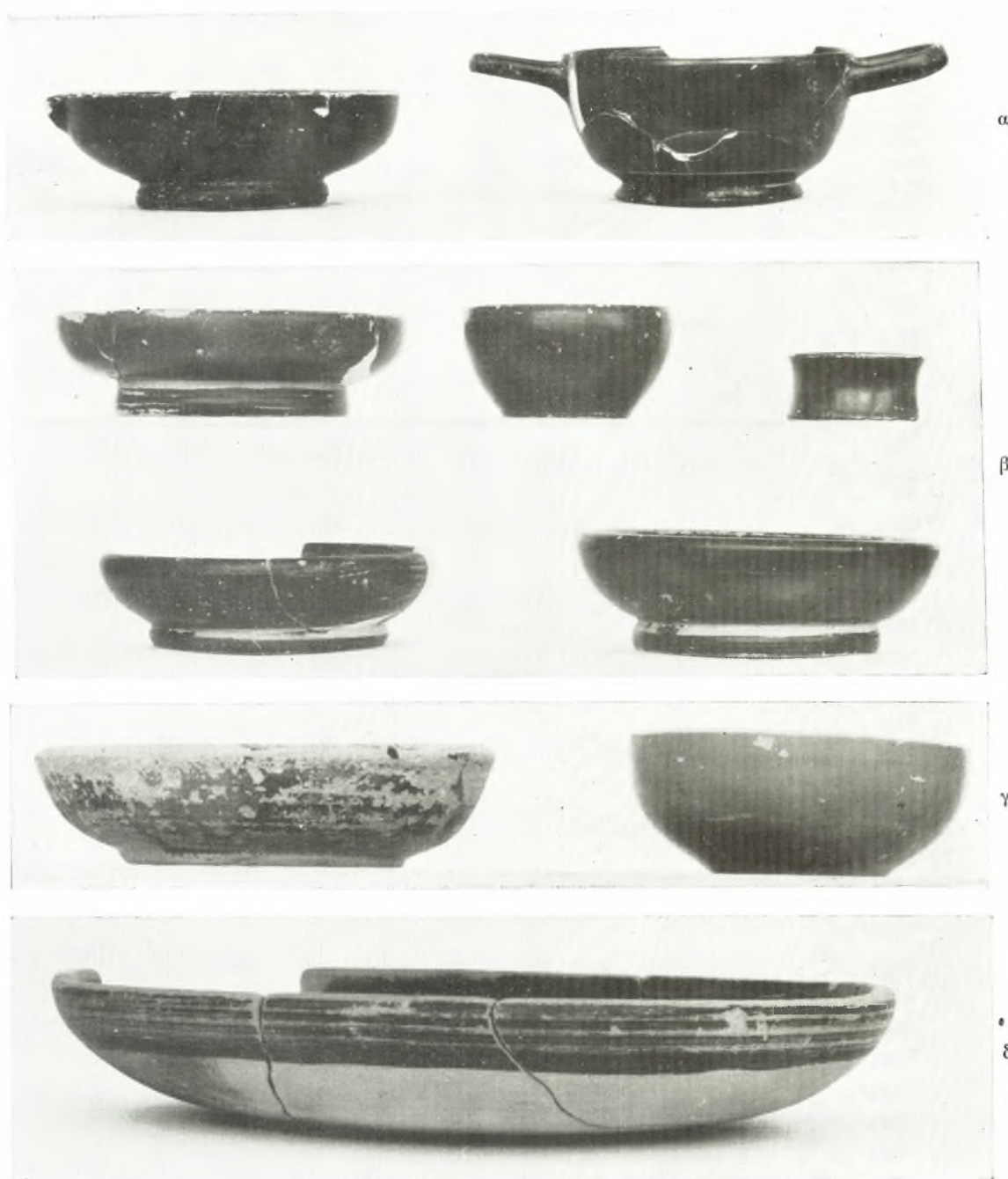
Πυξίδες.

α. Ἐκ τῶν πυρῶν XLIV καὶ II.

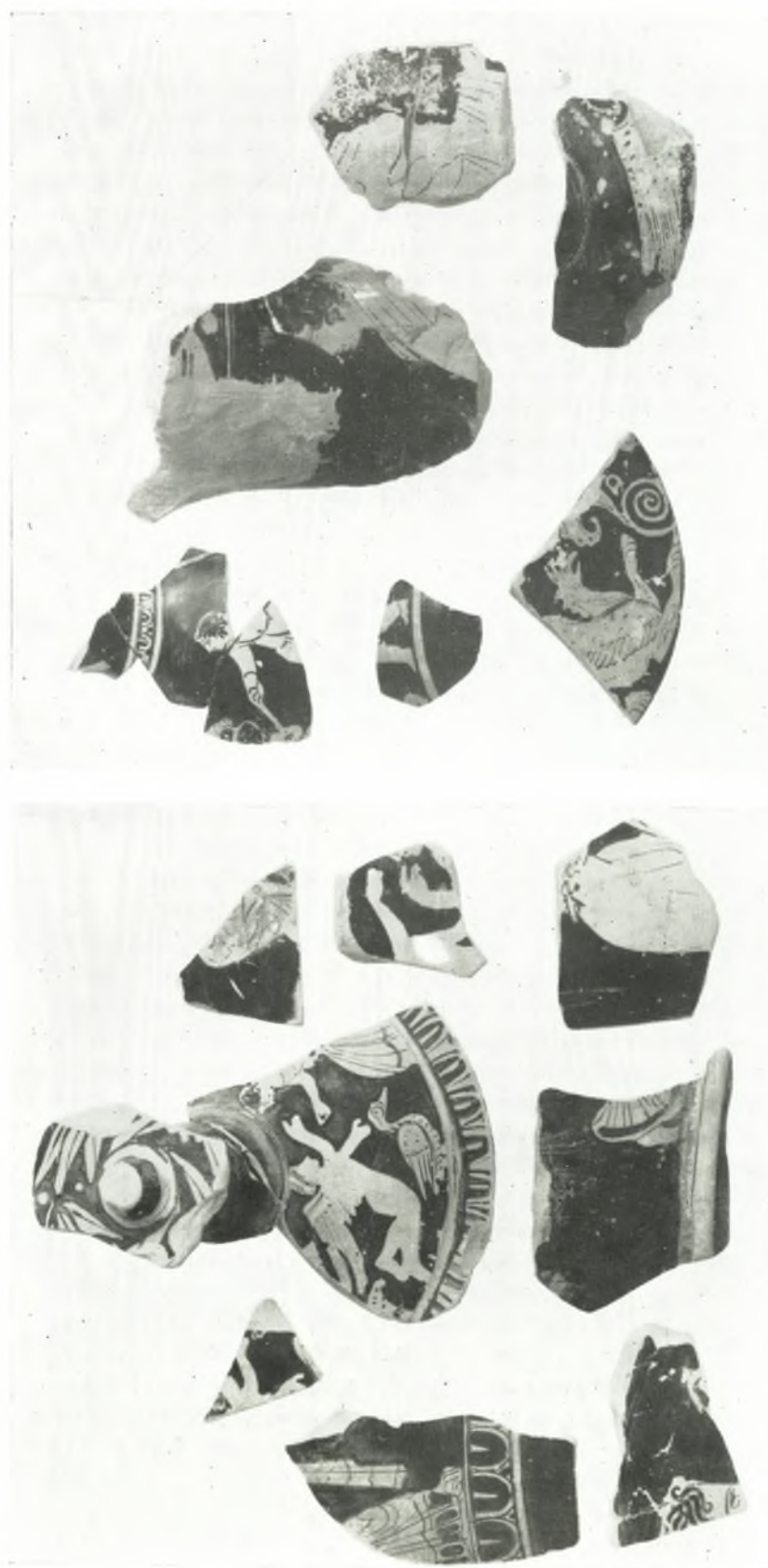
β. Ἐκ τῶν πυρῶν CIX 5 καὶ CX καὶ τῆς λάρναιος LXXXVIII ἀρ. 5.

α. β. Λεκανίδες (α. Ἐκ τοῦ γεμίματος τοῦ τάφου XXVII 11 καὶ τοῦ ὑπεράνω τάφου XXXVII 10.
β. Ἐκ τοῦ τάφου XXVII 13 καὶ τῆς λάρνακος XLVI 1).
γ. Κοτύλαι ἐκ τῶν τάφων XX 1 καὶ LIII 3· κανθαρίσκος LXXXVIII 6.

α. Κυάθιον ἐκ τοῦ ἐγχυτρισμοῦ XLVIII καὶ σκύφος ἐκ τῆς λάρνακος XCIV 6.
β. Φιαλίδια. Ἄνω: XCIV ἀρ. 1, LV ἀρ. 3 καὶ XCIV ἀρ. 2. Κάτω XCI ἀρ. 3 καὶ XXXVII ἀρ. 3.
γ. Φιαλίδια ἐκ τοῦ γεμίματος τοῦ τάφου XXVII ἀρ. 9 καὶ ἐκ τῆς λάρνακος XLVI 4.
δ. Φιάλη ἐκ τοῦ πυθμένος τῆς πυρᾶς XLIV.

α

β

Τεμάχια ξυθρομόρφων αγγείων

α. Έκ τοῦ γεμίματος τῆς πυρᾶς LXXVII.

β. Ἀριστερά: ἄνω XXXII, μέσον XLII 7 κάτω LX 8 δεξιά: ἄνω XLIV 6, κάτω XLIV 13 ἐν τῷ μέσῳ XXXII 7.

α. Πῶμα ἐκ τῆς πυρᾶς LXXII (ἀρ. 11)
β. Ὑστρακα ἐκ τῆς ἐπιχώσεως ἀπλῶν ὀρυγμάτων.

Ἡ παρόστασις τῆς κυγίας ὄψεως τῆς πελίκης τοῦ τάφου Β.